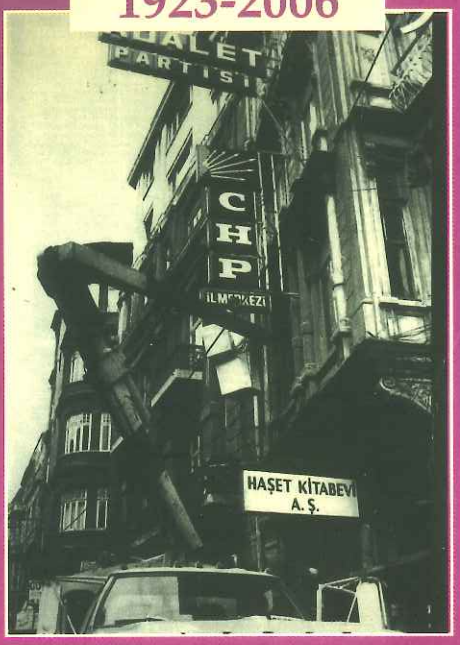
derleyen

mete kaan kaynar

Cumhuriyet dönemi Siyasi partileri

mete kaan kaynar • doğancan özsel • ozan çavdar
erdem altaylı • barış mutluay • safiye ateş • uğur sadioğlu

1923-2006

İMGE kitabevi

İmge Kitabevi Yayınları

Ankara / Kızılay
Konur Sokak No: 17
Tel: (312) 419 46 10-11
Faks: (532) 471 09 88
E-Posta: imge@imge.com.tr

İstanbul / Beyoğlu / Taksim
İstiklal Cad. Zambak Sok. No: 2/4
Tel: (532) 696 05 74
E-Posta: yayinci@imge.com.tr

İmge Dağıtım

Ankara / Kızılay
Konur Sokak No: 43/A
Tel: (312) 417 50 95-96 / 418 28 65
Faks: (312) 425 65 32
E-Posta: dagitim@imge.com.tr

İstanbul / Cağaloğlu
Ankara Cad. No: 45/A
Tel: (212) 527 40 57
Faks: (212) 527 41 45
E-Posta: cagaloglu@imge.com.tr

Derleyen
Mete Kaan Kaynar

Cumhuriyet Dönemi Siyasi Partileri 1923-2006

Mete Kaan Kaynar • Doğancan Özsel
Ozan Çavdar • Erdem Altaylı
Barış Mutluay • Safiye Ateş
Uğur Sadioğlu

İMGE kitabevi

İmge Kitabevi Yayınları
Genel Yayın Yönetmeni
Şebnem Çiler Tabakçı

ISBN 978-975-533-542-1

© İmge Kitabevi Yayınları, Mete Kaan Kaynar, 2007

Tüm hakları saklıdır.
Yayıncı izni olmadan, kısmen de olsa
fotokopi, film vb. elektronik ve mekanik
yöntemlerle çoğaltılamaz.

1. Baskı: Ağustos 2007

Editör
Ülkü Doğanay

Kapak
Murat Özkoyuncu

Baskı ve Cilt
Pelin Ofset Tipo Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
Mithatpaşa Cad. No: 62/4 Kızılay-Ankara
Tel: (312) 418 70 93-94 • Faks: 418 10 46
www.pelinofset.com.tr

İmge Kitabevi
Yayıncılık Paz. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Konur Sok. No: 3 Kızılay 06650 Ankara
Tel: (312) 419 46 10-11 • Faks: (312) 425 29 87
İnternet: www.imge.com.tr • E-Posta: imge@imge.com.tr

İçindekiler

KISALTMALAR 7
A. GİRİŞ 9
1. Türkiye'de Siyasi Partiler ile İlgili Arşiv: Gayya Kuyusu 9
2. Araştırmaya Dahil Edilmeyen Siyasi Partiler ve Diğer Sınırlılıklar 16
3. Yöntemle İlgili Bazı Açıklamalar 20
B. CUMHURİYET DÖNEMİ SİYASİ PARTİLERİ ÜZERİNE 27
1. Siyasi Partilerin Sayısal Değerlendirmesi 27
2. Kapanan ve Kapatılan Siyasi Partiler 29
3. Siyasi Partilerin Coğrafi Dağılımı 32
4. Seçimlere Katılım ve TBMM'de Temsil Oranları 34
5. Genel Başkanlar 34
6. Siyasi Partilerin İsimleri 36
7. Partilerin Siyasi Eğilimleri 36
8. Partilerin Ömürleri 39
C. DERLEYENİN SONSÖZÜ 43
D. CUMHURİYET DÖNEMİ SİYASİ PARTİLERİ 45
E. KURULUŞ TARİHLERİNE GÖRE CUMHURİYET DÖNEMİ SİYASİ PARTİLERİ 371
F. ALFABETİK SIRAYA GÖRE CUMHURİYET DÖNEMİ SİYASİ PARTİLERİ 379
G. SİYASİ PARTİ GENEL BAŞKANLARININ SOYADLARINA GÖRE LİSTE 387
H. ANAYASA MAHKEMESİ'NDE KAPATMA DAVASI AÇILAN SİYASİ PARTİLER 399
I. UYGULANAN SEÇİM SİSTEMLERİ ve TARİHLERİ 401
I. KAYNAKÇA 403

Kısaltmalar

AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
B.C.A.	Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
B.K.K.	Bakanlar Kurulu Kararı
Bkz.	Bakınız
Bşb. K.K.G.M.	Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü
C.S.	Cumhuriyet Senatosu
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
E.G.M.	Emniyet Genel Müdürlüğü
E.G.M. G.D.B.	Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Başkanlığı.
F.K.	Fon Kodu
Hük.	Hükümet
M.V.	Milletvekili
Ö.T.	Ölüm Tarihi
SPK	Siyasi Partiler Kanunu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TSK	Türk Silahlı Kuvvetleri
TUİK	Türkiye İstatistik Kurumu
Üni.	Üniversitesi
Y.C.B.	Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı
Y.N.	Yer No

A. Giriş

Bu çalışmanın amacı, Cumhuriyet döneminde kurulan tüm siyasi partilerin resmi belgelere dayalı bir fotoğrafını çekerek, Türkiye'nin siyasi partileriyle ilgili bazı istatistiksel genellemelere ulaşmak ve siyasi partilerin birincil, resmi belgelere dayalı tarihlerini yazmaktır. Çalışma boyunca amacımız, siyasi partilerden yola çıkarak bir nevi "Cumhuriyet dönemi Türk siyasi hayatı"nı yazmak ya da partiler ile ilgili siyasal değerlendirmelerde bulunmak olmadı. Aksine hedefimiz, ileride böylesi çabayı göğüsleyecek kişilerle, özelde Cumhuriyet döneminde kurulmuş herhangi bir siyasi parti ile ilgili birincil, resmi referanslara ulaşma imkânı bulamayan araştırmacılara bir rehber sunabilmekti. Bu amaçla, Emniyet Genel Müdürlüğü, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasa Mahkemesi, Sayıştay, Genel Kurmay Başkanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı ve Başbakanlık Devlet Arşivleri Müdürlüğü gibi, siyasi partiler ile ilgili farklı belgelere ulaşabileceğimiz devlet kurumlarının arşivlerinde ve genel başkanların fotoğrafları ile ilgili olarak da Cumhuriyet Gazetesi'nde çalışarak çalışmayı tamamladık.

1. Türkiye'de Siyasi Partiler ile İlgili Arşiv: Gayya Kuyusu

Hangi konu ile ilgili olursa olsun, Türkiye'de arşivler üzerinde çalışan herkes bu işin pösteki saymaya benzediğini iyi bilir. Nitekim benzer sorunlar, hatta bazen daha fazlası, bizim için de geçerliydi. Öncelikle bir ön çalışma yaparak Cumhuriyet dönemi boyunca, yani 29 Ekim 1923'ten 2006 yılının son çeyreğine değin, hangi partilerin kurulduğunu ve bu partilerle ilgili belgelere nereden ve nasıl ulaşabileceğimizi belirlememiz, ardından da gerekli bürokratik prosedürleri yerine getirerek arşivleri taramak için izin almamız gerekiyordu. 2005 yılı bu ön çalışmayı yapmak ve gerekli izinleri almaya uğraşmakla geçti. Aynı yılın Aralık ayında, yukarı-

da adı geçen devlet kurumlarında çalışmamıza izin verilmesi için Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü'nün yazdığı resmi yazıları cebimize koyarak gayya kuyusuna doğru yola çıktık.

Evet, Türkiye'de Cumhuriyet döneminde kurulan siyasi partiler ile ilgili belgelerin tutulduğu arşiv bir gayya kuyusuydu. Çünkü çalışmaya başlar başlamaz gördük ki, devletin böyle bir arşivi yok: Cumhuriyet'in kuruluşundan bugüne kadar, siyasi partilerin devlet kurumlarına, ilgili kurumların da siyasi partilere gönderdikleri tüm belgelere, partilerin üye bilgilerine, parti program ve tüzüklerine, görev yapan genel başkanlarla ilgili kişisel bilgilere ve görev yaptıkları tarihlere, partilerin katıldıkları seçimlere, aldıkları oy oranlarına ve düzenledikleri kongrelerle ilgili belgelerin tümüne ulaşılabilecek bir arşiv Türkiye'de mevcut değildir. Dahası (konu ile ilgili) devlet (kurumları) bile, Cumhuriyet döneminde kaç partinin kurulduğu, tüzel kişilik kazandığı konusunda hemfikir değildir.

Bu konudaki en geniş arşiv Emniyet Genel Müdürlüğü'ne aittir ve bu arşiv, ne yazık ki sadece *teorik olarak* Cumhuriyet dönemindeki tüm siyasi partileri kapsamaktadır. Zira, Genel Müdürlüğe bağlı Güvenlik Daire Başkanlığı'ndaki yaklaşık 250–300 klasörlük arşiv iki nedenle Cumhuriyet dönemi siyasi partileri ile ilgili *gerçekten,* topyekûn bir arşiv değildir. İlk olarak, Genel Müdürlük, kurulan siyasi partiler ile ilgili standart bir arşivlemeye gitmemiştir. Örneğin bazı partilerin dosyasında, o partinin gerçekleştirdiği tüm olağan ve olağanüstü kongrelerin tarihlerini, kongrede geçen konuşmalar ile ilgili olarak görevli polis memurlarının tuttukları notları, kongrede yapılan oylamaları, seçilen kişilerin adlarını ve kaçıncı turda ve kaç oyla seçildiklerini, hatta kongrenin gerçekleştirileceği binanın farklı kapılarında görev yapan polis memurlarının ad ve soyadlarını, bulmak mümkünken, başka bazı partiler ile ilgili dosyalarda, partinin gerçekleştirdiği kongreler ile ilgili hiçbir kayda rastlanamamaktadır. Ya da, bir partinin arşivinin tutulduğu dosyada, o partide görev yapmış olan tüm genel başkanların özgeçmişlerini, partinin kaçıncı kongresinde kaç oy alarak seçildiklerini, görev yaptıkları tarihleri, fotoğraflarını, haklarında açılmış olan davalar ile ilgili belgeleri, hatta genel başkan ile ilgili Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından Emniyet Genel Müdürlüğü'ne gönderilen bilgi notlarını bile bulmak mümkünken, bir diğer parti ile ilgili olarak, genel başkan(lar)ın fotoğraf ya da özgeçmişleri gibi ilave bilgiler bir yana, herhangi bir isme dahi rastlamak mümkün değildir. Fiziksel olarak da, ne yazık ki, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün özellikle 1980 öncesi ile ilgili arşivi metruk halde olup, bir arşivden çok, istiflenmiş belge yığınını andırmaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü arşivinin ikinci eksikliği, kendi içerisindeki ciddi çelişkileridir. Bazı partiler ile ilgili olarak hiçbir dosya tutul-

mamış, fakat mevcut ve/veya daha önce kurulmuş siyasi partiler ile ilgili olarak farklı tarihlerde hazırlanan listelerde, arşivlerde dosyası mevcut olmayan partilere de yer verilmiştir. Farklı farklı tarihlerde hazırlanan bu listelerdeki tutarsızlıklar da cabasıdır. Örneğin, arşivlerde rastladığımız ve *Cumhuriyet Döneminde Siyasi Partiler* başlığı taşıyan ve kayıtlara uygun olduğu belirtilerek 31.01.1983 tarihinde imzalanan dört sayfalık belgede *Türkiye İşçi Partisi*'nin İstanbul'da 13.02.1961 tarihinde kurulduğu belirtilmekteyken, *Yeni Partilerin Kurucuları ve Programları Hakkında Kısa Bilgi* başlığını taşıyan on dört sayfalık belgenin ne zaman hazırlandığı ile ilgili herhangi bir kayıt düşülmemiş ve yedinci sayfasında ise *Türkiye İşçi Partisi*'nin Kemal Türkler, Avni Erakalın, Şaban Yıldız gibi isimler tarafından 26.09.1950 tarihinde İstanbul'da kurulup, 10.10.1950 tarihinde kapandığı belirtilmiştir. Oysa bu belgedeki bilginin aksine, 26.09.1950 tarihinde kurulan parti *Türkiye İşçi Partisi* değil, kuruluşundan kısa bir süre sonra adını *Demokrat İşçi Partisi* olarak değiştiren ve Orhan Arsal tarafından kurulan *İşçi Partisi*'dir. Parti 10.10.1950 tarihinde feshedilmiştir. Benzer şekilde, *1923–2005 Yılları Arası Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri* isimli bir Emniyet Genel Müdürlüğü listesinde *Öz Demokratlar Partisi*'nin kuruluş tarihi 20.08.1948 olarak görünürken, içerdiği partiler itibariyle 1950'li yılların ortasında hazırlandığı anlaşılan ve *Mefsuh Partiler* başlığını taşıyan bir başka listede ise aynı partinin 27.08.1948 tarihinde kurulduğu belirtilmektedir.

Bazı siyasi partilerin amblemleri ile ilgili bilgilere ulaşılamaması (ki bunlardan birçoğunun dosyasında, amblemlerini teslim etmediklerine dair bilgi notu bulunmaktadır) ve bazı genel başkanların nüfus kayıt örneklerinin fotoğrafsız alınmış olması nedeniyle genel başkanların fotoğraflarına ulaşılamamasına karşın, siyasi partiler ile ilgili en düzenli arşiv Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na aittir. Nitekim Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 10. Maddesi'ne göre siyasi partilerin sicillerini tutmakla görevlendirilmiştir[1]. Başsavcılıktaki 200 klasöre yakın arşivdeki tüm dosyalar belirli bir iç düzene sahiptir ve parti ile ilgili

[1] 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 10. Maddesi şöyledir: "Cumhuriyet Başsavcılığı'nca her siyasi parti için bir sicil dosyası tutulur. Bu sicil dosyasında: a) Kuruluş bildirisi ve ekleri, b) (Değişik: 3370 - 21.05.1987) Merkez organları ile, teşkilat kurdukları il, ilçe ve beldeleri, bunların organlarında görev alanların adlarını, soyadlarını, doğum yer ve tarihlerini, meslek veya sanatlarını ve ikametgâhlarını gösterir onaylı listeleri, c) Partinin faaliyetlerini düzenleyen her türlü yönetmelikler ve diğer yayınları, d) Partiye kayıtlı üyelerin, ilçelere göre (b) bendindeki bilgileri içeren listeleri, bulunur. Cumhuriyet Başsavcılığı'nca istenilen sicille ilgili diğer bilgi ve belgeler de bu dosyaya konulur. Siyasî partiler, (b) ve (c) bentlerindeki bilgi ve belgeler ile bunlarda ve parti tüzük ve programlarında yapılan değişiklikleri, yayın veya değişiklik tarihinden itibaren on beş gün içinde; (d) bendindeki listeler ile bunlarla ilgili değişiklikleri ise, altı ayda bir Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderirler. Siyasî partilerin kapatılmaları veya kapanmaları sicillerine işlenir. Bu sicil herkese açıktır. Soruşturma ile ilgili bilgilerin gizliliğine ilişkin hükümler saklıdır".

eksik bilgi ve belgelerin neler oldukları dosya kapaklarına eklenen bilgi notlarında belirtilmiştir. Fakat Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, sadece 1983 sonrasında kurulan siyasi partilerin arşivlerini tutmakta gövevlidir. Ne yazık ki Başsavcılık'ta, 1923–1980 arasında kurulan siyasi partiler ile ilgili herhangi bir bilgi ya da belgeye ulaşmak mümkün değildir.

Siyasi partilerle ilgili kapsamlı bir arşiv Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde de mevcut değildir. Meclis'ten sadece milletvekilliği yapmış parti genel başkanlarının fotoğraf ve özgeçmişlerini elde etme konusunda yararlanabildik. Meclis Kütüphanesi'nden elde ettiğimiz, 1994 yılında basılmış *Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü 1920-1991* isimli kitap ve 19., 20., 21. ve 22. dönem TBMM Albümleri, 1923'ten günümüze milletvekilliği görevinde bulunmuş parti genel başkanlarının kişisel bilgi ve fotoğraflarına ulaşmamızdaki en önemli kaynak oldu. TBMM Kütüphanesi'nde yer alan parti program ve tüzükleri de -ki parti amblemleri genellikle tüzük ve program kitapçıklarında yer almakta, kimi zaman da amblem basılı olarak bulunamasa da bu kitapçıklarda betimlenmektedir- eksiklerimizi tamamlamamız açısından oldukça faydalı oldu.

Genel başkanların fotoğrafları ile ilgili olarak TBMM, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü arşivlerinden ulaşamadığımız resimlere *Cumhuriyet* gazetesinin arşivinden ulaşmaya çalıştık.

Anayasa Mahkemesi'nin siyasi partiler ile ilgili olarak verdiği ihtar ve kapatma davalarına da *Anayasa Mahkemesi Kararları Dergisi* aracılığıyla ulaştık. Partilerin davacı olarak yer aldığı kararları ve partilerin kesin hesapları ile ilgili kararları ise çalışmaya dahil etmedik.

Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK veya eski adıyla Devlet İstatistik Enstitüsü) tarafından yayınlanan *Cumhuriyet'ten Günümüze Milletvekili Seçimleri: 1923-2002* isimli çalışma da, hangi partilerin hangi yıllardaki seçimlere katıldıkları ve ne kadar oy aldıkları ile ilgili bilgileri derlememizde önemli bir rol oynadı. Fakat araştırmalarımızı yaptığımız süre zarfında gördük ki, görevi devletin ve araştırmacıların farklı konulardaki istatistiksel bilgi ihtiyacını karşılamak olan Türkiye İstatistik Kurumu dahi, hangi genel seçimlere hangi partilerin katıldıkları ve ne kadar oy aldıkları konusunda kesin bilgilere sahip değildir. Örneğin, TUİK'in söz konusu çalışmasında yer alan *Milletvekili Genel Seçimlerinde Uygulanan Seçim Sistemleri, Seçime Katılan ve Meclis'e Giren Siyasi Partiler* başlıklı tabloda, 1946 seçimlerine sadece *Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrat Parti* ve *Milli Kalkınma Partisi* isimli partilerin katıldığı belirtilmekle birlikte, tabloya verilen dipnotta, Tarık Zafer Tunaya'nın kaleme aldığı *Türkiye'de Siyasi Partiler: 1859-1952* isimli kitaptaki bilgilere referansla "TUNAYA'ya göre 1946 seçimlerine CHP, DP ve MKP'nin yanı sıra, Liberal *Demokrat Parti*, *Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisi* ile *Yalnız Vatan İçin Partisi* de katılmıştır"

notu eklenmiştir. 1946 seçimlerine hangi partilerin katıldıkları ve kaç oy aldıkları ya da Liberal *Demokrat Parti*'nin veya *Yalnız Vatan İçin Partisi*'nin de seçimlere katılıp katılmadığı tartışmaları bir yana, TÜİK'in söz konusu tabloya ilave ettiği ve yukarıdaki alıntıda aktarılan bu dipnotu maalesef şu şekilde okumak da mümkündür: Görevlerinden birisi de her dönemde yapılan genel seçimlere hangi siyasi partilerin katıldıklarını ve ne kadar oy aldıklarını tespit etmek olan bir kamu kurumu ve bu amaçla kendilerine devlet bütçesinden kaynak ayrılan, maaş verilen kamu görevlileri, bir araştırmacının kendi özel çabaları ile elde ettiği bilgilere dahi ulaşmak konusunda aciz kalmış, 1946 seçimlerinden yaklaşık yarım yüzyıl sonra yayınladığı bir çalışmasında da aczini bir dipnotta ifade etmiştir.

Aynı çalışmanın *Siyasi Parti ve Bağımsızlara Göre İllerin Çıkardığı Milletvekili Sayısı, 1946* başlıklı tablosunda ise *Milli Kalkınma Partisi*'nin adına dahi rastlanmamaktadır. Bu konu ile ilgili olarak TÜİK'den bir açıklama istenmiş, *Milli Kalkınma Partisi*'nin oy oranı az olduğu'ndan tabloya dahil edilmediği yanıtı alınmıştır. Oysa söz konusu tabloda bu konu ile ilgili bir bilgi veya uyarı yer almamaktadır. Kaldı ki, yine Tunaya'dan (1995:640) öğrendiğimize göre, parti 10 ilde seçime katılmış, sadece İstanbul'da 20 aday göstermiş ve 121.353 oy almıştır.

TÜİK'in söz konusu çalışmasında, mevcut olmayan partilerin de genel seçimlere katıldığı gözlenmektedir. Çalışmada yer alan *1950, 1954, 1957, 1961, 1965, 1969, 1973 ve 1977 Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları* başlıklı tabloda, *Köylü Partisi*'nin 1954 seçimlerine katıldığı ve 50.935 (%0, 6) oy aldığı belirtilmiştir. Oysa Cumhuriyet döneminde bu isimle bir parti kurulmamıştır: *Çiftçi ve Köylü Partisi, Emekçi ve Köylü Partisi, Ergenekon Köylü ve İşçi Partisi, Liberal Köylü Partisi, Türkiye Köylü Partisi, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi, Yeni Köylü Partisi* ve *Türkiye İşçi Köylü Partisi* isimlerinde partiler kurulmuştur, ama *Köylü Partisi* adı altında bir parti kurulmamış ve seçimlere katılmamıştır. Adında "köylü" ifadesi geçen partilerden 1954 seçimlerinde faaliyette olan tek parti ise *Türkiye Köylü Partisi*'dir. Bu konuyla ilgili olarak da TÜİK'ten, çalışmalarında *Köylü Partisi* olarak anılan partinin resmi isminin *Türkiye Köylü Partisi* olup olmadığı hakkında bilgi istenmiştir. TÜİK, 1954 seçimlerine *Köylü Partisi*'nin katıldığı iddiasında ısrar ederek, söz konusu bilginin devlet arşivlerinde de bulunduğunu belirtmiştir. Oysa Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nde B.C.A.18.05.1957 F.K.: 030.01, Y.N.: 20.118.5 No'lu kayıtla bulunan ve TÜİK'in iddiasına delil olarak referans verdiği belgede, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nden telefon ile alınan bir bilgi notuna yer verilmekte ve sadece *"Köylü Partisi* Başkanı Tahsin Demiray'ın 17.05.1957 Cuma günü yaptığı basın toplantısında xxxxxxx [üzeri çizilmiş] temas ettiği mevzulara ait hülasa" dan bahsedilmektedir. Kuvvetle

muhtemeldir ki, telefon aracılığı ile aktarılan bu bilgi notunda görevli memur, partinin hukuki adı olan Türkiye *Köylü Partisi'ni* kullanmak yerine partiyi "köylü partisi" olarak anmıştır. Nitekim pek çok kaynakta da Tahsin Demiray'ın *Türkiye Köylü Partisi* Genel Başkanı olduğu belirtilmektedir.

Her ne kadar içerisinde kimi tartışmalı ve yanlış bilgilere yer verse de, TUİK'in yukarıda anılan çalışmasının Cumhuriyet döneminde yapılan seçimler ve bu seçimlerde siyasi partilerin aldıkları oy oranları ile ilgili olarak ortaya konulmuş en kapsamlı kaynak olduğunu da belirtmeden geçmemek yerinde olacaktır.

Başbakanlık Devlet Arşivleri'nin konuyla ilgili arşivi de siyasi partilerin belgelere dayalı tarihinin yazılabilmesi açısından oldukça sınırlı bir kapasiteye sahiptir. Gerek arşivlerde 1970'lerden sonraki belgelere ulaşılamaması, gerekse kimi konularda ayrıntılı belgelere -örneğin *Ergenekon Köylü ve İşçi Partisi* Genel Başkanı Arif Hikmet Adsız'ın dönemin Başbakan'ı Şükrü Saraçoğlu'na çektiği ve partinin 1500 TL'ye ihtiyacı olduğundan bahseden telgraf metnine, nur talebelerinden Mehmet Acel, Hasan Çalışkan ve arkadaşlarının Adnan Menderes'e yazdıkları ve Saidi Nursi' nin *Demokrat Parti* ile ilgili görüşlerinin özetlendiği mektuba ya da dönemin Çalışma Bakanı'nın Başbakanlık Yüksek Makamı'na hitaben yazdığı ve Bursa'da *Liberal Demokrat Parti* binası kapısı üzerine işsizlere iş ve işçi arayanlara işçi bulunur ibareli bir levha astığı için Bursa Valiliği'ne yazılan yazıdan bahseden bir belgeye- ulaşmak mümkünken, Cumhuriyet döneminde kurulan siyasi partilerin resmi belgelere dayalı tarihini yazarken gerçekten ihtiyaç duyulan belgeleri bulmak mümkün değildir.

Arşivlerdeki maceramız yukarıda anlattıklarımızla da sınırlı değildi. Bir de yanlışlıkla gittiğimiz ve eli boş döndüğümüz arşivler var. Sayıştay, devlet kuruluşlarında arşiv çalışması yapmak için izin aldığımız kamu örgütlerden biriydi, fakat Sayıştay'da çalışan ve araştırma talebimiz üzerine bizimle irtibata geçen yetkiliden, Sayıştay'ın siyasi partiler ile ilgili olarak her hangi bir arşivinin bulunmadığını öğrendik. Ebetteki siyasi partiler ile alakası olmayan bir kuruluşla irtibata geçmek sadece bizim hatamız, acemiliğimizdi.

Türkiye gibi bir ülkede Türk Silahlı Kuvvetleri'nin de siyasetle ilgili bir kurum olduğu talihsiz gerçeğinden yola çıkarak, Genel Kurmay Başkanlığı ATESE ve Denetleme Başkanlığı arşivine başvurduk. TSK'nın siyasi partiler ile ilgili bir kuruluş olduğuna dair yargımız siyasi düşüncelerimize veya siyasi tarihe ilişkin değerlendirmemize dayanmaktan çok, bununla birlikte, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün siyasi partiler ile ilgili, özellikle de 1983–87 dönemine ait dosyalarında yer alan belgelere dayanıyordu.

Söz konusu belgelerde, o dönemde kurulan siyasi partilerin kurucular listelerinin Milli Güvenlik Konseyi'ne gittiği ve asker rütbeli kişilerin imzasıyla Emniyet Genel Müdürlüğü'ne gönderilen ve çoğu gizlilik özelliği taşıyan yazılarda da kurucular kurulu listesindeki bazı isimlerin üzerlerinin kırmızı kalemle çizilerek "veto" edildiği görülmekteydi. Ancak, Emniyet Genel Müdürlüğü arşivlerinde çalışmamız için bize verilen izin uyarınca, üzerinde gizli ibaresi bulunan dosyalara atıf yapmamız yasaktı ve eğer Genel Kurmay Başkanlığı arşivlerine girebilirsek, Emniyet Genel Müdürlüğü'nde atıf yapamadığımız arşivlere de ulaşmamız, veto kararları ile ilgili tüm yazışmalara erişmemiz mümkün olacaktı. Oysa Genel Kurmay Başkanlığı'ndan tek bir "belge" ve tek bir "bilgi/yorum" ile döndük. Görevli Albay'ın bize verdiği belge, Bakanlar Kurulu'nun 31.01.2002 Tarih, 2002/3681 Sayılı, 24682 Sayılı Resmi Gazete'de 01.03.2002 tarihinde yayınlanan "*Devlet Arşivlerinde Araştırma ve İnceleme Yapmak İsteyen Türk veya Yabancı Uyruklu Gerçek veya Tüzel Kişilerin Tabi Olacakları Esaslar*" başlıklı kararıydı. Bu kararın ikinci maddesine göre bir belge üzerinde araştırma yapabilmek için, belgenin tasnif edilmiş olması ve belgenin son işlem tarihi üzerinden 30 yıl geçmiş olması gerekmekteydi. Ne yazık ki bizim istediğimiz belgelerin üzerinden ne 30 yıl geçmiş, ne de belgeler tasnif edilmişti. Genel Kurmay Başkanlığı'nın arşivlerle ilgili birimindeki yetkili subaydan aldığımız tek bilgiye gelince; o da Türk soluna aitti. Yetkili, Türkiye'deki sol partilerin savundukları tüm düşüncelerin *Ermeni Taşnaksütyun Partisi*'nin düşüncelerinden türediğini anlatarak bizleri aydınlattı!

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'na ilişkin arşiv çalışması talebimiz de cevaplandı. Müsteşarlık kişiye özel ve gizli ibareli yazısında bize, bilgi talep edilen legal siyasi partilerin teşkilatın iştigal konuları arasında bulunmadığını (!) belirtti. Oysa yine Emniyet Genel Müdürlüğü arşivlerinde Milli İstihbarat Teşkilatı'nın, döneminde mevcut kimi siyasi partiler ve genel başkanlar hakkında gönderdikleri yazılara rastlamış, fakat yukarıda andığımız nedenlerle belgeleri kullanamamıştık. Nitekim bizi Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı arşivlerini incelemeye iten tek neden de yine bu olmuştu.

Genel Kurmay Başkanlığı ATESE ve Denetleme Başkanlığı ve Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'ndaki mesaimizde, Mete Tunçay'ın *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetiminin Kurulması* kitabında belirttiği kimi hususlarda ne kadar da haklı olduğunu gördük. Tunçay (2005:2) söz konusu kitabında "... günümüze daha yakın dönemlere geldikçe, devletlerin güvenlik endişesiyle arşiv malzemelerini araştırmacılara açmamaları gibi büsbütün başka bir boyut[un] da işin içine" girdiğini belirtmektedir.

2. Araştırmaya Dahil Edilmeyen Siyasi Partiler ve Diğer Sınırlılıklar

Amacımızı belirtirken de ifade ettiğimiz gibi, elinizdeki bu kitap, siyasi partilerle ilgili olarak resmi belgeler üzerinden yapılan bir çalışmadır. Bu nedenle kuruluşları ile ilgili siyasi girişimlerde bulunulmasına karşın hukuk önünde tüzel kişilik kazanmayan siyasi hareketler ve çalışmanın tarihsel kapsamı dışındaki siyasi partiler kitaba dahil edilmemiştir. Örneğin, 1960'lı yıllarda Türk-İş tarafından *Çalışma Partisi* adı ile kurulması planlanan ve *Türkiye İşçi Partisi*'nin kurulmasının ardından faaliyete geçirilmesine gerek görülmeyen parti, tüzel kişilik kazanmadığı için çalışmaya dahil edilmemiştir. Ya da 1970–1980 dönemi Türk siyasi hayatının önemli aktörleri arasında sayılabilecek olan *Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu, Türkiye Halk Kurtuluş Partisi* gibi legal olmayan oluşumlar da çalışmanın sınırları dışında bırakılmıştır.

Çalışmanın yukarıda bahsedilen sınırlılıkları, bazı durumlarda da partilerin gerçek siyasi kuruluş tarihleri ile resmi kuruluş tarihleri arasında önemli farklılıklar olmasına neden olmuştur. Örneğin 14 Temmuz 1919' da ilk komitesini oluşturarak, kuruluşunu Enternasyonal'e bildirmesine ve o dönemden günümüze halen siyasi varlığını devam ettirmesine karşın, *Türkiye Komünist Partisi*'nin kuruluş tarihi çalışmamızda 06.11.1992 olarak görünmektedir. Aslında bu tarih de *Sosyalist İktidar Partisi*'nin kuruluş tarihidir ve Parti 11.11.2001 Tarihindeki 6. Olağanüstü Kongresi'nde *Komünist Parti* ile birleşerek *Türkiye Komünist Partisi* adını almıştır.

Çalışma, Cumhuriyet'in ilan edildiği tarihten bu yana kurulan siyasi partiler ile ilgilendiği için 1923 Ekim'i öncesinde kurulmuş *Türkiye Zürra Fırkası, Türkiye Sosyalist Fırkası, Müstakil Sosyalist Fırkası* gibi siyasi partiler de çalışmaya dahil edilmemiştir. Bunun bir tek istisnası Cumhuriyet'in ilan edildiği 29 Ekim 1923 tarihinden önce, 11 Eylül 1923'de kurulmasına karşın, çalmışmaya dahil ettiğimiz *Cumhuriyet Halk Partisi*'dir. Açıkçası, Cumhuriyet'in kurulmasında önemli rol oynayan, 1950'ye kadar siyasal yaşamımıza yön veren, tek parti olarak TBMM'de görev yapan ve halen ana muhalefet partisi olarak TBMM'de bulunan bir partiyi çalışmadan çıkartmaya gönlümüz razı olmadı.

Edirneli bir mimar ve mühendis olan Kâzım Bey tarafından kurulmaya çalışılan *Türkiye Cumhuriyet Amele ve Çiftçi Partisi* de tüzel kişilik kazanmasına yasa ile engel olunduğu için çalışmaya dahil edilmemiştir. Tunaya'ya göre 29.08.1930 tarihinde (1995:638), Emniyet Genel Müdürlüğü'nün arşivlerine göre ise 29.09.1930 tarihinde kuruluşunu bildiren partinin, komünist eğilimlere sahip olması gerekçe gösterilerek tüzel kişilik kazanması engellenmiştir.

Aynı akıbete uğrayan bir diğer girişim Dr. Hasan Rıza tarafından kurulmaya çalışılan *Sosyal Demokrat Fırkası*'dır. Bu parti girişimi de aynı gerekçe ile tüzel kişilik kazanmadan sona ermiştir. Parti daha sonra tekrar açılmaya çalışılmışsa da, buna da izin verilmemiştir[2].

İstanbul'da, *Yarın* adlı bir gazeteyi çıkarmakta olan Arif Oruç tarafından 1931 Haziranında kurulmaya çalışılan *Laik Cumhuriyet İşçi ve Çiftçi Fırkası* da tüzel kişilik kazanmadan kapanan partiler arasındadır. Partinin kuruluşuyla ilgili haberler 1931 Haziran'ında basında yer almaya başlar; hatta partinin programı *Yarın Gazetesi*'nde yayınlanır. Fakat partinin kurulmasından vazgeçildiği gibi, müstakbel genel başkanı Arif Oruç da yurtdışına çıkar.

1948 yılı başlarında, *Demokrat Parti*'den ayrılan 13 milletvekili tarafından kurulmaya çalışılan *Müstakil Demokratlar Grubu* da çalışmaya dahil edilmeyen bir diğer siyasal oluşumdur. Adnan Menderes'e göre bu grup, maaşlarının artırılmasını isteyen ve istekleri kabul edilmeyen milletvekillerinden oluşmaktadır. Partinin kuruluşu herhangi bir yasal müdahaleye uğramamış, söz konusu milletvekilleri parti kurmaktan vazgeçerek *Öz Demokratlar Partisi*'ne katılmışlardır.

1950 Ağustosunda kurulan ve 1951 yılı sonlarında kapanan *Bağımsızlar Siyasi Derneği* de çalışmaya dahil edilmeyen bir diğer siyasi oluşumdur. Örgüt, bir siyasi partiden çok siyasi faaliyet yürüten bir dernek niteliği taşımaktadır ve amacını da memleket içerisindeki iç buhranları önlemek, seçimlerde ehliyetli bağımsız adayların seçilmesini sağlamak ve iktidarını demagoji yoluyla kullanan ve muhalefeti sindirmeye çalışan iktidar partilerine engel olmak olarak çizmektedir. Nitekim derneğin adı, E.G.M. Güvenlik Dairesi Başkanlığı tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler" listesinde ve E.G.M. Güvenlik Dairesi Başkanlığı 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesinde tüzel kişilik kazanmış siyasi partiler arasında geçmemektedir.

Tevfik Fikret Onay tarafından 09.11.1961 tarihinde İzmir'de kurulması planlanan *Devrim Partisi*'nin tüzel kişilik durumu ise hayli karmaşıktır. Parti ile ilgili olarak Emniyet Genel Müdürlüğü arşivinde tek sayfalık bir bilgi fişi bulunmaktadır. Bu bilgi fişinde İzmir Valiliği'nin 30.06.1962 Tarih, EM.Ş.1.3568 Sayılı yazısından referansla, Milli Birlik Komitesi'nin 29.11.1961 tarihinde aldığı kararla partinin kurulmasına müsaade etmediği

---

[2] Sosyal Demokrat Fırkası'nın ikinci kez kurulmaya çalışılması ile ilgili olarak Bkz. B.C.A. 0/071947, F.K.: 490.1.0.0. Y.N.: 847.351.2 Sayılı belge. Partinin kuruluşunun ikinci kez engellenmesi ile ilgili olarak Bkz. B.C.A. 13.05.1925 F.K.: 30.18.1.1., Y.N.: 14.37.16 Sayılı, B.C.A. 14.12.1926 F.K.: 30.10.0.0. Y.N: 18.104.7. Sayılı belgeler.

belirtilmektedir. Partinin adı, İçişleri Vekâleti Emniyet Genel Müdürlüğü Önemli İşler Dairesi tarafından hazırlanan *29 Ekim 1923 Cumhuriyet'in İlanından Bugüne Kadar Siyasi Partiler* başlıklı listenin, *27 Mayıs 1960 İnkılâbından Sonra Müracaat Eden Partiler* alt başlıklı bölümünde de yer almamaktadır. Fakat yine Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Başkanlığı tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanan bir başka listede ise parti diğer tüzel kişilik kazanmış partilerle birlikte listelenmektedir. Suna Kili'nin 1976 yılında yayınlanan *1960–1975 Döneminde Cumhuriyet Halk Partisi'nde Gelişmeler* adlı kitabının ekinde yer alan ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre düzenlendiği belirtilen siyasi partiler listesinde de partinin adı geçmektedir. Aynı konuda 2005 tarihinde hazırlanan *1923–2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri* isimli listede ise partinin adı geçmekle birlikte partinin Milli Birlik Komitesi'nin 1 No'lu kararına aykırı görüldüğünden faaliyete geçmediği belirtilmektedir. Tokin (1965:113) de partinin kuruluş süreci ile ilgili olarak şu bilgilere yer verir "*Genel Merkez binasının açılışı sırasında Emniyet 1. Şube memurları müdahalede bulundular. Memurlar, İçişleri Bakanlığı'ndan aldıkları emirle tabelada bulunan DP rumuzunun silinmesini istediler, parti kurucuları ise DP rumuzunu kaldırmayacaklarını bildirdiler, bir müddet sonra da İçişleri Bakanlığı'nın baskısından şikâyet ederek partiyi kapattılar.*" Çelişkili kimi belgelere karşın, Kasım ayında açılan ve 20 gün sonra kapanan/kapatılan bu partinin de çalışmaya dahil edilmemesinin daha doğru olacağına karar verilmiştir.

27 Mayıs darbesinin ardından *Demokrat Parti* adı altında açılmaya çalışılan bir partinin de kurulmasına ve tüzel kişilik kazanmasına izin verilmemiştir. Sami Özelsen başkanlığında, Nüzhet Ünlüyol ve Ahmet Şahin gibi eski Demokrat Partililer tarafından yeniden kurulmaya çalışılan *Demokrat Parti*'nin kuruluş dilekçesi İçişleri Bakanlığı'na verilmiş, kurucular, *Demokrat Parti* adı ile bir parti kurmakta kanuni bir engel görmediklerini, yeni (1961) Anayasa'ya göre böyle bir teşebbüsün suç sayılamayacağını, sayılsa bile cezasını kabule hazır olduklarını beyan etmişlerdir. İçişleri Bakanlığı ise hiçbir teşekkülün demokrat adını kullanamayacağını bildirerek partinin tüzel kişilik kazanmasına müsaade etmemiştir (Tokin 1965:113).

TBMM kayıtlarında 1983 yılında Ankara'da kurulduğu *belirtilen Atılım Partisi*'ne hiçbir resmi kayıtta rastlanamaması nedeniyle, parti çalışmaya dahil edilememiştir.

Hacer Söğütdelen tarafından 12.01.1999 tarihinde kurulmaya çalışılan[3] *Kurtuluş Huzur Partisi* ise tüzel kişilik kazanamayan ve bu nedenle de çalışmaya dahil edilmeyen son partidir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı[4], partinin tüzel kişilik kazanabilmesi için en az otuz kurucu üyenin

[3] Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 15.01.1999 Tarih, 411708 Sayılı belge.

[4] Y.C.B. 08.02.1999 Tarih, SP.Muh.1999/84 sayılı belge.

bulunması ve bu sayıda üyenin parti tüzük ve programını imzalaması gereğini yerine getirmeyen ve bu nedenle de tüzel kişilik kazanamamış olan adı geçen kuruluşa ait belgelerin başsavcılığa intikal ettirilmesine karar vermiştir[5].

Neden bazı partilerin çalışmaya dahil edilmediğiyle ilgili açıklamaların yanında, araştırma boyunca karşılaşılan diğer bazı sınırlılıklardan da bahsetmek gerekmektedir. Nitekim bu sınırlılıklar, Cumhuriyet döneminde kurulan siyasi partiler ile ilgili olarak derlenmesi planlanan bilgilerin bir kısmına ulaşılabilmesini de engellemiştir.

Siyasi partilerle ilgili olarak farklı kurumlarda tutulmakta olan arşivlerin niteliği ile doğrudan ilgili bu sınırlılıklar kendini en çok siyasi parti amblemleri ve partilerde görev yapmış olan siyasi genel başkanların fotoğraflarının derlenmesi hususunda gösterdi.

Daha önce de değinildiği gibi siyasi partiler ile ilgili en geniş arşiv Emniyet Genel Müdürlüğü'ne aittir ve özellikle 1980 öncesinde kurulmuş ve hiç milletvekilliği yapmamış genel başkanların fotoğraflarının bulunabileceği tek arşiv burasıdır. Fakat her biri aynı zamanda parti üyesi olan genel başkanların üyelik bilgilerinin yer aldığı dosyalarda bulunan nüfus cüzdan örneklerinin fotoğrafsız olarak alınmış olması bu kişilerin birçoğunun fotoğraflarına ulaşmamızı hayli zorlaştırdı.

Bu nedenle de özellikle 1980 öncesinde kurulmuş ve genel başkanı milletvekilliğinde bulunmamış -ki bulunsaydı fotoğrafına TBMM arşivinden ulaşmak mümkün olabilirdi- siyasi partilere ilişkin sınırlı sayıda fotoğraf sunabildik.

Benzer bir sorunla siyasi partilerin amblemleri ile ilgili resimlere ulaşma konusunda da karşılaşıldı. 1983 sonrasında siyasi partilerin sicillerinin tutulması ile görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın bu konuya hassasiyetle eğilmesine karşın, aynı üzenin 1980 öncesinde Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından gösterilmemiş olması nedeniyle 1980 öncesinde kurulan siyasi partilerin dosyalarında amblem örneklerine nadiren rastlanmaktadır. 1980 öncesinde kurulan partilerin amblemleri büyük oranda partilerin Emniyet Genel Müdürlüğü ile yaptıkları resmi yazışmalarda kullandıkları antetli kâğıtlardan derlenmek zorunda kalınmıştır.

Amblem konusundaki sınırlı başarının bir diğer nedeni de Türkiye'de siyasi partilerin amblem kullanımının 1960'lardan sonra yaygınlaşmaya başlamasıdır. Nitekim Cmuhuriyet Halk Partisi'nin kırmızı zemin üzerine Altı Ok'lu amblemi dahi, partinin kurulduğu günlerde kararlaştırılmış ve o günlerden beri kullanılagelen bir amblem değildir.

---

[5] Partinin tüzel kişilik kazanamaması ile ilgili olarak E.G.M.'nin yazısıyla ilgili olarak ayrıca Bkz. 16.02.1999 Tarih, 04223 Sayılı belge.

Benzer şekilde, *Cumhuriyet* gazetesinde 1952 Haziranında yayınlanan *Türkiye Sosyalist Partisi* İstanbul Unkapanı İlçe Teşkilatı tabelasını gösteren resimde de herhangi bir amblem göze çarpmamaktadır.

Özetle, gerek 1960'lara kadar partilerin amblem yerine isimlerinin baş harflerinden oluşan kısaltmalar kullanmayı tercih etmeleri gerekse de Emniyet Genel Müdürlüğü'nün siyasi partilerin amblemlerini arşivleme konusunda gösterdiği başarısızlık, bu çalışmamda da özellikle 1980 öncesinde kurulan siyasi partilere ilişkin sınırlı sayıda amblem derlenebilmesine yol açmıştır.

3. Yöntemle İlgili Bazı Açıklamalar

Elinizdeki çalışmada şu anda faaliyette olan bazı partilerin kapalı, kapalı olan bazı partilerin faaliyette göründüklerini, bazı partilerin kuruluş tarihlerinin bilinenden çok farklı olduklarını veya bazı partilerin birden çok defa adlarının geçtiğini vb. görmeniz mümkündür. Bu, çalışma boyunca partilerin siyasi değil de resmi/hukuki izlerini sürmemiz sebebiyle ortaya çıkan bir durumdur. Bu durumu açıklamak için *Genç Parti* örneğine başvurabilir. Çalışma içerisinde birbirinden farklı tarihlerde kurulmuş, birinin halen faal, diğerinin ise münfesih göründüğü, aynı isimde iki *Genç Parti* vardır. *Genç Parti* ve onun genel başkanı Cem Cengiz Uzan ile ilgili popüler siyasi gelişmeler şöyle özetlenebilir: Cem Cengiz Uzan 2002 yılında *Genç Parti*'yi kurmuş, parti 2002 yılındaki genel seçimlerde oyların yüzde 7,2'sini almıştır. Oysa siyasi gelişmelerle hukuki gelişmeler aynı çizgide değildir. Hukuki düzlemde yaşanan gelişmeler ise şu şekildedir. Bir siyasi parti altında siyasi faaliyette bulunmak isteyen Cem Cengiz Uzan, 10.07.2002 tarihinde *Genç Parti*'yi kurarak partinin genel başkanlığına seçilmiştir. Partinin kuruluşundan kısa bir süre sonra genel seçim kararı alınmış ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 36. Maddesi'ne göre, seçim kararının alındığı tarihten en az 6 ay önce kurulmayan siyasi partilerin -dolayısıyla *Genç Parti*'nin- seçimlere katılmasına izin verilmemiştir. *Genç Parti*'nin seçimlere katılım hakkı elde edememesi üzerine 01.08.2002 tarihinde Cem Cengiz Uzan *Genç Parti* Genel Başkanlığı'ndan istifa ederek *Yeniden Doğuş Partisi*'ne üye olmuştur. *Yeniden Doğuş Partisi*'nin 23.08.2002 tarihindeki Kongresi'nde ise Cem Cengiz Uzan, *Yeniden Doğuş Partisi* Genel Başkanlığı'na seçilmiş, aynı gün *Genç Parti*, *Yeniden Doğuş Partisi*'ne katılmak üzere feshedilmiş ve *Yeniden Doğuş Partisi* ismini *Genç Parti* olarak değiştirmiştir. Dolayısıyla

birbirinden farklı iki tüzel kişilik olarak iki tane *Genç Parti* ortaya çıkmıştır. Birisi 2002 yılında Cem Cengiz Uzan tarafından kurulan ve kısa bir süre sonra *Yeniden Doğuş Partisi*'ne katılarak siyasal yaşamdan çekilen *Genç Parti*, diğeri de 1992'de kurulan ve daha sonra adını *Genç Parti* olarak değiştiren *Yeniden Doğuş Partisi*.

Benzer bir durum *Cumhuriyet Halk Partisi* için de geçerlidir. Çalışmamızda iki adet *Cumhuriyet Halk Partisi* bulunmaktadır. Bunlardan birincisi 11.09.1923'te Mustafa Kemal Atatürk tarafından kurulan *Cumhuriyet Halk Partisi*'dir. Parti 16.10.1981 tarihinde kapatılmış, 2533 Sayılı Kanun'la kapatılan Siyasi Partilerin Yeniden Açılmasına İmkân Veren 03.07.1992 Tarih, 3821 Sayılı Kanun'la tekrar açılmıştır. Dolayısıyla 1923'te kurulan ve 1992'de tekrar açılan Cumhuriyet Halk partileri birbirlerinin hukuki olarak devamlarıdır ve bu nedenle de aynı başlık altında gösterilmişlerdir. Oysa aynı şey 20.12.1989 tarihinde Selahattin Bingöl tarafından kurulan *Cumhuriyet Halk Partisi* için geçerli değildir. 1989'da kurulan parti, 1923'te kurulan *Cumhuriyet Halk Partisi*'nin siyasi mirasçısı olarak kurulmasına, benzer kitlelere hitap etmesine, benzer siyasal gelenekleri temsil etmesine, aynı isim ve amblemi kullanmasına karşın, 1989'da kurulan *Cumhuriyet Halk Partisi* 1923'te kurulan adaşından farklı bir tüzel kişiliktir; bu nedenle de ayrı bir başlıkta ele alınmıştır.

Bu konuda verilebilecek bir diğer örnek *Milliyetçi Hareket Partisi*'dir. Siyasal açıdan 1969'da kurulduğunu, 1981'de kapatıldığını ve 1992 tekrar yılında açılarak siyasal yaşamına devam ettiğini bildiğimiz parti, çalışmamızda iki ayrı yerde ve çok farklı tarihlerde kurulmuş olarak gösterilmektedir. Çünkü gerçekte, hukuken birbirinden ayrı iki *Milliyetçi Hareket Partisi* bulunmaktadır ve hiçbiri 1969 yılında kurulmamıştır. İlk *Milliyetçi Hareket Partisi* 1954 Şubatında kurulmuştur. O dönemde *Cumhuriyetçi Millet Partisi* adı ile tüzel kişilik kazanan parti, daha sonra adını *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi* olarak değiştirmiş, 1969 yılında da parti adının *Milliyetçi Hareket Partisi* olmasına karar verilmiştir. Bu parti 1981 darbesi ile kapatılmış ve 3821 Sayılı Kanun'dan yararlanarak açıldığı gün olan 27.12.1992 tarihinde, *Milliyetçi Çalışma Partisi*'ne katılarak tüzel kişiliğini sona erdirmiştir. Diğer *Milliyetçi Hareket Partisi* ise 1983 yılında *Muhafazakâr Parti* adı ile açılmıştır. *Muhafazakâr Parti*, 1985 Kasım'ındaki 1. Olağan Büyük Kurultay'ında adını *Milliyetçi Çalışma Partisi* olarak değiştirmiştir. 1954 yılında tüzel kişilik kazanan *Milliyetçi Hareket Partisi*'nin *Milliyetçi Çalışma Partisi*'ne katılımından sonra *Milliyetçi Çalışma Partisi* adını *Milliyetçi Hareket Partisi* olarak değiştirmiştir. Özetle resmi belgelerden yola çıkarak konuşulduğunda, siyasi tarihimizde birbirinden farklı tüzel kişiliklere sahip iki *Milliyetçi Hareket Partisi* vardır; bugün siyasal

yaşamına devam etmekte olanı ise 1983 yılında, *Muhafazakâr Parti* adı ile kurulan *Milliyetçi Hareket Partisi*'dir.

Bu konudaki örnekleri uzatmak mümkün, fakat biliyoruz ki metnin okunması ile ilgili sorunlar sadece bunlarla da sınırlı değil. Bu nedenle çalışmada derlenen bilgilerin tablolara nasıl yerleştirildiği ile ilgili bir takım açıklamalarda daha bulunmak yerinde olacaktır. Birçok partinin birden fazla açılış, birden fazla kapanış tarihi bulunmaktadır. Partinin ne zaman açıldığını ne zaman kapandığını takip edebilmek için açılış ve/veya kapanış tarihleri önündeki numaraları takip etmek gerekmektedir. Örneğin *Cumhuriyet Halk Partisi* 11.09.1923 tarihinde açılmış, 16.10.1981 tarihinde kapanmış, 09.09.1992 yılında ikinci kez açılmış ve halen faal bir partidir. *Demokrat Parti*, 07.01.1946 tarihinde açılmış, 29.09.1960 tarihinde kapanmış; 22.01.1975 tarihinde ikinci kez açılmış ve 16.10.1981 tarihinde ikinci kez kapanmıştır. 1992 yılında, biri 1945 yılında açılan *Demokrat Parti*'nin diğeri de 1975 yılında açılan *Demokrat Parti*'nin hukuki devamı olma iddiasında olan iki *Demokrat Parti* daha açılmıştır. Bunlardan birincisi 29.11.1992 tarihinde kurulan, 1946'da açılan *Demokrat Parti*'nin tüzel kişiliğinin devamı olma iddiasındaki partidir. Diğeri de 12.12.1994 tarihinde açılan ve 1975 yılında kurulan *Demokrat Parti*'nin devamı olma iddiasındaki partidir. 29.11.1992 tarihinde açılan *Demokrat Parti* 13.09.1994 tarihinde, 12.12.1992 tarihinde açılan ise 08.08.2005 tarihinde kapanmıştır.

Partilerin Kapanış Nedenleri ile ilgili hukuki gerekçeler de Kapanış Nedeni sütununda verilmiştir. Örneğin 11.09.1923 yılında kurulan *Cumhuriyet Halk Partisi*'nin 16.10.1981 tarihindeki ilk kapanış nedeni askeri rejimdir ve ilgili dipnotta partinin, askeri rejimin yönetim organı olan M.G.K.'nin 7 No'lu bildirisi ile faaliyetinin durdurulduğu belirtilmektedir. Parti 09.09.1992 tarihinde açıldıktan sonra siyasi faaliyetlerine devam ettiği için Kapanış Nedeni sütununun ikinci maddesinde "faal" yazmaktadır. *Türkiye İşçi Partisi* 13.02.1961 tarihinde açılmış ve ilk kez 20.07.1971 tarihinde kapanmıştır. Partinin ilk kapanma nedeni Anayasa Mahkemesi'nin ilgili kararıdır. 30.04.1975 tarihinde ikinci kez açılan parti 16.10.1981 tarihinde askeri rejim tarafından faaliyeti durdurularak kapatılmıştır.

Siyasal Eğilimler sütunu çalışmanın en sorunlu bölümüdür. Bu sütunun doldurulması ile ilgili olarak önümüzde üç farklı yol vardı. Birinci yol, partilerin siyasi eğilimleri ile ilgili sütunları, kendi siyasi eğilimlerimiz, paradigmalarımız çerçevesinde doldurmaktı. Bu ise siyasi partilerin fotoğrafını çekmeyi, resmi belgelerden yola çıkarak "nesnel" bir şekilde onları okuyucuya sunmayı amaçlayan bu çalışmaya ihanet etmeyi gerektirecekti; bu nedenle önümüzdeki birinci yolu kullanmayı tamamen bir kenara bıraktık.

İkinci yol, tüm siyasi partileri aşırı sağdan aşırı sola doğru bir eksene yerleştirmekti. Siyasi partileri sıralamak için kullanılan, *aşırı sağ - merkez sağ - merkez sol - aşırı sol* şeklindeki bu meşum sınıflamanın da Cumhuriyet'in siyasi partilerini kategorize etmek için yeterli bir olmadığını fark ettik; çünkü örneğin 1923'ten 2006'ya değin uzun ve dalgalı bir tarihi olan *Cumhuriyet Halk Partisi*'ni bile bu yelpazeye yerleştirmek neredeyse imkânsız. *Güden Partisi* ve *Türkiye Sultan Partisi* gibi kurucularının soyadları ile özdeşleşmiş partileri de sol, sağ gibi kelimelerle tanımlamak oldukça sorunlu; tıpkı *Dokuzyüzkırkaltı'lılar Milli Mücadele Partisi, Diriliş Partisi, Türkiye Özürlüsüyle Mutludur Partisi* ve *Ufak Parti*'yi de sağ - sol ekseninde tanımlamanın zor olduğu gibi. Bir-iki günlük hülle partilerinin durumu ise cabası; malum olduğu üzere bu partiler resmi olarak "siyasal parti" sayılmakla birlikte, gerçekte Anayasanın 23.07.1995 tarihinde değiştirilmeden önceki 84. Maddesinin[6] dayattığı bir zorunluluk nedeniyle partilerinden istifa ederek bir diğer partiye geçemeyen milletvekillerinin, bir başka partiye geçebilmek için buldukları hukuk içi/ahlak dışı bir çözüm/transfer yoluydu. Sorun sadece bununla da sınırlı değildi. *Halkın Demokrasi Partisi, Demokratik Halk Partisi, İşçi Partisi* gibi sol bir kimliğe sahip görünmekle birlikte ağır bir milliyetçi jargona da sahip siyasi partileri ya da Alevilik ekseninde ve onlar tarafından kurulan *Türkiye Birlik Partisi*'ni basitçe "sol" sıfatı ile anıp geçmenin doğruluğu da tartışmalıydı. Benzer şekilde, aynı tüzel kişiliği paylaşmalarına karşın Osman Bölükbaşı'nın *Cumhuriyetçi Millet Partisi* ile Alparslan Türkeş'in *Milliyetçi Hareket Partisi*'ni de aynı sıfatlarla anmak hayli zor olacaktı.

Partilerin siyasi eğilimlerini yansıtabilmek için önümüzde duran üçüncü ve son yol, partileri, tüzük ve programlarında kendilerini ifade ettikleri şekilde tanımlamaktı. Bu da en az diğerleri kadar sorunlu bir yoldu. Bu yol sorunluydu, çünkü partiler, program ve tüzüklerinde kendilerini tanımladıkları maddelerde belagati, retoriği elden bırakmamaya gayret ediyorlar; partilerinin siyasal duruşuyla ilgili hiçbir şey içermeyen süslü laflarla partilerini övmeye çalışıyorlardı. Elbette tüm siyasi partiler için bunu söylemek zor, fakat özellikle ideolojik farklılıkların önemini yitirdiği düşüncesinin yaygınlaştığı 1980 sonrasında, tüm toplumsal kesimlere hitap etmeye çalışan partilerin genellikle bu yola meylettiklerini de söylemek olası. Örneğin 1989 Ağustosunda kurulup, 1990 Martında siyasal yaşamdan çekilen *Yeni Düzen Partisi* kuruluş amacını ve kendisini şu ke-

---

[6] 1982 Anayasası'nın 84. maddesinin 23.07.1995 tarihinde 4121 Sayılı Kanun'la (*Resmi Gazete* 26.07.1995 Tarih, 22355 Sayı) değiştirilmeden önceki hali şu şekildeydi: "istifa eden... partisinden istifa ederek; başka partiye giren veya seçim hükümetleri hariç Bakanlar Kurulu'nda görev alan... üyeliğinin düşmesine, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verilir. Partisinden istifa eden milletvekili bir sonraki seçimde, istifa tarihinde mevcut herhangi bir partinin genel merkez organlarınca aday gösterilemez..."

limelerle tanımlamaktadır. Programına göre parti: "Bütün partileri ve tüm kesimleri sağcısıyla solcusuyla, dincisiyle yani tüm fikir ve düşünceleriyle birleştirerek el birliğiyle üst düzeyde her sorunu halledilmiş, ekonomik mucizesini gerçekleştirmiş, dünyada kimseye ödün vermeyen örnek gösterilen Türkiye'yi yaratmaya davet etme gayesiyle" kurulmuştur. 1983 yılında kurulan *Yüce Görev Partisi* ise: "Büyük Atatürk'ün dehasıyla sistemleşen Kemalist yaşam tarzının Türk halkının özlemlerine cevap verecek en doğru yol olduğuna içtenlikle inanmış olarak; bu ileri sistemi yüce Türk milletinin karakterine, çağın ihtiyaçlarına tam uyarlılık gösterdiğine inan"an bir partidir. 2006 yılında kurulan *Çağdaş Türkiye Partisi*'nin ideolojisi ise programında şöyle tanımlamaktadır: "Yurt içinde ve dışında yaşayan tüm vatandaşlarımızın, görüşleri ne olursa olsun, bütün demokratik ve laik dünya görüşleri ile uyuşan, yani çoğulcu rejime uygun olan bir ulusal modernleşme ideolojisidir" ve son örnek olarak *Milli Demokrat Halkın Partisi*, kendisini "Hz. Ali'nin cesareti, Hz. Ömer'in Adaleti, Mustafa Kemal'in ilkelerini rehber" alan bir parti olarak tanımlanmaktadır.

Bu konudaki örnekleri de artırmak mümkün; fakat gerçek şu ki parti program ve tüzüklerinden yola çıkarak partilerin siyasal eğilimlerini anlayacak, bu eğilimleri genelleyecek bir yol bulmak hayli zor.

Bu çalışma içerisinde izlediğimiz yol, önümüzde duran ikinci ve üçüncü seçeneğin bir sentezi oldu. Bütün eleştirilere rağmen ikinci yol, tüm siyasi partilerin siyasi eğilimleri ile ilgili bir genelleme yapmaya, tüm siyasi partilerin eğilimlerini benzer kavramlar etrafında tanımlamaya imkân vermektedir. Eğer ikinci yol ile üçüncü yol birbirine eklenebilirse bir yandan partileri benzer kavramlarla ifade edilebilir, diğer yandan da partilerin siyasal eğilimleri arasındaki nüansları yakalama şansı doğabilirdi; nitekim öyle de oldu. Partilerin siyasal eğilimlerini ifade etmek için aşırı sağ – merkez sağ - merkez sol - aşırı sol yelpazesini biraz değiştirerek kullandık. Bu değişikliğin sebebi, "aşırı" kelimesinin partilerin siyasal eğilimlerini fazlasıyla merkezin bakış açısıyla tanımlamasıydı. Ayrıca sosyalist, milliyetçi, sosyal demokrat gibi kavramları da partilerin siyasal eğilimlerini ifade ederken kullanmakta bir mahzur görmediğimiz gibi, bazen de bir partinin siyasi eğilimini tanımlayabilmek için birden fazla ibare (merkez sağ - liberal gibi) kullanmaktan da çekinmedik. Gerçekten bir siyasi eğilimi olmayan -ki *Ufak Parti* örneğinde olduğu gibi gerçekten hiçbir siyasal eğilimi olmayan partiler vardır; *Ufak Parti*'nin programında şöyle bir ifade vardır: "İktidarı almak, seçim kazanmak ham hayalinde hiç bir zaman olmadığımız için programımızda devlet teşkilatına dahil hiçbir madde, hiçbir mütalaa kaydedilmemiştir" - partilerin ve siyasal eğilimi hakkında hiçbir bilgi sahibi olmadığımız partilerin Siyasal Eğilimi sütununu boş bırakmayı tercih ettik. Hülle partilerine ise birleştikleri siyasal partinin siyasal eğilimini yazdık.

Katıldıkları Milletvekili Genel Seçimleri ve Oy Oranları sütunundaki veriler tamamen TUİK'in *Cumhuriyet'ten Günümüze Milletvekili Seçimleri: 1923-2002* isimli çalışmasından yararlanılarak sunuldu. TUİK'in çalışmasında gerek iller, gerekse de Türkiye genelinde sunulan veriler, her bir seçimde partilerin tek tek aldıkları oy miktarları ve yüzdeleri şeklinde tablolaştırılmıştır. Bu çalışmada ise birbirinin hukuki devamı olan fakat farklı tarihlerde farklı isimlerle seçimlere katılan partilerin birleştirilmesi yoluna gidilmiştir. Örneğin, *Sosyalist İktidar Partisi*'nin 1999 seçimlerinde aldığı oy oranı ve partinin *Türkiye Komünist Partisi* adıyla katıldığı 2002 seçimlerindeki oy oranları bir araya getirilmiş; ilgili sütuna eklenen notta partinin hangi seçimlere hangi isimle girdiği not edilmiştir.

TBMM'de Temsil (Top. M.V./Kazandığı M.V.) sütunundaki verilerin sunulmasında da benzer bir yol izlenerek, TBMM'de sandalye kazanan aynı tüzel kişilikler, farklı tarihlerde farklı isimlerle temsil ediliyor olsalar da aynı başlık altında değerlendirildiler.

Genel Başkan(lar) sütununda, partide görev yapmış tüm genel başkanların fotoğraflarına, kısa özgeçmişlerine ve görev yaptıkları tarih aralıklarına yer verilmiştir. Türkiye'de siyasi parti arşivleriyle ilgili bölümde de üzerinde durulduğu gibi, özellikle 1980 öncesindeki arşivlerin oldukça yetersiz oluşu nedeniyle partilerde görev yapan milletvekillerinin fotoğraf ve özgeçmişlerinin derlenmesinde -ki aynı sorunlar 1980 öncesinde faaliyette olan partilerin amblemlerinin derlenmesinde de yaşanmıştır- ciddi sorunlarla karşılaşılmıştır. Bu sorunlar kısmen TBMM albümleri yardımı ile aşılmaya çalışılmış olmasına karşın, özellikle 1980 öncesinde hiç milletvekilliği yapmamış genel başkanların kişisel bilgilerine ulaşma konusunda kısmen başarısız olunmuştur.

Partide genel başkan olarak görev yapan kişiler Genel Başkan(lar) sütununa, bu göreve geldikleri ilk tarih göz önüne alınarak yerleştirilmiş; aynı partide birden çok kere genel başkanlık görevinde bulunanların fotoğraf ve özgeçmiş bilgileri tekrarlanmayarak ikinci ve/veya üçüncü kez genel başkanlık yaptıkları tarihler, ilk genel başkanlık tarihlerinin yanına eklenmiştir. Örneğin bu nedenledir ki *Cumhuriyet Halk Partisi*'nde 30.09.2000 tarihinde görevi bırakmasına karşın Altan Öymen'in fotoğraf ve özgeçmiş bilgileri Genel Başkan(lar) sütununun en sonunda yer almakta, partide farklı tarihlerde üç kez genel başkan seçilen ve halen genel başkan olan Deniz Baykal'ın fotoğraf ve özgeçmiş bilgileri ise sadece genel başkanlığa ilk seçildiği tarihte verilmektedir.

Genel Başkan(lar) sütunu ile ilgili olarak belirtilmesi gereken bir diğer husus, vekâleten görev yapan genel başkanlarla ilgilidir. Bu kişilerin fotoğraf ve özgeçmiş bilgilerine yer verilmemiş, bu kişiler partide görev yapan toplam genel başkan sayısına eklenmemiştir. Örneğin Ekrem Pakdemirli ve

Halil İbrahim Özsoy dahil *Anavatan Partisi*'nde görev yapan genel başkan sayısı sekiz olmasına rağmen, son genel başkan olan Erkan Mumcu, partinin altıncı genel başkanı olarak görülmektedir.

Parti ile İlgili Notlar sütunu, çalışma boyunca kamu kurumlarındaki arşivlerden toplanan belgelerin tarih ve sayı numaralarından ve parti ile ilgili açıklamalardan oluşmaktadır. Parti ile ilgili notların her biri, parti ile ilgili farklı sütunlarda verilen bilgilerle dipnot olarak ilişkilendirilmiştir. Örneğin *Cumhuriyet Halk Partisi* ile ilgili arşiv bilgilerinin sunulduğu notlarda, Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümünün ardından Mustafa İsmet İnönü'nün genel başkanlığa ve ebedi genel başkanlığa partinin hangi kongrelerinde ve ne zaman seçildiğine ilişkin not Genel Başkan(lar) sütununda Mustafa Kemal Atatürk'ün vefat ettiği 10.11.1938 tarihinin ve Mustafa İsmet İnönü'nün görevi devraldığı 11.11.1938 tarihinin yanına dipnot olarak eklenmiştir. Parti ile ilgili bilgilerin sunulduğu herhangi bir sütunla doğrudan ilgili olmayan bilgiler ve parti hakkındaki mahkeme kararları ile ilgili notlar, parti adından sonra dipnot şeklinde verilmiştir.

Çalışmanın son bölümünde ise ekler yer almaktadır. Ekler ile bir yandan kitabı daha işlevsel hale getirmeye ve aranılan bilgilerin daha rahat bulunmasına özen gözteririken, diğer yandan da Türkiye'de siyasi partiler ile ilgili çalışacak araştırmacıların işine yarayacak temel bilgi ve belgelere yer vermeyi amaçladık. Bu nedenle, Kuruluş Tarihlerine Göre Cumhuriyet Dönemi Siyasi Partileri ve Alfabetik Sıraya Göre Cumhuriyet Dönemi Siyasi Partileri başlıkları altında verilen listelerde, çalışma boyunca siyasi partileri tasnif etmek için kullandığımız kriterlerin dışına çıkarak isimlerinden hareketle partileri listelemeye çalıştık. Çalışma boyunca farklı isimlerle siyasi varlıklarını devam ettirmelerine karşın aynı tüzel kişiliğin devamı olan siyasi partileri bir araya toplamaya çalışırken, bu bölümlerde isim değiştiren partileri ayrı siyasi partilermiş gibi ele aldık ve sadece farklı tarihlerde aynı ismi taşıyan partilerin kuruluş tarihlerini parantez içerisinde verdik. Bir başka deyişle, çalışma içerisinde, örneğin, *Cumhuriyetçi Millet Partisi*, *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi* ve *Milliyetçi Hareket Partisi* aynı parti olarak ele alınırken, bu bölümde parti, her üç ismiyle de listelenmiştir. Siyasi Parti Genel Başkanlarının Soyadlarına Göre Listesi başlığı altında da bugüne kadar herhangi bir siyasi partide göre yapmış olan kişileri ve görev yaptıkları siyasi partileri vermeyi amaçladık. Anayasa Mahkemesi tarafından kapatma ve iptal davası açılan siyasi partilerin tam listesinin ve uygulanan seçim sistemlerine göre Türkiye'de gerçekleştirilen seçimlerin de araştırmacıların ilgisini çekeceği kuşkusuzdur. Bibliyografya başlıklı ekte ise, yine Türk siyasi hayatı ve siyasi partiler ile ilgili bir antolojinin ve araştırmacıların işine yarayabilecek bir seçkinin sunulmasına çalışılmıştır.

B. Cumhuriyet Dönemi Siyasi Partileri Üzerine[1]

Siyasi Partilerin Sayısal Değerlendirmesi

Cumhuriyet'in kuruluşundan bu çalışmanın sona erdiği 2006 yılının son çeyreğine kadar geçen sürede kaç siyasal partinin kurulmuş olduğu, partilerin hangi ölçütle sayıldığına bağlıdır. Parti isimlerinden mi yola çıkılacaktır? Bir ila on gün arasında Türk siyasetini süsleyen hülle partileri toplama dahil edilecek midir? Yoksa farklı dönemlerde siyasi partileri çevreleyen yasalara uygun olarak kurulmuş, farklı tüzel kişilikler mi ölçüt olarak alınarak, bugüne değin kurulmuş siyasi partiler mi sayılacaktır? Hukuki olarak "siyasi parti" olarak kurulmuş oldukları için hülle partilerini de siyasi parti sayısına dahil etmenin ve parti sayısını hesap ederken de tüzel kişilikleri esas almanın çalışmanın mantığına daha uygun olacağını düşündük ve bu yüzden de faaliyette bulundukları dönemde yürürlükte olan hukuk kurallarına göre siyasi parti olarak kurulmuş tüzel kişiliklerin tamamını çalışmaya dahil ettik. Fakat hülle partilerinin siyasi partiler ile ilgili istatistikî değerlendirmelerin tümüne katılmaları siyasi partiler ile ilgili asıl, gerçek resmi gölgeleyebilecekti. Bu nedenle gerekli görülen yerlerde de hem hülle partilerini dahil ederek, hem de onları değerlendirmeye katmadan genellemelere ulaşmaya çalıştık.

[1] Bu bölümde kullanılan tabloların tamamı, SPSS programı kullanılarak istatistiksel analizden geçirilmiş; gerekli görülenlere ki-kare testi yapılarak arasında istatistiksel bakımdan kayda değer bir ilişki bulunan değişkenler çalışmaya dahil edilmiştir.

Tablo 1: Dönemler İtibariyle Kurulan Siyasi Partiler

Dönemler	*Adet*
29.10.1923 - 18.07.1945	4
19.07.1945 - 14.05.1950	24
15.05.1950 - 27.05.1960	16
28.05.1960 - 12.03.1971	34
13.03.1971 - 12.09.1980	16
16.05.1983 - -	134
Toplam	228

Cumhuriyet dönemi boyunca, kuruldukları dönemde yürürlükte olan ve siyasi partilerin hukuki durumlarını düzenleyen yasalar çerçevesinde farklı tüzel kişilikler olarak kurulmuş 228 parti bulunmaktadır.

Cumhuriyet'in kuruluşu'ndan[2] fiilen çok partili hayata geçildiği 18 Temmuz 1945 tarihine (*Milli Kalkınma Partisi*'nin kuruluşuna) kadar geçen süre içerisinde, 4 siyasi parti kurulmuştur. Bu tarihten, siyasi iktidarın el değiştirilerek 27 yıllık tek parti döneminin son bulduğu 14 Mayıs 1950 tarihindeki Milletvekili Genel Seçimleri'ne kadar geçen sürede kurulan parti sayısı ise 24'dür. *Demokrat Parti*'nin iktidara gelişinden, 27 Mayıs darbesinin yapıldığı tarihe kadar geçen zaman zarfında 16; 27 Mayıs darbesinden, 1971 Martındaki muhtıraya kadar 34; 1971 muhtırasından, 12 Eylül 1980 darbesine kadar geçen sürede ise 16 siyasi parti kurulmuştur. 1983 sonrasında ise toplam 134 parti siyasal hayata katılmıştır.

Hülle partilerinin sayısı da oldukça kayda değerdir. Anayasa değişikliğinin yapıldığı 23.07.1995 tarihine kadar toplam 23 hülle partisi kurulmuştur ki bu da Cumhuriyet döneminde kurulan siyasi partilerin %10, 1'inin hülle partisi olduğunu göstermektedir. Hülle partilerinin 1983 sonrasında kurulan siyasi partilere oranı %17,3'tür. Siyasi partilerin yeniden kurulmasına izin verilen 1983 tarihinden, Anayasa değişikliğinin yapıldığı tarihe karar kurulan partiler içinde hülle partilerinin oranı ise çok daha vahimdir: %30,3. Bir başka ifadeyle, söz konusu dönemde, Anayasa'da demokrasinin vazgeçilmez unsuru olarak tanımlanan siyasi partilerin nerdeyse üçte biri, yine aynı Anayasa'nın getirdiği kurallar nedeniyle sadece hukuki olarak parti sıfatı taşımaktadır.

---

[2] İstatistiksel değerlendirmelerde *Cumhuriyet Halk Partisi*, Cumhuriyet döneminde kurulan bir siyasi parti olarak ele alınmıştır.

Kapanan ve Kapatılan Siyasi Partiler

Siyasi partiler, 1923'ten günümüze farklı yasal düzenlemelere tabi oldukları için kapanma nedenleri de çeşitlilik göstermektedir.

1924 Anayasası'nın 70. Maddesi dernek kurma hakkını Türklerin doğal haklarından biri olarak kabul etmekteydi. Bu dönemde, II. Meşrutiyet'in ilanından sonra kabul edilen 310 Sayılı Cemiyetler Kanunu, 1923 yılında 335 Sayılı Kanun ile değiştirilmiş ve daha sonra 387 Sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerle 1936 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. Dernekleri düzenleyen bir kanun da 1926 yılında kabul edilen Medeni Kanun'dur. 1938 yılında kabul edilen 3512 Sayılı Cemiyetler Kanunu da derneklerin kurulmasını izne bağlamaktadır. 3512 Sayılı Kanun'da 1946 yılında 4919 Sayılı Kanun ile değişiklik yapılarak dernek kurmanın izne tabii olması ilkesinden vazgeçilmiştir.

Tablo 2: Dönemler Itibariyle Siyasi Hayattan Çekilen Partiler

Dönemler	*Adet*	*%*
29.10.1923–18.07.1945	3	1, 68
19.07.1945–14.05.1950	13	7, 30
15.05.1950–27.05.1960	25	14, 04
28.05.1960–12.03.1971	28	15, 73
13.03.1971–12.09.1980	9	5, 05
16.05.1983 - -	100	56, 17
Toplam	178	100, 00

27 Mayıs 1960 darbesinden sonra yapılan 1961 Anayasası ile birlikte ilk kez siyasi partiler anayasal bir statü ve güvenceye kavuşmuşlardır. Siyasi Partileri düzenleyen yasa, 13 Temmuz 1965 yılında kabul edildi. 648 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu, 1961 Anayasası döneminde uygulanmaya başlandı. Böylece ilk kez siyasi partiler derneklerden ayrılarak özel olarak düzenlenmiş oldu. 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında kabul edilen 1982 Anayasası da siyasi partileri ayrı bir yasal düzenleme çerçevesinde ele aldı. Anayasanın kabulünden sonra Kurucu Meclis tarafından 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu kabul edildi. Siyasi partilerin statüleriyle ilgili kurallar, sadece Anayasa ve Siyasi Partiler Kanunu'ndan ibaret değildir. 2820 Sayılı Kanun'un 121. maddesine göre Medeni Kanun ile Dernekler Kanunu ve dernekler hakkında uygulanan diğer yasaların Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olmayan hükümlerinin siyasi partilere uygulanabileceği de öngörülmektedir.

2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 98. Maddesi'ne göre siyasi partiler, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın başvurusu üzerine Anayasa

Mahkemesi tarafından kapatılabilmektedir[3]. Fakat daha önceki yasal düzenlemeler; farklı kurumlara siyasi partileri kapatma yetkisi vermekteydi. Bakanlar Kurulu, bu kurumlardan biridir. Nitekim 1924'teki çok partili siyasal yaşama geçiş denemesi de Bakanlar Kurulu Kararı ile sonlandırılmıştır. Tek parti döneminde bunun tek istisnası, feshedilerek kapanan *Serbest Cumhuriyet Fırkası*'dır ki bu feshin *Serbest Cumhuriyet Fırkası*'nın resmi kapanma nedeni olduğunu; Mustafa Kemal Atatürk'ün Ali Fethi Okyar'a Cumhurbaşkanı sıfatının yanında *Cumhuriyet Halk Partisi* Genel Başkanı da olduğunu hatırlatmasının, özetle siyasi gelişmeler karşısında tarafız kalmayacağını beyan etmesinin de partinin kapanmasında önemli bir rol oynadığını belirtmeden geçmemek gerekmektedir.

Dernek ve vakıflardan ayrı olarak siyasi partilere özgü bir siyasi partiler kanununun olmadığı 1950–1960 döneminde ise partiler çoğunlukla Sulh Ceza Mahkemeleri tarafından kapatılmışlardır. Tabiî ki siyasi partilerin kapatılması konusunda, hiçbir yasal dayanağa sahip olmayan darbeleri de anmadan geçmemek gerekmektedir.

Cumhuriyet döneminde toplam 178 parti siyasal yaşamdan çekilmiştir. Bu partilerin %38,2'i kongre ve/veya kurucular kurulu kararları ile %31,4'ü ise bir başka siyasi partiyle birleşmeleri sebebiyle tüzel kişiliklerine son vermişlerdir. Bir başka deyişle, siyasi partilerin sadece %69,6'sı kendi iradesi ile siyasal yaşamdan çekilmiş, geri kalanı ise farklı kurumlar tarafından kapatılmışlardır. Askeri Mahkeme ve darbe yönetimleri, siyasi partilerin kapatan en önemli kurumlar olagelmiştir. Askeri kurumlar tarafından kapatılan partiler, siyasal yaşamdan çekilen partilerin %10'l'ini oluşturmaktadır.

Tablo 3: Kapatılma Nedenlerine Göre Partiler

Kapatılma Nedeni	*Adet*	*%*
Fesih	68	38,2
Mahkeme Kararıyla	32	17,9
Birleşme	56	31,4
Askeri Rejim	18	10,1
Bakanlar Kurulu Kararıyla	2	1,12
Askeri Mahkeme	2	1,12
Toplam	178	100

[3] 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 98. Maddesi'nin ilk fıkrası şöyledir: "(Değişik 1. Fıkra: 4445 – 12.8.1999) Siyasi partilerin kapatılması davaları, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından Anayasa Mahkemesinde açılır.(Ek cümle: 4778 - 2.1.2003 / m.9) Siyasi partilerin kapatılması davalarında kapatılmaya karar verilebilmesi için beşte üç oy çokluğu şarttır. Anayasa Mahkemesince verilen kararlar kesindir."

Halen faal olan partilerin sayısı ise 49'dur. Türk siyasi hayatının önemli dönemeçlerini göz önüne alarak siyasal yaşamdan çekilen partileri analiz ettiğimizde, en çok 1980 sonrasında partilerin kapandığını ya da kapatıldığını görmekteyiz. Bu dönemde 100 parti siyasal yaşamdan çekilmiştir. Bunun iki temel nedeni vardır. İlk neden 1980 darbesi, ikincisi de hülle partileridir. 12 Eylül 1980'de darbe gerçekleştirildikten sonra partiler kapatılmamış, Milli Güvenlik Konseyi'nin 7 Numaralı Bildirisi ile faaliyetleri durdurulmuştur. 16.10.1981 tarihinde çıkartılan 2533 Sayılı Kanun ile partilerin tüzel kişilikleri sona ermiştir[4]. Bu nedenle de 1981 yılı Türk siyasi hayatının en fazla parti kapatılan yılı olmuştur.

1981 Anayasası'nın kişilerin siyasi parti değiştirmelerini engelleyen hükmü nedeniyle, bir partiden başka bir partiye geçmek isteyen siyasilerin bu transferi bir hülle partisi aracılığı ile yapmaları da, söz konusu dönemde kapanan parti sayısının oldukça fazla görünmesinin bir diğer nedenidir.

Siyasi partilerin, kapatılmalarının ardından başka bir siyasi kimlik ile tekrar açılmaları da Türk siyasi hayatında oldukça yaygın bir uygulamadır: *Milli Nizam Partisi*'nin 1971'de kapatılmasının ardından, *Milli Selamet Partisi* açılmış, partinin 1981'de kapatılmasından sonra ise benzer kadrolar *Refah Partisi*'ni kurmuşlardır. *Refah Partisi*, Anayasa Mahkemesi tarafından 1998 yılında kapatılmış, aynı kişiler tarafından *Fazilet Partisi* kurulmuştur. *Fazilet Partisi*'nin kapatılmasının ardından da *Saadet Partisi* kurulmuştur. Benzer örnekleri, farklı siyasal akımlardan birçok parti için vermek de mümkündür.

Kapatılmalarının ardından on siyasi parti ikinci kez aynı kurumsal kimlik ile açılmıştır[5] ve bu partilerin önemli bir kısmı 16.10.1981 tarihinde kapatılan ve 2533 Sayılı Kanun'la kapatılan Siyasi Partilerin Yeniden Açılmasına İmkân Veren 03.07.1992 tarih, 3821 Sayılı Kanun ile siyasal yaşama dönen partilerden oluşmaktadır. Nitekim bu partilerin bir kısmı da açıldıkları günlerde, başka bir parti ile birleşerek siyasal yaşamdan tekrar çekilmişlerdir. Bu partilerden hukuken varlığını sürdüren üç siyasal parti vardır: *Cumhuriyet Halk Partisi, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi* ve *Demokrat Parti*. Sanıldığının aksine -daha önce de değinildiği gibi- bugün halen varlığını sürdüren *Milliyetçi Hareket Partisi*, 16.10.1981'de kapatılan *Milliyetçi Hareket Partisi* ile aynı hukuk tüzel kişisi olmayıp, bugün faal olan *Milliyetçi Hareket Partisi* 1985'deki 1. Olağan Kongre'de adını *Milliyetçi Hareket Partisi* olarak değiştiren *Muhafazakâr Parti*'dir. *Millet*

---

[4] Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanun Kanun No: 2533 Kabul Tarihi: 16.10.1981 Resmi Gazete: 16.10.1981 - 17486 Mükerrer.

[5] İkinci kez açılan partiler: *Cumhuriyet Halk Partisi; Demokrat Parti; Türkiye Sosyalist Partisi; Millet Partisi; Milliyetçi Hareket Partisi; Türkiye İşçi Partisi; Adalet Partisi; Türkiye Sosyalist İşçi Partisi; Sosyalist (Devrim) Partisi; Türkiye İşçi Köylü Partisi*'dir.

Partisi de *Milliyetçi Hareket Partisi* ile benzer bir durumdadır. 1981'de kapatılan *Millet Partisi*'nin de bugün hala faal olan *Millet Partisi* ile kurumsal bir alakası bulunmamaktadır[6] *Demokrat Parti* ise siyasi faaliyette bulunmamakla birlikte halen bir tüzel kişiliktir. Parti, siyasi faaliyetlerine son vermesine ve *Anavatan Partisi* ile birleşmesine rağmen tüzel kişilik haklarını saklı tutmuştur[7]. Dolayısıyla, ikinci kez açılan partilerin %80'i kendi iradeleri ile siyasal yaşamlarına son vermiş, yalnızca iki tanesi hukuki varlığını, bir tanesi de -*Cumhuriyet Halk Partisi*- fiili varlığını devam ettirmektedir.

Siyasi Partilerin Coğrafi Dağılımı

Bugüne kadar siyasi parti kurulan illeri gösteren grafik

1923'ten 22 Nisan 1983 tarihinde çıkartılan 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu yürürlüğe girinceye kadar partilerin genel merkezlerinin bulunacağı il ile ilgili her hangi bir düzenleme yapılmamıştır. 1983'te yürürlüğe giren 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. Maddesi ise siyasi partilerin genel merkezlerinin Ankara'da bulunmasını şart koşmaktadır. Bu nedenle 1983 sonrasında kurulan siyasi partilerin resmi genel merkezleri Ankara olarak görünmektedir. Elbette ki yasanın bu zorlaması, tüm siyasi partilerin fiilen Ankara'dan yönetildikleri anlamına gelmemektedir. Nitekim

---

[6] 23.11.1992 tarihinde *Bayrak Partisi, Millet Partisi, Barış ve Birlik Partisi, Islahatçı Demokrasi Partisi*'ne katılmışlar; aynı Kongrede *Islahatçı Demokrasi Partisi* ismini *Millet Partisi* olarak değiştirmiştir. Birleşme ve isim değişikliği ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 03.12.1992 tarih, B.051.E.G.M..40.600.12/SP Sayılı, E.G.M. 06.08.1992 Tarih, 512639 Sayılı, E.G.M. 04.12.1992 Tarih, 788530 Sayılı, Y.C.B 09.12.1992 Tarih, 2800 Sayılı ve Y.C.B 20.11.1992 Tarih, 247 Sayılı belgeler.

[7] Ömer Yıldırım genel başkanlığındaki *Demokrat Parti*, 08.05.2005 tarihinde Ankara'da toplanan Olağanüstü Büyük Kongresi'nde, 87 kabul 10 red oyu ile her türlü tüzel kişilik hakkı saklı kalmak şartı ile *Anavatan Partisi* ile birleşme kararı aldı. Birleşme için Bkz. E.G.M. 23.05.2005 Tarih, B.05.1.E.G.M..0.12.04.03/1051 - 2912/9305 Sayılı, Y.C.B. 19.12.2005 Tarih, SP - 2005/427 Sayılı ve Y.C.B. 12.05.2005 Tarih, 534 Sayılı belgeler.

2002 yılında kurulan *Son Çağrı Partisi*'nin fiili genel merkezinin Antalya olduğu Emniyet Genel Müdürlüğü'nün resmi belgelerinde bile ifade edilmektedir. Benzer şekilde Bedrettin Dalan tarafından kurulan *Demokrat Merkez Partisi* ve *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* gibi partilerin de resmi genel merkezleri Ankara'da olmasına karşın fiilen İstanbul'dan yönetildiklerini söylemek mümkündür.

Resmi kayıtlardan yola çıkarak belirtmek gerekirse, 1923–2006 tarihleri arasında kurulan tüm siyasi partiler göz önüne alındığında Ankara'da 168, (1923-1980 arasında ise sadece 34), İstanbul'da 45, İzmir'de ise 3 siyasi partinin kurulduğu görülmektedir. Bir başka ifade ile partilerin yüzde 94,7'si bu üç büyük ilde kurulmuştur ki bu da siyasal sitemde aktif olarak rol alma davranışının, kentsel değerlerle ne kadar yakın bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir. Siyasi partilerin kuruldukları illere bölgesel düzeyde bakıldığında da gelişmişlik ile siyasal parti çatısı altında örgütlenme davranışı arasında yakın bir ilişki olduğu görülebilir. Nitekim Tablo 4'te görülebileceği gibi, Türkiye'nin görece gelişmiş olan Sinop - Mersin hattının batısında kalan bölgede kurulan siyasi partiler, toplam siyasi partilerin %97,49'unu oluşturmaktadır. Doğu Anadolu bölgesinde sadece, 1957 yılında Erzurum'da kurulan *Ufak Parti* yer alırken, Güneydoğu Anadolu bölgesinde ise herhangi bir siyasi parti kurulmamıştır.

Tablo 4: Kuruluş Yerlerine Göre Partiler

İl	*Adet*	*%*
Adana	1	,4
Afyonkarahisar	1	,4
Ankara	168	73,6
Bolu	1	,4
Bursa	1	,4
Erzurum	1	,4
Eskişehir	1	,4
Gaziantep	1	,4
İskenderun	1	,4
İstanbul	45	19,8
İzmir	3	1,3
Lübeburgaz	1	,4
Mersin	1	,4
Samsun	1	,4
Sivas	1	,4
Toplam	228	100,0

Seçimlere Katılım ve TBMM'de Temsil Oranları

Kurulan partilerin kaçının, faaliyette bulundukları dönemde yapılan milletvekili genel seçimlerine katıldığı ve bu partilerden kaçının seçimler sonucunda en az bir kere TBMM'de temsil hakkı elde ettiği ile ilgili sayısal veriler, Türkiye'de farklı siyasal taleplerin/örgütlenmelerin Meclis'e yansı(yama)ması ile ilgili tabloyu da ortaya koyacaktır. Elbette ki bu tabloyu, Türkiye'deki siyasi parti kirliliği ile ilişkilendirerek okumak da mümkündür. Cumhuriyet döneminde kurulan siyasi partilerin sadece 49 tanesi, en az bir milletvekili genel seçimine katılmıştır. Bir başka ifade ile kurulan partilerin sadece %21,5'i seçimlere katılmışlardır. Seçimlere katılan 49 siyasi partiden 22'si, yani partilerin %44,89'u, en az bir kere TBMM'de temsil hakkı elde etmiştir. Dolayısıyla, Cumhuriyet döneminde kurulan 228 siyasi partinin 22'si genel seçimler sonucunda TBMM'de temsil edilirken, 206'sı TBMM'de temsil hakkı kazanamamıştır. Partilerin seçimlere katılıp katılmadıkları kadar, seçimlere katılım sıklıkları da siyasal partilerin sistemdeki kurumsallaşma düzeyleri göstermesi açısından önem taşımaktadır. Bu konudaki liderlik açık farkla *Cumhuriyet Halk Partisi*'ne aittir ve partinin resmi olarak açık olduğu zaman kesitinde parti, bugüne kadar yapılmış tüm milletvekili genel seçimlerine katılmıştır. *Cumhuriyet Halk Partisi*'ni 11 seçimle *Milliyetçi Hareket Partisi*[8] ve 6 seçimle *Anavatan Partisi* izlemektedir. *Adalet Partisi*, *Doğru Yol Partisi* ve *Demokratik Sol Parti* ise 5'er kez milletvekili genel seçimlerine katılmışlardır. 179 parti hiçbir genel seçime katılmazken, siyasi partilerin %10,6'sı sadece bir genel seçime katılmıştır. Siyasi partilerin sadece ve sadece %10,9'u bir defadan fazla genel seçimlere katılmıştır.

Genel Başkanlar

Cumhuriyetin kuruluşundan 2006'nın son çeyreğine kadar geçen zaman diliminde kurulan siyasi partilerde toplam 386 genel başkan görev yapmıştır[9]. 160 (%41,5) partinin sadece bir genel başkanı vardır. En fazla genel başkanın olduğu siyasi parti *Demokrat Parti*'dir. *Demokrat Parti*'de 11 kişi genel başkanlık görevinde bulunmuştur. *Millet Partisi*'nin 9, *Milliyetçi Hareket Partisi*'nin 7 genel başkanı vardır. *Cumhuriyet Halk Partisi*, *Anavatan Partisi*, *Doğruyol Partisi*, *Liberal Demokrat Parti* ve *Hürriyet ve Değişim Partisi*'nin 6'şar farklı genel başkanı vardır.

Cumhuriyet döneminde, genel başkanlık görevinde bulunmuş, 348 farklı kişi bulunmaktadır. *Milli Nizam Partisi*, *Milli Selamet Partisi*, *Refah Partisi* ve *Fazilet Partisi*'nde genel başkanlık yapmış olan Necmettin Erba-

[8] Her iki kurumsal kimlikteki *Milliyetçi Hareket Partisi* bu sütunda birleştirilmiştir.

[9] Farklı partilerde genel başkanlık görevi yürütmüş olan kişiler ayrı ayrı hesaplanmıştır.

kan, ve *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi*, *Milliyetçi Hareket Partisi Milliyetçi Çalışma Partisi*, *Demokratik Hareket Partisi*'nde genel başkanlık yapmış olan Alparslan Türkeş, dört siyasi parti ile en çok genel başkanlık görevinde bulunan siyasilerdir. Necmettin Erbakan ve Alparslan Türkeş'i, *Millet Partisi*, *Islahatçı Demokrasi Partisi* ve *Birlik Barış* partilerinde görev yapan Aykut Edibali; *Türkiye İşçi Köylü Partisi*, *Sosyalist Parti* ve *İşçi Partisi*'nde genel başkanlık yapmış olan Doğu Perinçek izlemektedir.

Tablo 6: Kadın Genel Başkanlar

Genel Başkan Adı	*Siyasi Parti Adı*
Ayşe Tuğluk	Demokratik Toplum Partisi
Behice Boran	Türkiye İşçi Partisi
Bilde Conktepe	Yeşiller Partisi
Canan Balkır	Yeni Demokrasi Hareketi
Emine Kıvılcımlı	Vatan Partisi
Fatma Küçüksöz	Hürriyet ve Değişim Partisi
Filiz Koçali	Sosyalist Demokrasi Partisi
Huriye Beşbudak	Fazilet Partisi
Melike Bayburt Işıklar	Türkiye Ulusal Kadınlar Partisi
Mübeccel Göktuna	Türkiye Ulusal Kadınlar Partisi
Münibe Ekşioğlu	Türkiye Ulusal Kadınlar Partisi
Nesrin Nas	Anavatan Partisi
Rahşan Ecevit	Demokratik Sol Parti
Sema Pişkinsüt	Toplumcu Demokratik Parti
Serap Gülhan	Ayyıldız Partisi
Tansu Çiller	Doğru Yol Partisi

Türkiye'de genel başkanlar çoğunlukla erkeklerden seçilmektedir. Türkiye'de ilk kadın genel başkanlar 1970'li yıllarda göreve gelmeye başlamıştır. Ekim 1970'te göreve gelen Behice Boran ve 1972'de kurulan *Ulusal Kadınlar Partisi*'nin genel başkanları Melike Bayburt Işıklar, Münibe Ekşioğlu ve Mübeccel Göktuna bu konudaki ilk örneklerdir. Cumhuriyet döneminde 16 kadın genel başkan siyasi partilerde görev yapmıştır. Siyasi partilerde görev yapan toplam genel başkanlar içerisinde kadınların oranı sadece %4, 10'dur.

Siyasi partilerde görev alan genel başkanlardan 24 tanesi asker kökenli, 3'ü de polis kökenlidir. Özellikle 1923–1945 arasında kurulan siyasi partilerde görev yapan genel başkanlardan sadece iki tanesi, Abdülkadir Öğütçü ve Nuri Demirağ dışındakilerin tamamı asker kökenlidir. 61 genel başkan ise hukuk eğitimi almıştır. Siyasi parti genel başkanlarının 44'ü

öğretim üyeliği yapmış, 33'ünün mesleklerinden birisi de gazetecilik olmuştur.

Öz geçmişlerine ulaşılabilen siyasi parti genel başkanlarının 16'sı lise, 20'si ortaokul, 5'i de ilkokul eğitimi almış, geriye kalan tamamı üniversite ve üzeri eğitimden geçmiştir.

Siyasi Partilerin İsimleri

Tablo 7: Siyasi Parti İsimlerinde En Çok Tercih Edilen Kavramlar

Kavram	*Adet*
Demokrat, Demokrasi, Demokratik	48
Türkiye, Türk, Türkiyem	42
Milli, Milliyetçi, Milliyet, Millet, Ulusal	23
Sosyalist	20
Cumhuriyet, Cumhuriyetçi	18
Özgür, Özgürlük, Hür, Hürriyet	15
Halk, Halkçı, Halkın	14
İşçi	13
Yeni, Yeniden	12
Büyük	10
Adalet	9
Köylü	8

Siyasi parti isimlerinde en çok kullanılan kelimeler, Türk siyasetinin beklenti, talep ve ülkülerini yansıtması açısından önem taşıdığı kadar, Cumhuriyet dönemi siyasi kültürü hakkında da fikirler vermektedir. Siyasi partiler isimlerinde en çok Türk, Türkiye, Cumhuriyet, Demokrasi, Milli, Sosyalist, İşçi ve Halk gibi kavramlara yer vermektedirler. Siyasi parti isimlerinde en çok tercih kelimeler ve kullanım sıklıkları Tablo 7'de görünmektedir.

Partilerin Siyasi Eğilimleri

Partilerin siyasi eğilimlerini "sol" ve "sağ" kavramlarına indirgemenin zorluğu ve yanlışlığından daha önce bahsetmekle birlikte bu tür genelleştirmelerin, partiler ile ilgili bazı değerlendirmeler yapmaya ve siyasi partileri ortak kavramlar kümesi etrafında gruplandırmaya imkân vermesi nedeniyle kullanılageldiğini de belirtmiştik. Bu yargıdan hareketle, Cumhuriyet dönemi siyasi partileri sol ve sağ kavramları etrafında sınıflandırılırsa[10]

[10] Sosyal demokrat, demokratik sol, sosyalist, komünist, feminist ve çevreci hareketle sol içerisinde; milliyetçi, liberal, muhafazakâr partiler ise sağ kavramı içerisinde kategorize edilmişlerdir. Hülle

Türkiye'de bugüne kadar 129 sağ, 99 sol partinin kurulduğunu görülmektedir. Partilerin siyasi eğilimlerine dönemler itibariyle bakıldığında da sol ve sağ arasındaki farkın neredeyse her dönem korunduğu görülmektedir. Sol partilerin sayısının sağ partileri geçtiği tek dönem, sol siyasetin en popüler olduğu 1971–1980 arası dönemdir. Bu dönem hariç tutulursa, sağ eğilimli siyasal partilerin, her dönemde sol eğilimli siyasal partilerden sayıca fazla olduğunu söylemek mümkündür.

Halen faal durumda olan siyasi partilerin siyasi eğilimlerine bakıldığında ise sol ve sağ arasındaki farkın sayısal düzeyde kapandığı görülmektedir. Nitekim mevcut partilerden 24'ü en genel anlamıyla sol eğilimliyken, 25'i aynı şekilde sağ eğilimlidir.

Cumhuriyet dönemi boyunca yapılan milletvekili genel seçimlerine 19 sol parti katılırken, seçimlere 30 sağ parti katılmıştır. Seçim sonuçlarına göre TBMM'de oluşan temsil durumları ile partilerin siyasi eğilimleri karşılaştırıldığında sol ile sağ arasındaki farkın iyice açıldığı göze çarpmaktadır.

Tablo 8: Faal ve Kapalı Partilerin Siyasi Eğilimleri

Faaliyet Durumu	*Sol*	*Sağ*	*Toplam*
Kapalı	75	102	178
Faal	24	26	50
Toplam	99	129	228

Parlamentoda seçim sonuçları uyarınca temsil edilen partilerin %73'ü sağ eğilimli iken sadece yüzde 27'si sol eğilimlidir.

Partilerin kapanma nedenleri ile siyasi eğilimleri arasındaki ilişkiye bakıldığında da fesih ve birleşme nedeniyle siyasi yaşamdan çekilme nedeninin sağ partilerde daha yaygın olduğu görülmektedir. Cumhuriyet dönemi boyunca kapatılan 102 sağ partinin yüzde 76,42'si kendi kararıyla siyasal yaşamdan çekilmiş; yüzde 23,58'i ise farklı kurumlar tarafından kapatılmıştır. Sol eğilimli siyasi partilerin ise yüzde 60,52'si kendi kararları ile siyasal yaşamdan çekilirken, yüzde 39, 48'i kapatılmıştır. Siyasi Eğilimlerine Göre Partilerin Kapanış Nedenleri başlıklı tablonun ifade ettiği bir diğer husus da darbelerin siyasi partileri sağ ve sol partileri eşit oranda etkilediğidir. Nitekim askeri rejimler tarafından kapatılan parti sayıları sağ ve sol kesimde eşittir.

partilerinin siyasi eğilimlerine birleştikleri partinin siyasi eğilimi yazılmıştır.

Tablo 9: Siyasi Eğilimlerine Göre Partilerin Kapanış Nedenleri

Kapanış Nedeni	*Sol*	*Sağ*	*Toplam*
Fesih	28	40	68
Mahkeme kararı ile kapatılma	20	12	32
Birleşme	18	38	56
Askeri Rejim tarafından kapatılma	9	9	18
Bakanlar Kurulu kararıyla kapatılma		2	2
Askeri mahkeme kararıyla kapatılma	1	1	2
Toplam	76	102	178

Partilerin siyasi eğilimleri ile partide görev yapan genel başkanların sayısı arasındaki ilişki, sağ partilerde görece daha az sayıda genel başkanın görev yaptığını ortaya koymaktadır. Genel başkanları tespit edilen 221 parti içerisinde, 86 sağ partide sadece bir genel başkan görev yapmışken bu sayı sol eğilimli siyasi partilerde 64'tür. 6'dan fazla genel başkanın görev yaptığı sol eğilimli siyasi parti yokken -ki 6 genel başkanın görev yaptığı siyasi parti *Cumhuriyet Halk Partisi*'dir ve o da kurulduğu günden bu yana sosyal demokrat eğilimde olmamıştır- sağ partilerde bu sayı 11'e kadar çıkabilmektedir.

Siyasi eğilimlerine göre partilerin seçimlere katılım sıklığına bakıldığında 80 sol, 99 sağ partinin seçimlere hiç katılmadığı görülmektedir. Tablonun geneline bakıldığında da sağ partilerin sol partilerden daha fazla seçimlere rağbet ettikleri görülebilmektedir. Bir ya da daha fazla milletvekili genel seçimine katılan sağ eğilimli siyasi parti sayısı 30 iken, sadece 19 sol parti seçimlere katılmıştır. Bir başka değişle bugüne kadar seçimlere katılmış olan 49 partinin yüzde 61'i sağ, yüzde 39'u da sol eğilimli olmuştur. Cumhuriyet dönemi siyasi partilerin ortalama yüzde 21,58'i bir ya da daha fazla seçime katılırken bu oran sol eğilimli siyasi partilerde yüzde 19,9'a düşmekte, sağ eğilimli siyasi partilerde ise yüzde 23,41'e çıkmaktadır.

Tablo 10: Partilerin Siyasi Eğilimlerine Göre Seçimlere Katılım Sıklığı

Seçime Katılma Sayısı	*Genel Siyasi Eğilim*		*Toplam*
	Sol	*Sağ*	
0	80	99	179
1	11	13	24
2	3	5	8
3	3	4	7
4		4	4
5	1	2	3
6		1	1
7		1	1
18	1		1
Toplam	99	128	228

Partilerin Ömürleri

Türkiye'de siyasi partilerin faaliyet gösterdikleri toplam süre 1083, 1 yıldır[11]. Cumhuriyet dönemi boyunca sol partiler 454,51 yıl[12], sağ partilerin ise 628,59 yıl siyasal faaliyet yürütmüşlerdir. Bir başka ifade ile Türkiye'de sağ partiler sol partilerden toplam 171,08 yıl daha fazla siyasal faaliyette bulunmuşlardır.

Cumhuriyet döneminde siyasi partilerin ortalama ömürleri 4,77 yıldır. En uzun süre faaliyette bulunan siyasi parti, 72 yıl 4 ay siyasi faaliyette bulunan *Cumhuriyet Halk Partisi*'dir. En kısa ömürlü siyasi partiler ise çoğunluğu sadece bir gün siyasi faaliyette bulunan hülle partileridir. Örneğin hülle partilerinden birisi olan *Türkiye İçin Birlik Partisi* 05.01.1994 tarihinde kurulmuş ve ertesi gün 06.01.1994 tarihinde *Anavatan Partisi* ile birleşmek üzere feshedilmiştir. Benzer şekilde, 04.10.1994 tarihinde kurulan *Genç Demokratlar Partisi*, *Milliyetçi Hareket Partisi* ile birleşmek üzere 05.10.1994 tarihinde feshedilmiştir.

Tablo 11: Faaliyette Bulunma Süresine Göre Siyasi Partilerin Seçimlere Katılım Sıklığı

Faaliyette bulunma süresi	*Seçime katılma sayısı*
0 - 5 yıl	18
6 - 10 yıl	7
11 – 15 yıl	12
16 – 20 yıl	5
21 – 25 yıl	5
26+ yıl	2
Toplam	49

[11] Siyasi partilerin faaliyet gösterdikleri süreler ile ilgili hesaplamalar, partilerin kuruluş ve kapanış tarihleri arasındaki fark hesaplanarak elde edilmiştir. Faal olan tüm partilerin de 1 Eylül 2006 tarihinde kapandıkları varsayılmıştır. Birden fazla kez açılan/kapanan partilerde ise faaliyette bulunmadıkları süre, toplam faaliyet sürelerinden düşülmüştür. Partilerin ömürlerinin hesaplanmasında bir ay 30 gün, bir yıl 360 gün üzerinden hesaplandığından, gerçek ömürleri ile hesaplanan ömürleri arasında yılda 5 günlük sapmalar olmuştur. Bu da, partilerin faaliyette bulundukları süre uzadıkça, sapmanın artmasına (en fazla 2 ay) neden olmuştur. Türkiye'de siyasi partilerin ömürlerinin ortalama üç yıldan biraz fazla olduğu düşünülürse bu sapmanın ortalama 15 günden fazla olmadığı söylenebilir.

[12] Cumhuriyet Halk Partisi, siyasi faaliyet gösterdiği tüm yaşamı boyunca sosyal demokrat düşünce ile ilişki içerisinde olmamıştır. Bu nedenle de, 70'inin üzerindeki bu partinin tamamen sol ile ilgili toplam süreye dahil edilmesi yanıltıcı olacaktır. En genel değerlendirme ile partinin 1965 seçimlerinin öncesinde ortanın solu kavramını tartışmaya açtığı düşünülürse (İsmet İnönü'nün ortanın solundan anladıklarının çağdaş sosyal demokrasi kavramı ile ne kadar ilgili olduğu, İnönü ve Ecevit arasında ortanın soluna yüklenen anlamlar itibariyle ortaya çıkan farklılıklar vb. tartışmalar ihmal edilmiştir) partinin sosyal demokrat olarak adlandırılabileceği dönem yaklaşık 30 yıldır. Bu da sol siyasetin ömrünü 457, 51 yıla indirmektedir.

Partilerin ömrü ile seçimlere katılma sıklıkları arasında yakın bir ilişki vardır. Nitekim 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nda da seçimlere katılınabilmesi için partilerin yaşam süreleri ile ilgili kimi şartlar ileri sürülmektedir. Kanunun 36. Maddesi'ne göre "*Siyasî partilerin seçimlere katılabilmesi için illerin en az yarısında oy verme gününden en az altı ay evvel teşkilat kurmuş ve büyük kongrelerini yapmış olması veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunması*" şarttır.

Parti yaşları ile seçimlere katılım sıklıkları arasındaki ilişkiye bakıldığında görece genç partilerin daha yoğun olarak seçimlere katıldığını görülmektedir. Bugüne değin seçimlere katılan 49 partinin %38'i 0 ila 5 yaş arasındadır. 20 yaşın üzerindeki partilerin ise sadece %14'ü seçimlere katılmıştır. Cumhuriyet döneminde yapılmış tüm milletvekili genel seçimlerine katılan partilerin yaş ortalaması 12,40'tır. Rakamların da gösterdiği bu durum, Türk siyasi hayatında köklü siyasi geleneklerin, kuşaktan kuşağa aktarılan siyasi tercihlerin yerleşmesinin önündeki engellerden biri olarak da okunabilir.

Tablo 12: Faaliyette Bulunma Süresine Göre Partilerin Meclis'te Temsil Durumları

Faaliyette bulunma süresi	*Meclis'te temsil edilme sıklığı*
0 – 5 yıl	5
6 - 10 yıl	2
11 - 15 yıl	5
16 - 20 yıl	4
21 - 25 yıl	4
26+ yıl	2
Toplam	22

Benzer bir durum, partilerin ömrü ile TBMM'deki temsil durumlarına bakıldığında da görülmektedir. Genel seçim sonuçlarına göre Meclis'te en az bir kere temsil edilmiş siyasi partilerin yüzde 22,73'ü 0 ila 5 yaş arasındadır. 11 ila 15 yaş arasındaki partiler de aynı oranda Meclis'te temsil edilmişlerdir. Cumhuriyet döneminde parlamentoda temsil edilen siyasi partilerin yaş ortalaması ise 16,94'tür.

Seçimlere katılan partilerin ortalama yaşı ile Meclis'e giren partilerin ortalama yaşı karşılaştırıldığında seçmenin nispeten daha olgun partilere yöneldikleri söylenebilir. Çünkü seçimlere katılan partilerin ortalama yaşı 12,40 iken, seçmen bunlar arasında yaptığı tercihlerle, "mecliste temsil edilen partilerin ortalama ömrü"nün 17 yaşa çok yakın olmasını sağlamaktadır.

Sol partilerin siyasi ömürleri ile ilgili istatistiksel tablo verilirken, sol partiler arasında *Cumhuriyet Halk Partisi*'nin de adının yer alması yanıltıcı olabilir. Fakat CHP bu sütunda değerlendirildiğinde dahi, sol partilerin %75,7'sinin 5 yıl veya daha az bir ömre sahip olduğu görülmektedir. *Cumhuriyet Halk Partisi*'nin ortanın solu/demokratik sol/sosyal demokrat düşünce ile irtibatta olduğu (kapalı olduğu süre çıkarılarak) son otuz yıl dikkate alınmazsa, 21 yaşında ve üzerinde sol parti kalmamaktadır.

Tablo 13: Siyasi Eğilimlerine Göre Partilerin Ömürleri

Sol Partiler *Faaliyette bulunma süresi*	*%*	*Sağ Partiler* *Faaliyette bulunma süresi*	*%*
0 - 5 yıl	75	0 - 5 yıl	99
6 - 10 yıl	14	6 - 10 yıl	11
11 - 15 yıl	5	11 - 15 yıl	11
16 - 20 yıl	4	16 - 20 yıl	2
21 - 25 yıl	0	21 - 25 yıl	5
26+ yıl	1	26+ yıl	1
Toplam	99	Total	129

Sağ partilerin siyasi ömürlerine bakıldığında da sol partilerinkine benzer bir tablo ortaya çıkmaktadır. 129 sağ partinin %76,56'sı 0 ila 5 yaş arasındadır. 5 ila 10 yaş arasındaki partilerin oranlarında ise sağ ve sol partiler arasında kayda değer bir farklılık görülmektedir. 5-10 yaş arasındaki sağ partilerin oranı tüm sağ partilerin %8,59'u iken aynı oran sol partilerde %14,4'e çıkmaktadır.

C. Derleyenin Sonsözü

Yaklaşık iki yıl süren bu çalışmaya birçok kişinin emeği geçti. Araştırma ekibimiz Manchester Üniversitesi doktora öğrencisi Doğancan Özsel, Hacettepe Üniversitesi Siyaset Bilimi Yüksek Lisans öğrencileri Ozan Çavdar, Safiye Ateş ve Uğur Sadioğlu ile Sosyolog Barış Mutluay ve İşletmeci Erdem Altaylı'dan oluşuyordu. Özellikle Erdem ve Barış, ilk aşamalarından bu yana çalışmanın içerisinde oldular, her aşamasında çalışmaya olağanüstü emek harcadılar; Safiye, titizliği ile hataları en aza indirdi; Ozan verilen her işe sorgusuz sualsiz koştu; Doğancan en kritik zamanlarda pratik çözümler buldu bize. Böylesine genç, dinamik ve neşeli bir ekip ile çalışmaktan keyif aldığımı ve birlikte çalıştığımız yaklaşık iki yıl boyunca onlardan çok şey öğrendiğimi belirtmek istiyorum: İki yıl boyunca arşiv arşiv dolaşarak, deyim yerindeyse iğneyle kuyu kazan, Cumhuriyet döneminde kurulmuş tüm siyasi partilerle ilgili belgeleri derleyen bütün ekip üyelerime teşekkür ederim.

Hacettepe Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nün eski öğrencileri Deniz Kılıçoğlu, Emin Yılmaz ve Merve Oğuz 'a da teşekkür etmem gerekiyor. Araştırma ekibinin içinde yer almamalarına karşın, Cumhuriyet döneminde kurulan siyasi partiler ile ilgili ilk verileri onlar bir araya getirdiler.

Türkiye'de Siyasi Partiler ile ilgili arşivlerin durumu ile ilgili bilgiler verirken neredeyse tüm kamu kurumlarını eleştirdik; fakat arşivlerde çalıştığımız süre içerisinde, yaklaşık birer ay beraber çalıştığımız kamu görevlilerinin haklarını teslim etmem gerekiyor: Bize kapılarını açtılar, çalışma koşullarımızı iyileştirmek için çırpındılar, konukseverliklerini esirgemediler, isteklerimizi karşılamak için ellerinden geleni yaptılar.

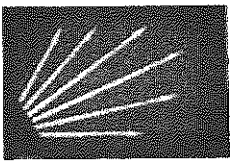
Telefonla, elektronik posta ile veya bizzat bizleri misafir ederek arşivlerinden yararlanmamıza izin veren, sorularımızı yanıtlayan *İşçi Partisi* Genel Başkanı Doğu Perinçek'e, *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* Genel

Başkan Yardımcısı Haydar İlker'e, *Türkiye Sosyalist İşçi Partisi* Genel Başkanı Ali Öner'e, *Çözüm Partisi*'nden Uğur Karaca'ya ve hatıralarından, arşivlerinden yararlandığım tüm dostlarıma da teşekkür ediyorum.

Son teşekkür ise onlara ayırmam gereken saatlerden çalarak odama kapanmama rağmen, sevgileri ile hep yanımda olan kızım Mare Nostrum'a, oğlum Nazım Usta'ya ve karım, canım Yıldız'a.

Mete K. KAYNAR
Ankara, 2007

D. Cumhuriyet Dönemi Siyasi Partileri*

	(CUMHURİYET) HALK FIRKASI (PARTİSİ) (1) (5)(7)(9)(15)(16)	
KURULUŞ TARİHİ	(1) 11.09.1923 (09.09.1923)[2], Ankara (2) 09.09.1992[10], Ankara	
KAPANIŞ/ FESİH TARİHİ	(1) 16.10.1981[7] (2) Faal	
KAPANIŞ/ FESİH NEDENİ	(1) Askeri Rejim[7] (2) Faal	
SİYASAL EĞİLİMİ	Cumhuriyetçi, merkez sol[3]	
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	06–07.1923	(%100)[17][18]
	02.09.1927	(%100)
	25.04.1931	(%100)
	08.02.1935	(%100)
	26.03.1939	(%100)
	28.02.1943	(%100)
	21.07.1946	(%100)
	14.05.1950	(%39,6)
	02.05.1954	(%35,1)
	27.10.1957	(%41,4)
	15.10.1961	(%36,7)
	10.10.1965	(%28,7)
	12.10.1969	(%27,4)
	14.10.1973	(%33,3)
	05.06.1977	(%41,4)
	24.12.1995	(%10,7)
	18.04.1999	(%8,7)
	03.11.2002	(%19,4)

* Partilerle ilgili olarak tablo içerisindeki ifadelerin yanlarına yerleştirilmiş olan dipnotlar her bir partiyle ilgili "Notlar" bölümündeki referans numaralarını temsil etmektedir. Tablodaki dipnotlar ile ilgili açıklamalar için bkz. notlar.

TBMM'DE TEMSİL (TOP. M.V./ KAZANILAN M.V.)	06-07.1923	(87 M.V./287)[17]
	02.09.1927	(316 M.V./316)
	25.04.1931	(317 M.V./317)
	08.02.1935	(399 M.V./399)
	26.03.1939	(429 M.V./429)
	28.02.1943	(455 M.V./455)
	21.07.1946	(397 M.V./465)
	14.05.1950	(69 M.V./487)
	02.05.1954	(31 M.V./541)
	27.10.1957	(178 M.V./610)
	15.10.1961	(173 M.V./450)
	10.10.1965	(134 M.V./450)
	12.10.1969	(143 M.V./450)
	14.10.1973	(185 M.V./450)
	05.06.1977	(213 M.V./450)
	24.12.1995	(49 M.V./550)
	03.11.2002	(178 M.V./550)

GENEL BAŞKANLAR

1) Mustafa Kemal ATATÜRK (11.09.1923[2] - 10.11.1938[4])
Selanik, 1881 - Harp Akademisi - 1., 2., 3., 4. ve 5. Dönem Ankara M.V. - TBMM 1. Başkanı - İcra Heyeti Reisi - 1. Cumhurbaşkanı - Ö.T.: 10.11.1938

2) Mustafa İsmet İNÖNÜ (26.12.1938[4] - 08.05.1972[6])
İzmir, 1884 - Harp Akademisi - Genel Kurmay Başkanı (03.05.1920 - 10.10.1921) - 1. ve 2. İcra Vekiller Heyeti Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Reisi - 4. ve 5. İcra Vekiller Heyeti Dışişleri Bak. - 1., 2., 4., 5., 6., 7., 8., 26., 27., 28. Hük. Başbakanı - 1., 2. Hük. Dışişleri Bakanı - 5. Hük. Milli Eğitim Bakanı - 1. Dönem Edirne, 2., 3., 4., 5., 9., 10., 11., 12., 13. ve 14. Dönem Malatya, 17., 18. ve 19. Dönem Ankara M.V. - K. M. *Cumhuriyet Halk Partisi* Temsilcisi - C. S. Tabii Üyesi - 2. Cumhurbaşkanı - Ö.T.: 25.12.1973

3) Mustafa Bülent ECEVİT (14.05.1972[6] - 30.10.1981[8])
İstanbul, 1925 - Robert Koleji – Gazeteci - 11., 12., Dönem Ankara, 13., 14., 15., 16., 19. Dönem Zonguldak, 20., 21. Dönem İstanbul M.V. - Temsilciler Meclisi Üyesi - 26., 27.,

28. Hük. Çalışma Bakanı - 55. Hük. Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd. - 37., 40., 42., 56., 57. Hük. Başbakanı - Ö.T.: 05.11.2006

4) Deniz BAYKAL (09.09.1992[10] - 18.02.1995[11]) (09.09.1995[12] - 22.05.1999[13]), (30.09.2000[14] -)
Antalya, 1938 - Ankara Üni. - Hukuk - Öğretim Üyesi - 15., 16., 18. ve 22. Dönem Antalya M.V. - 37. Hük. Maliye Bakanı - 42. Hük. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı - 52. Hük. Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

5) Hikmet ÇETİN (18.02.1995[11] - 09.09.1995[12])
Diyarbakır, 1937 - Ankara Üni. - DPT İktisat Planlama Dairesi Eski Başkanı - 5.Dönem İstanbul, 18. Dönem Diyarbakır, 19. Dönem Gaziantep M.V. - 49, 50. Hük. Dışişleri Bakanı - 42., 50. Hük. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı - TBMM 20. Başkanı

6) Mehmet Altan ÖYMEN (22.05.1999[13] - 30.09.2000[14])
İstanbul, 1932 - Ankara Üni. - Gazeteci, yazar - K.M. Basın temsilcisi - 5. Dönem Ankara M.V. - 40. Hük. Turizm ve Tanıtma Bakanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Parti *Halk Fırkası* adıyla kurulmuştur. Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan *Türkiye'de Siyasi Dernekler* (1950:3) adlı eserin ikinci cildinde *"11.09.1919 tarihinde Sivas'ta kurulan Anadolu ve Rumeli Mudafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Birinci Teşrin 1923 tarihinde Halk Fırkası nam ve unvanıyla kuruldu"*'gu belirtilmektedir. 10.11.1924 tarihindeki kurultayında partinin ismi Cumhuriyet Halk Fırkası olmuştur. (Konu ile ilgili olarak Bkz. B.C.A. 16.11.1924, F.K.: 490.1.0.0. Y.N.:1.1.1. Sayılı belge). 10.11.1935 Tarihindeki 4. Kurultay'da ise, partinin adı *Cumhuriyet Halk Partisi* olarak değiştirilmiştir. Partinin kuruluşu ile ilgili olarak ayrıca Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Dönemi'nden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi.

(2) 09.09.1923 tarihinde partinin kurulduğunun ilan edilmesine karşın, parti kuruluş dilekçesi 11.09.1923 tarihinde İçişleri Bakanlığı'na verilmiştir. Partinin kuruluşu resmi olarak 11.09.1923 olsa da, neredeyse tüm *Cumhuriyet Halk Partisi* olağan kurultaylarının 9 Eylül tarihlerinde toplanması da göstermektedir ki, partinin Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından kurulduğunun açıklandığı 9 Eylül tarihi asıl, fakat gayri resmi kuruluş tarihi olarak kabul edilmektedir. Bazı E.G.M. kayıtlarında partinin kuruluş

günü belirtilmemekte, sadece Ekim 1339 (1923) tarihi zikredilmektedir. (Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M.'nin 2005 yılında hazırladığı tarih/sayısız listede ise kuruluş tarihi 09.09.1923 olarak belirtilmektedir. E.G.M. (1950:3)'te de partinin kuruluş tarihi 11.10.1923 olarak belirtilmekle beraber partinin nizamnamesinin 09.10.1923'te kabul edildiği belirtilmektedir (E.G.M. 1950:9). Konuyla ilgili olarak ayrıca Bkz. (Akkerman 1950:41).

(3) Partinin ideolojik yönelimleri ile ilgili olarak çok çeşitli tartışmalara rastlamak mümkünse de bu konudaki tartışmaların tümüne değinmek, bu çalışmanın amaçları dışındadır. Yine de özetle vurgulamak gerekirse, 1923-1945 arası dönemde parti, Terakkiperver ve Serbest Cumhuriyet Fırkaları deneyimleri birer istisna kabul edilirse, hiçbir yasal muhalefetle karşılaşmadan iktidarda kalmıştır. 1946 yılında *Milli Kalkınma Partisi*'nin kurulmasının ardından 1950 seçimlerine kadar da iktidarını devam ettiren parti, her şeyden önce, erken Cumhuriyet döneminin tek partisidir. Akkerman (1950:41) partinin hürlük, birlik, düzenlik ve ilerilik umdeleri üzerinde kurulduğunu belirtmektedir. 1950 yılından 1965 yılına kadar olan dönem, aslında partinin kendisine yeni bir kimlik aradığı, gerçek bir siyasi parti olmaya çalıştığı bir dönem olarak da adlandırılabilir. 1950 seçimleri ardından başlayan tartışmalar, 1965 seçimleri öncesinde Ortanın Solu kavramı ortaya atılana kadar da devam etmiştir. Bu açıdan partinin, o dönemde, belirgin bir siyasi eğilimi olduğundan bahsetmek mümkün değildir. 1965 seçimlerinde başlayan ortanın solu tartışmaları, Mustafa Bülent ECEVİT'in genel başkan seçilmesinin ardından partinin demokratik sol/sosyal demokrat bir siyasal eğilime sahip olmasında önemli bir rol taşımıştır. Parti, o günlerden 2000'li yılların başlarına kadar bu sol kimlik ile kendisini tanımlamıştır. Son günlerde ise partinin, hangi siyasi yelpazede yer alırsa alsın, Cumhuriyet'in temel değerlerini koruma konusunda hassasiyet gösteren herkese bünyesinde yer açan bir merkez partisi olması tartışılmaktadır.

(4) 10.11.1938'de Mustafa Kemal ATATÜRK'ün ölümünden bir gün sonra toplanan TBMM, Cumhurbaşkanlığı'na Mustafa İsmet İNÖNÜ'yü seçmiştir. 26.12.1938 tarihinde toplanan *Cumhuriyet Halk Partisi* I. Olağanüstü Kurultayı'nda ise Mustafa İsmet İNÖNÜ "Parti Ebedi Genel Başkanlığı"na seçilmiştir.

(5) *Demokrat Parti* iktidarı tarafından çıkartılan 14.12.1953 Tarih 6195 Sayılı "*Cumhuriyet Halk Partisi*'nin Haksız İktisapların İadesi Kanunu" ile partinin mallarına el konulmuştur. *Cumhuriyet Halk Partisi*, 1961 Anayasası'nın yürürlüğe girmesinin ardından, 1960 darbesinin de nedenleri arasında sayılan bu kanunun iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne dava açmış; Anayasa Mahkemesi 11.10.1963 tarihinde (Esas: 1963/124, Karar: 1963/243) verdiği kararla, 195 Sayılı Kanun'un tümünün, 1961 Anayasası'nın 2., 4., 7., 11. ve 36. maddelerine aykırı olduğundan iptaline oy birliği ile karar vermiştir.

(6) Mustafa İsmet İNÖNÜ, partinin 5. Olağanüstü Kurultayı'ndan bir gün sonra, 08.05.1972 tarihinde Parti Merkez Yönetim Kurulu'na gönderdiği yazı ile parti genel başkanlığından istifa ettiğini açıklamıştır. Mustafa İsmet İNÖNÜ'nün istifası üzerine Merkez Yönetim Kurulu 14.05.1972 tarihinde Genel Başkan Seçimi Kurultayı düzenlemeye karar vermiş ve aynı gün 913 delegenin 826'sının oyunu alan Mustafa Bülent ECEVİT, *Cumhuriyet Halk Partisi* Genel Başkanlığı'na seçilmiştir; Bkz. *Cumhuriyet Halk Partisi* Genel Sekreterliği 23.05.1972 Tarih, K-0-26/961 Sayılı ve E.G.M. 08.09.1972 Tarih, 150583 Sayılı belgeler.

(7) M.G.K.'nın 12.09.1980 Tarih, 7 Sayılı Bildirisi (Resmi Gazete 12.09.1980 Tarih, 17103 Sayı) ile partinin faaliyeti durdurulmuş, 10.10.1981 Tarih 2533 Sayılı Kanun ile 16.10.1981 tarihinde parti kapatılmıştır. Kapatılmasının ardından, 08.12.1980 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Cezmi KARTAY (emekli vali), Vahdet AYDIN (Prof. Dr.) ve Ural SÖZEN (Doç. Dr.) partiye kayyum tayin edilmişlerdir.

(8) Mustafa Bülent ECEVİT, 12 Eylül darbesi sonrasında faaliyetleri durdurulan partinin genel başkanlığından 30.10.1981 tarihinde istifa etmiştir.

(9) Yakın tarihte, 20.12.1989 tarihinde kuruluş dilekçesini veren ve 13.07.1990 tarihinde parti ismine Cumhuriyet kelimesini ekleyerek *Cumhuriyet Halk Partisi* adını kullanan bir parti daha bulunmaktadır. Bu partinin 1923 yılında kurulan *Cumhuriyet Halk Partisi* ile hiçbir hukuki ve kurumsal ilişkisi bulunmadığından, söz konusu "*Cumhuriyet Halk Partisi*" ayrı bir başlıkta ele alınmıştır. Gerçi 1989'da kurulan ve Anayasa Mahkemesi kararıyla 24.09.1991 tarihinde kapatılan C.H.P.'nin, ilk *Cumhuriyet Halk Partisi*'nin siyasal bir devamı olmaya çalıştığı açıktır. Ancak henüz 1992 tarihli 3821 Sayılı Kanun'un çıkmadığı, yani 16.10.1981 tarihinde kapatılan partilerin açılmasına izin verilmediği bir dönemde *Cumhuriyet Halk Partisi*'nin adını kullanmaya çalışmasından dolayı, parti hakkında kapatılma kararı verilmiştir.

(10) 12.09.1980 darbesinin ardından 16.10.1981 Tarih 2533 Sayılı Kanun ile kapatılan siyasi partilerin yeniden açılmasına imkan veren 03.07.1992 Tarih, 3821 Sayılı "*16.10.1981 Tarih, 2533 Sayılı Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanun'un Yürürlükten Kaldırılmasına ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanun'unda Değişiklik Yapılmasına İlişkin* Kanun"un (Resmi Gazete 03.07.1992 Tarih 21273 Sayı) yürürlüğe girmesi sonucunda parti 09.09.1992 tarihinde toplanan 25. Kurultay'ında tekrar açılmış ve 679 oy alan Deniz BAYKAL genel başkanlığa seçilmiştir. Konu ile ilgili olarak Bkz. *Cumhuriyet Halk Partisi* Genel Merkezi 17.09.1992 Tarih, 1992/03 Sayılı ve Y.C.B. 18.09.1992 Tarih, 2136 Sayılı belgeler.

(11) SPK'nın 109., 110. ve 121. madeleri uyarınca, *Sosyal Demokrat Halkçı Parti*'nin, *Cumhuriyet Halk Partisi*'yle birleşmesi amacıyla 18.02.1995 tarihinde feshine ve partinin tüm mal varlığı, değer ve haklarının *Cumhuriyet Halk Partisi*'ne devredilmesine karar verilmiştir. (Bkz. *Sosyal Demokrat Halkçı Parti* Genel Başkanlığı 20.02.1995 Tarih, 155 Sayılı belge). Her iki partinin birleşmesi ile ilgili kurultay 18.02.1995 tarihinde Ankara'da düzenlenmiştir. *Cumhuriyet Halk Partisi* ve *Sosyal Demokrat Halkçı Parti* arasındaki bütünleşme protokolünün ön gördüğü seçimlerin yapılmasının ardından, aynı tarihte, 588 delegenin 573'ünün oyunu alan Hikmet ÇETİN partinin 26. Olağan Kurultay'ında genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. *Cumhuriyet Halk Partisi* Genel Sekreterliği 28.02.1995 Tarih, 1995/2436 Sayılı ve Y.C.B. 01.03.1995 Tarih, 161 Sayılı belgeler.

(12) 09-10.09.1995 tarihindeki 27. Olağan Kurultay sonuçları gereğince Hikmet ÇETİN genel başkanlık görevinden ayrılmıştır. Bu kurultayda Deniz BAYKAL 998 oydan 681'ini alarak genel başkan seçilmiştir. Bkz. E.G.M. 20.09.1995 Tarih, B.05.1.E.G.M. 4.06.00.12.04.15154 - 19057 - 430 Sayılı belge.

(13) 18.04.1999 tarihinde yapılan genel seçimlerde partinin barajı geçememesi üzerine Deniz BAYKAL, 22.05.1999 tarihinde toplanan 9. Olağanüstü Kurultay'da genel başkanlıktan istifa etmiş ve yerine Mehmet Altan ÖYMEN seçilmiştir. Bkz. Ankara E. M. 02.06.1999 Tarih, B.05.1.E.G.M..4.06.0012.04.15151 - 8416 - 550/99 Sayılı ve *Cumhuriyet Halk Partisi* Genel Merkezi 16.06.1999 Tarih, 1999/1117 Sayılı belgeler.

(14) 30.09.2000 tarihinde toplanan 11. Olağanüstü Kurultay'da 543 delegenin oyunu alan Deniz BAYKAL üçüncü defa parti genel başkanlığına seçilmiştir. Bkz. *Cumhuriyet Halk Partisi* Genel Sekreterliği 23.11.2000 Tarih, 2000/2338 Sayılı belge.

(15) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 09.05.2002 Tarih, SP.40. Hz.2002/5 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*Siyasi Partiler Yasası'na aykırı olduğu gerekçesiyle Parti Tüzüğü'nün 55. Maddesinin onbirinci fıkrasında yer alan kuralın kanuna uygun hale getirilmesine yönelik Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın istemini süresinde yerine getirmeyen Cumhuriyet Halk Partisi'ne 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 104. Maddesi uyarınca ihtar verilmesi*" istemiyle açılan dava, Anayasa Mahkemesi tarafından 22.01.2003 tarihinde (Esas: 2002/4, Karar:2003/2) görüşülerek "*yazılı uyarıya karşın Parti Tüzüğü'nün 55. Maddesinin değişik 11. fıkrasını, Anayasa'nın 69. Maddesinin birinci fıkrası ile 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 4., 16. ve 93. maddelerine uygun hale getirmediği ileri sürülerek Cumhuriyet Halk Partisi'ne ihtar kararı verilmesi isteminin reddine*" karar verilmiştir.

(16) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 18.10.2004 Tarih, 40.SP.2004/460 Muh. Sayılı başvuru dilekçesi ile "*tüzük değişikliği amacıyla olağanüstü kongre yapılması istemiyle ilgili koşullar oluştuğu halde, olağanüstü kongreyi toplamayarak 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 14. Maddesinin altıncı fıkrasına aykırı davrandığı ileri sürülen Cumhuriyet Halk Partisi'ne aynı kanunun 104. Maddesi uyarınca ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 25.07.2005 tarihinde (Esas: 2004/2, Karar:2005/4) görüşülerek "*2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 14. Maddesinin altıncı fıkrası gereğince büyük kongre üyelerinin beşte birinin talebi üzerine olağanüstü kongresini yapmayan Cumhuriyet Halk Partisi'ne kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde bu aykırılığı gidermesi için aynı kanunun 104. maddesi gereğince ihtarda bulunulmasına*" oyçokluğuyla karar verilmiştir.

(17) 1923 seçimleri iki dereceli seçim usulüne göre aynı yılın Temmuz ve Ağustos aylarında gerçekleştirilmiştir.

(18) Türkiye'de 1946 yılına kadar geçen sürede *Cumhuriyet Halk Partisi* dışında hiçbir siyasi parti milletvekili seçimlerine katılmamış ve TBMM'de temsil edilmemiştir. Bu nedenle seçimlere katılanların tamamının *Cumhuriyet Halk Partisi*'ni destekleri varsayılmak zorunda kalınmış. Müstakil milletvekilleri için ayrılan koltuklar ise ihmal edilmiştir.

	TERAKKİPERVER CUMHURİYET FIRKASI[2][3]
KURULUŞ TARİHİ	17.11.1924[1], Ankara
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	03.06.1925[4][5]
KAPANIŞ/ FESİH NEDENİ	Bakanlar Kurulu Kararı
SİYASAL EĞİLİMİ	Liberal
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Kâzım KARABEKİR (17.11.1924 - 03.06.1925)
İstanbul, 1882 – Harp akademisi - Askerlik – 1. Dönem Edirne, 2., 5., 6., 7. ve 8. Dönem İstanbul M.V. - TBMM 5. Başkanı - Ö.T.: 26.01.1948

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi ve B.C.A. 30.11.1925, F.K.: 490.1.0.0. Y.N.: 344.1439.5. Sayılı belge.

(2) Partinin kuruluşunun ardından, *Cumhuriyet Halk Partisi*'nden istifa ederek Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'na geçen Milletvekilleri şunlardır: Ali Fuad Cebesoy (Ankara M.V.), Cafer Tayyar Paşa (Edirne M.V.), Sabit Bey (Erzincan M.V.), Halet Bey (Erzurum M.V.), Münir Bey (Erzurum M.V.), Rüştü Paşa (Erzurum M.V.), Halil Bey (Ertuğrul M.V.), İhsan Bey (Ergani M.V.), Hüseyin Rauf Bey (İstanbul M.V.), Abdülhak Adnan Bey (İstanbul M.V.), Arif Bey (Eskişehir M.V.), Ahmet Şükrü Bey (İzmit), Osman Nuri Bey (Bursa M.V.), Necati Bey (Bursa M.V.), Feridun Fikri Bey (Dersim M.V.), Halis Turgut Bey (Sivas M.V.), Ahmet Muhtar Bey (Trabzon M.V.), Rahmi Bey (Trabzon M.V.), Hoca Kamil Efendi (Karahisarısahip M.V.), Hulusi Bey (Karasi M.V.), Halit Bey (Kastamonu M.V.), Zeki Bey Gümüşhane M.V.), Besim Bey (Mersin M.V.), Abidin Bey (Manisa M.V.), İsmail Canbulat Bey (İstanbul M.V.), Bekir Sami Bey (Sivas M.V.), Kazım Karabekir Paşa (İstanbul M.V.), Refet Paşa (İstanbul M.V.), Faik Bey (Ordu M.V.).

(3) Bu parti, Cumhuriyet döneminin ilk yasal muhalefet partisidir.

(4) Parti, İcra Vekilleri Heyeti'nin 03.06.1341 (1925) tarihli toplantısında kapatılmıştır. Bkz. B.C.A. 03.06.1925, F.K.: 30.18.1.1. Y.N.: 14.32.19. Sayılı belge. E.G.M. (1950:61) de partinin 03.05.1341 tarihinde seddine karar verildiği bilgisi olmakla beraber Tunaya (1995: 614) 56. dipnotunda bu bilginin yanlış olduğunu belirtmektedir. Konu ile ilgili olarak ayrıca Bkz. Akkerman, 1950:42.

(5) Parti, Şeyh Sait ayaklanması ile ilişkisi dini siyasete alet ettiği gerekçesi ile kapatılmış; ayrıca Rüştü Paşa, Arif Bey, İsmail Canbulat, Mehmet Şükrü Bey, Abidin Bey ve Halis Turgut Bey, Atatürk'e suikast girişimi nedeniyle tutuklanarak Ankara İstiklal Mahkemesi'nde yargılanmış ve idam edilmiştir.

(6) Partiye ait bir mühür.

	SERBEST CUMHURİYET FIRKASI[1][2]
KURULUŞ TARİHİ	12.08.1930, İstanbul
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	17.11.1930[5][6]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[4][5]
SİYASAL EĞİLİMİ	Liberal[3][4]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Ali Fethi OKYAR (12.08.1930 - 17.11.1930)
Pirlepe, 1881 - Harp Akademisi - 1. ve 2. Dönem İstanbul, 3. Dönem Gümüşhane, 5., 6., 7. Dönem Bolu M.V. - TBMM 2. Başkanı - 3. Hük. Milli Savunma Bakanı - 3. Hük. Başbakanı - Ö.T.: 07.05.1943

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Dönemin tek partisi *Cumhuriyet Halk Partisi*'ne yönelik iç ve dış eleştirilerin, bir muhalefet partisinin TBMM'de yer almasıyla aşılabileceğine yönelik düşüncelerin partinin kuruluşunda önemli bir payı olduğu kabul edilmektedir. Partinin kuruluşu ile ilgili olarak E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi'nde ve E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesinde kuruluş tarihi olarak 17.08.1930 tarihi verilmektedir. Aynı konuda 2005 yılında hazırlanan listede ise partinin 12.08.1930 tarihinde kurulduğu belirtilmektedir. Tokin (1965:73), Tunaya (1995:622) ve Tunçay (2005:251) partinin 12.08.1930'da kurulduğunu belirtir. Devlet arşivlerindeki bir belgede ise Fethi Bey'in bir muhalefet partisi kurmakta olduğuna ilişkin olarak 14.08.1930 tarihli bir belge (B.C.A. 14.08.1930: F.K. 490.1.0.0 Y.N., 1.4.6.) yer almakla birlikte partinin resmi kuruluş tarihi belirtilmemektedir.

(2) Parti, Mustafa Kemal ATATÜRK'ün izniyle Ali Fethi Okyar Bey (Gümüşhane M.V.), Nuri Bey (Kütahya M.V.), Senih Bey (Bursa M.V.), Nakiyettin Bey (Elazığ M.V.), Tahsin Bey (Erzurum M.V.), Haydar Bey (İstanbul M.V.), Ağaoğlu Mehmet (Kars M.V.), İbrahim Bey (Kocaeli M.V.), Galib Bey (Niğde M.V.), Refik İsmail Bey (Sinop M.V.), Mehmed Emin Bey (Şebinkarahisar Bey M.V.), Süreyya Paşa (İstanbul M.V.) tarafından kurulmuştur. Partinin idare heyeti âzaları listesi için ayrıca Bkz. B.C.A. 23.08.1940 F.K.: 490.1.0.0. Y.N.: 435.1804.1 Sayılı belge.

(3) Partinin siyasi görüşleri ile ilgili olarak Bkz. B.C.A. 18.08.1930, F.K.: 30.10.0.0, Y.N.: 83.550.2. Sayılı, B.C.A., 06.09.1930, F.K.: 490.1.0.0. Y.N.: 1.4.15. Sayılı ve B.C.A., 06.10.1930, F.K.: 30.10.0.0., Y.N.: 79.522.3. Sayılı belgeler.

(4) Fethi Bey'in İzmir seyahati sırasında yaşanan olaylar, bir yandan "*gericilerin siyasi partilere sızma*" çabası, diğer yandan da "*yeni rejime duyulan tepkinin boyutlarını göstermesi*" açılarından yorumlanmıştır. Fethi Okyar'ın İzmir seyahatinde meydana gelen olay ve İsmet Paşa'nın konuşması üzerine Slovo gazetesinde Sofya Matbuat Cemiyeti Reisi Silyanof'un yayınladığı yazı ile ilgili olarak Bkz. B.C.A. 28.09.1930, F.K.: 30.10.0.0. Y.N.: 240.168.19 Sayılı belge.

(5) Partinin kapanışı ile ilgili olarak bakılan E.G.M.'nin tarihsiz ve sayısız bilgi fişinde partinin kapatılış tarihi olarak 17.11.1930 tarihi bulunmaktadır. Erer (1963:23) ve Tunaya (1995:631) ise partinin kapanış tarihi olarak 18.12.1930 tarihini vermekle birlikte, kitabın parti ile ilgili vesikaları arasında bulunan Ali Fethi OKYAR'a ait kapanış dilekçesinin altında 17 Teşrinisani (Kasım) 1930 tarihi bulunmaktadır. Tunçay'da (2005:275) da partinin kapanış tarihi olarak 17.11.1930 tarihi verilmektedir. (E.G.M. 1950:73) ve Akkerman (1950:43) da partinin 17 İkinci Teşrin 1930'da feshedildiğini belirtilmektedirler. Parti bu tarihte Ali Fethi OKYAR'ın verdiği dilekçe ile feshedilmiştir.

(6) Partinin kurulmasında, bir muhalefet partisi oluşturma yoluyla rejimin şeklen demokratikleştirilmesi ve böylelikle içeriden ve dışarıdan gelen eleştirilerin bertaraf edilmesi düşüncesinin önemli bir payı olmuştur. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal ATATÜRK'ün Ali Fethi Bey'e yazdığı mektupta *Cumhuriyet Halk Partisi* Genel Başkanı olduğunun altını çizmesi, *Serbest Cumhuriyet Fırkası* yöneticilerince, *Cumhuriyet Halk Partisi*'ne muhalefetin Mustafa Kemal ATATÜRK'e muhalefet ile aynı anlama geleceği şeklinde yorumlanması üzerine parti, Dahiliye Vekaleti'ne gönderdiği dilekçe ile feshedildiğini bildirmiştir.

	AHALİ CUMHURİYET FIRKASI[1]
KURULUŞ TARİHİ	26.09.1930[2], Adana
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	21.12.1930[4]
KAPANIŞ/ FESİH NEDENİ	Fesih
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ[3]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Abdülkadir Kemali ÖĞÜTÇÜ (26.09.1930 - 21.01.1931)
Yarpuz, 1887 - Üniversite - Hukuk - Tüccar - 1. Dönem Kastamonu M.V. - Avukat - Adana Tok Ses Gazetesi Sahibi

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Parti, Cumhuriyet döneminin TBMM dışında kurulmuş ilk yasal muhalefet partisidir.

(2) Partinin kuruluş tarihi E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesinde ve E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesinde 26.09.1930 olarak görünmesine karşın, Tunaya (1995:635) 29.09.1930 tarihini zikretmektedir. Tunçay (2005:285) ise bu parti ile ilgili olarak bulabildiği en eski belgenin 27.09.1930 tarihli *Vakit Gazetesi* olduğunu belirtmektedir ki bu da partinin kuruluşunun 26.09.1930 olduğunun altını çizmektedir. E.G.M. (1950:85)'de de partinin 26.09.1930 tarihinde Avukat Abdulkadir Kemali, Ali Vehbi, Bekir Sıtkı, Mustafa Ziya, Çiftçi Hasan ve Yedek Subaylardan Ali tarafından kurulduğu belirtilmektedir.

(3) Tunaya (1995:637) parti nizamnamesinde Prens Sabahattin'in fikirlerini hatırlatan maddelerin var olduğunun altını çizmekte, Tunçay (2005:285) ise yazar Orhan Kemal'in babası olan genel başkanın ilerici sayılmamakla birlikte, sağcı ve gerici olarak da adlandırılamayacağının altını çizmektedir.

(4) E.G.M. 1950:85 ve Akkerman (1950:43), partinin 21.12.1930 tarihinde feshedildiğini belirtmektedirler.

	MİLLİ KALKINMA PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	18.07.1945[1], İstanbul
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	22.05.1958[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih
SİYASAL EĞİLİMİ	Liberal, muhafazakâr[3]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	21.07.1946[4]
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Nuri DEMİRAĞ (18.07.1945 - 22.05.1958)
Divriği, 1886 - Rüştiye - Tüccar - Fabrikatör - Müteahhit - 10. Dönem Sivas M.V. - Yeşil K. Gök okulu sahibi - Ö.T.:13.04.1957

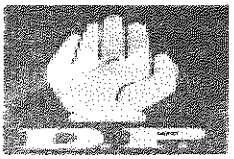
PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin açılışıyla ilgili olarak Bkz. E.G.M. 30 - 641 nolu bilgi fişi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, B.C.A. 19/071947, F.K.: 490.1.0.0. Y.N.: 847.351.2 Sayılı, B.C.A. 17.05.1946, F.K.: 490.1.0.0. Y.N.: 434.1803.3 Sayılı belgeler, Akkerman (1950: 44) ve (E.G.M. 1950:105, 107 - 108). Nuri DEMİRAĞ 07.07.1945 tarihinde partiyi kurmak için İçişleri Bakanlığı'na başvurdu ve partinin kurulmasına 18.07.1945'te bakanlık tarafından izin verildi. Partinin kurulması sebebiyle Başbakan Şükrü SARAÇOĞLU'na gönderilen telgrafla ilgili olarak Bkz. B.C.A. 31.10.1945, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.: 48.285.1. Sayılı belge. Partinin kuruluşunu takiben Genel Başkan Nuri DEMİRAĞ'ın İstanbul gazetelerine yaptığı tebligatla ilgili olarak Bkz. B.C.A. 17.05.1946, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.: 128.832.2. Sayılı belge. Partinin isminin başında "milli" sıfatını kullanabileceğine dair izin verilmesi ile ilgili olarak Bkz. B.C.A. 05.09.1945, F.K.: 30.18.1.2. Y.N.: 109.55.3 Sayılı belge.

(2) Nuri DEMİRAĞ'ın vefatından sonra parti faaliyetlerine son vermiştir. Bkz. İstanbul Valiliği 22.05.1958 Tarih, Em.Ş.1.17670/24855 Sayılı ve B.C.A. 15.10.1946, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.: 48.285.4. Sayılı belgeler.

(3) Tunaya (1995:639, 642 - 644), partinin devletçiliği reddettiğini, *Cumhuriyet Halk Partisi*'ni Rus taraftarı olmakla suçladığını ve dış politikada İslam Birliği ve Şark Federasyonu'nu savunduğunu belirtmektedir. Akkerman'a (1950:44) göre ise parti liberal, muhafazakâr bir sistem takip eden teşkilatlı bir partidir.

(4) TUİK kaynaklarına göre *Milli Kalkınma Partisi*, 1946 yılındaki milletvekili seçimlerine katılmış ancak aldığı oy oranı belirtilmemiştir. Ayrıca parti TBMM'de de temsil edilmemiştir.

	DEMOKRAT PARTİ (1)(12)(13)(15)
KURULUŞ TARİHİ	(1) 07.01.1946[2], Ankara (2) 22.01.1975, Ankara (3)[9] *(a)* 29.11.1992 Ankara, *(b)* 12.12.1992 Ankara
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	(1)29.09.1960[1] (2)16.10.1980[1] (3) *(b)* 13.09.1994[1] *(a)* 08.05.2005[24]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	(1) Askeri Rejim[1] (2) Askeri Rejim[1] (3) *(b)* Mahkeme Kararı[9] *(a) Anavatan Partisi* ile birleşme[24]
SİYASAL EĞİLİMİ	Liberal[3]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	21.07.1946 14.05.1950 (%55.2) 02.05.1954 (%58.4) 27.10.1957 (%48.6) 18.04.1999 (%0.3)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	21.07.1946 (64 M.V./465) 14.05.1950 (415 M.V./487) 02.05.1954 (503 M.V./541) 27.10.1957 (424 M.V./610)

GENEL BAŞKANLAR

1) Mahmut Celal BAYAR[7] (07.01.1946 - 09.06.1950[6])
Gemlik, 1884 - Bankacı - İzmir İttihadı Terakki Katibi Mesulü - Osmanlı Mebusan Meclisi 4'üncü Dönem Saruhan M.V. - 1. Dönem Saruhan, 2., 3., 4., 5., 6., 7. dönem İzmir, 8., 9., 10., 11. dönem İstanbul M.V. - 2. Hük. Mübadele, İmar ve İskan Bakanı - 7., 8. Hük. İktisat Bakanı - 9., 10. Hük. Başbakanı - 3. Cumhurbaşkanı - Ö.T.: 22.08.1986

2) Adnan (ERTEKİN[4]) MENDERES[5][7] (09.06.1950[6] - 29.09.1960),
Aydın, 1899 - Üniversite - Hukuk - Çiftçi - 4., 5., 6., 7. Dönem Aydın, 8. Dönem Kütahya, 9., 10. ve 11. Dönem İstanbul M.V. - 20. Hük. İç İşleri Bakanı - 21. Hük. Dışişleri Bakanı - 22. Hük. Milli Savunma Bakanı - 22. Hük. Maliye Bakanı - 19., 20., 21., 22., 23. Hük. Başbakanı - Ö.T.: 17.09.1961

3) Nejati TURGUT (22.01.1975[9] - 16.10.1981)
b) (12.12.1992 - 13.09.1994)[8]

4) *a)* Hayrettin ERKMEN (29.11.1992[8][10][11] 16.01.1994[14]),
Tirebolu, 1915 - Ankara Üni. - İktisat, Cenevre Üni. - Hukuk - Öğretim Üyesi - Serbest Avukat - Merkez Bankası İdare Meclis Üyesi - 9., 10., 11. Dönem Giresun M.V. - Cumhuriyet Senatosu Giresun Üyesi (12.10.1975 - 12.09.1980) - 20. Hük. Ekonomi ve Ticaret Bakanı - 20., 21., 23. Hük. Çalışma Bakanı - 23. Hük. Ticaret Bakanı - 23. Hük. İmar ve İskan Bakanı - 23. Hük. Sanayi Bakanı

5) Aydın MENDERES (16.01.1994[14] - 28.11.1995[16])
Ankara, 1946 - AİTİA - Tacir - 16. Dönem Konya M.V., 19. Dönem İstanbul M.V.

6) Hüseyin Murat UZMAN (28.11.1995[16] - 05.04.1997[17])
Ankara, 1946 - Üniversite - Mimarlık - Mimar

Mümin Çevik (vekâleten) (05.04.1997 - 29.09.1997)[17]

7) Korkut ÖZAL (29.09.1997[18] - 18.01.2001[19]
Malatya, 1929 - Mühendis - 4.ve 5. Dönem Erzurum M.V. - 37., 39. Hük. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı - 41. Hük. İç İşleri Bakanı

Cüneyt Zapsu (vekâleten) (18.01.2001 - 29.04.2001[19])

8) Yalçın KOÇAK (29.04.2001[19][20] - 25.11.2001[21])
Adapazarı, 1952 - Üniversite - İnşaat Mühendisliği - İnşaat Mühendisi

9) İsmet HACISALİHOĞLU
(25.11.2001[21] - 02.05.2004[22])
Akçaabat, 1945 - Lise - Tacir

10) Yaşar AYDIN (03.05.2004[22] - 13.02.2005[23])
İskilip, 1969 - Üniversite - Tacir

11) Ömer YILDIRIM (13.02.2005[23] - 08.05.2005[24])
Arhavi, 1966

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) 1946 yılında kurulan *Demokrat Parti*'nin Türkiye siyasetindeki macerası hayli karmaşıktır. 07.01.1946 tarihinde Mahmut Celal BAYAR tarafından kurulan *Demokrat Parti*, 1960 darbesini takiben, Ankara 4. Asliye Hukuk Hakimliği'nin 29.09.1960 Tarih, 960/570 Esas ve Karar 960/784 Sayılı kararıyla kapatılmıştır. 23.12.1974 Tarih, 1834 Sayılı Kanun ile *Demokrat Parti* isim ve ambleminin kullanılmasına izin verilmesi üzerine 22.01.1975 tarihinde Nejati TURGUT genel başkanlığında, 1946'da kurulan parti ile aynı ad ve amblemi taşıyan yeni bir *Demokrat Parti* daha kurulmuştur. 1975'de kurulan *Demokrat Parti* 6 yıl 9 ay faaliyet gösterdikten sonra, tüm diğer siyasi partiler gibi, M.G.K.'nın 12.09.1980 Tarih, 7 Numaralı bildirisi (Resmi Gazete 12.09.1980 Tarih, 17103 Sayılı Karar) ile faaliyeti durdurulmuş; 16.10.1981'de çıkarılan 2533 Sayılı Kanun ile de kapatılmıştır. 1990'lara gelindiğinde ise 19.06.1992 Tarih, 3821 Sayılı Kanun'dan yararlanarak 1946'da kurulan *Demokrat Parti*'nin ad ve amblemini kullanmak isteyen iki siyasi parti aynı anda kurulmaya çalışılmıştır. Bu partilerden birincisi, Hayrettin ERKMEN tarafından kurulmaya çalışılan *Demokrat Parti*'dir. Hayrettin ERKMEN, 29.11.1992 tarihinde, 1946 yılında kapatılan *Demokrat Parti*'nin devamı olduğu iddiası ile, aynı ad ve amblemle partiyi faaliyete geçirmeye karar vermiştir. Bu konudaki ikinci parti ise Nejati TURGUT tarafından kurulmaya çalışılan *Demokrat Parti*'dir. TURGUT, 19.06.1992 tarihinde çıkarılan 3821 Sayılı Kanun'a dayanarak aynı gün Çankaya İlçe Seçim Kurulu'na müracaat etmiş ve 12.12.1994 tarihinde yaptığı

kongreyle 22.11.1975 tarihinde kurulan *Demokrat Parti*'nin devamı olduğu iddiası ile partisinin siyasi faaliyetine devam etme kararı verildiğini bildirmiştir (ki 1975 yılında kurulan *Demokrat Parti* de 1946'da kurulan *Demokrat Parti*'nin ad ve amblemini kullanmaktaydı). Böylece 1992 yılında, biri Hayrettin ERKMEN tarafından 29.11.1992 tarihinde, 1946'da kurulan ve 1960 da kapatılan *Demokrat Parti*'nin devamı iddiasında olan; diğeri de Nejat TURGUT tarafından 12.12.1992 tarihinde, 1975'de kurulan ve 1981'de kapatılan *Demokrat Parti*'nin devamı olduğu iddiasında olan ve fakat her ikisi de 1946'da kurulan *Demokrat Parti*'nin ad ve amblemini kullanan iki *Demokrat Parti* ortaya çıkmıştır. SPK'nın hükümlerine göre aynı anda, aynı ad ve amblemi taşıyan iki parti olamayacağından ve zaten 1981'de çıkarılan 3821 Sayılı kanun hükmüne göre davranarak Hayrettin ERKMEN tarafından 29.11.1992 tarihinde *Demokrat Parti* adı altında bir siyasi parti faaliyete geçirildiğinden, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 14.06.1993 Tarih, 1993/1 - 1 Sayılı yazısı ile, daha geç bir tarih olan 12.12.1992'de kuruluş dilekçesini veren Nejati TURGUT'un genel başkanlığındaki *Demokrat Parti*'nin isim ve amblemini değiştirmesi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 05.04.1993 Tarih, SP.47.Hz.1993/23 Sayılı yazısı ile partiyi uyarmış ve ayrıca 14.02.1994 Tarih, SP.Muh.1994/68 Sayılı yazı ile de birinci ihtarda belirtilen hususlara ilişkin düzenlemelerin yapılıp yapılmadığı, Nejati TURGUT önderliğindeki *Demokrat Parti*'den tekrar sormuştur. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın bu konudaki uyarılarını dikkate almaması üzerine, Anayasa Mahkemesi tarafından partiye dava açılmış ve 13.09.1994 Tarih, Esas 1994/1 Karar, 1994/3 Sayılı kararla Nejati TURGUT tarafından kurulan *Demokrat Parti*'nin *"Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 10.03.1994 Tarihli, SP.47 Hz.1993/23 Sayılı iddianamesinde 19.06.1992 tarihli 3821 Sayılı kanunun 1., 2., 4. ve 6. maddeleri gereğince "Demokrat Parti" ismi 1946 yılında kurulan ve 1960 yılında mahkeme kararı ile kapatılan Demokrat Parti tarafından kullanılabileceğinden, 1975 yılında kurulup 16.10.1981 tarihli 2533 Sayılı kanunu ile feshedilen parti tarafından bu ismin kullanılması nedeniyle Anayasa Mahkemesi'nce verilen ihtara rağmen, kanuna aykırı durumunun düzeltilmesi için 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 104/2. maddesi gereğince kendisine tanınan sürede ihtar konusu aykırılığı gidermeyerek sürdüren bu partinin kapatılmasına"* karar verilerek, yasal *Demokrat Parti*'nin Hayrettin ERKMEN tarafından 29.11.1992 tarihinde kurulan ve 1946 yılında kurulan *Demokrat Parti* ile aynı ad ve amblemi taşıyan parti olduğuna karar verilmiştir. Ayrıca Bkz. Anayasa Mahkemesi Başkanlığı 14.09.1994 Tarih, 997 Sayılı belge. E.G.M.'nin 06.10.1992 Tarih, 269032 Sayılı belgesinde de, 07.01.1946 tarihinde kurulan *Demokrat Parti* ile 22.01.1975'te Nejati TURGUT tarafından kurulan *Demokrat Parti*'nin birbirlerinin devamı olduklarına ilişkin herhangi bilgi olmadığına dair not bulunmaktadır. Gerek E.G.M.'nin yukarıda anılan belgesi ve gerekse de Anayasa Mahkemesi'nin 13.09.1994 Tarih Esas 1994/1, Karar 1994/3. kararında Nejati TURGUT tarafından 12.12.1992'de açılan *Demokrat Parti*'nin 22.01.1975'de açılan *Demokrat Parti*'nin devamı olmadığının altı çizmesine karşın, her iki partinin yönetici ve üyelerinin E.G.M. kayıtlarında deşifre edilen konuşmalarından, gerek Hayrettin ERKMEN'in *Demokrat Parti*'sinin, gerekse de Nejati TURGUT'un 1975 ve 1992'deki *Demokrat Parti*'lerinin 1946'da kurulan ilk *Demokrat Parti*'nin siyasi mirasçıları olmaya çalıştıkları görülmektedir.

(2) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, Akkerman (1950:45) ve (E.G.M. 1950:145).

(3) Akkerman (1950:45 - 46) partinin ideolojisi ve ana prensiplerini açıklarken programına göre partinin, cumhuriyetçi, halkçı, milliyetçi, laik, mutedil devletçi, aynı zamanda liberal himaye ve teşvikçi, devrimci, sendikalist ve insaniyetçi olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Akkerman, partinin programına bakıldığı zaman aslında mutedil devletçi ve sosyalist bir parti olduğunu; ancak liderlerinin beyanlarına bakıldığında daha ziyade liberal bir görünüm arz ettiğini belirtir.

(4) Soyadı Kanunu çıktığında ERTEKİN soyadını alan Adnan Bey daha sonra soyadını MENDERES olarak değiştirmiştir.

(5) Adnan MENDERES'in *Cumhuriyet Halk Partisi*'nden çıkarılışı ile ilgili olarak Bkz. B.C.A. 22.09.1945, F.K.: 490.1.0.0. Y.N.: 5.27.25 Sayılı belge.

(6) 22.05.1950 tarihinde toplanan TBMM, 453 üyesinin 387'sinin oyunu alan Mahmut Celal BAYAR'ı Cumhurbaşkanlığı'na seçmiştir. Cumhurbaşkanı seçilen Mahmut Celal BAYAR, *Demokrat Parti* Tüzüğü'nün 18. maddesine göre parti genel başkanlığı'ndan çekilmiş sayılsa da, 09.06.1950 tarihinde Adnan MENDERES *Demokrat Parti* Genel Başkanlığı'na seçilene kadar her iki görevi bir arada yürütmüştür. *Demokrat Parti*'nin 14.05.1950 tarihindeki seçim başarısı, tam olarak 9694 gün süren Cumhuriyet dönemi tek parti yönetiminin de sonu olmuştur.

(7) Medeni Kanun'un 71. Maddesi'ne göre Ankara 4. Asliye Hukuk Hakimliği'nin 29.09.1960 Tarih, Esas:1960/570, Karar: 1960/784 Sayılı kararı ile merkez ve bütün teşkilatının kapatılmasına karar verilmiştir. Bkz. E.G.M. 06.10.1992 Tarih, 269032 Sayılı belge. Partinin kapatılmasının ardından 15 kişi idama, 31 kişi ömür boyu hapse, 418 kişi değişik hapis cezalarına çarptırılmıştır. Milli Birlik Komitesi'nin onayıyla Adnan MENDERES, Hasan POLATKAN, Fatin Rüştü ZORLU idam edilmiş. BAYAR ve KORALTAN ile 11 kişinin idam cezası ömür boyu hapse çevrilmiştir.

(8) *(a)* 29.11.1992 tarihinde Hayrettin ERKMEN genel başkanlığında kurulan ve 1946'da kurulup 1960'da kapatılan *Demokrat Parti*'nin devamı olan siyasi partiyi, *(b)* 12.12.1992 tarihinde Nejati TURGUT tarafından kurulan ve 1975'te kurulup 1981'de kapatılan *Demokrat Parti*'nin devamı olan partiyi simgelemektedir.

(9) Partinin Nejati TURGUT önderliğinde 22.01.1975 tarihinde yeniden kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 02.01.1975 Tarih, 026937 Sayılı belge ve Anayasa Mahkemesi'nin 07.02.1975 Tarih, 235 Sayılı yazısı. Konu ile ilgili olarak ayrıca Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ile E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste ve E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 22.12.1992 Tarih, 835643 Sayılı belge.

(10) Partinin 29.11.1992 tarihinde Hayrettin ERKMEN tarafından açılışı ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Özel Kalem Sekreterliği 22.09.1992 Tarih, 1200.001/585 Sayılı ve E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 24.09.1992 Tarih, 620944 Sayılı belgeler.

(11) Kurucu Genel Başkan Hayrettin ERKMEN, partinin 5. Olağan Büyük Kongresi'nde 123 delegenin oyunu alarak tekrar genel başkan seçilmiştir. Bkz. Çankaya 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 02.12.1992 Tarih, 384 Sayılı, E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 11.06.1994 Tarih, 372003 Sayılı ve Y.C.B. 17.12.1992 Tarih, 2975 Sayılı belgeler.

(12) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 05.04.1993 Tarih, SP.47.HZ. 1993/23 Sayılı başvuru dilekçesi ile 07.01.1946 gününde, kurulan ve Ankara Asliye 4. Hukuk Mahkemesi'nin 29.05.1960 Tarih, Esas 1960/570 Karar, 1960/784 Sayılı kararıyla kapatılan ve 3821 Sayılı Kanunla yeniden açılan *"Demokrat Parti" adının 1834 Sayılı kanundan yararlanılarak kurulan ve 16.10.1981 Tarihli 2533 Sayılı Kanun gereğince feshedilen*

"Demokrat Parti" tarafından kullanılması nedeniyle bu partiye 2820 Sayılı Siyasal Partiler Yasası'nın 104. Madde'si uyarınca ihtar verilmesi" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 14.06.1993 tarihinde (Esas:1993/1, Karar, 1993/1) görüşülerek "*19.06.1992 tarihli 3821 Sayılı kanunun 1., 2., 4. ve 6. maddeleri gereğince "Demokrat Parti" ismi 1946 yılında kurulan ve 1960 yılında mahkeme kararı ile kapatılan Demokrat Parti tarafından kullanılabileceğinden 1975 yılında kurulup 16.10.1981 tarihli 2533 Sayılı Yasayla feshedilen parti tarafından kullanılamayacağı yolunda adı geçen partiye Siyasi Partiler Yasası'nın 104. maddesi gereğince ihtarda bulunulmasına*" oyçokluğu ile karar verilmiştir.

(13) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 25.03.1994 Tarih, SP.47 Hz.1994/32 Sayılı başvurusu ile "*03.07.1992 Tarihli 3821 Sayılı Kanun'un 4. maddesinin 4. fıkrasında öngörülen süre içinde Büyük Kongresi'ni yapmamış olan Demokrat Parti'ye 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 104. maddesi uyarınca ihtar kararı verilmesi"* istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 13.09.1994 tarihinde (Esas:1994/5, Karar: 1994/6) görüşülmüş ve "*Demokrat Parti'nin Anayasa Mahkemesi'nin 13.09.1994 Tarihli, E. 1994/1, K. 1994/3 Sayılı kararı ile kapatılmış olması nedeniyle konusu kalmayan ihtar istemi hakkında bir karar verilmesine gerek bulunmadığına*" karar verilmiştir.

(14) 16.01.1994 günü yapılan *Demokrat Parti* 7. Olağanüstü Büyük Kongresi'nde 3. tur oylama sonucu Aydın MENDERES 84 oy alarak Hayrettin ERKMEN'in yerine genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. Çankaya 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 19.01.1994 Tarih, 33 Sayılı, E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 25.01.1994 Tarih, 010675 Sayılı, Çankaya 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 16.01.1994 Tarih, 1994/4 Sayılı ve Y.C.B 02.02.1994 Tarih, 107 Sayılı belgeler.

(15) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 19.07.1995 tarihli SP.50 Hz.1995/68 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 74. maddesindeki yükümlülüğü yasal süresi içerisinde yerine getirmeyen Demokrat Parti'ye aynı kanunun 104. maddesi uyarınca ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından tarihinde 17.10.1995 (Esas:1995/3, Karar:1995/3) görüşülerek "*Demokrat Parti 28.08.1995 gününde 1994 yılı kesin hesapları verildiğinden aykırılığın giderilmesi nedeniyle davanın reddine*" karar verilmiştir.

(16) Aydın MENDERES'nin istifası üzerine *Demokrat Parti* Genel İdare Kurulu 28.11.1995 tarihinde Hüseyin Murat UZMAN'ı genel başkan seçmiştir. Bkz. E.G.M. 15.12.1995 Tarih, 808479 Sayılı belge. Partiden istifa eden Aydın MENDERES, 24.12.1995 tarihindeki Genel Seçimlerde *Refah Partisi* listesinden millevekili seçildi.

(17) 05.04.1997 tarihinde Hüseyin Murat UZMAN *Demokrat Parti* Genel İdare Kurulunca görevinden azledilmiş ve Mümin ÇEVİK vekâleten bu göreve atanmıştır.

(18) Korkut ÖZAL, 24.09.1997 tarihindeki kurultayda 162 delegenin tamamının oyunu alarak genel başkanlık görevini devraldı. Bkz. Çankaya 4. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 02.05.2001 Tarih, 17 Sayılı belge ve *Demokrat Parti* Genel İdare Kurulu karar defteri 05.041997 Tarih, Karar no:23.

(19) Korkut ÖZAL 18.01.2001 tarihinde *Demokrat Parti* Genel Başkanlığı'na gönderdiği yazıda, genel başkanlığı genç kuşaklara bırakmak amacıyla görevinden ayrıldığını belirtmiştir. Parti Başkanlık Divanı, Cüneyt ZAPSU'yu vekâleten genel başkanlığa atadı. Cüneyt ZAPSU görevini Yalçın KOÇAK'ın genel başkan seçildiği 29.04.2001 tarihine kadar devam etmiştir.

(20) Yalçın KOÇAK'ın genel başkan seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. *Demokrat Parti* Genel Merkezi 15.05.2001 Tarih, 01.04/0026 Sayılı belge.

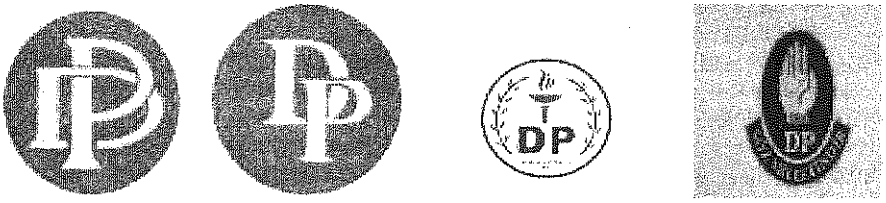
(21) İsmet HACISALİHOĞLU'nun 25.11.2001 tarihinde genel başkan seçilmesiyle ilgili olarak Bkz. Çankaya 4. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 28.11.2001 Tarih, 90 Sayılı belge.

(22) Yaşar AYDIN 02 - 03.05.2004 tarihlerinde yapılan *Demokrat Parti* 10. Olağan Kongresi'nde 276 delegeden 68'nin oyunu alarak genel başkan seçilmiştir. Bkz. E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 03.05.2004 Tarih, 22187 Sayılı belge.

(23) Ömer YILDIRIM 13.02.2005 tarihinde yapılan *Demokrat Parti* Olağanüstü Kongresi'nde 57 delegenin oyunu alarak genel başkan seçilmiştir. Bkz. E.G.M. 14.02.2005 Tarih, 4413 Sayılı, *Demokrat Parti* Genel Merkezi 16.02.2005 Tarih, 05.01/331 Sayılı ve Y.C.B. 17.02.2005 Tarih, 227 Sayılı belgeler.

(24) Ömer YILDIRIM genel başkanlığındaki *Demokrat Parti*, 08.05.2005 tarihinde Ankara'da toplanan Olağanüstü Büyük Kongresi'nde, 87 kabul 10 red oyu ile her türlü tüzel kişilik hakkı saklı kalmak şartı ile *Anavatan Partisi* ile birleşme kararı aldı. Birleşme için Bkz. E.G.M. 23.05.2005 Tarih, B.05.1.E.G.M..0.12.04.03/1051 - 2912/9305 Sayılı, Y.C.B. 19.12.2005 Tarih, SP - 2005/427 Sayılı ve Y.C.B. 12.05.2005 Tarih, 534 Sayılı belgeler.

(25) *Demokrat Parti*'nin kullandığı diğer amblemlerden örnekler:

	SOSYAL ADALET PARTİSİ(3)
KURULUŞ TARİHİ	28.02.1946 (13.09.1945)(1), İstanbul
KAPANIŞ/ FESİH TARİHİ	21.09.1952(4)
KAPANIŞ/ FESİH NEDENİ	Fesih
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist(2)
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

İhsan TEMELVEREN
(28.02.1946 [13.09.1945][1] - 21.09.1952)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin açılış tarihi ilgili E.G.M. 30 - 648 Nolu Bilgi Fişi'nde açılış tarihi olarak 13.09.1945 tarihi kayıtlıdır. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler"* listesinde de aynı tarih verilmektedir. *"1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri"* isimli E.G.M. listesinde de partinin kuruluş tarihi olarak 13.09.1945 olarak anılmıştır. Akkerman (1950:44) ve (E.G.M. 1950:127 - 129)'da da 13.09.1945 tarihi geçmektedir. Kili (1976:467) ise bu partinin kuruluşu ile ilgili olarak 28.02.1946 tarihini vermektedir. Tunaya (1995:693) partinin kuruluş dilekçesini 13.09.1945 tarihinde İstanbul Valiliği'ne sunmasına rağmen, İçişleri Bakanlığı'nın gerekli gördüğü tadilatı yaptıktan sonra partinin kurulabileceğini 28.02.1946 tarihinde bildirdiğini not etmektedir. Parti ile ilgili olarak gerek E.G.M. kayıtlarındaki tek sayfalık Bilgi Fişi'nde gerekse de resmi olmayan listede partinin kuruluşu ile ilgili olarak, hiçbir not düşülmeksizin 13.09.1945 tarihinin verilmesine karşın, diğer çalışmalarda 28.02.1946 tarihinin belirtilmesi nedeniyle partinin kuruluş tarihi olarak her iki tarih de dikkate alınmıştır.

(2) Partinin nizamnamesinde sosyalizm, devletçilik ve adalet prensiplerinin birleştirilmesi öngörülmektedir (Tunaya 1995:693). E.G.M. 30 - 648 Nolu Bilgi Fişi'nde partinin siyasi eğilimi olarak "mutedil sosyalist" ibaresi bulunmaktadir. Akkerman (1950:45) da partinin mutedil sosyalist olduğunu belirtir.

(3) Partinin ana nizamnamesine göre partinin amblemindeki beyaz zemin demokrasiyi, kırmızı yıldız sosyalizmi, kırmızı ok da adaleti ve devletçiliği ifade etmektedir (E.G.M. 1950:131).

(4) Parti, 21.09.1952 tarihinde Parti Genel Kurulu'nca feshedilmiştir.

	LİBERAL DEMOKRAT PARTİ
KURULUŞ TARİHİ	11.03.1946, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	13.03.1952[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Liberal[2]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	21.07.1946[3]
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Kazım DEMİRARSLAN (11.03.1946 - 13.03.1952)
Üniversite – Mimar

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşuyla ilgili olarak Bkz. E.G.M.30 - 657 Nolu Bilgi Fişi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, (E.G.M. 1950:183) ve (Akkerman, 1950:46), B.C.A. 19.07.1947, F.K.: 490.1.0.0. Y.N.: 847.351.2 Sayılı belge, B.C.A. 16.03.1946, F.K.: 79.524.19, Y.N.: 030.10.0.0. Sayılı belge. İçişleri Bakanlığı tarafından Başbakanlığa gönderilen belgede *Liberal Demokrat Parti*'nin Kazım DEMİRARSLAN önderliğinde, merkezi İstanbul olmak üzere kurulduğu ve 11.03.1946 tarihinde tescil ve faaliyete geçmesi için bakanlığa gerekli vesikasını vermiş olduğu belirtilmektedir.

(2) Programında partinin amacının "*T.C. Devletinin mülkî bütünlüğünü muhafaza ve müdafaa etmek ve bu sınırlar içinde samimî ve şuurlu bir muhalefet görevi yapmak; halkın refah, ahlâk, kültür, sanat seviyesini yükseltmek ve memlekette geniş bir kalkınma hareketi meydana getirmek*" olduğu belirtilmektedir. Partinin siyasal eğilimiyle ilgili olarak Bkz. (Akkerman, 1950:47) ve (Tunaya, 1995:694).

(3) TUİK tarafından hazırlanan *Cumhuriyet'ten Günümüze Milletvekili Seçimleri 1923 - 2002* isimli kaynakta, partinin 1946 seçimlerine katılmadığı belirtilmektedir. Tunaya (1995:694) ise partinin 1946 seçimlerine iştirâk ettiğini kaydeder. TUİK tarafından hazırlanan çalışmanın 1946 seçimleri ile ilgili dipnotunda "*TUNAYA'ya göre 1946 seçim-*

lerine CHP, DP, MKP'nin yanı sıra, Liberal Demokrat Parti, Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisi ile Yalnız Vatan İçin Partisi de katılmıştır" açıklaması bulunmaktadır.

(4) Parti Medeni Kanun'un 70. Maddesi'ne göre feshedilmiştir. Partinin kapanışıyla ilgili olarak Bkz. İstanbul Valiliği 13.03.1952 Tarih, Em.Ş.1.8496/10811. E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız listede kapanış tarihi olarak 29.04.1905 tarihi verilmektedir ki bunun gözden kaçmış bir yazım yanlışı olarak kabul edilmesi daha doğru olacaktır. Tökin (1965:81) partinin, kurucu sayısı üçten aşağı olduğu için kapanmak zorunda kaldığını belirtir.

	ÇİFTÇİ ve KÖYLÜ PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	24.04.1946, Bursa[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	02.06.1946[1]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Cemiyetler Kanunu'nun 5. ve 33. maddelerine aykırı faaliyetlerinden dolayı, Mudanya Sulh Ceza Hâkimliği'nin kararıyla kapatılmıştır.[1]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ, köylücü[2]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Sıddık SÜMER (20.04.1946 - 02.06.1946)
Çiftçi

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Parti ile ilgili bilgiler için Bkz. E.G.M. 12/185 Nolu Bilgi Fişi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi,

E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste, (E.G.M. 1950:199), (Akkerman, 1950:47), (Tunaya, 1995:694) ve (Tokin 1965:81).

(2) Parti programında partinin doktirini iki esasa bağlanmıştır 1- Şerefli seciyemizin tamamıyla yerine getirilmesi, 2 - Geleneklerimizin muhafazası.

	TÜRK SOSYAL DEMOKRAT PARTİSİ(5)
KURULUŞ TARİHİ	26.04.1946, İstanbul(1)(2)
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	18.06.1952(4)
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih(4)
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist(3)
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Cemil ALPAY (26.04.1946 - 04.06.1952)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesinde bu isimle bir parti görünmemektedir, fakat aynı yer ve tarihte *Türk Sosyalist Demokrat Partisi*'nin açıldığı görülmektedir. E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız listede ise, bu kez *Türk Sosyalist Demokrat Partisi*'ne yer verilmemiş ve 26.04.1946 tarihinde İstanbul'da *Türk Sosyal Demokrat Partisi*'nin açıldığı belirtilmiştir. Kili (1976) ve Tunaya (1995)'da da *Türk Sosyalist Demokrat Partisi*'ne yer verilmemiştir. (E.G.M. 1950:261) ve Akkerman (1950:48)'da da *Türk Sosyal Demokrat Partisi* isminde bir partiye yer verilmektedir. Farklı kaynaklardan yapılan okumalar da göstermektedir ki, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi ve E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazır-

lanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi de adı geçen *Türk Sosyalist Demokrasi Partisi, Türk Sosyal Demokrat Partisi* olmalıdır.

(2) *Türk Sosyal Demokrat Partisi*'nin açılışıyla ilgili olarak Bkz. E.G.M. 30 - 651 Nolu Bilgi Fişi ve B.C.A. 04.05.1946, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.: 42.247.1 Sayılı belge. B.C.A. 04.05.1946, F.K.: 030.01.0 Y.N.: 42.2471 Sayılı belgede de *Türk Sosyal Demokrat Partisi*'nin faaliyetleri ile ilgili olarak İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanıp Başbakanlığa gönderilmiş bir rapor bulunmaktadır. Raporda partinin 14.12.1945 tarihinde kurulduğu belirtilmekte ve partinin yabancı siyasi partilerle *(Viyana Sosyal Demokrat Partisi)* mektuplaştığı ve bu mektupların Cemiyetler Kanunu'nun 10. Maddesine uymadığı, bundan dolayı da partinin kapatıldığı, fakat parti genel başkanı Cemil ALPAY'ın 25.04.1946 tarihinde, arkadaşları ile birlikte partiyi yeniden canlandırmak için girişimlerde bulundukları ve partinin kurulmasının uygun görüldüğü belirtilmektedir. Belgenin ekinde Cemil ALPAY'ın *Viyana Soysal Demokrat Partisi*'ne yazdığı mektupta bulunmaktadır. Cemil ALPAY mektubunda, özetle şu ifadelere yer vermektedir "*uzun seneler siyasi hayattan uzak bulunduktan ve binlerce ıstırap ve zorluklar neticesinde Türk Sosyal Demokrat Partisi faaliyete geçmiş bulunuyor ve bu suretle de insaniyetin aydın yoluna doğru ilk adımını atmış bulunuyor. Sizler tarafından hüsnü kabul göreceğinden ümitli olduğundan bizim sosyal demokrat kardeşlerimiz size elimizi uzatıyoruz...Kalplerimiz aynıdır. Hedefimiz insaniyettir. Saadete ulaştıran bir siyaseti temin etmektedir*".

(3) Akkerman, (1950:48) partinin "sosyalizan" bir parti olduğunu belirtmektedir. Parti programında Cumhuriyet devlet şekli olarak kabul edilmekte, amme hak ve hürriyetlerine kayıtsız ve şartsız saygı gösterilmesi, vatandaşların hayat şartlarını garanti edecek sosyal teşkillerin oluşturulması gibi ilkelerden bahsedilmektedir

(4) İstanbul Valiliği, 04.06.1952 Tarih, Em.Ş.1.18202/22772 Sayılı belgede İstanbul Valiliği'nin 18.06.1955 Tarih, 10448 Sayılı yazısı ile infisah ettiği bildirilmektedir. Tunaya (1995:696) partinin kapanışı ile ilgili bir tarih vermemekte, sadece, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nden aldığı bilgiye göre genel başkanı öldüğü ve kurucu sayısı üçten aşağı düştüğü için feshedildiğini belirtmektedir.

(5) Tokin (1965:81) bu partinin "*mütareke devresinde kurulmuş olan partinin devamı*" olduğunu belirtmektedir.

	TÜRKİYE SOSYALİST PARTİSİ[3]
KURULUŞ TARİHİ	(1) 14.05.1946, İstanbul[1] (2) 20.07.1950, İstanbul[4]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	(1) 16.12.1946[2] (2) 17.06.1952[5]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	(1) Askeri Mahkeme Kararı (2) Mahkeme Kararı
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist[3]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Esat Adil MÜSTECABLIOĞLU (14.05.1946 - 16.12.1946[4]) (20.07.1950 - 17.06.1952[5])Balıkesir, 1904 - Ankara Üni. - Hukuk - Avukat - Gazeteci - İmralı Cezaevi Kurucusu ve Müdürü (1942) - Cezaevleri Müfettişi - Ö.T.:21.09.1958

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesinde partinin kuruluş tarihi olarak 26.04.1946 geçmektedir. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler"* listesinde, E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız listede, (E.G.M. 1950:271), (Akkerman 1950:49) ve (Tunaya 1995:696)'da ise partinin kuruluş tarihinin 14.05.1946 olduğu belirtilmektedir.

(2) Partinin ilk kapanış tarihi ile ilgili olarak E.G.M. kayıtlarında bilgi bulunamamıştır. Tunaya (1995:696) *"Türkiye Sosyalist Partisi'nin Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi ile birlikte Sıkıyönetim Komutanlığı kararı ile faaliyetten men edildikleri ve yöneticilerinin mahkemeye sevkedildiklerini"* belirtmektedir. E.G.M. 30 - 738 Nolu Bilgi Fişi'nde *Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi*'nin 16.12.1946 tarihindeki Sıkıyönetim Komutanlığı'nın 947/62 Sayılı Kararı ile faaliyetten men edildiği bilgisi bulun-

maktadır. Tunaya'nın verdiği bilgi doğru ise *Türkiye Sosyalist Partisi*'nin faaliyetinin de aynı tarihteki Sıkıyönetim Komutanlığı kararı ile durdurulduğunu varsaymak mümkündür.

(3) Akkerman (1950:49) partinin bazı şartlarda mülkiyeti kabul etmesine rağmen sosyalist bir parti olduğunu belirtmektedir. Parti 1940 ortalarında çok partili siyasi hayata geçişin başladığı bir dönemde kurulmuştur. Bu dönem uzun yıllar yasadışı faaliyet sürdürmüş olan *Türkiye Komünist Partisi* çevresinin de yasal bir parti etrafında örgütlenmeye çalıştığı bir dönemdir ve yasal bir parti kurma çalışmaları *Türkiye Komünist Partisi* çevrelerini ikiye böler; sonuçta da iki yasal parti doğar. Bu partilerden birisi *Türkiye Sosyalist Partisi*, diğeri Şefik Hüsnü DEĞMER tarafından kurulan *Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi*'dir. Esat Adil MÜSTECABLIOĞLU, *Türkiye Komünist Partisi*'ne kırıklık duyan kesimleri partiye çekmekle de suçlanır. Bu kişilerin başında Sarı Mustafa (Börklüce), Hüsamettin ÖZDOĞU, İbrahim TOPÇUOĞLU, Hamdi SAMİLOF (Alev) gibi isimler gelmektedir. Esat Adil MÜSTECAPLIOĞLU'nu suçlayanlar kendilerini Mustafa Suphi'nin temsil ettiği *Türkiye Komünist Partisi* geleneğinin son kuşağı olarak adlandırıyordu. Dönemin solunun *Türkiye Sosyalist Partisi*'ne cephe almasında SSCB Bilimler Akademisi'nin Sovyetlere daha yakın bir politika izleyen Şefik Hüsnü DEĞMER'in *Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi* lehine yayınlar yapmasının da önemli bir rolü olduğu söylenebilir.

(4) Partinin açılışından kısa bir süre sonra, komünist maksat ve gayelere hizmet ettiği düşünülerek tahkikat başlatılmış, sanıklar İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 29.09.1960 Tarih, Esas: 960/170 Karar 960/177 Sayılı kararı ile beraat etmişlerdir. Partinin mahkeme kararı ile faaliyetlerinin durdurulmasının ardından başlayan adli süreçten beraat eden yöneticiler 20.07.1950 tarihinde partiyi faaliyete geçirmek için tekrar başvurmuşlardır.

(5) Parti ikinci kez "*Komünist emellere hizmet ettiğinden Eminönü Sulh ve Ceza Mahkemesi'nin 17.06.1952 Tarih, 52/99 Sayılı kararı ile faaliyetten men*" edilerek kapatılmıştır.

	TÜRKİYE SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ[3]
KURULUŞ TARİHİ	24.05.1946, (11.03.1946) İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	10.09.1948[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Sabit Şevki ŞEREN (14.05.1946 - 10.09.1948)
Ankara Üniversitesi - Mülkiye Müfettişi - Cumhurbaşkanı Kalem Mahsus Müdürü

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşunun 24.05.1946 olduğu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 30 - 713 Nolu Bilgi Fişi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste, (E.G.M. 1950:291), (Akkerman 1950:50), (Kili, 1976:467) ve B.C.A. 0.0.1947, F.K.: 490.1.0.0. Y.N.: 847.352.2. İçişleri Bakanlığı tarafından Başbakanlığa görderilen B.C.A. 08.07.1946, F.K.: 030.10.0.0. Y.N.: 79.524.22. Sayılı belgede *Türk Sosyalist İşçi Partisi*'nin Sabit Şevki ŞEREN önderliğinde, merkezi İstanbul olmak üzere kurulduğu ve 11.03.1946 tarihinde tescil ve faaliyete geçmesi için bakanlığa gerekli vesikasını vermiş olduğu belirtilmektedir.

(2) Partinin ne zaman kapatıldığı ile ilgili olarak tarih, sayı numarasız E.G.M. Bilgi Fişi'nde sadece 1948 tarihi yazılmaktadır. Tunaya (1995:701), E.G.M.'den verilen bilgilere göre partinin 1946 yılı içinde kapandığını belitmektedir. (E.G.M. 1950:291)'de ise 10.09.1948 tarihi verilmektedir.

(3) 26.06.1974 tarihinde kurulan ve halen faaliyetine devam etmekte olan *Türkiye Sosyalist İşçi Partisi* Genel Başkanı Ali ÖNER'den alınan bilgiye göre, 24.05.1946 tarihinde kurulan *Türkiye Sosyalist İşçi Partisi*'nin 26.04.1974 tarihinde kurulan adaşı ile, isim benzerliğinin dışında herhangi bir siyasi ya da hukuki bağı bulunmamaktadır.

	TÜRKİYE İŞÇİ ve ÇİFTÇİ PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	17.06.1946, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	1961[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist[3]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	21.07.1946[4]
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Ethem Ruhi BALKAN (17.06.1946 - 13.08.1949)

İstanbul, 1873 - Üniversite - Hukuk - Avukat - Gazeteci – Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisi Kurucusu - Ö.T.: 13.08.1949

2) Suavi RAŞİDOĞLU (13.08.1949 - 1961)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin açılışı ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 30 - 653 Nolu Bilgi Fişi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste, (E.G.M. 1950:331) ve (Akkerman 1950:51). Ayrıca, B.C.A. 01.07.1947, F.K.: 490.1.0.0. Y.N.: 847.351.2. İçişleri Bakanlığı tarafından Başbakanlığa gönderilen B.C.A. 17.06.1946, F.K.: 030.10.0.0. Y.N.: 79.524.20 Sayılı belgede *Türkiye İşçi Çiftçi Partisi*'nin Ethem Ruhi BALKAN önderliğinde, merkezi İstanbul olmak üzere kurulduğu ve 17.06.1946 tarihinde tescil ve faaliyete geçmesi için Bakanlığa gerekli vesikasını vermiş olduğu belirtilmektedir.

(2) 17.06.1946 tarihinde Kurulan *Türkiye İşçi Çiftçi Partisi*, 30.03.1961 tarihinde kurulan *Türkiye İşçi Partisi* ve 30.05.1967'de *kurulan İşçi Çiftçi Partisi* arasında hukukî ilişkiler olmakla birlikte, bu partilerin birbirlerinden ayrı partiler olup olmadığı konusu hayli karmaşıktır. Gerek TBMM ve E.G.M.'deki kayıtlarında bu konu da ihtilaflı bilgilerin olması (ki partiler ile bilgileri dönemin E.G.M. kayıtlarından aldığını belirten Suna Kili ise, *1960-1975 Döneminde Cumhuriyet Halk Partisi'nde Gelişmeler* isimli kitabında hem 1961 hem de 1967 yılında kurulan işçi-çiftçi partilerine yer vermez) gerekse de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Anayasa Mahkemesi ve Cumhurbaşkanlığı arasında bu konuda farklı hukuki yorumların ortaya atılması, partilerin birbirleri ile farklı tüzel kişilikler olup olmadığı sorusunu iyiden iyiye karmaşıklaştırmaktadır. Fakat bu çalışmada bu üç partinin üç farklı tüzel kişilik olarak ele alınmasının daha doğru olacağına karar verilmiştir: 17.06.1946 yılında kurulan *Türkiye İşçi Çiftçi Partisi*, genel başkanı Ethem Ruhi BALKAN'ın 13.08.1949 yılında vefatının ardından (ki BALKAN'dan sonra Tunaya (1995:702)'ya göre Suavi RAŞİDOĞLU genel başkan seçilmiştir) parti, Yeşil (1988:142)'nin de belirttiği gibi 1950'lere kadar faaliyetlerini sürdürmüş ve sonra fiili olarak siyasal yaşamdan çekilmiş; parti hakkında, *"1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri"* başlıklı E.G.M. listesinde de belirtildiği üzere, dağılma hali ile münfesih sayıldığı kararı verilmiştir. Parti daha sonra, 1946'da kurulan *Türkiye İşçi Çiftçi Partisi*'nin münfesih sayılmasından sonra, fakat 13.08.1965 Tarih, 648 Sayılı SPK'nın yürürlüğe girmesinden önce, 30.03.1961 tarihinde yine aynı isimle Abdülaziz AYYILDIZ başkanlığında kurulmaya çalışılmıştır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı kayıtlarına göre (Y.C.B. 23.09.1966 Tarih, S.P.149 Sayılı belge) 1961 yılında kurulmaya çalışılan parti de Cumhuriyet Başsavcılığı, 02.06.1966 Tarih, S.P. 110 Sayılı yazısı ile, "*partinin kuruluşundan sonra hiç bir kongre yapmaması ve idare heyetini seçmemesi*" nedeniyle Anayasa Mahkemesi'nin 22.09.1966 tarihli kararı ile münfesih sayılmıştır. 648 Sayılı Kanun'un yürürlüğe gir-

mesinden sonra ise Suavi RAŞİDOĞLU önderliğinde *İşçi Çiftçi Partisi* adı ile bir parti kurulmaya çalışılır. Partinin kurulmasından sonra, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın parti hakkındaki görüşü tamamen değişir ve 20.06.1968 tarihindeki iddianamesi ile 1967 yılında kurulan *İşçi Çiftçi Partisi*'nin "... *tüzüğünün 35. maddesi uyarınca her yıl nisan ayında yapılması gereken genel kongresini 1951 yılından bu yana yapmadığı, 648 Sayılı SPK'nın geçici 5. maddesinde öngörülen sekiz aylık süre içinde tüzük ve program ile yönetmeliklerini ve diğer parti mevzuatını, merkez karar organlarının kararıyle, sözü geçen kanun hükümlerine uydurmadığını ve bu konuda Anayasa Mahkemesince 648 Sayılı Kanun'un 113. Maddesinin ikinci fıkrası gereğince yapılan ihtar gereğini de yerine getirmediğini ileri sürerek İşçi Çiftçi Partisi'nin anılan kanunun 108. ve 113. Maddeleri uyarınca kapatılması"* istemiyleAnayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur. *İşçi Çiftçi Partisi* Genel Başkanı Suavi RAŞİDOĞLU konu ile ilgili savunmasında, daha önce kurdukları partilerin münfesih sayılması nedeni ile "... *Kongrelerini yapmakta ve Anayasa Mahkemesi'in ihtar konularını yerine getirmekte tereddüde düştüklerini söylemiş ve Danıştay'da idare aleyhine açtıkları dava ile ilgili dosyanın getirtilerek incelenmesini*" istemiştir. RAŞİDOĞLU'nun bu savunması üzerine Başsavcılık "... *İşçi-Çiftçi Partisi'nin yönetim organlarının tüzüklerine göre kurulmasına imkân kalmadığının anlaşılması üzerine Medeni Kanun'un 70. maddesi gereğince kendiliğinden infisah ettiğinin kayıt edilmesi"* talebiyle Anayasa Mahkemesi'ne tekrar başvurmuş, fakat Başsavcılığın bu talebi de yerinde görülmemiştir. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı arasında yaşanan bu hukuki gelişmelerin ardından Cumhurbaşkanlığı, 648 Sayılı SPK'nın amir hükümlerini yerine getirmesi amaçlı bir dava açılmış, bu dava Anayasa Mahkemesince kabul edilerek 15.10.1968 (Esas 1968/31, Karar 1968/44) tarihinde görüşülmüş ve "*648 Sayılı Siyasî Partiler Kanun'unun 113. maddesine aykırı davranışı dosyadaki belgeler ve genel başkanı Suavi Raşitoğlu'nun duruşmadaki sözleri ile sabit olan İşçi - Çiftçi Partisinin, aynı maddenin son fıkrası uyarınca kapatılmasına Cumhuriyet Başsavcısı hazır bulunduğu halde partinin genel başkanı Suavi Raşitoğlu' nun gıyabında Cumhuriyet Başsavcısının istemine uygun ve kesin olarak karar*" verilmiştir.

(3) Akkermen'a (1950:51) göre parti mutedil sosyalist bir partidir. Parti programında partinin amacının, *"temsil ettiği sınıfların menfaatlerini koruyacak, işçilerin sermayedar tarafından aşırı istismarının engellenmesine çalış"*mak olduğu belirtilmektedir. Parti programında şu ana prensipler vardır: Demokratiklik, sosyalistlik, millîyetçilik, beynelmilelcilik ve barışçılık ve lâikliktir.

(4) TUİK tarafından hazırlanan *"Cumhuriyet'ten Günümüze Milletvekili Seçimleri 1923 – 2002"* isimli kaynakta, partinin 1946 seçimlerine katılmadığı belirtilmektedir. Tunaya (1995:702) ise partinin 1946 seçimlerine iştirak ettiğini kaydeder. TUİK tarafından hazırlanan çalışmanın 1946 seçimleri ile ilgili dipnotunda "*TUNAYA'ya göre 1946 seçimlerine CHP, DP, MKP'nin yanı sıra, Liberal Demokrat Parti, Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisi ile Yalnız Vatan İçin Partisi de katılmıştır*" açıklaması bulunmaktadır. Tunaya 1946 seçimlerinde partinin 16.000 civarında oy aldığını belirtmektedir (Tunaya 1995:702)

	TÜRKİYE SOSYALİST EMEKÇİ ve KÖYLÜ PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	19.06.1946, İstanbul[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	16.12.1946
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Sıkıyönetim Mahkemesi Kararıyla[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist[4]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir genel seçime katılmamıştı.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Şefik Hüsnü DEĞMER (19.06.1946 - 16.12.1946)
Selanik, 1887 - Sorbonne Üni. - Fen ve Tıp Fakülteleri - Tabip - 3. Enternasyonal Kontrol Komisyonu Üyesi (1924) - 3. Enternasyonal İcra Komitesi Üyesi - Ö.T.: 08.04.1959

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Milli Mücadele döneminde kurulan *İşçi Çiftçi Sosyalist Fırkası*'nın önde gelen isimleri tarafından kurulmuştur. Partinin kuruluşunda rol oynayan bu isimler arasında Şefik Hüsnü DEĞMER, Ragıp VARDAR, Fuat BİLEGE, İstefo PADUPOLOS, Emin AYDIN-LATAN, Habil AMATO, Müntakim ÖLÇMEN ve Hayrettin Emin MANOĞLU sayılabilir.

(2) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 30 - 738 Nolu Bilgi Fişi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste, (E.G.M. 1950:341) ve (Akkerman 1950:51). Tokin (1965:82) ve Yeşil (1988:143) de partinin 20.06.1946 tarihinde kurulduğunu belirtmektedirler.

(3) Parti, 2 Nolu Örfi İdare Mahkemesi tarafından "*komünist mefkûreli şahıslar tarafından kurulduğu*" gerekçesi ile kapatılmıştır. Akkerman (1950:52)'ın verdiği bilgilere göre parti, İstanbul Sıkıyönetim Kurulu'nca "*memlekette içtimai bir zümrenin diğerleri üzerinde tahakküm etmesini istediği tespit edildiğinden 16.12.1946 tarihinde*" kapatılmıştır. Ayrıca Bkz. (E.G.M. 1950:341).

[4] Akkerman (1950:52)'a göre parti tam bir sosyalist karakter taşıyan ve bir kademe ilerisi için komünizmi amaçlayan sol uçta bir partidir. Parti programında, partinin başlıca amacının, memleketin ekonomik, politik ve sosyal hayatının bütün gelişmelerinde, emekçi halkın demokrasi hak ve hürriyetlerinden gerçekten faydalanmasını, iç ve dış siyaseti tayinde doğrudan doğruya söz sahibi olmasını sağlamaktır.

	ERGENEKON KÖYLÜ ve İŞÇİ PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	21.06.1946, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	14.05.1953[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi, sosyalist[2]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Arif Hikmet ADSIZ (21.06.1946 - 14.15.1953)
Serbest Silindir Makinisti

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

[1] Partinin kuruluşu ve parti ile ilgili bilgiler için Bkz. E.G.M. 30 - 650 Nolu Bilgi Fişi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/ sayısız liste, (Akkerman 1950:54) ve (E.G.M. 1950:379).

[2] Akkerman'a (1950:54) göre partinin çehresi tamamen belli değildir ve parti nasyonal sosyalist görünümündedir. Partinin kuruluş dilekçesinde "*..... Kuracağımız partinin umdesi şu tek cümledir: Elimize, belimize, dilimize doğru olmağa millet, medeniyet ve demokrasi davasında fedai bir nefis taşımağa milletçe and içip Türk'ün ileri bir cemiyet olmasına çalışacağız....*" denmektedir.

[3] Medeni Kanun'un 70. Maddesine göre 14.05.1953 tarihinde infisah ettiği İstanbul Valiliği'nin 28.03.1953 Tarih, 13871 Sayılı yazısı ile bildirilmiştir.

	YALNIZ VATAN İÇİN PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	21.06.1946, İstanbul
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	24.05.1952[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol[2]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	21.07.1946[4]
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Yaşar ÇİMEN (21.06.1946 - 24.05.1952)
Gazeteci

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin ismi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesinde *Vatan Partisi* olarak geçerken E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız listede "*Vatan Partisi (Yalnız Vatan İçin Partisi)*" ibaresi bulunmaktadır. Çalışmada, Tunaya (1995) ve Kili'nin (1976) kullanımlarına uyularak *Yalnız Vatan İçin Partisi* ismi kullanılmıştır.

(2) Akkerman (1950:53) partinin sosyalizan bir parti oldugunu belirtmektedir. Parti, Kemalist, mutedil devletçi, müfrit milliyetçi, halkçı ve Cumhuriyetçi'dir.

(3) Tunaya (1995:707) partinin 1952 yılının ilk aylarında kapandığını belirtmektedir. İstanbul Valiliği 24.05.1952 Tarih, Em.Ş.1874/21329 Sayılı belgede ise partinin kapanış tarihi 24.05.1952 olarak görülmektedir. Cemiyetler Kanunu'nun 70. Maddesi'ne göre infisah ettiği, İstanbul Valiliği'nin 24.05.1952 Tarih, 21329 Sayılı yazısı ile bildirilmiş ve bu husus Cumhuriyet Savcılığı'nca uygun görülmüştür.

(4) TUİK tarafından hazırlanan *Cumhuriyet'ten Günümüze Milletvekili Seçimleri 1923 - 2002* isimli kaynakta, partinin 1946 seçimlerine katılmadığı belirtilmektedir. Tunaya (1995:707) ise partinin 1946 seçimlerine iştirak ettiğini kaydeder. TUİK tarafından hazırlanan çalışmanın 1946 seçimleri ile ilgili dipnotunda "*TUNAYA'ya göre 1946 seçimlerine CHP, DP, MKP'nin yanı sıra, Liberal Demokrat Parti, Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisi ile Yalnız Vatan İçin Partisi de katılmıştır*" açıklaması bulunmaktadır.

	ARITMA KORUMA PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	26.06.1946, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	12.03.1947[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Siyasal islamcı[2]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Selçuk KARAOĞLU (26.06.1946 - 12.03.1947)
Serbest Öğretmen

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin açılışı ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 3/226 Nolu Bilgi Fişi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste, (E.G.M. 1950:423) ve (Akkerman 1950:54).

(2) Tökin (1965:83) partinin "*... dinci siyasi bir parti*" olduğunu belirtmektedir.

(3) E.G.M. 3/226 Nolu Bilgi Fişi'nde parti ile ilgili olarak, "*12.03.1947 Tarihli dilekçe ile, faaliyete geçmekte sarf - ı nazar ettiler*" ifadesi yer almaktadır. (E.G.M. 1950:423)'de partinin 12.03.1947 tarihinde kendini feshettiği belirtilmektedir.Akkerman (1950:55) ise partinin kurucuları tarafından dağıtıldığını belirtmektedir.

	İSLAM KORUMA PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	19.07.1946, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	12.09.1946
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Sıkıyönetim Mahkemesi Kararı[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Siyasal islamcı[2]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Necmi GÜNEŞ (19.07.1946 - 12.09.1946)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1). Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste, (E.G.M. 1950:435 - 437), (Akkerman 1950:55 - 56) ve (Yeşil, 1988:144). Tokin (1965:83) partinin 18.07.1946 tarihinde kurulduğunu belirtmektedir.

(2) Akkerman (1950:55) partinin sağ uçta radikal bir parti olduğunu belirtmektedir. Partinin amacının her türlü siyaset ve siyasi partiden uzak olarak sırf İslâm medeniyeti, tesanüdü, menfaati, birbirine sevgi yardımı ve birliği yolunda, T.C. Cemiyetler Kanunu'na göre kurulmuş, koruma gayesinden ibaret olduğu bildirilmektedir

(3) Parti, "*maksat ve gayesinin din esasına dayanması*" sebebiyle İstanbul Örfi İdare Mahkemesi tarafından kapatılmıştır.

(4) Kapanışla ilgili olarak Bkz. İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'nın 43/947/8386 Sayılı kararı. Bu karar göre, "Cemiyetler Kanunu'nun 1. Maddesi'ndeki şartlara uygun olarak teşekkül etmediğinden Medeni Kanun'un 70. Maddesine göre kendiliğinden infisah ettiği ve iki kurucu üyenin partiyi kurmaktan sarfı nazar ettikleri anlaşılarak keza partinin kendiliğinden infisah etmiş sayılması" savcılığın 17.06.1947 Tarih, 947/432386 Sayılı kararı ile uygun görülmüştür.

	TÜRK MUHAFAZAKÂR PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	08.07.1947, İstanbul(1)
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	16.06.1952(3)
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih(3)
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ(2)
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Cevat Rıfat ATİLHAN (08.07.1947 - 16.06.1952)
İstanbul, 1892 - Kuleli Askeri Lisesi - Asker, Yazar - Harbiye Nezareti Yaveri - IV. Ordu Ziraat İşleri Eski Müdürü - İslam Devletleri Kongresi İcra Komitesi Eski Başkanı - Ö.T.: 04.02.1967

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 30/756 Nolu Bilgi Fişi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste, (Akkerman 1950:56) ve (E.G.M. 1950:455). B.C.A. 23.06.1949, FK:490.01 Y.N.: 438.1816.3 Sayılı belgede ise, partinin açılış töreninin 11.07.1947 tarihinde yapıldığı

belirtilmektedir. Söz konusu belgeye 12.07.1947 tarihli Mücadele Gazetesi'nin konuyla ilgili haberi de eklenmiştir.

(2) E.G.M. 30/756 Nolu Bilgi Fişi'ne muhafazakâr liberal bir siyasi eğilime sahip olduğu notu elle düşülmüştür. Tunaya (1995:711) da partinin *"İslami veçheye hâkim bir siyasi parti"* olduğunu vurgular. Akkerman (1950:56)'da partinin muhafazakâr ve liberal bir parti olduğunu belirtir. Parti programında partinin umdeleri, adalet, demokrasi, ahlak ve refahtır.

(3) Cevat Rıfat ATİLHAN, 26.05.1952 tarihli dilekçeyle, partinin kapatılacağını bildirmiş ve İstanbul Cumhuriyet Müdde-i Umumiliğince de 16.06.1952 Tarih, 952/561 Sayılı yazısıyla partinin infisahının yerinde olduğu kararına varılmıştır.

	SERBEST DEMOKRAT PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	09.08.1947, İzmir(1)
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	07.06.1949(3)
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih(3)
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ(2),
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Nazmi AKAT (09.08.1947 - 07.06.1949)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste, (E.G.M. 1950:467) ve (Akkerman 1950:57) ve (Tokin 1965:85) partinin kuruluş tarihi olarak 09.08.1948 tarihini vermektedir.

(2) Parti programında partinin amacının, gerçek demokrasi prensipleri ve liberal iktisat sisteminin Türkiye'de kurulması için kanun dairesinde çalışmak olduğu belirtilmektedir.

(3) Kapanması ile ilgili olarak Bkz. İzmir Valiliği 07.06.1949 Tarih, Em. Ş.1.65/1 Sayılı belge. Kurucular Kurulu 22.02.1948 tarihli dilekçeyle İzmir Valiliği'ne başvurarak partinin kurulmamış addolunmasını talep etmişlerdir.

	TÜRKİYE YÜKSELME PARTİSİ[2] (ULUSAL KALKINMA PARTİSİ)
KURULUŞ TARİHİ	03.07.1948, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	12.09.1953[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist[3]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine seçimine katılmamıştır.[5]
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Ali Rıza GİZDEŞİR (03.07.1948 - 12.09.1953)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 30 - 986 Nolu Bilgi Fişi; E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste, (E.G.M. 1950:475) ve (Akkerman 1950:57 - 58).

(2) *Ulusal Kalkınma Partisi*, adını değiştirerek *Türkiye Yükselme Partisi* adını almıştır. Bkz. İstanbul Valiliği 16.07.1948 Tarih, 13159/13654 Sayılı belge ve (E.G.M. 1950: 477).

(3) Akkerman (1950:58) partinin sosyalizan esaslara bağlı olduğunu belirtmektedir. Parti programında demokratik esaslar dahilinde, Türkiye'nin ticaret, sanayi, ziraat ve maarif seferberliğine bütün varlığı ile çalışılacağı belirtilmiştir

(4) Parti, Medeni Kanun'un 70. Maddesi'ne göre hali acze düştüğü için infisah etmiştir. Bkz. İstanbul Valiliği 12.09.1959 Tarih, 31790 Sayılı belge.

(5) Parti kurumsal olarak hiçbir seçime katılmamış olmakla beraber kimi üyeleri 1950 Genel Seçimleri ve 1951 Milletvekili Ara Seçimleri'nde bağımsız aday olmuşlardır.

	MİLLET PARTİSİ[2][4][9][17]
KURULUŞ TARİHİ	(1) 20.07.1948[1], Ankara (2) 13.06.1962[6], Ankara
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	(1) 27.01.1954[5] (2) 16.10.1981[17]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	(1) Mahkeme Kararı (2) Askeri Rejim[17]
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi, muhafazakâr[3]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	14.05.1950 (%4.6) 10.10.1965 (%6.3) 12.10.1969 (%3.2) 14.10.1973 (%0.6)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	14.05.1950 (1 M.V./487) 10.10.1965 (31 M.V./450) 12.10.1969 (6 M.V./450)

GENEL BAŞKANLAR

1) Hikmet BAYUR, (20.07.1948 - 29.06.1953[7]) İstanbul, 1891 - Galatasaray ve Sorbonne Üni. - Diplomat - Dışişleri Bakanlığı Siyasi İşler Genel Müdürü (01.10.1920) - Londra Büyükelçiliği Danışmanı (1923) - Belgrad Ortaelçiliği Siyasi Temsilcisi (1925) - Kabil büyükelçisi (1928) - Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri (1932) - 4., 5., 6., 7., 10., 11. Dönem Manisa M.V. - 7. Hük. Milli Eğitim Bakanı - Ö.T.:06.03.1980

2) Mustafa KENTLİ (29.06.1953 - 27.01.1954)

3) Enis AKAYGEN (13.02.1962 - 05.07.1962)
Filibe, 1881 - Üniversite-Hukuk - Diplomat - Atina Büyükelçisi - 8. Dönem İstanbul M.V. - Ö.T.:17.01.1956

4) Hacı Osman BÖLÜKBAŞI
(05.07.1962[8] - 22.11.1972[10])
Mucur, 1913 - Fransa Nancy Üni. - Kandilli Rasathanesi Asistanı - Matematik Öğretmeni - Çiftçi - 9., 10., 11., Dönem Kırşehir, 12., 13., 14. Dönem Ankara M.V. (İstifa: 09.09.1973) - K.M. Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Temsilcisi (06.01.1961 ; 15.10.1961) - Ö.T.:06.02.2002

5) Cemal TURAL (10.06.1973[10] - 16.02.1974[11])
Erzincan, 1905 - Genel Kurmay Başkanı (16 Mart 1966 - 16 Mart 1969) - Ö.T.: 17.12.1981

Hayri HAYIRLIOĞLU (vekâleten)[11] (16.02.197 - 20.04.197)

6) Celal KARGILI (20.04.1975[12] - 08.08.1976[13])
Tarsus, 1935 - Lise - Gazeteci - Çiftçi - 3. Dönem İçel M. V. - Ö.T.:18.09.1976

7) Mehmet Tarık YAKOVA (08.08.1976[13] - 10.04.1977[14])

8) Necati CEYLAN [10.04.1977 (vekâleten)[14]
(23.04.1977[15] - 13.10.1978[16]) (asaleten)

9) Hasan ELMAS (13.10.1978[16] - 16.10.1981)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Parti, *Cumhuriyet Halk Partisi* ve *Demokrat Parti*den ayrılan milletvekilleri tarafından kurulmuştur. Partinin kuruluşu ile ilgili olarak ayrıca Bkz. E.G.M. 3 - 376 Nolu Kayıt Fişi ve E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980

tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste, (E.G.M. 1950:489) ve (Akkerman 1950: 58 - 59).

(2) Mareşal Fevzi ÇAKMAK partinin kuruluşunda fahri başkanlık görevini üstlenmiş, 10.04.1950 tarihinde de vefat etmiştir.

(3) Parti programının 1. maddesinde partinin "*Cumhuriyet, adalet, liberallik ve milliyetçilik esaslarına bağlı*" olduğu vurgulanmaktadır Bkz. (Tunaya: 1995:718). (Akkerman 1950:59) ise partinin mutedil liberal olduğunu belirtmektedirler. Parti programı ve partinin siyasi görüşleri için Bkz. B.C.A. 01.01.1953, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.: 46.274.2, B.C.A. 08.07.1953, F.K.: 30.1.0.0., Y.N.: 46.274.4 Sayılı belgeler. *Millet Partisi*'nin kuruluşu ve partinin kuruluşunu takiben Ulus Gazetesi'nde çıkan yazılar için Bkz. B.C.A. 11.10.1949, F.K.: 30.1.0.0., Y.N.: 46.274.1., B.C.A. 11.10.1949 Tarih, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.: 19.110.10. ve B.C.A. 16.10.1949, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.: 132.858.4 Sayılı belgeler. Adnan MENDERES'in *Millet Partisi*'nin dış politika konusundaki görüşlerini eleştirdiği bir konuşmasında da *Millet Partisi*'nin bu konudaki düşüncelerinin ana hatlarını bulmak mümkündür. Bkz. B.C.A. 11.10.1949, F.N.: 30.1.0.0. Y.N:35.216.28 nolu belge. *Millet Partisi* yöneticilerinin farklı mitinglerde yaptıları konuşmalarla ilgili olarak ayrıca Bkz. B.C.A. 11.11.1948, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.: 66.410.5. B.C.A. 04.11.1948, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.: 66.410.4 Sayılı belgeler.

(4) *Cumhuriyet Halk Partisi*'nden ayrılan fakat ayrı bir parti kurmaktansa TBMM içerisinde *Müstakil Demokratlar Grubu* adı altında faaliyet göstermeyi tercih eden grup *"DP Kurucuları Bu Davanın Adamı Değildirler"* başlıklı bir bildiri yayınlayarak 06.07.1949 tarihinde *Millet Partisi*'ne katılmıştır.

(5) Tokin (1965:88), Ankara 5. Sulh Ceza Mahkemesi'nin "*Millet Partisi'nin inkılap ve rejim aleyhtarı bir eğilim ve hareket hattı takibine başlamış olduğu ve bu yolda faaliyette bulunduğuna dair ihbar ve delillere tesadüf edildiği göz önüne alınarak, partinin bütün teşkilatının faaliyetten men edilmelerine ve mallarının muhafaza altına alınmasına*" karar vermesi üzerine 08.07.1953 tarihinde sabaha karşı bütün merkezleri ve şubeleri mühürlenerek *Millet Partisi*'nin kapatıldığını belirtmektedir. Tokin'in bahsettiği olay *Millet Partisi*'nin geçici olarak kapatılmasıdır. Partinin faaliyetleri 08.07.1953 tarihinde durdurulmasına rağmen, dava resmi olarak 26.09.1953 tarihinde Ankara 4. Sulh Hukuk Mahkemesi'nde başlamış ve 27.01.1954 tarihinde mahkeme, Cemiyetler Kanunu'nun 4919 Sayılı Kanun'la değişen 9. ve TCK'nın 526. Maddelerine aykırı faaliyetleri nedeniyle, Karar 30, Esas 1222 Sayılı ve 27.01.1954 Tarihli karar ile partinin kapatılmasına karar verilmiştir. *Millet Partisi*'nin kapatılması üzerine parti yetkilileri temyize gitmiş, 07.05.1954 tarihinde Yargıtay 2. Dairesi'nin aldığı kararla *Millet Partisi*'nin itirazı kabul edilmiş ve dava esastan bozulmuştur. Yargıtay 2. Dairesi'nin bozma kararına Cumhuriyet Başsavcısı itiraz etmiş, nihayi karar için dava dosyası Temyiz Ceza Daireleri Genel Kurulu'na gitmiş, kurul, 21.05.1954 tarihinde Sulh Hukuk Mahkemesi'nin kararını yerinde bularak partinin kapatılmasına karar vermiştir.

(6) 15.10.1961 tarihindeki seçimlerden en çok oy alan üçüncü parti olmuştur. Mustafa İsmet İNÖNÜ başkanlığında kurulacak olan koalisyon hükümetine katılıp katılmama konusunda çıkan tartışmalarda Hacı Osman BÖLÜKBAŞI, hükümete katılmaya karşı çıkarak genel başkanlıktan istifa etti ve yerine Ahmet OĞUZ getirilmiştir. *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi*, 1962 yılında Mustafa İsmet İNÖNÜ'nün kurduğu ikinci koalisyon hükümetine altı bakanla katıldı. Bu parti yönetiminde anlaşmazlıklara yol açtı. Hacı Osman BÖLÜKBAŞI bir grup milletvekili ile partiden ayrıldı ve 13.06.1962 tarihinde *Millet Partisi*'ni tekrar kurdu.

(7) Partinin Atatürkçülük ile ilgili görüşlerini paylaşmayan Hikmet BAYUR, 27-29. 06.1953 tarihinde toplanan *Millet Partisi* 4. Büyük Kongresi'nde istifa etmiş, partiyi Atatürk husumetini rehber edinenlerin tahakkümü altında kalmakla suçlamıştır.

(8) 05 - 06.07.1963 tarihinde *Millet Partisi* 1. Büyük Kongresi'nde Hacı Osman BÖLÜKBAŞI genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. *Millet Partisi* Genel Başkanlığı 16.07.1963 Tarih, B/62 Sayılı belge.

(9) Trabzon Ayvasıl esnafından Adalet Partili Yusuf oğlu Gençağa SOYLU'nun istemiyle "*Millet Partisi İl Kongresi'nde Parti Başkanlığına seçilen Mühendis Ahmet Çepi, Trabzon Nafiası'nda ve karayollarında Mühendis olduğundan ve Cemiyetler Kanunu gereğince bir memurun siyasi partilerde görev alması kesinlikle yasak bulunduğundan kanun hükümlerine aykırı hareket eden Millet Partisi'nin feshine karar verilmesi* " amacıyla açılan dava Anayasa Mahkemesi'nde 07.06.1965 (Esas: 1965/17, Karar: 1965/35) tarihinde görülerek "*kişiler*(in), *siyasi partilerin kapatılması hakkında Anayasa Mahkemesine dâva açma hakkına sahip bulunmadıklarından istemin reddine, esasta oybirliği ve sebebinde oyçokluğu ile karar*" verilmiştir.

(10) Hacı Osman BÖLÜKBAŞI'nın sağlık sorunlarını gerekçe göstererek 22.11.1972 tarihinde siyasal yaşamdan çekilmesinden sonra genel başkanlığa, partinin 10.06.1973 günü Ankara'da yapılan Olağanüstü Büyük Kongre'sinde eski Genel Kurmay Başkanlarından Cemal TURAL getirildi.

(11) Cemal TURAL'ın genel başkanlıktan ve parti üyeliğinden istifası nedeniyle 16 - 18.02.1974 tarihinde toplanan *Millet Partisi* Olağanüstü Kongresi'nde Hayri HAYIRLIOĞLU *Millet Partisi* genel başkanlığına vekâleten atanmıştır. Bkz. E.G.M. 20.02.1974 Tarih 085660 Sayılı belge.

(12) Partinin 20.04.1975 günü yapılan 6. Büyük Kongresi'nde Celal KARGILI genel başkan seçilmiştir Bkz. E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 24.04.1975 Tarih, 11954 Sayılı, E.G.M. 24.04.1975 Tarih, 175174 Sayılı belgeler.

(13) 08.08.1976 günü yapılan Genel İdare Kurulu toplantısında Celal KARGILI genel başkanlıktan istifa etmiştir. Bkz. E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 13.08.1976 Tarih, 028389 Sayılı belge. Celal KARGILI'nın istifası üzerine Mehmet Tarık YAKOVA genel başkanlığa seçilmiştir.

(14) 10.04.1977 tarihindeki Genel İdare Kurulu toplantısında genel başkan Mehmet Tarık YAKOVA'nın partiden ihracı üzerine, 23.04.1977'de yapılacak büyük kongreye kadar NECATİ CEYLAN genel başkanlığa vekalaten atanmıştır. Bkz. E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 13.04.1977 Tarih, 11274 Sayılı belge.

(15) 23 - 26.04.1977 günü yapılan 7. Büyük Kongrede NECATİ CEYLAN 135'e kabul oyuna karşılık 3 ret oyuyla genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. E.G.M. Genel Evrak Şune Müdürlüğü 26.04.1977 Tarih, 12445 Sayılı, E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 27.02.1978 Tarih, 099901 Sayılı ve E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 26.04.1977 Tarih, 12446 Sayılı Belgeler.

(16) Partinin 13.10.1978 tarihinde toplanan 8. Büyük Kongresi'nde 113 geçerli oyla Hasan ELMAS genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 13.10.1978 Tarih, 00821 Sayılı belge.

(17) M.G.K.'nun 12.09.1980 Tarih, 7 Sayılı Bildiri'si (Resmi Gazete 12.09.1980 Tarih, 17103 Sayı) ile partinin faaliyeti durdurulmuş, 10.10.1981 Tarih, 2533 Sayılı Kanun ile 16.10.1981 tarihinde parti kapatılmıştır.

(18) Partinin 1990'lı yıllarda kurulan *Millet Partisi* ve *Barış ve Demokrasi, Islahatçı Demokrasi, Millet Partisi*'nin birleşmesi ile oluşan *Millet Partisi* ile kurumsal bir ilişkisi yoktur.

	ÖZ DEMOKRATLAR PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	27.08.1948, Afyonkarahisar[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	09.08.1949[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Millet Partisi* ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ[2]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Halil Hilmi BOZCA (27.08.1948 - 09.08.1949)
Bolvadin, 1886 - Üniversite - Hukuk - Avukat - 1. Dönem Karahisarısahip M.V. (İstifa)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

1 Partinin açılışıyla ilgili olarak Bkz. E.G.M. 1 - 8 Nolu Bilgi Fişi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi, E.G.M. tarafından hazırlanan *"1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri"* isimli tarihsiz/sayısız liste, (E.G.M. 1950:529, 531) ve (Akkerman 1950:59). (Tokin 1965:85) ve (Erer, 1963:24) de partinin 08.08.1948 tarihinde kurulduğu belirtilmektedir.

2 Akkerman'a (1950:59) göre cumhuriyetçi olan bu parti, liberal bir iktisadi ve ticari yol izlemektedir. Parti, gerçek demokrasiyi, doğruluk ve ahlak kaidelerine dayanarak en iyi hükümet şekli olan cumhuriyet rejimi içinde yerleştirmek amacına sahiptir.

3 Tunaya (1995:734) 05.07.1949 tarihindeki 2. Büyük Kongresi'ni takiben *Millet Partisi*'ne katıldığını belirtmekle birlikte T.C. İçişleri Vekaleti E.G.M. Önemli İşler Müdürlüğü'nün hazırladığı *"Ekim/923 Cumhuriyetin İlanından Bugüne Kadar Siyasi Partiler"* Başlıklı ve tarihsiz/sayısız belgede partinin 09.08.1949 tarihindeki Kurucular Kurulu

Kararı ile kendini feshettiği ibaresi bulunmaktadır. (E.G.M. 1950:529) ve (Akkerman 1950:59)'da da partinin 09.08.1948 tarihinde kapandığı bilgisine yer verimektedir. Yeşil (1988:148)' de partinin 05.07.1949'da *Millet Partisi*'ne iltihak ettiği bilgisi yer almaktadır.

	MÜSTAKİL TÜRK SOSYALİST PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	19.09.1948, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	09.05.1950[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist[2]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Arif ORUÇ (19.09.1948 - 09.05.1950)
Gazeteci

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşuyla ilgili olarak Bkz. E.G.M. 30 - 974 Nolu Bilgi Fişi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin Isimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste, (E.G.M. 1950: 543) ve (Akkerman 1950:60).

(2) Parti, *"hayalci olmayan, milli bünyeyi sarsıntıya uğratmadan mevcut düzenin ıslâh ve tekemmülü yoluyla hakkaniyeti, insaflı, adil bir sosyal ve iktisadi teşkilata varmayı amaçlamaktadır."* Ayrıca parti, milliyetçi olduğunu, mülkiyet ve tasarruf hakkının mutlak ve aile ocağının *"kudsî, miras hakkının da meşru olduğu"*nu kabul etmektedir.

(3) Parti, genel başkanının ölümü üzerine Kurucular Kurulu Kararı ile feshedilmiştir. Bkz. İstanbul Valiliği 09.05.1950 Tarih, EM.Ş.1.16124/20048 Sayılı belge.

	TOPRAK, EMLAK ve SERBEST TEŞEBBÜS PARTİSİ[1][3]
KURULUŞ TARİHİ	30.09.1949, İstanbul[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	26.07.1950[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Liberal Köylü Partisi ile birleşme[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ[3]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Süreyya İLMEN (30.09.1949 - 26.07.1950)
Karadağ, 1874 - Harp Akademisi - İktisat - General - Fabrikatör - Türk Hava Kuvvetlerinin İlk Kurucularından - 3. Dönem İstanbul M.V. (İstifa:15.12.1930)-Ö.T.: 06.02.1955

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Parti, Gayrimenkul Sahipler Derneği'nin üyeleri tarafından hayata geçirilmiştir.

(2) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(3) Akkerman (1950:61)'nın belirttiği üzere, partinin adındaki "toprak" kelimesi mukaddes vatan, "emlak" kelimesi mülkiyet ve tasarruf, "serbest teşebbüs" sıfatı ise hürriyet ve şahsi teşebbüs manasına gelmektedir. Akkerman partinin liberal olduğunu belirtir. Tunaya (1995:737) programından hareketle partinin muhafazakâr, mutedil liberal, topyekün ıslahatçı bir iş partisi olduğunu belirtmektedir. Parti, programında, amacının demokrasiyi en olgun bir idare prensibi olarak göstermektedir. Ayrıca parti, insanî milliyetperver, ahlâk prensibine sadakat bakımından muhafazakâr, mutedil liberal, topyekün ıslahâtçı bir parti olduğu iddiasındadır.

(4) Tunaya (1995:737) partinin *Liberal Köylü Partisi* ile birleşmek üzere feshedildiğini belirtmektedir. E.G.M. 30 - 1140 Nolu Bilgi Fişi'nde ise partinin *Liberal Köylü Partisi* ile birleşmek için kapandığı bilgisi bulunmamakla birlikte, aynı zamanda, *"26.07.1950 Tarihli fevkalade Kongresi'nde kendini feshetmiştir"* ibaresi de bulunmaktadır. T.C. İç İşleri Vekaleti E.G.M. Önemli İşler Müdürlü'nün hazırladığı *"Ekim/923 Cumhuriyetin İlanından Bugüne Kadar Siyasi Partiler"* Başlıklı ve tarihsiz/sayısız belgede ise partinin 26.07.1950 tarihinde toplanan Umumi Heyeti tarafından feshedildiği belirtilmektedir.

	MÜSTAKİLLER BİRLİĞİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	05.04.1950, İstanbul
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	29.04.1952[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Liberal Köylü Partisi* ile birleşme[1][3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ[2]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) İsmail Hami DANİŞMEND (05.04.1950 - 1951)
Merzifon, 1889 - Mekteb - i Mülkiye - Hususi Müelliflik - Yazar - Sivas Kongresi İstanbul Temsilcisi - Türkiye İlim ve Sanat Cemiyeti Kurucusu - Ö.T.: 1967

2) Mustafa Hazım DAĞLI (1951 – 29.04.1952)
Çankırı, 1906 - Kastamonu Öğretmen Okulu - İstanbul Üni. - Hukuk. - Serbest Avukat - Öğretmen - K.M. Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Temsilcisi - C.S. Çankırı Üyesi - C.S. Başkanvekili - 3. Dönem Çankırı M.V. - 29. Hük. Milli Savunma Bakanı - Ö.T.: 07.05.1990

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Müstakiller Birliği bir siyasi parti olduğu kadar, siyasal amaçlar taşıyan bir dernek olarak da tasnif edilebilir. Nitekim, *Müstakiller Birliği*'nin temel siyasi hedeflerinden biri

de partiler arasında uzlaşmayı sağlamaktı ve parti ancak çok kısa bir süre varlığını devam ettirebildi; ardından da *Liberal Köylü Partisi* ile birleşti. Parti ile ilgili olarak Bkz. (Akkerman 1950:62) ve (E.G.M. 1950:613 - 615).

(2) Akkerman'a (1950:62) göre parti liberal, muhafazakâr esaslara göre kurulmuştur. Parti programında amacının partiler arası ve telifçi bir faaliyet göstermek amacıyla kurulmuştur. Anayasa mekanizması üzerinde esaslı değişiklik gerektiğini belirtmiştir. Kuvvetler ayrılığı prensibini, liberal ekonomiyi istemektedir

(3) Kapanışla ilgili olarak Bkz. İstanbul Valiliği 29.04.1952 Tarih, Em.Ş. 1.13694/7581 Sayılı belge.

	İLERLEME VE KORUMA PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	11.07.1950, Gaziantep[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	15.09.1950[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Mehmet Kemal BALTA (11.07.1950 - 15.09.1950)
Çiftçi

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) E.G.M. 25 - 88 Nolu Bilgi Fişi'nde partiyle ilgili olarak "*15.09.1950 tarihinden itibaren faaliyetini tatil ettiği ve partinin halen mevcudiyetinin kalmamış olduğu notu bu-*

lunmaktadır". T.C. İç İşleri Vekaleti E.G.M. Önemli İşler Müdürlüğü'nün hazırladığı "*Ekim/923 Cumhuriyetin İlanından Bugüne Kadar Siyasi Partiler*" başlıklı ve tarihsiz/sayısız belgede ise parti kurucularından Mehmet Kemal BALTA'nın 16.09.1950 tarihindeki dilekçesiyle partinin mevcudiyetinin kalmadığını belirttiği belirtilmektedir.

	LİBERAL KÖYLÜ PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	03.08.1950, İstanbul[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	06.05.1952[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Türkiye Köylü Partisi* ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. . V./KAZANDIĞI M. V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) İsmail Hami DANİŞMEND (03.08.1950 - 1951)
Merzifon, 1889 - Mekteb-i Mülkiye - Hususi Müelliflik - Yazar - Sivas Kongresi İstanbul Temsilcisi - Türkiye İlim ve Sanat Cemiyeti Kurucusu - Ö.T.: 1967

2) Lütfi AKSU (1951 - 06.05.1952)
İstanbul, 1884 - Askeri Tıbbiye - Patolojik Anatomi Profesörü - Yazar - Esnaf Hastanesi Eski Başhekimi - Atatürk'ün tahniti - Ö.T.: 1952

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Parti, *Toprak, Emlak ve Serbest Teşebbüs Partisi* ile *Müstakiller Birliği*'nin feshedilmesinin ardından, bu partilerden ayrılanlar tarafından kurulmuştur.

(2) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak

onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste. Tunaya (1995:739) ise partinin açılışı ile ilgili olarak sadece 1950 yılını göstermektedir.

(3) Parti, 1952 yılında kendisini feshederek *Türkiye Köylü Partisi*'ne katılmıştır. Bkz. E.G.M. 30/1294 Nolu Bilgi Fişi.

	(DEMOKRAT) İŞÇİ PARTİSİ[2][4][5]
KURULUŞ TARİHİ	26.09.1950, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	10.10.1950[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	02. 05.1954 (%0.0)[6]
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Orhan N. ARSAL (26.09.1950 - 10.10.1959) İstanbul, 1905 - Üniversite - Hukuk - Öğretim Üyesi - Avukat - Bankacı - Ziraat Bankası Hukuk Müşaviri - İstanbul Barosu Reisi (1956 ; 1958) Ö.T.:?

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste. Tunaya (1995:740) ise partinin açılışı ile ilgili olarak, Parti genel başkanı Orhan N. ARSAL ile yaptığı görüşme notlarından hareketle sadece 1950 tarihini vermektedir.

(2) E.G.M..30 - 1321 Nolu Bilgi Fişi'nde, "*Demokrat İşçi Partisi iken, isim değiştirerek İşçi Partisi adını almıştır. Münfesih durumdadır*" notu bulunmaktadır.

(3) "*Hali acze düşerek idare heyetinin nizamnasine tavkifan teşkiline imkan kalmaması sebebiyle kendiliğinden münfesih olduğu*" İstanbul Valiliği'nin 10.10.1950 Tarih, 21015 Sayılı yazısıyla bildirilmiş olup, tavsiyesi için İstanbul Asliye 5. Ticaret Mahkemesi'ne keyfiyetin mahalli Cumhuriyet Savcılığınca intikal ettirildiği Adalet Bakanlığı'nın 24.12.1950 Tarih, C.İ.U.Md.39154 Sayılı yazısı ile bildirilmiştir.

(4) Partinin pek çok üyesi 1960 yılından itibaren *Türkiye İşçi Partisi*'ne katılmıştır.

(5) E.G.M. arşivlerinde parti ile ilgili bilgilere *Türkiye İşçi Partisi* ile ilgili notların içerisinde de rastlanmaktadır. O dönemde E.G.M., *Türkiye İşçi Partisi* ile *(Demokrat) İşçi Partisi*'ni birbirlerinin siyasi mirasçısı olarak kabul etme eğiliminde olduğu ya da partiler ile ilgili bilgilerin birbirleri ile isim benzerliği olan partilere rastgele yerleştirildiğini söylemek mümkündür. E.G.M.'nün *Türkiye İşçi Partisi* ile ilgili notlarında *Demokrat İşçi Partisi* ile ilgili olarak "*26.09.1950 tarihinde İstanbul'da kurulmuş olan İşçi Partisi'nin hali acze düştüğünden 10.10.1950 de infisah ettiği*" bilgisi bulunmaktadır.

(6) TUİK kaynaklarına göre *(Demokrat) İşçi Partisi* 1954 yılındaki milletvekili seçimlerinde toplam 910 oy almıştır.

	ÇALIŞMA PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	19.09.1950 (12.09.1950) (25.09.1950), Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	09.02.1959[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Cumhuriyetçi, merkez sol[2]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Cevat MİMAROĞLU (19.09.1950 - 09.02.1959)
Üniversite - Hukuk - Avukat

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Tunaya (1995:738), Cevat MİMAROĞLU'ndan M.E. ELÖVE aracılığı ile aldığı bilgilere dayanarak partinin 12.09.1950'de kurulduğunu belirtmektedir. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983

tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız listesinde partinin kuruluş tarihi olarak 19.09.1950 tarihi belirtilmektedir. Akkerman (1950:63) ise partinin 25.09.1950 tarihinde Ankara'da kurulduğunu belirtmektedir.

(2) Akkerman (1950:64), partinin merkezden ziyade sola mutemayil devletçi sosyalizan bir parti olduğunu belirtir. Tunaya (1995:739) ise programından hareketle partinin, cumhuriyetçi ve milliyetçi bir parti olduğunu belirtir. Parti programında, partinin sosyal adalet ve insani dayanışmayı savunduğu, çalışanların haklarının korunması, yurdun cihazlandırılması topraksız köylüye toprak verilmesi prensiplerini savunduğu belirtilmektedir.

(3) Medeni Kanun'un 70. Maddesine göre münfesih addedildiği Ankara Valiliği'nin 09.02.1959 Tarih, 6973 Sayılı yazısı ile bildirilmiştir. (Tokin 1965:86) partinin "*esaslı bir faaliyet gösteremediği*"ni ve *"bir müddet sonra Sosyalist Partisi'ne katıldığını*" belirtmektedir.

	GÜDEN PARTİSİ[3]
KURULUŞ TARİHİ	14.07.1951[1], İstanbul
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	20.06.1952[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih
SİYASAL EĞİLİMİ	Herhangi bir siyasi eğilimi yoktur.
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Halil GÜDEN (14.07.1951 - 20.06.1952)
İlanat mütehassısı - Sigortacı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Partinin kapanışıyla ilgili olarak Bkz. İstanbul Valiliği 20.06.1952 Tarih, Em. Ş.1.19892/24869 Sayılı belge. Parti, Medeni Kanun'un 70. Maddesine göre feshedilmiştir.

(3) Parti adının herhangi bir siyasi anlamı yoktur. Parti, Halil Güden ve kardeşi tarafından kurulmuş olup onların soyadını taşımaktadır.

	İSLAM DEMOKRAT PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	27.08.1951, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	20.10.1952[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Cemiyetler Kanunu'nun 9. maddesine aykırı faaliyetleri nedeniyle İstanbul Eminönü 2. Sulh Ceza Mahkemesinde, 20.10.1952 Tarih, 52 - 329 Sayılı kararıyla kapatılmıştır.
SİYASAL EĞİLİMİ	Siyasal islamcı
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Cevat Rıfat ATİLHAN (27.08.1951 - 20.10.1952)

İstanbul, 1892 - Kuleli Askeri Lisesi - Asker, Yazar - Harbiye Nezareti Yaveri - IV. Ordu Ziraat İşleri Eski Müdürü - İslam Devletleri Kongresi İcra Komitesi Eski Başkanı - Ö.T.: 04.02.1967

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

1 Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste. Tunaya (1995:742) ve Tokin (1965:87) ise partinin açılış tarihini Ağustos 1951 olarak belirtmektedirler.

2 Parti, gazeteci Ahmet Emin YALMAN'a yönelik suikastla ilişkili olmakla itham edilmiş ve parti dini siyasete alet ettiği suçlamasıyla kapatılmıştır. Partinin kapatılması ile ilgili olarak Bkz. B.C.A. 10.03.1952, F.K.: 30.10.0.0. Y.N.: 79.524.29 Sayılı belge. Partinin kapatılışı ile ilgili olarak *Union Internationale Antiraciste* isimli kuruluşun dönemin hükümetine gönderdiği teşekkür mektubu için Bkz. B.C.A. 24.07.1952, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.: 61.375.4 Sayılı belge. Partinin kapatılması ile ilgili olarak parti kurucularından İbrahim Galip HAMİKOĞLU'nun dönemin hükümetine gönderdiği eleştiri mektubu ile ilgili olarak Bkz. B.C.A. 26.03.1952, F.K.:30.1.0.0. Y.N.: 41.243.22 Sayılı belge.

	TÜRKİYE KÖYLÜ PARTİSİ[1][3]
KURULUŞ TARİHİ	16.05.1952 (19.05.1952) İstanbul[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	19.11.1958[5]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Cumhuriyetçi Millet Partisi* ile birleşme[5]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	02.05.1954 (%0, 6)[4]
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Remzi Oğuz ARIK (16.05.1952 -)
Kozan, 1899 - Paris Louvre Arkeoloji Okulu - Sorbonne Üni. - Öğretim Üyesi - Ankara Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzeleri Müdürü - 9. Dönem Seyhan M.V. – Ö.T.: 03.04.1954

2) Tahsin DEMİRAY (- 19.11.1958)
İstanbul, 1903 - İstanbul Öğretmen Okulu - Yazar, yayıncı - 12. Dönem İstanbul M.V. - Ö.T.: 25.06.1971

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Parti, görüş ayrılıklarından dolayı *Demokrat Parti*den ayrılan milletvekilleri tarafından kurulmuştur.

(2) Partinin açılış tarihi olarak Tunaya (1995:744) 19.05.1952 tarihini vermektedir. Ayrıca partinin kuruluş Beyannamesi'nde de "*Türkiye Köylü Partisi 19.05.1952 günü milli vazife ve hizmet yoluna girmiştir*" ibaresi bulunmaktadır (Tunaya 1995:745). E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesinde ve E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesinde ise partinin kuruluş tarihi 16.05.1952 olarak geçmektedir. E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız listede ise 18.10.1952 tarihi belirtilmektedir. Kili (1976:468)'de kuruluş tarihi olarak 16.05.1952 tarihi gösterilir. Tokin (1965:87) ise partinin kuruluş yeri olarak, İstanbul yerine Ankara'yı belirtir.

(3) Ord. Prof. Dr. Ethem MENEMENCİOĞLU partinin fahri genel başkanıdır.

(4) TUİK tarafından yayınlanan *Cumhuriyet'ten Günümüze Milletvekili Seçimleri: 1923-2002* isimli çalışmada yer alan *1950, 1954, 1957, 1961,1965, 1969, 1973 ve 1977 Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları* başlıklı tabloda, *Köylü Partisi*'nin 1954 seçimlerine katıldığı ve 50.935 (%0, 6) oy aldığı belirtilmiştir. Oysa Cumhuriyet döneminde bu isimle kurulmuş bir parti dahi mevcut değildir. TUİK'nin çalışmasında *Köylü Partisi* olarak andığı partinin *Türkiye Köylü Partisi* olması gerekmektedir. Çalışmada *Köylü Partisi* olarak anılan partinin resmi isminin *Türkiye Köylü Partisi* olup olmadığı TUİK'den sorulmuş, TUİK, 1954 seçimlerine katılan partinin resmi adının *Köylü Partisi*'nin olduğunu ve konu ile ilgili bilgilerin devlet arşivlerinde de bulunduğunu belirtmiştir. Oysa Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nde B.C.A. 18.05.1957 F.K.: 030.01, Y.N.: 20.118.5 No'lu kayıtla bulunan belgede, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nden telefon ile alınan bir bilgi notuna yer verilmekte ve sadece "*Köylü Partisi Başkanı Tahsin Demiray'ın 17.05.1957 Cuma günü yaptığı basın toplantısında xxxxxxx* [üzeri çizilmiş] *temas ettiği mevzulara ait hülasa*" dan bahsedilmektedir. Kuvvetle muhtemeldir ki, telefon aracılığı ile aktarılan bu bilgi notunda görevli memur, partinin hukuki adı olan *Türkiye Köylü Partisi*'ni kullanmak yerine partiyi "köylü partisi" olarak anmıştır. Nitekim tüm kaynaklar da Tahsin DEMİRAY'ın *Türkiye Köylü Partisi* Genel Başkanı olduğunu belirtmektedir.

(5) Parti, 19.11.1958 tarihindeki 3. Büyük Kongresi'nde *Cumhuriyetçi Millet Partisi* ile birleşme kararı almıştır.

	RADİKAL HÜRRİYET PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	11.04.1953, (11.09.1953)[1] Lüleburgaz
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	25.01.1956[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Osman TAŞKINBAŞ (11.04.1953 - 25.01.1956),
Dava Vekili

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

1 E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesinde ve E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesinde partinin kuruluş tarihi 11.04.1953 olarak belirtilirken, E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız listede 11.09.1953 tarihi belirtilmektedir.

2 Kırklareli Valiliği'nin 25.01.1956 Tarih, 209 Sayılı belgesinde, partinin 1956 yılı içinde feshedildiği yazılmaktadır. T.C. İçişleri Vekaleti, E.G.M. Önemli İşler Müdürlüğü'nün hazırladığı "*Ekim/923 Cumhuriyetin İlanından Bugüne Kadar Siyasi Partiler*" başlıklı ve tarihsiz/sayısız belgede de Medeni Kanun'un 70. Maddesi'ne göre 1956 yılında infisah olunduğu belirtilmektedir. E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" başlıklı tarihsiz/sayısız listede ise partinin 1958 yılında dağıldığı bilgisine yer verilmektedir.

	MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ[8][10][12] (CUMHURİYETÇİ KÖYLÜ MİLLET PARTİSİ)[2][3][4][8][15] (CUMHURİYETÇİ MİLLET PARTİSİ)[1][4][13][15]
KURULUŞ TARİHİ	(1) 09.02.1954, Ankara[1] (2) 27.12.1992, Ankara[11]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	(1) 16.10.1981[9] (2) 27.12.1992[12]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	(1) Askeri Rejim[9] (2) *Milliyetçi Çalışma Partisi* ile birleşme[12]
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi, muhafazakâr[4]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	02.05.1954 (%5.3)[15] 27.10.1957 (%6.5) 15.10.1961 (%14) 10.10.1965 (%2.2) 12.10.1969 (%3) 14.10.1973 (%3.4) 05.06.1977 (%6.4)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	02.05.1954 (5 M.V./541) 27.10.1957 (4 M.V./610) 15.10.1961 (54 M.V./450) 10.10.1965 (11 M.V./450) 12.10.1969 (1 M.V./450) 14.10.1973 (3 M.V./450) 05.06.1977 (16 M.V./450)

GENEL BAŞKANLAR

1) Ahmet TAHTAKILIÇ (09.02.1954 - 28.06.1955)

Uşak, 1909 - İstanbul Üniversitesi - Hukuk - Avukat - Kaymakam - Ticaret Bakanlığı Müfettişi - Milli Korunma Dairesi Reisi - 8. Dönem Kütahya, 12. Dönem Uşak, 13. Dönem İstanbul M.V. - K. M. *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi* Temsilcisi - C.S. Uşak Üyesi – Ö.T.: ? 25. Hük. Çalışma Bakanı - 25. Hük. Milli Eğitim Bakanı

2) Hacı Osman BÖLÜKBAŞI (28.06.1955[5] - 31.05.1962[3])
Mucur, 1913 - Fransa Nancy Üni. Fen Fak. - Kandilli Rasathanesi Asistanı - Matematik Öğretmeni - Çiftçi - 9., 10., 11., Dönem Kırşehir, 12., 13., 14. Dönem Ankara M.V. (İstifa: 09.09.1973) - Millet Partisi Eski Genel Başkanı – Kurucu Meclis, *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi* Temsilcisi (06.01.1961 - 15.10.1961) - Ö.T.:06.02.2002

3) Ahmet OĞUZ (31.05.1962[3] - 17.06.1965[6])
Eskişehir, 1912 - Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu - İktisat - Başbakanlık Umumi Murakabe Heyeti Mütehassısı - 8. Dönem Eskişehir, 12. Dönem İstanbul M.V. – Kurucu Meclis - *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi* Temsilcisi - 27. Hük. Ticaret Bakanı - Ö.T.:19.09.1972

4) Enis AKAYGEN (17.06.1965[6] - 01.08.1965[7])
Filibe, 1881 - Üniversite - Hukuk - Atina Büyük Elçisi - 8. Dönem İstanbul M.V. - Ö.T.: 17.01.1956

5) Alparslan TÜRKEŞ[3] (01.08.1965[7] - 16.10.1981), (27.12.1992 - 27.12.1992[12])
Lefkoşe, 1917 - Kara Harp Okulu, Harp Akademisi - Uluslararası Ekonomi(ABD) - Milli Birlik Komitesi Üyesi - 13. Dönem Ankara, 14., 15., 16. Dönem Adana M.V. - 39., 41. Hük. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı – Ö.T.: 04.04.1997

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Parti, *Millet Partisi* ve *Köylü Partisi*'nin önde gelen isimlerinden Fuat ARNA, Enver KÖK, Ahmet BİLGİN, Tahsin DEMİRAY, Yusuf Ziya EKER, Nureddin ARDIÇOĞLU, Hasan DİNÇER, Ahmet OĞUZ ve Enis AKAYGEN gibi kişiler tarafından, kapatılan *Millet Partisi*'nin siyasi mirası üzerine kurulmuştur. Partinin kurulmasında *Millet Partisi*'nin kapatılmasının önemli bir rolü vardır. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesinde partinin kuruluş tarihi olarak 12.09.1954 tarihi verilmektedir. Konu ile ilgili tüm diğer kaynaklarda ise partinin kuruluş tarihi olarak 09.02.1954 tarihi varilmektedir.

(3) *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi* 15.10.1961 tarihindeki seçimlerde en çok oy alan üçüncü parti olmuştur. Mustafa İsmet İNÖNÜ başkanlığında kurulacak olan koalisyon hükümetine katılıp katılmama konusunda çıkan tartışmalarda Hacı Osman BÖLÜKBAŞI, hükümete katılmaya karşı çıkarak genel başkanlıktan istifa etmiş ve yerine Ahmet OĞUZ getirilmiştir. Partinin, Mustafa İsmet İNÖNÜ tarafından 1962 yılında kurulan ikinci koalisyon hükümetine altı bakanla katılması üzerine Osman BÖLÜKBAŞI yirmi sekiz arkadaşı ile 31.05.1962 tarihinde partiden ayrılmış ve 13.06.1962 tarihinde *Millet Partisi*'ni tekrar kurmuştur. *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi*, 27.11.1963 tarihinde İkinci İnönü koalisyonundan ayrılarak hükümetin düşmesine sebep olmuş; bu süreçte gittikçe zayıflayan *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi*'nin güçlenmesi için parti yönetimi yeni girişimlerde bulunmuştur. Alparslan TÜRKEŞ yanlısı bir grubun bu tarihlerde partiye katılmasından sonra 22 - 23.02.1964 tarihinde kongreye gidilmiştir.

(4) *Cumhuriyetçi Millet Partisi*'nin siyasi görüşleri ile ilgili olarak Bkz. B.C.A. 02.06.1955, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.:46.275.1. Sayılı ve B.C.A. 01.03.1954, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.: 46.274.10 Sayılı belgeler. Partinin tüzüğü için Bkz. B.C.A. 1967, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.: 46.277.6 Sayılı belge. Parti programı için Bkz. B.C.A. 11.02.1954, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.: 46.274.7 Sayılı belge. *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi*'nin 5 Haziran 1966 tarihinde yapılan kısmi senato seçimleri münasebetiyle yaptığı radyo konuşmaları için Bkz. B.C.A. 06.11.1965, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.: 46.277.4 Sayılı ve B.C.A. 04.08.1965, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.: 46.277.3 Sayılı belgeler.

(5) *Cumhuriyetçi Millet Partisi*'nin 28.06.1955 tarihinde yapılan Büyük Kongresi'nde genel başkanlığa 401 oy ile Hacı Osman BÖLÜKBAŞI seçilmiştir. Eski genel başkan aynı kongrede 314 oy alabilmiştir.

(6) 31.03.1965 tarihinde, 27 Mayıs harekâtından sonra tasfiye edilen Ondörtler'den Alparslan TÜRKEŞ, Muzaffer ÖZDAĞ, Rıfat BAYKAL, Ahmet ER ve Dündar TAŞER partiye katıldılar. Bunları 19.06.1965 tarihinde Mustafa KAPLAN, Fazıl AKKOYUNLU, Şefik SOYUYÜCE ve Numan ESİN izledi. 20.02.1965 tarihinde Suat Hayri ÜRGÜPLÜ başkanlığında kurulan koalisyon hükümetine katılmış olan *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi*'nin yönetimi, Alparslan TÜRKEŞ ve yandaşlarının eleştirilerine hedef oldu. Bunun üzerine Ahmet OĞUZ 17.06.1965 tarihinde genel başkanlıktan istifa etti ve yerine Enis AKAYGEN Genel Başkan seçildi.

(7) Alparslan TÜRKEŞ 01.08.1965 tarihinde yapılan genel başkanlık seçimlerinde 698 oy alarak, Enis AKAYGEN'in yerine genel başkan seçildi; buna tepki olarak 6 milletvekili ve senatörün yer aldığı grup partiden ayrıldı.

(8) *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi*, 08-09.02.1969 tarihinde Adana'da yapılan Olağanüstü Kongresi'nde ismini değiştirmiş ve *Milliyetçi Hareket Partisi* adını almıştır. Bkz. İçişleri Bakanlığı E.G.M. 11.05.1959 Tarih 42779 Sayılı belge. Parti ismini *Milliyetçi Hareket Partisi* olarak değiştirilmesi ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(9) M.G.K.'nun 12.09.1980 Tarih, 7 Nolu bildirisi (Resmi Gazete 12.9.1980 Tarih, 17103 Sayı) ile partinin faaliyeti durdurulmuş, 10.10.1981 Tarih, 2533 Sayılı Kanun ile 16.10.1981 tarihinde parti kapatılmıştır.

(10) Parti, 12 Eylül darbesiyle kapatıldıktan sonra, 08.12.1980 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Ferit BATUR (Avukat) kayyum olarak tayin edilmiştir.

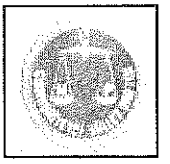
(11) 12.09.1980 darbesinin ardından 16.01.1981 Tarih, 2533 Sayılı Kanun'la kapatılan siyasi partilerin yeniden açılmasına imkan veren 03.07.1992 Tarih, 3821 Sayılı "*16.10.1981 Tarih ve 2533 Sayılı Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanun'un Yürürlükten Kaldırılmasına ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanun'unda Değişiklik Yapılmasına İlişkin*" Kanun'un (Resmi Gazete, 03.07.1992 Tarih, 21273 Sayı) yürürlüğe girmesi sonucu parti, 27.12.1992 Pazar günü yapılan *Milliyetçi Hareket Partisi* 15. Büyük Kurultayı toplanarak ve partinin feshine ve mal varlığı ile ad, amblem, rumuz, rozet vb. işaretleri kullanma hakkının *Milliyetçi Çalışma Partisi*'ne devredilmesine karar verilmiştir.

(12) 24.01.1993, 4. Olağanüstü Büyük Kongresi'nde *Milliyetçi Hareket Partisi*, *Milliyetçi Çalışma Partisi*'ne katılmış, *Milliyetçi Çalışma Partisi* ise ismini değiştirerek *Milliyetçi Hareket Partisi* adını almıştır. Alparslan TÜRKEŞ, *Milliyetçi Çalışma Partisi*'ndeki görevinden 26.09.1991'de istifa etmiş, 27.09.1991'de *Milliyetçi Hareket Partisi*'ni, *Milliyetçi Çalışma Partisi*'ne katmış, aynı gün de yeni *Milliyetçi Hareket Partisi*'nin genel başkanı olmuştur.

(13) *Cumhuriyetçi Millet Partisi*'nin amblemi:

(14) *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi*'nin amblemi:

(15) Parti 1954 ve 1957 seçimlerine *Cumhuriyetçi Millet Partisi*, 1961 ve 1965 seçimlerine *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi* adıyla, 1969, 1973, 1977 seçimlerine ise *Milliyetçi Hareket Partisi* adıyla girmiştir.

	MÜSTAKİLLERİ DESTEKLEME CEMİYETİ
KURULUŞ TARİHİ	18.02.1954, Mersin
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	30.06.1956[1]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Hamdi ONGUN (18.02.1954 - 30.06.1956)
Mersin - 1894 - Mersin Liman Şirketi Murakıbı - Merin Vilayet Encümeni Azası - Çiftçi - 4. Dönem Mersin, 5. Dönem İçel, 9. Dönem Isparta M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kapanışı ile ilgili olarak Bkz. İçel Valiliği 30.06.1956 Tarih, Em.Ş.1.2678 Sayı.

	VATAN PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	22.10.1954, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	30.12.1957
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Mahkeme kararı[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	27.10.1957 (%0, 463 oy)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Ahmet CANSIZOĞLU (22.10.1954 - 11.11.1954)

2) Hikmet KIVILCIMLI[2] (11.10.1954 - 30.12.1957)
Priştina, 1902 - İstanbul Üni. - Tıp - Doktor - Yazar – Ö.T.: 11.10.1971

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) 05.11.1955 tarihinde Hikmet KIVILCIMLI, seçim kampanyası sırasında dini siyasete alet ederek komünizm yaptığı gerekçesiyle tutuklandı ve bunu başka tutuklamalar da izledi. *Vatan Partisi* yöneticileri 23.01.1959 tarihinde TCK'nın 141. Madde'sini ihlal suçundan, 5-15 yıl hapis cezası istemiyle yargılanmaya başladı. Dava 27.05.1960 tarihindeki askeri müdahaleden sonra sonuçlandı ve parti yöneticileri suçsuz bulundu. *Vatan Partisi* ile ilgili davalarla ilgili olarak Bkz. B.C.A. 29.01.1960, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.: 42.247.6 Sayılı belge.

(3) Komünist metodu ile çalıştığı ve komünist şahıslar tarafından sevk ve idare olunduğu anlaşıldığından İstanbul Sulh Ceza Hakimliği'nin 30.12.1957 Tarih, 57/227 Sayılı kararı ile kapatıldı.

	HÜRRİYET PARTİSİ[2][4]
KURULUŞ TARİHİ	20.12.1955, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	24.11.1958[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Cumhuriyet Halk Partisi* ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	27.10.1957 (%3.5)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	27.10.1957 (4 M.V./610)

GENEL BAŞKANLAR

1) Enver ADAKAN (20.12.1955)
Girit, 1896 - Yüksek Mühendis Mektebi (Almanya) - Makine ve Elektrik Mühendisi - Sanayici - 4. ve 5. Dönem Balıkesir, 9. Dönem İstanbul M.V. - Ö.T.: 1984

2) Ekrem Hayri ÜSTÜNDAĞ (-)
Preveze, 1886 - Üniversite - Tıp - İzmir Fransız Hastanesi Baş Hekimi - 9. , 10. Dönem İzmir M.V. - 19., 20. Hük. Sağlık ve Soysal Yardım Bakanı - Ö.T.: 15.06.1956

3) Fevzi Lütfi KARAOSMANOĞLU (24.11.1958)
Manisa, 1900 - Halkalı Yüksek Ziraat Okulu - Ziraat Yüksek Mühendisi - Gazeteci - Çiftçi - 9., 10., 12. Dönem Manisa M.V. (Istifa: 04.03.1962), K.M. CHP Temsilcisi) - 19., 20. Hük. Devlet Bakanı, 20. Hük. İç İşleri Bakanı – Ö.T.: 22.10.1978

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından

hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) *Demokrat Parti*'nin izlediği ekonomik politikaları benimsemeyen ve *Demokrat Parti*'nin muhalefet partilerine karşı baskıcı tutumu onaylamayan milletvekillerinin *Demokrat Parti*'den ayrılmaları sonucu kurulmuştur. *Demokrat Parti*'li bu milletvekilleri, Basın Kanun'una ispat hakkının konması husundaki taleplerinin yanıtlanmaması sonucu *Demokrati Parti*'den ayrılarak bu partiyi kurmuşlardır.

(3) 27.10.1957 tarihindeki genel seçimlerde parti *Cumhuriyet Halk Partisi* ve *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi* ile güçbirliği girişiminde bulunduysa da, *Demokrat Parti*'nin seçim kanununda yaptığı değişiklik nedeniyle başarısızlığa uğradı. Bu durumda, ayrı bir parti olarak var olmanın yarar sağlamayacağı düşüncesiyle, 24.11.1958 tarihinde toplanan Olağanüstü Kongrede 5 muhalif oya karşın 175 oyla *Hürriyet Partisi*'nin feshine ve mallarının *Cumhuriyet Halk Partisi*'ne devrine karar verildi. Az sayıda üye *Demokrat Parti*'ye geri dönerken, büyük çoğunluk *Cumhuriyet Halk Partisi*'ne katıldı. *Cumhuriyet Halk Partisi*, *Hürriyet Partisi*'nden gelenlere merkez yönetim kurulunda 2 üyelik ve parti meclisinde de 5 üyelik verdi.

(4) Partinin 19.07.1960 tarihinde Ankara'da kurulan *Hürriyet Partisi* ile kurumsal bir ilişkisi yoktur.

	BİRLİK PARTİSİ (CUMHURİYETÇİ PARTİ)
KURULUŞ TARİHİ	15.02.1957, İstanbul(1)
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	23.09.1966(2)
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Cumhuriyet Başsavcılığı Yazısı
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ(3)
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Y. Fehmi EREN (15.02.1957 - 23.09.1966)
Ankara, 1326 - Çiftçi - Nallıhan Belediye Başkanı (1955 - 1958

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Parti, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 23.09.1966 Tarih SP.49 Sayılı yazısıyla kapatılmıştır.

(3) Parti genel başkanı 1955-1958 tarihleri arasında *Demokrat Parti*'den Nallıhan Belediye Başkanlığı yapmıştır.

	UFAK PARTİ
KURULUŞ TARİHİ	23.05.1957, Erzurum[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	14.11.1958
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Herhangi bir siyasi eğilimi yoktur[2]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Hüseyin KÖYCÜ (23.05.1957 - 14.11.1958)
Gazeteci - Şankaya Gazetesi sahibi

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Programında "*iktidarı almak, seçim kazanmak ham hayalinde hiçbir zaman olmadığımız için programımızda devlet teşkilatına dahil hiçbir madde, hiçbir mütalaa kaydedilmemiştir*" ibaresi bulunmaktadır.

(3) T.C. İçişleri Vekaleti E.G.M. Önemli İşler Müdürlüğü'nün hazırladığı "*Ekim/923 Cumhuriyetin İlanından Bugüne Kadar Siyasi Partiler*" Başlıklı ve tarihsiz/sayısız belgede, parti kurucularının 14.11.1958'de müracaatla yaşayamayacaklarını beyan ettiklerinden Medeni Kanun'un 70. Maddesi'ne göre infisah ettiği belirtilmektedir.

	HÜR TÜRKİYE ADALET PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	24.06.1957, Bolu(1)
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	08.08.1959(2)
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih(2)
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Osman TAŞKINBAŞ (24.06.1959 - 08.08.1959),
Dava Vekili

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Bolu Valiliğinin 08.08.1959 Tarih, Em.Ş.1.1124 Sayılı yazısıyla "*acze düşerek infisah ettiği*" bildirilmiştir.

	HALK KURTULUŞ PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	01.08.1957, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	08.08.1958[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Tespit edilememiştir.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Müteşebbis Heyet Başkanlığı'nın 08.08.1958 deki dilekçesi ile partinin münfesih olduğu belirtilmiştir.

	HÜRRİYET PARTİSİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	19.07.1960, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	1960
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Muammer BAYKARA (19.07.1960 - 1960)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Partinin, 20.12.1955 tarihinde Ankara'da kurulan *Hürriyet Partisi* ile kurumsal bir ilişki yoktur.

	SOSYALİST PARTİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	19.01.1961, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	1962
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Atıf AKGÜÇ (19.01.1961 - 1962)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste. Tokin (1965:91) partinin kuruluş tarihi olarak 10.01.1960 tarihini vermektedir.

(2) B.C.A. 14.11.1965, F.K.: 030.01 Y.N.: 48.289.1 Sayılı belge *Sosyalist Parti* Genel Sekreteri A. TİRİTOĞLU'nun Orgeneral Cemal GÜREL'e yazdığı mektup ile ilgilidir. Mektupta TİRİTOĞLU, *Sosyalist Parti*'nin de diğer partiler gibi etkin olması gerektiğini ve partinin aydın çevrelerin ve çalışanların büyük çoğunluğu tarafından desteklendiğini belirttikten sonra şöyle yazmaktadır: "*Kurucu Meclis gibi 2. Cumhuriyetimizin temellerini atacak olan bu toplulukta Sosyalist Partilere de memleketimizin geleceğine matuf fikirlerini söyleyebilmek imkanı temin etmenizi ve buna lütfen tasarrufta bulunmanızı arz ve rica ederim*".

(3) Parti, kongre kararı ile feshedildi.

	MUTEDİL LİBERAL PARTİ
KURULUŞ TARİHİ	06.02.1961, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	07.11.1961[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Liberal
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Şanlı ASLANGİL (06.02.1961 - 07.11.1961)
Kızılcaham, 1938 - Ankara Üni. - Hukuk - Avukat - Yazar - Türk Hukuk Kurumu Üyesi

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Kuruluşundan ileri gidemeyerek hal-i acze düştüğünden feshedilmiştir. Bkz. Ankara Valiliği 07.11.1961 Tarih, Em.Ş.1.58000 Sayılı belge.

	ADALET PARTİSİ[2][3][6][7][8][9][11]
KURULUŞ TARİHİ	(1) 11.02.1961, Ankara[1] (2) 19.12.1992[8]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	(1) 16.10.1981[5] (2) 19.12.1992 [6][7] [8]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	(1) Askeri Rejim[5] (2) *Doğru Yol Partisi* ile Birleşme[8]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ[3]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	15.10.1961 (%34.8) 10.10.1965 (%52.9) 12.10.1969 (%46.6) 14.10.1973 (%29.8) 05.06.1977 (%36.9)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	15.10.1961 (158 M.V./450) 10.10.1965 (240 M.V./450) 12.10.1969 (256 M.V./450) 14.10.1973 (149 M.V./450) 05.06.1977 (189 M.V./450)

GENEL BAŞKANLAR

1) Ragıp GÜMÜŞPALA (11.02.1961 - 05.06.1964[4])
Edirne, 1897 - Harp Akademisi - Genel Kurmay Başkanı (03.06.1960 - 04.08.1960) - 12. Dönem İzmir M.V. – Ö.T.: 05.06.1964

Saadettin BİLGİÇ (vekâleten) 06.06.1964 - 24.11.1964)

2) Süleyman Sami DEMİREL[10] (24.11.1964[4] -16.10.1981)
Isparta, 1924 - İTÜ - İnşaat Müh. - İnşaat Yüksek Mühendisi - DSİ Genel Müdürü - 13., 14., 15., 16., 18. ve 19. Dönem Isparta M.V. - 29. Hük. Dışarıdan Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı - 30., 31., 32., 39., 41., 43, . 49. Hük. Başbakanı - 9. Cumhurbaşkanı

3) Mehmet YORGANCIOĞLU[7] (19.12.1992[8] - 19.02.1992[8])

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin Isimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi* adına Cidde İlçe İdare Kurulu Başkanı Zeki GÜRÇAY'ın istemiyle "*Tüzüklerine göre hareket etmeyen Adalet Partisi ile Yeni Türkiye Partisi'nin kapatılmasına karar verilmesi*" amacıyla açılan dava Anayasa Mahkemesi'nin 10.07.1963 tarihli (Esas 1973/276, Karar 1963/183) oturumunda görüşülerek davanın reddine oybirliği ile karar vermiştir.

(3) Partinin siyasi görüşleri, programı ve 10.10.1965 tarihindeki seçimlerdeki vaat ve politikaları ile ilgili olarak Bkz. B.C.A. 1965, F.K.: 30.1.0.0. Y.N. 47.278.4. Sayılı ve B.C.A. 1961, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.: 47.278.2 Sayılı belgeler.

(4) Ragıp GÜMÜŞPALA'nın ölümü'nün ardından Saadettin BİLGİÇ vekâleten genel başkanlığa getirildi. 29 - 30 Kasım 1964'deki *Adalet Partisi* Büyük Kongresi'ne kadar bu görevini sürdürdü ve görevi Süleyman Sami DEMİREL'e bıraktı.

(5) M.G.K.'nun 12.09.1980 Tarih, 7 Sayılı bildirisi (Resmi Gazete 12.9.1980 Tarih, 17103 Sayı) ile partinin faaliyeti durdurulmuş, 10.10.1981 Tarih, 2533 Sayılı Kanun ile 16.10.1981 tarihinde parti kapatılmıştır.

(6) Parti, 12 Eylül darbesiyle kapatıldıktan sonra, 08.12.1980 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Ziya EROĞLU (avukat), Ahmet İNAN (Avukat) ve Veli KESKİN (Avukat) kayyum olarak tayin edilmişlerdir.

(7) 12.09.1980 tarihindeki darbenin ardından 16.01.1981 Tarih 2533 Sayılı Kanun'la kapatılan siyasi partilerin yeniden açılmasına imkan veren 03.07.1992 Tarih, 3821 Sayılı "*16.10.1981 Tarih, 2533 Sayılı Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanun'un Yürürlükten Kaldırılmasına ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanun'unda Değişiklik Yapılmasına İlişkin*" Kanun'un (Resmi Gazete 03.07.1992 Tarih, 21273 Sayı) yürürlüğe girmesi sonucu parti, 19.12.1992 tarihinde yeniden kurulmuştur. Ancak adı geçen partinin bu durumunun, 2820 Sayılı SPK'nın 109. maddesinin (kapanan parti genel başkanlığı tarafından TBMM Başkanlığı'na, Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na, Cumhuriyet Başsavcılığı'na ve İçişleri Bakanlığı'na bildirir) hükmüne aykırı bir şekilde ilgili kuruluşlara bildirilmemesi sebebiyle, genel başkan Mehmet YORGANCIOĞLU'na dava açılmıştır.

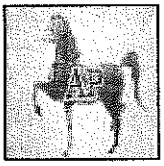
(8) 19.12.1992'de yapılan 10.Büyük Kongre'de partinin açılışı yapıldı ve parti *Doğru Yol Partisi*'ne katılma kararı aldı. Katılımdan sonra *Adalet Partisi*'nin amblemi olan kırat sembolü *Doğru Yol Partisi*'nin amblemi olarak değiştirilmiştir. Bkz. *Doğru Yol Partisi* Genel Merkezi 19.01.1993 Tarih, GEN.S.41 Sayılı belge.

(9) Gerek Sabit BATUMLU'nun, gerekse de Nejdet BOLCAL'ın kurdukları Adalet partileri 16.10.1981 tarihinde kapatılan *Adalet Partisi*'nin siyasi mirasını sahiplenmeye çalışmakla birlikte, 11.02.1961 tarihinde kurulan *Adalet Partisi* ile kurumsal alakaları yok-

tur. 1961'de kurulan *Adalet Partisi* 16.10.1981 tarihinde kapatılmış, kapatılan bu partinin siyasal ve hukuki devamı olan *Adalet Partisi* 19.12.1992 tarihindeki kurultayla tekrar siyasal hayata dönmüş ve aynı günkü Kongrede alınan kararla *Doğru Yol Partisi* ile birleşmiştir. Eski *Adalet Partisi*'nin hukuki mirasçısı olan ve açıldığı gün *Doğru Yol Partisi* ile birleşen bu *Adalet Partisi'nin*, 19.12.1992 tarihinde yaptığı 10. Büyük Kongresi'nde *Doğru Yol Partisi*'ne katılması ile ilgili olarak Bkz. Y.C.B., 30.05.1995 Tarih, SP.79 Muh.1995/180 Sayılı belge. Buna karşın, 04.01.1995 tarihinde kurulup 2 gün sonra *Doğru Yol Partisi* ile birleşme kararı alan *Öz Adalet Partisi* ise bir hülle partisidir ve siyasi bir kimliği olmamıştır. Mehmet YORGANCIOĞLU tarafından 12.04.1995 tarihinde kurulan *Türkiye Adalet Partisi*'de 1961 de *Adalet Partisi*'nin siyasi mirasını sahiplenmeye çalışan fakat onunla hukuki ilişkisi olmayan bir diğer partidir.

(10) Süleyman Sami DEMİREL'in gerçek soyadının GÜNDOĞDU olduğunu rivayet eden bazı araştırmalar mevcuttur (Öngider, 2006:151; Mumcu, 1999:9). Konu ile ilgili bilgiler medyada da gündeme gelmiş, hatta Bilecik M.V. Mahmet SEVEN, Süleyman Sami DEMİREL'in nüfus kayıtlarını araştırarak gerçek bilgilere ulaşmaya çalışmıştır. Tüm bu çalışmalara karşın Süleyman Sami DEMİREL'in soyadının gerçekte GÜNDOĞDU olduğuna ilişkin herhangi bir belgeye rastlanmamıştır.

(11) *Adalet Partisi* eski amblemleri:

	ÇALIŞMA PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	11.02.1961, Ankara(1)
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	07.03.1961(2)
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Sosyalist Parti* ile birleşme
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Bedrettin ÖRTENSOY (11.02.1961 - 07.03.1961)
Sanayici

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Partinin kapanışıyla ilgili olarak Bkz. Ankara Valiliği 07.03.1961 Tarih, 75874 - 1961 Sayılı belge.

	CUMHURİYETÇİ MESLEKİ ISLAHAT PARTİSİ[3]
KURULUŞ TARİHİ	11.02.1961, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	30.06.1962[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Salih Adil BAŞER (11.02.1961 - 30.06.1962)
Üniversite - İktisat - Öğretim Üyesi, Hindistan Ateşesi

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Parti mali sebeplerden ve genel başkanı Salih Adil BAŞER'in Almanya'ya gitmesinden dolayı feshedilmiştir. Bkz. Ankara Valiliği 30.06.1962 Tarih, EM.Ş.1.32526 Sayılı belge.

(3) Parti altın para esasına dayanan bir iktisadiyat, meslekçilik, sağlam ahlak ve sağlam idare ve cemiyet esaslarını savunmaktadır.

(4) Partinin programında altın devrine dönüş (merkantalist ekomomiye) hedeflenmektedir. Parti iktidara geldiğinde her şeyin altın ile alınıp satılacağını taahhüd etmektedir. Parti, yine programında, Cumhuriyetin altı okuna yedinci bir ok ilave edeceklerini ifade eder.

	MEMLEKETÇİ SERBEST PARTİ[2][3]
KURULUŞ TARİHİ	11.02.1961, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	20.04.1965[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi* ile birleşme
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Necmi AYYILDIZ (11.02.1961 -)
Emekli Hava Tümgeneral

2) Mehmet Esat ÇAĞA (- 20.04.1969)
Usturumca, 1906 - İstanbul Üniversitesi - Hukuk - Avukat - Hâkim - Öğretmen - K.M. Devlet Başkanı Temsilcisi - Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanı Kontenjanı Üyesi

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) *Millete Hizmet Partisi* 23.08.1961 tarihinde *Memleketçi Serbest Parti*'ye katılmıştır.

(3) 12.09.1961 tarihinde *Güven Partisi, Memleketçi Serbest Parti*'ye katılmıştır.

(4) Partinin kapanışıyla ilgili olarak Bkz. Ankara Valiliği 20.04.1965 Tarih, EM.Ş.1.28142 Sayılı belge.

	CUMHURİYETÇİ PARTİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	13.02.1961, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	03.01.1966[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Zeki HATİPOĞLU (13.02.1961 - 03.01.1966)
Şumnu, 1927 - Üniversite - Hukuk - Avukat

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak

onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Parti ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 3/2220 nolu Kayıt Fişi.

(3) Partinin kapanışıyla ilgili olarak Bkz. Ankara Valiliği 03.01.1966 Tarih, EM.Ş.1. 212 Sayılı belge.

	DÜSTUR PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	13.02.1961, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Belli değil
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Hasan Azmi TEZCAN (13.02.1961 - ?)
Emekli Deniz Albayı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) E.G.M. arşivinde parti ile ilgili bilgiler oldukça yetersizdir. TBMM'de parti ile ilgili olarak yalnızca 1961 yılında kurulduğu bilgisi vardır. E.G.M. arşivindeki Bilgi Fişi'nde de, partinin 1961 yılında kurulduğu ve liberal bir parti olduğu bilgisi dışında bir bilgi bulunmamaktadır. *Yeni Partilerin Kurucuları ve Programları Hakkında Kısa Bilgi* başlıklı E.G.M. listesinde ise partinin Emekli Deniz Albayı Hasan Azmi TEZCAN önderliğinde Avukat Nurettin TOLUN ve meslekler hanesi boş bırakılan Abdullah COŞAR ve Celalettin ALTUNTAŞ tarafından kurulduğu ve programını henüz bildirmediği belirtilmektedir.

	GÜVEN PARTİSİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	13.02.1961, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	12.09.1961
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Memleketçi Serbest Parti* ile birleşme
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Sadık ATAK (13.02.1961 - 12.09.1961)
Eski Muharip

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste. *Cumhuriyetçi Güven Partisi* Tüzüğü'nün kapağında partinin 12.05.1967 günü kurulduğu belirtilmektedir. Fakat bu partinin *Cumhuriyetçi Güven Partisi* değil *Güven Partisi*'nin kuruluş tarihi olması gerekmektedir.

(2) Partinin, 12.05.1967 tarihinde Turhan FEYİZOĞLU tarafından kurulan *Güven Partisi* ile hukuki bir bağlantısı yoktur. Sadık ATAK tarafından kurulan bu *Güven Partisi*, daha sonra *Memleketçi Serbest Parti* ile birleşmiş ve *Memleketçi Serbest Parti* de daha sonra *Cumhuriyetçi Köylü Partisi* ile birleşerek *Milliyetçi Hareket Partisi*'nin temellerini atmıştır.

	MEMLEKETÇİ CUMHURİYET PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	13.02.1961, Ankara
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	03.01.1966
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Zeki HATİPOĞLU (13.02.1961 - 03.01.1966)
Şumnu, 1927 - Üniversite - Hukuk - Avukat

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) E.G.M.'nün parti ile ilgili notlarında, parti mensuplarının Ekrem Ali CAN tarafından kurulan *Yeni Türkiye Partisi*'ne iltihak etmek maksadıyla günlerce süren temaslardan sonra bir anlaşmaya varamadıkları; bilahare Ragıp GÜMÜŞPALA tarafından kurulan *Adalet Partisi* ile birleşmeye gittikleri, fakat aralarında yeni bazı anlaşmazlıkların zuhuru nedeniyle partinin *Memleketçi Cumhuriyet Partisi* kökenlilerden bazılarının *Adalet Partisi*'ni terk ettikleri; bir kısmının ise parti içinde kalmaya karar verdikleri bilgisi bulunmaktadır.

	MİLLETE HİZMET PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	13.02.1961, İstanbul
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	23.08.1961[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Memleketçi Serbest Parti ile birleşme[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Fahri İPEKAYA (13.02.1961 - 23.08.1961)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Parti ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 30 – 3444 Nolu Bilgi Fişi. Ayrıca Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) *Millete Hizmet Partisi, Memleketçi Serbest Parti* ile birleşmiş; *Memleketçi Serbest Parti* ise 20.04.1965 tarihinde *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi* ile birleşerek *Milliyetçi Hareket Partisi*'nin temellerini atmıştır.

	MUHAFAZAKÂR PARTİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	13.02.1961, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	29.10.1966[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Muhafazakâr
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Yaşar YURTSEVEN (13.02.1961 - 29.10.1966)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan *"1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri"* isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) E.G.M.'nin parti ile ilgili notlarında partinin, 08.07.1947 tarihinde Cevat Rıfat ATİLHAN tarafından kurulan *Türk Muhafazakâr Partisi* ile ilgisinin olup olmadığının belirlenemediği bilgisi bulunmaktadır.

(3) Parti kurucuları 29.10.1966 tarihinde toplanarak partinin feshine karar vermiştir. Bkz. Ankara Valiliği 07.11.1966 Tarih, EM.Ş.1.88423 Sayılı belge.

	MÜSAVVAT PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	13.02.1961, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	18.07.1963[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Nurettin TOLUN (13.02.1961 - 18.07.1963)
Üniversite - Hukuk - Avukat - Ö.T.: 09.08.1967

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) E.G.M. 30 - 3443 Nolu Bilgi Fişi'nde "*Partinin hal-i acze düşerek infisah ettiği*" belirtilmektedir. Ayrıca Bkz. İstanbul Valiliği 18.07.1963 Tarih, EM.Ş.1.12204 Sayılı belge.

	TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ (2)(4)(5)(6)(7)(8)(9)(11)(12)(13) (16)
KURULUŞ TARİHİ	(1) 13.02.1961, İstanbul[1][3] (2) 30.04.1975[11], İstanbul
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	(1) 20.07.1971[10][11] (2)16.10.1981[15]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	(1) Mahkeme Kararı[10][11] (2) Askeri Rejim[15]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	10.10.1965 (%3) 12.10.1969 (%2.7) 05.06.1977 (%0.1)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	10.10.1965 (14 M.V./450) 12.10.1969 (2 M.V./450)

GENEL BAŞKANLAR

1) Avni ERAKALIN (13.02.1961 - 09.02.1962)
İstanbul, 1341 - İstanbul İşçi Sendikaları Başkanı

2) Mehmet Ali AYBAR[8], (09.09.1962 - 16.11.1969[8])
İstanbul , 1910 - İstanbul Üni. - Hukuk - Öğretim Üyesi - Avukat - 13. ve 14. Dönem İstanbul M.V. - Ö.T.: 10.07.1995

3) Mehmet Ali ARSLAN, (16.11.1969[9] - 12.1969[8])
Mut, 1915 - Ortaokul - Tüccar ve Çiftçi - 12. Dönem İçel M.V. - Ö.T.: 10.01.1981

4) Şaban YILDIZ (12.1969 - 29.10.1970)
Nazliç (Yunanistan), 1919 - İlkokul - Bahariye Mensucat Fabrikası ve Sümerbank Meshane Fabrikası Dokuma İşçisi - İstanbul Tekstil ve Örme Sanayi İşçileri Sendikası Genel Sekreteri - Türk-İş Kurucusu - Türkiye İşçi Partisi Genel Sekreteri (1961 - 1962) - Ö.T.: 15.12.1999

5) Behice HATKO (BORAN),[8]
(29.10.1970[9] - 20.07.1971)
Bursa, 1910 - Michigan Üniversitesi - Sosyoloji Dönem Urfa M.V. - Ö.T.: 10.10.1987

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste. E.G.M. tarafından hazırlanan ve 1961 tarihinden önceki siyasi partilerin kurucularını gösteren "*Yeni Partilerin Kurucuları ve Programları Hakkında Kısa Bilgi*" başlıklı dosyada ve Avni ERAKALIN, Kemal TÜRKLER, Salih ÖZKARABAY gibi isimler tarafından kurulan *Türkiye İşçi Partisi* ile ilgili olarak 26.09.1950 tarihinde kurulduğu ve 10.10.1950 tarihinde infisah ettiği belirtilmektedir. Bu belgedeki bilginin aksine, söz konusu tarihlerde kurulan ve kapanan partinin Orhan N. ARSAL tarafından kurulan *Demokrat İşçi Partisi*'dir.

(2) 1961 ve 1975'te iki kez yasal olarak kurulan TİP, 2533 Sayılı Kanun ile 16.10.1981 tarihinde kapatılmasının ardından 1988 yılına kadar yasadışı kalmıştır. Partinin yasadışı olduğu dönemde genel başkanlığını Ahmet Nihat SARGIN yürütmüştür. Parti, 1987 yılında *Türkiye Komünist Partisi*'yle birleşerek *Türkiye Birleşik Komünist Partisi*'ni oluşturmuştur. *Türkiye Birleşik Komünist Partisi* ise bugün halen faal olan *Özgürlük ve Dayanışma Partisi*'nin çekirdeğini oluşturmaktadır.

(3) Parti, 13.02.1961 tarihinde İstanbul İşçi Sendikaları'na bağlı sendikacılar tarafından kurulmuştur. Kurucuları arasında şu isimler ve sendikalar bulunmaktadır: İstanbul İşçi Sendikalar Birliği Genel Sekreteri Şaban YILDIZ, Basın Teknisyenleri Sendikası Başkanı Salih ÖZKARABAY, Basın Teknisyenleri Sendikası Genel Sekreteri İbrahim GÜZELCE, Şekerli Sanayi İşçileri Sendikası Başkanı Ahmet MUŞLU, Türkiye Lastik - İş Sendikası Başkanı Rıza KUAS, Oleyis Sendikası üyesi Kemal NEBİOĞLU, Yaprak Tütün İşçileri Sendikası Başkanı Hüseyin USLUBAŞ, İlaç ve Kimya İşçileri Sendikası Başkanı Saffet GÖKSÜZOĞLU, İstanbul Sendikalar Birliği İcra Heyeti Üyesi Adnan ARKIN, İstanbul İşçi Sendikaları Başkanı Avni ERAKALIN, Maden İş Sendikası Genel Başkanı Kemal TÜRKLER ve Tekel Nakliyat İşçileri Sendikası Başkanı İbrahim DENİZCİER.

(4) Parti, 15 ilde örgütlenmesini tamamlayamadığı için Ekim 1961 Tarihindeki genel seçimlere katılamamıştır. *Türkiye İşçi Partisi*, aydınların desteğini sağlayabilmek için 09.02.1962 tarihinde Mehmet Ali AYBAR'ı genel başkanlığa getirdi. Mehmet Ali

AYBAR ile birlikte Behice BORAN, Adnan CEMGİL, Nazife CEMGİL, Cemal Hakkı SELEK, Yunus KOÇAK ve Fethi NACİ gibi isimlerde partiye kaydoldu. Mehmet Ali AYBAR'ın genel başkanlığından sonra Türkiye solunun çeşitli geleneklerinden pek çok aydın *Türkiye İşçi Partisi*'ne katıldı. 1960 tarihinde kurulmuş olan *Sosyalist Parti* de 12.05.1962 tarihinde *Türkiye İşçi Partisi*'ne katıldı. Türk-İş yönetiminin başlattığı *Çalışanlar Partisi* kurma hazırlıkları durduruldu.

(5) *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi* Ankara Senatörü Niyazi AĞIRNASLI'nın 10 Şubat 1963'te *Türkiye İşçi Partisi*'ne katılmasıyla birlikte parti Anayasa Mahkemesi'ne başvurma hakkı elde etti. *Türkiye İşçi Partisi* bu hakkını, 1961 Anayasası ile çelişen yasaların değiştirilebilmesi açından birçok defa kullandı. Parti, Anayasa'ya aykırı kanunların saptanması için sosyalist aydınların katılımıyla bir toplantı yapılmasını kararlaştırdı. *Beyaz Saray Toplantısı* olarak anılan ve sağcılar tarafından basılan bu toplantıya pek çok tanınmış hukukçu, düşünür, yazar sendikacı ve siyaset adamı katıldı. Sağcıların tüm engellemelerine karşın bu toplantıda yapılan konuşmalarda, Anayasa ile çelişen yasalar ile ilgili dava açılması konusunda çaba gösterilmesi kararlaştırıldı ve uzman hukukçulardan oluşan bir komisyon kuruldu. Hukuk komisyonunun çalışmaları sonunda, başta TCK'nin 141 ve 142. maddeleri ile 312. maddesi olmak üzere 80 kadar kanun ya da kanun maddesinin anayasaya aykırı olduğu saptandı. Bu yasalar arasında, Vatandaşlık Kanunu, Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu, Pasaport Kanunu, Basın Kanunu, Milletvekili Seçimi Kanunu, İş Kanunu, Sendikalar Kanunu, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu (CMUK), TCK'nin ölüm cezasını öngören 11. maddesi vb. pek çok kanun vardır. Niyazi AĞIRNASLI'nın katılmıyla parti, yasal süresi içinde Anayasa Mahkemesi'nde dava açma olanağına kavuşmuş oluyordu. Bu olanak gerçekleşince Anayasa Mahkemesi'nde peş peşe iptal davaları açıldı. Parti 1963-71 yılları arasında, Anayasa'ya aykırılık iddiasıyla açtığı davalardan sadece 41'i Anayasa Mahkemesi'nde görüşülerek karara bağandı. Bu 41 davadan 20'si 1963'te, 2'si 1964'te, 1'i 1965'te, 5'i 1967'de, 2'si 1968'de, 4'ü 1969'da, 6'sı 1970'te ve 1'i de 1971'de açılmıştır. 09 - 10.02.1965 tarihinde İzmir'de yapılan 1. Büyük Kongre'de kabul edilen programa göre, "*bütün organların en az yarısının işçilerden oluşması*" yönündeki 53. Maddesine karşı çıkan bazı aydınlar partiden ya ayrıldı ya da çıkarıldı.

(6) *Türkiye İşçi Partisi,* 1965 tarihinde yapılan Milletvekili Genel Seçimleri'nde 15 milletvekili kazanarak parlamentoda bir grup kurmuştur. 1966 Senato kısmi seçimlerinde de bir senatörlük sağlayarak (Fatma Hikmet İŞMEN) TBMM grubunu 16 üyeye çıkarmıştır. Partinin grup çalışmaları Genel Yönetim Kurulu'nun aldığı kararlar doğrultusunda Meclis içinde olduğu kadar, yurt sathında da bağımsız, demokratik ve hukuk devleti için mücadele doğrultusunda yürütülmüştür. *Türkiye İşçi Partisi* üyesi milletvekillerinin Meclis Genel Kurulu ile komisyonlarda açıkladıkları düşünceler ve yaptıkları eleştiriler toplumda olumlu yankılar görmüştür. Yasama etkinlikleri bağlamında işçi ve emekçilerle, topraksız ve az topraklı köylüler yararına önemli kanun teklifleri verilmiştir. İş Kanunu, Sendikalar Kanunu, Toprak ve Tarım Reformu Kanunu, ilkokul öğrencilerine öğrenim için gerekli araç ve gereçlerin devlet tarafından ücretsiz sağlanmasını öngören kanun vb., pek çok kanun teklifi hazırlanarak Meclis Başkanlığı'na sunulmuştur.

(7) *Türkiye İşçi Partisi,* Mayıs 1966'daki senato yenileme seçimlerinde 3, 9 oranındaki oyla 1 senatörlük elde etmiştir. 20 - 24.11.1966 tarihinde Malatya'da toplanan 2. Büyük Kongre'den sonra, Yön dergisiyle birlikte işçi sınıfının öncülüğü ilkesine karşı çıkan bir grup partiden uzaklaştırıldı. Ama bu grubun görüşlerinin geliştirilmesiyle biçimlenen Milli Demokratik Devrim tezine dayalı bir muhalefet daha sonra *Türkiye İşçi Partisi* içinde güç kazandı. 21.02.1967 tarihinde *Türkiye İşçi Partisi* kurucusu bazı sendi-

kacılar Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nu kurdu. Devrimci İşçi Sendikaları'nın kuruluşu ile *Türkiye İşçi Partisi* arasında yakın bir ilişkiden söz etmek mümkündür. DİSK, çoğu *Türkiye İşçi Partisi* üye ve sempatizanları olan işçiler tarafından kurulmuştur. Nitekim DİSK'in açılış tarihi de partinin açılışının yıldönümüdür: 13.02.1967.

(8) 1968 tarihinde Varşova Paktı birliklerinin Çekoslovakya'yı işgal etmesi ardından ortodoks kuramı ve uygulamayı gitgide daha vurgulu bir biçimde yadsıyan Mehmet Ali AYBAR'a karşı parti yönetiminde Behice BORAN ve İbrahim Sadun AREN'in çevresinde gelişen muhalefet, 9 - 12.11.1968 tarihinde toplanan 3. Büyük Kongre'de azınlıkta kaldı. Aralık 1968 tarihinde toplanan Olağanüstü Kongrede de Behice BORAN ekibi azınlıkta kalmakla birlikte merkez organlarında gücünü yitirdi. Aynı dönemde öğrenci gençlikteki radikalleşme *Türkiye İşçi Partisi*'nin bu kesim üzerindeki etkinliğinin de azalmasına yol açtı. *Türkiye İşçi Partisi*'nin genç kadrolarının önemli bir bölümü, parti yönetimini revizyonist-parlamentarist sayan Milli Demokratik Devrim muhalefetine katıldı. Behice BORAN ve İbrahim Sadun AREN'in çevresinde de Sosyalist Devrim tezini temel alan bir kanat oluştu.

(9) 16.11.1969 tarihinde Mehmet Ali AYBAR genel başkanlıktan istifa etti; onun yerine getirilen Mehmet Ali ARSLAN' ın da Aralık 1969'da istifa etmesi üzerine Şaban YILDIZ genel başkan oldu. Bundan sonra parti yönetimiyle Milli Demokratik Devrim muhalefeti arasındaki mücadele sertleşti. 29 - 31.10.1970 tarihinde Ankara'da toplanan 4. Büyük Kongre'de Behice BORAN kanadının üstünlüğüyle sonuçlandı ve Behice BORAN genel başkanlığa getirildi. Kongre kararıyla ortodoks Marksist ilkelerden esinlenmiş bir parti yapısının oluşturulması öngörüldü.

(10) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 11.06.1971 tarihli iddianamesi ile partinin 29 - 31.10.1971 tarihinde Ankara'da düzenlenen 4. Büyük Kongresi'nde alınan kararların 6. bölümünün ülke bütünlüğüne ve azınlık yaratma yasağına aykırı olması sebebiyle Anayasa'nın 57. ve SPK'nın 87., 89., maddelerine dayanarak kapatılma istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi'nde 20.07.1971 (E: 1971/3 K: 1971/3) tarihinde görülmüş ve Anayasa'nın 57., SPK'nın 89. maddelerine aykırı faaliyetleri nedeniyle partinin kapatılmasına karar vermişlerdir.

(11) Kürt sorunu ilk defa *Türkiye İşçi Partisi* tarafından, Genel Başkan Mehmet Ali AYBAR'ın, 1963'te Gaziantep'te yapılan Genel Yönetim Kurulu'ndaki açış konuşması ile Türkiye'nin gündemine getirildi. Bu konuşmada, Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri olarak sunulan Kürt sorununun etnik, kültürel ve ekonomik yönlerinin bulunduğu açıklanmış ve soruna acil bir çözüm getirilmesi gerektiği vurgulanarak kamuoyu tartışmasına açılmıştır. 1964 tarihinde *Türkiye İşçi Partisi*'nin ilk büyük kongresinde kabul edilen parti programında da Kürt sorunu, Doğu Kalkınması başlığı altında, tüm yönleriyle değerlendirilmiştir. Konunun salt ekonomik bir sorun olmadığı vurgulandıktan sonra, programda özet olarak şu düşüncelere yer verilmiştir: "*...Bölgenin ekonomik geriliğine paralel olarak buradaki vatandaşlar sosyal ve kültürel bakımdan geri durumdadırlar. Üstelik bu vatandaşlarımızdan Kürtçe ve Arapça konuşanlar veya Alevi mezhebinden olanlar bu durumları sebebiyle ayırıma uğramaktadırlar. (...) hak ettikleri yurttaşlık nimetlerinden tam olarak yararlandırılmamışlardır. (...) Türkiye İşçi Partisi bu yurttaşlarımıza tam bir yurttaş muamelesi yapacaktır. (...) Anayasamızın din, dil, ırk, sınıf ve zümre ayırımı yapılamayacağını öngören emri harfi harfine yerine getirilecektir.*"

(12) 12 Mart darbesinden sonra 26 Mayıs tarihinde parti yönetiminin çoğunluğu tutuklandı. Son kongrede "*Türkiye'nin doğusunda Kürt halkının yaşadığı*" yönünde alınan karar

dolayısıyla Anayasa Mahkemesi, *Türkiye İşçi Partisi*'nin kapatılmasına karar verdi. Sıkıyönetim Mahkemesi'nde yargılanan *Türkiye İşçi Partisi* yöneticileri 12.5 ve 15 yıl arasında değişen hapis cezalarına çarptırıldı. Parti yönetiminin tutuklamalardan önce aldığı kararla Haziran 1971 tarihinde Sıkıyönetim Kanunu aleyhine Anayasa Mahkemesi'nde açılan dava 1972 yılında karara bağlandı ve Kanun'un bazı maddeleri iptal edildi. Parti yöneticileri 1974 affından yararlanarak cezaevinden çıktıktan sonra partiyi tekrar faal hale getirdiler. Partinin ikinci kez kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(13) *Türkiye İşçi Partisi* dönemin sağ partileri tarafından da birçok engelleme ve saldırıyla karşılaştı. 1965 milletvekili seçimleri öncesinde TİP'liler, yaptıkları seçim gezilerinde her yerde saldırılara uğruyorlardı. Saldırıları, Komünizmle Mücadele Derneği mensupları ve Adalet Partililer gerçekleştiriyordu. Bu saldırılardan birisi de 04.07.1965'te Bursa'da yapıldı. Türkiye İşçi Partililerin toplantısı darmadağın edildi; kan döküldü. Adnan CEMGİL yaralı olarak sokaklarda sürüklendi, canını zor kurtardı. Aradan iki gün geçmesine karşın saldırganlar hakkında hiçbir işlem yapılmadı. Senatör Suphi KARAMAN ise, 06.07.1965'te Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulu'nda gündem dışı bir konuşma yaparak olayı şiddetle kınadı. Ayrıca bir süre önce, Komünizmle Mücadele Derneği fahri başkanlığını kabul eden Cumhurbaşkanı Cemal GÜRSEL'i de istifaya davet etti. Bu konuşma çok etkili oldu ve ertesi günkü gazeteler haberi manşetten verdiler. Hükümet, saldırganları derhal gözaltına aldı; tutuklamalar ve tahkikatlar başlatıldı. Kısa bir süre sonra, Mustafa İsmet İNÖNÜ 'nün de girişimiyle, Cumhurbaşkanı Cemal GÜRSEL basına demeç vererek Komünizmle Mücadele Derneği fahri başkanlığından çekildiğini bildirdi.

(14) Parti, 1965 genel seçim sonuçları itibariyle TBMM'ye girmeye hak kazanan ilk ve tek sosyalist parti olma unvanını taşımaktadır. 1969 seçimlerinde de parti aynı başarıyı tekrarlayabilmiştir. 12 Ekim 1969 günü yapılan milletvekili seçimi münasebetiyle Türkiye radyolarında yapılan, *Türkiye İşçi Partisi*'nden Tarık Ziya EKİNCİ, Rauf ÇAPAN ve Fevzi KAVUK'un propaganda konuşmaları ile ilgili olarak ayrıca Bkz. B.C.A. 28.09.1969, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.: 48.284.3 Sayılı belge.

(15) M.G.K.'nun 12.09.1980 Tarih, 7 Sayılı bildirisi (Resmi Gazete 12.9.1980 Tarih 17103 Sayı) ile partinin faaliyeti durdurulmuş, 10.10.1981 Tarih 2533 Sayılı Kanun ile 16.10.1981 tarihinde parti kapatılmıştır.

(16) *Türkiye İşçi Partisi*'nin diğer bir amblemi

	YENİ TÜRKİYE PARTİSİ (2)(3)(4)(5)(6)
KURULUŞ TARİHİ	13.02.1961, Ankara[1][2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	19.03.1973[9]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ[8]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	15.10.1961 (%13.7) 10.10.1965 (%3.7) 12.10.1969 (%2.2)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	15.10.1961 (65 M.V./450) 10.10.1965 (19 M.V./450) 12.10.1969 (6 M.V./450)

GENEL BAŞKANLAR

1) Ekrem ALİCAN (13.02.1961 - 1966)
Adapazarı, 1916 - Mülkiye - Maliye Müfettişi - Çiftçi - Tüccar - 10. Dönem Kocaeli, 12. ve 13. Dönem Sakarya M.V. - K.M. Bakanlar Kurulu Üyesi - 24. Hük. Maliye Bakanı - 24. Hük. Çalışma Bakanı - 27. Hük. Devlet Bakanı - 27. Hük. Başbakan Yardımcısı

2) İrfan AKSU[7] (1966 - 1968)
Yalvaç, 1916 - İstanbul Üniversitesi - Tıp - Doktor - Yalvaç Belediye Başkanı - 9., 10., 11. Dönem Isparta M.V.

3) Yusuf AZİZOĞLU[7] (1968 - 1970),
Silvan, 1917 - İstanbul Üniversitesi - Tıp - Silvan Belediye Hastanesi Başhekimi - Silvan Belediye Başkanı - 9., 10., 12., 13., 14. Dönem Diyarbakır M.V. - 27. Hük. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı - Ö.T.:01.05.1970

4) Hasan Tahsin BANGUOĞLU[7] (1970 - 1973)

Drama, 1904 - İstanbul Darülfünun - Edebiyat - Öğretim Üyesi - Türk Dil Kurumu Başkanı - 7. ve 8. Dönem Bingöl M.V. - C.S. Edirne Üyesi - 17., 18. Hük. Milli Eğitim Bakanı - Ö.T.:03.03.1989

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşuyla ilgili olarak Bkz. Bkz. Ankara Valiliği Emniyet Müdürlüğü 13.02.1961 Tarih, E.G.M..Ş.İ.D.3.145072 Sayılı yazı; E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste ve B.C.A. 13.02.1961, F.K.: 30.1.0.0. Y.N.: 48.286.1 Sayılı belge.

(2) 27.05.1960 müdahalesinin ardından *Demokrat Parti*'nin kapatılmasıyla siyasal yaşamda doğan boşluğu doldurmak üzere 13.02.1961 tarihinde kurulmuştur. Siyasal kadrosu geçmişte BAYAR-MENDERES çizgisine karşı çıkan *Demokrat Parti*'nin merkez kanadını temsil ediyordu. İlk genel başkan Ekrem ALİCAN olmuştur. Aynı dönemde kurulan *Adalet Partisi*'ne karşı, askeri kanadın da desteğini sağlamış ve 27 Mayıs'ın *Demokrat Parti*'nin seçmenlerine karşı değil, *Demokrat Parti* yöneticilerine karşı yapıldığına dikkati çekmiştir.

(3) Dava muakkibi Kemal CEBECİOĞLU'nun istemiyle Ankara Sulh Ceza Hâkimliği'ne iki nüsha olarak verilen 20/8/1962 günlü dilekçede, *"Vergilerin değerlendirilmesinde haksızlığa uğradığı cihetle milletvekilleri delâletile işin takip edilmesi yönünden Yeni Türkiye Partisi Genel Merkezi'ne gönderdiği gizli işaretli bir mektupla, bir dilekçenin gereğinin tetkik ve tahkiki cihetine gidilmiyerek sonradan açıklanmasından ve şahsiyle ilgili hususlardan dolayı neşren hakarette bulunulmuş olmasından ve istenmesine rağmen ilçe parti binasına Türk bayrağı temin edilmemesinden ve bu binanın kira bedelinin ödenmemesi yüzünden bina sahibi tarafından parti levhasının indirilmiş olmasından Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Ekrem Alican'ın sorumlu olduğu ileri sürülerek bu partinin kapatılması*" amacıyla açılan dava, Anayasa Mahkemesi'nin 07.11.1962 tarihli (Esas 1962/35, Karar, 1962/75) oturumunda görüşülerek "*Siyasî partilerin kapatılmasına ait davaların C. M. U. K. nun 344 ve müteakip maddeleri hükümlerine göre açılamıyacağı ve iddianamede mevcut olmadığı cihetle ortada kanuna uygun olarak açılmış bir dava*" olmadığına; "*ortada dâva olmaması ve aynı zamanda da duruşmada ittihaz edilmemiş olması bakımından Sulh Ceza Mahkemesince verilen görevsizlik kararı; C. M. U. K. nun 263 üncü maddesinde yazılı son tahkikatın açılmasına dair olan bir kararın bütün neticelerini doğuracak ve aynı şartlara tabi olarak hukuki işin mahkememize getirilmesine kanunî imkân görülmediğinden dosyanın kararı veren mahkemeye geri gönderilmesi*" gerektiğine ve "*dosyanın kararı veren İkinci Sulh Ceza Mahkemesine geri gönderilmesine ve bu kararın dilekçe sahibine tebliğine ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 44 Sayılı Kanun'un 51 inci maddesi hükmü uyarınca Resmî Gazete'de yayınlanmasına*" oyçokluğu ile karar verilmiştir.

(4) Kaynarca, *Yeni Türkiye Partisi* eski ilçe başkanı, Kandıra'da dava muakkibi Mustafa Kemal CEBECİOĞLU'nun istemiyle "*...Bu partinin tüzük hükümlerine uygun hareket*

etmediğini, kendisinin partiden ayrılmasından sonra aleyhinde yayın yapıp İlçe Başkanlığı sıfatını sarstıklarını ileri sürerek adı geçen partinin kapatılması" amacıyla açılan dava Anayasa Mahkemesi'nin 11.03.1963 tarihli (Esas: 1963/37, Karar: 1963/54) oturumunda görüşülerek davanın reddine oybirliği ile karar vermiştir.

(5) *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi* adına Cide İlçe İdare Kurulu Başkanı Zeki GÜRÇAY'ın istemiyle "*Tüzüklerine göre hareket etmeyen Adalet Partisi ile Yeni Türkiye Partisinin kapatılmasına karar verilmesi*" amacıyla açılan dava Anayasa Mahkemesi'nin 10.07.1963 tarihli (Esas: 1973/276, Karar: 1963/183) oturumunda görüşülerek davanın reddine oybirliği ile karar vermiştir.

(6) *Yeni Türkiye Partisi*, 15.10.1961 tarihindeki genel seçimlerden sonra Cumhuriyet Senatosu'nda 28 üyelik elde etmiş ve 25.06.1962 tarihinde kurulan Mustafa İsmet İNÖNÜ başkanlığındaki ikinci koalisyon hükümetine 6 bakan vermiştir. Genel Başkan Ekrem ALİCAN da Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı olarak yeni hükümette görev almıştır. 17.11.1965 tarihindeki yerel seçimlerden sonra koalisyon hükümetinden çekilen *Yeni Türkiye Partisi*, daha sonra 20.02.1965 tarihinde Suat Hayri ÜRGÜPLÜ başkanlığındaki koalisyon hükümetine de 4 bakanla katılmıştır.

(7) *Yeni Türkiye Partisi*, seçim başarısızlıklarının parti yönetiminde yaratığı ağır bunalım nedeniyle 1966 yılında genel başkanlığa İrfan AKSU'yu seçti. Daha sonra tekrar tekrar boşalan genel başkanlık görevine sırasıyla 1968 yılında Yusuf AZİZOĞLU ve 1970 yılında Hasan Tahsin BANGUOĞLU getirildi.

(8) E.G.M.'nin parti ile ilgili notlarında, parti programında Atatürkçülüğün, laikliğin ve devletçiliğin savunulduğu, iktisadi kalkınmanın bir plan dairesinde özel teşebbüse yapılacak yardımlarla gerçekleştirilmesinin planlandığı ve sosyal ahengin vurgulandığı belirtilmektedir.

(9) *Yeni Türkiye Partisi*, bazı milletvekillerinin *Adalet Partisi*'ne ve yeni kurulan *Milli Nizam Partisi*'ne katılmasından sonra bir varlık gösterememiş ve 14.10.1973 tarihinde yapılan genel seçimlere girmeden siyasal yaşamdan çekilmiştir.

	KEMALİST GENÇLİK PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	18.02.1961, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	30.11.1966
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 30.11.1966 gün ve 3104 Sayılı kararı ile kapatılmıştır
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Tevfik PARS (PİREMEHMETOĞLU), (18.02.1961 – 30.11.1966)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ve diğer bilgileri için Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste ile E.G.M. 30 - 3449 nolu Bilgi Fişi.

	TÜRKİYE İŞÇİ ÇİFTÇİ PARTİSİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	30.03.1961, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	22.09.1966[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Anayasa Mahkemesi Kararı[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Abdülaziz AYYILDIZ (30.03.1961 - 22.09.1966)
Teknisyen

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafın-

dan hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) 17.06.1946 tarihinde Kurulan *Türkiye İşçi Çiftçi Partisi*, 30.03.1961 tarihinde kurulan *Türkiye İşçi Partisi* ve 30.05.1967'de kurulan *İşçi Çiftçi Partisi* arasında yakın hukuki ilişkiler olmakla birlikte bu partilerin birbirlerinden ayrı partiler olup olmadığı konusu hayli karmaşıktır. Gerek TBMM ve E.G.M.'ndeki kayıtlarda bu konu da ihtilaflı bilgilerin olması (ki partiler ile bilgileri dönemin E.G.M. kayıtlarından aldığını belirten Suna Kili ise, 1960-1975 Döneminde *Cumhuriyet Halk Partisi*'nde gelişmeler kitabında gerek 1961 gerekse 1967 yılında kurulan İşçi Çiftçi partilerine hiç yer vermez) gerekse de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Anayasa Mahkemesi ve Cumhurbaşkanlığı arasında bu konuda farklı hukuki yorumların ortaya atılması, partilerin birbirleri ile farklı tüzel kişilikler olup olmadığı sorusunu iyiden iyiye karmaşıklaştırmaktadır. Fakat bu çalışmada bu üç partinin üç farklı tüzel kişilik olarak ele alınmasının daha doğru olacağı görüşü paylaşılmaktadır: 17.06.1946 yılında kurulan *Türkiye İşçi Çiftçi Partisi*, genel başkanı Ethem Ruhi BALKAN'ın 13.08.1949 yılında vefatının ardından (ki BALKAN'dan sonra Tunaya (1995:702)'ya göre Suavi RAŞİDOĞLU genel başkan seçilmiştir) parti, Yeşil (1988:142)'nin de belirttiği gibi, 1950'lere kadar faaliyetlerini sürdürmüş ve sonra fiili olarak siyasal yaşamdan çekilmiş; parti hakkında, *1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri* başlıklı E.G.M. listesi'nde de belirtildiği üzere, dağılma hali ile münfesih sayıldığı kararı verilmiştir. Parti daha sonra, 1946'da kurulan *Türkiye İşçi Çiftçi Partisi*'nin münfesih sayılmasından sonra, fakat 13.08.1965 tarihli 648 Sayılı SPK'nın yürürlüğe girmesinden önce, 30.03.1961 tarihinde yine aynı isimle Abdülaziz AYYILDIZ başkanlığında kurulmaya çalışılmıştır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı kayıtlarına göre (Y.C.B. 23.09.1966 Tarih, S.P.149 Sayılı belge) 1961 yılında kurulmaya çalışılan parti de Cumhuriyet Başsavcılığı, 02.06.1966 gün ve S.P. 110 Sayılı yazısı ile, "*partinin kuruluşundan sonra hiç bir kongre yapmaması ve idare heyetini seçmemesi*" nedeniyle Anayasa Mahkemesi'nin 22.09.1966 tarihli kararı ile münfesih sayılmıştır. 648 Sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra ise Suavi RAŞİDOĞLU önderliğinde *İşçi Çiftçi Partisi* adı ile bir parti kurulmaya çalışılır. Partinin kurulmasından sonra, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın parti hakkındaki görüşü tamamen değişir ve 20.06.1968 tarihindeki iddianamesi ile 1967 yılında kurulan *İşçi - Çiftçi Partisi*'nin "*... tüzüğünün 35. maddesi uyarınca her yıl nisan ayında yapılması gereken genel kongresini 1951 yılından bu yana yapmadığı, 648 Sayılı SPK'nın geçici 5. maddesinde öngörülen sekiz aylık süre içinde tüzük ve program ile yönetmeliklerini ve diğer parti mevzuatını, merkez karar organlarının kararıyle, sözü geçen kanun hükümlerine uydurmadığını ve bu konuda Anayasa Mahkemesince 648 Sayılı Kanun'un 113 üncü maddesinin ikinci fıkrası gereğince yapılan ihtar gereğini de yerine getirmediğini ileri sürerek İşçi-Çiftçi Partisinin anılan kanunun 108. ve 113. maddeleri uyarınca kapatılması*" istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur. *İşçi Çiftçi Partisi* Genel Başkanı Suavi RAŞİDOĞLU konu ile ilgili savunmasında, daha önce kurdukları partilerin münfesih sayılması nedeni ile "*... kongrelerini yapmakta ve Anayasa Mahkemesinin ihtar konularını yerine getirmekte tereddüde düştüklerini söylemiş ve Danıştay'da idare aleyhine açtıkları dava ile ilgili dosyanın getirtilerek incelenmesini*" istemiştir. RAŞİDOĞLU'nun bu savunması üzerine Başsavcılık "*... İşçi Çiftçi Partisi'nin yönetim organlarının tüzüklerine göre kurulmasına imkân kalmadığının anlaşılması üzerine Medeni Kanun'un 70. maddesi gereğince kendiliğinden infisah ettiğinin kayıt edilmesi*" talebiyle Anayasa Mahkemesi'ne tekrar başvurmuş, fakat Başsavcılığın bu talebi de yerinde görülmemiştir. Anayasa

Mahkemesi ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı arasında yaşanan bu hukuki gelişmelerin ardından Cumhurbaşkanlığı, 648 Sayılı SPK'nın amir hükümlerini yerine getirmesi amaçlı bir dava açılmış, bu dava Anayasa Mahkemesi'nce kabul edilerek 15.10.1968 (Esas: 1968/31 Karar:1968/44) tarihinde görüşülmüş ve "*648 Sayılı Siyasî Partiler Kanun'unun 113. maddesine aykırı davranışı dosyadaki belgeler ve genel başkanı Suavi Raşitoğlu'nun duruşmadaki sözleri ile sabit olan İşçi - Çiftçi Partisinin, aynı maddenin son fıkrası uyarınca kapatılmasına Cumhuriyet Başsavcısı hazır bulunduğu halde partinin genel başkanı Suavi Raşitoğlu'nun gıyabında Cumhuriyet Başsavcısının istemine uygun ve kesin olarak karar*" verilmiştir.

	HÜR SOSYALİST PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	10.06.1961, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	10.08.1964[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Cahit TOPGÜLLE (10.06.1961 - 10.08.1964)
Emekli Sağlık Memuru

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Partinin kapanışıyla ilgili olarak Bkz. İstanbul Valiliği 10.08.1964 Tarih, EM.Ş.1. 2879 Sayılı belge.

	(YENİ) DEMOKRAT PARTİ
KURULUŞ TARİHİ	18.12.1961, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	20.10.1965[2][4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[3][4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ[2]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine Katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Fuat KÖPRÜLÜ (18.12.1961 - 20.10.1965)
İstanbul, 1890 - Üniversite - Öğretim Üyesi - 5., 6., 7. Dönem Kars, 8., 9., 10. Dönem İstanbul M.V. - 19., 20., 21., 22. Hük. Dış İşleri Bakanı - 21. Hük. Devlet Bakanı - 21. Hük. Basbakan Yardımcısı - Ö.T.: 28.06.1966

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Tokin (1965:113) parti programının, kapatılan *Demokrat Parti*'nin programının aynısı olduğunu ve bu partinin eski *Demokrat Parti* milletvekilleri tarafından kurulmaya çalışıldığını belirtmektedir.

(3) İçişleri Bakanlığı, Milli Birlik Komitesi'nin Anayasa tarafından da kabul edilen 29.11.1960 tarihli kararına göre hiçbir teşekkülün "demokrat" kelimesini kullanamayacağını belirterek partinin isminin değiştirilmesini istemiştir. Kurucular ismin değiştirilmemesi husunda ısrar etmişler, fakat parti isim değişikliğine giderek *Yeni Demokrat Parti* adını kullanmaya başlamıştır. Teşkilat kuramamış ve faaliyet gösterememiştir. (Tokin 1965:113).

(4) Partinin kapatılışıyla ilgili olarak Bkz. Ankara Valiliği 20.10.1965 Tarih, EM.Ş. 1.75.065 Sayılı belge.

	DOKUZ YÜZ KIRK ALTILILAR MİLLİ MÜCADELE PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	16.04.1962, Eskişehir[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	1962[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Asım YAVUZ (16.04.1962 -1962)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) E.G.M. 24 - 481 Nolu Bilgi Fişi'nde partinin kapanışı ve genel başkanıyla ilgili özgeçmiş bilgileri bulunmamakkla birlikte, Asım YAVUZ, Faik YÜKSEL, Ramiz ARI, Adnan LOFÇA ve Battal EROL'un isimleri, parti kurucuları olarak geçmektedir. *1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri"* isimli tarihsiz/sayısız listede partinin dağılma nedeniyle münfesih sayıldığı belirtilmektedir.

	RADİKAL PARTİ
KURULUŞ TARİHİ	28.05.1962, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	10.04.1963[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Kemal AKKURT (28.05.1962 - 10.04.1963)
Emekli Tümgenerel

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan *"1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Partinin İstanbul Valiliği'ne verdiği 10.04.1963 Tarihli istidası ile ve idare heyeti kararı ile feshine karar verilmiştir.

	SELAMET PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	14.07.1962, İzmir[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	27.05.1964[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Halil Bedii FIRAT (14.07.1962 - 27.05.1964)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Partinin 27.05.1964 tarihinden itibaren faaliyetine son verdiği İzmir Valiliği'nin 01.06.1964 Tarih, EM.Ş.1 Sayılı belgesinden anlaşılmaktadır.

	YENİ KÖYLÜ PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	22.06.1964, İzmir[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	30.11.1966
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Halil Bedii FIRAT (22.06.1964 - 30.11.1966)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan *"1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri"* isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Parti, dağılma hali nedeniyle feshedilmiştir.

	SOSYAL DEMOKRAT PARTİ
KURULUŞ TARİHİ	21.09.1964[1] Ankara
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	11.12.1965[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Cumhuriyet Halk Partisi* ile birleşme[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyal demokrat
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Sıtkı ULAY (21.09.1964 -)
İstanbul, 1907 - Harp Akademisi - Kara Harp Okulu Komutanı - Milli Birlik Komitesi Üyesi - Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi (İstifa) - 24. Hük. Münakalat Bakanı - 25. Hük. Devlet Bakanı -24., 25. Hük. Bayındırlık Bakanı -

2) Alaattin TİRİTOĞLU (- 11.12.1965)
Uşak, 1903 - Paris Üni. - Hukuk - 4. Dönem Kütahya (Milletvekilliği Red), 5. Dönem Maraş, 6., 7. Dönem Kütahya M.V. - Ö.T.: 28.12.1969

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşuyla ilgili olarak Bkz. E.G.M. 3/3181 Sayılı Bilgi Fişi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Parti, 11.12.1965 günü yapılan Genel Kurul toplantısında feshedilerek *Cumhuriyet Halk Partisi*'ne katılmıştır. Bkz. E.G.M. 07.01.1966 Tarih, 1777 Sayılı belge.

	(TÜRKİYE) BİRLİK PARTİSİ[2][3][6][8]
KURULUŞ TARİHİ	17.10.1966, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	16.10.1981[7]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Askeri Rejim[7]
SİYASAL EĞİLİMİ	Siyasal İslamcı, merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	12.10.1969 (%2.8) 14.10.1973 (%1.1) 05.06.1977 (%0.4)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	12.10.1969 (8 M.V./450) 14.10.1973 (1 M.V./450)

GENEL BAŞKANLAR

1) Hasan Tahsin BERKMAN (20.10.1966 - 16.03.1967)[4]

2) Hüseyin BALAN, (16.03.1967[4] - 23.11.1969)
Adana, 1917 - İstanbul Yüksek Mühendis Okulu - İnşaat Mühendisi - Müteahhit - 13. ve 14. Dönem Ankara M.V. - Ö.T.: 20.07.1984

3) Mustafa TİMİSİ[5], (23.11.1969 -)
Divriği, 1936 - AİTİA - Bayındırlık Bakanlığı Müfettişi - 14. ve 15. Dönem Sivas, 18. Dönem İstanbul M.V.

4) Cemal ÖZBEY (-)[8]
Malatya, 1927 - Üniversite - Hukuk - Avukat - Edebiyat Araştırmacısı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

[1] Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafın-

dan hazırlanan *"1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri"* isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) 27.11.1971 Tarihli 3. Büyük Kurultay'ında ismini *Türkiye Birlik Partisi* olarak değiştirmiştir. Bkz. *Türkiye Birlik Partisi* Genel Merkezi 27.11.1971 Tarih, 3/4103 Sayılı belge.

(3) *Türkiye Birlik Partisi*, Alevi Mezhebi kökenli bir grup siyaset adamı tarafından kurulmuştur. Partinin amblemi Hz. Ali'yi simgeleyen bir aslanla, onun çevresinde 12 imamı temsil eden 12 yıldızdan oluşuyordu. E.G.M. 27.02.1968 Tarih, 303033 Sayılı belgesinde parti ile ilgili şu gözlemlere yer verilmektedir: "*Parti içinde Türk ve Kürt Aleviler olmak üzere iki büyük hizip teşekkül etmiştir. Kürt Aleviler genel merkez yönetim kurullarını ele geçirmişlerdir. Bunlar Kürtçülüğe taviz vermekte ve bölgecilik zihniyetiyle hareket etmektedir. Türk Aleviler ise muhaliflerini yıpratmaya çalışmışlardır. Türk Alevilerinin lideri Avukat İbrahim Kamil Kamaran'dır*".

(4) *Türkiye Birlik Partisi* Genel Yönetim Kurulu'nun 16.03.1967 tarihli kararıyla Hasan Tahsin BERKMAN genel başkanlık görevinden alınmış, yerine Hüseyin BALAN getirilmiştir.

(5) *Türkiye Birlik Partisi*'nin 23-24.11.1969 tarihindeki 2. Olağan Kongresi'nde genel başkanlığa Mustafa TİMİSİ seçildi. 1970 yılında, partili bazı milletvekilleri *Adalet Partisi*'ne katıldı. Parti 1973 yılında yapılan genel seçimlere *Türkiye Birlik Partisi* olarak katılmıştır ve bu genel seçimlerde sadece Mustafa TİMİSİ parlamentoya girebilmiştir. Yine aynı seçimlerde *Türkiye İşçi Partisi* eski genel başkanı Mehmet Ali AYBAR, *Türkiye Birlik Partisi*'nin İstanbul listesinden seçime katıldıysa da seçilememiştir. Mustafa TİMİSİ ikinci kez 14.06.1970'de 2. Kurultay'da, üçüncü kez 27.11.1971 tarihinde, dördüncü kez 22 - 23.12.1973'teki 4. Kurultay'da ve beşinci kez 27 - 28.12.1975 tarihindeki 5. Olağan Büyük Kongre'de seçilmiştir. Bkz. E.G.M. 05.01.1976 Tarih, 005652 Sayılı belge. Mustafa TİMİSİ'nin 6.Büyük Kongrede de tekrar seçildiği anlaşılmaktadır.

(6) 12.10.1975 tarihinde 25 ilde yapılan Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme seçimlerinde *Türkiye Birlik Partisi* oyların yüzde 0.54'ünü almıştır (28.283 oy).

(7) M.G.K.'nun 12.09.1980 Tarih, 7 Sayılı Bildirisi (Resmi Gazete 12.9.1980 Tarih, 17103 Sayı) ile partinin faaliyeti durdurulmuş, 10.10.1981 Tarih, 2533 Sayılı Kanun ile 16.10.1981 tarihinde parti kapatılmıştır.

(8) Cemal ÖZBEY'in genel başkan seçildiği tarih belli olmamakla birlikte partinin kapatılmasına yakın tarihlerde bazı belgeleri genel başkan olarak imzaladığı görüldüğünden ismi genel başkanlar arasında zikredilmiştir.

	İŞÇİ - ÇİFTÇİ PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	03.05.1967[1], İstanbul
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	15.10.1968[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Mahkeme Kararı[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Suavi RAŞİTOĞLU (03.05.1967 - 15.10.1968)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri"* isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) 17.06.1946 tarihinde kurulan *Türkiye İşçi Çiftçi Partisi*, 30.03.1961 tarihinde kurulan *Türkiye İşçi Partisi* ve 30.05.1967'de kurulan *İşçi Çiftçi Partisi* arasında yakın hukuki ilişkiler olmakla birlikte bu partilerin birbirlerinden ayrı partiler olup olmadığı konusu hayli karmaşıktır. Gerek TBMM ve E.G.M.'deki kayıtlarında bu konu da ihtilaflı bilgilerin olması (ki partiler ile bilgileri dönemin E.G.M. kayıtlarından aldığını belirten Suna Kili ise, 1960-1975 Döneminde *Cumhuriyet Halk Partisi*'nde gelişmeler kitabında gerek 1961 gerekse 1967 yılında kurulan işçi çiftçi partilerine hiç yer vermez) gerekse de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Anayasa Mahkemesi ve Cumhurbaşkanlığı arasında bu konuda farklı hukuki yorumların ortaya atılması, partilerin birbirleri ile farklı tüzel kişilikler olup olmadığı sorusunu iyiden iyiye karmaşıklaştırmaktadır. Fakat bu çalışmada bu üç partinin üç farklı tüzel kişilik olarak ele alınmasının daha doğru olacağı görüşü paylaşılmaktadır: 17.06.1946 yılında kurulan *Türkiye İşçi Çiftçi Partisi*, genel başkanı Ethem Ruhi BALKAN'ın 13.08.1949 yılında vefatının ardından (ki BALKAN'dan sonra Tunaya (1995:702)'ya göre Suavi RAŞİDOĞLU genel başkan seçilmiştir) parti, Yeşil (1988:142)'nin de belirttiği gibi 1950'lere kadar faaliyetlerini sürdürmüş ve sonra fiili olarak siyasal yaşamdan çekilmiş; parti hakkında, *1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri* başlıklı E.G.M. listesi'nde de belirtildiği üzere, dağılma hali ile münfesih sayıldığı kararı verilmiştir.

Parti daha sonra, 1946'da kurulan *Türkiye İşçi Çiftçi Partisi*'nin münfesih sayılmasından sonra fakat 13.08.1965 tarihli 648 Sayılı SPK'nın yürürlüğe girmesinden önce, 30.03.1961 tarihinde yine aynı isimle Abdülaziz AYYILDIZ başkanlığında kurulmaya çalışılmıştır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı kayıtlarına göre (Y.C.B. 23.09.1966 Tarih, S.P.149 Sayılı belge) 1961 yılında kurulmaya çalışılan parti de Cumhuriyet Başsavcılığı, 02.06.1966 gün ve S.P. 110 Sayılı yazısı ile, *"partinin kuruluşundan sonra hiç bir kongre yapmaması ve idare heyetini seçmemesi"* nedeniyle Anayasa Mahkemesi'nin 22.09.1966 tarihli kararı ile münfesih sayılmıştır. 648 Sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra ise Suavi RAŞİDOĞLU *önderliğinde İşçi Çiftçi Partisi* adı ile bir parti kurulmaya çalışılır. Partinin kurulmasından sonra, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın parti hakkındaki görüşü tamamen değişir ve 20.06.1968 tarihindeki iddianamesi ile 1967 yılında kurulan *İşçi Çiftçi Partisi*'nin *"... tüzüğünün 35. maddesi uyarınca her yıl nisan ayında yapılması gereken genel kongresini 1951 yılından bu yana yapmadığı, 648 Sayılı SPK'nın geçici 5. maddesinde öngörülen sekiz aylık süre içinde tüzük ve program ile yönetmeliklerini ve diğer parti mevzuatını, merkez karar organlarının kararıyle, sözü geçen kanun hükümlerine uydurmadığını ve bu konuda Anayasa Mahkemesince 648 Sayılı Kanun'un 113 üncü maddesinin ikinci fıkrası gereğince yapılan ihtar gereğini de yerine getirmediğini ileri sürerek İşçi Çiftçi Partisi'nin anılan kanunun 108. ve 113. maddeleri uyarınca kapatılması"* istemiyleAnayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur. *İşçi Çiftçi Partisi* Genel Başkanı Suavi RAŞİDOĞLU konu ile ilgili savunmasında, daha önce kurdukları partilerin münfesih sayılması nedeni ile *"... kongrelerini yapmakta ve Anayasa Mahkemesi'nin ihtar konularını yerine getirmekte tereddüde düştüklerini söylemiş ve Danıştay'da idare aleyhine açtıkları dava ile ilgili dosyanın getirtilerek incelenmesini"* istemiştir. RAŞİDOĞLU'nun bu savunması üzerine Başsavcılık *"... İşçi Çiftçi Partisi'nin yönetim organlarının tüzüklerine göre kurulmasına imkân kalmadığının anlaşılması üzerine Medeni Kanun'un 70. maddesi gereğince kendiliğinden infisah ettiğinin kayıt edilmesi"* talebiyle Anayasa Mahkemesi'ne tekrar başvurmuş, fakat Başsavcılığın bu talebi de yerinde görülmemiştir. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı arasında yaşanan bu hukuki gelişmelerin ardından Cumhurbaşkanlığı, 648 Sayılı SPK'nın amir hükümlerini yerine getirmesi amaçlı bir dava açılmış, bu dava Anayasa Mahkemesi'nce kabul edilerek 15.10.1968 (Esas: 1968/31 Karar:1968/44) tarihinde görüşülmüş ve *"648 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 113. maddesine aykırı davranışı dosyadaki belgeler ve genel başkanı Suavi Raşitoğlu'nun duruşmadaki sözleri ile sabit olan İşçi Çiftçi Partisi'nin, aynı maddenin son fıkrası uyarınca kapatılmasına Cumhuriyet Başsavcısı hazır bulunduğu halde partinin genel başkanı Suavi Raşitoğlu'nun gıyabında Cumhuriyet Başsavcısı'nın istemine uygun ve kesin olarak karar"* verilmiştir.

	CUMHURİYETÇİ GÜVEN PARTİSİ [5][6][8][9][10] (MİLLİ GÜVEN PARTİSİ)[4] (GÜVEN PARTİSİ)[1][2]
KURULUŞ TARİHİ	12.05.1967, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	16.10.1981[7]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Askeri Rejim[7]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ[3]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	12.10.1969 (%6.6) 14.10.1973 (%5.3) 05.06.1977 (%1.9)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	12.10.1969 (15 M.V./450) 14.10.1973 (13 M.V./450) 05.06.1977 (3 M.V./450)

GENEL BAŞKANLAR

Turhan FEYZİOĞLU (12.05.1967 - 16.10.1981)
Kayseri, 1922 - İstanbul Üni. - Hukuk - Öğretim Üyesi - SBF Dekanı - ODTÜ Rektörü - 11. Dönem Sivas, 12., 13., 14., 15., 16. Dönem Kayseri M.V. - K.M. Üniversite Temsilcisi - 25. Hük. Milli Eğitim Bakanı - 26., 27., 39., 42. Hük. Devlet Bakanı - 27., 39., 42. Hük. Başbakan Yrd. - Ö.T.: 24.03.1988

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) *Güven Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi*'nin 18. Kurultayı'nda Mustafa Bülent ECEVİT ve arkadaşlarının savunduğu ortanın solu siyasetine karşı çıkan ve partiden ayrılan 47 senatör ve milletvekili tarafından 12.05.1967 tarihinde kurulmuştur. Sadık ATAK tarafından 13.02.1961 tarihinde kurulan *Güven Partisi* ile kurumsal bir ilişkisi yoktur.

(2) *Cumhuriyetçi Güven Partisi* Tüzüğü'nün kapağında partinin 12.05.1967 günü kurulduğu belirtilmektedir. Fakat bu partinin *Cumhuriyetçi Güven Partisi*'nin değil de *Güven Partisi*'nin kuruluş tarihi olması gerekmektedir. Turhan FEYZİOĞLU önderliğindeki *Güven Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi*'nin ortanın solu düşüncesini benimsemesine tepki gösteren bir grup tarafından kurulmuş ve daha sonra *Cumhuriyetçi Parti* ile birleşerek *Cumhuriyetçi Güven Partisi* adını almıştır. Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi, E.G.M.

G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(3) Parti programında partinin parolasının hürriyetçilik, milliyetçilik, ıslahatçılık, huzur ve refah olduğu vurgulanmaktadır. Parti ekonomik alanda, karma ekonomiye taraftar bulunmakta, ancak devletin görevinin özel sektöre emir vermekten ziyade yol gösterici olarak sınırlandırılmasını istemektedir.

(4) 17.01.1971 tarihinde *Güven Partisi, Millet Partisi* ve *Yeni Türkiye Partisi* gibi gücünü yitirmiş partilerden ayrılan milletvekillerinin toplu katılımlarıyla adını değiştirdi ve *Milli Güven Partisi* adını aldı. Bu konu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi.

(5) 04.03.1973 tarihinde *Cumhuriyetçi Parti* ile birleşerek *Cumhuriyetçi Güven Partisi* adını almıştır. Konuyla ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi.

(6) 12.03.1971'den sonra kurulan koalisyon hükümetlerinin üçünde de görev aldı 15.04.1973 tarihinde kurulan Naim TALU hükümetine altı bakan vererek katılan *Cumhuriyetçi Güven Partisi*, 12 Mart döneminim olağanüstü koşullarında kurulan partiler üstü hükümet formülü ile TBMM'deki üye sayısıyla kıyaslanamayacak siyasi bir üstünlük kazandı. Mart 1975 tarihinde Süleyman Sami DEMİREL başkanlığında kurulan 1. Milliyetçi Cephe içerisinde yer aldı. Ayrıca 05.06.1977 tarihindeki seçimlerden sonra yine 1977 yılında Ağrı milletvekili Mikail AYDEMİR'in partiden istifa etmesi sonucu parlamentodaki temsili 2 milletvekiline düşmüştür *Cumhuriyetçi Güven Partisi*, 05.01.1978 tarihinde Mustafa Bülent ECEVİT başkanlığında kurulan koalisyon hükümetine katıldı. Turhan FEYZİOĞLU başbakan yardımcısı, Salih YILDIZ' da devlet bakanı oldu. Turhan FEYZİOĞLU Eylül 1978 tarihinde hükümetten çekildi. 19.11.1979'da Salih YILDIZ'da partiden istifa edince, partinin parlamentodaki temsilci sayısı 1'e düştü.

(7) M.G.K.'nun 12.09.1980 Tarih, 7 Sayılı bildirisi (Resmi Gazete 12.9.1980 Tarih, 17103 Sayı) ile partinin faaliyeti durdurulmuş, 10.10.1981 Tarih, 2533 Sayılı Kanun ile 16.10.1981 tarihinde parti kapatılmıştır.

(8) Parti, 12 Eylül darbesiyle kapatıldıktan sonra, 08.12.1980 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Orhan AKBAY (Em. Vali) kayyum olarak tayin edilmişlerdir.

(9) 12.09.1980 darbesinin ardından 16.01.1981 Tarih, 2533 Sayılı Kanun'la kapatılan siyasi partilerin yeniden açılmasına imkan veren 03.07.1992 Tarih, 3821 Sayılı *"16.10.1981 Tarih ve 2533 Sayılı Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanun'un Yürürlükten Kaldırılmasına ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanun'unda Değişiklik Yapılmasına İlişkin"* Kanun'un (Resmi Gazete 03.07.1992 Tarih 21273 Sayı) yürürlüğe girmesi sonucu, partinin tekrar faaliyete geçme hakkı doğmasına karşın, parti faaliyete geçirilmemiştir

(10) *Cumhuriyetçi Güven* Partisi'nin amblemi:

	DEMOKRAT BİRLİK PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	12:11.1967, Sivas[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	23.04.1968[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih
SİYASAL EĞİLİMİ	Tespit edilememiştir
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Fahri SONSALTIKOĞLU (12.11.1967 - 23.04.1968)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan *"1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri"* isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Partinin kapatılışıyla ilgili olarak Bkz. *Demokrat Birlik Partisi* Genel Merkezi 23.04.1968 Tarih, 125 Sayılı belge ve E.G.M. 52/918 Nolu Bilgi Fişi.

	TÜRKİYE İLERİ ÜLKÜ PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	06.05.1969, İstanbul
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	24.06.1971
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Anayasa Mahkemesi'nin 26.06.1971 Tarih E: 1971/2 K: 1971/2 Sayılı kararı ile tüzüğündeki noksanlıkları ikmal etmediğinden feshine karar verilmiştir.
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Hasan TURAN (05.11.1969 - 24.06.1971)
Kocaeli, 1925 - Tüccar

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Parti ile ilgili bilgiler için Bkz. 30 - 5504 Nolu bilgi Fişi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 19.03.1971 tarihli iddianamesi ile partinin 648 Sayılı "*SPK'nın 4. kısım yasakları dışındaki amir hükümlerine aykırı yönlerinin giderilmesi için Anayasa Mahkemesi'nce yapılan ihtara rağmen aykırılıkların giderilmediği nedeniyle kapatılması*" talep edilmiş, Anayasa Mahkemesi'nin 24.06.1971 Tarih, E: 1971/2 K: 1971/2 Sayılı kararı ile *"SPK'nın 113 maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesi'nin yazılı ihtarına rağmen kanuni süresi içinde tüzükteki aykırı hükümlerini düzeltmeyen"* partinin kapatılmasına karar verilmiştir.

	BÜYÜK ANADOLU PARTİSİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	05.11.1969, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	19.12.1972[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Siyasi Partiler Kanun'unun 113. maddesine aykırı faaliyetleri nedeniyle Anayasa Mahkemesi'nin 19.12.1972 gün ve 972/1 - 1 kararıyla feshedilmiştir (Resmi Gazete 28 Mart 1973 Tarih 4490 Sayı)[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Ahmet Mithat ARSLAN (05.11.1969 -)

2) Rasim DOĞAN (- 19.12.1973)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) 1969'da kurulan *Büyük Anadolu Partisi* ile 1986'da ve 1991'de kurulan Büyük Anadolu partileri arasında kurumsal bir bağ tespit edilememiştir.

(3) Cumhuriyet Başsavcılığınca, 4.10.1972 tarihinde, Büyük *Anadolu Partisi*'nin Anayasa Mahkemesi'nce yapılan ihtarın üzerinden 6 aydan fazla zaman geçtiği halde tüzüğündeki 4. kısım aykırılıkları dışındaki amir hükümlere uyulmadığı ve büyük kongresinin süresinde toplanmamış, genel merkez adresi belirlenmemiş ve zorunlu defterleri tutulmamış olması nedeniyle SPK'nın 108, 113 maddelerince kapatılması talep edilmiştir.

Anayasa Mahkemesince, ihtar konusu aykırılıklardan, disiplin cezalarının affı ile disiplin organlarınca verilen cezalara itiraz şeklinin, grup ve merkez disiplin organlarının birlikte çalışmalarının ve Olağanüstü Büyük Kongrenin düzenlendiği ancak; "a - İl ve ilçe geçici yönetim kurullarının durumunu düzenlememek, b - Belediye başkanına il Kongresi'nde tabi üyelik tanımak, c - Siyasi parti gruplarının merkez karar ve yönetim organlarıyla ahenk içinde çalışmalarını sağlayacak tedbirlere tüzükte yer vermemek, - ç - İl ve merkez yoklamaları konusunu düzenlememek, d - Parti tüzüğünün üyeliklere kabul edilecek kimselere ilişkin hükümlere uymamak, e - Genel Kongresi'ni yapmamak, f - Tutulması zorunlu defterleri tutmamak"dan oluşan aykırılıkları gidermediğinden ve SPK'nın 113/son fıkrasınca 19.12.1972 tarihinde oybirliği ile kapatılmasına Anayasa Mahkemesi'nin 972/1-1 sayılı kararıyla karar verilmiştir.

	MİLLİ NİZAM PARTİSİ[2][3]
KURULUŞ TARİHİ	26.01.1970, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	20.05.1971[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Mahkeme Kararı[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Siyasal islamcı[3]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Necmettin ERBAKAN (24.01.1971 - 20.05.1971)
Sinop, 1926 - İTÜ - Makine Müh. - Öğretim Üyesi - Türkiye Odalar Birliği Başkanı - 14., 15., 16., 19., 20. Dönem Konya M.V. - 37., 39., 41. Hük. Devlet Bakanı - 37., 39., 41. Hük. Başbakan Yardımcısı - 54. Hük. Başbakanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafın-

dan hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği eski Başkanı Necmettin ERBAKAN önderliğinde kurulan parti, ekonomik programıyla İstanbul'da merkezileşen büyük sanayi gruplarına karşı, taşradaki orta ve küçük sermayenin sözcülüğünü üstlenmiştir. Ekonomide devlet müdahalelerini savunarak serbest piyasa anlayışına ve faiz sistemine karşı çıkmıştır. Eski adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu ve genel olarak Batılı devletlerle ekonomik, siyasal ilişkilerin karşısında yer almıştır.

(3) *Milli Nizam Partisi*, daha önce popüler sağ partiler içinde kendini temsil etmek zorunda kalan İslamcı geleneğin bağımsız siyasal gücü olarak ortaya çıkmıştır.

(4) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 04.03.1971 tarihli iddianamesinde dini siyasetle iştigal ettiğinden 1965 tarihli SPK'nın 92., 93., 94. maddelerine aykırı faaliyetleri nedeniyle kapatılma istemiyle açtığı dava Anayasa Mahkemesi 20.05.1971 (E: 971/1, K:971/1) Tarih, 648 Sayılı kararıyla kapatılmasına karar vermiştir.

	DEMOKRATLAR PARTİSİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	17.12.1970, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	22.06.1971[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi[2]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Kemal ÖZÇELİK (17.12.1970 - 22.06.1971)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Parti programında partinin amacı "*Türk vatanını ve milletini her sahada gelişip yükseltmek*" olarak belirtilmektedir.

(3) Partinin 02.06.1971 tarihinde yapılan Kurucular Kurulu toplantısında fesih kararı alınmıştır. Parti ile ilgili bilgiler için Bkz. 3 - 6323 Nolu Bilgi Fişi.

	DEMOKRATİK PARTİ[1][2][3]
KURULUŞ TARİHİ	18.12.1970, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	04.05.1980[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ, muhafazakâr
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	14.10.1973 (%11.9) 05.06.1977 (%1.8)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	14.10.1973 (45 M.V./450) 05.06.1977 (1 M.V./450)

GENEL BAŞKANLAR

1) Ferruh BOZBEYLİ (18.12.1970 -)
Pazarcık, 1927 - İstanbul Üni. - Hukuk - 12., 13., 14., 15. Dönem İstanbul M.V., TBMM 10. Başkanı

2) İbrahim ABAK (-)
Akova, 1924 - Ortaokul - Gümrük Komisyoncusu - 12. ve 14. Dönem İstanbul M.V.

3) Cevat Turan ÖNDER (- 04.05.1980)
Oltu, 1929 - Ankara Üni. - Hukuk - Yazar - Avukat - Merkez Bankası Müdürler Kurulu Üyesi - 1. (istifa), 2., 3. Dönem Erzurum, 4. Dönem Ankara M.V. - Ö.T.:17.12.1984

4) Yılmaz YAŞAROĞLU (-)
Malatya, 1944 - Üniversite - İktisat - İktisatçı - Gazeteci

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) *Demokratik Parti, Adalet Partisi*'nden ayrılan muhafazakâr gurup tarafından kurulmuştur. Programında *Demokrat Parti*'nin gerçek siyasal mirasçısı olduğunu belirtir. Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923-2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) 1973 yılında yapılan senato üçte bir yenileme seçimlerinde oyların 10.4'ünü almasına karşılık senatörlük kazanamadı. Seçimin ardından *Cumhuriyet Halk Partisi* ile koalisyon hükümeti kurmaya yanaşmayan *Demokratik Parti*, Mart 1975 yılında Süleyman Sami DEMİREL başkanlığında kurulan 1. Milliyetçi Cephe Hükümeti'nin kurulması aşamasında parçalandı. Saadettin BİLGİÇ, bir grup milletvekili ile birlikte *Adalet Partisi*'ne geri döndü. Bu kopmadan sonra *Demokrat Parti*'nin milletvekili sayısı 23'e düştü. Eski *Demokrat Parti*'lilerin tekrar *Adalet Partisi* bünyesinde birleşme hareketine girmeleri sonucu parti, 12.10.1975 tarihindeki senato üçte bir yenileme seçimlerinde oyların ancak 3.14'ünü alabildi ve senatörlük kazanamadı.

(3) 05.06.1977 Genel Seçimleri'nde milletvekili seçilemeyen genel başkan Ferruh BOZBEYLİ daha sonra parti başkanlığından ve aktif siyasetten çekilmiştir. Siyasal gücünü bütünüyle yitiren *Demokratik Parti*, Ağustos 1977 yılında kurulan 2. Milliyetçi Cephe'ye de katılamadı. Ancak Ocak 1978 yılında Mustafa Bülent ECEVİT başkanlığında kurulan koalisyon hükümetinde yer aldı ve Faruk SÜKAN başbakan yardımcılığına getirildi.

(4) Parti 04.05.1980 tarihinde yapılan 4. Büyük Kongresi'nde feshedilmiştir.

	CUMHURİYETÇİ PARTİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	04.09.1972, Ankara[1][2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	03.03.1973
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Milli Güven Partisi* ile birleşme
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ, milliyetçi[3]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

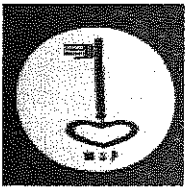
Kemal SATIR (04.09.1972 – 03.03.1973)
Adana, 1911 - İstanbul Üni. - Tıp - Röntgen Mütehassısı - Besni Hük. Tabibi - Halk Evi Reisi - Vilayet Umumi Meclis Azası - 7. ve 8. Dönem Seyhan, 11. ve 14. Dönem Adana, 12.ve 13. Dönem Elazığ M.V. - K.M. Adana İli Temsilcisi - 18. Hük. Ulaştırma Bakanı - 28., 36. Hük. Devlet Bakanı - 28., 36. Hük. Başbakan Yrd. - Ö.T.: 23.05.1991

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Cumhuriyetçi Parti, *Cumhuriyet Halk Partisi* içinde Mustafa Bülent ECEVİT'in 14.05.1972'de genel başkan seçilmesiyle, ortaya çıkan anlaşmazlık sonucu, Kemal SATIR öncülüğünde bir grup milletvekili ve senatör tarafından kurulmuştur. Partinin, 13.02.1957 tarihinde kurulan ve daha sonra adını *Birlik Partisi* olarak değiştiren *Cumhuriyetçi Parti* ile hukuki ve siyasal bir alakası yoktur.

(3) Partinin siyasi eğilimi ile ilgili olarak Bkz. D - 3 - 7051 Nolu Bilgi Fişi.

	MİLLİ SELAMET PARTİSİ[1][2][3][5][6]
KURULUŞ TARİHİ	11.10.1972, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	16.10.1981[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Askeri Rejim[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Siyasal islamcı
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	14.10.1973 (%11.8) 05.06.1977 (%8.6)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	14.10.1973 (48 M.V./450) 05.06.1977 (24 M.V./450)

GENEL BAŞKANLAR

1) Süleyman Arif EMRE (10.11.1972 - 20.10.1973), Besni, 1923 - Ankara Üni. - Hukuk - Avukat - 14. Dönem Adıyaman, 15. ve 16. Dönem İstanbul M.V. - 37., 41. Hük. Devlet Bakanı

2) Necmettin ERBAKAN[5] (20.10.1973 - 16.10.1981) Sinop, 1926 - İTÜ - Makine Müh. - Öğretim Üyesi - Türkiye Odalar Birliği Başkanı - 14., 15., 16., 19., 20. Dönem Konya M.V. - 37., 39., 41. Hük. Devlet Bakanı - 37., 39., 41. Hük. Başbakan Yardımcısı, 54. Hük. Başbakanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) 20.05.1971 tarihinde kapatılan *Milli Nizam Partisi*'nin yerine kurulmuştur. Milli Görüş olarak bilinen siyasi akım, bu partinin ilk Olağanüstü Kongresi'nde benimsenmiştir. Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) 06.02.1974'te *Cumhuriyet Halk Partisi* Genel Başkanı Mustafa Bülent ECEVİT'in başkanlığında bir *Cumhuriyet Halk Partisi - Milli Selamet Partisi* koalisyon hükümeti kurulmuştur. *Milli Selamet Partisi*'nin yedi üyelikle temsil edildiği bu hükümette Necmettin ERBAKAN başbakan yardımcısı olmuştur. Ayrıca bu hükümette *Milli Selamet Partisi*, bir Devlet Bakanlığı ile Adalet, İçişleri, Ticaret, Tarım, Sanayi ve Teknoloji bakanlıklarını da almıştır. 18.09.1974' de *Cumhuriyet Halk Partisi - Milli Selamet Partisi* koalisyonu sona ermiştir.

(3) *Milli Selamet Partisi*, 31.03.1975 tarihinde önceki hükümetin yerine *Adalet Partisi* Genel Başkanı Süleyman Sami DEMİREL önderliğinde kurulan ve *Milliyetçi Hareket Partisi* ile *Cumhuriyetçi Güven Partisi*'ni de içine alan 1. Milliyetçi Cephe hükümetinde yer aldı. Necmettin ERBAKAN tekrar Başbakan Yardımcısı oldu. Ayrıca *Milli Selamet Partisi*'ne yedi bakanlık verildi. *Milli Selamet Partisi*, 21.07.1977'de Süleyman Sami DEMİREL başkanlığında oluşturulan *Adalet Partisi* , *Milliyetçi Hareket Partisi* ve *Milli Nizam Partisi*'nin oluşturduğu 2. Milli Cephe hükümetinde de yer aldı. Bu hükümete de Necmettin ERBAKAN başbakan yardımcısı görevini üstlendi.

(4) M.G.K.'nun 12.09.1980 Tarih, 7 Sayılı Bildirisi (Resmi Gazete 12.9.1980 Tarih, 17103 Sayı) ile partinin faaliyeti durdurulmuş, 10.10.1981 Tarih, 2533 Sayılı Kanun ile 16.10.1981 tarihinde parti kapatılmıştır.

(5) 12.09.1980 tarihindeki darbe sonrasında genel başkan Necmettin ERBAKAN gözaltına alınmıştır. Şubat 1981 yılında genel başkan ve diğer 33 Milli Selamet Partili Genel İdare Kurulu üyesi hakkında, laikliğe aykırı faaliyette bulundukları gerekçesiyle Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde dava açıldı. Daha sonra genel

başkan ve diğer parti üyeleri uzun süre tutuklu kaldıktan sonra, suçsuz bulunarak aklanmışlardır.

(6) Parti, 12 Eylül darbesiyle kapatıldıktan sonra, 08.12.1980 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Hasan Basri ESMER (avukat) kayyum olarak tayin edilmişlerdir.

	TÜRKİYE ULUSAL KADINLAR PARTİSİ[1][3]
KURULUŞ TARİHİ	17.11.1972, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	16.10.1981[5]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Askeri Rejim[5]
SİYASAL EĞİLİMİ	Feminist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.[2]
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Melike BAYBURT IŞIKLAR (17.11.1972 -)
Ö.T.: 07.10.1999

2) Münibe EKŞİOĞLU (-)

3) Mübeccel GÖKTUNA (- 16.10.1981)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir kadın partisi kurmak için ilk çalışmalar, Kadın Hakları Koruma Derneği Başkanı Mediha GEZGİN tarafından 1953 yılında başlatıldı. Meclis'in yarısının kadın milletvekillerinden oluşması gerektiği vurgulandı. *Kadınlar Partisi* temsilcilerinin 1962 yılında parlamentoda temsil edilmesi amaçlandı. 1957 yılında tüm kadın dernekleri görüşleri alınmak üzere İstanbul Park Otel'de toplantıya davet edildi. Dernekler bu fikre pek yanaşmasalar da bu fikirden vazgeçilmedi ve 1960 yılında kadın avukatlar tarafından parti tüzüğü hazırlandı; fakat parti yasal statü kazanamadı. 01.11.1972 tarihinde Çanakkale eski milletvekili Nurettin ÖNEN, faaliyetleri tekrar başlattı. *Türkiye Ulusal Kadınlar Partisi*, 17.11.1972'de yasal olarak İstanbul'da kuruldu. Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan *"Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler"* listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan *"1923-2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri"* isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) *Türkiye Ulusal Kadınlar Partisi*, 1973 ve 1977 yıllarındaki genel milletvekili seçimlerine 15 ilde örgütlenemediği için katılamamıştır.

(3) Parti amblemi hiçbir arşivde bulunamamıştır. Fakat *Cumhuriyet* gazetesinin 19.11.1972 tarihli sayısında parti ambleminin mermi taşıyan kadın olduğu belirtilmektedir. Bu tür bir amblem daha sonra *Fazilet Partisi* tarafından kullanılmıştır.

(4) Parti genel başkanlarının resimleri 19.11.1972 tarihindeki *Cumhuriyet* gazetesinden alınmıştır.

(5) M.G.K.'nın 12.09.1980 Tarih, 7 Sayılı bildirisi (Resmi Gazete 12.9.1980 Tarih, 17103 Sayı) ile partinin faaliyeti durdurulmuş, 10.10.1981 Tarih, 2533 Sayılı Kanun ile 16.10.1981 tarihinde parti kapatılmıştır.

	BÜYÜK KUVVET PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	30.03.1973, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	03.05.1973
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih
SİYASAL EĞİLİMİ	
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Ali EFENDİOĞLU (30.03.1973 - 03.03.1973)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Parti ile ilgili bilgiler için Bkz. 30 - 6751 Bilgi Fişi. Partinin kuruluşu ile ilgili olarak ayrıca Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

	TÜRKİYE KARDEŞLİK PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	24.10.1973, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	24.11.1973
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol[2]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

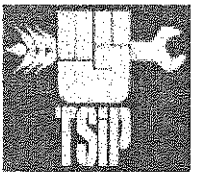
GENEL BAŞKANLAR

Ali Celalettin KARGÜLLÜ (24.10.1973 - 24.11.1973)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Parti programında köylü, esnaf, memur olarak bütün vatandaşların aynı düzeyde bulunmasını savunmakta sosyal adaletin öneminden bahsetmektedir.

	TÜRKİYE SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ[2][3][7][9][10]
KURULUŞ TARİHİ	(1) 26.06.1974, İstanbul[1] (2) 03.01.1993 Ankara[6]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	(1) 16.10.1981[5] (2) Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	(1) Askeri Rejim[5]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist[3]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine seçimine katılmamıştır.[4]
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Ahmet KAÇMAZ (26.061974 - 16.10.1981)
İstanbul, 1938 - İTÜ - İnşaat Müh. - İnşaat Mühendisi – Yazar - Devlet Su İşleri ve Devlet Demiryolları Eski Genel Müdürü

2)Turgut KOÇAK[7][11] (03.01.1993 - 05.05.2002)
Ankara, 1949 - Yüksekokul - Tacir

3) Mehmet SÜMBÜL (05.05.2002[8] - 2003)
Karkın, 1960 - Lise - İşçi - Gıda - İş Sendikası Başk.

4) Ali ÖNER (25.12.2005 -)
Adana, 1952 - İşçi

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin ilk kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) 26.06.1974 tarihinde kurulan ve halen faaliyetine devam etmekte olan *Türkiye Sosyalist İşçi Partisi* Genel Başkanı Ali ÖNER'den alınan bilgiye göre, 24.05.1946 tarihinde kurulan *Türkiye Sosyalist İşçi Partisi*'nin 26.06.1974 tarihinde kurulan adaşı ile isim benzerliğinin dışında herhangi bir siyasi ya da hukuki bağı bulunmamaktadır.

(3) 12 Mart Müdahalesi'nden sonra kurulan ilk *Sosyalist Parti*'dir. 1976'daki birinci kongresinde bazı bölünmeler ve ayrılıklar oldu. Genel başkanlığa tekrar Ahmet KAÇMAZ getirildi. Ancak partinin kurucu üyelerinden de olan Oya BAYDAR'ın da bulunduğu bazı üyeler partiden ayrıldı.

(4) 1977 yılında 15 ilde örgütlenemediği için milletvekili seçimlerine katılamadı ve bu seçimlerde *Cumhuriyet Halk Partisi*'ni desteklemeye karar verdi. Yine aynı yıl düzenlenen yerel seçimlere katılabilmiştir.

(5) M.G.K.'nun 12.09.1980 Tarih, 7 Sayılı bildirisi (Resmi Gazete 12.9.1980 Tarih, 17103 Sayı) ile partinin faaliyeti durdurulmuş, 10.10.1981 Tarih, 2533 Sayılı Kanun ile 16.10.1981 tarihinde parti kapatılmıştır.

(6) 12.09.1980 darbesinin ardından 16.01.1981 Tarih, 2533 Sayılı Kanun'la kapatılan siyasi partilerin yeniden açılmasına imkan veren 03.07.1992 Tarih, 3821 Sayılı "*16.10.1981 Tarih ve 2533 Sayılı Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanun'un Yürürlükten Kaldırılmasına ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun*"un (Resmi Gazete 03.07.1992 Tarih, 21273 Sayı) yürürlüğe girmesi sonucu parti. 03.01.1993 tarihinde tekrar faaliyete geçmiştir. Partinin ikinci kez açılışı ile ilgili olarak ayrıca Bkz. *Türkiye Sosyalist İşçi Partisi* Genel Merkezi 18.05.1993 Tarih, 8 Sayılı belge.

(7) Turgut KOÇAK'ın genel başkan seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. Türkiye Sosyalist İşçi Parti Genel Merkezi 18.05.1993 Tarih, 8 Sayılı, E.G.M 07.01.1993 Tarih, B.051 E.G.M.4060012/SP.98 Sayılı belgeler.

(8) Mehmet SÜMBÜL'ün 05.05.2002 tarihinde genel başkan seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. Çankaya 2. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 08.05.2001 Tarihy, 76 Sayılı belge. Mehmet SÜMBÜL çok kısa bir süre genel başkanlık yapmıştır. Parti ile uyum sağlayamayan Mehmet SÜMBÜL partiden ihraç edilmiş. 25.12.2005 tarihindeki 8. Genel Kurul toplantısına kadar genel başkanlık yetkilerini Merkez Yürütme Kurulu üstlenmiştir. Aynı kongrede Genel Başkanlığa Ali ÖNER seçilmiştir.

(9) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın 17.03.2003 Tarih, SP 49 Hz.2003/02 Sayılı iddianamesiyle "*kurulduğu tarihten itibaren aralıksız iki dönem TBMM genel seçimlerine katılmamış olması nedeniyle 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 105. Madde'si uyarınca kapatılması*" istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde açılan davada Anayasa Mahkemesi'nin Resmi Gazete'de 08.02.2005 tarihinde (Esas: 2003/2, Karar: 2004/1) yayınlanan kararında 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 105. Madde'si uyarınca açılan kapatılma davasının reddine oybirliği ile karar verilmiştir.

(10) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 28.6.2001 Tarih, SP.49 Hz. 2001/6 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*3.1.1993 tarihinde kurulan ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nda*

öngörülen süre içerisinde ilk büyük Kongresi'ni yapmayan Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'ne, aynı kanunun 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 09.01.2002 tarihinde (Esas:2001/6 , Karar: 2002/3) görüşülerek "*2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. maddesinde öngörülen süre içerisinde büyük Kongresi'ni yapmayan Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde aykırılığı gidermesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına, oyçokluğuyla*" karar verilmiştir.

(11) Turgut KOÇAK, partinin 25.12.2005 tarihinde toplanan 8. Genel Kurulu'nda Onursal Genel Başkan Seçilmiştir.

	VATAN PARTİSİ[1][5]
KURULUŞ TARİHİ	21.01.1975, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	16.10.1981[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Askeri Rejim[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Emine KIVILCIMLI[3], (21.01.1975 - 18.01.1977)
Ordu, 1336 - İş Bankası muhasebe memuru

2) Şinasi KUTAL (18.01.1977[2] - 30.01.1979)

3) Feridun ŞAKAR (30.01.1979 - 16.10.1981)
İstanbul, 1929 - Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi – Muhasebeci

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) *Vatan Partisi* 22.10.1954 tarihinde kurulmuş olan *Vatan Partisi*'nin devamı niteliğindedir. Partiyi ikinci kez açan Emine KIVILCIMLI da ilk *Vatan Partisi*'nin genel başkanı olan Hikmet KIVILCIMLI'nın eşidir. Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M.

G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Şinasi KUTAL'ın genel başkan seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 3 - 7263 Sayılı belge.

(3) Kuruluşundan sonra parti içinde beliren görüş ayrılıkları neticesinde genel başkan olan Emine KIVILCIMLI yerine Feridun ŞAKAR 3. Olağan Kongre'de yeni genel başkan olarak seçilmiştir. Feridun ŞAKAR'ın genel başkan seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 3/7263 Sayılı Belge.

(4) M.G.K.'nun 12.09.1980 Tarih, 7 Sayılı bildirisi (Resmi Gazete 12.9.1980 Tarih, 17103 Sayı) ile partinin faaliyeti durdurulmuş, 10.10.1981 Tarih, 2533 Sayılı Kanun ile 16.10.1981 tarihinde parti kapatılmıştır.

(5) *Vatan Partisi*'nin kullandığı bir diğer amblem

	TÜRKİYE EMEKÇİ PARTİSİ[2][3][4]
KURULUŞ TARİHİ	12.02.1975, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	08.05.1980
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Mahkeme Kararı[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Mihri BELLİ (12.02.1975[5] - 08.05.1980)
Silivri, 1916 - Missori Üni. - İktisat - Öğretim Elemanı - Gazeteci - Yazar

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

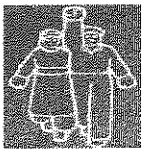
(1) *Türkiye İşçi Partisi*'nden, Milli Demokratik Devrim stratejisi anlayışıyla ayrılanlar, o dönemde Mihri BELLİ'nin görüşleri doğrultusunda bir araya gelmişlerdi. *Türkiye Emekçi Partisi*, Mihri BELLİ'nin sosyalizm ve sosyalist mücadele anlayışını benimseyenlerce kurulmuş ve genel başkanlığına ilk görev bölüşümü esnasında Mihri BELLİ getirilmiştir. Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin Isimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) *Türkiye Emekçi Partisi*, 01.06.1982 tarihinde yurtdışında Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi'ni kurmuştur. *Türkiye Emekçi Partisi*, program ve tüzüğünde Kürtler için anadil eğitimi ve kültürlerini geliştirmek fırsatını, demokratik bir hak istemi olarak ileri sürmüştür.

(3) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 05.03.1979 tarihinde, Anayasa'nın 57/1 ve SPK'nın 89. maddelerine aykırı faaliyetleri nedeniyle ve kapatma istemiyle açtığı dava Anayasa Mahkemesi'nde 08.05.1980 tarihinde (E:1979/1 K: 1980/1) görülmüş ve partinin Anayasa'nın 57/1., SPK'nın 89. maddelerine aykırı faaliyetleri nedeniyle SPK'nın 111/1. Maddesi gereğince kapatılmasına karar vermiştir.

(4) *Türkiye Emekçi Partisi* kurucuları hakkında Anayasa Mahkemesi'nin kapama nedeni dışında Türk Ceza Kanunu'nun 141. ve 173. maddelerince Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde ayrıca dava açılmıştır.

(5) Mihri BELLİ partinin 12.02.1975 tarihindeki 1.Olağan Büyük Kongresi'nde genel başkan seçilmiştir.

	SOSYALİST (DEVRİM) PARTİSİ[1][2]
KURULUŞ TARİHİ	(1) 30.05.1975, İstanbul[1] (2) 27.12.1992[4], Ankara
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	(1) 16.10.1981[3] (2) 25.06.1995[5]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	(1) Askeri Rejim[3] (2) Fesih[5]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Mehmet Ali AYBAR (30.05.1975 - 16.10.1981)[2]
İstanbul, 1910 - İstanbul Üni - Hukuk - Öğretim Üyesi - Avukat - 13. ve 14. Dönem İstanbul M.V., Ö.T.:10.07.1995

2) Cenan BIÇAKÇI (27.12.1992[6] - 25.06.1995)
Adana, 1933 -İstanbul Gazetecilik Okulu - Sendikacı - Türkiye Yapı - İş Sendikası Güney Bölge Başkanı - Ağaç Sanayi İşçileri Sendikası Genel Başkanı - DİSK Yönetim Kurulu Üyesi

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Çekoslovakya'nın işgali konusunda alınacak tavır konusunda *Türkiye İşçi Partisi* bölündükten sonra Mehmet Ali AYBAR tarafından 09.06.1975 tarihinde kurulan *Sosyalist Parti*'nin siyasi devamıdır. Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 09.06.1975 Tarih, 96776 Sayılı ve E.G.M. 22.05.1972 Tarih 21455 Sayılı belgeler ile, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları*

Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Mehmet Ali AYBAR, Cenan BİÇAKÇI, Uğur CANKOÇAK ve Kemal NEBİOĞLU çevresi tarafından 1975 yılında kurulan *Sosyalist (Devrim) Partisi*'nin yeni ismi. Özellikle sosyalist mücadelede bürokratizme karşı çıkan *Sosyalist Parti*, 12 Eylül ile beraber kapatıldı. 1995 yılında ise devamı olan *Sosyalist Devrim Partisi* kendisini feshederek Geleceği Birlikte Kuralım sürecine katıldı.

(3) M.G.K.'nun 12.09.1980 Tarih, 7 Sayılı Bildirisi (Resmi Gazete 12.9.1980 Tarih, 17103 Sayı) ile partinin faaliyeti durdurulmuş, 10.10.1981 Tarih, 2533 Sayılı Kanun ile 16.10.1981 tarihinde parti kapatılmıştır.

(4) 12.09.1980 darbesinin ardından 16.01.1981 Tarih 2533 Sayılı Kanun'la kapatılan siyasi partilerin yeniden açılmasına imkan veren 03.07.1992 Tarih, 3821 Sayılı "*16.10.1981 Tarih, 2533 Sayılı Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanun'un Yürürlükten Kaldırılmasına ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanun'unda Değişiklik Yapılmasına İlişkin*" Kanun'un (Resmi Gazete 03.07.1992 Tarih 21273 Sayı) yürürlüğe girmesi sonucu parti 27.12.1992 tarihinde tekrar faaliyete geçirilmiştir. Partinin ikinci kez açılışı ile ilgili olarak Bkz. *Sosyalist Devrim Partisi* Genel Merkezi 11.01.1993 Tarih, 2 Sayılı belge.

(5) Parti, 25.06.1995 de yapılan 1. Olağan Genel Kurul toplantısında kapanmıştır. Bkz. E.G.M. 04.07.1995 Tarih, 411925 Sayı, *Sosyalist Devrim Partisi* Genel Merkezi 26.06.1995 Tarih, (Sayı yok) belgeler.

(6) Cenan BİÇAKÇI'nın genel başkan seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. Çankaya 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 30.12.1992 Tarih, 430 Sayılı belge.

	NİZAM PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	14.01.1977, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	16.10.1981[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Askeri Rejim[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Muhafazakâr
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Hüsamettin AKMUMCU (14.01.1977 -)

İstanbul, 1923 - Ankara Üni. - Hukuk - Avukat - Keçiborlu Kükürt İşletmeleri Hukuk Müşaviri - 14. Dönem Isparta, 15. Dönem Ankara M.V.

2) Abdülkerim DOĞRU (- 16.10.1981)

Ardahan, 1927 - İTÜ - Makine Müh. - Yüksek Mühendis - Azotsan Genel Müdürü - Sanayi Bakanlığı Müşaviri - İPA Gıda ve İhtiyaç Maddeleri A.Ş. İdare Meclisi Başkanı - 15., 16. ve 19. Dönem Kars M.V. - Millet Meclisi Başkan Vekili - 37., 39. Hük. Sanayi ve Teknoloji Bakanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) *Milli Selamet Partisi*'nden ayrılan muhalifler tarafından kurulmuştur.

(2) Parti kuruluşuyla ilgili olarak Bkz. E.G.M. 19.01.1977 Tarih, 162. Sayılı belge, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(3) M.G.K.'nun 12.09.1980 Tarih, 7 Sayılı bildirisi (Resmi Gazete 12.9.1980 Tarih, 17103 Sayı) ile partinin faaliyeti durdurulmuş, 10.10.1981 Tarih, 2533 Sayılı Kanun ile 16.10.1981 tarihinde parti kapatılmıştır.

	SOSYALİST HAREKET PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	14.09.1977, Samsun[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Belli Değil[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Belli Değil[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Zeki DARAMA (14.09.1977 - ?)
Samsun, 1946 - Üniversite - Hukuk

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Kuruluş ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 48 - 1905 Nolu Bilgi Fişi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) E.G.M. kayıtlarında partinin hangi tarihte ve neden siyasi yaşamdan çekildiğine dair bilgi yoktur. 12 Eylül darbesi ile kapatılan partilerin listelendiği E.G.M. G.D.B. 08.07.1992 Tarih, 186396 Sayılı belgede de partinin adına rastlanmamaktadır. Kesin tarihe ulaşamamakla birlikte partinin darbeden önce feshedildiğini söylemek mümkündür.

	TÜRKİYE SOSYAL ADALET PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	09.10.1977, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	18.11.1978[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

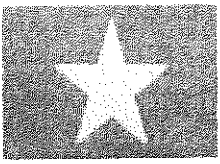
GENEL BAŞKANLAR

Tespit edilememiştir.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Parti kurucular kurulu kararı ile feshedilmiştir.

	TÜRKİYE İŞÇİ KÖYLÜ PARTİSİ[2][5]
KURULUŞ TARİHİ	(1) 30.01.1978, İstanbul[1] (2) 27.12.1992[4]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	(1) 16.10.1981[3] (2) 27.12.1992[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	(1) Askeri Rejim[3] (2) İşçi Partisi ile birleşme[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi, Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Doğu PERİNÇEK (30.01.1978 - 16.10.1981), (27.12.1992 - 27.12.1992)
Malatya, 1942 - Ankara Üni. - Hukuk - Türk Toplumcular Ocağı Genel Başkanı - Fikir Kulüpleri Federasyonu Genel Başkanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı E.G.M. Evrak Şube Müdürlüğü 30.01.1978 Tarihli yazı, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) Kuruculardan dokuzu *Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi* davasında, ikisi Dev - Genç davasında yargılanmıştır.

(3) M.G.K.'nun 12.09.1980 Tarih, 7 Sayılı bildirisi (Resmi Gazete 12.9.1980 Tarih, 17103 Sayı) ile partinin faaliyeti durdurulmuş, 10.10.1981 Tarih, 2533 Sayılı Kanun ile 16.10.1981 tarihinde parti kapatılmıştır.

(4) 12.09.1980 darbesinin ardından 16.10.1981 Tarih, 2533 Sayılı Kanun'la kapatılan siyasi partilerin yeniden açılmasına imkan veren 03.07.1992 Tarih, 3821 Sayılı "*16.10.1981 Tarih ve 2533 Sayılı Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanun'un Yürürlükten Kaldırılmasına ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanun'unda Değişiklik Yapılmasına İliş-*

kin" Kanun'un (Resmi Gazete 03.07.1992 Tarih, 21273 Sayı) yürürlüğe girmesi sonucu parti 27.12.1992 tarihinde ikinci genel kongresini yapmış ve aynı gün kendisini feshederek *İşçi Partisi*'ne katılma kararı almıştır.

(5) Parti, 12 Eylül darbesiyle kapatıldıktan sonra, 08.12.1980 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Oğuz ALTIN (Avukat) kayyum olarak tayin edilmiştir.

	SOSYALİST VATAN PARTİSİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	28.08.1979, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	16.10.1981[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Askeri Rejim[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Mehmet ÖZLER (28.08.1979 - 16.10.1981)
Şile, 1948

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) *Vatan Partisi*'nden ayrılan bir grup tarafından kurulmuştur. Partinin kuruluşu ile ilgili Bkz. E.G.M. 31.08.1979 Tarih, Top.Ol. (A30 - 6908) Sayılı belge, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) 21.01.1975 tarihinde kurulan *Vatan Partisi*'nin Aralık 1979'daki kongresinde, partiyi silahlı mücadelenin gerekliliğini saptayamamakla eleştiren Mehmet ÖZLER liderliğindeki bir grup partiden ayrılarak *Sosyalist Vatan Partisi*'ni kurmuşladır.

(3) M.G.K.'nun 12.09.1980 Tarih, 7 Sayılı Bildirisi (Resmi Gazete 12.9.1980 Tarih, 17103 Sayı) ile partinin faaliyeti durdurulmuş, 10.10.1981 Tarih, 2533 Sayılı Kanun ile 16.10.1981 tarihinde parti kapatılmıştır.

	HÜRRİYETÇİ MİLLET PARTİSİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	20.12.1979, İstanbul[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	16.10.1981[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Askeri Rejim[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

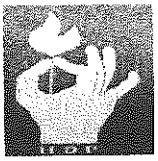
Hürrem IŞIK (20.12.1979 - 16.10.1981)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) 24.04.1980 Tarih, 09417 Sayılı E.G.M. belgesinde, *Hürriyetçi Millet Partisi*'ne dair başka bir evrağın arşivlerde bulunmadığı bildirilmiştir.

(3) M.G.K.'nun 12.09.1980 Tarih, 7 Sayılı bildirisi (Resmi Gazete 12.9.1980 Tarih, 17103 Sayı) ile partinin faaliyeti durdurulmuş, 10.10.1981 Tarih, 2533 Sayılı Kanun ile 16.10.1981 tarihinde parti kapatılmıştır.

	HÜR DEMOKRATLAR PARTİSİ[3]
KURULUŞ TARİHİ	27.06.1980[1] İstanbul
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	16.10.1981[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Askeri Rejim[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Tespit edilememiştir.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1980 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminden Bugüne Kadar Ülkemizde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi, E.G.M. G.D.B. tarafından 31.01.1983 tarihinde hazırlanarak onaylanan "*Cumhuriyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler*" listesi ve E.G.M. tarafından hazırlanan "*1923 - 2005 Yılları Arasında Ülkemizde Kurulan Siyasi Partilerin İsimleri ve Kuruluş Tarihleri*" isimli tarihsiz/sayısız liste.

(2) M.G.K.'nun 12.09.1980 Tarih, 7 Sayılı bildirisi (Resmi Gazete 12.9.1980 Tarih, 17103 Sayı) ile partinin faaliyeti durdurulmuş, 10.10.1981 Tarih, 2533 Sayılı Kanun ile 16.10.1981 tarihinde parti kapatılmıştır.

(3) Parti, 03.07.1992 Tarih, 3821 Sayılı "*16.10.1981 Tarih ve 2533 Sayılı Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanun'un Yürürlükten Kaldırılmasına ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanun'unda Değişiklik Yapılmasına İlişkin*" Kanun (Resmi Gazete 03.07.1992 Tarih, 21273 Sayı)'dan yararlanmmış ve tekrar açılmamıştır.

	MİLLİYETÇİ DEMOKRASİ PARTİSİ[1][2][4]
KURULUŞ TARİHİ	16.05.1983, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	04.05.1986[6]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[6]
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi, darbe yanlısı
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	06.11.1983 (%23.3)[2]
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	06.11.1983 (71 M.V./400)[2]

GENEL BAŞKANLAR

1) Cihadettin Turgut SUNALP (16.05.1983[3] - 14.07.1985)
İstanbul, 1917 - Harp Okulu - Diplomat - Ege Ordu Komutanı - Ottowa Büyük Elçisi - 17. Dönem İzmir M.V.

2) Ülkü SÖYLEMEZOĞLU (14.07.1985[5] - 04.05.1986)
Elbistan, 1936 - İstanbul Üni. -İktisadi ve İdari Bilimler - İktisatçı - 17. 18. Dönem Kahramanmaraş M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 16.05.1983, 263734.

(2) Parti, 12 Eylül'ün darbeci generalleri tarafından, iktidara gelmesi arzusuyla kurdurulduu fakat 1983 yılındaki genel seçimlerde seçimlerde umulan başarıyı gerçekleştiremedi.

(3) Cihadettin Turgut SUNALP'ın genel başkan seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. *Milli Demokrasi Partisi* Genel Merkezi 06.06.1983 Tarih, 3 Sayılı ve Y.C.B. 06.06.1983 Tarih, SP/1 - 26 Sayılı belgeler.

(4) Milli Güvenlik Konseyi, *Milliyetçi Demokrasi Partisi*'nin üç üyesini veto etmiştir. Bkz. Y.C.B. 07.07.1983 Tarih, SP 1/123 Sayılı belge ve Milli Güvenlik Konseyi Gen. Sek. 04.06.1983 Tarih 2050 - 17 - 83/763 Sayılı belge.

(5) Partinin 13 - 15.07.1985 tarihlerinde düzenlenen I. Olağan Büyük Kongresi'nde 636 delegenin 425'nin oyunu alan Ülkü SÖYLEMEZOĞLU genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. Y.C.B. 23.07.1985 Tarih, 4806 Sayılı belge.

(6) Partinin 04.05.1986 tarihinde toplanan Olağanüstü Büyük Kongresi'nde partinin kapatılmasına 354 delegenin kabul oyuyla karar verilmiştir. Bkz. Ankara 24. Noterliği 04.05.1986 Tarih, 15920 Sayılı, Y.C.B. 05.05.1986 Tarih, 2854 Sayılı, E.G.M. G.D.B. Sen.Faa.Top.01.A - 2 Sayılı ve E.G.M. Sen.Faa.Top. Dairesi 24.04.1986 Tarih, 13771 Sayılı belgeler.

	ANAVATAN PARTİSİ (2)(3)(5)(6)(7)(8)(9)(11)(12)(13)(19)
KURULUŞ TARİHİ	20.05.1983, Ankara(1)
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	06.11.1983 (%45.1) 29.11.1987 (%36.3) 20.10.1991 (%24) 24.12.1995 (%19.6) 18.04.1999 (%13.2) 03.11.2002 (%5.1)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	06.11.1983 (211 M.V./400) 29.11.1987 (292 M.V./450) 20.10.1991 (115 M.V./450) 24.12.1995 (132 M.V./550) 18.04.1999 (86 M.V./550)

GENEL BAŞKANLAR

1) Turgut ÖZAL (20.05.1983 - 17.11.1989(4))
Malatya, 1927 - İTÜ - Mühendis - Ekonomist - DPT ve Başbakanlık Eski Müsteşarı - Dünya Bankası Müşavirliği - 17. ve 18. Dönem İstanbul M.V. - 44. Hük. Dışarıdan Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı - 45., 46. Hük. Başbakanı - 8. Cumhurbaşkanı - Ö.T.: 17.04.1993

2) Yıldırım AKBULUT (17.11.1989[4] - 16.06.1991[10])
Erzincan, 1935 - İstanbul Üni. - Hukuk - Avukat - 17., 18. ve 19. Dönem Erzincan M.V. - TBMM 15. ve 21. Başkanı - 45. Hük. İç İşleri Bakanı - 47. Hük. Başbakanı

3) Ahmet Mesut YILMAZ, (16.06.1991[10] - 28.11.2002[14])
İstanbul, 1947 - Ankara Üni. - İktisat -Ekonomist - Sanayici - 17., 18., 19., 20. ve 21. Dönem Rize M.V. - 45. Hük. Kültür ve Turizm Bakanı - 46., 47. Hük. Dış İşleri Bakanı - 45. Hük. Gümrük ve Tekel Bakanı - 45. Hük. Devlet Bakanı - 57. Hük. Başbakan Yardımcısı - 48., 53., 55. Hük Başbakanı

Ekrem PAKDEMİRLİ (vekâleten) (27.12.2002[14] - 11.01.2003)

4) Ali Talip ÖZDEMİR (11.01.2003[15] - 13.12.2003[16])
Konya, 1953 - ADMMA - Makine Mühendisliği - Konya Ereğli ve Bakırköy Belediye Başkanı - Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği Başkanı - Bakırköyspor Kulübü Başkanı - 18. Dönem Konya, 20 .Dönem İstanbul M.V. - 48. Hük. Çevre Bakanı - 48., 53. Hük. Devlet Bakanı

5) Nesrin NAS (13.12.2003[16] - 25.11.2004[17])
Bünyan, 1958 - Üniversite - İktisat - Öğretim Üyesi - Uluslararası Finans Kuruluşları Euromoney, DC Gardner ve Emerging Markets'in Türkiye Temsilciliği - Başbakanlık Sermaye Piyasası Kurulu Danışmanlığı.

Halil İbrahim ÖZSOY (vekâleten)[17] (25.11.2004 - 02.04.2005)

6) Erkan MUMCU (02.04.2005[18] -)
Yalvaç, 1963 - İstanbul Üni. - Hukuk - Avukat - 20., 21. ve 22. Dönem Isparta M.V. - 58. Hük. Turizm, Milli Eğitim Bakanı - 57., 59. Hük. Kültür ve Turizm Bakanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 20.05.1983 Tarih, 7155 Sayılı alındı belgesi.

(2) Parti, 20.06.1983 tarihinde E.G.M. verdiği dosyada, parti adının kısaltmasının *Ana. Parti.* olduğunu belirtmiştir.

(3) 37 kurucu üyenin yedisi, 07.06.1983 tarihinde M.G.K.'nun 84 No'lu kararıyla veto edilmiştir.

(4) Turgut ÖZAL 07.11.1989 tarihinde düzenlenene törenle Cumhurbaşkanlığı görevine başladı ve aynı gün hükümeti kurma görevini Yıldırım AKBULUT'a verdi. 15.11.1989 tarihinde de Yıldırım AKBULUT başkanlığındaki hükümet güvenoyu aldı. Yıldırım AKBULUT 17.11.1989 tarihindeki *Anavatan Partisi* I. Olağanüstü Kurultayında, 1132 delegenin 739'unun oyunu alarak genel başkan seçildi. Bkz. Çankaya 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 20.11.1989 Tarih, 1005/12 Sayılı ve *Anavatan Partisi* Genel Merkezi, 23.11.1989 Tarih, T.006.4/1118 Sayılı belgeler.

(5) 06.01.1994 tarihinde *Türkiye İçin Birlik Partisi*'nin *Anavatan Partisi*'ne iltihak kararı için Bkz. *Anavatan Partisi* Genel Merkezi, 11.01.1994 Tarih, G.S.006.a/10011 Sayılı belge.

(6) *"Anavatan Partisi'nin, ihdas ederek personeline kullandırdığı "tanıtıcı özel rozet"in, kol bağı ve benzeri alâmetlerden olduğu, bunun yapım ve kullanılmasının 22.04.1983 Tarihli 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 94. Maddesine aykırı düştüğü öne sürülerek ve bu konuda sözü erdilen siyasi partinin yetkili organınca alınmış bir kararı da olmadığı belirtilerek, bu aykırılığın giderilmesi için aynı yasanın 104. Maddesi uyarınca ilgili siyasi partiye ihtar"* verilmesini içeren Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 06.10.1983 Tarih, SP. 3 – 3 18 Sayılı başvurusu Anayasa Mahkemesi tarafından 18.10.1983 tarihinde (Esas 1983/1Karar 1983/1) görüşülerek *Anavatan Partisi*'ne ihtar yapılması istemini içeren başvurunun reddine karar verilmiştir.

(7) *Anavatan Partisi* Tüzüğü'nün 48. Madde'sinin (C) bendinde yapılmış olan *"Genel Başkan tarafından seçilen 7 asıl üye" biçimindeki düzenlemenin, Anayasa'nın 69. Madde'sinin üçüncü fıkrasına ve bu maddenin son fıkrasına dayanılarak çıkarılan 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 4/2., 14/5., 15. ve 16/a. maddelerine aykırı olduğu öne sürülerek Anavatan Partisi'ne bu aykırılığın giderilmesi için ihtarda"* bulunulması içeren Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, 17.9.1984 Tarihli SP.3-Hz.1984/193 Sayılı iddianamesi Anayasa Mahkemesi tarafından 11.10.1984 tarihinde (Esas:1984/1, Karar 1984/1) verilen kararda *"konusu bulunmayan işe ilişkin istem hakkında karar verilmesine yer olmadığına" ve dolayısıyla davanın reddine karar vermiştir. Anavatan Partisi Tüzüğü'nün 48. Madde'sinin birinci fıkrasının (c) bendinde, son olarak, "Büyük Kongrede yeni genel başkan tarafından gösterilen 14 aday arasından seçilen 7 asıl ve 3 yedek üye" biçiminde yapılan değişikliğin, Anayasa'nın 69. Madde'sinin üçüncü fıkrasına ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın öngördüğü parti içi demokrasi ve eşitlik ilkesine ve bu hususu içeren 4. Madde'sinin ikinci fıkrası hükmüne aykırı olduğunu belirterek, adı geçen Partiye, Yasanın dördüncü kısmı dışındaki 4. madenin ikinci fıkrasına olan bu aykırılığın giderilmesi için, aynı Yasanın 104. Madde'si uyarınca ihtar yapılmasını içeren Cumhuriyet Başsavcılığı'nın ihtar istemi Anayasa Mahkemesi tarafından 12.10.1984. tarihinde (Esas: 1984/2, Karar Sayısı: 1984/2) değerlendirilerek Anavatan Partisi Tüzüğü'nün ihtar istemine konu edilen düzenlemesi, 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun dördüncü kısmı dışında, emredici kurallara aykırılık taşımadığından yerinde bulunmayan istemin reddine"* karar verilmiştir.

(8) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 04.12.1990 Tarih, SP. 3. Hz.1990/22 Sayılı başvuru dilekçesi ile *"Yazıyla bildirilmesine karşın, dolandırıcılık suçundan kesinleşmiş mahkûmiyeti bulunan üyenin kaydını silmeyerek 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'na aykırı davranan Anavatan Partisi'ne adıgeçen Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar verilmesi"* istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 08.01.1991 tarihinde (Esas: 1990/5, Karar Sayısı: 1991 /1) görüşülerek *"Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın*

yazıyla iki kez bildirmesine karşın dolandırıcılık suçundan kesinleşmiş mahkûmiyeti bulunan Hüseyin Bülbül'ün üyelik kaydını silmeyerek 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 11. maddesine aykırı davranan Anavatan Partisi'ne belirtilen aykırılığı gidermesi için sözü edilen Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtarda bulunulmasına" oybirliği ile karar verilmiştir.

(9) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 14.01.1991 Tarih, 5P.3.Hz. 1985/1075 Sayılı başvuru dilekçesi ile *"Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iki kez yazıyla bildirmesine karşın, hırsızlık, evrakta sahtekârlık, sahtecilik, Türk Ceza Yasası'nın 168/2. ve 536/2. maddelerine aykırı davranmak suçlarından kesinleşmiş mahkûmiyetleri bulunan dört üyenin kaydını silmeyerek 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'na aykırı işlemi sürdürdüğü savıyla Anavatan Partisi'ne adı geçen Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar verilmesi"* istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 30.04.1991 tarihinde (Esas: 1991/2, Karar: 1991 /3) görüşülerek *"Üyelik kaydının sürmesine yasal engel bulunmayan Halil AKÇAY yönünden Anavatan Partisi'ne ihtara gerek olmadığına; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yazıyla iki kez bildirmesine karşın kesinleşmiş mahkumiyeti bulunan Müslüm YILMAZ, Mustafa ASLAN ve Mehmet ŞAHİN'in üyelik kayıtlarını silmeyerek 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 11. maddesine aykırı davranan Anavatan Partisi'ne belirtilen aykırılığı gidermesi için sözü edilen Kanun'un 104. Maddesi uyarınca ihtarda bulunulmasına"* oybirliğiyle karar verilmiştir.Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 01.09.1992 Tarihli ve SP 3 Hz.1992/75 Sayılı başvuru ile *"Anavatan Partisi Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun 20.04.1992 Tarih, 13 Sayılı kararıyla işten el çektirilen Ankara İl Yönetim Kurulu'na 26.05.1992 tarihinde bu karar tebliğ edildiği halde, tebliğ tarihinden itibaren kırkbeş gün içinde il Kongresi'nin toplanarak yeni İl Yönetim Kurulu'nun oluşturulmaması 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 19. Madde'sinin beşinci fıkrasına aykırı olduğundan, yasal zorunluluğun yerine getirilip aykırılığın giderilmesi konusunda, aynı Kanun'un 104. maddesine göre Anavatan Partisi'ne ihtar verilmesi"* istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 08.09.1992 tarihinde (Esas 1992/1, Karar: 1992/1)görüşülerek *"2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 104. Madde'si gereğince Anavatan Partisi'ne ihtarda bulunulmasına"* karar verilmiştir.

(10) Partinin 16.06.1991 tarihinde yapılan 3. Olağan Büyük Kongresi'nde, Ahmet Mesut YILMAZ, 1154 geçerli oyun 631'ini alarak genel başkan seçilmiştir. Bkz. E.G.M. 05.07.1991 Tarih, 147619 Sayılı, Ankara Valiliği Emniyet Müdürlüğü 08.07.1991 Tarih, 6523 Sayılı, *Anavatan Partisi* Genel Merkezi Genel Sekreterliği 29.06.1991 Tarih, G.S.006.4/11411 Sayılı belgeler.

(11) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 8.10.1992 Tarih, SP.3.Hz.1992/81 Sayılı başvurusu ile *"Anavatan Partisi Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun muhtelif kararlarıyla işten el çektirilen muhtelif il yönetim kurullarına bu kararlar tebliğ edildiği halde 45 gün içerisinde il Kongrelerinin. toplanarak yeni il Kongrelerini oluşturamamaları nedeniyle 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 19. Madde'sinin beşinci fıkrası yükümlülüğünü yerine getirmeyen Anavatan Partisi'ne aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 21.10.1992 tarihinde (Esas: 1992/2, Karar 1992/2) görüşülerek "2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 104. Madde'si gereğince Anavatan Partisi'ne ihtarda bulunulmasına"* oyçokluğu ile karar verilmiştir.

(12) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 13.10.1992 Tarih, SP. 3. Hz. 1992/83 Sayılı başvurusu ile "*Anavatan Partisi Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun muhtelif kararlarıyla işten el çektirilen 106 ilçenin yönetim kurullarına bu kararlar tebliğ edildiği halde, 30 gün içerisinde ilçe Kongrelerinin yeni ilçe yönetim kurullarını oluşturmamaları nedeniyle 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 20. Madde'sinin dokuzuncu fıkrası yü-*

kümlülüğünü yerine getirmeyen anılan Parti'ye aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 03.11.1992 tarihinde (Esas 1992/3, Karar 1992/3) görüşülerek "*2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 104. Madde'si gereğince Anavatan Partisi'ne ihtarda bulunulmasına*" oy çokluğu ile karar verilmiştir.

(13) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 09.05.2002 Tarih, SP.3. Hz.2002/4 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*Siyasi Partiler Yasası'na aykırı olduğu gerekçesiyle Parti tüzüğünün 60. Madde'sinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan kuralın Kanun'ya uygun hale getirilmesi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın istemini süresinde yerine getirmeyen Anavatan Partisi'ne 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 104. Madde'si uyarınca ihtar verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 22.01.2003 tarihinde (Esas: 2002/3, Karar:2003/1) görüşülerek "*Yazılı uyarıya karşın Parti Tüzüğü'nün 60. Madde'sinin birinci fıkrasının (c) bendini, Anayasa'nın 69. Madde'sinin birinci fıkrası ile 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 4., 16. ve 93. maddelerine uygun hale getirmediği ileri sürülerek Anavatan Partisi'ne ihtar kararı verilmesi isteminin reddine*" karar verilmiştir.

(14) Ahmet Mesut YILMAZ 28.11.2002 Tarih, 407 Sayılı dilekçe ile genel başkanlıktan istifa etmiş, Merkez Karar Yürütme Kurulu 27.12.2002 Tarih, 9 Nolu kararıyla Ekrem PAKDEMİRLİ'nin genel başkan vekilliğine getirilmesine oybirliği ile karar verilmiştir. Bakınız: *Anavatan Partisi* Genel Merkezi 08.01.2003 Tarih, GES.006 -4 / 74 Sayılı belge.

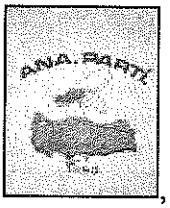
(15) 11 - 12.01.2003 günü düzenlenen 3. Olağanüstü Büyük Kongre'de, 1078 oyun 640'ını alan Ali Talip ÖZDEMİR, birinci turda genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. Çankaya 4. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 14.01.2003 Tarih, 09 Sayılı belge.

(16) Nesrin NAS, 13 - 14.12.2003 günü yapılan 8. Olağan Kongresi 796 oyun 711'ini alarak genel başkan seçilmiştir. Çankaya 4. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 17.12.2003 Tarih, 111 Sayılı ve *Anavatan Partisi* Genel Merkezi 30.01.2004 Tarih, GES - 006 - 4/8177 Sayılı belgeler.

(17) 25.11.2004 tarihinde istifa eden Nesrin NAS'ın yerine, parti tüzüğünün 63. Madde'si gereği Halil İbrahim ÖZSOY vekâleten getirilmiştir. Bkz. Ankara Emniyet Müdürlüğü, 03.01.2005, B.05.1.E.G.M..4.06.00.12.05.15151 - 38026 Sayılı, *Anavtan Partisi* Genel Merkezi 27.12.2004 Tarih, GES - 006 - 4/3747 Sayılı ve Y.C.B. 28.12.2004 Tarih, 2269 Sayılı belgeler.

(18) Partinin 02.04.2005 tarihinde toplanan 4. Olağanüstü Büyük Kongre'sinde, 859 delegenin 852'sinin oyunu alan Erkan MUMCU genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. E.G.M. 02.04.2005 Tarih, B.05.1.E.G.M..4.06.00.12.05.15151 - 05/4422. Sayılı ve Çankaya 4. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 06.04.2005 Tarih, 93 Sayılı belgeler.

(19) *Anavatan Partisi* nin eski amblemleri aşağıda görülmektedir:

	BÜYÜK TÜRKİYE PARTİSİ[3]
KURULUŞ TARİHİ	20.05.1983, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	26.07.1983
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	M.G.K. Kararı[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir genel seçime katılmamıştır
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Ali Fethi ESENER (20.05.1983 - 26.07.1983)
İstanbul, 1915 - Harp Akademisi - Asker - 5. Kolordu Eski Komutanı, 3. Ordu Eski Komutanı - Jandarma Genel Komutan Yardımcısı - Yüksek Askeri Şura Eski Üyesi, Ö.T.: 1986

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 31.05.1983 Tarih, 121180 Sayılı ve Y.C.B. 20.05.1983 Tarih, SP - 2 Sayılı belgeler.

(2) 1981'de siyasi partilerin tekrar kurulmasına izin verildikten sonra kapatılan *Adalet Partisi* kurmayları tarafından kuruldu, fakat parti M.G.K.'nun 79 Sayılı kararı ile kapatıldı. Partinin M.G.K. tarafından kapatılması ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 31.05.1983, 297003 Sayılı belge. M.G.K.'nun 31.05.1983 tarihli 79 No'lu kararında parti ile ilgili olarak "*tutum ve davranışları ile vicdan sahibi vatandaşlarımızın gözleri önünde sergiledikleri oyunlarla, milletçe yıllardır özlenen huzur sükuna kavuşmuş ülkemizde, vatandaşlarımızı yeniden kamplara bölme, aralarına yeniden nifak tohumları serpme istidadı gösteren ve feshedilmiş bir partinin varlık ve felsefesinin devam ettirilmesi ihtirasının meydana getirdiği bir kin ve intikam bayrağı açmaya yeltendikleri apaçık ortaya çıkmıştır. Ayrıca Anayasa'nın geçici 4. maddesi ile siyasi kısıtlamaya tabi kılınan kişilerin de, Anayasa hükümlerini göz ardı ederek parti kurma faaliyetlerine bizzat katıldıkları ve kamuoyunu, huzur bozacak şekilde ters yönde etkilemeye çalıştıkları tepit edilmiştir*" ifadesi bulunmaktadır.

(3) Parti tüzüğünün 1. maddesinde partinin amblemi *arı* olarak belirtilmektedir. Ancak parti ablemine arşivlerde rastlanılamamıştır.

	HALKÇI PARTİ
KURULUŞ TARİHİ	25.05.1983, Ankara
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	03.11.1985[1]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Sosyal Demokrasi Partisi ile birleşme[1]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol[2]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	06.11.1983 (%30.5)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	06.11.1983 (117 M.V./400)

GENEL BAŞKANLAR

1) Necdet CALP (25.05.1983 - 01.07.1985)
Karamürsel, 1922 - Ankara Üni. - Hukuk, Kamu Yönetimi - Mülkiye Müfettişi - Siirt Valisi - Başbakanlık Özel Kalem Müdürü - İzmir Valisi - Başbakanlık Müsteşarı - 17. Dönem Ankara M.V. - Ö.T.: 13.09.1998

2) Aydın Güven GÜRKAN[2] (01.07.1985 - 03.11.1985)
Elazığ, 1941 - Ankara Üni. - Öğretim Üyesi - Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu Müdürü - 17. Dönem Antalya, 19. ve 20. Dönem İçel M.V. - 50. Hük. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı - Ö.T.: 22.01.2006

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) *Sosyal Demokrasi Partisi* ile birleşme konusunda partinin genel başkanı Erdal İNÖNÜ ile temaslar yürüten Aydın Güven GÜRKAN, kısa sürede anlaşmayı sağlayarak, 03.11.1985'teki 1. Büyük Kongre'de alınan kararla gerçekleşen birleşmenin mimarlarından oldu. Birleşmenin ardından aynı gün oy birliği ile *Sosyal Demokrat Halkçı Parti* adını alan birleşik partinin ilk kurucu genel başkanı olan Aydın Güven GÜRKAN, 01.06. 1986'da bu görevini Erdal İNÖNÜ'ye bıraktı.

(2) Parti programında *Halkçı Parti*'nin tanımı, sosyal adaletçi, sosyal güvenlikçi, çalışanların yaşam düzeyini yükseltmeye ve onların toplum içindeki saygınlığını yüceltmeye çalışan devletçiliğe ağırlık veren, özgürlükçü parlamenter demokrasiye bağlı sosyal demokrat bir parti olarak tanımlanmaktadır.

	SOSYAL DEMOKRAT HALKÇI PARTİ[3][4][5][6] (SOSYAL DEMOKRASİ PARTİSİ)[1][2][6]
KURULUŞ TARİHİ	06.06.1983, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	19.02.1995[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Cumhuriyet Halk Partisi ile birleşme
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	29.11.1987 (%24.8) 20.10.1991 (%20.8)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	29.11.1987 (99 M.V./450) 20.10.1991 (88 M.V./450)

GENEL BAŞKANLAR

1) Erdal İNÖNÜ (06.06.1983 - 27.06.1983)[1], (18.11.1983 - 03.11.1985), (01.06.1986 - 19.12.1995)
Ankara, 1926 - Ankara Üni. - Fizik - Öğretim Üyesi - ODTÜ Rektörü - TÜBİTAK Bilim Kurulu, AEK, UNESCO Yürütme Kurulu Üyesi - TÜBİTAK Temel Bilimler Araştırma Enstitüsü Müdürü - 17. ve 18. Dönem İzmir M.V. - 50. Hük. Dış İşleri Bakanı - 49., 50. Hük.Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

2) Cezmi KARTAY (27.06.1983[1] - 18.12.1983)
İzmit, 1920 - Ankara Üni. - Kemaliye, Akyazı, Çermik ve Baskil Kaymakamı - Mülkiye Müfettişi - Malatya Valisi ve Belediye Başkanı - Tekirdağ ve Gaziantep Valisi - Ankara Ticaret Borsası Genel Sekreteri - Sosyal Demokrasi Partisi Kurucusu - Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı Su ve Kanalizasyon İdaresi (ASKİ) Genel Müdürü

3) Aydın Güven GÜRKAN (03.11.1985 - 01.06.1986)
Elazığ, 1941 - Ankara Üni. - Öğretim Üyesi - Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu Müdürü - 17.Dönem Antalya, 19. ve 20. Dönem İçel M.V. - 50. Hük. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı - T: 22.01.2006

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) *Sosyal Demokrasi Partisi*'nin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 06.06.1983 Tarih, 297641 Sayılı belge.

(2) *Sosyal Demokrasi Partisi*'nin 21 kurucusu M.G.K. tarafından veto edildi. Genel başkan Erdal İNÖNÜ de veto edilenler arasındaydı ve bu gelişme üzerine 27.06.1983 tarihinde genel başkanlık görevini Cezmi KARTAY'a bıraktı.

(3) *Demokratik Katılım Partisi*, 15.03.1993 tarihli Merkez Yürütme Kurulu toplantısında *Sosyal Demokrat Halkçı Parti*'ye katılmıştır. Bkz. *Sosyal Demokrat Halkçı Parti* Genel Sekreterliği 01.04.1993 Tarih, 513 Sayılı belge.

(4) *Sosyal Demokrasi Partisi*'nin 03.11.1985 tarihinde yapılan I. Olağanüstü Kongresi'nde 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu 109. Maddesi hükümleri içerisinde partinin kapatılmasına ve *Halkçı Parti*'yle birleşmesine karar verilmiştir. Aydın Güven GÜRKAN başkanlığındaki *Halkçı Parti*, 03.11.1985 tarihinde Erdal İNÖNÜ Başkanlığı'ndaki *Sosyal Demokrasi Partisi*'ne katıldı ve aynı gün Sosyal *Demokrat Partisi* adını değiştirerek *Sosyal Demokrat Halkçı Parti* ismini aldı. *Sosyal Demokrat Halkçı Parti*, 19.02.1995 tarihinde *Cumhuriyet Halk Partisi*'ne katıldı. *Sosyal Demokrat Halkçı Parti* 18.02.1995 tarihinde toplanmış ve fesih kararı alınmıştır; aynı tarihte *Cumhuriyet Halk Partisi* Olağanüstü Kurultay'ı toplanarak feshedilen *Sosyal Demokrat Halkçı Parti*'nin *Cumhuriyet Halk Partisi*'ne katılmasını kabul etmiştir. Konuyla ilgili olarak Bkz. E.G.M. 03.11.1985 Tarih, 717968 Sayılı ve *Cumhuriyet Halk Partisi* 28.02.1995 Tarih, 1995/2436 Sayılı belge. Ayrıca Bkz. Y.C.B. 28.06.1995 Tarih, SP. Muh. 1995/211 Sayılı belgeler. Her iki partinin birleşmesiyle ilgili kurultay 18.02.1995 tarihinde Ankara'da düzenlenmiştir. *Cumhuriyet Halk Partisi* ve *Sosyal Demokrat Halkçı Parti* arasındaki bütünleşme protokolünün ön gördüğü seçimlerin yapılmasının ardından, aynı tarihte, 588 delegenin 573'ünün oyunu alan Hikmet ÇETİN partinin 26. Olağan Kurultay'ında genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. *Cumhuriyet Halk Partisi* Genel Sekreterliği 28.02.1995 Tarih, 1995/2436 Sayılı, *Sosyal Demokrat Halkçı Parti* Genel Başkanlığı, 20.02.1995 Tarih, 155 Sayılı, Y.C.B 01.03.1995 Tarih, 161 Sayılı E.G.M. 06.06.1983 Tarih, 297641 Sayılı ve E.G.M. 24.02.1995 Tarih, B.05.1.E.G.M:.4.06.00.12.04 - 15154 - 2521 - 95/95 Sayılı belgeler.

(5) Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 28.4.1989 Tarih, SP.4.Hz.1989/51 Sayılı başvurusuyla "*Tüzüğünün kimi maddelerinin ve Parti İçi Kurul, Komisyon, Komite ve Çalışma Gruplarının Kuruluş ve Çalışmaları Yönetmeliği'nin Genel Merkez ile il ve ilçelerde kadın ve gençlik komisyonları kurulmasını öngören hükümlerinin 22.04.1983 Tarihli 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olduğu savıyla, Sosyal Demokrat Halkçı Parti hakkında aynı Yasanın 104. Madde'si uyarınca dört kez ihtar kararı verilmesi*" istemi Anayasa Mahkemesi tarafından 18.10.1989 tarihinde (Esas: 1989/1, Karar: 1989/1) görüşülerek "*Dosyadaki bilgi ve belgeler karşısında, ihtar istemi hakkında ilgililerin sözlü açıklamalarının dinlenmesine gerek olmadığına, oybirliğiyle; Sosyal Demokrat Halkçı Parti Tüzüğü'nde, 35. Maddesinin dördüncü fıkrasıyla oluşan, 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 19. ve 20. maddelerine aykırılığın giderilmesinin aynı Kanun'un 104. Maddesi uyarınca adıgeçen Siyasi Partiye ihtarına, oyçokluğuyla; 29.11.1988 günü işten el çektirilen Erzurum, Malatya, İçel; 09.12.1988 günü işten el çektirilen Siirt, 21.12.1988 günü işten el çektirilen İstanbul, Bursa ve 22.12.1988 günü işten el çektirilen Diyarbakır İl Yönetim Kurulları'nın yerine kırk beş günlük yasal süre içinde yeni yönetim kurullarının seçilmemesi nedeniyle ihtarda bulunulması isteminin reddine, oyçokluğuyla; Sosyal Demokrat Halkçı Parti Tüzüğü'nün, 8. Madde'sinin*

"Üyeler arasında olması gereken eşitlik ve demokrasi esaslarına", 39. Madde'sinin birinci fıkrasının, "2820 Sayılı Kanun'un 19. ve 20. maddelerine", 66. Madde'sinin son fıkrasının, "Anayasada nitelikleri belirtilen demokrasi esaslarına", Geçici 2. Madde'sinin "2820 Sayılı Kanun'un 6. maddesine ve parti içi demokrasi ilkelerine", aykırılık oluşturmadığına ve bu maddelere ilişkin ihtar isteminin reddine, oyçokluğuyla; Sosyal Demokrat Halkçı Parti'nin "Parti İçi Kurul, Komisyon, Komite ve Çalışma Gruplarının Kuruluş ve Çalışmaları Yönetmeliği" nin, Genel Merkez'de, il ve ilçelerde kadın ve gençlik komisyonları kurulmasına ilişkin 11 - 16. maddelerinden oluşan kurallar nedeniyle yapılması istenilen ihtar, 2820 Sayılı Kanun'un Dördüncü Kısmı'nda yeralan 91. maddeye dayandırıldığından, 104. Madde koşullarına uymayan başvurunun reddine, oybirliğiyle" karar verilmiştir.

(6) *Sosyal Demokrasi Partisi*'nin amblemi şu şekildedir:

	YÜCE GÖREV PARTİSİ[2][3]
KURULUŞ TARİHİ	06.06.1983, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	25.08.1983
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol[4]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Baha Vefa KARTAY (06.06.1983 - 25.08.1983)
Emekli Kurmay Albay - Büyükelçi

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 13.06.1983 Tarih, 7685 Sayılı Bilgi Fişi.

(2) Milli Güvenlik Konseyi 71 kurucu üyeden 62'sinin kurucu üye olmasını uygun bulmamıştır.

(3) Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, 01.07.1983 gününde Anayasa Mahkemesi kaydına geçen 30.06.1983 Tarih, S.P/6 - 61 Sayılı iddianamesiyle "*Yüce Görev Partisi'nin dağılma durumunun saptanması ve kapatılmasına karar verilmesi*" istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde açılan davada, Anayasa Mahkemesi'nin Resmi Gazete'nin 23.06.1984 Tarih, 18440 Sayılı nüshasında yayınlanan 25.08.1983 tarihindeki (Esas: 1983/1, Karar: 1983/1) kararıyla "*Anayasa Mahkemesi'ne Cumhuriyet Başsavcılığı'nca açılan kapatma davasındaki iddia kapsamı içinde kalarak Yüce Görev Partisi'nin hukuki varlığının sona erip ermediğini saptayıp karara bağlamanın Anayasa Mahkemesi'nin görevi içinde olduğuna, oyçokluğuyla; Yüce Görev Partisi'nin 71 kurucu üye ile kurularak tüzel kişilik kazandığı, bu kurucu üyelerden 62'sinin 22.04.1983 Tarihli, 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun Geçici 4. maddesine dayanılarak alınan 24.06.1983 Tarihli 86 Sayılı ve Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 24.06.1983 Tarihli, SP 6/51 Sayılı yazısı ekinde gönderilerek beş gün içinde gereğinin yerine getirilmesi istenen Milli Güvenlik Konseyi kararıyla uygun bulunmadığı, bu kararın adı geçen siyasi partiye tebliği edilmeden İçişleri Bakanlığı'na yazılıp Genel Başkanları tarafından imzalanan iki ayrı yazıda "kendisi de dahil olmak üzere 53 Üyenin istifa ettiğinin" bildirildiği, gerek Cumhuriyet Başsavcılığı'nın gerek İçişleri Bakanlığı'nın aynı konuyu içeren yazılarına ekli olan kararın partiye tebliğ edilemediği, sağlanarak dava dosyasına konulan istifa dilekçelerine göre partinin hukuki varlığını sürdürecek ve Milli Güvenlik Konseyi kararını yerine getirecek kurucu üye kalmadığı, incelenen belgelerden anlaşıldığından Yüce Görev Partisi'nin hukuki varlığının sona erdiğine oybirliğiyle; yukarıda varılan sonuç karşısında, Yüce Görev Partisi'nin kapatılmasına ilişkin istemin reddine, oyçokluğuyla*" karar verilmiştir.

(4) Parti programının 1. maddesinde "*Büyük Atatürk'ün dehasıyla sistemleşen Kemalist yaşam tarzının Türk halkının özlemlerine cevap verecek en doğru yol olduğuna içtenlikle inanmış olarak; bu ileri sistemi yüce Türk Milleti'nin karakterine, çağın ihtiyaçlarına tam uyarlılık gösterdiğine inandığı*" ibaresi yer almaktadır.

	DOĞRU YOL PARTİSİ (4)(5)(9)(12)(13)(14)(15)(17)
KURULUŞ TARİHİ	23.06.1983, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	29.11.1987 (%19.1) 20.10.1991 (%27) 24.12.1995 (%19.2) 18.04.1999 (%12) 03.11.2002 (%9.5)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	29.11.1987 (59 M.V./450) 20.10.1991 (178 M.V./450) 24.12.1995 (135 M.V./550) 18.04.1999 (85 M.V./550)

GENEL BAŞKANLAR

1) Ahmet Nusret TUNA (28.06.1983[2] - 07.07.1983[2])
Mucur, 1916 - İstanbul Üni.- Hukuk - Hâkim - Gazeteci - C.S. Kastamonu Üyesi - 36. Hük. Tarım Bakanı – Ö.T.: 22.11.1988

2) Esat Yıldırım AVCI (15.07.1983[3] - 14.05.1985)
Çal, 1927 - Ankara Üni. - Tıp - İç Hastalıkları Mütehassısı - Denizli Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürü - Denizli İl Genel Meclis Üyesi - Çocuk Esirge Kurumu Başkanı - Danışma Meclisi Denizli Üyesi - 18. Dönem Denizli, 19. Dönem İzmir M.V. - TBMM Eski Başkan Vekili

3) Ahmet Hüsamettin CİNDORUK (28.05.1985[6] - 24.09.1987[7][8])
İzmir, 1933 - Ankara Üni. - Hukuk - Avukat - 17. Dönem (Ara Seçim) Samsun, 19. Dönem Eskişehir M.V. - TBMM 17. Başkanı

4) Süleyman Sami DEMİREL (24.09.1987[8] - 16.05.1993[10]) Isparta, 1924 - İTÜ - İnşaat Müh. - İnşaat Yüksek Mühendisi - DSİ Genel Müdürü - 13., 14., 15., 16., 18. ve 19. Dönem Isparta M.V. - 29. Hük. Dışarıdan Devlet Bakanı ve BaşbakanYardımcısı - 30., 31., 32., 39., 41., 43., 49. Hük. Başbakanı - 9. Cumhurbaşkanı

Mehmet GÖLHAN (Vekâleten)[10] (20.05.1993 - 13.06.1993)

5) Pembe Tansu ÇİLLER (13.06.1993[11] - 14.12.2002), İstanbul, 1946 - Boğaziçi Üni. - İktisat - Öğretim Üyesi - Dünya Bankası, Sanayi ve Ticaret Odası Kurumu Ekonomi Danışmanı - 19., 20. ve 21. Dönem İstanbul M.V. - 49. Hük. Devlet Bakanı - 54. Hük. Dış İşleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı - 50., 51., 52. Hük. Başbakanı

6) Mehmet AĞAR (14.12.2002[16] -) Ankara, 1951 - Ankara Üni. - Mülki İdare Amiri, Vali, Kaymakam - Ankara, İstanbul Emniyet Müdürü, Emniyet Genel Müdürü - Erzurum Valisi - 20., 21. ve 22. Dönem Elazığ M.V. - 53. Hük. Adalet Bakanı - 54. Hük. İçişleri Bakanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. Genel Evrak Servisi 23.06.1983 Tarih, 81/71 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(2) 28.06.1983 tarihinde genel başkan seçilen ve parti genel başkanı sıfatıyla, 29.06.1983 tarihinde İçişleri Bakanlığı'na parti yöneticileri ile ilgili listeyi gönderen Ahmet Nusret TUNA ve diğer 30 kurucu üyenin listedeki isimleri M.G.K. tarafından kırmızı kalemle çizilerek veto edilmiştir. (Y.C.B. 29.06.1983 Tarih, 8435 Sayılı, Cumhuriyet Başsavcılığı 29.06.1983 Tarih, 2 Sayılı belgeler) 04.08.1983 tarihinde toplanan *Doğru Yol Partisi* Kurucular Kurulu, Milli Güvenlik Konseyi'nin 104 Sayılı kararıyla veto edilen parti yöneticilerinden boşalan Merkez Yürütme Kurulu ve Merkez Disiplin Kurulu üyelikleri için seçim yapmıştır. Seçimin ardından parti, 11.07.1983 tarihinde yeni isimlerle tekrar başvuru yapmasına karşın, Milli Güvenlik Konseyi, ek listedeki 15 kişiyi de veto ederek siyasi parti kurucusu olamayacaklarını belirtmiştir. Yeniden belirlenen 15 kişi'den dokuzu 19.08.1983 tarihindeki Milli Güvenlik Konseyi kararı ile tekrar veto edilmiş; yeniden hazırlanan 9 kişilik listeden de 3 kişi 13.09.1983 tarihinde veto edilmiştir. Veto kararları ve her bir vetonun sonrasında sunulan yeni listelerle ilgili olarak Bkz. Y.C.B. 07.07.1983 Tarih, S.P/8 - 70 Sayılı, *Dogru Yol Partisi* Kurucular Kurulu 07.07.1983 Tarih, 0100 - 19 - 83/2632 Sayılı, Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği 19.08.1983 Tarih, KOORD:0100 - 51 - 83/3263 Sayılı ve Y.C.B. 19.08.1983 Tarih, SP/8/126 Sayılı belgeler, Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterligi 0707.1983 Tarih, 93 No'lu Kararı, Milli Guvenlik Konseyi Kararı 29.07.1983 Tarih, 104 Kararı, Milli Güvenlik Konseyi Kararı 19.08.1983 Tarih 121 Kararı.

(3) Ahmet Nusret TUNA'nın genel başkanlığının Milli Güvenlik Konseyi tarafından 07.07.1983 tarihinde veto edilmesi üzerine 15.07.1983 tarihinde toplanan *Doğru Yol Partisi* Kurucular Kurulu Esat Yıldırım AVCI'yı genel başkanlığa seçmiştir.

(4) Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, *Doğru Yol Partisi*'nin kapatılması istemini içeren 06.04.1984 Tarihli, SP - 8 - 1984/42 Hz. Sayılı iddianamesinde partinin "*kapatılmış Adalet Partisi ve Büyük Türkiye Partisi'nin devamı olduğunu beyan ve iddia etmek; Milli Güvenlik Konseyi'nin 99 Sayılı Kararına karşı tutum, beyan ve davranış içinde bulunmak suretiyle, 2820 Sayılı Kanun'un 96/2 ve 97. maddelerine aykırı davrandığı iddiasıyla*" kapatılması için Anayasa Mahkemesi'nde dava açılmış, Anayasa Mahkemesi, 28.09.1984 tarihinde (Esas: 1984/1, Karar :1984/1) aldığı kararla *"Siyasi Partiler Kanunu'nun 101. Madde'sinin (b) bendinde sayılan Kurulların bu bendde yollama yapılan kimi maddeler hükümlerine aykırı kararlar aldıkları, bildiriler yayımladıkları veya karar almaksızın aynı hükümlere aykırı faaliyette bulundukları ve anılan bendde belirtilen kişilerin de yine sözü edilen hükümlere aykırı sözlü ve yazılı beyanda bulundukları sübuta ermediğinden; Siyasi Partiler Kanunu'nun 97. maddesine aykırı biçimde, Milli Güvenlik Konseyi'nin 99 Sayılı Kararına karşı olduğu iddia edilen tutum, beyan ve davranışların, adı geçen Partinin genel seçimlere katılmak için yaptığı başvurular hakkında Yüksek Seçim Kurulu'nca verilen kararlar üzerine bu Kurula yönelik bulunduğu anlaşıldığından*" kapatılma isteminin reddedilmesine oy çokluğu ile karar vermiştir.

(5) "*2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 16. ve 17. maddelerine göre Merkez Karar ve Yönetim Kuruluyla Merkez Disiplin Kurulu üye sayılarının alt sınırlarının belirlenmiş olmasına rağmen üst sınırlarının belirlenmesine gerek görülmemiş bu hususun siyasi partilerin yetkilerini ve takdir hakları kapsamında Tüzükle düzenlenmesinin uygun bulunmuş olması karşısında, yapılan değişiklikler Siyasi Partiler Kanunu'nun 4. Madde'sinin ikinci fıkrası ile 90. maddesine aykırılık oluşturduğu*" gerekçesiyle Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından ihtar istemiyle açılan davada Anayasa Mahkemesi 21.03.1985 tarihindeki (Esas: 1985/1, Karar: 1985/1) kararında, "*Cumhuriyet Başsavcılığı'nın bu konudaki ihtar isteminin aynı konudaki (Anayasa Mahkemesi'nde Esas 1984/3 sayısıyla kayıtlı dosya) diğer ihtar istemiyle birleştirilmesine ve Milli Güvenlik Konseyi'nin 31.05.1983 Tarihli, 79 No'lu Kararının 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 95. maddesine ilişkin bulunduğu görüşü, bu maddenin sözü edilen Kanun'un "Siyasi Parti ile ilgili yasaklar" başlıklı Dördüncü Kısmında yer alması ve bu maddeye aykırılığın yaptırımının da 101/b maddesine göre siyasi partinin kapatılması olması ve böyle bir davanın açılmamış bulunması karşısında bu konudaki istemin de reddine oybirliğiyle reddine"* karar vermiştir.

(6) Y.C.B. arşivinde, *Doğru Yol Partisi* ile ilgili dosyalarda Ahmet Hüsamettin CİNDORUK'un genel başkanlığa ne zaman seçildiğinin belli olmadığı belirtilmekle beraber dosya kapağına iliştirilen bir notta parantez içinde "*28.08.1985 olabilir*" ifadesi kulanılmıştır. Konu ile ilgili olarak Bkz. DYP Genel Merkezi 01.06.1985 Tarih, 117 Sayılı, Y.C.B. 07.06.1985 Tarih, 3767 Sayılı belgeler. Bu konuda E.G.M. arşivlerinde de bir belgeye rastlanılmamıştır. Bu nedenle Y.C.B. arşivlerindeki tarih esas alınmıştır.

(7) 08.09.1987 tarihinde, Ahmet Hüsamettin CİNDORUK genel başkanlıktan ayrılmıştır. 10.09.1987 tarihinde toplanan genel idare kurulu müşterek toplantısında Ahmet Hüsamettin CİNDORUK, yeni genel başkan seçilinceye kadar genel başkan vekili seçilmiştir. Bkz. *Doğru Yol Partisi* Genel Merkezi, 15.09.1987 Tarih, 492 Sayılı ve E.G.M., 16.09.1987 Tarih, 528056 Sayılı belgeler.

(8) 24.09.1987 tarihinde yapılan Olağanüstü Büyük Kongrede Süleyman Sami DEMİREL, 864 delegenin tamamının oylarını alarak Ahmet Hüsamettin CİNDORUK'un yerine genel başkan seçilmiştir. Bkz. E.G.M. 27.09.1987 Tarih, 596015 Sayılı belge.

(9) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, kanıtların belirtildiği bölümü dışında, 01.11.1990 Tarihli, SP.8.Hz. 1985/1288 Sayılı başvuru ile "*Üç kez yazıyla bildirilmesine karşın, ticaret amacıyla kaçakçılık suçundan kesinleşmiş mahkûmiyeti bulunan üyenin kaydını silmeyerek 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'na aykırı davranan Doğru Yol Partisi'ne adı geçen Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtar verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 29.11.1990 tarihinde (Esas: 1990/4, Karar: 1990/5) görüşülerek "*Ticaret amacıyla kaçakçılık suçundan kesinleşmiş mahkûmiyeti bulunan Mustafa DÖNER'in üyelik kaydının Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yazıyla üç kez bildirmesine karşın silmeyerek 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 11. maddesine aykırı davranan Doğru Yol Partisi'ne belirtilen aykırılığı gidermesi için sözü edilen Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar verilmesine*" karar verilmiştir.

(10) 16.05.1993 tarihinde Süleyman Sami DEMİREL'in Cumhurbaşkanı seçilmesi nedeniyle, *Doğru Yol Partisi* Genel Başkanlık makamını boşaltmıştır. Süleyman Sami DEMİREL'in Cumhurbaşkanı seçilmesinin ardından, yeni genel başkanın seçileceği kurultaya kadar genel başkanlık görevini vekâleten Mehmet GÖLHAN yürütmüştür.

(11) 13.06.1993 tarihinde yapılan 4. Olağanüstü Büyük Kongre'de, 933 oyla Pembe Tansu ÇİLLER, Süleyman Sami DEMİREL'in yerine genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. *Doğru Yol Partisi* Genel Merkezi 28.06.1993 Tarih, GEN.S.409 Sayılı belge.

(12) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 28.01.1994 Tarih, SP.8 Hz.1994/15 Sayılı başvuru yazısı ile "*2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 6. maddesine aykırı olarak aynı zamanda birden fazla partiye üye oldukları saptanan 1168 kişinin Doğru Yol Partisi Kırıkkale İli merkez ilçe örgütü kayıtlarından silinmesi yolundaki Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı istemine uymayan sözü edilen parti ye aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulması*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 10.02.1994 tarihinde (Esas: 1994/2, Karar: 1994/1) görüşülerek, "*Aynı zamanda birden fazla partiye üye oldukları saptanan Kırıkkale İli Merkez ilçe örgütüne kayıtlı 1168 kişinin üye kayıtlarını Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yazılı uyarılarına karşın silmeyerek 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 6. maddesine aykırı davranan Doğru Yol Partisi'ne bu aykırılığın giderilmesi için anılan kanunun 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına*" oybirliği ile karar verilmiştir

(13) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 28.01.1994 gün ve SP.8 Hz.1994/15 Sayılı başvuru yazısıyla "*2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 6. maddesine aykırı olarak aynı zamanda birden fazla partiye üye oldukları saptanan 1168 kişinin Doğru Yol Partisi Kırıkkale İli merkez ilçe örgütü kayıtlarından silinmesi yolundaki Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı istemine uymayan sözü edilen partiye aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulması*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 10.02.1994 tarihinde (Esas:1994/2, Karar: 1994/1) açılan dava, Anayasa Mahkemesi'nin oturumunda görüşülmüş ve "*Aynı zamanda birden fazla partiye üye oldukları saptanan Kırıkkale İli Merkez ilçe örgütüne kayıtlı 1168 kişinin üye kayıtlarını Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yazılı uyarılarına karşın silmeyerek 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 6. maddesine aykırı davranan Doğru Yol Partisi'ne bu aykırılığın giderilmesi için anılan kanunun 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına*", aynı zamanda birden fazla partiye üye oldukları saptanan Kırıkkale İli Merkez ilçe örgütüne kayıtlı 1168 kişinin üye kayıtlarını Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yazılı uyarılarına karşın silmeyerek 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 6. maddesine aykırı davra-

nan Doğru Yol Partisi'ne bu aykırılığın giderilmesi için anılan kanunun 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına" karar verilmiştir.

(14) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 28.01.1994 Tarih, SP.8 Hz.1994/16 Sayılı başvuru yazısı ile "*2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 6. maddesine aykırı olarak aynı zamanda birden fazla partiye üye oldukları saptanan 167 kişinin Doğru Yol Partisi Ankara ili Şereflikoçhisar ilçe örgütü kayıtlarından silinmesi yolundaki Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı istemine uymayan sözü edilen partiye aynı Kanun'nun 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulması*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 10.02.1994 tarihinde (Esas:1994/3, Karar: 1994/2) açılan dava, Anayasa Mahkemesi'nin oturumunda görüşülmüş ve "*Aynı zamanda birden fazla partiye üye oldukları saptanan Ankara İli Şereflikoçhisar ilçe örgütüne kayıtlı 167 kişinin üye kayıtlarını Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yazılı uyarılarına karşın silmeyerek 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 6. maddesine aykırı davranan Doğru Yol Partisi'ne bu aykırılığın giderilmesi için anılan kanunun 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına*" karar verilmiştir.

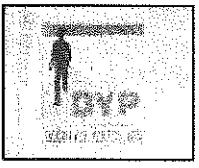
(15) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 19.07.1995 Tarihli ve SP.II Hz. 1995/66 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 74. Maddesindeki yükümlülüğü yasal süresi içerisinde yerine getirmeyen Doğru Yol Partisi'ne aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 07.10.1995 tarihinde (Esas:1995/1, Karar: 1995/1) açılan dava, Anayasa Mahkemesi'nin oturumunda görüşülmüş ve "*Doğru Yol Partisi 28.07.1995 gününde 1994 yılı kesin hesapları verildiğinden aykırılığın giderildiği ve davanın reddine*" karar verilmiştir.

(16) Mehmet AĞAR, *Doğru Yol Partisi*'nin 14.12.2002 Tarihli 7. Olağan Büyük Kongresi'nde, 1104 geçerli oyun 815'ini alarak genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. *Doğru Yol Partisi* Genel Merkezi 08.01.2003 Tarih, TEŞ.B.004 Sayılı belge.

(17) *Doğru Yol Partisi*' nin eski amblemlerinden birer örnek: *Doğru Yol Partisi* 18.08.1983 tarihinde toplanarak, ilk amblemini, DYP harflerinin solunda, yolda yürüyen erkek imgesinin bulunduğu bir kare olarak belirlemiştir (Karar sayısı: 1033).

	YENİ DOĞUŞ PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	26.06.1983, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	13.03.1984[5]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Anavatan Partisi* ile birleşme[5]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Kemal AVŞAROĞLU (26.06.1983 - 01.08.1983[2])
Demirli, 1341 - Üniversite - Hukuk - Avukat

2) Zeyyat KOCAMEMİ (01.08.1983 - 05.08.1983[3])
Rodos, 1921 - Lise - Çiftçi - 12. Dönem Tokat M.V.

3) Cavit USAL (05.08.1983[4] - 13.03.1984)
Çermik, 1934 - Üniversite - Ziraat Müh. - Ziraat Mühendisi

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşuyla ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 26.06.1983 Tarih, 8048 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(2) Kemal AVŞAROĞLU 01.08.1983 tarihinde, *Yeni Doğuş Partisi* Genel Başkanlığı, Kurucu Üyeliği ve Parti Üyeliği'nden istifa etmiştir. Bkz. Y.C.B. 02.08.1983 Tarih, SP/7 - 257 Sayılı belge.

(3) Milli Güvenlik Konseyi'nin 08.08.1983 Tarih, 94 Nolu kararınca N. Zeyyat KOCAMEMİ parti kurucusu olmaya uygun görülmemiştir.

(4) 05.08.1983 tarihinde yapılan seçimde Cavit USAL genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. *Yeni Doğuş Partisi* Genel Merkezi 05.08.1983 Tarih 15 Sayılı belge.

(5) *Yeni Doğuş Partisi* 13.03.1984 Tarih, 51 Sayılı yazı ile Anayasa Mahkemesi Başkanlığına "*Yeni Doğuş Partisi'nin feshine ve Anavatan Partisi'ne iltihakına karar*" verdiğini bildirmiştir. Anayasa Mahkemesi Başkanlığı da *Anavatan Partisi*'ne katılma işleminin *Anavatan Partisi* tarafından kabul edilip edilmediği hususunda bilgi istemiştir. Bunun üzerine *Anavatan Partisi* de Cumhuriyet Başsavcılığı'na "*ilgi yazınızda bahsi geçen Yeni Doğuş Partisi, feshinden sonra partimize bir kısım kurucu üyenini üye olma talepleri normal üyelik müracaatı olarak kabul edilmiş ve üyelik kayıtları yapılmıştır*" şeklinde bir yazı göndermiştir. Bkz. *Anavatan Partisi* Genel Merkezi 21.05.1986 Tarih, T/006.4/603 Sayılı, Anayasa Mahkemesi Başkanlığı 16.05.1986 Tarih, 927 Sayılı, Y.C.B. 12.05.1986 Tarih SP.Muh.1986/17 Sayılı belgeler.

	YENİ DÜZEN PARTİSİ[5][7]
KURULUŞ TARİHİ	01.07.1983, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	31.10.1985[7]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Sosyal Demokrat Halkçı Parti ile birleşme[7]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Vahap ESENDAĞ (01.07.1983 - 20.07.1983[2])
(20.12.1983[4] - 31.10.1985)
Malatya, 1927 - Emekli Hava Subayı

2) Ahmet Tevfik ACAR (20.07.1983[3] - 20.12.1983[4])
İstanbul, 1339 – Yazar

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 01.07.1983 Tarih, 8543 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve E.G.M. 01.07.1983 Tarih, Sen.F.Top.01.A.2. Sayılı belge.

(2) Milli Güvenlik Konseyi 20.07.1983 Tarih, 95 Nolu kararında Vahap ESENDAĞ'ın parti üyeliği veto edilmiştir.

(3) Ahmet Tevfik ACAR'ın genel başkanlığı ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 26.07.1983 Tarih, 167344 Sayılı belge.

(4) Vahap ESENDAĞ'ın ikinci kez genel başkan seçilmesine ilişkin Bkz. E.G.M. Evrak Şube Müdürlüğü 20.12.1983 Tarih, 15422 Sayılı belge.

(5) Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, *"Yeni Düzen Partisi"nin kapatılması istemini içeren günsüz, 10.08.1983 Tarih, SP - 9 - 5 Sayılı iddianamesiyle "Tüzüğündeki Kurucular Kurulu'nun artırılmasına ilişkin hüküm, Kurucular Kurulu'nun teşkilinde gösterdiği faaliyet ve programında kadın hakları komisyonları ve yardım sandıkları kurulmasına yer vermesi 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8., geçici 4. ve 5., 91. ve dolayısıyla 90. maddelerine aykırı bulunduğundan aynı Kanun'un 101. Madde'sinin (a) ve (b) bendleri gereğince Yeni Düzen Partisi'nin kapatılması"* istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde açılan davada Anayasa Mahkemesi 09.11.1983 Tarihindeki (Esas: 1983/5, Karar: 1983/5) kararında *" Yeni Düzen Partisi'nin dava konusu işlem ve eyleminin 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 90. maddesine aykırılığı aynı Kanun'un 8., geçici 4. ve geçici 5. maddeleri hükümlerinin ihlali dolayısıyla oluştuğu iddia edildiğine, ayrıca Cumhuriyet Başsavcılığı'nca kapatma davasının Siyasi Partiler Kanun'unun geçici 4. Madde'sinin son fıkrası uyarınca açılmamış olmasına göre, Kanun'un dördüncü kısmı dışında kalan emredici kurallara aykırılık söz konusu olacağından, bu nedenle, Yeni Düzen Partisi'nin kapatılması isteminin reddine oybirliğiyle; Partinin programında kurulması söz konusu edilen Kadın Hakları Komisyonları ve Yardım Sandıkları 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun yan kuruluşlar yasağını düzenleyen 91. maddesindeki Kadın Kolu ve benzeri kuruluşlardan olmadığına oybirliğiyle; Programındaki bu kuruluşların Siyasi Partiler Kanun'unun 7. Madde'sinin ikinci fıkrasında, kurulması yasaklanmış olan teşkilât niteliğinde bulunduğu, böylece aynı Kanun'un dördüncü kısmı dışında kalan emredici kurallara aykırılık söz konusu olacağından, bu nedenle, Yeni Düzen Partisi'nin kapatılması isteminin reddine oyçokluğuyla"* karar vermiştir.

(6) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 13.04.1984 tarihindeki iddianamesi ile *"Anayasa ve kanunlardaki ilke, tanını ve kuralları doğrultusunda amacını gerçekleştiremeyecek duruma düştüğü, aciz içinde olduğu, kurucularının çoğunluğunun İstanbul'da oldukları, Ankara'da faaliyette bulunmadıkları, üyelerin listede olmadığı, bildirilmediği, adresi bulunmadığı, kayıtların usûlüne uygun tutulmadığı, nedenleriyle SPK'nın 121, 2908 sayılı Değişik Kanun'nun 91, 51 maddelerince dağılma durumunun saptanması ile bunun sonucu olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tesbiti görevinin Anayasa Mahkemesinde olduğuna ve karar verilmesi"* istemiye dava açımış Anayasa Mahkemesi'nin 09.10.1984 tarihinde adığı karar ile . 23.05.1984 tarihinde partinin hukuki varlığının sona erdiğine karar verilmiştir. Bkz. Y.C.B. 13.04.1984 Tarih, SP - 9 - Hz.1984/47 Sayılı ve G.M. Evrak Şube Md 07.11.1985 Tarih, 665517 Sayılı belgeler.

(7) Genel başkan Vahap ESENDAĞ imzası ile 31.10.1985 Tarih, 1985/34 Sayılı yazı ile (Ayrıca Bkz. Y.C.B. 06.11.1985 Tarih, SP.9.Muh.1985/63 Sayılı belge) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilen belgede partinin S.P.K.'nın 109. maddesi uyarınca kapatılarak *Sosyal Demokrat Halkçı Parti* ile birleştiği bildirilmiştir. *Sosyal Demokrat Halkçı Parti* ise *Yeni Düzen Partisi* ile birleşmenin söz konusu olmadığını, adı geçen parti ile ilgili bir işlemin yapılmadığını Y.C.B.'ye bildirmiştir. Bkz. *Sosyal Demokrat Halkçı Parti* Genel Sekreterliği 03.03.1986 Tarih, 130/360 Sayılı belge. Bu belgelerden anlaşıldığı kadarıyla *Yeni Düzen Parti* ve *Sosyal Demokrat Halkçı Parti* arasında herhangi bir kurumsal birleşme gerçekleşmemiş, fakat *Yeni Düzen Partisi* üye ve yöneticileri *Soysal Demokrat Halkçı Parti* üyeliğine geçmişler. Bu geçişin ardından siyasi varlığı fiilen sona eren *Yeni Düzen Partisi*'nin hukuki varlığına da, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın istemiyle karar verilmiştir.

	FAZİLET PARTİSİ[2][7][9]
KURULUŞ TARİHİ	04.07.1983, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	23.01.1984[5]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[5][6][7]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ[8]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Alparslan DEMİREL (04.07.1983 - 21.08.1983[2])
Bursa, 1926 - Harp Akademisi - Emekli General

Hüseyin Rahmi KILIÇ (vekâleten) (21.08.1983[2] - 09.10.1983[3])

2) Orhan ÖZKURT (09.10.1983[3] - 01.12.1983[4])
Rize, 1938 - Üniversite - Hukuk - Avukat

3) Huriye BEŞBUDAK (01.12.1983[4] - 23.01.1984)

Ankara, 1934 - Ortaokul - Ev kadını

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Müdürlüğü 04.07.1983 Tarih, 8625 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve E.G.M. 4.07.1983 Tarih, 357709 Sayılı belge.

(2) Partinin 18 kurucu üyesi M.G.K.'nin 21.07.1983 gün 97 nolu kararı ile veto edilerek parti kurucusu olmalarının uygun görülmediğine karar verilmiştir. Bu isimler arasında partinin kurucu genel başkanı Alparslan DEMİREL de bulunmaktadır. Konuyla ilgili olarak Bkz. Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği 23.07.1983 Tarih, 0100 - 25 - 83/52522 Sayılı belge. Daha sonra hazırlanan ek listede de 14 kişinin parti kurucu üyeliğine uygun olmadığı belirtilerek M.G.K.'ca veto edilmişlerdir. Bu veto kararı ile ilgili olarak Bkz. Milli Güvenlik Konseyi 16.08.1983 Tarih, 0100-47-83/3191 Sayılı belgeler. Alparslan DEMİREL'in veto edilmesi üzerine parti kurucular Kurulu genel başkanlığa vekâleten Hüseyin Rahmi KILIÇ'ı genel başkan olarak atamıştır.

(3) Hüseyin Rahmi KILIÇ 09.10.1983 de yapılan toplantıda istifa etmiş ve Orhan ÖZKURT genel başkanlığa seçilmiştir. E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 09.12.1983 Tarih, 649437 Sayılı ve E.G.M. 4.01.1984 Tarih, 0026 Sayılı belgeler.

(4) Orhan ÖZKURT'un 01.12.1983 tarihinde genel başkanlıktan istifası üzerine Kurucular Kurulu'nun aynı tarihteki toplantısında Huriye BEŞBUDAK genel başkanlığa seçilmiştir. Konuyla ilgili olarak Bkz. *Fazilet Partisi* Genel Merkezi 09.12.1983 Tarih, 40 Sayılı ve Y.C.B. 05.01.1984 Tarih, SP.Muh.2 Sayılı belgeler.

(5) *Fazilet Partisi* Kurucular Kurulu 23.01.1984 tarihli toplantısında partinin feshine ve *Anavatan Partisi*'ne katılmasına karar verilmiştir. Bkz. E.G.M. 25.01.1984 Tarih, 40658 Sayılı, E.G.M. 27.01.1984 Tarih, 023853 Sayılı ve Y.C.B. 26.01.1984 Tarih, SP.Sic.Br - 11 Sayılı belgeler.

(6) Partinin *Anavatan Partisi* ile birleşmesinin tartışıldığı ve karara bağlandığı 23.01.1984 tarihli Kurucular Kurulu toplantısına genel başkan Huriye BEŞBUDAK katılmamış partinin *Anavatan Partisi*'ne katılması genel başkan yardımcıları ve diğer parti yetkililerince karara bağlanmıştır. Bunun üzerine genel başkan Huriye BEŞBUDAK Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazdığı (*Fazilet Partisi* Genel Merkezi 27.01.1984 Tarih, 17 Sayılı belge) dilekçesinde birleşme kararının mevcut tüzük hükümlerine aykırı olduğunu ve hukuki geçerliliğinin olmadığını iddia etmiştir. Parti genel başkan yardımcıları ve diğer birçok kurucu üyesi ise partinin kapanmış sayılabilmesi için İçişleri Bakanlığı'na gönderdikleri 25.01.1984 Tarih, 51733 Sayılı dilekçe ile toplu olarak istifa etmişlerdir.

(7) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 02.02.1984 Tarih, SP.10 - 14 Sayılı dava dilekçesi ile kapatma istemiyle dava açmasına rağmen, parti 23.01.1984 tarihinde feshedildiği için Anayasa Mahkemesi'nin 20.09.1984 gün ve 1984/129 - 22 kararıyla kapatma istemi reddedilmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin söz konusu kararda belirttiği gibi parti *Anavatan Partisi* ile birleştiği için değil, Kurucular Kurulu adına Mehmet Ali KILIÇARSLAN ve diğer kurucu üyelerin partiden istifa etmeleri, *Fazilet Partisi*'nin dağılma halinin gerçekleşmesi ve hukuki varlığının sona ermiş olması sebebiyle kapatma davasını

reddetmiştir. Bu konuyla ilgili olarak ayrıca Bkz. Y.C.B. 25.09.1984 Tarih, SP.10.Muh. 77 ve Y.C.B. 08.02.1984 Tarih, Sp.10.Muh.16 Sayılı belgeler.

(8) Parti programında, cumhuriyetin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü, Atatürk ilke ve inkılaplarının savunulucuğunu vurgular. Dinin istismarına karşı olduğunu ve teokratik düzenin getirilmesine karşı olduğunu belirtir. Parti 22.10.1983 tarihinde programının din işleri ve milli eğitim öğretim başlıklarında değişiklik yapmış ve Türkiye Cumhuriyeti'ni Müslüman vatandaşlarının yaşadığı bir ülke olarak tanımlamıştır. Dinsiz insanın olamayacağı yargısından hareketle parti, okullarda dini terbiye ve eğitimin verilmesine, örf ve adetlerin yasalara yansımasında yarar gördüğünü belirtmiştir. Program değişikliği ve yeni programla ilgili olarak Bkz. *Fazilet Partisi* Genel Başkanlığı 25.10.1983 Tarih, 16 Sayılı belge.

(9) Parti, 20.07.1983 tarihinde, beyaz zemin üzerine kırmızı gül figüründeki amblemini değiştirmiştir. Bkz. *Fazilet Partisi* Genel Merkezi 20.07.1983 Tarih, 11 Sayılı belge.

	MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ[18][19] (MİLLİYETÇİ ÇALIŞMA PARTİSİ) (6)(7)(9)(10)(11)(12)(13)(14)(15)(16)(17)(24) (CUMHURİYETÇİ)[1] MUHAFAZAKÂR PARTİ[2][3][23]
KURULUŞ TARİHİ	07.07.1983, Ankara
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	29.11.1987 (%2.9) 24.12.1995 (%8.2) 18.04.1999 (%18) 03.11.2002 (%8.4)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	18.04.1999 (129 M.V./550)

GENEL BAŞKANLAR

1) Mehmet PAMAK (07.07.1983 - ?[4])
Ezine, 1950 - Atatürk Üni. - İşletme - Öğretim Üyesi - Gelirler Genel Müdürü Yardımcısı - Danışma Meclisi Çanakkale Üyesi (15.10.1981; 06.12.1983) - D.M. Başkanlık Divanı Katip Üyesi

2) Hacı Ahmet ÖZSOY (?[4] - 24.01.1984[5])
Eczacı

3) İsmail Hakkı YILANLIOĞLU (24.01.1984[5] – 02.12.1984[6])
Kastamonu, 1918 - Askeri Veteriner Fakültesi - Hava Binbaşı - Tüccar - Çiftçi - Muharrir - Şair - Öğretmen - 1. ve 2. Dönem Kastamonu M.V. - Ö.T.: 06.07.1992

4) Ali KOÇ (02.12.1984[6] - 08.03.1987),
Bozkır, 1950 - Üniversite - Hukuk - Avukat

Naci KAMBUROĞLU (vekâleten) (08.03.1987 - 19.04.1987)

5) Abdulkerim DOĞRU[8] (19.04.1987 - 04.10.1987[9])
Ardahan, 1927 - İTÜ - Makine Müh. - Mühendis - Azotsan Genel Müdürü - Sanayi Bakanlığı Müşaviri - İPA Gıda ve İhtiyaç Maddeleri A.Ş. İdare Meclisi Başkanı - 15., 16. ve 19. Dönem Kars M.V. - Millet Meclisi Başkan Vekili - 39. Hük. Sanayi ve Teknoloji Bakanı

6) Alpaslan TÜRKEŞ (04.10.1987[9] - 26.09.1992[18]) (29.12.1992 - 04.04.1997)
Lefkoşe, 1917 - Kara Harp Okulu, Harp Akademisi ve Uluslar Arası Ekonomi (ABD) - Milli Birlik Komitesi Üyesi - 13. Dö-

nem Ankara, 14., 15., 16. Dönem Adana M.V. - 39., 41. Hük. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı - Ö.T.: 04.04.1997

Mehmet IRMAK (vekâleten) (27.09.1992 - 29.12.1992)[18]
Yıldırım Tuğrul TÜRKEŞ (vekâleten 05.04.1997 - 06.07.1997)[21]

7) Devlet BAHÇELİ (06.07.1997[22] -)
Osmaniye, 1948 - AİTİA - Dış Ticaret - Öğretim Üyesi - 21. Dönem Osmaniye M.V. - 57. Hük. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Parti ilk olarak *Cumhuriyetçi Muhafazakâr Parti* ismiyle kurulmuş, kurulduktan bir gün sonra, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın uyarısı üzerine 11.07.1983 tarihinde tüzük değişikliği yaparak ismindeki *Cumhuriyetçi* ibaresini çıkarmış ve *Muhafazakâr Parti* adını almıştır. İçişleri Bakanlığı E.G.M.'nin 08.07.1983. Tarih, 83/2 Sayılı yazısı ile partiye yapılan bir bildirimde de bu konuyla ile ilgili olarak şu bilgilere yer verilmektedir: *"... partinizin isminin başında bulunan Cumhuriyetçi kelimesinin kullanılması için Bakanlar Kurulu Kararı alınması ilgili yazınızla istenmişti. Siyasi Partiler Kanun'un 121. Madde'si delaletiyle 1630 Sayılı Dernekler Kanun'unun 53. Madde'si gereğince bir partinin adında Cumhuriyetçi kelimesinin kullanılması, bütün partilerin ortak niteliği olması gereken Cumhuriyetçilik ilkesinin o partinin tekelinde olduğu izlenimini yaratacağından Partinizin isminin başında bulunan Cumhuriyetçi kelimesinin kulanılmasının uygun görülmediği, bu konuda kararname Projesi düzenlenmesine gerek duyulmadığı Başbakanlığın 05.08.1983 gün ve 18/156 - 231/06249 Sayılı yazılarından anlaşılmıştır".* Partinin Kuruluşu ve isim değişikliği ile ilgili olarak ayrıca Bkz. *Muhafazakâr Parti* Genel Merkezi, 10.01.1985 Tarih, 1985/7 Sayılı, İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 07.07.1983 Tarih, 8776 Sayılı ve Y.C.B. 07.07.1983 Tarih, SP11/122 Sayılı belgeler.

(2) 26.07.1983 tarihinde Milli Güvenlik Konseyi'nin 100 No'lu kararıyla partinin kuruluş dilekçesinde yer alan isimlerden 25'inin kurucu olmaları uygun görülmemiş ve veto edilmişlerdir. Veto edilenler arasında partinin genel başkanı, genel sekreteri ve genel başkan yardımcılarının tamamı da bulunmaktadır. Milli Güvenlik Konseyi'nin vetosu ile ilgili olarak Bkz. Milli Güvenlik Sekreterliği 26.07.1983 Tarih, 0100 - 26 - 83/52861 Sayılı, Y.C.B. 27.07.1983 Tarih, SP.11/226 Sayılı ve Y.C.B. 26.07.1983 Tarih, SP11 - 89 Sayılı belgeler.

(3) Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, 05.08.1983 Tarih, SP - 11/4 Sayılı iddianamesiyle "*Parti tüzüğünün 93. maddesine eklenen fıkra hükmünden yararlanılarak Milli Güvenlik Konseyinin 26.07.1983 Tarih, (100) Sayılı kararı ile parti kurucusu olmaları uygan bulunmayan kurucudardan bir kısmının parti merkez karar ve yönetim kurulu asıl, bir kısmının da yedek üyeliklerine*" getirilmesinin "*2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8., 14., geçici 4. ve geçici 5. maddelerine ve bu maddelerle güdülen amaca aykırı olduğu ve böylece aynı Kanun'un 90. Madde'sini ihlal eden davalı siyasi partinin aynı Kanun'un 101. Madde'sinin (b) bendi gereğince*" kapatılması istemiyle Anayasa Mahke-

mesi'nde açılan dava Anayasa Mahkemesi'nde 03.11.1983 (Esas 1983/4, Karar 1983/4) tarihinde görülmüş ve "*istemin dayanağını oluşturan Siyasi Partiler Kanunu'nun 90. Madde'sinin birinci fıkrasında yer alan "Siyasi partilerin tüzük, program ve faaliyetleri Anayasa ve bu Kanun hükümlerine aykırı olamaz" hükmü, söz konusu Kanun'un dördüncü kısmına giren ve bu kısmın dışında kalan hükümlere aykırılık biçiminde anlaşılmalıdır. Tüzük, program ve faaliyetler dördüncü kısım hükümlerine aykırı olduğu takdirde 100. ve 101. maddelere göre dava açılmalı; dördüncü kısım dışında kalan emredici hükümlere aykırılığın oluşması halinde de 104. maddede öngörülen başvuru yapılmalıdır. Muhafazakâr Parti'ye yüklenen eylemin 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanun'unun 90. maddesine aykırılığın, bu eylemin aynı Kanun'un 8. ve 14. maddeleriyle çelişmesi ayrıca geçici 4. ve 5. maddelerle güdülen amaca ters düşmesi biçiminde oluştuğu iddia edildiğine, ayrıca Cumhuriyet Başsavcılığı'nca kapatma davasının Siyasi Partiler Kanun'unun geçici 4. Madde'sinin son fıkrası uyarınca açılmamış olmasına göre, Kanun'un dördüncü kısmı dışında kalan emredici kurallara aykırılık söz konusu olacağından, bu nedenle, Muhafazakâr Parti'nin kapatılması isteminin reddine H. Semih ÖZMERT, Nahit SAÇLIOĞLU, Muammer TURAN ve Servet TÜZÜN'ün, "Parti tüzüğünün 93. maddesine, (merkez karar ve yönetim kurulu üyelerinin yarısı kurucu olmayan üyeler arasından seçilir) hükmünün eklenmesi ve buna dayanılarak, Milli Güvenlik Konseyi'nin 26.07.1983 tarihli, (100) Sayılı kararıyla parti kurucusu olmaları uygun bulunmayan kuruculardan bir kısmının partinin merkez karar ve yönetim kurulu asıl üyeliklerine, bir kısmının da yedek üyeliklerine getirilmesi ve böylece Kanun'un 14. ve geçici maddeleri uyarınca büyük Kongre toplanıncaya kadar onun yetkilerini kullanan ve çeşitli parti kademelerinin Kongreleri yapılıncaya kadar partililerin geçici il ve ilçe teşkilatına ait zorunlu organları oluşturan kurucular kuruluna dahil edilmek suretiyle Siyasi Partiler Kanunu'nun geçici 4. Madde'sinin ve Milli Güvenlik Konseyi'nin anılan kararının dolaylı olarak ortadan kaldırılmak istendiği, bu durumun ise iddianameye esas alınan olayın kapsamı içinde kalan ayrı bir kapatma nedeni olduğu" yolundaki karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla reddine; 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 101. Madde'si'nin (a) bendi uyarınca açılan kapatma davasının reddine oybirliğiyle; parti tüzüğünün söz konusu 57. Madde'sinin altıncı fıkrasının Siyasi Partiler Kanun'unun 93. maddesine aykırılığı nedeniyle açılmış bulunan kapatma davasının reddine, sözü edilen tüzük hükmünün parti içi çalışmaların demokrasi esaslarına uygun olma zorunluğunu emreden 93. maddeye aykırı olmadığı, özellikle kapatma davasının açıldığının ilgili parti tarafından öğrenilmesi üzerine hemen değiştirilmiş olması gözönüne alınınca, partinin, Kanun'un ilgili hükmüne aykırılık kastı içinde bulunmadığını açıkça ortaya koyduğu cihetle kapatma davasının bu nedenle reddi gerektiği*" yolundaki değişik gerekçe ile ve oybirliğiyle karar verilmiştir (Resmi Gazete 21.10.1984 - 18 Sayı 552 sayfa: 11 - 31)

(4) Arşivlerde Mehmet PAMAK'ın genel başkanlıktan ayrıldığı tam tarih belli değildir. Parti ile ilgili Y.C.B. arşivlerinde bulunan dosyanın kapağına iliştirilen notta, PAMAK'ın Kurucular Kurulu'nun ilk toplantısında genel başkan olarak seçildiği ve sadece birkaç ay boyunca görevini devam ettirdiği ve yerini Hacı Ahmet ÖZSOY'a devrettiği bilgisi yer almaktadır.

(5) 24.01.1984 günü yapılan toplantı ile genel başkan Hacı Ahmet ÖZSOY'un istifası üzerine Merkez Yürütme Kurulu Üyesi İsmail Hakkı YILANLIOĞLU genel başkan olarak seçilmiştir. Bkz. *Muhafazakâr Parti* Genel Merkezi 26.01.1984 Tarih, 984/5 Sayılı belge.

(6) 02.12.1984 tarihinde İsmail Hakkı YILANLIOĞLU'nun istifası ile boşalan genel başkanlığa, Kurucular Kurulu Kararı ile Ali KOÇ getirilmiştir. YILANLIOĞLU'nun istifası için Bkz. *Muhafazakâr Parti* Genel Başkanlığı 26.01.1984 Tarih, 984/7 Sayılı, Y.C.B. 07.03.1984 Tarih, SP. 11.MUH.29 Sayılı belgeler. Ali KOÇ' un genel başkan seçilmesi

ile ilgili olarak Bkz. *Muhafazakâr Parti* Genel Merkezi 03.12.1984 Tarih, 984/116 Sayılı ve Y.C.B. 13.12.1984 Tarih, SP. MUH. 107 Sayılı belgeler.

(7) *Muhafazakâr Parti* 30.11.1985 Tarihli 1. Olağan Büyük Kurultay'ında adını *Milliyetçi Çalışma Partisi* olarak değiştirmiştir. Bkz. *Milliyetçi Çalışma Partisi* Genel Başkanlığı 04.12.1985 Tarih, 1985/638 Sayılı, Y.C. B. 05.12.1985 Tarih, 7012 Sayılı belgeler. Parti aynı kongrede amblemi de *"kırmızı zemin üzerinde bir hilal ve etrafında bir çember üzerinde eşit aralıklarla sıralanmış dokuz adet yıldız"* olarak değiştirilmiştir Bkz. Genel Sekreter Mehmet ALANYUVA tarafından İçişleri Bakanlığı'na verilen 1985 Tarih, 609 Sayılı belge.

(8) Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 19.04.1987 tarihinde yapılmış olan Olağan Büyük Kongrede *Milliyetçi Çalışma Partisi* Genel Başkanlığı'na seçilen Abdülkerim DOĞRU'nun, Anayasanın. Geçici 4., Siyasi Partiler Kanun'unun Geçici 1. maddelerine göre haklarında siyaset yasağı getirilmiş kimselerden bulunması nedeniyle, parti üyeliğinden ve genel başkanlığından çıkarılmasının anılan siyasi partiye, 2820 Sayılı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtar verilmesi istemi Anayasa Mahkemesi tarafından 03.06.1987 tarihinde (Esas: 1987/2, Karar 1987/1) karara bağlanarak *Milliyetçi Çalışma Partisi*'nin ihtarına ilişkin istemin reddine oyçokluğu ile karar vermiştir.

(9) Alparslan TÜRKEŞ, 04.10.1987 Tarihli 2. Olağanüstü Büyük Kurultayında 210 delegenin tamamının oyunu alarak genel başkan seçilmiştir.

(10) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 29.03.1990 Tarih, SP. 11. Hz. 1990/6 Sayılı başvuru yazısı ile "*1984 yılı kesin hesabına ilişkin kimi belgeleri yasal süresi içinde ve yapılan uyarılarla verilen sürelere karşın tam olarak göndermeyen Milliyetçi Çalışma Partisi'ne 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 104. Madde'si uyarınca ihtar*" verilmesi istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 03.05.1990 tarihinde (Esas: 1990/1, Karar: 1990/2) görüşülerek "*1984 yılı kesin hesabına ilişkin kimi belgeleri süresinde Anayasa Mahkemesi'ne göndermeyen, verilen sürede de yasal yükümlülüğünü yerine getirmeyen Milliyetçi Çalışma Partisi hakkında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na yapılan duyuru üzerine yürütülen yazışmalara, verilen süreye karşın sonuç alınamayınca Siyasî Partiler Kanunu'nun 104. Madde'si uyarınca 29.03.1990 Tarihli yazıyla ihtar kararı verilmesi istenilen adıgeçen parti, eksiklikleri 12.03.1990 gününde gidermekle, Anayasa Mahkemesi'nin 12.04.1990 Tarihli oturumunda söz konusu malî denetimin esas inceleme evresi tamamlandığından konusu kalmayan ihtar istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına*" oybirliği ile karar verilmiştir

(11) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 09.04.1990 Tarih, SP. 11. Hz.1986/53 Sayılı başvuru yazısı ile "*İki kez yazıyla bildirilmesine karşın, dolandırıcılık suçundan mahkûm olan kimsenin üyelik kaydını silmeyerek 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na aykırı davranan Milliyetçi Çalışma Partisi'ne sözü edilen Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulması*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 11.09.1990 tarihinde (Esas: 1990/2, Karar: 1990/4) görüşülerek "*Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca iki kez yazı ile bildirilmesine karşın, dolandırıcılık suçundan mahkum olan Nabi Akbaş'ın kaydını silmeyerek 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanun'una aykırı davranan Milliyetçi Çalışma Partisi'ne bu aykırılığın giderilmesi için adı geçen Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına*" oy birliği ile karar verilmiştir

(12) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 12.04.1990 Tarih, SP.İl.Hz.1988/14 Sayılı başvuru yazısı ile "*Aynı zamanda iki siyasi partiye birden üye olan kişilerin kayıtlarını Cumhuriyet Başsavcılığı'nın bildirimine karşın silmeyerek 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 6. Madde'sinin ikinci fıkrasına aykırı davranan Milliyetçi Çalışma Partisi'ne adı geçen Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar*" verilmesi istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 15.05.1990 tarihinde (Esas:1990/3, Karar: 1990/3) görüşülerek "*Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iki kez yazıyla bildirilmesine karşın,*

aynı zamanda iki siyasi partiye üye oldukları saptanan Raşit Ali Ceylani TÜZEK, Halil BOSNA, Hüseyin SAÇ ve Mehmet ÇAPAR'ın kayıtlarını silmeyerek 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na aykırı davranan Milliyetçi Çalışma Partisi'ne bu aykırılığı gidermesi için adı geçen Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına" oy birliği ile karar verilmiştir.

(13) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 03.01.1991 Tarih, SP.11.Hz.1990/20 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*1985 yılı birleştirilmiş kesin hesabını 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 73: 74. maddelerine uygun biçimde düzenleyip göndermesi için Anayasa Mahkemesi'nin süre tanıyarak verdiği kararlarla bu konuda Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yazılı uyarılarının gereğini yerine getirmeyen Milliyetçi Çalışma Partisi'ne adıgeçen Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar verilmesi istemi*" ile açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından28.02.1991 tarihinde (Esas: 1991 /1, Karar: 1991 /2) görüşülerek "*1985 yılı birleştirilmiş kesin hesabında yer alan il örgütleri kesin hesap çizelgelerini bağlı ilçeleri de kapsayacak biçimde ve 2820 Sayılı Kanun'un 73. - 74. maddelerine uygun olarak düzenleyip göndermesi için Anayasa Mahkemesi'nin Esas 1986/8 Siyasî Parti Malî Denetim dosyası üzerinden süre tanıyarak verdiği 7.05.1987, 17.11.1987, 04.11.1988 ve 26.09.1989 Tarihli kararlarıyla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na da duyuruda bulunulmasını öngören 12.6.1990 Tarihli kararının ve bu hususlara ilişkin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 30.03.1990 ile 25.06.1990 Tarihli uyarılarının gereğini yerine getirmeyen Milliyetçi Çalışma Partisi'ne 2820 Sayılı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtarda bulunulmasına oybirliği ile*" karar verilmiştir.

(14) Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 25.01.1991 Tarih, SP. 11 Hz. 1988/14 Sayılı iddianamesiyle "*Anayasa Mahkemesi'nin 15.05.1990 Tarihli 1990/3 - 3 Sayılı ihtar kararına karşın 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nın 6. maddesine aykırı durumunu düzeltmeyen davalı Siyasi Partinin, bu Kanunu'nın 104. Madde'sinin ikinci fıkrası gereğince kapatılması*" istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde açılan davada Anayasa Mahkemesi'nin 24.09.1991 tarihinde (Esas 1991/1 Karar 1991 /3) verdiği kararla "*Anayasa Mahkemesi'nin ihtar kararına karşın, 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı durumu gidermeyip sürdürdüğü savıyla adıgeçen Kanunu'nın 104. Madde'sinin ikinci fıkrası gereğince kapatılması istenen Milliyetçi Çalışma Partisi'ne sözü edilen 15.05.1990 Tarihli. Esas 3/3 Siyasi Parti - İhtar Sayılı kararın 7201 Sayılı Tebligat Kanunu'na uygun biçimde tebliğ edilmediği saptanmakla kapatma davasına esas alınacak geçerli süre başlamadığından kapatma isteminin reddine*" karar vermiştir.

(15) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 15.02.1991 Tarih, SP.11.Hz. 1991 /30 Sayılı yazısı ile "*1987 yılı birleştirilmiş kesin hesabını 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 73 ve 74. maddelerine uygun biçimde düzenleyip göndermesi için Anayasa Mahkemesi'nin kararı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın uyarısına rağmen kanunî yükümlülüğünü yerine getirmeyen Milliyetçi Çalışma Partisi'ne adıgeçen Kanun'un 104. Madde'si uyarınca İhtar verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 14.05.1991 tarihinde (Esas: 1991/3, Karar: 1991/4) görüşülerek "*1987 yılı kesin hesabını bugüne kadar 2820 Sayılı Kanun'un 73. ve 74. maddelerine uygun biçimde vermemiş bulunan ve bu Kanun'un emredici hükümlerine aykırı davranan Milliyetçi Çalışma Partisi'ne, belirtilen aykırılığın giderilmesi için sözü edilen Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtarda bulunulmasına*" oybirliği ile karar verilmiştir.

(16) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 15.02.1991 Tarih, SP.11.Hz. 1991 /31 Sayılı yazısı ile "*1988 yılı birleştirilmiş kesin hesabını 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 73 ve 74. maddelerine uygun biçimde düzenleyip göndermesi için Anayasa Mahkemesi'nin kararı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın uyarısına rağmen kanunî yükümlülüğünü yerine getirmeyen Milliyetçi Çalışma Partisi*'ne adıgeçen Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar verilmesi" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafın-

dan 14.05.1991 tarihinde (Esas: 1991/4, Karar: 1991/5) görüşülerek "*1988 yılı hesabını bugüne kadar 2820 Sayılı Kanun'un 73. ve 74. maddelerine uygun biçimde vermemiş bulunan ve bu Kanun'un emredici hükümlerine aykırı davranan Milliyetçi Çalışma Partisi'ne, belirtilen aykırılığın giderilmesi için sözü edilen Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtarda bulunulmasına*" oybirliği ile karar verilmiştir.

(17) *Demokratik Hareket Partisi* 27.12.1991 tarihinde almış olduğu *Milliyetçi Çalışma Partisi*'ne katılma kararını 3. Olağan Büyük Kongre'de partiye sunmuş ve 29.12.1991'de Büyük Kongre delegelerince oybirliği ile kabul edilmiştir. Bkz. 13.01.1992 Tarih, 1992/02 - 13 Sayılı ve Y.C.B. 13.01.1992 Tarih, 59 Sayılı belgeler.

(18) Alparslan TÜRKEŞ 26.09.1992 Tarihli Merkez Yürütme Kurulu toplantısında genel başkanlık görevinden istifa etmiş, tüzüğün 29-3 Maddesi gereğince Genel Başkan Yardımcısı Mehmet IRMAK 29.12.1992 tarihindeki Büyük Kurultay'a kadar vekâleten genel başkanlığa atanmıştır. Alparslan TÜRKEŞ'in görevi bırakması ile ilgili olarak Bkz. *Milliyetçi Çalışma Partisi* Genel Merkezi, 27.09.1992 Tarih, 1992/02-434 Sayılı belge. Alparslan TÜRKEŞ, 26.09.1992 tarihinde görevinden istifa ederek, bir gün sonra toplanacak olan, 16.10.1981'de kapatılan *Milliyetçi Hareket Partisi* Genel Başkanı sıfatı ile kurultaya katılma hakkı elde etmiştir.Nitekim 27.12.1992 Tarihinde toplanan Büyük Kongre'de *Milliyetçi Hareket Partisi* ile birleşen ve adını *Milliyetçi Hareket Partisi* olarak değiştiren *Milliyetçi Hareket Partisi*'nin genel başkanlığına tekrar Alparslan TÜRKEŞ seçilmiştir.

(19) 27.12.1992 günü yapılan Büyük Kongre'de *Milliyetçi Hareket Partisi*'nin feshine veya devamına karar verilmek üzere seçimlere geçilmiş, 29.12.1992 tarihinde 404 kabul oya karşı 132 ret oyu ile *Milliyetçi Hareket Partisi*'nin feshine, mal varlığının *Milliyetçi Çalışma Partisi*'ne devredilmesine oy çokluğu ile karar verilmiştir. Ardından, 24.01.1993 tarihinde toplanan 4. Olağanüstü Büyük Kongresi'nde *Milliyetçi Çalışma Partisi* genel başkanı Alparslan TÜRKEŞ'in önerisi üzerine *Milliyetçi Hareket Partisi* adının ve amblemeninin *Milliyetçi Çalışma Partisi*'ne verilmesi de kabul edilmiştir. Bkz. E.G.M 30.12.1992 Tarih, B.05.1.E.G.M.4060012/SP Sayılı, Y.C.B. 11.01.1993 Tarih 128 Sayılı, *Milliyetçi Çalışma Partisi* Genel Merkezi 29.12.1992 Tarih, 1992/02 - 613 Sayılı ve Y.C.B. 30.12.1992 Tarih, 3237 Sayılı belgeler. Belgelerden de anlaşıldığı gibi *Milliyetçi Hareket Partisi, Milliyetçi Çalışma Partisi*'ne katıldıktan sonra, *Milliyetçi Çalışma Partisi* adını *Milliyetçi Hareket Partisi* olarak değiştirmiştir. Bu nedenle kurumsal olarak halen faaliyetini sürdüren parti *Milliyetçi Hareket Partisi* olarak adını değiştiren *Milliyetçi Çalışma Partisi*'dir ve bu yüzden de "Kapanış/Fesih Nedeni" sütununda parti faal olarak görünmektedir. Buna karşın *Milliyetçi Hareket Partisi* ile ilgili bilgilerin verildiği sayfalarda *Milliyetçi Hareket Partisi*'nin kapatıldığı bilgisi yer almaktadır.

(20) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 19.07.1995 Tarih, SP.II Hz. 1995/67 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 74. maddesindeki yükümlülüğü yasal süresi içerisinde yerine getirmeyen Milliyetçi Hareket Partisi'ne aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 17.10.1995 tarihinde (Esas:1995/2 Karar:1995/2) açılan dava, Anayasa Mahkemesi'nin oturumunda görüşülmüş ve "*Milliyetçi Hareket Partisi 26.07.1995 gününde 1994 yılı kesin hesapları verildiğinden aykırılığın giderilmesi nedeniyle davanın reddine*" karar verilmiştir.

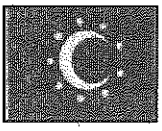
(21) Yıldırım Tuğrul TÜRKEŞ'in genel başkan vekiliğine seçilmesine ilişkin olarak Bkz. *Milliyetçi Hareket Partisi* Genel Merkezi 29.04.1997 Tarih, 1997/02 - 414 Sayılı, Y.C.B. 29.04.1997 Tarih, 440 Sayılı belgeler.

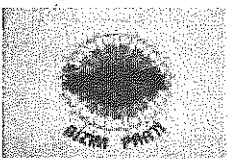
(22) 06.07.1997 tarihinde yapılan *Milliyetçi Hareket Partisi* 5. Olağan Kongresi'nde Devlet BAHÇELİ 697 oy alarak genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. Çankaya 2. Seçim Kurulu başkanlığı 09.07.1997 Tarih, 38 Sayılı belge.

(23) *Cumhuriyetçi Muhafazakâr Parti* ve *Muhafazakâr Partinin* amblemleri aynı olup aşağıdaki gibidir:

(24) *Milliyetçi Çalışma Partisi* amblemi:

	BİZİM PARTİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	08.07.1983, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	23.08.1983[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Mithat CEYLAN (09.07.1983 - 23.08.1983)
Zonguldak, 1329 - Harp Okulu - Emekli Korgeneral

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 08.07.1983 Tarih, 8927 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve Y.C.B. 01.08.1983 Tarih, 170237 Sayılı belgeler.

(2) Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 04.08.1983 Tarih, SP - 12 - 3 Sayılı iddianamesiyle "*Bizim Parti"nin SPK'nın çeşitli hükümlerine aykırı faaliyetlerde bulunduğu iddiasıyla açılan dava, Anayasa Mahkemesi'nin 1.11.1983 Tarih Esas: 1983/3 Karar: 1983/3 Sayılı kararında Yukarıda açıklanan nedenlerle 2820 Sayılı Kanun'un 8, 14, 19, 20/9, 21/2, 53/3, 61 ve 93 üncü maddelerine aykırı davrandığı saptandığından Siyasi Partiler Kanunu'nun 90 ve 93 üncü maddeleri nazara alınarak 101 inci Madde'sinin (a) fıkrası gereğince kapatılmasına"* karar verildi. Fakat Anayasa Mahkemesi'nin aldığı bu kararın "*Bizim Parti'nin kapanma kararı almış olması karşısında adı geçen Siyasi Partinin tüzel kişiliğinden Esas hakkında yazılı savunma istenmesine yer olmadığına, 29.09.1983 gününde oybirliğiyle karar*" verilmiştir (Resmi Gazete 25.09.1984 - 18 Sayı 526 sayfa 11 - 24).

(3) Parti, 23.08.1983 tarihli Genel Kurul kararı ile feshedilmiştir. Partinin kendini feshetmesiyle ilgili olarak Bkz. *Bizim Parti* Genel Merkezi. 23.08.1983 Tarih, 15 Sayılı belge.

	REFAH PARTİSİ[4]
KURULUŞ TARİHİ	19.07.1983, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	16.01.1998[5]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Anayasa Mahkemesi Kararı[5]
SİYASAL EĞİLİMİ	Siyasal İslamcı
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	29.11.1987 (%7.2) 20.10.1991 (%16.9) 24.12.1995 (%21.4)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	20.10.1991 (62 M.V./450) 24.12.1995 (158 M.V./550)

GENEL BAŞKANLAR

1) Ali TÜRKMEN (19.07.1983 - 19.08.1983[2])
Gölköy, 1946 - Ankara Üni . - Hukuk - Avukat

2) Ahmet TEKDAL (19.08.1983[2] - 11.10.1987[3])
Ağrı, 1931 - Ankara Üni. - Hukuk - Avukat

3) Necmettin ERBAKAN[6] (11.10.1987[3] - 16.01.1998[5])
Sinop, 1926 - İTÜ - Makine Müh. - Öğretim Üyesi - Türkiye Odalar Birliği Başkanı - 14., 15., 16., 19., 20. Dönem Konya M.V. - 37., 39., 41. Hük. Devlet Bakanı - 37., 39., 41. Hük. Başbakan Yardımcısı - 54. Hük. Başbakanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Genel Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği, 19.07.1983 Tarih, 9141 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi, E.G.M. 20.07.1983 Tarih, 164591 Sayılı ve *Refah Partisi* Genel Başkanlığı 25.08.1983 Tarih, 42 Sayılı belgeler.

(2) *Refah Partisi* Kurucular Kurulu'ndaki bir çok isim ve partinin kurucu genel başkanı Ali TÜRKMEN Milli Güvenlik Konseyi tarafından veto edilince (Bkz. Milli Güvenlik Konseyi Kararı 06.08.1983 Tarih 106 Sayılı Karar ve Y.C.B. 08.08.1983 Tarih, SP.13/283 Sayılı belgeler) *Refah Partisi* Merkez Yürütme Kurulu, 19.08.1983 tarihinde genel başkanlığa Ahmet TEKDAL'ı seçmiştir.

(3) Partinin, 11.10.1987 günü toplanan ikinci Büyük Kongresi'nde Necmettin ERBAKAN genel başkan seçilmiştir. Bkz. E.G.M. 20.10.1987 Tarih, 179726.

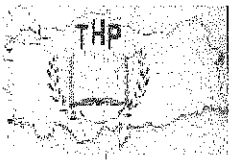
(4) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın SP.13 Hz. 1997/153 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*Refah Partisi Malatya Milletvekili Oğuzhan ASİLTÜRK'ün Merkez Karar ve Yönetim Kurulu Üyesi sıfatıyla Parti Genel Sekreterliğini ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Grup Başkanvekilliğini sürdürmesinin 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 32/1. maddesine aykırı olduğunu, yazılan uyarı yazısına rağmen aykırılığı Kanun'ya aykırı görmeyen Refah Partisi'ne aykırılığın giderilmesi için 2820 Sayılı Kanun'un 104/2. Madde'si gereğince ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 24.07.1997 tarihinde (Esas:1997/2 , Karar: 1997/2) görüşülerek "*Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın uyarı yazısına karşın, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu Üyesi ve Parti Genel Sekreteri olan Malatya Milletvekili Oğuzhan ASİLTÜRK'ün aynı zamanda Türkiye Büyük Millet Meclisi Refah Partisi Grup Başkanvekilliği görevine devam etmesi aykırılığını gidermeyen Refah Partisi'ne, kararın tebliğ gününden başlayarak altı ay içerisinde 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 32. Maddesinin birinci fıkrasına ilişkin aykırılığı gidermesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına, oyçokluğuyla*" karar verilmiştir.

(5) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 21.05.1997 Tarihli SP.13 - Hz.1997/109 Sayılı iddianamesiyle "*partinin Anayasa'nın 68/4 ve 69/6 maddeleri çerçevesinde laik Cumhuriyet ilkelerine aykırı eylemlerin odağı haline gelidiği ve parti faaliyetleri ve yetkililerinin açıklamalarının* (parti yetkililerinin, Cumhuriyet Başsavcısı'nın *iddianame*sine konu olan, laikliğe aykırı beyanat ve eylemleri şöyledir: *Refah Partisi* Genel Başkanı Necmettin ERBAKAN'ın 13.04.1994 tarihinde *Refah Partisi* Meclis Grubunda ve

13.01.1991 günü Sivas'ın Sıcak - Çermik ilçesinde *Refah Partisi*'nin eğitim seminerinde yaptığı konuşmnaları ve laikliğe aykırı söz ve davranışlarıyla tanınan bazı tarikat liderlerine, devrim kanunlarına aykırı kıyafetleriyle geldikleri Başbakanlık konutunda yemek vermesi; *Refah Partisi* Rize Milletvekili Şevki YILMAZ'ın Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nün 21.03.1994 gün ve 7444 Sayılı yazıları ekinde gönderilen video-bant çözümündeki konuşması ve Rize Belediye Başkanı seçilmeden kısa bir süre önce İstanbul'da yaptığı konuşmalar; *Refah Partisi* Ankara Milletvekili Hasan Hüseyin CEYLAN'ın 14.03.1993 tarihinde Kırıkkale'de yaptığı konuşma; *Refah Partisi* Ankara Milletvekili ve genel başkan yardımcısı Ahmet TEKDAL'ın 24.11.1996 günü Kanal-D televizyon kanalında görüntülü olarak verilen konuşması; 24.11.1996 Tarihli Kanal-D'de yayınlanan Teke-Tek programına katılan *Refah Partisi* Ankara Milletvekili Hasan Hüseyin CEYLAN'ın konuşması; Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Şükrü KARATEPE, 10.11.1996 günü yaptığı konuşma; Mayıs 1997 günü *Refah Partisi* Şanlıurfa Milletvekili İbrahim Halil ÇELİK, Meclis kulusinde sarfettiği sözler ve Refah Partili Sincan Belediye Başkanı, Sincan'da düzenlediği Kudüs Gecesi'ndeki sözleri ve İslamcı terör örgütü üyelerinin posterlerinin asılması eylemleri) *Anayasa Mahkemesi'nin 21.10.1971 gün ve 53/76 Sayılı ve 25.10.1983 gün ve 2/2 Sayılı kararlarında tanımlanan laiklik ilkesinin ihlali anlamına geldiği gerekçesiyle Anayasamızın 69. Maddesinin altıncı fıkrası yollamasıyla 68. Madde'sinin dördüncü fıkrası gereğince Refah Partisi'nin temelli kapatılmasına karar verilmesi istemiyle*" Anayasa Mahkemesi'nde açılan dava Anayasa Mahkemesi'nde 16.01.1998 (Esas: 1997/1, Karar 1998/1) tarihinde görüşülmüş ve partinin "*Lâik Cumhuriyet ilkesine aykırı eylemleri nedeniyle Anayasa'nın 68. ve 69. maddeleri ile 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 101. Madde'sinin (b) bendi ve 103. Madde'sinin birinci fıkrası gereğince Refah Partisi'nin kapatılmasına oyçokluğuyla; beyan ve eylemleri ile Parti'nin kapatılmasına neden olan, Konya Milletvekili Necmettin ERBAKAN, Kocaeli Milletvekili Şevket KAZAN, Ankara Milletvekili Ahmet TEKDAL, Rize Milletvekili Şevki YILMAZ, Ankara Milletvekili Hasan Hüseyin CEYLAN ve Şanlıurfa Milletvekili İ. Halil ÇELİK'in milletvekilliklerinin Anayasa'nın 84. Madde'sinin son fıkrası hükmü gereğince, gerekçeli kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihte sona ermesine, oybirliğiyle; beyan ve eylemleri ile Parti'nin kapatılmasına neden olan üyeleri Necmettin ERBAKAN, Şevket KAZAN, Ahmet TEKDAL, Şevki YILMAZ, Hasan Hüseyin CEYLAN, İ. Halil ÇELİK ile Şükrü KARATEPE'nin Anayasa'nın 69. Madde'sinin sekizinci fıkrası gereğince gerekçeli kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak beş yıl süre ile bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve deneticisi olamayacaklarına, oybirliğiyle; davalı Parti'nin tüm mallarının 2820 Sayılı Kanun'un 107. Madde'si gereğince Hazine'ye geçmesine, oybirliğiyle; Birtrilyonikiyüzotuzaltımilyar lira devlet yardımının Parti'ye ödenmemesine ilişkin 12.01.1998 Tarihli E.1997/1 (Siyasi Parti - Kapatma) Sayılı tedbirin, gerekçeli kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasına kadar devamına, oybirliğiyle*" karar verilmiştir. (Resmi Gazete 22.02.1998 Tarih 23266 Sayı) Kapatılma davası ile ilgili olarak Ayrıca Bkz. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü, 21.01.1998 Tarih, B02.0.KKG/196 - 143/281 Sayılı belge.

(6) Ankara 9. Ağır Ceza Mahkemesi de Necmettin ERBAKAN'ı evrakta sahtecilikten 2 yıl 4 ay hapse, ayrıca 19 sanığı 1 yıl 2'şer ay, 50 sanığı 1'er yıl, iki sanığı 10'ar ay hapse mahkûm etti. Mahkeme, gerekçeli kararında *Refah Partisi*'nin Hazine yardımını devletten kaçırmak için 20 yıl önce ölmüş kişi adına bile gider pusulası hazırladıklarına yer vermiş, 139 adet sahte belgeyle ilgili olarak genel başkan Necmettin ERBAKAN'ı sorumlu tutmuştur. Gerekçeli kararda, sanıkların devleti kandırmak amacıyla hayali şir-

ketler adına fatura kesmek, olmadık malların (yüzlerce kilo sucuk, peynir) alımını gerekçe göstererek fatura kesmek, 20 yıl önce ölmüş kişi adına gider pusulası hazırlamak gibi suçlamalara yer verilmişti. Ankara 9. Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararı, sanıklarca temyiz edilmiş; temyiz incelemesi, Yargıtay 11. Ceza Dairesi tarafından 02.12.2005 tarihinde sonuçlandırarak sanık avukatlarının tüm itirazlarını reddetmiştir.

	(TÜRKİYE) HUZUR PARTİSİ[3][4]
KURULUŞ TARİHİ	22.07.1983, Ankara[1]
KAPANIŞ TARİHİ	25.10.1983[5]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Anayasa Mahkemesi Kararı[5]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Ahmet Hamdi ÇELEBİ[4] (25.07.1983[2] - 25.10.1983)
Muş, 1926 - Ortaokul - Tüccar - Muş Ticaret ve Sanayi Odası Eski Başkanı - 4. Dönem Muş, 5. Dönem Ankara M.V. - Ö.T.: 24.08.1989

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. Y.C.B. 22.07.1983 Tarih, 69/3 Sayılı, E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 27.07.1988 Tarih, 396343 Sayılı ve E.G.M. 19.08.1983 Tarih, 180703 Sayılı belgeler.

(2) Ahmet Hamdi ÇELEBİ'nin genel başkan seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. *Türkiye Huzur Partisi* Genel Merkezi 25.07.1993 Tarih, 2 Sayılı belge.

(3) Partinin ismini değiştirmesi ile ilgili olarak, arşivlerde birden fazla tarihe rastlanmıştır. *Türkiye Huzur Partisi* Genel Merkezi 09.08.1983 Tarih, 9 Sayılı ve Y.C.B. 09.08.1983 Tarih, SP.14/35730.07.1983 Sayılı belgelerde 30.07.1983 tarihinde toplanan Kurucular Kurulu'nun, partinin ismindeki "Türkiye" ibaresinin kaldırılmasına ve partinin adının

Huzur Partisi olmasına karar verdiği belirtilmektedir. Y.C.B. 18.08.1983 Tarih, SP - 14 - 122 Sayılı belgede ise 15.08.1983 tarihinde parti tüzüğünün birinci maddesindeki "Türkiye" kelimesinin kaldırılıp, parti isminin *Huzur Partisi* olarak değiştirildiği belirtilmektedir.

(4) Milli Güvenlik Konseyi'nin 09.08.1983 Tarih, 108 Sayılı kararı ile *Türkiye Huzur Partisi*'nin, Genel Başkan Ahmet Hamdi ÇELEBİ'nin de aralarında bulunduğu 27 kurucu üyesi veto edilmiştir. Bkz. Milli Güvenlik Konseyi Kararı 13.09.1983 Tarih, 153 Nolu karar. Ayrıca Bkz. Y.C.B. 18.08.1983 Tarih, SP - 14 - 122 Sayılı belge.

(5) Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, 28.07.1983 Tarih, SP - 14 - 2 Sayılı iddianamesiyle "*2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun dördüncü kısmında yer alan, 78, 84, 85, 86, 87 ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek, aynı Kanun'un 101/a Madde'si gereğince, partinin kapatılması*" istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde açılan davada, Anayasa Mahkemesi'nin Resmi Gazete'de 15.10.1984 tarihinde (Sayı: 18546) yayınlanan 25.10.1983 Karar tarihi, Esas: 1983/2 Karar 1983/2 Sayılı kararıyla *"Tüzük değişikliği yoluyla adından "Türkiye" sözcüğünün çıktığı Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yazısıyla bildirilen ve savunmalar ile de bu sözcüğün çıkarıldığı kabul edilen Huzur Partisi'nin programındaki 12., 17. ve 21. maddelerinin 22.04.1983 Tarihli 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 78., 84., 86. ve 87. maddelerine aykırı bulunduğun, Orhan ONAR, Mehmet ÇINARLI ve Necdet DARICIOĞLU'nun programda yer alan hükümlerin sözü edilen Kanuna aykırılığı oluşturmadığı ve bu nedenle davanın reddi gerektiği yolundaki karşıoyları; H. Semih ÖZMERT'in programın bu hükümlerinin Kanun'un 84. maddesine, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU'nun sözü edilen program metinlerinin Kanun'un 84. ve 87. maddelerine aykırı bulunmadığı görüşüyle ve oyçokluğuyla; Programın 16. maddesinde yer alan düzenlemenin sözü edilen Kanun'un 84. maddesine aykırı olduğuna H. Semih ÖZMERT; Orhan ONAR, Mehmet ÇINARLI, Necdet DARICIOĞLU ve Yılmaz ALİEFENDİOĞLU'nun, programda yer alan 16. maddenin Siyasi Partiler Kanun'una aykırı olmadığı ve bu nedenle davanın reddi gerektiği yolundaki karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla; Saptanan bu aykırılıklar sebebiyle Huzur Partisi'nin sözü edilen Kanun'un 101. Madde'sinin (a) bendi uyarınca temelli kapatılmasına oyçokluğuyla;22.04.1983 Tarihli 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 107. Madde'si uyarınca Huzur Partisi'nin bütün mallarının Hazine'ye geçmesine, oybirliğiyle"* karar verilmiştir.

	BAYRAK PARTİSİ[2][3][6]
KURULUŞ TARİHİ	29.07.1983, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	25.07.1992[8]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Islahatçı Demokrasi Partisi* ile birleşme[8]
SİYASAL EĞİLİMİ	Muhafazakâr
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Yaşar YURTÖVEN (29.07.1983 - 25.04.1987[3]) (17.01.1988[5] - 13.01.1991[7])
Ankara, 1931 - Üniversite - İktisat - İktisatçı

2) Ali DEMİR (25.04.1987[3] - 06.1987[4])
İstanbul, 1933 - Mali Müşavir

3) Ufuk ZİNCİRKIRAN (13.01.1991[7] - 25.07.1992)
1961, Çankırı - Yüksekokul - Müşavir

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak bakınız E.G.M. 29.07.1983 Tarih 297 Sayılı belge.

(2) Milli Güvenlik Konseyi, *Bayrak Partisi*'nin 29.07.1983 günü İçişleri Bakanlığı'na vermiş olduğu dilekçede belirlenen 24 kişinin parti kurucusu olmalarının uygun görülmediğine karar verilmiştir. Bkz. Milli Güvenlik Konseyi Kararı 16.08.1983 Tarih, 115 Karar Nolu belge.

(3) 25.04.1987 tarihinde yapılan Merkez Karar Yürütme Kurulu toplantısında parti genel başkanı Yaşar YURTÖVEN sağlık nedenleriyle bu görevini genel başka yardımcısı Ali DEMİR'e devretmiştir. Bkz. *Bayrak Partisi* Genel Merkezi 27.04.1987 Tarih, 1 Sayılı belge.

(4) Ali DEMİR'in genel başkanlık görevinden hangi tarihte ayrıldığı ile ilgili bir belgeye arşiv kayıtlarında ratlanmamıştır. Ancak Yaşar YURTÖVEN'in, partinin 1987 yılı bütçesini genel başkan sıfatıyla imzalamış olmasından ve Ali DEMİR'in de aynı belgede Genel Sekreter ve Başkan Vekili olarak imzasının bulunmasından (Bkz. *Bayrak Partisi* Genel Merkezi, 30.06.1987 Tarih, 1987/8 Sayılı belge) hareketle Ali DEMİR'in genel başkanlığının çok kısa sürdüğü anlaşılmaktadır. Zaten Yaşar YURTÖVEN'in, 17.01.1988 tarihinde yapılan 2. Olağan Büyük Kongre'nin hazırlıklarına ilişkin belgelerde, bu kongre öncesinde de genel başkan olarak görev yaptığı görülmektedir. Bkz. Ankara Valiliği Emniyet Müdürlüğü, G.D.B. Siyasi Partiler Bürosu 19.01.1988 Tarihli, *Bayrak Partisi* 2. Olağan Kongresi Tutanakları.

(5) *Bayrak Partisi*'nin 17.01.1988 günü yapılan 2. Olağan Kongresi'nde genel başkanlığa Yaşar YURTÖVEN seçilmiştir. Bkz. T.C. Ankara Valiliği Emniyet Müdürlüğü 19.01.1988 Tarih,, 010339 Sayılı ve Y.C.B. 21.01.1988 Tarih, 193 Sayılı belgeler.

(6) Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 15.03.1988 Tarih, SP. 15 Hz. 1988/3 Sayılı Esas Hakkındaki Görüşü'nde belirtilen "*2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 3., 8. ve 14. maddelerine uygun biçimde örgütlenip çalışmalarda bulunmayarak ve büyük Kongresi'ni gerçekleştirmeyerek kuruluş amaç ve koşullarını gereğince oluşturamaması nedeniyle acze düşmesi*" nedenleriyle patinin kapatılması için Anayasa Mahkemesi'dne dava açılmış, Anayasa Mahkemesi (02.05.1989. Tarih Esas 1988/1 Karar 1989/1 Sayılı) kararıyla "*Cumhuriyet Başsavcılığı, Bayrak Partisi'nin ülke çapında örgütlenmediğini, Büyük Kongresi'ni Kanunu'nın öngördüğü biçimde ve Tüzüğü'ne uygun olarak toplayamadığını, genel merkezinin bulunmadığını ileri sürmüşse de kapatılma istemini, Siyasi Partiler Kanunu'nun Dördüncü Kısmı'nda yer alan hükümlerle ilgisi bulunmayan bu konulara değil, istenilen belge ve bilgilere ilişkin yazıların cevapsız bırakılmasına, dolayısıyla Siyasi Partiler Kanunu'nun 102. maddesine dayandırmıştır. Belge ve bilgi isteyen ve kapatılma davasına neden olan 31.12.1987 Tarihli SP.Muh.1987/115 Sayılı yazıya ve 15.01.1988 Tarihli ifade tutanağına geçirilen duyuruda 2820 Sayılı Kanunu'nın 102. Madde'sinin aradığı "... belirtilen süre içinde cevap verilmediği ve istek yerine getirilmediği takdirde o siyasi partinin kapatılması için dava açılabileceği de belirtilir" hükmünün yerine getirildiğini gösteren bir uyarı yoktur. Sözü edilen yazı ve ifade belgesi içeriğindeki 2820 Sayılı Kanunu'nın 102. Madde'sini anış "... 2820 Sayılı Kanun'un 102. Madde'si uyarınca" yazının tebliği ve beyanın saptanması tarihinden itibaren on gün içersinde gönderilmesini rica etmekten ibarettir. Daha açık bir anlatımla, kapatma uyarısı yapılmamış, bilgi verme ve belge gönderme gereğinin 102. Madde hükmünden kaynaklandığına değinilmekle 102. maddenin son tümcesi gereğince kapatılma davası açılması, bu davanın açılabileceği uyarısının yapılmasına bağlanmıştır. Bu zorunluluk, bu uyarı koşulu yerine getirilmeden 102. maddeye dayanılarak açılacak kapatılma davasını uygun karşılamak olanaksızdır. Dava koşulu gerçekleşmemiştir*" şeklindeki kararıyla partinin kapatılma istemini reddetmiştir.

(7) Partinin 13.01.1991 tarihli 3. Olağan Kongresi'nde 51 delegenin 45'inin oynu alan Ufuk ZİNCİRKIRAN genel başkan seçilmiş, eski genel başkan Yaşar YURTÖVEN ise Onur-

sal Genel Başkan seçilmiştir. Bkz. *Bayrak Partisi* Genel Merkezi 21.01.1991 Tarih, 1 - VII – 1995 Sayılı ve Ankara Valiliği Emniyet Müdürlüğü G.D.B. Siyasal Partiler Bürosu 22.01.1991 Tarih, 011 Sayılı belgeler.

(8) *Bayrak Partisi* 25.07.1992 tarihinde yapılan Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı'nda *Islahatçı Demokrasi Partisi*'ne katılma kararı almıştır (*Bayrak Partisi* Genel Merkezi 15.09.1992 Tarih, 01.05.1992 Sayılı ve Y.C.B. 05.08.1992 Tarih, 1876 Sayılı belgeler). *Islahatçı Demokrasi Partisi*'nin 23.11.1992 Tarihindeki 2. Olağanüstü Kongresi'nde, ise *Millet Partisi, Barış ve Birlik Partisi* ve *Millet Partisi*'nin birleşmesine ve *Islahatçı Demokrasi Partisi*'nin isminin *Millet Partisi* olarak değiştirilmesine karar verilmiştir. Bkz. 03.12.1992 Tarih, B.051E.G.M. 060012/SP Sayılı, E.G.M. 03.12.1992 Tarih, B.051.E.G.M..40.600.12/SP Sayılı ve E.G.M. 06.08.1992 Tarih, 512639 Sayılı belgeler.

MİLLET	MİLLET PARTİSİ[2][4][5][6][7][9][10] (ISLAHATÇI DEMOKRASİ PARTİSİ)
KURULUŞ TARİHİ	21.03.1984[1][3], Ankara
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Siyasal islamcı
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	29.11.1987 (%0.8)[8] 24.12.1995 (%0.5) 18.04.1999 (%0.3) 03.12.2002 (%0.2)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Aykut EDİBALİ (21.03.1984 -)
Sandıklı, 1942 - İstanbul Üni. - Hukuk - Gazeteci, Yeniden Milli Mücadele, Pınar, Bayrak, Gerçek Dergi ve Gazeteleri Kurucusu ve Başyazarı - 19. Dönem Kayseri M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) *Islahatçı Demokrasi Partisi*'nin kuruluşu ile ilgili olarak. E.G.M. 21.03.1984 Tarih, 158258 Sayılı ve Y.C.B. 22.03.1984 Tarih, S.P.Muh.37 Sayılı belgeler.

(2) *Millet Partisi* ile 1970'li yıllarda etkin olan ve antisemitist ve komünizm karşıtı faaliyetleri ile ünlenen Yeniden Milli Mücadele Hareketi arasında ideolojik bir yakınlık vardır. Bu hareketin ileri gelenlerinden bazıları Aykut EDİBALİ, Yavuz Aslan ARGUN, Melih GÖKÇEK, Necmettin ERİŞEN, Cemil ÇİÇEK, Mustafa ERDOĞAN, Halil ŞIVGIN, Mustafa Ruhi Şirin, Haşim VATANDAŞ, Zeki CEYHAN, Atila YAYLA, Ali Müfit GÜRTUNA, Ahmet TAŞGETİREN, Gaffar YAKIN, Mehmet Akif AK, Cevat ÖZKAYA, Dr. Necmettin TURİNAY, Hacı Ali BOZDAM, İrfan KÜÇÜKKÖY, Mustafa AYDIN, Galip DEMİREL, Ömer Vehbi HATİPOĞLU, Ömer Ziya, BELVİRANLI, Rifat YÖRÜK, Mehmet TAŞDİKEN, Mehmet ÇİÇEK, Recep VİDİN, Hüseyin GÜLERCE, Kemal YAMAN, Özcan PALUT, Kadir DEMİR, Muhammet Nur DOĞAN, Burhan ÖZFATURA, Recep KIRIŞ ve Taha AKYOL'dur. Yeniden Milli Mücadele Hareketi ve *Millet Partisi* ile ilişkisi ile ilgili olarak Bkz. İrfan (Küçükköy) ve Aykut (Edibali) (1976).

(3) Anayasa Mahkemesi'nin 10.06.1997 (Esas:1997/1, Karar:1997/1) Sayılı kararının *"Esasın İncelenmesi"* bölümünde partinin kuruluş tarihi olarak 21.03.1994" tarihi verilmekle birlikte, Mahkemenin bahsettiği bu tarih doğru değildir. Çünkü mahkemenin aynı kararında ayrıca partinin 21.12.1992 tarihinde *Millet Partisi* ile birleştiği belirtilmektedir. Parti kurulmadan önce birleşemeyeceğine göre Anayasa Mahkemesi'nin bu kararında andığı tarihlerin doğru olmadığı, karar metninde bir yazım yanlışının olduğu belirtilmelidir.

(4) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın SP.16.Hz.1997/108 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*Anayasa Mahkemesi kararlarıyla saptanan 1989, 1990, 1991 ve 1994 yılları kesin hesaplarına ilişkin eksik bilgi ve belgeleri, gereği için Anayasa Mahkemesi'ne ve bilgi için de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na vermeyen Millet Partisi'ne, 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 104. Madde'si gereğince ihtar kararı verilmesi istemiyle*" açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 10.06.1997 tarihinde (Esas: 1997/1, Karar:1997/1) görüşülerek "*1989, 1990, 1991 ve 1994 yılları kesin hesaplarına ilişkin eksik bilgi ve belgeleri, gereği için Anayasa Mahkemesi'ne, bilgi için de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na vermeyen Millet Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde eksiklikleri gidermesi için 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına*" karar verilmiştir. (Bu karar *Islahatçı Demokrasi Partisi* ve *Millet Partisi* ve diğer partiler ile birleştikten sonra *Millet Partisi* adını aldığı için *Millet Partisi*'ne tebliğ edilmiştir).

(5) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın SP.16 Hz.1997/183 Sayılı ve 05.09.1997 Tarihli başvuru dilekçesi ile "*Anayasa Mahkemesi kararıyla saptanan, 1992 yılı kesin hesabına ilişkin eksik bilgi ve belgeleri, gereği için Anayasa Mahkemesi'ne ve bilgi için de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na vermeyen Millet Partisi'ne 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 104. Madde'si gereğince ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 23.09.1997 tarihinde (Esas:1997/4 , Karar:1997/4) görüşülerek "*1992 yılı kesin hesabına ilişkin eksik bilgi ve belgeleri, gereği için Anayasa Mahkemesi'ne, bilgi için de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na vermeyen Millet Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde eksikliği gidermesi için 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına, oyçokluğuyla*" karar verilmiştir. (Bu karar *Islahatçı Demokrasi Partisi* ve *Millet Partisi* ve diğer partilerile birleştikten sonra *Millet Partisi* adını aldığı için *Millet Partisi*'ne tebliğ edilmiştir).

(6) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın SP.16 Hz.1997/183 Sayılı ve 05.09.1997 Tarihli başvuru dilekçesi ile "*Anayasa Mahkemesi kararıyla saptanan, 1993 yılı kesin hesabına ilişkin eksik bilgi ve belgeleri, gereği için Anayasa Mahkemesi'ne ve bilgi için de Yargı-*

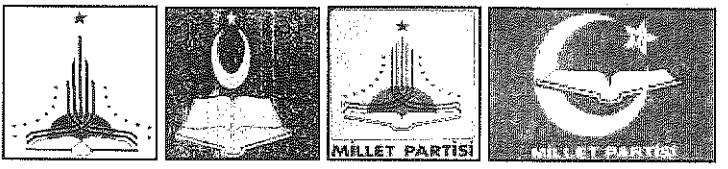
tay Cumhuriyet Başsavcılığı'na vermeyen Millet Partisi'ne 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 104. Madde'si gereğince ihtar kararı verilmesi" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından tarihinde 23.09.1997 (Esas: 1997/5, Karar:1997/5) görüşülerek "*1993 yılı kesin hesabına ilişkin eksik bilgi ve belgeleri, gereği için Anayasa Mahkemesi'ne, bilgi için de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na vermeyen Millet Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde eksikliği gidermesi için 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 104. Maddesi gereğince ihtarda bulunulmasına, oyçokluğuyla*" karar verilmiştir (Bu karar *Islahatçı Demokrasi Partisi* ve *Millet Partisi* ve diğer partilerile birleştikten sonra *Millet Partisi* adını aldığı için *Millet Partisi*'ne tebliğ edilmiştir).

(7) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın SP.16 Hz.1997/183 Sayılı ve 05.09.1997 Tarihli başvuru dilekçesi ile "*Anayasa Mahkemesi kararıyla saptanan, 1995 yılı kesin hesabına ilişkin eksik bilgi ve belgeleri, gereği için Anayasa Mahkemesi'ne ve bilgi için de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na vermeyen Millet Partisi'ne 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 104. Madde'si gereğince ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 23.09.1997 tarihinde (Esas:1997/6 , Karar: 1997/6) görüşülerek "*1995 yılı kesin hesabına ilişkin eksik bilgi ve belgeleri, gereği için Anayasa Mahkemesi'ne, bilgi için de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na vermeyen Millet Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde eksikliği gidermesi için 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına, oyçokluğuyla*" karar verilmiştir (Bu karar *Islahatçı Demokrasi Partisi* ve *Millet Partisi* ve diğer partilerile birleştikten sonra *Millet Partisi* adını aldığı için *Millet Partisi*'ne tebliğ edilmiştir).

(8) Parti, 1987'deki Genel Seçimlere İslahatçı *Demokrat Parti* adıyla, 1995, 1999 ve 2002'de yapılan Genel Seçimlere ise *Millet Partisi* adıyla katılmıştır.

(9) 23.11.1992 tarihinde *Bayrak Partisi*, *Millet Partisi*, *Barış ve Birlik Partisi*, *Islahatçı Demokrasi Partisi*'ne katılmışlar; aynı Kongrede *Islahatçı Demokrasi Partisi* ismini *Millet Partisi* olarak değiştirmiştir. Birleşme ve isim değişikliği ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 03.12.1992 Tarih B.051.E.G.M..40.600.12/SP Sayılı, E.G.M. 06.08.1992 Tarih 512639 Sayılı, E.G.M. 04.12.1992 Tarih 788530 Sayılı, Y.C.B 09.12.1992 Tarih 2800 Sayılı ve Y.C.B 20.11.1992 Tarih 247 Sayılı belgeler.

(10) Adını *Millet Partisi* olarak değiştiren *Millet Partisi*'nin amblemi - ki aynı zamanda *Islahatçı Demokrasi Partisi*'nin de amblemidir - ilmi temsil eden açık kitap sembolü üzerinde doğan güneş ve kitaptan gökyüzüne yükselen beş kuvvet çizgisi ve bu sembol topluluğunu süsleyen yıldızlardan oluşur. Yıldızlar Türk devletlerini temsil etmektedir. Parti en son olarak Merkez Karar Yürütme Kurulunun 29.03.2002 tarihine aldığı 194 Sayılı kararla çift başlı kartal simgesini kullanmaya karar vermiştir. *Islahatçı Demokrasi Partisi* ve *Millet Partisi* tarafından kullanılan amblemler şu şekildedir:

	DEMOKRATİK SOL PARTİ (1)(2)(3)(7)(8)
KURULUŞ TARİHİ	14.11.1985, Ankara
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Mekez Sol, Demokratik Sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	29.11.1987 (%8.5) 20.10.1991 (%10.8) 24.12.1995 (%14.6) 18.04.1999 (%22.2) 03.11.2002 (%1.2)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	20.10.1991 (7 M.V./450) 24.12.1995 (76 M.V./550) 18.04.1999 (136 M.V./550)

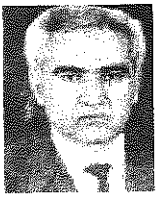
GENEL BAŞKANLAR

1) Rahşan ECEVİT[4] (23.11.1985 - 13.09.1987[5])
Bursa, 1923 - Robert Kolej - DSP Kurucu Genel Başkanı - DSP Eski Genel Başkan Yardımcısı ve Örgüt Kurulu Eski Başkanı

2) Mustafa Bülent ECEVİT (13.09.1987[5] - 07.03.1988[6]) (05.01.1989[6] - 25.07.2004[9])
İstanbul, 1925 - Robert Koleji - Gazeteci - 11., 12., Dönem Ankara, 13., 14., 15., 16., 19. Dönem Zonguldak, 20., 21. Dönem İstanbul M.V. - Temsilciler Meclisi Üyesi - 26., 27., 28. Hük. Çalışma Bakanı - 55. Hük. Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd. - 37., 40., 42., 56., 57. Hük. Başbakanı - Ö.T. : 05.11.2006

3) Necdet KARABABA (07.03.1988[6] - 05.01.1989[6])
Birecik, 1935 - Üniversite - Ziraat Müh. - Ziraat Mühendisi

4) Mehmet Zeki SEZER (25.07.2004[9] -)

Eskişehir, 1957 - ADMMA - Kimya Müh. - 21. Dönem Ankara M.V. - 57. Hük. Devlet Bakanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) *Demokratik Sol Parti* Tüzüğü'nün incelenerek, çeşitli konularda, Siyasi Partiler Kanun'una aykırı hükümler bulunduğu gerekçesiyle Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 12.12.1985 Tarih, SP.17.Hz.1985/1613 Sayılı ihtar başvurusu Anayasa Mahkemesi tarafından 28.02.1986 tarihinde (Esas: 1985/2, Karar: 1986/1) incelenerek Siyasi Partiler Kanunu'nun 9. Madde'sinin Cumhuriyet Başsavcılığınca öncelikle uygulanması gerekmediğine; *Demokratik Sol Parti*'nin savunmasının alınmasına ve ilgililerin ihtar istemi konusunda dinlenmelerine yer olmadığına, oyçokluğuyla; *Demokratik Sol Parti* Tüzüğü'nün; Geçici 4. Madde'sinin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarının, Siyasi Partiler Kanunu'nun 4. Madde'sinin ikinci fıkrasına, 19. Madde'si ile 20. maddesine ve geçici 5. Madde'sinin (c) fıkrasına aykırı olduğuna ve aykırılığın giderilmesinin adı geçen partiye ihtar edilmesine oyçokluğuyla; Geçici 2. Madde'sinin ikinci fıkrasının, Siyasi Partiler Kanun'unun 14. Madde'sinin sekizinci fıkrasına aykırı olduğuna ve aykırılığın giderilmesi için partiye ihtarda bulunulmasına, oyçokluğuyla; Geçici 5. Madde'sinin ikinci fıkrasının, Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olmadığına ve ihtar isteminin reddine oyçokluğuyla; Geçici 3. Madde'sinin dördüncü, sekizinci ve dokuzuncu fıkraların, Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olmadığına ve ihtar isteminin reddine, oybirliğiyle; 12. Madde'sinin birinci fıkrasının sekizinci paragrafının Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olmadığına ve ihtar isteminin reddine, oybirliğiyle; 15. Madde'sinin üçüncü fıkrasının, Siyasi Partiler Kanunu'nun 55. maddesine aykırı olduğuna ve aykırılığın giderilmesinin partiye ihtar edilmesine, oyçokluğuyla; 20. Madde'sinin altıncı fıkrasının, Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olmadığına ve ihtar isteminin reddine, oyçokluğuyla; 29. Madde'sinin beşinci fıkrasının, Anayasa'nın 68. ve Siyasi Partiler Kanunu'nun 7. maddesine aykırı olduğuna ve aykırılığın giderilmesinin partiye ihtar verilmesine, oyçokluğuyla; 32. Madde'sinin yirminci ve yirmiikinci fıkralarının Siyasi Partiler Kanunu'nun 21. Madde'sinin ikinci fıkrasına aykırı olduğuna ve aykırılığın giderilmesinin partiye ihtar edilmesine, oybirliğiyle; 56. Madde'sinin, Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olmadığına ve ihtar isteminin reddine, oybirliğiyle; 57. Madde'sinin son fıkrasının, Siyasi Partiler Kanunu'nun 64. maddesine aykırı olduğuna ve aykırılığın giderilmesinin partiye ihtar edilmesine, oybirliğiyle; 64. Madde'sinin, Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olmadığına ve ihtar isteminin reddine, oybirliğiyle; 59. Madde'sinin dördüncü fıkrasının, Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olmadığına ve ihtar isteminin reddine, oybirliğiyle; 81. Maddesinin Siyasi Partiler Kanunu'nun 53. Madde'sinin ikinci fıkrasına aykırı olduğuna ve aykırılığın giderilmesi için partiye ihtarda bulunulmasına, oybirliğiyle; 68. Madde'sinin, Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olmadığına ve ihtar isteminin reddine, oyçokluğuyla; 11. Madde'sinin birinci fıkrasının, Siyasi Partiler Kanunu'nun 62. Madde'sinin birinci fıkrasına aykırı olduğuna ve aykırılığın giderilmesinin partiye ihtar edilmesine, oybirliğiyle; 50. Madde'sinin ikinci cümlesinin, Siyasi Partiler Kanunu'nun 27. maddesine aykırı olduğuna ve aykırılığın giderilmesi için partiye ihtarda bulunulmasına oybirliğiyle, karar verilmiştir.

(2) Cumhuriyet Başsavcılığı'nın partinin "*İlçe Yönetim ve Disiplin kurullarının 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun Geçici 5. Maddesinin (c) bendinde öngörülen Kurucular Kurulu tarafından oluşturulmaması suretiyle sözü edilen Kanuna aykırı davranmış bulunan Demokratik Sol Parti'ye, bu aykırılığın giderilmesi için Siyasi Partiler Kanunu'nun 104. Madde'si gereğince*" ihtar edilmesi istemi, Anayasa Mahkemesi tarafından 01.07.1987 tarihinde (Esas: 1987/1, Karar: 1987/2) karara bağlanarak "*Demokratik Sol Parti'nin savunmasının alınmasına gerek bulunmadığına, oyçokluğuyla; il ve ilçe yönetim ve disiplin kurullarının 2820 Sayılı Kanun'un Geçici 5. Madde'sinin (c) bendi hükmüne göre Kurucular Kurulu tarafından oluşturulması gereğinin Siyasi Partiler Kanunu'nun 104. Madde'si gereğince Demokratik Sol Parti Genel Başkanlığı'na ihtarına, oyçokluğuyla*" karar verilmiştir.

(3) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın "*Partiye üyelik kayıtlarını yaptırmadıkları iddiasıyla 233 kurucu üyenin Merkez Karar ve Yönetim Kurulunca, bu sıfatlarının düşürülmesine karar verilmiş olması Siyasi Partiler Kanunu'nun kimi buyurucu kurallarına aykırılık oluşturduğundan; bu aykırılığın giderilmesi için 233 kurucu üyenin kuruculuk sıfatlarının düşmediğinin*" partiye bildirilmesine ilişkin ihtar talebi Anayasa Mahkemesi tarafından 02.07.1987 tarihinde (Esas : 1987/3, Karar: 1987/3) karar bağlanarak "*Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Demokratik Sol Parti Genel Başkanlığına ihtarda bulunulması yolundaki isteminin kabulü mümkün olmadığı*"na karar verilmiştir.

(4) 14.07.1987'de toplanan Kurucular Kurulu genel başkanlığa Celal KÜRKOĞLU'nu seçmiştir. Kurucular Kurulu'nun bu kararı genel başkan Rahşan ECEVİT tarafından kabul edilmeyerek genel başkanlık makamı boşaltılmamıştır. Kurucular Kurulu tarafından seçilen yeni genel başkan Celal KÜRKOĞLU 07.07.1987 tarihinde (987/013 Sayılı belge) Ankara Valiliği'ne yazdığı dilekçede, eski genel başkan Rahşan ECEVİT'in, yeni seçilen genel başkan ve Merkez Yürütme Kurulu'na parti genel merkezini teslim etmediğinin 20. Noter aracılığı ile 15.06.1987 günü belirtilmesine karşın, genel merkez hala boşaltılmadığı için Ankara Valiliği'nden yardım isteyerek, genel merkezin polis gücü marifetiyle boşaltılmasını talep etmiştir. 11.07.1987'de, eski genel başkan Rahşan ECEVİT, *Demokratik Sol Parti* Olağanüstü Kurucular Kurulu toplantısını yapacağını basına açıklamıştır. Parti genel başkanı Celal KÜRKOĞLU ise, 06.07.1987 tarihinde, Ankara Valiliği'ne başvurarak, Rahşan ECEVİT'in Kurucular Kurulu'nu toplamaya yetkili olmadığını, Rahşan ECEVİT'in 02.07.1987 ve 03.07.1987 tarihinde almış olduğu kararlar ile SPK'yı ihlal ettiği için iki kez ihtar aldığını belirtmiştir. (Celal KÜRKOĞLU'nun bu başvurusu üzerine, 10.07.1987 Tarih, 1987/792 Karar, 1987 /723 Sayılı kararla yürütmenin durdurumasına karar verilmiştir. Kurucular Kurulu'nun toplanma yeter sayısının olmadığından hareketle, seçilen genel başkanın yetkisiz olduğu konusunda verilen hukuki karar sonrasında Celal KURTOĞLU, İçişleri Bakanlığı'nı mahkemeye vermiş, KÜRKOĞLU'nun İçişleri Bakanlığı aleyhine açtığı dava Ankara 8 Nolu İdare Mahkemesi'nce verilen 26.05.1992. Tarih, Esas 1990/2482 Karar 1992/516 Sayılı kararla reddedilerek yetkili genel başkanın Rahşan ECEVİT olduğuna karar verilmiştir.

(5) Mustafa Bülent ECEVİT'in 13.09.1987 tarihindeki 6. Kurucular Kurulu toplantısında genel başkan seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. E.G.M., 28.09.1987 Tarih, 234936 Sayılı belge.

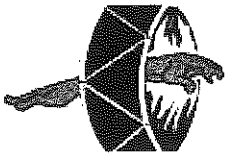
(6) Mustafa Bülent ECEVİT, 1987 seçimlerinde partisi meclise giremeyince genel başkanlıktan istifa etti. Bunun üzerine 07.03.1988'de Necdet KARABABA genel başkanlığa getirildi. Genel başkanlık için Necdet KARABABA ve Hasan BIYIKLI yarıştı. 403 delegenin oyunu alan Necdet KARABABA, *Demokratik Sol Parti* Genel Başkan'ı oldu. Ancak

Necdet KARABABA bir süre sonra Ecevitlerle ters düşerek 28.11.1988'de istifa etti. 15.01.1989'da *Demokratik Sol Parti* 1. Olağanüstü Kurultayı yapıldı. Bu kurultayda KARABABA protokol sıralarında partililerin sözlü saldırısına maruz kaldı. Mart 1991'de yapılan kurultayda da salona gelen Necdet KARABABA, "*hainler dışarı*" sloganlarıyla karşılandı.

(7) Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 27.10.1989 Tarih, SP.17.Hz.1989/109 Sayılı başvuru yazısı ile "*Tüzüğünün 39. Madde'sinin altıncı fıkrasının, 22.04.1983 Tarihli 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olduğu savıyla, Demokratik Sol Parti hakkında aynı Yasanın 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 21.11.1989 tarihinde (Esas: 1989/4, Karar 1989/2) karar verilerek "*Demokratik Sol Parti Tüzüğü'nün 39. Madde'sinin altıncı fıkrası; 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 19. Madde'sinin beşinci ve 20. Madde'sinin dokuzuncu fıkralarındaki, işten el çektirme kararının İl Yönetim Kurulu'na bildirilmesinden başlayarak kırkbeş, İlçe Yönetim Kurulu'na bildirilmesinden itibaren otuz gün içinde İl ve İlçe Kongreleri'nin toplanarak yeni Yönetim Kurullarını seçmesini öngören ve bu sürelerin yinelenip uzatılmasına olanak tanımayan buyurucu hükümlerine aykırı olduğundan bu aykırılığın giderilmesi için 2820 Sayılı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca adıgeçen Siyasi Parti'ye ihtarda bulunulmasına, oyçokluğuyla" karar verilmiştir.Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 13.10.1989 Tarihli SP.17.Hz.1989/97 Sayılı başvuru yazısı ile 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 74. maddesindeki yükümlülüğü yerine getirmeyen Demokratik Sol Parti hakkında aynı Yasanın 104. Madde'si uyarınca ihtar" verilmesi istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 21.11.1989 tarihinde (Esas: 1989/2, Karar:1989/3)görüşülerek "Demokratik Sol Parti'nin, 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 74. maddesinde öngörülen biçimde 28 İl'e ilişkin 1986 yılı kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Anayasa Mahkemesi'ne ve bilgi için de Cumhuriyet Başsavcılığı'na vermesi zorunluluğunu - 14.11.1985 günü kurulan bu Parti'nin bağlı ilçeleri de kapsayan 28 İl teşkilatında 01.01.1986 - 31.12.1986 tarihleri arasında gelir elde etmemesi ve gider yapmamasının olanak dışı olduğu da düşünülerek - yerine getirmemesi ve ayrıca, dört ilin kesin hesaplarının onaylı birer örneğini bilgi için Cumhuriyet Başsavcılığı'na göndermemesi karşısında anılan kanunun 74. Madde'sinin buyurucu hükümlerine aykırı duruma düşmesi nedeniyle, bu aykırılığın giderilmesi için adıgeçen Parti'ye 2820 Sayılı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtarda bulunulmasına*" oybirliği ile karar verilmiştir.

(8) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 03.02.1994 Tarih, SP.17 Hz.1994/18 Sayılı başvuru yazısı ile "*Beş kez yazıyla bildirilmesine karşın, kimi il ve ilçe Kongrelerini yasal süreler geçtiği halde yapmayarak, ayrıca bu il ve ilçelerin kimilerinde işten elçektirilen yönetim kurulları yerine süresinde yeni yönetim kurulları oluşturmayarak 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'na aykırı davranan Demokratik Sol Parti'ye aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtarda bulunulması*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 08.03.1994 tarihinde (Esas: 1994/4Karar: 1994/4) açılan dava, Anayasa Mahkemesi'nin oturumunda görüşülmüş ve "*Kuruluşlarından veya son Kongre tarihlerinden itibaren üç yıl geçmiş olan 502 il ve ilçe örgütünde Kongrelerin yapılması ve bu örgütlerden işten elçektirilen 240 il ve ilçe yönetim kurulu yerine yeni yönetimlerin oluşturulması için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yazılı uyarılarına karşın, 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 19. maddenin üçüncü, dördüncü ve beşinci, 20. maddenin yedinci, dokuzuncu ve onuncu fıkralarına aykırı davranan Demokratik Sol Parti'ye bu aykırılığın giderilmesi için anılan kanunun 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına*" karar verilmiştir.

(9) Mehmet Zeki SEZER, 6. Olağan Kurultay'da, 576 oy alarak genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. Çankaya 4. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 28.07.2004 Tarih, 114 Sayılı ve Y.C.B. 10.08.2004 Tarih, 1842 Sayılı belgeler.

	BÜYÜK ANADOLU PARTİSİ[2][4][6]
KURULUŞ TARİHİ	14.03.1986, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	24.11.1992[5]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[5]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Kemal BEKMAN (14.03.1986[3] - 18.09.1987[4])
Ankara, 1945 - Üniversite - Tacir

2) Ahmet MERMER (18.09.1987[4] -) Çankırı, 1954

3) Mehmet Emin AÇIKEL (-)
Şereflikoçhisar, 1926 - İlkokul - Tacir

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Müdürlüğü 14.03.1986 Tarih, 011525 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi, E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 14.03.1986 Tarih, 16375 Sayılı ve Y.C.B. 18.03.1986 Tarih, SP. Muh.1986/12 Sayılı belgeler.

(2) 1969'da kurulan *Büyük Anadolu Partsi* ile 1986'da ve 1991'de kurulan Büyük Anadolu partileri arasında kurumsal bir devamlılık tespit edilememiştir.

(3) Kurucu Genel Başkan Kemal BEKMAN 18.07.1986 tarihindeki Kurucular Kurulu Toplantısı'nda ittifakla genel başkanlığa seçilmiştir.

(4) Genel başkan Kemal BEKMAN 18.09.1987 tarihinde parti kurucu üyeliği ve genel başkanlığı'ndan istifa etmiş ve yerine Ahmet MERMER genel başkanlığına atanmıştır. Bkz. E.G.M. 19.10.1987 Tarih, 293156 Sayılı ve *Büyük Anadolu Partisi* Genel Merkezi 07.10.1987 Tarih, 29 Sayılı belgeler.

(5) 08.07.1992 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı "*kurucu üye sayısının 9'a düştüğünü yönetim organlarını oluşturamadığını Ankara'da genel merkezi teşkilatı bulunmadığı, üye yazını ve siyasi yazını faaliyette bulunmadığını, büyük, Kongresi'ni yapmadığını, mali denetime imkan vermediğini, kanuni teşkilat yapılamadığını, bu nedenle kuruluş amaç ve şartlarını kaybettiğine acze düştüğünü kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak savunma verilmediği gibi, davalı partiye iddianame de bilinen adreslerinde tebliğ edilemediğinden 27.09.1992 tarihli Resmi Gazete'de ilan yoluyla tebliğ edilmiş*" ve Anayasa Mahkemesi'nin 24.11.1992 tarihli oturumunda görüşülmüş ve "*Anayasa mahkemesince hukuki varlığın sona ermesi tesbit kararının Anayasa Mahkemesi'nin görevine girip girmediği ön sorun olarak görüşülmüş ve önceki karara ve gerekçeleri gibi görevli oldukları kararı verildikten sonra, kurucu üyesi dışında üyesi olmadığı, il, ilçe teşkilatı olmadığı gelir ve gideri olmadığı, kararı alındığı, büyük kongrenin yapılmadığı, parti hesaplarının denetlenemediği tebligat yapılamadığı, kuruluş amaç ve koşullarını kaybettiği acze düştüğü bu nedenle SPK' nın 121, MK no:70, DK'nın 51, 55/1 uyarınca dağılma sayılmasına tarihinde oybirliği ile*" karar verilmiştir. Partinin kapanışıyla ilgili olarak Bkz. E.G.M. 21.12.1992 Tarih, 831023 Sayılı belgeler.

(6) Parti ilk kurulduğunda amblemi ayçiçeği şeklindeki Türkiye haritası, kısa adı ise BAP'tır. Parti Merkez Yönetim Kurulu'nun 21.07.1986 tarihindeki toplantısında aldığı kararla (2 Nolu karar) parti amblemini ve partinin kısa ismini değiştirmiş; parti amblemi Türkiye iller haritası, kısa adı da BANAP olarak haline getirilmiştir. (*Büyük Anadolu Partisi* Genel Merkezi 22.07.1986 Tarih, 9 Sayılı belge) . Bu gelişme üzerine *Anavatan Partisi*, *Büyük Anadolu Partisi*'nin amblemi ve kısa isminin (BANAP) yanlış anlaşılmaya mahal verecek şekilde olduğu (*Anavatan Partisi*'nin kısaltmasına ve amblemine benzediği) gerekçesiyle (Bkz. *Anavatan Partisi* Genel Merkezi 23.07.1986, Sayı yok) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvurarak partinin amblem ve kısaltmasının değiştirilmesini talep etmiştir. *Büyük Anadolu Partisi*, *Anavatan Partisi*'nin başvurusu üzerine Yüksek Seçim Kurulu'nun 25.07.1986 Tarih, 283/126 Sayılı kararı ile parti amblem ve kısaltmasında değişikliğe gidilmesi gerektiğine dair karar alması üzerine, parti Merkez Yönetim Kurulu 31.07.1986 tarihinde toplanarak aldığı kararla (3 Nolu karar) parti amblemini davulu delen jaguar olarak, parti isminin kısaltmasını ise BAP olarak değişmiştir (*Büyük Anadolu Partisi* Genel Merkezi 31.07.1986 Tarih, 15 Sayılı belge). Parti ambleminin davulu delen Jaguar olarak değiştirmesinde *Büyük Anadolu Partisi*'nin *Anavatan Partisi* ile yaşadığı gerilimin ve dönemin siyasi gelişmelerinin payı

büyüktür. Davulu delen Jaguar sembolü, dönemin Başbakan'ı ve *Anavatan Partisi* Genel Başkanı Turgut ÖZAL'ın kızı Zeynep ÖZAL'a hediye edilen Jaguar marka arabayı ve Zeynep ÖZAL'ın müzisyen kocasını sembolize etmektedir. Parti ambleminin değiştirilmesinden sonra, *Anavatan Partisi*, *Büyük Anadolu Partisi*'nin ambleminin genel başkanları Turgut ÖZAL'ın özel hayatına göndermelerde bulunması sebebiyle partinin kapatılması için mahkemeye başvurmuştur. Anayasa Mahkemesi de partinin Siyasi Partiler Kanun'una uygun olarak kurulmadığına ilişkin *Anavatan Partisi*'nin başvurusunu 11.09.1986 tarihinde ele almıştır. Cumhuriyet Başsavcılığı, Anayasa Mahkemesi'ne başvurarak partinin SPK'na uygun olarak kurulmadığının tespit edildiğini ve bu konuda mahkemenin bir karara varmasını talep etti. Partinin daha önce kullandığı amblemler şu şekildedir:

VAP	VATANDAŞ PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	18.03.1986, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	02.12.1986[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Doğru Yol Partisi* ile birleşme[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Vural ARIKAN (18.03.1986 - 02.12.1986)
Aydın, 1929 - Ankara Üni. - Hukuk - Avukat - Maliye Müfettiş Müavini - Hesap Uzmanı - Anavatan Partisi Kurucu Üyesi - 17. Dönem İzmir Bağımsız M.V. - 45. Hük. Maliye ve Gümrük Bakanı - Ö.T.: 03.08.1993

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Parti *Anavatan Partisi*'nden ayrılan bir grup M.V. ve eski bakan tarafından kurulmuştur. Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği, 18.03.1986 Tarih, 003381 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ile Y.C.B. 09.12.1986 Tarih, SP. Muh.1986/69 Sayılı belge.

(2) 02.12.1986 tarihinde toplanan *Vatandaş Partisi* Kurucular Kurulu, 35 kurucudan 21'inin oyuyla partinin *Doğru Yol Partisi*'ne katılmasına karar vermiştir. Bkz. *Vatandaş Partisi* Genel Merkezi 03.12.1986 Tarih, SP/6597 Sayılı ve Y.C.B. 09.12.1986 Tarih, 5220 Sayılı belgeler.

	HÜR DEMOKRAT PARTİ[2][3]
KURULUŞ TARİHİ	09.05.1986, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	30.11.1986[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Anavatan Partisi* ile birleşme[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Mehmet YAZAR (09.05.1986 - 30.11.1986)
Kayseri, 1936 - İTÜ - Makine Müh. - Türkiye Odalar Birliği Başkanı - 18. Dönem Kayseri M.V. - 46., 47. Hük. Devlet Bakanı - 47. Hük. Milli Savunma Bakanı

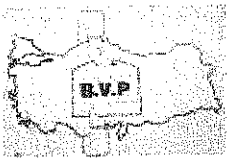
PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 06.07.1986 Tarih, 424107 Sayılı, Hür *Demokrat Parti* Genel Merkezi 16.07.1986 Tarih, 142 Sayılı, E.G.M. Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 09.05.1986 Tarih, 5966 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve Y.C.B. 12.05.1986 Tarih, 169633 Sayılı belgeler.

(2) *Doğru Yol Partisi*'nden ayrılan grup ile kendini feshederek *Milliyetçi Demokrasi Partisi*'nin 21 milletvekili birleşerek Hür *Demokrat Parti*'yi kurmuşlardır.

(3) Amblemindeki 16 köklü çınar ağacı, 16 Türk devletini simgelemektedir.

(4) Parti, 30.11.1986 Tarihindeki Kurucular Kurulu toplantısında 1 geçersiz, 1 boş ve 1 red oyuna karşılık 68 oy ile *Anavatan Partisi*'ne katılma kararı almıştır. Birleşme ile ilgili olarak Bkz. Hür *Demokrat Parti* Genel Merkezi 1.12.1986 Tarih, 136/505 Sayılı ve Y.C.B. 02.12.1986 Tarih 5290 Sayılı belgeler. Birleşme kararının *Anavatan Partisi* tarafından kabulu ile ilgili olarak Bkz. *Anavatan Partisi* Merkez Yürütme Kurulu 02.12.1986 Tarihli kararları.

	BÜYÜK VATAN PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	21.07.1986, Ankara(1)
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	13.10.1986(2)
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih(2)
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Cafer Tayyar ŞAFAK (21.07.1986 - 13.10.1986)
Ankara, 1942 - Üniversite - Gazeteci

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. Y.C.B. 21.07.1986 Tarih, 12476 Sayılı ve E.G.M. 21.07.1986 Tarih, Sen.Faa.Top.01.A - 2 Sayılı belgeler.

(2) Parti 13.10.1986 tarihli Kurucular Kurulu Kararı ile feshedilmiştir. Partinin kapanışı ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. Genel Evrak Şube Müdürlüğü 22.10.1986 Tarih, 633008 Sayılı, Y.C.B. 21.10.1986 Tarih, SP.Muh.1986 /61 Sayılı ve *Büyük Vatan Partisi* Genel Başkanlığı 17.10.1986 Tarih, 84 Sayılı belgeler.

	HALK PARTİSİ[1][3]
KURULUŞ TARİHİ	26.12.1986, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	29.12.1986
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Demokratik Sol Parti* ile birleşme
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyal demokrat
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Halil İbrahim KARTAL (26.12.1986 - 29.12.1986)
Bursa, 1340

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.

(2) Partinin kuruluşuyla ilgili olarak Bkz. E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 26.12.1986 Tarih, 759321 Sayılı belge, E.G.M. Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Müdürlüğü 26.12.1986 Tarih, 19886 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve E.G.M. 26.12.1986 Tarih, 402922 Sayılı belge.

(3) Partinin, 20.12.1989 tarihinde kurulan, 13.07.1990 tarihinde isminin başına Cumhuriyet kelimesini ekleyerek *Cumhuriyet Halk Partisi* adını alan ve 25.01.1991 tarihinde ise Cumhuriyet kelimesini parti adından tekrar silen *Halk Partisi* ile kurumsal bir ilişkisi yoktur. 1989'da kurulan Halk partisi, 16.10.1981 tarihinde kapatılan *Cumhuriyet Halk Partisi*'ni canlandırma çalışmalarının bir parçası iken 1986'da kurulan bu parti *Demokratik Sol Parti* ile birleşmek amacıyla kurulmuş bir hülle partisidir.

(4) Partinin feshinin ardından Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 15.01.1987 tarihinde parti ile ilgili olarak ile "*feshine karar verilen Halk Partisinin kuruluşunda kanuna karşı hile yapıldığının, bu nedenle (SPK'nın 121, 3. Medeni K. 2, 45/2, Borçlar Kanunu'nun 19, 20. maddelerince) tüzel kişilik kazanmadığının tesbitine karar verilmesi*" istemiyle dava açılmış Anayasa Mahkemesi 02.06.1987 tarihinde toplanarak "*parti amacının tüzüğünde belirtilen amacı olduğunun kabulü zorunlu*" olduğuna oy çokluğuyla karar vermiştir.

	SOSYALİST PARTİ (6)(7)(9)(10)(11)
KURULUŞ TARİHİ	01.02.1988[1], Ankara
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	10.07.1992[8]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Anayasa Mahkemesi Kararı[8]
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi, Sosyalist[2]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	20.10.1991 (%0.4)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Ferit İLSEVER (07.04.1989[3] - 06.07.1991[4])
İstanbul, 1946 - Üniversite - Makine Müh. - Ulusal Kanal Genel Yayın Yönetmeni

2) Doğu PERİNÇEK (06.07.1991[4] - 02.07. 1992[5])
Malatya, 1942 - Ankara Üni - Hukuk - Türk Toplumcular Ocağı Genel Başkanı - Fikir Kulüpleri Federasyonu Genel Başkanı

3) İlhan KIRIT (02.07.1992[5] - 10.07.1992)
Taşkent, 1959 - Üniversite - Yayıncı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servis Şefliği 01.02.1088 Tarih,000995 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(2) Parti programının 1. maddesinde partinin "*Türkiye işçi sınıfının, köy ve emekçilerinin ve sosyalist aydınlarının partisi*" olduğu, parti marşının da 1 Mayıs Marşı olduğu belirtilmektedir.

(3) Ferit İLSEVER Kurucular Kurulu'nun 01.02.1988 tarihindeki ilk toplantında genel başkanlığa seçilmiştir.

(4) Partinin 06 - 07.07.1991 tarihinde yapılan 2. Büyük Kongresi'nde genel başkanlığa Doğu PERİNÇEK seçilmiştir. Bkz. *Sosyalist Parti* Genel Merkezi 22.07.1991 Tarih, 1991/75 Sayılı ve Y.C.B. 26.07.1991 Tarih, 6934 Sayılı belgeler.

(5) Doğu PERİNÇEK 02.07.1992 tarihinde genel başkanlık görevinden istifa etmiş ve aynı gün yapılan Merkez Karar Kurulu toplantısında genel başkanlığa Ilhan KIRIT seçilmiştir.

(6) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 15.02.1988 tarihli iddianamesiyle *"işçi sınıfının diğer sınıflar üzerinde egemenliği ve sınıp mücadelesi öngörerek işçi devleti kurmayı amaçlayarak Anayasa kanun ve özellikle de 78. maddesine aykırılık nedeniyle 101/a bendince kapatılmasına karar verilmesi"* istemiyle dava açılmış, Anayasa Mahkemesi'nde 08.12.1988 tarihinde verilen kararla "*Anayasa Mahkemesince SPK' nın. 9. maddesince uyarı zorunluluğu olmadığı nedeniyle kabul edilmemiş, Anayasadaki ilke ve koşullara ters düşmeyecek şekilde ekonomik tercihlerini belirleyebileceği Anayasada ekonominin değiştirilemeyeceği yolunda hükmü bulunmadığı, programda sosyal, sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerindeki tahakkümünü amaçlayan bir belirti ve söz olmadığı., gerekçeleri ile Anayasa'nın 14. maddesi ile SPK' nın 5, 78. maddelerine aykırılık görülmemiş olması nedeniyle davanın reddine*" karar verilmiştir.

(7) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın *Sosyalist Parti* Genel Başkanlığı'na gönderdiği 26.10.1989 Tarihli ve SP. 23 Hz. 1989/107 Sayılı yazısı ile "*Kesinleşen mahkûmiyetleri nedeniyle Ferit İLSEVER ile Hasan Ali KARŞILIYAN'ın parti kurucu üyeliği ve parti üyeliğinden, Hüseyin AKAR'ın da parti kurucu üyeliğinden çıkarılması hakkındaki Cumhuriyet Başsavcılığı bildiriminin gereğini yerine getirmeyen Sosyalist Parti'ye yasaya aykırılığın giderilmesi amacıyla Siyasî Partiler Yasası'nın 104. Madde'si uyarınca ihtar yapılması" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 22.02.1990 tarihinde (Esas: 1989/5, Karar:1990/1) görüşülerek "davanın reddine oy çokluğuyla*" karar verilmiştir

(8) Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 14.11.1991 Tarih, SP. 23 Hz. 1991/94 Sayılı iddianamesiyle Anayasa'nın Başlangıç, 3/1., 4., 14/1., 66/1., 68/3 - 4., 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 78/a. ve 81/a - b maddelerine aykırı faaliyetleri nedeniyle kapatılma istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde açılan dava, Anayasa Mahkemesi'nde 10.07.1992 tarihinde (Esas.: 1991/2; Karar: 1992/1 Sayı) görülmüş ve "*Sosyalist Parti'nin faaliyetlerinin Anayasa ile 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'na aykırı olduğuna ve 2820 Sayılı Kanun'un 101. Madde'sinin (b) ve (c) bentleri uyarınca davalı parti'nin kapatılmasın;, Davalı parti'nin bütün mallarının 2820 Sayılı Kanun'un 107. Madde'si uyarınca Hazine'ye geçmesine, oyçokluğu"* ile karar verilmiştir.

(9) 12 Eylül sonrası kurulan ilk partilerden biri olan *Sosyalist Parti* içindeki ayrılık sonucu Halil BERKTAY, Gün ZİLELİ, Oral ÇALIŞLAR, İlkay DEMİR, Oktay KUTLU, Necmi DEMİR, Kamil ASLANTÜRKOĞLU, Yavuz ALAGON, Atilla AYTEMUR gibi isimlerin bulunduğu grup Doğu PERİNÇEK'i eleştirerek ve SSCB'nin sosyal emperyalist olarak görülmesine karşı çıkarak *Sosyalist Parti*'den ayrılarak *Sosyalist Birlik Partisi*'ni oluşturmuştur.

(10) *Sosyalist Parti*, partinin Anayasa ile 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nın 101. Madde'sinin (b) ve (c) bentlerine aykırı faaliyetleri nedeniyle Anayasa Mahkemesi'nin 10.07.1992 Tarih Esas: 1991/2 Karar: 1992/1 Sayılı kararı ile kapatılmasının ardından, kararın iptali için AİHM'ne başvurmuşlar, mahkeme 25.05.1998 (Sayı 20/1997/804/1007) tarihindeki kararında "*Sözleşme'nin 11. Madde'sinin ihlal edildiğine karar vermiş; Sözleşme'nin 6/1, 9, 10, 14 ve 18. maddeleri ve 1 Nolu Protokol'ün 1. ve 3. maddelerinde ihlal olup olmadığına karar vermeye gerek görmemiş; davalı ülkenin Sayın PERİNÇEK ve KIRIT'a, manevi zararlarına karşılık olarak, üç ay içinde 50.000'er (ellibin) FF'nı ödeme gününde geçerli döviz kuru üzerinden, Türk Lirasına çevirerek ödemesine karar vermiştir ve söz konusu meblağa, yukarıda sözü edilen üç ayın aşımından ödeme tarihine kadar %3.36 yıllık basit faiz uygulanmasına*" ve adil tatmin hakkındaki taleplerin geri kalan kısmını reddetmiştir.

(11) *Sosyalist Parti*'nin Anayasa Mahkemesi kararı ile kapatılmasının ardından parti kadroları *İşçi Partisi*'ni kurmuşlardır.

	YEŞİLLER PARTİSİ[2][4][5][6][7]
KURULUŞ TARİHİ	06.06.1988, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	10.02.1994[7]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Anayasa Mahkemesi Kararı
SİYASAL EĞİLİMİ	Çevreci, merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Celalettin Bedri ERTUĞ (06.06.1988[4] - 16.02.1991[3])
Erzincan, 1913 - Tabip - Öğretim Üyesi - 40. Hük. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı

2) Bilge CONTEPE (16.02.1991[3] - 10.02.1994)
İstanbul, 1950 - Üniversite - Tekstil Tasarım - Tasarımcı

3) Aydın AYAS (-)
Karabük, 1946 - Üniversite - Diş Hekimliği - Diş Hekimi

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 06.06.1988 Tarih, 5822 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve Y.C.B. 03.03.1988 Tarih,4769 Sayılı belge.

(2) Parti, aralarında Ali KOCATEPE ve İlhan İREM gibi sanatçılarla Adnan HARAÇÇI ve Nevroz SAYMAN gibi işadamlarının bulunduğu 51 kurucu tarafından kurulmuştur.

(3) Bilge CONTEPE 16.02.1991 tarihindeki 1. Olağanüstü Kongrede genel başkanlığa seçilmiştir.

(4) Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 12.09.1991 Tarih, SP. 24 Hz. 1991 /83 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*1988 yılı birleştirilmiş kesin hesabını 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 73 ve 74. maddelerine uygun biçimde düzenleyip göndermesi için Anayasa Mahkemesi'nin süre tanıyarak verdiği kararlarla bu konuda Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yazılı uyarısının gereğini yerine getirmeyen Yeşiller Partisi'ne adı geçen Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 15.10.1991 tarihinde (Esas: 1991 /5, Karar: 1991 /6) görüşülerek "*Anayasa Mahkemesi'nin 11.09.1990 Tarihli 1989/10 Sayılı kararına karşın 1988 yılı kesin hesabını, 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 73. ve 74. maddelerine uygun olarak Anayasa Mahkemesi'ne vermeyen Yeşiller Partisi'ne aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtar verilmesine*" karar verilmiştir.

(5) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 23.11.1992 Tarih, SP.23.Hz.1992/86 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*1990 yılı birleşik kesin hesabını yapılan tebligata rağmen Anayasa Mahkemesi ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na vermeyerek, 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 74. maddesindeki yükümlülüğü yerine getirmeyen Yeşiller Partisi'ne Kanun'ya aykırılığın giderilmesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 22.12.1992 tarihinde (Esas:1992/5, Karar: 1992/5) görüşülerek "*2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 104. Madde'si gereğince Yeşiller Partisi'ne ihtarda bulunulmasına oy birliği ile*" karar verilmiştir.

(6) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 07.12.1992 Tarihli SP.24.Hz.1991/83 Sayılı iddianamesiyle "*Anayasa Mahkemesi'nin 15.10.1991 gün ve Esas 1991/5, Karar 1991/6 Sayılı ihtar kararının Parti'ye tebliğinden başlayarak yasal süresi içinde, 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 73. ve 74. maddelerindeki yükümlülüğü, gerçeği yansıtır ve eksiksiz biçimde yerine getirmeyen Yeşiller Partisi'nin aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince kapatılması*" istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde açılan davada, Anayasa Mahkemesi 10.02.1994 tarihindeki (Esas : 1992/2, Karar: 1994/1) kararında "*2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 73. ve 74. maddeleri ile Anayasa Mahkemesi'nin 15.10.1991 Tarihli E.1991/5 (Siyasî Parti - İhtar), K.1991/6 Sayılı ihtar kararına karşın 1988 yılı kesin hesabını vermeyen Yeşiller Partisi'nin anılan kanunun 104. Madde'si gereğince kapatıl-*

masına, oyçokluğuyla, Davalı Parti'nin tüm mallarının 2820 Sayılı Kanun'un 107. Madde'si uyarınca Hazine'ye geçmesine, oybirliğiyle" karar verilmiştir. Partinin kapatılışı ile ilgili olarak Ayrıca Bkz. Bşb.K.K.G.M., B.K.K. 23.06.1994 tarihinde Sayı: 5810.

(7) Parti Kurucular Kurulu toplantısında parti ambleminin ayçiçeğinin ortasında dünyayı sırtında taşıyan bir deniz kaplumbağasından oluşmasına karar verilmiştir. *Yeşiller Partisi*'nin eski amblemi ise şu şekildedir:

(8) Aydın AYAS'ın genel başkanlığa ne zaman geldiğiyle ilgili bir bilgi yoktur. Fakat partiye ait son dönemdeki yazışmaların bazılarını Aydın AYAS'ın genel başkan sıfatıyla imzalaması nedeniyle ismi genel başkanlar arasında zikredilmiştir.

	MEDENİYET ve HAYVANSEVER EKONOMİ ve TARIM PARTİSİ[2][3]
KURULUŞ TARİHİ	06.10.1988, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	17.09.1990[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Çevreci[4]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TMBB'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Cevat Bitirgen ÜRGÜPLÜ (07.10.1988 - 17.09.1990)
Ürgüp, 1933 - Lise - Memur

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği Dilekçe Kayıt Fişi 04.10.1988 Tarih, 11669 Sayılı ve. E.G.M. 07.10.1988 Tarih, 229116 Sayılı belgeler.

(2) Parti Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 11.10.1988 Tarih, SP.Muh.1988/3942 Sayılı kararıyla SPK'nın 6/1. ve aynı kanunun 8. Maddesi'nin gereklerini yerine getirmediği, bir başka deyişle tüzel kişilik kazanabilmesi için gerekli şartları yerine getirmediği gerekçesiyle siyasal faaliyetten men edilmiş ve parti kurulmamış sayılmıştır. Genel başkan Cevat Bitirgen ÜRGÜPLÜ 18.05.1990 tarihinde İçişleri Bakanlığı'na sunduğu dilekçede partinin tüzel kişilik kazanmasıyla ilgili eksikliklerin tamamlandığı iddiasıyla siyasal faaliyetlere geçmek için talepte bulunmuştur. Bkz. *Medeniyet Hayvansever Ekonomi ve Tarım Partisi* Genel Başkanlığı, 18.05.1990 Tarih, 177721 Sayılı belge. Cumhuriyet Başsavcılığı, genel başkanın talebi üzerine aldığı kararda, 06.10.1988 günü partinin tüzel kişilik kazanmış sayıldığını fakat 24.09.1990 günü dilekçeyle Başsavcılığa başvuran partinin 17.09.1990 tarihli kararıyla feshedildiği için siyasal faaliyete geçemeyeceğini bildirmiştir Bkz. Y.C.B. 07.11.1990 Tarih, SP.Muh.1990/87 Sayılı belge.

(3) Partinin kısa adı MEHTAP'tır.

(4) Parti programında hayvanları ve doğayı seven insanları birleştirmek olduğu belirtilmektedir. Parti amblemi, hem E.G.M. kayıtlarında hem de Y.C.B. kayıtlarında bir dergiden kesilerek yapıştırılmış olduğu anlaşılan kedi fotoğrafıdır. Dergiden kesilerek parti amblemi haline getirilen bu fotoğrafın orjinali de oldukça siliktir.

	CUMHURİYETÇİ DEMOKRAT GENÇLİK PARTİSİ(1)
KURULUŞ TARİHİ	09.06.1989, Ankara(1)
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	15.01.1994(3)
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih(3)
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Gökhan EVLİYAOĞLU (09.06.1989(2) - 15.01.1994)
Malatya, 1927 - Lise - Gazetecilik - Gazeteci - Başbakanlık Basın Yayın Genel Müdürü - Milli Eğitim Bakanlığı Bakanlık Müşaviri - Federal Almanya Köln Başkonsolosluğu Eğitim Ataşesi - Bonn Büyükelçiliği Çalışma Başmüşaviri ve Basın Müşaviri - 12. Dönem Balıkesir M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 09.06.1989 Tarih, 05558 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve Y.C.B. 09.06.1989 Tarih, SP.Muh.1989/813 Sayılı belgeler.

(2) Gökhan EVLİYAOĞLU'nun genel başkan seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 26.06.1989 Tarih, 389049 Sayılı ve *Cumhuriyetçi Demokrat Gençlik Partisi* Genel Merkezi 24.06.1989 Tarih, 1989 - 3 Sayılı belgeler.

(3) Parti, 15.01.1994 tarihinde yapılan Genel Kongresi'nde ittifakla feshedilmiştir. Partinin kapatılması ile ilgili olarak Bkz. Y.C.B. 26.01.1994 Tarih, SP.Muh.1994/50 Sayılı, E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 21.02.1994 Tarih, 130799 Sayılı, E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 25.01.1994 Tarih, 068007 Sayılı, Y.C.B. 24.01.1994 Tarih, 59 Sayılı *ve Cumhuriyetci Demokrat Gençlik Partisi* Genel Merkezi 24.01.1994 Tarih, 3 Sayılı belgeler.

	YENİ DOĞUŞ PARTİSİ[3]
KURULUŞ TARİHİ	09.08.1989[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	15.03.1990[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ[2]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Hamit Faruk VİDİNLİGİL (09.08.1989 - 15.03.1990)
İstanbul, 1951 - Tacir

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 09.08.1989 Tarih, 8294 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(2) Parti programında, partinin "*bütün partileri ve tüm kesimleri sağcısıyla solcusuyla, dincisiyle yani tüm fikir ve düşünceleriyle birleştiererek el birliğiyle üst düzeyde her*

sorunu halledilmiş, ekonomik mucizesini gerçekleştirmiş, dünyada kimseye ödün vermeyen örnek gösterilen Türkiye'yi yaratmaya davet etme gayesiyle" kurulduğu belirtilmektedir.

(3) Parti tüzüğünde parti ambleminin, Türkiye içinden yarım doğmuş güneş ve -o zaman mevcut - on siyasi partiyi temsil eden on oktan oluştuğu belirtilmektedir.

(4) *Yeni Doğuş Partisi* Büyük Kongresi tarafından 15.03.1990 tarihinde alınan karar gereğince, partinin oyçokluğuyla kapatılmasına karar verilmiştir. *Yeni Doğuş Partisi* 15.03.1990 Tarih, 1990/3 Sayılı, Y.C.B 29.03.1990 Tarih, SP.Muh.1990/35 Sayılı ve E.G.M. 22.05.1990 Tarih 322311 Sayılı belgeler.

	(CUMHURİYET) HALK PARTİSİ[1][2]
KURULUŞ TARİHİ	20.12.1989[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	24.09.1991[1]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Anayasa Mahkemesi Kararı[1]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Selahattin BİNGÖL (20.12.1989 - 24.09.1991)
Ağrı, 1950 - Üniversite - Tacir

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) 1989 yılında - *Cumhuriyet Halk Partisi*'nin 16. 10.1981'de çıkarılan 2533 Sayılı Kanun ile kapatılmasından sonra, 03.07.1992 tarihve 3821 Sayılı kanun ile tekrar açılmasına izin verilmeden önce - parti çevreleri *Halk Partisi* adı ile, kapatılan *Cumhuriyet Halk Partisi*'nin amblemini kullanan (daha doğrusu taklit eden) ve kapatılan partinin siyasi mirasçısı olduğunu beyan eden bir parti kurma girişiminde bulunarak, 20.12.1989 tarihinde *Halk Partisi*'nin kuruluş dilekçesini İçişleri Bakanlığı'na verdiler.

Halk Partisi kurucuları, 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 14 üncü Madde'si 8. fıkrası uyarınca, Büyük Kongre yetkisini kullanan davalı siyasi partinin Kurucular Kurulu, 13.07.1990 tarihinde toplanarak partinin adını *Cumhuriyet Halk Partisi* olarak değiştirdi. (Anayasa Mahkemesi'nin dava açması üzerine toplanan Kurucular Kurulu 25.01.1991 tarihinde partinin isminden Cumhuriyet ibaresini tekarar kaldırdı). Fakat *Halk Partisi* adıyla açılan ve adını *Cumhuriyet Halk Partisi* olarak değiştiren bu parti'nin kapatılması istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde dava açıldı ve kapatılan *Cumhuriyet Halk Partisi* ile aynı isim ve amblemi kullanan ve kapatılan partinin siyasi mirasçısı olduğunu beyan eden *Cumhuriyet Halk Partisi* Anayasa Mahkemesi tarafından Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 04.10.1990 Tarihli BS.27.Hz.1990/45 Sayılı iddianamesiyle *Cumhuriyet Halk Partisi*'nin kapatılması istemiyle açılıp 1990/2 Esas sayısında kayıtlı kapatma davasının 24.09.1991 gününde yapılan incelemesi sonunda *Cumhuriyet Halk Partisi*'nin SPK'nın 101 - a Madde'sinin uyarınca kapatılmasına, aynı Kanun'un 107. Madde'si uyarınca bütün mallarının hazineye geçmesine (*Cumhuriyet Halk Partisi*'nin malvarlığının hazineye geçmesiyle ilgili olarak ayrıca Bkz. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü 27.09.1991 Tarih, K.K. Genel Müdürlüğü 07/196-143/05736 Sayılı belge) ilişkin olarak verilen 24.09.1991 Tarih, E:1990/2 K:1991/2 Sayılı kararla partinin kapatılmasına karar verilmiştir. Bu konu ile ilgili olarak ayrıca Bkz. Anayasa Mahkemesi Başkanlığı 25.09.1981 Tarih, 1111 Sayılı belge.

(2) 03.07.1992 Tarih, 3821 Sayılı "*16.10.1981 Tarih ve 2533 Sayılı Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanun'un Yürürlükten Kaldırılmasına ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanun'unda Değişiklik Yapılmasına İlişkin*" Kanun (Resmi Gazete 03.07.1992 Tarih, 21273 Sayı) daha yürülüğe girmeden önce kurulmaya çalışılan bir parti olduğu için bu parti ilk *Cumhuriyet Halk Partisi*'nin kurumsal devamı değildir. Bu nedenle de ilk *Cumhuriyet Halk Partisi*'nin amblem ve adını kullanarak açılmaya çalışılan ve kapatılan bu partiyi ayrı bir başlıkta değerlendirilmiştir.

	DİRİLİŞ PARTİSİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	26.03.1990, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	18.02.1997[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Anayasa Mahkemesi Kararı[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Muhafazakâr, merkez sağ[3]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Sezai KARAKOÇ (26.03.1990 - 18.02.1997)
Osmaniye, 1933 -Üniversite - Diriliş Yayınları ve Dergisi kurucusu - Maliye Müfettiş Yrd. ve Gelirler Kontrolörü - Yayıncı, Şair, Yazar

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 26.03.1990 Tarih, 003471 Sayılı Dilekçe kayıt Fişi.

(2) Parti programının 5. Maddesinde partinin amacının, hakikat, adalet ve fazilet olduğunu belirtilir.

(3) Parti, aynı zamanda şair de olan genel başkanının "diriliş doktrini" etrafında örgütlenmiştir.

(4) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 03.07.1996 Tarih, S.P.28 Hz. 1996/218 Sayılı iddianamesiyle "*partinin iki dönem üst üste TBMM seçimlerine katılmaması nedeniyle Siyasi Partiler Kanunu'nun 105. Madde'si gereğince kapatılması istemiyle*" Anayasa Mahkemesi'dne dava açılmış, Anayasa Mahkemesi'nin 18.02.1997 tarihinde (Esas: 1996/2, Karar, 1997/2) oy çokluğu ile verdiği kararla partinin kapatılmasına karar verilmiştir.

	DEMOKRAT MERKEZ PARTİSİ(1)
KURULUŞ TARİHİ	17.05.1990, Ankara(1)
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	14.09.1991(3)
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Doğru Yol Partisi* ile birleşme(3)
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Bedrettin DALAN[2] (17.05.1990 - 14.09.1991)
Eskişehir, 1941 - İTÜ - Elektrik Müh. - Elektrik Mühendisi - Sanayici - İstanbul Büyükşehir Belediyesi Eski Başkanı - Anavatan Partisi Kurucu Üyesi - 19. Dönem İstanbul M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. Genel Evrak Servisi Şefliği 17.05.1990 Tarih, 5664 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve Y.C.B. 18.05.1990 Tarih, SP.Muh.1990/42 Sayılı belgeler.

(2) Parti 1. Olağan Büyük Kongresi'ni 02 - 03.03.1991 tarihinde toplanmış ve kongrede Bedrettin DALAN genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. Y.C.B. 1.10.1991 Tarih, 7890 Sayılı belge.

(3) Parti 14.09.1991 tarihindeki Olağanüstü Büyük Kongresi'nde *Doğru Yol Partisi* ile birleşmiştir. Bkz. Y.C.B. 17.09.1991 Tarih, 7649 Sayılı ve *Doğru Yol Partisi* Genel Merkezi 04.10.1991 Tarih, 458 Sayılı belgeler.

	TÜRKİYE BİRLEŞİK KOMÜNİST PARTİSİ[1][5][6]
KURULUŞ TARİHİ	04.06.1990, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	16.07.1991[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nın 101. Madde'sinin (a) bendine aykırı faaliyetleri sebebiyle Anayasa Mahkemesi'n, n 16.07.1991 Karar T. Esas: 1990/1, karar 1991/1 Sayılı kararıyla (21.08.1992 Tarih 21125 Sayılı Resmi Gazete)[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Ahmet Nihat SARGIN[3] (04.06.1990 - 16.07.1991)

İstanbul, 1926 - Doktor - İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği kurucusu - Hakları Yaşatma Derneği kurucusu - Türkiye Birleşik Komünist Partisi kurucusu - Türkiye Sosyal Tarih Araştırma Vakfı Başkanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) *Türkiye İşçi Partisi* ile *Türkiye Komünist Partisi* birleşmesi sonucu doğmuş bir partidir. *Türkiye İşçi Partisi* Genel Başkanı Behice BORAN ile *Türkiye Komünist Partisi* Genel Sekreteri Haydar KUTLU'nun 07.10.1987 günü Brüksel'de düzenledikleri basın toplantısında, her iki partinin birleşmesi ve Türkiye'de yasal bir komünist partisi kurulması niyetinde olduklarını açıkladılar. Türkiye'ye dönme için kararlaştırılan gün Behice BORAN'ın vefatı üzerine birleşme, Haydar KUTLU ve Ahnet Nihat SARGİN tarafından kararlaştırılan günde gerçekleştirildi. Her iki lider de Türkiye'ye girer girmez tutuklandılar.

(2) Partinin açılışı ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi 04.06.1990 Tarih, 6584 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi, E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 04.06.1990 Tarih, 350050 Sayılı ve Y.C.B. 05.06.1990 Tarih, SP.Muh.1990/46 Sayılı belgeler.

(3) Parti 1. Olağan Kongresi'ni 12 - 14 Ocak 1991 tarihinde Ankara'da gerçekleştirmiş, kongrede Ahmet Nihat SARGIN tekrar genel başkanlığa seçilmiştir.

(4) Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 14.06.1990 Tarih, SP.30Hz.1990/34 Sayılı iddianamesiyle "*Anayasa'nın 6, 10, 14 ve 68. maddeleriyle 2820 Sayılı Kanun'un 78. Madde'sine aykırı olarak sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini kurmayı, Anayasa'nın 2, 3, 14 ve 68. maddeleriyle 2820 Sayılı Kanun'un 78. ve 81. maddelerine aykırı olarak Devletin, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı amaçladığı, aynı Kanun'un 96. Madde'sine aykırı olarak kullanılmasına yasal olanak bulunmayan bir adla kurulduğu ve kapatılan bir siyasi partinin devamı olduğunu beyan ve iddia ettiği ileri sürülerek, Siyasi Partiler Yasası'nın 101. Madde'sinin (a) bendi gereğince kapatılması*" istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde açılan davada, Anayasa Mahkemesi'nin 16.07.1991 tarihinde (Esas: 1990/1 Karar: 1991/1) verdiği kararla (21.08.1992 Tarih, 21125 Sayılı Resmi Gazete) "*Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin adıyla birlikte Tüzük ve Programının Anayasa ile 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'na aykırı olduğuna ve 2820 Sayılı Kanun'un 101. Madde'sinin (a) bendi uyarınca davalı partinin kapatılmasına; oybirliğiyle*" karar vermiştir.

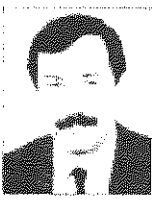
(5) Partinin, programındaki Kürt sorunuyla ilgili görüşleri ve kendisini komünist bir parti olarak tanımlaması kapatılmasında önemli rol oynamıştır. Partinin kapatılışı ile ilgili Bkz. Başbakanlık Kanunlar Kararlar Genel Müdürlüğü Bakanlar Kurulu Kararı 07.10.1991 Tarih, 91/2321 Sayılı, Başbakanlık Kanunlar Kararlar Genel Müdürlüğü Bakanlar Kurulu Kararı 17.10.1991 Tarih, K.K.Genel Müdürlüğü 07/196 - 143/05505 Sayılı, E.G.M. 17.10.1991 Tarih, 698080 Sayılı ve E.G.M. Sendikal Faaliyetler ve Toplumsal Olaylar Şube Müdürlüğü Büro Amirliği 18.10.1991 Tarih, 5778 Sayılı belgeler.

(6) *Türkiye Birleşik Komünüst Partisi*, 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nın 101. Madde'sinin (a) bendine aykırı faaliyetleri sebebiyle Anayasa Mahkemesi'nin 16.07.1991

Tarih Esas: 1990/1 Karar 1991/1 Sayılı kararıyla kapatılmasının ardından AİHM'ne başvurmuştur. 30.01.1998 (133/1996/752/951 Sayı) tarihinde R. BERNHART başkanlığında toplanan mahkeme, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11. Madde'sinin ihlal edildiğine, Sözleşmenin 9, 10, 14 ve 18. maddeleri ile, 1 No'lu protokolün 1. ve 3. maddelerinin ihlal edilip edilmediğinin incelenmesinin gerekli olmadığına, *Türkiye Birleşik Komünist Partisi*'nin uğradığı zararla ilgili hakkaniyete uygun tazmin talebinin reddine, Bu kararın alınmasının kendiliğinden, Bay YAĞCI ve Bay SARGIN'ın uğradığı zararın hakkaniyete uygun tatminini sağladığına, davalı devletin Bay YAĞCI ve Bay SARGIN'a, üç ay içinde, masraf ve harcamaların karşılığı olarak ödeme günündeki kur üzerinden Türk Lirasına çevrilmek üzere, 120.000 Fransız Frangı ödenmesine ve %3.87 oranındaki yıllık basit faiz oranının üç aylık sürenin bitiminden borç ifa edilinceye kadar geçen dönemde ödenebilir hale geleceğine, tazminat için yapılan diğer taleplerin reddine karar vermiştir.

	HALKIN EMEK PARTİSİ[10]
KURULUŞ TARİHİ	07.06.1990, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	14.07.1993[10]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Anayasa Mahkemesi Kararı[10]
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi, sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine seçimine katılmamıştır.[2]
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Ahmet Fehmi IŞIKLAR (07.06.1990[3] - 23.09.1991[4])
Şanlıurfa, 1941 - Yüksekokul - Çağdaş Metal - İş Eski Genel Başkanı, DİSK Eski Genel Sekreteri - TBMM Eski Başkanvekili - 18. Dönem Bursa, 19. Dönem Diyarbakır M.V.

İsmail Hakkı ÖNAL (vekâleten) (23.09.1991 - 15.12.1991)[5]

2) Feridun YAZAR (15.12.1991[6] - ?[9])
Şanlıurfa, 1944 - Üniversite - Hukuk - Avukat

3) Ahmet TÜRK (?[9] - 10.07.1993[7])
Mardin, 1942 - Lise - Çiftçi - 15., 16., 18., 19. Dönem Mardin M.V.

4) Ramazan BULUT (10.07.1993[9] - 13.07.1993[8])
Diyarbakır, 1965 - Tacir

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşuyla ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 07.06.1990 Tarih, 6804 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve Y.C.B. 08.06.1990 Tarih, SP.Muh.1990/49 Sayılı belge.

(2) *Halkın Emek Partisi* 20.10.1991'de yapılan genel seçimlerde *Sosyal Demokrat Halkçı Parti* ile seçim ittifakına girerek meclise 22 milletvekili göndermiştir.

(3) Ahmet Fehmi IŞIKLAR, 07.06.1990 tarihinde gerçekleştirilen Kurucular Kurulu toplantısında 64 kurucunun tümünün oyunu alarak genel başkan seçilmiştir. Bkz. E.G.M. 25.06.1990 Tarih, 406340 Sayılı ve Y.C.B. 25.06.1990 Tarih, 2601 Sayılı belgeler.

(4) Genel başkan Ahmet Fehmi IŞIKLAR 23.09.1991 tarihinde genel başkanlıktan istifa etmiş ve partiden ihraç edilmiştir. Bkz. *Halkın Emek Partisi* Genel Merkezi 23.09.1991 Tarih, 1400 Sayılı belge.

(5) İsmail Hakkı ÖNAL'ın hangi tarihler arasında genel başkanlık görevini yürüttüğüne ilişkin arşivlerde bir kayda rastlanmamıştır. İsmail Hakkı ÖNAL'ın, Ahmet Fehmi IŞIKLAR'ın istifa ve ihracı ile ilgili belgeyi Genel Sekreter ve Genel Başkan Vekili sıfatıyla imzalamasından anlaşıldığı kadarıyla (Bkz. *Halkın Emek Partisi* Genel Merkezi 23.09.1991 Tarih, 1400 Sayılı belge) ÖNAL, Ahmet Fehmi IŞIKLARI'nın istifasından Feridun YAZAR'ın genel başkanlığa seçilmesine kadar geçen sürede vekâleten genel başkanlık yapmıştır.

(6) 15.12.1991 tarihinde yapılan partinin 1. Olağanüstü Kongresi'nde oy kullanan 370 delegenin 269 oyunu alan Feridun YAZAR genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. E.G.M. Evrak Şube Müdürlüğü 03.01.1992 Tarih, 3995 Sayılı ve *Halkın Emek Partisi* Genel Merkezi 30.12.1991 Tarih, 1438 Sayılı belgeler.

(7) 10.07.1993 tarihinde toplanan Merkez Disiplin Kurulu Tüzük'ün 78/j - o bentleri gereğince Ahmet TÜRK'ün ihracına oyçokluğuyla karar vermiştir. Bkz. *Halkın Emek Partisi* Genel Merkezi 10.07.1993 Tarih, 993 - 591 Sayılı belge.

(8) Merkez Yürütme Kurulu'nun 13.07.1993 günlü toplantısında partinin genel başkanı Ramazan BULUT'un istifası görüşülmüş ve istifasının kabul edilerek üyelik kaydının silinmesine karar verilmiştir. Bkz. HEP Genel Merkezi 13.07.1993 Tarih, 993 - 595 Sayılı belge.

(9) E.G.M. ve Y.C.B. arşivlerinde partiye ilişkin dosyalarda genel başkanların hangi tarihler de seçildikleri ve görevlerini hangi tarihlerde bıraktıklarına ilişkin düzenli belgelere rastlanmamıştır. Partiye ilişkin bir çok belgenin parti genel sekreterleri veya yardımcılarınca imzalanmış olması da partideki genel başkan değişiklik tarihlerinin takibini imkansız kılmıştır. Örneğin Feridun YAZAR'ın genel başkanlık görevini ne zaman bıraktığına ilişkin bir belge yoktur. Ahmet TÜRK'ün de ne zaman genel başkan seçildiği belli olmamakla birlikte, genel başkan olarak imzaladığı herhangi bir evraka da rastlanmamıştır. Ahmet TÜRK ile ilgili olarak arşivlere göre tek bilinen şey genel başkanlık ve parti üyeliğinden ayrıldığı tarihtir. Son genel başkan Ramazan BULUT'un da genel başkanlığa ne zaman seçildiğine ilişkin bir belge de yoktur. Ramazan BULUT'un Genel Başkanlığı ile ilgili olarak ulaşılan tek belge, *Halkın Emek Partisi* Genel Merkezi 10.07.1993 Tarih 993 - 591 Sayılı belgedir ki Ramazan BULUT bu belgeyi genel başkan sıfatıyla imzalamıştır. Ramazan BULUT'un genel başkan sıfatıyla imzaladığı belgenin tarihinin (10.07.1993) aynı zamanda Ahmet TÜRK'ün partiden ihraç tarihi olmasından hareketle Ramazan BULUT'un görevine bu tarihte seçilmiş olması kuvvetle muhtemel olduğu söylenebilir.

(10) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 03.07.1992 Tarih, SP.31.Hz. 1992/59 Sayılı iddianamesiyle "*Anayasa'nın Başlangıç, 3., 4., 14., 66. ve 69. maddeleri ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nın 5/3. 78., 101. ve 103. maddelerine aykırı faaliyetleri nedeniyle kapatılması*" istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde açılan davada, Anayasa Mahkemesi'nin Resmi Gazete'de 18.08.1993 tarihinde (Sayı 21672) yayınlanan14.07.1993 Tarih, Esas 1992/1 Karar: 1993/1 Sayılı kararı ile partinin "*2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nın 103. Madde'si gereğince kapatılması isteminin reddine, oybirliğiyle, Halkın Emek Partisi'nin faaliyetlerinin Anayasa ile 2820 Sayılı Siyasi Parti ler Kanunu'na aykırı olduğuna ve 2820 Sayılı Kanunu'nın 101. Madde'sinin (b) bendi uyarınca davalı Parti'nin kapatılmasına, oyçokluğuyla, Anayasa'nın 84. Madde'si gereğince: Eylemleri ve sözleriyle Parti'nin kapatılmasına neden olan Fehmi IŞIKLAR, Feridun YAZAR, Ahmet KARATAŞ ve İbrahim AKSOY'dan halen Milletvekili bulunanlarla, kapatma davasının açıldığı 03.07.1992 gününde Parti üyesi diğer milletvekillerinin milletvekilliklerinin de, kapatma kararının TBMM Başkanlığı'na tebliğ edildiği Tarihte sona ereceğine, oyçokluğuyla, Davalı Parti'nin tüm mallarının 2820 Sayılı Kanunu'nın 107. Madde'si uyarınca Hazine'ye geçmesine, oybirliğiyle*" karar verilmiştir. Partinin kapatılması ile ilgili olarak ayrıca Bkz. E.G.M., 12.02.2002 Tarih, B.05.1.E.G.M..0.12.02.02/2073 Sayılı, E.G.M., 03.08.1993 Tarih, 510679 Sayılı, Anayasa Mahkemesi Başkanlığı 15.07.1993 Tarih, 872 Sayılı, Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü 28 .07.1993 Tarih, B.07.0.MEG.0.26/3126 - 2703 - 30275 Sayılı ve E.G.M. 30.06.2000 Tarih, B.05.1. E.G.M. 0.12.02.02/2073 Sayılı belgeler.

	DEMOKRATİK MÜCADELE PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	14.11.1990, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	07.12.1990[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Doğru Yol Partisi* ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Ahmet Servet HACIPAŞAOĞLU (14.11.1990 - 09.12.1990)
Bünyan, 1918 - Gazi Üni. - Edebiyat Öğr. - Öğretim Üyesi - 10., 11., 18. Dönem Kayseri M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.

(2) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği Dilekçe Kayıt Fişi 14.11.1990 Tarih, 16339 Sayılı belge.

(3) Partinin 09.10.1990 tarihinde *Doğru Yol Partisi* ile ilgili birleşmesi ile ilgili olarak Bkz. Y.C.B. 11.12.1990 Tarih, 324692 Sayılı ve *Demokratik Mucadele Partisi* Genel Baskanlığı 07.12.1990 Tarih, 7 - 90/7 Sayılı belgeler.

	SOSYALİST BİRLİK PARTİSİ[1][3][5]
KURULUŞ TARİHİ	15.01.1991, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	07.06.1994[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Anayasa Mahkemesi Kararı[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

İbrahim Sadun AREN (15.01.1991 - 07.06.1994)
Erzurum, 1922 - Ankara Üni. - Öğretim Üyesi - DPT Müşaviri - 13. Dönem İstanbul M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Kurtuluş, Emek, Yeni Yol ve Sosyalist Politika gruplarının birleşmesi sonucu kurulmuştur. Partinin oluşumunda, daha önceden *Sosyalist Parti*'de yer almakla birlikte SSCB'nin sosyal emperyalist olarak görülmesine karşı çıkarak partiden ayrılan Halil BERKTAY, Gün ZİLELİ, Oral ÇALIŞLAR, İlkay DEMİR, Oktay KUTLU, Necmi DEMİR, Kamil ASLANTÜRKOĞLU, Yavuz ALAGON ve Atilla AYTEMUR gibi isimler de etkili olmuştur.

(2) Partinin Kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. Y.C.B. 28.01.1991 Tarih, 885 Sayılı belge.

(3) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 14.10.1992 Tarih, SP.33.Hz.1992/43 Sayılı yazısı ile "*2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 78/a, 80., 81/a, b. maddelerine aykırı davranan İstanbul İl Yönetim Kurulu'na işten el çektirmeyerek anılan kanunun 101/d Madde'si hükmü gereğini yerine getirmeyen Sosyalist Birlik Partisi'ne aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi istemi*" ile açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 03.11.1992 tarihinde (Esas: 1992/4, Karar 1992/4) görüşülerek davanın reddine oy birliği ile karar verilmiştir.

(4) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın kapatılma istemli kamu davasına ilişkin 28.12.1993 Tarihli SP. 43 HZ.1993/57 Sayılı iddianamesiyle "*tüzük ve proğramının, Birinci Büyük Kongre'de alınan kararın, bu karara dayanak oluşturan Genel Yönetim Kurulu raporu ile Genel Başkan ve Genel Başkan Yardımcısı'nın Parti adına yaptığı açık-*

lamaların; Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 3., 6., 14., 69. maddelerine, Siyasî Partiler Yasası'nın 78. Madde'sinin (a) bendine, 80. Madde'sine ve 81. Madde'sinin (a) ve (b) bentlerine aykırılığı savıyla, aynı Kanun'un 101. Madde'sinin (a) ve (b) bentleri uyarınca kapatılmasına karar verilmesi" istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde dava açılmış, Anayasa Mahkemesi 09.07.1995 (Esas: 1993/4, Karar: 1995/1) tarihinde verdiği kararla "*Tüzük ve Programı ile 1. Büyük Kongre kararının, bu karara dayanak oluşturan Genel Yönetim Kurulu raporuyla bu yöndeki kararlarının, Genel Başkan ile Genel Başkan Yardımcısının Parti adına yaptıkları açıklamaların kimi bölümleri Anayasa'nın 2., 3., 6., 14. ve 69. maddeleriyle, Siyasi Partiler Yasası'nın 78/a, 80., 81/a - b, maddelerine aykırılık oluşturduğundan adı geçen Parti'nin Siyasi Partiler Yasası'nın 101. Madde'sinin (a) ve (b) bentleri gereğince kapatılmasına, davalı Parti'nin tüm mallarının 2820 Sayılı Kanun'un 107. Madde'si uyarınca Hazine'ye geçmesine*" karar vermiştir

(5) *Sosyalist Birlik Partisi* için Anayasa Mahkemesi'nde kapatma davası açılması nedeniyle parti yöneticileri *Birleşik Sosyalist Partisi*'ni kurmuşlardır.

	(BÜYÜK) ANADOLU PARTİSİ[2][3][5]
KURULUŞ TARİHİ	25.01.1991, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	25.04.1994[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Zeki ÇELİKER (25.01.1991 - 25.04.1991)
Siirt, 1934 - İstanbul Üni. - Orman Müh. - Tacir - 14., 16., 18. Dönem Siirt M.V. - Millet Meclisi Başkanlık Divanı Katip Üyesi ve İdare Amiri

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) TBMM kayıtlarında partinin kuruluşu 15.01.1991 olarak belirtilmektedir. E.G.M. kayıtlarında ise partinin kuruluşu 25.01.1991 olarak belirtilmektedir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 26.01.1994 Tarih, SP.34.Hz.1994/14 Sayılı başvuru dilekçesinde de partinin kuruluş tarihinin 25.01.1991 olduğu belirtilmektedir. Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 22.08.1991 Tarih, 518254 Sayılı belge.

(2) 1969'da kurulan *Büyük Anadolu Partisi* ile 1986'da ve 1991'de kurulan *Büyük Anadolu Partileri* arasında kurumsal bir devamlılık tespit edilememiştir. 06.01.1991 tarihinde; *Anadolu Partisi* Merkez Yürütme Kurulu 'nun 91/3 kararıyla parti, *Büyük Anadolu Partisi* adı altında kurulmuş; fakat daha önce bu isimle bir siyasi partinin varolması nedeniyle parti ismini *Anadolu Partisi* olarak değiştirmiştir.

(3) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 26.01.1994 Tarih, SP.34.Hz.1994/14 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*25.01.1991 tarihin de kurulan Anadolu Partisi'nin kuruluşundan bugüne Siyasî Partiler Kanunu'nun altıncı fıkrasında öngörüldüğü biçimde büyük Kongresi'ni yapmadığı ileri sürülerek aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince Anadolu Partisi'ne ihtar verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 10.02.1994 (Esas 1994/1, Karar 1994/3) tarihinde görüşülmüş ve "*Kuruluşundan itibaren iki yıl içinde büyük Kongresi'ni yapmayarak 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 14. Madde'sinin altıncı bendine aykırı davranan Anadolu Partisi'ne, bu aykırılığın giderilmesi için anılan kanunun 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunmasına*" karar verilmiştir.

(4) Genel başkan Zeki ÇELİKER'İN 25.04.1994 tarihinde Y.C.B'ye verdiği dilekçede, partinin, kuruluşundan bugüne hiç bir gelir temin edemedeğinden, bütün giderlerinin genel başkan tarafından karşılandığından ve kurucularının çoğunluğu Ankara'yı terk ettiğinden dolayı 25.04.1994 tarihinde feshedildiği belirtilmektedir.

(5) Parti ablemi yetkili kurumlara (E.G.M. ve Y.C.B.) iletilmemiştir. Nitekim Y.C.B. arşivlerinde partiye ait dosyaya eklenen bir notta, partinin amblemin ve Merkez Karar Yürütme Kurulu listesinin teslim edilmediği belirtilmektedir.

	YEŞİL TÜRKİYE PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	19.07.1991, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	27.07.1991[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Anavatan Partisi* ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Hüseyin ÖZALP (19.07.1991 - 27.07.1991)
Vakfıkebir, 1923 - İstanbul Üni. - Orman Müh. - 12., 14., 15., 16., 18. ve 19. Dönem Samsun M.V. - 31., 32.Hük Orman Bakanı - 43. Hük. Ulaştırma Bakanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.
(2) Partinin açılışı ile ilgili Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 19.07.1991 Tarih 006946 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve E.G.M. 19.07.1991 Tarih, 446369 Sayılı belge.
(3) Parti 27.07.1991 Tarih, 2 No'lu Kurucular Kurulu Kararı ile kapatılmıştır. Bkz. E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 31.07.1991 Tarih, 472032 Sayılı, Y.C.B. 30.09.1991 Tarih, SP.Muh.1991/56 Sayılı ve E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 23.10.1991 Tarih, 712807 Sayılı belgeler.

	DEMOKRATİK HAREKET PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	25.12.1991, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	27.12.1991[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Milliyetçi Çalışma Partisi* ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi, Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Alparslan TÜRKEŞ (25.12.1991 - 29.12.1991)
Lefkoşe, 1917 - Kara Harp Okulu, Harp Akademisi - Uluslar Arası Ekonomi (ABD) - Milli Birlik Komitesi Üyesi - 13. Dönem Ankara, 14., 15., 16. Dönem Adana M.V. - 39., 41. Hük. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı - Ö.T.: 04.04.1997

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.

(2) Partinin kuruluşuyla ilgili Bkz. E.G.M. 25.12.1991 Tarih, 863202 Sayılı, İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 25.12.1991 Tarih, 15824 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi, E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 25.12.1991 Tarih, 563202 Sayılı, E.G.M. 27.12.1991 Tarih, 319202 Sayılı ve Y.C.B. 27/12/1991 Tarih, 79 Sayılı belgeler.

(3) Parti, 29.12.1991 tarihindeki 1. Olağanüstü Kongresi'nde *Milliyetçi Çalışma Partisi* ile birleşme kararı almıştır. Partinin kapanışı ile ilgili olarak Bkz. *Demokratik Hareket* Partisi Genel Merkezi 29.12.1991 Tarih, 1991/01 - 08 Sayılı, E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 03.01.1992 Tarih, 003233 Sayılı ve Y.C.B. 31.12.1991 Tarih, 8840 Sayılı belgeler.

İŞÇİ PARTİSİ	İŞÇİ PARTİSİ(4)(7)
KURULUŞ TARİHİ	02.03.1992(1), Ankara
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi, sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	24.12.1995 (%0.2) 18.04.1999 (%0.2) 03.11.2002 (%0.5)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Yalçın BÜYÜKDAĞLI (02.03.1992(2) - 26.07.1992(3))
Muş, 1950 - Üniversite - Mimar

2) Doğu PERİNÇEK (26.07.1992(3) - 11.06.1999(5)) (17.10.1999(6) -)
Malatya, 1942 - Ankara Üni. - Hukuk Fak. - Türk Toplumcular Ocağı Genel Başkanı - Fikir Kulüpleri Federasyonu Genel Başkanı

3) Hasan YALÇIN (11.06.1999[5] - 17.10.1999)
Konya, 1944

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M Genel Evrak Servisi Şefliği 02.03.1992 Tarih, 2759 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve Y.C.B 03.03.1992 Tarih, 464 Sayılı belgeler.

(2) Yalçın BÜYÜKDAĞLI 02.03.1992 tarihindeki Kurucular Kurulu Kararı ile genel başkanlığa atanmıştır. 26.04.1992 tarihindeki *İşçi Partisi*'nin 1. Olağan Büyük Kongresi'nde ise 62 üyenin tamamının oyunu alan Yalçın BÜYÜKDAĞLI, üçüncü turda genel başkan seçilmiştir. Bkz. E.G.M. 25.05.1992 Tarih, 33118 Sayılı, *İşçi Partisi* Genel Merkezi 06.05.1992 Tarih, 1992/662 Sayılı belgeler.

(3) Doğu PERİNÇEK 26.07.1992 tarihinde toplanan 1. Olağanüstü Büyük Kongre'de Yalçın BÜYÜKDAĞLI'NIN yerine genel başkan seçilmiştir. Bkz. *İşçi Partisi* Genel Merkezi 06.08.1992 Tarih, 1992/455 Sayılı belge.

(4) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 09.05.1994 Tarih, SP.37.Hz.1994/ 37 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*Cumhuriyet Başsavcılığı'nca, İşçi Partisi'nin, örgütlendiği Çanakkale, Edirne, Niğde, Van ve Şırnak illeri ile kimi ilçelere ait parti hesaplarını 1992 yılı birleşik kesin hesabı içinde göstermeyerek Siyasî Partiler Kanunu'nun 74. Madde'sinde yer alan yükümlülüğünü yerine getirmediği ileri sürülerek, adı geçen Parti'ye aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 30.05.1994 tarihinde (Esas: 1994/6 Karar: 1994/5) açılan dava, Anayasa Mahkemesi'nin oturumunda görüşülmüş ve "*Örgütlendiği; Çanakkale, Edirne, Niğde, Van ve Şırnak illeri ile bağlı ilçelere ait Parti hesaplarını Anayasa Mahkemesi kararı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yazılı uyarılarına karşın 1992 yılı birleşik kesin hesabı içinde göstermeyerek 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 104. maddesinde yer alan yükümlülüğü yerine getirmeyen İşçi Partisi'ne bu aykırılığın giderilmesi için anılan kanunun 104. Maddesi gereğince ihtarda bulunulmasına*" karar verilmiştir.

(5) Doğu PERİNÇEK'in Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nce verilen 15.10.1996 gün 1996/48 - 64 Sayılı mahkumiyet kararı, Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin 08.07.1998 Tarih, 1998/610 - 2086 Sayılı kararı ile onanmış ve infaza konmuştur. Doğu PERİNÇEK'in kesinleşen bu mahkûmiyet kararı nedeniyle genel başkanlıktan istifası üzerine Merkez Komitesi'nin 11.06.1999 Tarih, 98 Sayılı kararı ile Hasan YALÇIN genel başkanlığa getirilmiştir. Bkz. *İşçi Partisi* Genel Merkezi 16.06.1999 Tarih, 1999/24 Sayılı ve Y.C.B. 16.06.1999 Tarih, 558 Sayılı belgeler.

(6) 17.10.1999 tarihindeki 5. Olağan Büyük Kongrede Doğu PERİNÇEK 381 geçerli oyun tamamını alarak ikinci kez genel başkan seçilmiştir. *İşçi Partisi* Genel Merkezi 26.10.1999 Tarih, 1999/62 Sayılı ve Y.C.B 26.10.1999 Tarih, 914 Sayılı belgeler.

(7) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 10.12.2001 Tarih, SP.37 Hz.2001/12 Sayılı ihtar başvurusu ile "*Ağır hapis cezasına hükümlü Cafer Ünüvar'ı 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 11. Madde'sinin ikinci fıkrasının (b) bendinin 3 numaralı alt bendi gereğince yazılı uyarıya rağmen parti üyeliğinden çıkarmayan İşçi Partisi'ne 2820 Sayılı Kanun'un 104. maddesine göre ihtar kararı verilmesi istemiyle*" açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafın-

dan tarihinde 09.01.2002 (Esas:2001/12 , Karar:2002/8) görüşülerek "*Hükümlü bulunan Cafer ÜNÜVAR'ı, 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 11. Madde'sinin (b) bendinin*[3] *numaralı alt bendi gereğince Parti üyeliğinden çıkarmayan İşçi Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde aykırılığı gidermesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına, oyçokluğuyla*" karar verilmiştir.

	BİRLİK VE BARIŞ PARTİSİ[1][2]
KURULUŞ TARİHİ	05.06.1992, Ankara
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	23.11.1992[1]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Islahatçı Demokrasi Partisi* ile birleşme[1]
SİYASAL EĞİLİMİ	Siyasal islamcı
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Aykut EDİBALİ (05.06.1992 - 23.11.1992)
Sandıklı, 1942 - İstanbul Üni. - Hukuk - Gazeteci - Yeniden Milli Mücadele, Pınar, Bayrak, Gerçek Dergi ve Gazeteleri Kurucusu ve Başyazarı - 19. Dönem Kayseri M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) 23.11.1992 tarihinde *Bayrak Partisi, Millet Partisi, Barış ve Birlik Partisi, Islahatçı Demokrasi Partisi*'ne katılmışlar; aynı Kongrede *Islahatçı Demokrasi Partisi* ismini *Millet Partisi* olarak değiştirmiştir. Birleşme ve isim değişikliği için Bkz. E.G.M. Tarih 03.12.1992 ve Sayı B.051.E.G.M..40.600.12/SP. Ayrıca, Bkz. E.G.M. 03.12.1992 Tarih, ve B.051.E.G.M.40.600.12/SP sayılı, E.G.M. 06.08.1992 Tarih, 512639 Sayılı ve E.G.M. 04.12.1992 Tarih, 788530 Sayılı belgeler.

(2) Parti tüzüğünün 3. maddesinde partinin amblemi; "*...yerküresinin etrafını saran bir hilal ve açılmış kitap*" şeklindedir, fakat partinin bu amblemine arşivlerde rastlanamamıştır.

	ÖZGÜRLÜK ve EŞİTLİK PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	25.06.1992, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	04.07.1992[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Halkın Emek Partisi ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi, Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

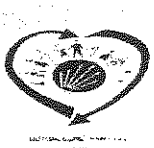
Mahmut ALINAK (25.06.1992 - 17.07.1992)
Digor, 1952 - Ankara Üni - Hukuk - Avukat - 18., 19. Dönem Kars M.V. - Çağdaş Hukukçular Derneği Başkanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.

(2) Partinin kuruluşuyla ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi 25.06.1992 Tarih, 8389 Sayılı Şefliği Dilekçe Kayıt Fişi ve Y.C.B. 26.06.1992 Tarih, 1976 - 410 Sayılı belge.

(3) Partinin, *Halkın Emek Partisi* ile birleşmesi ve partinin feshi ile ilgili olarak *Halkın Emek Partisi* Genel Merkezi 04.09.1992 Tarih, 992/323 Sayılı, Y.C.B. 04.09.1992 Tarih, 2069 Sayılı ve E.G.M. 28.07.1992 Tarih, 5221485 Sayılı belgeler.

	BÜTÜNLEŞME PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	23.09.1992, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	25.09.1992[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Cumhuriyet Halk Partisi* ile birleşme[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Faik ALTUN (23.09.1992 - 25.09.1992)
Korkuteli, 1947 - Ortaokul - Kooperatifçi - Pamuk Eksperi - 19. Dönem Antalya M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.

(2) Parti, kuruluş dilekçesini 23.09.1992 tarihinde İçişleri Bakanlığı'na vermiş olmasına karşın (Bkz. 23.09.1992 Tarih, 614322 Sayılı belge) partinin feshine ilişkin dilekçede (Bkz. E.G.M. 25.09.1992 Tarih, 624902 Sayılı belge) partinin kuruluş tarihi 24.09.1992 olarak görünmektedir. Partinin kuruluşu ile ilgili olarak ayrıca Bkz. İçişleri Bakanlığı E.G.M. 24.09.1992 Tarih, B.05.1.E.G.M..0.12.01.02 Sayılı belge.

(3) 25.09.1992 tarihinde toplanan Kurucular Kurulu partinin feshine ve *Cumhuriyet Halk Partisi*'ne katılmasına karar verilmiştir. Bkz. Y.C.B. 25.09.1992 Tarih, 2224 Sayılı belge.

	MİLLET PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	12.10.1992, Ankara
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	22.11.1992[1]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Islahatçı Demokrasi Partisi* ile birleşme[1]
SİYASAL EĞİLİMİ	Siyasal islamcı
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M. V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Talat NEVRUZOĞLU (12.10.1992[2] - 22.11.1992)
Bursa, 1914 - Ortaokul - Tacir - Ö.T.:08.06.1995

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) 23.11.1992 tarihinde *Bayrak Partisi*, *Millet Partisi*, *Barış ve Birlik Partisi Islahatçı Demokrasi Partisi*'ne katılmışlar; aynı Kongrede *Islahatçı Demokrasi Partisi* ismini *Millet Partisi* olarak değiştirmiştir. Birleşme ve isim değişikliği için Bkz. E.G.M. 03.12.1992 Tarih, B.051.E.G.M..40.600.12/SP. Sayılı, E.G.M. 03.12.1992 Tarih, B.051.E.G.M.40.600.12/SP. Sayılı, E.G.M. 06.08.1992, Tarih, 512639 Sayılı Y.C.B 09.12.1992 Tarih, 2800 Sayılı ve Y.C.B 20.11.1992 Tarih, 247 Sayılı belgeler.

(2) Talat NEVRUZOĞLU'nun genel başkan seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 22.10.1992 Tarih, B.05.1.E.G.M..40.00.00.600.12.SP. Sayılı belge.

	ÖZGÜRLÜK ve DEMOKRASİ PARTİSİ[2][3][4]
KURULUŞ TARİHİ	19.10.1992, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	23.11.1993[2][4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 78. Madde'sinin (a) bendi, 81. Madde'sinin (a) ve (b) bentleri ve 89. maddesine; Anayasa'nın da Başlangıç Kısmı ile 2., 3., 14., 24., 42., 68., 69. ve 136. maddelerine aykırı faaliyetleri nedeniyle Anayasa Mahkemesi'nin 23.11.1993 Tarih Esas 1993/4, Karar 1993/2 Sayılı kararıyla kapatılmıştır.[2][4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Halil İbrahim ÖZDEMİR (19.10.1992 -)
Sivas, 1963

2) Mevlüt İLİK (? - 30.04.1993)
Besni, 1947 - Yüksekokul

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşuyla ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 19.10.1992 Tarih, 12900 Sayılı Dilekçe kayıt Fişi.

(2) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 29.01.1993 Tarih, SP.42 Hz.1993/10 Sayılı İddianamesiyle "*Programı'nın kimi bölümlerinin 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 78. Madde'sinin (a) bendi, 81. Madde'sinin (a) ve (b) bentleri ve 89. maddesine; Anayasa'nın da Başlangıç Kısmı ile 2., 3., 14., 24., 42., 68., 69. ve 136. maddelerine aykırılığı*"ndan dolayı *kapatılması istemiyle*" Anayasa Mahkemesi'nde açılan dava Anayasa Mahkemesi'nde 23.11.1993 (Esas 1993/4 Karar 1993/2) tarihinde görülmüş ve parti "*programının kimi bölümlerinin Anayasa'nın başlangıcına, 2., 3., 14., 24., 42., 68., 69. ve 136. maddeleriyle 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 78. Madde'sinin (a) bendine, 81. Madde'sinin (a) ile (b) bentlerine ve 89. maddelerine aykırılıklar içerdiği savlarıyla Siyasi Partiler Yasası'nın 101. Madde'sinin (a) bendi gereğince kapatılmasına karar verilmesi*" istenen partinin "*programının, Anayasa ile Siyasi Partiler Yasası'na aykırı olduğuna ve 2820 Sayılı Kanun'un 101. Madde'sinin (a) bendi gereğince davalı Parti'nin kapatılmasına, davalı Parti'nin tüm mallarının 2820 Sayılı Kanun'un 107. Madde'si uyarınca Hazine'ye geçmesine*" oy birliği ile karar verilmiştir.

(3) *Özgürlük ve Demokrasi Partisi*, partinin 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 78. Madde'sinin (a) bendi, 81. Madde'sinin (a) ve (b) bentleri ve 89. maddesine; Anayasa'nın da Başlangıç Kısmı ile 2., 3., 14., 24., 42., 68., 69. ve 136. maddelerine aykırılığı nedeniyle Anayasa Mahkemesi'nin 23.11.1993 Tarih Esas 1993/4, Karar 1993/2 Sayılı kararıyla kapatılmasının ardından AİHM'ne başvurmuş, mahkeme 8.12.1999 tarihinde (23885/94) "*Hükümetin ön itirazının reddine; sözleşme'nin 11. Madde'sinin ihlal edildiğine ilişkin talebin kabulüne; Sözleşme'nin 9, 10 veya 14. maddelerinin ihlal edilip edilmediğine ilişkin incelemeye yer olmadığına; Üç ay içinde, ödeme tarihinde geçerli olan kur üzerinden Türk lirasına çevrilmek üzere manevi zarar için 30, 000 (otuz bin) Fransız frangı ve harcama ve masraflar için 40, 000 (kırk bin) Fransız Frangı tutarının davalı Devlet'ten tahsil edilerek başvuru sahibi partinin temsilcisi olan Sn. Mevlüt İlik'e ödenmesine: Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona ermesinden ödeme tarihine dek bu tutarlar için yıllık %3.47 faiz oranı uygulanmasına;Adil tazmin konusundaki diğer taleplerin reddine*" karar vermiştir.

(4) Partinin kapatılmasıyla ilgili olarak ayrıca Bkz. 94/5286 No'lu Bakanlar Kurulu Kararı, Parti Kurucular Kurulu'nun 30.04.1993 günlü toplantısında almış olduğu kararla *Özgürlük ve Demokrasi Partisi*'nin feshedilmesine karar verilmistir. Bkz. *Özgürlük ve Demokrasi Partisi* 30.04.1993 Tarih, 993 - 314 Sayılı, E.G.M. 03.05.1993 Tarih, 285019 Sayılı ve Y.C.B. 03.05.1993 Tarih, 2427 Sayılı belgeler.

	SOSYALİST TÜRKİYE PARTİSİ[1][5]
KURULUŞ TARİHİ	06.11.1992, Ankara[1][2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	30.11.1993[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Anayasa Mahkemesi Kararı[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Ali Önder ÖNDEŞ (23.11.1992[3] - 29.09.1993)
Manisa, 1947 - Yüksekokul - Eğitimci

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin temelleri 1978 yılında *Türkiye İşçi Partisi*'nde yaşanan ayrışma sonrasında ortaya çıkan Sosyalist İktidar grubuna dayanır. Bir dönem dergi olarak örgütlenen grup 06.11.1992 tarihinde partileşti. Partinin Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılması sonrasında aynı grup, 1993 yılında *Sosyalist İktidar Partisi* kuruldu. *Sosyalist İktidar Partisi* üyeleri 11.11.2001 günü düzenlenen Olağanüstü Büyük Kongre'de *Komünist Partisi*'ne katılma kararı aldılar.

(2) Partinin açılışı ile ilgili Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 06.11.1992 Tarih, 13422 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(3) Ali Önder ÖNDEŞ, *Sosyalist Türkiye Partisi* Kurucular kurulu toplantısında genel başkan olarak seçilmiştir. Bkz. Y.C.B. 23.11.1992 Tarih, 2675 Sayılı belge.

(4) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 25.02.1993 Tarih, SP.43.HZ.1993/16 Sayılı iddianamesiyle "*Sosyalist Türkiye Partisi Programı'nın kimi bölümlerinin 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 78. Madde'sinin (a) bendiyle 81. Madde'sinin (a) ve (b) bendlerine; Anayasa'nında Başlangıç Kısmı'yla 3., 4., 14., 68., 69. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek Siyasî Partiler Yasası'nın 101. Madde'sinin (a) bendi uyarınca*" istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde dava açılmış, Anayasa Mahkemesi'nde 30.11.1993 tarihinde (Esas: 1993/2, Karar 1993/3 Sayılı) görülen davada parti "*programının, Anayasa ile Siyasî Par-*

tiler Yasası'na aykırı olduğuna ve 2820 Sayılı Kanun'un 101. Madde'sinin (a) bendi uyarınca davalı Parti'nin kapatılmasına; davalı partinin tüm mallarının 2820 Sayılı Kanun'un 107. Madde'si uyarınca Hazine'ye geçmesine" oybirliği ile karar verildi. Partinin kapatılışı ile ilgili olarak Bkz. Başbakanlık Kanun'lar ve Kararlar Genel Müdürlüğü Bakanlar Kurulu Kararı 03.03.1994 Tarih, 94/5361 Sayılı, Başbakanlık Kanun'lar ve Kararlar Genel Müdürlüğü 19.04.1994 Tarih, B.02.0.KKG/196 - 143/01573 Sayılı, Maliye Bakanlığı 15.02.1994 Tarih, B.07.0.MEG.0.24/3126 - 2726 - 9168 Sayılı ve E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 20.04.1994 Tarih, 277180 Sayılı

(5) *Sosyalist Türkiye Partisi*, 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 101/a. bendi gereğince 30.11.1993 Karar tarihi Esas: 1993/2 Karar No: 1993/3 Sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı ile kapatıldıktan sonra kararın iptali için AİHM'ne başvurmuştur. 12.11.2003 tarihinde (Başvuru no: 26482/95) aldığı karar ile "*AİHS'nin 11. Madde'sinin ihlal edildiğine; AİHS'nin 9, 10 ve 14. maddelerinin incelenmesine gerek olmadığına; STP'nin manevi tazminata ilişkin taleplerinin reddine; Mevcut kararın başlı başına manevi tazmin için yeterli olduğuna; AİHS'nin 44/ 2 Madde'si gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, miktara yansıtılabilecek KDV, pul, harç ve masraflarla birlikte, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden T.L.'ye çevrilmek üzere Savunmacı Hükümetin başvuranlara masraf ve harcamalar için 10.000 (on bin) Euro ödemesine; Sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ve ödemenin yapılmasına kadar, Hükümetin, Avrupa Merkez Bankasının o dönem için geçerli faizinin üç puan fazlasına eşit oranda basit faizi uygulamasına; adil tazmine ilişkin diğer taleplerin reddine*" karar vermiştir.

GENÇ PARTİ	GENÇ PARTİ[1][6][8] (YENİDEN DOĞUŞ PARTİSİ)[2][5]
KURULUŞ TARİHİ	23.11.1992, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	24.12.1995 (%0.3)[7] 18.04.1999 (%0.1) 03.11.2002 (%7.2)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Hasan Celal GÜZEL (23.11.1992 - 22.12.1999)
Gaziantep, 1945 - Ankara Üni. - DPT Uzmanı - Başbakanlık Müsteşarı - Öğretim Üyesi - 17., 18. Dönem Gaziantep M.V. - 45. Hük. Devlet Bakanı - 46. Hük. Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanı

2) Ahmet Rüştü ÇELEBİ (22.12.1999[3] - 02.08.2002)

3) Mehmet Ali AKGÜL (02.08.2002[4] - 23.08.2002[5])
Şanlıurfa 1944 - Üniversite - Öğretim Üyesi

4) Cem Cengiz UZAN[4] (23.08.2002[5] -)
İstanbul, 1960 - Tacir

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) 10.07.2002 tarihinde Cem Cengiz UZAN önderliği'nde *Genç Parti* kurulmuş, partinin kuruluşunu takiben, dönemin başbakanı Mustafa Bülent ECEVİT seçimlere gitmeye karar verince, SPK gereğince seçim kararından en az 6 ay önce kurulmamış partilerin seçimlere katılamayacağı hükmü nedeniyle *Genç Parti*'nin seçimlere iştirâk edememesi durumu ortaya çıkmıştır. Bu gelişme üzerine *Genç Parti* lideri Cem Cengiz UZAN *Genç Parti* Genel Başkanlığı'ndan 02.08.2002 tarihinde ayrılarak *Yeniden Doğuş Partisi*'ne katılmış ve 23.08.2002 tarihinde de partiye genel başkan olarak seçilmiştir. Cem Cengiz UZAN önderliğindeki *Yeniden Doğuş Partisi* 23.08.2002 tarihinde aldığı kararla ismini *Genç Parti* olarak değiştirmiştir. Bugün halen faal olan parti, *Genç Parti* olarak ismini değiştiren *Yeniden Doğuş Partisi*'dir. *Yeniden Doğuş Partisi* ile birleşme kararı alarak feshedilen parti ise 10.07.2002 tarihinde Cem Cengiz UZAN tarafından kurulan *Genç Parti*'dir.

(2) *Yeniden Doğuş Partisi*'nin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 23.12.1992 Tarih, 13920 Sayılı belge.

(3) Ahmet Rüştü ÇELEBİ'nin *Yeniden Doğuş Partisi*'nin genel başkan seçilmesiyle ilgili olarak Bkz. Çankaya 4. İlçe Seçim Kurulu 22.12.1999 Tarih, 154 Sayılı belge.

(4) Parti kongresine görevli olarak katılan polis memurlarının Kongre ile ilgili olarak tuttukları notlarda şu ifadeler yer almaktadır: Partinin 02.08.2002 tarihinde yapılan Olağanüstü Kongresi sürerken, saat 15:15'te Cem Cengiz UZAN telefon ederek, parti ge-

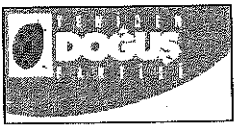
nel başkanlığına aday olmak istediğini ve parti üyesi olduğunu belirtmiştir. Bunun üzerine divan kurulu üye kayıt defterini kontrol etmiş ve defterin son sırasında Cem Cengiz UZAN'ın ismine rastlanmıştır. Ancak kayıt tarihi ve saati olmadığından üyeliğin gerçek olmadığı ve bu tarih itibariyle yazıldığı kanaatine varılarak üyeliği ve genel başkan adaylığı red edilmiştir. Aynı Kongrenin 3. turunda 98 delegenin oyunu alan Mehmet Ali AKGÜL genel başkanlığa seçilmiştir. Ayrıca Bkz. E.G.M. 02.08.2002 Tarih, B.05.1.E.G.M..4.06.00.12.05.15151 - 13702 - 531/02 Sayılı ve Çankaya 4. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 05.08.2002 Tarih, 57 Sayılı belgeler.

(5) 23.08.2002 tarihinde yapılan Olağanüstü Büyük Kongre'de yapılan tüzük değişikliği ile uygulamaya konmasıyla, *Yeniden Doğuş Partisi*, ismini *Genç Parti* olarak değiştirmiştir ve Cem Cengiz UZAN da, 192 delegenin 189'unun oyunu alarak *Yeniden Doğuş Partisi*'nin (*Genç Parti*) genel başkanlığına seçilmiştir. (*Genç Parti* Genel Merkezi, 06.08.2002 Tarih 2489 - 02/489 sayılı ve E.G.M. 06.08.2002 Tarih, 401382 Sayılı belgeler). *Yeniden Doğuş Partisi*'nin ismini değiştirerek *Genç Parti* adını almasıyla ilgili kongre kararları ve tüzük değişikliği ile ilgili olarak ayrıca Bkz. *Yeniden Doğuş Partisi* Genel Merkezi, 05.08.2002 Tarih, 2485 - 02/485 Sayılı, E.G.M. 15.08.2002 Tarih, 419673 Sayılı, Çankaya 4. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 05.08.2002 Tarih, 58 Sayılı ve Y.C.B. 23.08.2002 Tarih, 2610 - 02 /610 Sayılı belgeler.

(6) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 23.03.2001 Tarih, SP.44Hz.2001/3 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*Yeniden Doğuş Partisi üyesi Hasan Celal GÜZEL'in Türk Ceza Kanunu'nun 312. Madde'sinin ikinci fıkrası gereğince hapis cezasına mahkûm olması nedeniyle 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 11. Madde'sinin birinci fıkrasının (b) bendinin beş numaralı alt bendine göre siyasi partiye üye olamayacağı gerekçesiyle aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca davalı Siyasî Parti'ye adı geçenin üyelikten çıkarılması için ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından tarihinde (Esas:*2001/3* , Karar:*2001/3*) görüşülerek "*2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 11. Madde'sinin birinci fıkrasının (b) bendinin*[5] *numaralı alt bendinde belirtilen Türk Ceza Kanunu'nun 312. Madde'sinin ikinci fıkrasındaki suçtan mahkûm olan Hasan Celal GÜZEL'i, parti üyeliğinden çıkarmayan Yeniden Doğuş Partisi'ne ihtar kararı verilmesi isteminin reddine, oyçokluğuyla*" karar vermiştir.

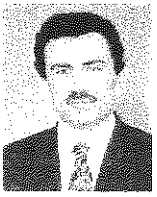
(7) Parti 24.12.1995 ve 18.04.199 seçimlerine *Yeniden Doğuş Partisi* adı altında 03.11.2002 seçimlerine ise *Genç Parti* adı altında katılmıştır.

(8) *Yeniden Doğuş Partisi*'nin ambemi:

	BÜYÜK BİRLİK PARTİSİ[1][3][4]
KURULUŞ TARİHİ	29.01.1993, Ankara[1][2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	18.04.1999 (%1.5) 03.11.2002 (%1)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Muhsin YAZICIOĞLU (29.01.1993 -)
Şarkışla, 1954 - Ankara Üni. - Veterinerlik - 19. Dönem Sivas M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) *Büyük Birlik Partisi*, 29.01.1993'de *Milliyetçi Çalışma Partisi*'nden ayrılan *Nizam-ı Alem Ülkücüleri* tarafından kurulmuştur. Kendilerini aynı zamanda "Türk - İslam ülkücüleri" olarak tanımlayan ve 1970'lerin Ülkü Ocakları önderleri kuşağına dayanan bu grubun temel vurgusu, *Milliyetçi Çalışma Partisi* ve *Milliyetçi Hareket Partisi* üst yöneticilerinin ve Alparslan TÜRKEŞ'in, ülkücü hareketin öz eğilimlerine yabancılaştığı üzerine olmuştur. *Milliyetçi Hareket Partisi*'nin batıcı, gayrimilli olarak nitelendirilen politikalarına karşı İslamcı - milliyetçi radikalizm benimsenmiştir.

(2) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 29.01.1993 Tarih, 2344 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(3) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 19.07.1995 Tarih, SP.50 Hz.1995/69 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 74. maddesindeki yükümlülüğü yasal süresi içerisinde yerine getirmeyen Büyük Birlik Partisi'ne, aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 17.10.1995 tarihinde (Esas: 1995/4, Karar: 1995/4) açılan dava, Anayasa Mahkemesi'nin oturumunda görüşülmüş ve "*Büyük Birlik Partisi 10.08.1995 gününde 1994 yılı kesin hesapları verildiğinden aykırılığın giderilmesi nedeniyle davanın reddine karar*" verilmiştir.

	DEMOKRATİK KATILIM PARTİSİ[1][5]
KURULUŞ TARİHİ	05.03.1993, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	15.03.1993[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Sosyal Demokrat Halkçı Parti* ile birleşme[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Esat CANAN (05.03.1993[3] - 15.03.1993)
Ankara, 1950 - Ankara Üni. - Hukuk - Avukat - Demokratik Katılım Partisi Kurucu Üyesi - 19., 22. Dönem Hakkari M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.

(2) Partinin kuruluşuyla ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 05.03.1993 Tarih, 3570 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(3) Esat CANAN 11.03.1993 tarihinde toplanan Kurucular Kurulu toplantısında genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. E.G.M. 15.03.1998 Tarih, 185827 Sayılı belge.

(4) *Demokratik Katılım Partisi*'nin 15.03.1993 tarihli Merkez Yürütme Kurulu toplantısında *Sosyal Demokrat Halkçı Parti*'ye katılması kabul edilmiştir. Bkz. *Sosyal Demokrat Halkçı Parti* Genel Sekreterliği 01.04.1993 Tarih, 513 Sayılı, *Demokratik Katılım Partisi* Genel Baskanlığı 15.03.1993 Tarih, 2 Sayılı ve Y.C.B. 15.03.1993 Tarih, 1615 Sayılı belgeler.

(5) Parti tüzüğünün 1. maddesinde parti ambleminin "altı ok, güneş ve tek zeytin dalı" olduğu belirtilmesine karşın parti amblemine arşivlerde rastlanamamıştır.

	DEMOKRASİ PARTİSİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	07.05.1993, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	16.06.1994[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Anayasa Mahkemesi Kararı [4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Yaşar KAYA (07.05.1993[3] - 16.06.1994)
Iğdır, 1938 - Üniversite - İktisat - İktisatçı - Gazeteci

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. Evrak İşleri Genel Müdürlüğü 07.05.1993 Tarih, 5588 Sayılı belge.

(2) *Demokrasi Partisi*, 14.07.1993 tarihinde Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılan *Halkın Emek Partisi*'nin yerine kurulmuştur. *Halkın Emek Partisi*'nden farklı olarak doktrin değil, kitle partisi olma iddiasıyla kurulan *Demokrasi Partisi* de Kürt partisi olma imajını silememiştir.

(3) Yaşar KAYA parti'nin açılışını takiben Kurucular Kurulu Kararı ile genel başkanlığa seçilmiştir. Yaşar KAYA partinin 26.03.1993 tarihinde yapılan 1. Olağan Kongresi'nde 380 delegenin oyu ile tekrar genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. Çankaya 2. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 30.06.1993 Tarih, 80 - 1 Sayılı belge.

(4) *Demokrasi Partisi* Genel Başkanı'nın *"29.05.1993 tarihinde Federal Almanya'nın Bonn; 15.08.1993 tarihinde Irak'ın Erbil kentlerinde yapmış olduğu konuşmalarla Parti Merkez Yürütme Kurulu'nun "Demokrasi Partisi'nin Barış Çağrısıdır" başlıklı bildirisinin, Anayasa'nın Başlangıç'ı, 2., 3., 14. ve 69. maddeleri ile 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nın 78. ve 81. maddelerinin (a) ve (b) bentlerine aykırılığı ileri sürülerek"* Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 02.12.1993 Tarih, SP.52.Hz.1993/55 Sayılı İddianamesiyle parti hakkında kapatma davası açılmış ve Anayasa Mahkemesi'nin 10.06.1994. Tarih, Esas: 1993/3 Karar 1994/2 Sayılı kararıyla "*Demokrasi Partisi'nin, Genel Başkanı Yaşar KAYA'nın 29.05.1993 tarihinde Federal Almanya'nın Bonn,*

15.08.1993 tarihinde Irak'ın Erbil kentlerinde yapmış olduğu konuşmalarının ve Parti Merkez Yürütme Kurulu'nun "Demokrasi Partisi'nin barış çağrısıdır" başlıklı bildirisinin, Anayasa'ya ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 78. 81. maddelerinin (a) ve (b) bentlerine aykırılığı nedeniyle anılan Kanunu'nun 101. Madde'sinin (b) fıkrası gereğince kapatılmasına, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU'nun, "Merkez Yürütme Kurulu Bildirisinin kapatma nedeni olmadığı" yolundaki karşıoyuyla ve esasta oybirliğiyle; Anayasa'nın 84. Madde'sinin son fıkrası gereğince Demokrasi Partisi'nin kapatılmasına ilişkin davanın açıldığı 02.12.1993 gününde parti üyesi olan milletvekilleri Ahmet TÜRK, Ali YIĞİT, Sırrı SAKIK, Leyla ZANA, Hatip DİCLE, Sedat YURTDAŞ, Selim SADAK, Orhan DOĞAN, Zübeyir AYDAR, Naif GÜNEŞ, Mahmut KILINÇ, Remzi KARTAL ve Nizamettin TOĞUÇ'un milletvekilliklerinin kapatma kararının Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na tebliğ edildiği tarihte sona ermesine; Haşim KILIÇ'ın "Mahmut ALINAK, Muzaffer DEMİR, Mahmut UYANIK ve Mehmet Emin SEVER'in de kapatma davasının açıldığı tarihte parti üyesi milletvekilleri olduklarından bunlarında millet vekilliklerinin sona ermesi gerektiği"; Yılmaz ALİEFENDİOĞLU'nun ise "fıkranın bu bölümünün uygulamaya ilişkin bulunduğu ve bu konuda bir karar verilmesine yer olmadığı" yolundaki karşıoyları ve oyçokluğuyla ve Davalı Parti'nin tüm mallarının 2820 Sayılı Kanunu'nun 107. Madde'si uyarınca Hazine'ye geçmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

BDP	BÜYÜK DEĞİŞİM PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	21.05.1993, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	06.02.1994[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Demokrat Parti* ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

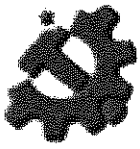
Aydın MENDERES (08.06.1993[2] - 06.02.1994)
Ankara, 1946 - AİTİA - Tacir - 16. Dönem Konya M.V., 19. Dönem İstanbul M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşuyla ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 21.05.1993 Tarih, 6082 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve Y.C.B. 08.06.1993 Tarih, 4001 Sayılı Belge.

(2) Aydın MENDERES 08.06.1993 tarihinde toplanan Merkez Yürütme Kurulu ilk toplantısında genel başkan seçilmiştir. Bkz. *Büyük Değişim Partisi* Genel Sekreterliği 08.06.1993 Tarih, 0002/93/0050 Sayılı belge.

(3) *Büyük Değişim Partisi* 06.02.1994 tarihinde toplanan Olağanüstü Kongresi'nde alınan kararla *Demokrat Parti*'ye katılmaya karar vermiş; partinin katılım kararı 15.02.1994 tarihinde *Demokrat Parti* tarafından kabul edilmiştir. Bkz. E.G.M. 16.02.1994 Tarih, 123322 Sayılı, *Demokrat Parti* Genel Merkezi 15.02.1994 Tarih, 1994/Gs-1055 Sayılı, Y.C.B. 21.09.1995 Tarih, P:Muh.1995/352 Sayılı, Y.C.B. 09.02.1994 Tarih, Sp.Muh.1994/62 Sayılı ve *Büyük Değişim Partisi* Genel Merkezi 10.02.1994 Tarih, 5/94 Sayılı belgeler.

	TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ[6][7][8][10] (SOSYALİST İKTİDAR PARTİSİ)[1]
KURULUŞ TARİHİ	06.08.1993, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	18.04.1999 (%0.1)[9] 03.11.2002 (%0.2)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Ali Önder ÖNDEŞ (29.09.1993[2] - 14.11.1993[3])
Manisa, 1947 - Yüksekokul - Eğitimci

2) Aydemir GÜLER (14.11.1993[3] - 07.12.1995[4]) (11.01.1996[5] -)

İstanbul - 1961 - Üniversite - İktisatçı

Kemal OKUYAN (vekâleten) (07.12.1995[5] - 11.01.1996[6])

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin temelleri 1978 yılında *Türkiye İşçi Partisi*'nde yaşanan ayrışma sonrasında ortaya çıkan Sosyalist İktidar grubuna dayanır. Bir dönem dergi olarak örgütlenen grup, 06.11.1992 tarihinde partileşmiştir. Partinin Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılması sonrasında aynı grup, 1993 yılında *Sosyalist İktidar Partisi*'ni kurmuş, *Sosyalist İktidar Partisi* 11.11.2001 günü düzenlenen 6. Olağanüstü Büyük Kongre'sinde *Komünist Parti* ile birleşerek adını *Türkiye Komünist Partisi* olarak değiştirmiştir. Parti, *Türkiye Komünist Partisi* adını alarak, Mustafa SUPHİ tarafından kurulan *Türkiye Komünist Partisi*'nin siyasi mirasını da üstlenmeyi amaçlamıştır. Partinin bu girişimi, Britanya'da örgütlü ve yine Mustafa Suphi'nin *Türkiye Komünist Partisi*'nin mirasına sahip olduğu iddiasında olan *Türkiye Komünist Partisi* İşçinin Sesi grubu tarafından kabullenilmemiştir. Şu anda Mustafa SUPHİ tarafından kurulan partinin siyasi mirasına talip biri yurt dışında yasadışı örgütlü, diğeri de Türkiye'de yasal zeminde örgütlü iki *Türkiye Komünist Partisi* bulunmaktadır.

(2) Ali Önder ÖNDEŞ, 29.09.1993 tarihli Kurucular Kurulu Toplantısı'nın 1/1 No'lu kararı ile genel başkanlığa getirilmiştir. Bkz. *Sosyalist İktidar Partisi* Genel Merkezi 30.09.1993 Tarih, 005 Sayılı belge.

(3) 14.11.1993 tarihindeki Kurucular Kurulu toplantısında Aydemir GÜLER genel başkanlığa getirilmiştir. Bkz. Y.C.B. 14.01.1994 Tarih, 48 Sayılı ve *Sosyalist İktidar Partisi* Genel Merkezi 20.12.1993 Tarih, 068 Sayılı belgeler.

(4) Aydemir GÜLER 07.12.1995 tarihinde genel başkanlık görevinden istifa etmiş, Kurucular Kurulu genel başkanlığa Kemal OKUYAN'ın vekalet etmesine karar vermiştir.

(5) 11.01.1996 Tarihindeki 2. Olağanüstü Büyük Kongre'de Aydemir GÜLER genel başkanlığa seçilmiştir.

(6) *Sosyalist İktidar Partisi*'nin 11.11.2001 Tarihindeki 6. Olağanüstü Kongresi'nde *Komünist Parti* ile birleşti. *Komünist Parti*'nin katılımının ardından parti adını *Türkiye Komünist Partisi* olarak değiştirdi. İsim değişikliği sonrasında İçişleri Bakanlığı, partinin bu yeni isminin 2820 Sayılı SPK'nın 96 - b bendine aykırı olduğunu partiye tebliğ etti. Bkz. E.G.M. 16.11.2001 B.10.1.E.G.M..4.06. 00.12.04.10551 - 18556 - 577/01 Sayılı ve Y.C.B 15.11.2001 Tarih, 716 Sayılı belgeler.

(7) Parti isminde komünist kelimesinin geçmesi nedeniyle parti hakkında ihtar davası da açılmıştır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 21.11.2001 Tarih, SP.54 Hz.2001/11 Sayılı başvurusu ile "*16.08.1993 tarihinde "Sosyalist İktidar Partisi" adıyla kurulup tüzelkişilik kazanan Parti'nin 11.11.2001 tarihinde gerçekleştirdiği Kongresi'nde adını "Türkiye Komünist Partisi" olarak değiştirmesinin 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 96. maddesine aykırılık oluşturduğu ileri sürülerek 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 09.01.2002 tarihinde (Esas:2001/11 , Karar:2002/7) görüşülerek "*Parti görüşünün alınması iste-*

minin reddine, oyçokluğuyla; 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 96. maddesine aykırı olarak adında "Komünist" sözcüğü kullanan Türkiye Komünist Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren bu aykırılığı altı ay içinde gidermesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına, oyçokluğuyla karar" verilmiştir. Ayrıca Bkz. Ankara Valiliği Emniyet Müdürlüğü 16.09.2001 Tarih, B.10.1.E.G.M.4. 06.00.12.04.15151 - 18556 - 577/01 Sayılı belge.

(8) *Türkiye Komünist Partisi* adındaki "komünist" ibaresinin S.P.K.'na aykırı olması gerekçesiyle anayasa mahkemesinin 09.01.2002 tarihinideki ihtarı sonrasında Y.C.B. 31.10.2002 Tarih, SP.54.MUH.2002/696 Sayılı yazısıyla Anayasa Mahkemesini ihtarına ilişkin durumu düzeltilip düzeltilmediğine dair *Türkiye Komünist Partisi*ne yazdığı yazıya, parti 11.01.2002 Tarih, 2002/1778 sayıyla Y.C.B.'ye cevaben yazdığı yazıda partinin isminin değiştirilmemesine karar verildiğini bildirilmiştir.

(9) Parti 18.04.1999 seçimlerine *Sosyalist İktidar Partisi*, 03.11.2002 seçimlerine *Türkiye Komünist Partisi* adıyla katılmıştır. 2002 seçimleri, kökleri Cumhuriyet öncesine dayanmakla birlikte her daim yasadışı olarak faaliyet göstermek zorunda kalan *Türkiye Komünist Partisi*'nin ilk yasal seçim deneyimi olmuştur.

(10) *Sosyalist İktidar Partisi*'nin amblemi:

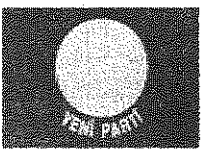
	YENİ UFUK PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	27.08.1993, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	16.09.1993[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Doğru Yol Partisi* ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

İbrahim ÖZDEMİR (27.08.1993 – 16.09.1983)
Görele, 1949 - Üniversite - Mimarlık - Mimar ve Müteahhit - Anavatan Partisi Kurucu Üyesi - 17., 18., 19. Dönem İstanbul M.V. - 47. Hük. Devlet Bakanı - 48. Hük. Ulaştırma Bakanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.
(2) Partinin açılışı ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 29.08.1993 Tarih, 10924 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 26.08.1993 Tarih 520562 Sayılı belge.
(3) Partinin 16.09.1993 tarihinde toplanan Kurucular Kurulu toplantısında, *Doğru Yol Partisi* ile birleşmek üzere partinin kapatılmasına karar verilmiştir Bkz. E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 07.10.1993 Tarih, 682188 Sayılı ve E.G.M. 07.10.1993 Tarih, 47998 Sayılı belgeler.

	YENİ PARTİ
KURULUŞ TARİHİ	07.10.1993, Ankara(1)
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	21.11.1997(2)
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Demokrat Parti* ile birleşme
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	24.12.1995 (%0.1)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Yusuf Bozkurt ÖZAL (07.10.1993 - 21.11.1997)
Malatya, 1940 - Liverpool Üni. - Öğretim Üyesi - Dünya Bankası Proje Geliştirme Bölümü Müdürü - DPT Müsteşarı - 18. ve 19. Dönem Malatya M.V. - 46. Hük. Devlet Bakanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 07.10.1993 Tarih, 12396 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(2) 21.11.1997 günü düzenlenmiş olan 1. Olağanüstü Büyük Kongresi'nde *Demokrat Parti* ile birleşme kararı almıştır Bkz. E.G.M. Evrak Şube Müdürlüğü 28.11.1997 Tarih, 753773 Sayılı ve E.G.M. Evrak Şube Müdürlüğü 28.11.1997 Tarih, 751278 Sayılı belgeler.

	TÜRKİYE İÇİN BİRLİK PARTİSİ[1][4]
KURULUŞ TARİHİ	05.01.1994, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	06.01.1994[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Anavatan Partisi* ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Uğur AKSÖZ (05.01.1994 - 11.01.1994)
Adana, 1948 - Ankara Üni. - Hukuk - Gazeteci, Yazar – Avukat - Adanaspor Kulübü Asbaşkanı - 19., 20. Dönem Adana M.V.

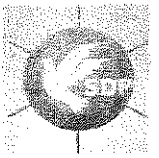
PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.

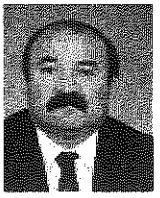
(2) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Genel Müdürlüğü 05.01.1994 Tarih, 00075 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(3) Parti, 06.01.1994 Tarihli 1 No'lu Kurucular Kurulu kararıyla *Anavatan Partisi*'ne iltihak etmiştir. Aynı tarihte ANAP Merkez Karar Yürütme Kurulu'nun 5 Nolu kararı ile, partinin iltihak kararı görüşülerek kabulüne karar verilmiştir. Bkz. Y.C.B. 11.01.1994 Tarih, 32 Sayılı belge.

(4) Partinin amblemi; parti tüzüğünde "*beyaz zemin üzerine kenetli dört el*" şeklinde tarif edilmekle birlikte Y.C.B. arşivinde parti ile ilgili dosyaya eklenen notta partinin amblemini bildirmediği belirtilmiştir.

	SOSYAL DEMOKRAT PARTİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	18.03.1994, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	19.03.1994[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Sosyal Demokrat Halkçı Parti* ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Zeki Naci TARHAN (18.03.1994 - 19.03.1994)
Göle, 1944 - Atatürk Üni. - İşletme - Tacir - 19. Dönem Kars Bağımsız M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.

(2) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. Genel Evrak Şubesi Müdürlüğü 19.03.1994 Tarih, 199893 Sayılı ve E.G.M. 18.03.1994 Tarih, B.05.1.E.G.M.0.12.01.02 Sayılı belgeler.

(3) Parti Kurucular Kurulu 19.03.1994 tarihinde toplanarak partinin kapatılmasına ve *Sosyal Demokrat Halkçı Parti*'ye katılmasına karar vermiştir Bkz. *Sosyal Demokrat Parti* Genel Merkezi 19.03.1994 Tarih, 1994 - 4 Sayılı, E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 22.03.1994 Tarih, 204510 Sayılı ve *Soysal Demokrat Halkçı Parti* Genel Sekreterliği 28.04.1994 Tarih, 1243 Sayılı belgeler.

	ANAYOL PARTİSİ[3][4]
KURULUŞ TARİHİ	05.05.1994, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	05.05.2004[5]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Anavatan Partisi* ile birleşme[5]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Gürcan BAŞER (05.05.1994[2] - 05.05.2004)
Burdur, 1938 - Üniversite - İnşaat Müh. - İnşaat Yüksek Mühendisi

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 05.05.1994 Tarih, 010171 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 05.05.1994 Tarih, 312199 Sayılı belgeler.

(2) Kurucular kurulu başkanlığı adına genel başkanlığı yürüten Gürcan BAŞER 14.04.1996 tarihinde yapılan genel başkan seçiminde 25 oyla genel başkanlığa seçilmiş. Bkz. Çankaya 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 17.04.1996 Tarih, 154 Sayılı belge. Gürcan BAŞER ikinci kez 20.10.2002 tarihinde yapılan genel başkanlık seçiminde 3. tur oylama sonucunda genel başkan seçilmiştir. Bkz. Çankaya 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 23.10.2002 Tarih, 561 Sayılı belge.

(3) İki dönem üst üste TBMM seçimlerine katılmaması nedeniyle partinin kapatılması ile ilgili olarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın 17.03.2003 Tarih, SP 59 Hz.2003/08 Sayılı iddianamesiyle Anayasa Mahkemesi'ne dava açılmış, Anayasa Mahkemesi Resmi Gazete'de 08.02.2005 tarihinde yayınlanan 14.10.2004 Tarih, Esas: 2003/8, Karar: 2004/7 Sayılı kararıyla *"... bakılmakta olan davada uygulanacak olan 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 105. Madde'si, Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerine aykırı görüldüğünden, Anayasa'nın 152. ve 2949 Sayılı Kanunu'nun 28. Madde'si uyarınca esas hakkında bir karar verilmek üzere davanın geri bırakılması"nı kararlaştırılmıştır. Ana-*

yasa Mahkemesi'nin 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 105. Madde'sinin iptaline ilişkin (01.04.2003 Tarihli Esas: 2003/21 ve Karar: 2003/13 Sayılı) kararının, 22.07.2003 Tarihli 25176 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanması ve kararın yürürlüğe girmesi için verilen bir yıllık sürede 22.07.2004 günü sona ermesi ve bu süre içerisinde yasakoyucu tarafından yeni bir düzenleme yapılmadığından davalı parti hakkında açılan kapatma davasının yasal dayanağı kalmadığına karar vermiş ve partinin kapatılması istemini reddetmiştir.Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 25.06.2001 Tarihli SP.59 Hz. 2001/5 Sayılı başvuru dilekçesi ile "05.05.1994 tarihinde kurulan ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nda öngörülen süre içerisinde ilk büyük Kongresi'ni yapmayan Anayol Partisi'ne, aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 09.01.2002 tarihinde (Esas: 2001/5, Karar:2002/5) görüşülerek "2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. maddesinde öngörülen süre içerisinde büyük Kongresi'ni yapmayan Anayol Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde aykırılığı gidermesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına, oyçokluğuyla" karar verilmiştir.

(4) Parti ambleminin anlamı 16.05.1994 tarihli Kurucular Kurulu toplantısında alınan 2 nolu kararda şu şekilde tarif edilmektedir: "*Anayol Partisi'nin hedefi, dünya çapında ve dünya ile uyumlu bir sekilde bütünleşmiş olan bir Türkiye'dir. Türkiye, bayrağımızın kırmızısı ile bir bütündür. Anayol Partisi yazısının beyazlığı ise; temiz ve iyi bir idare ve mutlu bir toplumu simgeler. Enlem ve boylamların parçalı görüntüsü Dünya ölçülerini zorlayan, devamlı gelişen, ilerleyen, kalkınan Turkiye isteğini ve bu isteğe ulaşmak azmi ve devamlı çalışmayı, dinamizmi simgeler. Açık mavi renkli fon dünyanın uzaydan görüntüsü olan maviliktir. Aydan ve yıldızlardan Dünya'ya bakışı ve bayrağımızdaki ay yıldız ile Dünyamızın ve Turkiye'mizin ilişkiine işaret eder. Dünya'yı avucta tutar gibi dünya yuvarlağı dışındaki "ANAYOL PARTİSİ" yazısı Dünya'ya ve özellikle Turkiye'ye partinin gosterdigi özeni ve yüceltme isteğini simgeler. En alttaki "A.Y.P" partinin kıaltılmış baş harfleri de bu sistemin temeli ve gayesidir*"

(5) *Anayol Partisi* 05.05.2004 tarihinde kongre kararıyla feshedilmiştir. Bkz. Y.C.B 07.05.2004 Tarih, SP:2004/305 Sayılı, Başbakanlık Ekonomik ve Mali İşler Başkanlığı 10.03.2004 Tarih, B.02.0.EMB.629/10904 Sayılı belgeler.

	HALKIN DEMOKRASİ PARTİSİ[3][8]
KURULUŞ TARİHİ	14.05.1994, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	13.03.2003[8]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Anayasa Mahkemesi Kararı[8]
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi, sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	24.12.1995 (%4.2) 18.04.1999 (%4.7)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Murat BOZLAK (11.05.1994[2] - 19.07.1999[4]) (26.11.2000[6] - 13.03.2003)
1952, Akta - Üniversite - Hukuk - Avukat

2) Ahmet Turan DEMİR (08.09.1999[5] - 26.11.2000[6]), (24.02.2003[7] 13.03.2003)
1949, Süleymaniye - Yüksekokul

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili Bkz. E.G.M. Evrak Şube Müdürlüğü 14.05.1994 Tarih, 326530 Sayılı, E.G.M. Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 11.05.1994 Tarih, 010320 Sayılı belgeler.

(2) Partinin kuruluşunun ardından toplanan Kurucular Kurulu 11.05.1994 tarihinde Murat BOZLAK'ı genel başkanlığa seçmiştir. *Halkın Demokrasi Partisi* Genel Merkezi 14.07.1994 Tarih, 994/1028 Sayılı belge.

(3) 23.06.1996 tarihinde yapılan II. HADEP Olağan Genel Kurulu'nda Türk bayrağını indirerek yerine PKK bayrağı ve Abdullah ÖCALAN'ın posterinin asılması nedeniyle HADEP üst düzey yetkilileri gözaltına alınarak tutuklanmışlar, Ankara 1 No'lu

DGM'de yapılan yargılanmaları sonucu Murat BOZLAK'da dahil üst düzey yöneticiler çeşitli cezalara çarptırılmışlardır. Ancak bu karar Yargıtay tarafından bozulmuştur.

(4) Genel başkan Murat BOZLAK 01.09.1993 tarihinde İstanbul'da basına ve kamuoyuna açıklanan Barışa Çağrı başlıklı bildiri nedeniyle açılan davada suçlu bulununca 19.07.1999 tarihinde genel başkanlıktan istifa etmiştir. Bkz. *Halkın Demokrasi Partisi* Genel Merkezi 02.08.1999 Tarih, 999/4207 Sayılı, Y.C.B. 04.08.1999 Tarih, 714 Sayılı ve Y.C.B. 19.11.1999 Tarih, 949 Sayılı belgeler.

(5) Ahmet Turan DEMİR partinin 08.09.1999 tarihindeki 1. Olağan Kongresi'nde genel başkanlığa seçilmiştir.

(6) Murat BOZLAK 26.11.2000 tarihinde gerçekleştirilen 4. Olağan Kongre'de 2. kez genel başkan seçilmiştir. Bkz. Y.C.B. 15.01.2001 Tarih, 3 Sayılı belge.

(7) Partinin 24.02.2003 tarihindeki 2. Olağanüstü Büyük Kongresi'nde de 47 delegenin 45 oyunu alan Ahmet Turan DEMİR genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. E.G.M. Evrak Şube Müdürlüğü 04.03.2003 Tarih, 103868 Sayılı belge.

(8) Partinin kapatılmasına ilişkin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iddianamesi Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'nın 13.03.2003 tarihindeki (Esas: 1999/1, Karar: 2003/1 Sayılı karar) oturumunda görüşülmüş ve "*1 - Halkin Demokrasi Partisi'nin (HADEP) kimi eylemleri yanında PKK isimli terör örgütüne yardım ve destek de sağlayarak devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne aykırı nitelikteki fiillerin işlendiği bir odak haline geldiği anlasıldığından, Anayasa'nın 68. ve 69. maddeleri ile Siyasi Partiler Kanunu'nun 101. ve 103. maddeleri gereğince temelli kapatılmasına,*

2 - Beyan ve eylemleriyle partinin kapatılmasına neden olan kurucuları dahil üyelerinden Murat BOZLAK, Hikmet FİDAN, Kemal BÜLBÜL, Kemal OKUTAN, Kudret GÖZÜTOK, Eşref ODABAŞI, Recep DOĞANER, Mehmet SATAN, Hamit GEYLANİ, Mehmet Selim OKÇUOĞLU, Hayri ATEŞ, Hasan DOĞAN, Mehmet YÜCEDAĞ, Arif ATALAY, Hüseyin DURAN, İsmail MİNKARA, Hamza ABAY, Yılmaz AÇIKYÜZ, Muharrem BİLBİL (BÜLBÜL), Serhat İNAN, Güven ÖZATA, Kadir BEDİR, Hacı PAMUK, İsmail TURAP, Abuzer ASLAN, Rıza KILINÇ, Sükrü KARADAĞ, Ramazan SERTKAYA, Mehmet Mansur REŞİTOĞLU, Hediyetullah ÜLGEN, Mehmet Emin BAYAR, Süzan (Suzan) ERDOĞAN, Halime KÖKLÜTAŞ, Mehmet YARDIMCIEL, Semistan AĞBABA, Zeki KILIÇGEDİK, Sakine BERKTAS, Hasan YİLDİRİM, Beser KAPLAN, Hidir BERKTAS, Sabri SEL, Ferhat AVCI, Yasar UÇAR, Ali GELGEÇ, Veysel TURHAN ve Abuzer YAVAŞ'ın Anayasa'nin 69. maddesinin 9. fıkrası gereğince gerekçeli kararın Resmi Gazete'de yayımlanmasından baslayarak bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve denetçisi olamayacaklarına,

3 - Parti tüzel kisiliğinin kapatma kararı verildiği tarihte sona ermesine,

4 - Davalı partinin bütün mallarının SPY'nin 107. maddesi gereğince Hazine'ye geçmesine" karar verilmiştir. Bkz. Resmi Gazete Tarih:01.04.2003 Sayı:25066.

	ÖZGÜRLÜK ve DAYANIŞMA PARTİSİ[1][3][4][5][6] (BİRLEŞİK SOSYALİST PARTİ)[1]
KURULUŞ TARİHİ	08.06.1994, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	18.04.1999 (%0.8)[7] 03.11.2002 (%0.3)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) İbrahim Sadun AREN (08.06.1994 - 02.03.1996),
Erzurum, 1922 - Ankara Üni. - Öğretim Üyesi - DPT Müşaviri - 13. Dönem İstanbul M.V.

2) Mehmet Ufuk URAS (02.03.1996 - 30.01.2003),
İstanbul, 1959 - İstanbul Üni. - İktisat - Öğretim Üyesi - Türk Eximbank Enformasyon Müdürü ve Araştırma Koordinatörü

3) Hayri KOZANOĞLU (26.01.2003[8] -)
Adana, 1956 - ODTÜ - Endüstri Müh. - Öğretim Üyesi - Eximbank - Öğretim Elemanları Sendikası Başkanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Sosyalist sol, 1980'li yılların ikinci yarısından itibaren kamuoyunun gözünden ırak bir birleşme ve kendini yenileme dönemine girdi. Geçmişin muhasebesi yapılmaya çalışıldı; gelenekler sorgulandı. Bu süreçte devrimin stratejisi yüzünden parti içinde bölün-

meler meydana gelmesine rağmen, nasıl olup da devrimi gerçekleştirecek öznenin yitirildiği tartışılmaya başlanıldı. Bu iç hesaplaşma ve yeniden yapılanma sürecinde, 1987 Behice BORAN'ın başkanlığındaki *Türkiye İşçi Partisi* ve *Türkiye Komünist Partisi*'nin Genel sekreteri Nabi YAĞCI (Haydar KUTLU) birleşmeye karar verdilerse de bunu *Türkiye İşçi Partisi* Genel Sekreteri Nihat SARGIN ve Haydar KUTLU gerçekleştirebildi ve *Türkiye Birleşik Komünist Partisi* Ekim 1987'de kuruldu. *Türkiye Sosyalist İşçi Partisi* de bu birliğe katılma kararı aldıktan sonra parti adını *Sosyalist Birlik Partisi* olarak değiştirdi. 27.03.1994 seçimlerinde *Sosyalist Birlik Partisi*, Emek ve Kurtuluş gruplarına çağrıda bulunarak seçimlere birlikte girmeyi önerdi ve Birleşik Sol Alternatif adı altında seçime gidildi. *Sosyalist Birlik Partisi*'nin kapatılması gündeme geldiğinde parti ismini *Birleşik Sosyalist Parti* olarak değiştirdi ve böylece, 12 Eylül öncesinde birbirlerini revizyonistlik ve sekterlikle suçlayan sovyetik parti, hareket ve cepheler büyük oranda birleştirilmiş oldu. 1990'lı yılların başında başlayan Kuruçeşme tartışmaları sonucunda somut bir sonuca ulaşılamasa da, uzun vadede *Geleceği Birlikte Kuralım - Parti Girişimi* aracılığıyla *Devrimci-Yol* ve en son olarak da *Kurtuluşçular* birleşme sürecine katıldılar. Tüm bu unsurların birleşmesiyle de *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* kuruldu.

(2) *Birleşik Sosyalist Parti*'nin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. *Birleşik Sosyalist Parti* Genel Başkanlığı 17.06.1994 Tarih, 4 Sayılı belge.

(3) 02.03.1996 tarihinde *Özgürlük ve Dayanışma Partisi, Birleşik Sosyalist Parti*'ye katılma kararı almış, aynı gün *Birleşik Sosyalist Parti* adını *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* olarak değiştirmiştir. Konu ile ilgili olarak Bkz. *Birleşik Sosyalist Parti* Genel Merkezi 04.03.1996 Tarih, 1996/618 Sayılı belge (söz konusu belgeyi Mehmet Ufuk URAS yeni adı *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* olan partinin genel başkanı sıfatıyla imzalamıştır.) ve Y.C.B.: 07.03.1996 Tarih, SP.81.Muh.1996/82 Sayılı belge.

(4) E.G.M. kayıtlarına göre 22.01.1996 tarihinde kurulan *Özgürlük ve Dayanışma Partisi*, Siyasi Partiler Yasası'nın 109. maddesine göre, 02.03.1996 tarihinde *Birleşik Sosyalist Parti*'yle birleşerek kapandı (Bkz. *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* Genel Merkezi, 02.03.1996 Tarih, 1996/4 Sayılı belge) ve aynı tarihte *Birleşik Sosyalist Parti* ismini, *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* olarak değiştirdi. TBMM kayıtlarından ise *Birleşik Sosyalist Parti* ile Geleceği Birlikte Kuralım Girişimi'nin 22.01.1996 tarihinde bir araya gelerek *Özgürlük ve Dayanışma Partisi*'ni oluşturdukları belirtilmektedir. Oysa Geleceği Birlikte Kuralım Girişimi yasal bir siyasi parti değil, bir sivil inisiyatiftir ve partinin Geleceği Birlikte Kuralım Girişimi ile birleşmesi mümkün değildir. Bu açıdan, E.G.M. kayıtlarında belirtildiği gibi 22.01.1996 tarihi *Birleşik Sosyalist Parti* ile birleşerek hukuki varlığı sona eren *Özgürlük ve Dayanışma Partisi*'nin kuruluş tarihidir. İsim değişikliği ise 02.03.1996 tarihinde gerçekleşmiştir. Yapılan görüşmede, *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* Genel Başkan Yardımcısı Haydar İLKER de E.G.M. kayıtlarının doğru olduğunu belirtmiştir. *Özgürlük ve Dayanışma Partisi*'nin kapanış tarihi ile ilgili olarak ayrıca Bkz. *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* Genel Merkezi 02.03.1996 Tarih, 1996/4 Sayılı ve *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* Genel Merkezi 02.03.1996 Tarih, 1996/6 Sayılı belgeler.

(5) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 14.03.1996 Tarihli, 5P.61 Hz.1995/100 Sayılı yazısı ile "*Özgürlük ve Dayanışma Partisi'ne, 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'na aykırı olduğu ileri sürülen tüzüğünün kimi maddelerindeki aykırılığın giderilmesi için, aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 13.11.1997 tarihinde (Esas:1996/1, Karar: 1997/7) açılan dava, Anayasa Mahkemesi'nin oturumunda görüşülmüş ve "*Özgürlük ve Dayanışma Partisi*

Tüzüğü'nün; Büyük Kongre, il ve ilçe Kongrelerinin toplanmasına ilişkin 10/c, 18/b ve 23/son, Parti Meclisi, Merkez Yürütme Kurulu, İl ve İlçe Yönetim Kurulları'nın oluşumuna ilişkin 12/A, 14/a, 19/b ve 24/2, Disiplin suçlarına ilişkin 38. Maddelerindeki aykırılıklar giderilerek bu maddeler Siyasî Partiler Yasası'na uygun duruma getirilmiş olduğundan, bunlara ilişkin ihtar istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına, oybirliğiyle" karar verilmiştir.

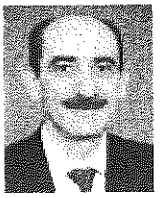
(6) Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 12.10.1995 Tarih, SP.61 Hz. 1995/100 Sayılı başvurusu ile "*Birleşik Sosyalist Parti tüzüğünün kimi maddelerinin 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'na aykırı olduğu ve değiştirilmesi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılan uyarıya karşın değiştirmeyen parti hakkında, aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 06.12.1995 tarihinde (Esas: 1995/5, Karar: 1995/5) açılan dava, Anayasa Mahkemesi'nin oturumunda görüşülmüş ve "*Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın uyarısına karşın Tüzüğü'nün aşağıda belirtilen maddelerindeki aykırılıklarını gidermeyen Birleşik Sosyalist Parti'ye ihtarda bulunulmasına*" karar verilmiştir.

(7) Parti 18.04.1999 ve 03.11.2002 seçimlerine *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* adı altında katılmıştır. 03.11.2002 Genel Seçimleri'ne katılma hakkı elde edemeyen parti 11.09.2002 tarihinde *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* ile seçim ittifakı gerçekleştirmiş ve " *ÖDP ve TDP Arasında 3 Kasım 2002 Seçimleri İçin Gerçekleştirilen İttifak Kapsamında Her İki Partinin Karşılıklı Olarak Uyacakları Koşulları İçeren Protokol*" başlıklı 10 maddelik bir anlaşma yapmış ve genel başkan Sema PİŞKÜNSÜT de dahil olmak üzere kimi üyeler *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* listesinden milletvekili adayı olmuşlardır. *Toplumcu Demokrasi Partisi* Genel Başkanı Sema PİŞKİNSÜT ve *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* Genel Başkanı Mehmet Ufuk URAS arasında imzalanan bu anlaşmaya göre her iki parti 03.11.2002 Genel Seçimlerine Sol İttifak adı altında girecek, Sol İttifak'ın Eş Başkanları ya da Ortak Sözcüleri Sema PİŞKİNSÜT ve Mehmet Ufuk URAS olacak; Sol İttifak her iki partinin ortak iradesine, eşitliğine, birbirlerine olan güvene ve saygıya dayalı olarak gerçekleştirilecek; Sol İttifak'ın milletvekili adayları seçime katılma hakkı olan *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* listesinden gerçekleştirilecek; seçimlerin yapılmaması veya ertelenmesi durumunda *Toplumcu Demokrasi Partisi* listesinden seçimlere katılan adaylar partlerine geri dönebilecek; Sol İttifak'ın seçim bildirgesi her iki partinin ortak temsilcileri tarafından hazırlanacak ve Eş Başkanlar'ın onayı ile ilan edilecek; seçim propagandaları için *Özgürlük ve Dayanışma Partisi*'ne tanınan konuşma süreleri Sema PİŞKİNSÜT ve Mehmet Ufuk URAS tarafından eşit olarak kullanılacak; seçim çalışmaları sırasında her iki partinin flama ve bayrakları eşit olarak kullanılacak; seçim çalışmalarını yürütecek çalışma gruplarına her iki partiden ortak aday tahsis edilecek; *Özgürlük ve Dayanışma Partisi*'nin aldıkları ve alabilecekleri kararlara ilişkin olarak Sema PİŞKİNSÜT'ün bilgisine başvurulacaktır.

(8) Hayri KOZANOĞLU partinin 26.01.2003 tarihli 3. Olağanüstü Kongresi'nde genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. ÖDP Genel Merkezi 07.03.2003 Tarih, 2003/43 Sayılı belge.

	DEMOKRATİK HEDEF PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	13.06.1994, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	15.06.1994[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Milliyetçi Hareket Partisi* ile birleşme
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Osman CEYLAN (13.06.1994 - 15.06.1994)
İstanbul, 1943 - İstanbul Üni. - Edebiyat - Öğretim Üyesi - Beykoz Eski Belediye Başkan Yardımcısı - 19. Dönem Bağımsız İstanbul M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.

(2) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı İdari İşler Daire Başkanlığı Genel Evrak Şube Müdürlüğü 13.6.1994 Tarih, 022279 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(3) *Milliyetçi Hareket Partisi* 20.06.1994 tarihinde yapılan Merkez Yürütme Kurulu toplantısında *Demokratik Hedef Partisi*'nin partiye katılma isteğini kabul etmiştir. Bkz. *Milliyetçi Hareket Partisi* Genel Merkezi 30.06.1994 Tarih, 1994/02 - 667 Sayılı ve Y.C.B. 15.06.1994 Tarih, 448 Sayılı belgeler.

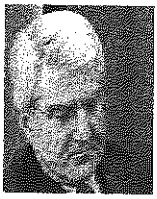
	LİBERAL (DEMOKRAT)[2] PARTİ[1][8]
KURULUŞ TARİHİ	26.07.1994, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Liberal
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	18.04.1999 (%0.4)[9] 03.11.2002 (%0.3)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) **Besim TİBUK (18.09.1995 - 27.11.2002[3])**
Rize, 1945 - Üniversite - İktisat - Tacir - Turizmci

2) **Ercan ÇALI (27.11.2002[3] - 14.12.2003[4])**

3) **Emin ŞİRİN (14.12.2003[4] - 13.02.2004[5])**
İskenderiye, 1948 - Robert Koleji – Arizona Eyalet Üni. - İşletme - İşletmeci - Gazeteci, Yazar

4) **Kamil Hakan ÇİZEM (13.02.2004[5] - 12.12.2004[6])**
İstanbul, 1964 - Üniversite - Gazeteci

5) **Fuat KARA (26.12.2004[6] - 26.06.2005[7])**
Merzifon, 1965 - Üniversite - İşletmeci

6) Cem TOKER (26.06.2005[7] -)

İstanbul, 1957 - Arizona Üni - Ekonomi - Arizona Türk Amerikan Derneği ve Liberal Demokrasi Enstitüsü Kurucu Üyesi

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin açılışı ile ilgili Bkz. Evrak İşleri Genel Müdürlüğü Genel Evrak İşleri Şefliği 26.07.1994 Tarih, 044720 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(2) *Liberal Parti*, 26.07.1994'te adını *Liberal Demokrat Parti* olarak değiştirmiştir. Bkz. E.G.M. 18.09.1995 Tarih, 596035 Sayılı ve *Liberal Parti* Genel Merkezi 18.09.1995 Tarih, 95/0033 Sayılı belgeler.

(3) 03.11.2002 tarihinde yapılan genel seçimlerde partinin %0.4 oy alması üzerine genel başkan Besim TİBUK 27.11.2002 tarihinde görevinden ayrılmaya karar verdi. Göreve vekâleten Ercan ÇALI getirildi. 12.01.2003 tarihinde yapılan 3. Genel Kongre'de 167 delegenin 100'ünün oyunu alan Ercan ÇALI, *Liberal Demokrat Parti*'nin 2. genel başkanı oldu. Aynı Kongrede Besim TİBUK ise partinin Onursal Genel Başkanlığa seçildi. Bkz. E.G.M. 23.01.2003 Tarih, B.12.1.E.G.M.4.06.00.12.15151 - 21895 - 1103/02 Sayılı ve Çankaya 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 15.01.2003 Tarih, 11 Sayılı belgeler.

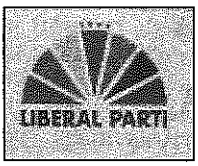
(4) 14.12.2003 tarihinde yapılan 1.Olağanüstü Kongre'de Emin ŞİRİN, Ercan ÇALI'dan boşalan genel başkanlığa seçildi.

(5) 13.02.2004 tarihinde Emin ŞİRİN'in istifası üzerine 21.02.2004 tarihinde yapılan Merkez Yürütme Kurulu toplantısında Kamil Hakan ÇİZEM genel başkan vekili tayin edildi.. 11.04.2004 tarihinde yapılan 2. Olağanüstü Kongre'de ise Emin ŞİRİN'in yerine genel başkanlığa seçildi.

(6) 12.12.2004 tarihinde genel başkanlıktan Kamil Hakan ÇİZEM'in istifası üzerine 26.12.2004 tarihli Merkez Yürütme Kurulu toplantısında (boşalan koltuğa) Fuat KARA genel başkan olarak seçildi.

(7) 26.06.2005 tarihinde yapılan 4. Kongrede 34 oy alan Cem TOKER genel başkanlığa seçildi. Bkz. Çankaya 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 23.06.2005 Tarih, 217 Sayılı belge.

(8) *Liberal Parti*'nin amblemi:

(9) Parti, 18.04.1999 ve 03.11.2002 tarihlerindeki genel seçimlere *Liberal Demokrat Parti* adı altında katılmıştır.

SKP	SOLDA KATILIM PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	27.09.1994, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	29.09.1994[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Demokratik Sol Parti* ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Serruh KALELİ (27.09.1994 - 29.09.1994)
Samsun, 1954, Ankara Üni. - Hukuk - Türk Hukuk Kurumu Yönetim Kurulu ve Sayman Üyeliği (2000/2002 - 2002/2004) Anayasa Mahkemesi Üyeliği

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.
(2) Partinin kuruluşuyla ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği Tarih, 27.09.1994 061935 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.
(3) *Solda Katılım Partisi* 29.09.1994 günü toplanan Kurucular Kurulu toplantısında partinin feshine ve *Demokratik Sol Parti*'ye katılmasına karar verilmiştir. Bkz. Y.C.B. 1994 Tarih, SP.Muh.1994/316 Sayılı ve E.G.M. 30.09.1994 Tarih, 678321 Sayılı belgeler.

	BİRLİĞE ÇAĞRI PARTİSİ[1][4]
KURULUŞ TARİHİ	03.10.1994, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	05.10.1994[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Milliyetçi Hareket Partisi* ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Hulusi MARTLI (03.10.1994 - 05.10.1994)
Kalecik, 1952 - Üniversite - Tacir

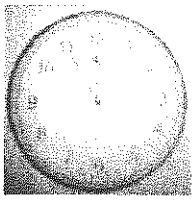
PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.

(2) Kuruluşuyla ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak işleri Müdürlüğü Genel Evrak Şubesi 03.10.1994 Tarih, 062075 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve E.G.M. 03.10.1994 Tarih, 681680 Sayılı belge.

(3) Partinin kapanışıyla ilgili olarak Bkz. E.G.M. 05.10.1994 Tarih, 696463 Sayılı ve Y.C.B. 05.10.1994 Tarih, SP - 65 Sayılı belgeler. Partinin kapatılması ile ilgili karar 04.10.1996 tarihinde alınmasına karşın bu konudaki resmi işlemler 05.10.1996 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle partinin resmi fesih ve intihal kararı 05.10.1996 olarak kabul edilmiştir.

(4) Parti tüzüğünün 1. maddesine göre parti ambleminde farklı kesimlerden 9 insanın bir araya geldiğini gösteren figür bulunmaktadır. Parti amblemi sadece parti tüzüğü üzerinde bulunmaktadır. Oldukça silik bir bilgisayar çıktısı halinde kağıda dökülen amblemin üzeri kurucu üyeler tarafından da imzalanmıştır.

	GENÇ DEMOKRAT PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	04.10.1994, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	05.10.1994[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Milliyetçi Hareket Partisi* ile birleşti[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Cengiz ÖCAL (04.10.1994 - 05.10.1994)
Hacıbektaş, 1955 - Ortaokul - Tacir

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.
(2) Kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 04.10.1994 Tarih, 683035 Sayılı belge.
(3) Kapanışı ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 06.10.1996 Tarih, 760156 Sayılı belge.

	MİLLİ İRADE PARTİSİ[1][4]
KURULUŞ TARİHİ	07.10.1994[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	10.10.1994[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Doğru Yol Partisi* ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Cemal ŞAHİN (07.10.1994 - 10.10.1994)
Çorum, 1937 - Ankara Üni. - Hukuk - Avukat - 18., 19. Dönem Çorum M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.

(2) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. Genel Evrak Şube Müdürlüğü 07.10.1944 Tarih, 697979 Sayılı belge.

(3) Partinin kapanması ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 12.10.1994 Tarih, 716001 Sayılı, E.G.M. 12.10.1994 Tarih 976001 Sayılı ve E.G.M. 12.10.1994 Tarih 976001 Sayılı belgeler. Parti bütün malvarlığıyla *Doğru Yol Partisi*'ne katılmıştır. Bkz. *Doğru Yol Partisi* Genel Merkezi 14.10.1994 Tarih, 815 Sayılı belge.

(4) Y.C.B. arşivinde partinin amblemini teslim etmediği bilgisi yer almaktadır.

	ANAVATAN İÇİN BÜTÜNLEŞME PARTİSİ[1][3]
KURULUŞ TARİHİ	03.11.1994, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	04.11.1994[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Anavatan Partisi* ile birleşme[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Necdet YAZICI (04.11.1994 - 04.11.1994)
Rize, 1946 - İlkokul - Ticaret - 19. Dönem Zonguldak M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.

(2) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 03.11.1994 Tarih, 063334 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(3) Parti tüzüğünün 1. maddesinde parti ambleminin bal arısı ve peteği şeklindeki Türkiye haritası olduğu belirtilmektedir.

(4) 04.11.1994 Tarihli 1 No'lu Kurucular Kurulu kararıyla *Anavatan Partisi*'ne iltihak kararı almıştır. Aynı tarihte toplanan *Anavatan Partisi* Merkez Karar Yürütme Kurulu'nun 13 No'lu kararıyla partinin iltihak kararı görüşülmüş ve kabul edilmiştir. İltihak kararı için Bkz. *Anavatan Partisi* Genel Merkezi 09.11.1994 Tarih, 006.a/12550 Sayılı, *Anavatan Partisi* Genel Merkezi 09.11.1994 Tarih, G.S. 006.4/12549 Sayılı, Y.C.B. 10.11.1994 Tarih, 757 Sayılı ve Y.C.B. 10.11.1994 Tarih, 757 Sayılı belgeler.

	SÖZ MİLLETİNDİR PARTİSİ[1][3][5]
KURULUŞ TARİHİ	15.11.1994[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	16.11.1994[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Doğru Yol Partisi* ile birleşme
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Nevzat ÇAKMAK (15.11.1994 - 16.11.1994)
Ankara, 1947 - Ortaokul - Tacir

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.

(2) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 15.11.1994 Tarih, 803476 Sayılı belge.

(3) Parti programının 1. maddesinde partinin *"milli iradeyi üstün irade, nihai karar mercii olarak saymak ve saydırmak, milli birlik ve beraberliği ülke bütünlüğünü, insan haklarına saygılı, milliyetçi, demokratik, sosyal bir hukuk devleti olarak kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti'ni kollamak ve korumak"* amacında olduğu belirtilmektedir.

(4) Partinin *Doğru Yol Partisi* ile birleşmesi ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 16.11.1994 Tarih, 803456 Sayılı ve *Doğru Yol Partisi* Genel Merkezi 16.11.1994 Tarih, 952 Sayılı belgeler.

(5) Y.C.B. arşivinde partinin amblemini teslim etmediği bilgisi yer almaktadır.

SBBP	SOLDA BİRLİK ve BÜTÜNLEŞME PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	28.11.1994, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	30.11.1994[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Demokratik Sol Parti* ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Kemal KARABULUT (28.11.1994 - 30.11.1994)
Sivas, 1950 - Üniversite - Avukat

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.

(2) Partinin kuruluşuyla ilgili olarak Bkz. E.G.M. 28.11.1994 Tarih, 064191 Sayılı ve E.G.M. 01.12.1994 Tarih, 847446 Sayılı belgeler.

(3) Partinin *Demokratik Sol Parti*'ye katılması ile ilgili olarak Bkz. *Demokratik Sol Parti* Genel Merkezi 30.11.1994 Tarih, 1994/1640 Sayılı belge.

	YENİ DEMOKRASİ HAREKETİ[4]
KURULUŞ TARİHİ	22.12.1994, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	01.11.1997[5]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Barış Partisi ile birleşme[5]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	24.12.1995 (%0.5)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Hasan Cem BOYNER (28.12.1994 - 23.04.1996)
İstanbul, 1955 - Boğaziçi Üni. - İşletme - Tacir - TÜSİAD Başkan Yard.

2) Canan BALKIR (07.05.1996[2] - 26.05.1996[3])
İzmir, 1948 - Üniversite - İktisat - İktisatçı

3) Hüseyin ERGÜN (26.05.1996[3] - 01.11.1997[5])
Hinis, 1945

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 22.12.1994 Tarih, 64839 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(2) Canan BALKIR'ın genel başkan seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. *Yeni Demokrasi Hareketi* Genel Merkezi 23.05.1996 Tarih, YDH.GMK.4.1/57 Sayılı ve Y.C.B. 24.05.1996 Tarih, 504 Sayılı belgeler.

(3) Hüseyin ERGÜN'ün 26.05.1996 tarihinde genel başkan seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. Yeni Demokrasi Hareketi Genel Merkezi 04.07.1996 Tarih, YDH.MYK.GMR.4 - 1/65 Sayılı ve Y.C.B. 09.07.1996 Tarih, 759 Sayılı belgeler.

(4) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın SP.71Hz.1997/173 Sayılı başvuru dilekçesi ile *"Anayasa Mahkemesi'nin 13.11.1996, 04.02.1997 ve 01.07.1997 Tarihli kararlarıyla tesbit edilen eksik bilgi ve belgeleri gereği için Anayasa Mahkemesi'ne ve bilgi için de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na vermeyen Yeni Demokrasi Hareketi Partisi'ne 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 104. Madde'si gereğince ihtar kararı verilmesi istemi"* istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 24.07.1997 tarihinde (Esas: 1997/3 , Karar: 1997/3) görüşülerek *"Anayasa Mahkemesi'nin 13.11.1996, 04.02.1997 ve 01.07.1997 Tarihli E. 1996/22 (S.P.M.D.) Sayılı kararıyla saptanan eksik bilgi ve belgeleri, Anayasa Mahkemesi'ne ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na vermeyen Yeni Demokrasi Hareketi Partisi'ne, kararın tebliğ gününden başlayarak altı ay içinde eksik bilgi ve belgeleri tamamlaması için 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 104. Madde'si gereğince, ihtarda bulunulmasına, oyçokluğuyla"* karar verilmiştir.

(5) Parti 01.11.1997 tarihinde yaptığı Olağanüstü Kongre'de 7'ye karşı 21 oyla *Barış Partisi* ile birleşmiştir, konuyla ilgili olarak Bkz. E.G.M. B.05.1.E.G.M.04.06.00.12.14.15154 - 23624 - 763/97 Sayılı ve *Barış Partisi* Genel Merkezi 11.12.1997 Tarih, 97/1103 Sayılı belgeler.

	İKİNCİ DEĞİŞİM PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	04.01.1995, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	05.01.1995[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Yeni Parti* ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Kemal Naci EKŞİ (04.01.1995 - 05.01.1995)
Arapgir, 1948 - Üniversite - Tıp - Doktor - Bakırköy Eski Belediye Başkanı - 19. Dönem İstanbul M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.

(2) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi 04.01.1995 Tarih, 000125 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(3) Parti Kurucular Kurulu 05.01.1995 tarihinde *Yeni Parti* ile birleşme kararı almıştır. Bkz. *Yeni Parti* Genel Merkezi 05.01.1995 Tarih, 1356 Sayılı ve Y.C.B. 05.01.1995 Tarih, 5 Sayılı belgeler.

	ÖZ ADALET PARTİSİ[1][2][5]
KURULUŞ TARİHİ	04.01.1995, Ankara[3]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	05.01.1995[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Doğru Yol Partisi* ile birleşme[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Hasan KİRAZOĞLU (04.01.1995 - 05.01.1995)
Ankara, 1940 - İlkokul - Şoför

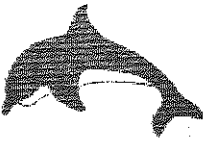
PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.

(2) Gerek Sabit BATUMLU'nun gerekse de Nejdet BOLCAL'ın kurdukları Adalet Partileri 16.10.1981 tarihinde kapatılan *Adalet Partisi*'nin siyasi mirasını sahiplenmeye çalışmakla birlikte 11.02.1961 tarihinde kurulan *Adalet Partisi* ile kurumsal alakaları yoktur.

(3) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi 04.01.1995 Tarih, 000107 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve E.G.M. Evrak Şube Müdürlüğü 04.01.1995 Tarih, 2743 Sayılı belge.

(4) Partinin *Doğru Yol Partisi* ile birleşmesi ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 05.01.1995 Tarih, 000712 Sayılı belge.
(5) Y.C.B. arşivinde partinin amblemini teslim etmediği bilgisi yer almaktadır.

	YÜKSELEN ÜLKÜ PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	04.01.1995, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	04.01.1995[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Milliyetçi Hareket Partisi* ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Ali ÖZLER (04.01.1995 - 04.01.1995)
Ankara, 1967 - Lise - Tacir

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Bir hülle partisidir.
(2) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 03.01.1995 Tarih, 000099 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.
(3) Partinin kapanışı ile ilgili olarak Bkz. Y.C.B. 04.01.1995 Tarih, 865 Sayılı belge.

	DEMOKRATİK SOSYALİST PARTİ[3]
KURULUŞ TARİHİ	17.02.1995[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	17.02.1995[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Sosyal Demokrat Halkçı Parti* ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Muzaffer DEMİR (17.02.1995 - 17.02.1995)
Bulanık, 1953 - Hacettepe Üni. - Tıp - Serbest Doktor - 19. Dönem Muş M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Genel Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 17.02.1995 Tarih, 001759 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(2) Partinin kapanması ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. Genel Evrak Şube Müdürlüğü 23.03.1995 Tarih, 017367 Sayılı belge.

(3) Parti tüzüğüne göre partinin amblemi "*ortasında ağzında bir adet kımızı karanfil olan beyaz güvercin ve çevresinde eşit aralıklarla sıralanmış zemini sarı olan altı oklu güneştir*", fakat arşivlerde parti amblemi bulunamamıştır.

DDP	DEMOKRASİ ve DEĞİŞİM PARTİSİ[3][4][6]
KURULUŞ TARİHİ	03.04.1995, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	19.03.1996[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Anayasa Mahkemesi Kararı[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi sosyalist[5]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) İbrahim AKSOY (03.04.1995 - 15.10.1995[2]), Malatya, 1948 - Hamburg Üni. - Mimarlık - Yüksek Mimar - Tacir - 18. Dönem Malatya M.V.

2) Refik KARAKOÇ (15.10.1995[2] - 19.03.1996) Şerbetin, 1950

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak İçişleri Bakanlığı Genel Evrak Servisi Şefliği 03.04.1995 Tarih, 003113 Sayılı belge.

(2) Refik KARAKOÇ partinin 15.10.1995 tarihinde düzenlenen 1. Olağan Büyük Kongresi'nde genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. *Demokrasi ve Değişim Partisi* Genel Merkezi 18.10.1995 Tarih, 95/113 Sayılı ve Y.C.B. 18.10.1995 Tarih, 848 Sayılı belgeler.

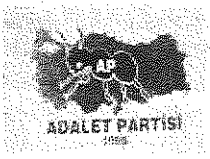
(3) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 05.06.1995 Tarih, SP. 76 Hz.1995/45 Sayılı iddianamesiyle parti *"...programının Anayasa'nın başlangıç'ı ile 2., 3., 14., 69. maddelerine, Siyasi Partiler Kanunu'nun 78. Madde'sinin (a) bendine, 80. maddesine ve 81. Madde'sinin (a) ve (b) bentlerine aykırılığı"* ve *"aynı Kanunu'nun 101. Madde'sinin (a) bendi gereğince kapatılması"* istemiyle dava açılmış, Anayasa Mahkemesi

19.03.1996 tarihinde (Esas:1995/1, Karar: 1996/1) verdiği kararla partinin kapatılması istemini oyçokluğu ile kabul etmiştir. Konu ile ilgili olarak ayrıca Bkz. Y.C.B. 26.03.1996 Tarih, SP.76.Muh.1996/140 Sayılı belge.

(4) Parti 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 78. Madde'sinin (a) ve 81. Madde'sinin (a) ve (b) bentlerine aykırılığı nedeniyle aynı Kanunu'nun 101. Madde'sinin (a) bendine aykırı faaliyetleri nedeniyle Anayasa Mahkemesi'nin 19.03.1996 Tarih, Esas: 1995/1, Karar:1996/1 sayısı ile kapatılmasının ardından AİHM'ye başvurmuş, mahkeme 25.04.2005 tarihinde (Başvuru no: 39210/98 ve 39974/98) aldığı kararla "*AİHS'nin 11. Madde'sinin ihlal edildiğine; AİHS'nin 9. ve 10. maddeleriyle birlikte 14. maddeye yönelik yapılan şikayetin incelenmesine gerek olmadığına; Tazminat başlığı altında bir ödemenin yapılmasının gerekli olmadığına; Savunmacı Devletin AİHS'nin 44/2 Madde'si uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde döviz kuru üzerinden T.L.'ye çevrilmek üzere masraf ve harcamalara ilişkin başvuranlara 4.316 (dört bin üç yüz on altı) Euro ödemesine; Sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ve ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli faizinin üç puan fazlasına eşit oranda basit faizin uygulanmasına*" karar vermiştir.

(5) Türklerin ve Kürtlerin bir arada kardeşçe yaşamasından yana olan ve bunun yolunun, bugüne kadar izlenen baskı politikasına son vermek olduğunu belirten parti, Kürtlerin haklarını tanımak ve eşitlik temelinde çok yönlü, politik, yönetsel ve kültürel bir demokratik yapılanma sağlanması görüşündedir.

(6) 05.06.1995'te Anayasa Mahkemesi'nce partiye dava açılması üzerine parti yöneticileri *Demokrasi ve Barış Partisi*'ni kurmuşlardır.

	ADALET PARTİSİ[1][2][4][5]
KURULUŞ TARİHİ	11.04.1995, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Nejdet BOLCAL (11.04.1995 - 16.11.2002[3])
Malatya, 1953

2) Bülent Şimşek ÖZÇELİK (16.11.2002[3] -)
Ankara, 1926 - Üniversite - Avukat Ö.T.:?

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na göre aynı isim ve ambleme sahip iki parti kurulamamasına karşın, kısa bir dönem Türk siyasetinde iki adet *Adalet Partisi* varolmuştur. Sabit BATUMLU'nun kurduğu *Adalet Partisi* daha sonra ismini değiştirerek *Büyük Adalet Partisi* adını almıştır. Bu olayla ilgili hukuki gelişmeler şu şekildedir: Sabit BATUMLU'nun kurduğu *Adalet Partisi*, İçişleri Bakanlığı'na verdiği 12.04.1995 tarihli dilekçede, partinin kuruluşu ile ilgili evrakları İçişleri Bakanlığı nöbetçi memurluğuna verdiğini, fakat ertesi gün, İçişleri Bakanlığı'na geldiğinde kendi partileri tüzel kişilik kazanmış olmasına rağmen aynı adla başka bir partinin (Nejdet BOLCAL'ın *Adalet Partisi* kastedilmektedir) kurulduğunu gördüğünü ve bu işlemin yasadışı olduğunu beyan etmiştir. Sabit BATUMLU, takip eden günlerde Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvurarak, hukuksuzluğun giderilmesini isteyerek, *Adalet Partisi* adıyla kendi partilerinin tescil ettirilmesini talep etmiştir. Bu yazının bir eki E.G.M. arşivlerinde bulunmaktadır. (E.G.M., 15.06.1995 Tarih, 367186 Sayılı belge). Cumhuriyet Başsavcılığı ise, 30.05.1995 Tarih, SP.77.muh.1995/181 Sayılı yazısıyla, bu konunun bir idari işlem olması sebebiyle görev alanlarına girmediğini bildirmiştir. Sabit BATUMLU bunun üzerine, aynı konuyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığı'na da başvurmuş ve bu konuyu araştırmak üzere İçişleri Bakanlığı tarafından bir mülkiye müfettişi görevlendirilmiştir. Müfettişliğin, 20.07.1995 Tarih, B05.1.E.G.M..0.12.01.02/168761 Sayılı yazısıyla Sabit BATUMLU'nun partisinin kuruluşunu bildirmek için başvurduğu saatin mesai saatleri dışında olduğunun ve bu saat itibariyle bir alındı belgesinin düzenlenmesinin söz konusu olmadığının altı çizilerek *Adalet Partisi* adının Nejdet BOLCAL tarafından kurulan partiye ait olduğu kanaatine varmıştır.

(2) Gerek Sabit BATUMLU'nun gerekse de Nejdet BOLCAL'ın kurdukları *Adalet Partileri* 16.10.1981 tarihinde kapatılan *Adalet Partisi*'nin siyasi mirasını sahiplenmeye çalışmakla birlikte 11.02.1961 tarihinde kurulan *Adalet Partisi* ile kurumsal alakaları yoktur. 1961'de kurulan *Adalet Partisi*, 16.10.1981 tarihinde kapatılmış ve kapatılan bu partinin siyasal ve hukuki devamı olan *Adalet Partisi* 19.12.1992 tarihindeki kurultayla tekrar siyasal hayata dönmüş ve aynı günkü kongresinde aldığı kararla *Doğru Yol Partisi* ile birleşmiştir. Eski *Adalet Partisi*'nin hukuki mirasçısı olan ve açıldığı gün *Doğru Yol Partisi* ile birleşen bu *Adalet Partisi*'nin, 19.12.1992 tarihinde yaptığı 10.

Büyük Kongresi'nde *Doğru Yol Partisi*'ne katılması ile ilgili olarak Bkz. Y.C.B. 30.05.1995 Tarih, SP.79 Muh.1995/180 Sayılı belge. 04.01.1995 tarihinde kurulup 2 gün sonra *Doğru Yol Partisi* ile birleşme kararı alan *Öz Adalet Partisi* ise bir hülle partisidir ve siyasi bir kimliği olmamıştır. Mehmet YORGANCIOĞLU tarafından yine 12.04.1995 tarihinde kurulan *Türkiye Adalet Partisi* de 1961'de kurulan *Adalet Partisi*'ni sahiplenmeye çalışan fakat onunla hukuki bir alakası olmayan diğer bir partidir.

(3) Bülent Şimşek ÖZÇELİK, partinin 16.11.2002 tarihinde yapılan genel başkanlık seçiminde 1. tur oylama sonucunda 30 oy alarak genel başkan seçilmiştir. Bkz. Çankaya 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 18.11.2002 Tarih, 610 Sayılı belge.

(4) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın 17.03.2003 Tarihli, SP.78 Hz.2003/03 Sayılı iddianamesiyle parti hakkında üst üste iki TBMM seçimine katılmadığı gerekçesi ile kapatma davası açılmıştır. Anayasa Mahkemesi (Esas: 2003/3, Karar: 2004/2 (Siyasi Parti Kapatma) davaya ilişkin 01.04.2003 Tarihli) toplantısında, "*bakılmakta olan davada uygulanacak olan 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 105. Madde'si, Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerine aykırı görüldüğünden, Anayasa'nın 152. ve 2949 Sayılı Kanunu'nun 28. Madde'si uyarınca Esas hakkında bir karar verilmek üzere davanın geri bırakılması*"na karar verilmiş; "*Anayasa Mahkemesi'nin 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 105. Madde'sinin iptaline ilişkin 01.04.2003 Tarihli, Esas: 2003/21 ve Karar: 2003/13 Sayılı kararı, 22.07.2003 Tarihli, 25176 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanması ve kararın yürürlüğe girmesi için verilen bir yıllık sürede 22.07.2004 günü sona ermesi ve bu süre içerisinde yasakoyucu tarafından yeni bir düzenleme yapılmadığından davalı parti hakkında açılan kapatma davasının yasal dayanağı kalmadığı*" kanaatine varmış ve parti hakkında açılan kapatma davasını reddetmiştir.

(5) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 28.06.2001 Tarihli, SP.78 Hz. 2001/7 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*11.04.1994 tarihinde kurulan ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nda öngörülen süre içerisinde ilk büyük kongresini yapmayan Adalet Partisi'ne, aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından tarihinde (Esas: 2001/4, Karar: 2002/4) görüşülerek "*2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. maddesinde öngörülen süre içerisinde büyük kongresini yapmayan Adalet Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde aykırılığı gidermesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına, oyçokluğuyla*" karar verilmiştir.

	(BÜYÜK) ADALET PARTİSİ[1][2][3][4][5][6][7]
KURULUŞ TARİHİ	12.04.1995, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Sabit BATUMLU (12.04.1995 - 12.01.2001[8]),
İstanbul, 1931 - Sultan Ahmet Erkek Sanat Enstitüsü - Gazeteci - Tacir - TBMM Basın Yayın Genel Müdürlüğü - Hâkimiyet Gazetesi Sahibi - HP ve Büyük Adalet Partisi Kurucusu - Dış İşleri İktisat Komisyonu Üyesi - Türkiye Parlementerler Birliği Üyesi, Rotary Kulübü - 17. Dönem İstanbul M.V. - Ö.T.: 12.01.2001

2) Mehmet Beşir BİLGİÇ (03.12.2002[8] -)
Midyad, 1947

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na göre aynı isim ve ambleme sahip iki parti kurulamamasına karşın, kısa bir dönem, Türk siyasetinde iki adet *Adalet Partisi* varolmuştur. Sabit BATUMLU'nun kurduğu *Adalet Partisi*, daha sonra ismini değiştirerek *Büyük Adalet Partisi* adını almıştır. Bu olayla ilgili hukuki gelişmeler şu şekilde olmuştur: Sabit BATUMLU'nun kurduğu *Adalet Partisi*, İçişleri Bakanlığı'na verdiği 12.04.1995 tarihli dilekçede, partinin kuruluşu ile ilgili evrakları İçişleri Bakanlığı nöbetçi memurluğuna verdiğini, fakat ertesi gün, İçişleri Bakanlığı'na geldiğinde kendi partileri tüzel kişilik kazanmış olmasına rağmen aynı adla başka bir partinin (Nejdet BOLCAL'ın *Adalet Partisi* kastedilmektedir) kurulduğunu görüğünü ve bu işlemin yasadışı olduğunu beyan etmiştir. Sabit BATUMLU, takip eden günlerde Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvurarak, hukuksuzluğun giderilmesini isteyerek, *Adalet Partisi* adıyla kendi partilerinin tescil ettirilmesini talep etmiştir. Bu yazının bir eki

E.G.M. arşivlerinde bulunmaktadır. (E.G.M., 15.06.1995 Tarih, 367186 Sayılı belge). Cumhuriyet Başsavcılığı ise, 30.05.1995 Tarih, SP.77.muh.1995/181 Sayılı yazısıyla, bu konunun bir idari işlem olması sebebiyle görev alanlarına girmediğini bildirmiştir. Sabit BATUMLU bunun üzerine, aynı konuyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığı'na da başvurmuş ve bu konuyu araştırmak üzere İçişleri Bakanlığı tarafından bir mülkiye müfettişi görevlendirilmiştir. Müfettişliğin, 20.07.1995 Tarih, B05.1.E.G.M..0. 12.01.02/168761 Sayılı yazısıyla Sabit BATUMLU'nun partisinin kuruluşunu bildirmek için başvurduğu saatin mesai saatleri dışında olduğunun ve bu saat itibariyle bir alındı belgesinin düzenlenmesinin söz konusu olmadığının altı çizilerek *Adalet Partisi* adının Nejdet BOLCAL tarafından kurulan partiye ait olduğu kanaatine varmıştır.

(2) Cumhuriyet Başsavcılığı'nın *Adalet Partisi*'ne yazdığı 30.05.1995 Tarih, SP.77.Muh. 1995/181 Sayılı yazıda SPK'nin 96. maddesindeki düzenlemeye uygun biçimde tüzük değişikliği yapılmak suretiyle partinin ad ve amblerninin değiştirmesinin bu tarihten itibaren 30 gün içinde gerçekleştirilmesi gerektiği ile ilgili bir uyarıda bulunulmuştur. Amblem olarak 11.02.1961 tarihinde kurulan *Adalet Partisi*'nin kıratını ve isim olarak da *Adalet Partisi* adını kullanan parti, yasal uyarı üzerine amblem ve ismini değiştirmiştir.

(3) Gerek Sabit BATUMLU'nun gerekse de Nejdet BOLCAL'ın kurdukları *Adalet Partileri* 16.10.1981 tarihinde kapatılan *Adalet Partisi*'nin siyasi mirasını sahiplenmeye çalışmakla birlikte 11.02.1961 tarihinde kurulan *Adalet Partisi* ile kurumsal alakaları yoktur. 1961'de kurulan *Adalet Partisi*, 16.10.1981 tarihinde kapatılmış ve kapatılan bu partinin siyasal ve hukuki devamı olan *Adalet Partisi* 19.12.1992 tarihindeki kurultayla tekrar siyasal hayata dönmüş ve aynı günkü kongresinde aldığı kararla *Doğru Yol Partisi* ile birleşmiştir. Eski *Adalet Partisi*'nin hukuki mirasçısı olan ve açıldığı gün *Doğru Yol Partisi*. ile birleşen bu *Adalet Partisi*'nin, 19.12.1992 tarihinde yaptığı 10. Büyük Kongresi'nde *Doğru Yol Partisi*'ne katılması ile ilgili olarak Bkz. Y.C.B. 30.05.1995 Tarih, SP.79 Muh.1995/180 Sayılı belge. 04.01.1995 tarihinde kurulup 2 gün sonra *Doğru Yol Partisi* ile birleşme kararı alan *Öz Adalet Partisi* ise bir hülle partisidir ve siyasi bir kimliği olmamıştır. Mehmet YORGANCIOĞLU tarafından yine 12.04.1995 tarihinde kurulan *Türkiye Adalet Partisi* de 1961'de kurulan *Adalet Partisi*'ni sahiplenmeye çalışan, fakat onunla hukuki bir alakası olmayan diğer bir partidir.

(4) Sabut BATUMLU'nun kurduğu *Adalet Partisi*'nin yasal olarak bu adı kullanması engellenince, Sabit BATUMLU, partinin ismini *Büyük Adalet Partisi* olarak değiştirmiştir. Partinin isim ve amblem değişikliği ile ilgili olarak Bkz. *Adalet Partisi* Genel Merkezi 29.06.1995 Tarih, 008 Sayılı belge.

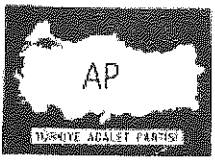
(5) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 21.06.2001 Tarih, SP.77 Hz. 2001/4 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*12.04.1995 tarihinde kurulan ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nda öngörülen süre içerisinde ilk büyük kongresini yapmayan Büyük Adalet Partisi'ne, aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 09.01.2002 tarihinde (Esas:2001/4 , Karar:2002/1) görüşülerek "*2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. maddesinde öngörülen süre içerisinde büyük kongresini yapmayan Büyük Adalet Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde aykırılığı gidermesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına, oyçokluğuyla*" karar verilmiştir.

(6) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 17.03.2003 Tarih, SP.77 Hz.2003/05 Sayılı iddianamesiyle, iki dönem üst üste TBMM seçimlerine katılmadığı gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'nde dava açılmış, Anayasa Mahkemesi'nin Resmi Gazete'de 08.02.2005 tarihinde yayınlanan (14.10.2004 Tarih, Esas: 2003/5, Karar :2004/4) kararında 2820

Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 105. Madde'sinin Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerine aykırı görüldüğünden, Anayasa'nın 152. ve 2949 Sayılı Kanunu'nun 28. Madde'si uyarınca Esas hakkında bir karar verilmek üzere davanın geri bırakılmasına karar verilmiş ve Anayasa Mahkemesi'nin 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 105. Madde'sinin iptaline ilişkin (01.04.2003 Tarih, Esas: 2003/21 ve Karar: 2003/13 Sayılı) 22.07.2003 Tarihli, 25176 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan kararının yürürlüğe girmesi için verilen bir yıllık sürenin de sona ermesi ve bu süre içerisinde yasa koyucu tarafından yeni bir düzenleme yapılmadığından davalı parti hakkında açılan kapatma davasının yasal dayanağı kalmadığı ve partinin kapatılmasına ilişkin davanın reddedilmesine karar verilmiştir.

(7) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 14.10.2002 Tarih, SP.77 Hz. 2002/14 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 74. Madde'si gereğince 1999 yılı parti kesin hesabını ve parti merkez ve bağlı ilçelerini de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini göndermeyen Büyük Adalet Partisi'ne Siyasî Partiler Yasası'nın 104. Madde'si uyarınca ihtar verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 22.01.2003 tarihinde (Esas: 2022/7, Karar:2003/3) görüşülerek "*2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 74. Madde'si gereğince 1999 yılı parti kesin hesabını, Anayasa Mahkemesi'ne ve bilgi için de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na göndermeyen Büyük Adalet Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde bu aykırılığı gidermesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına*" karar verilmiştir.

(8) Sabit BATUMLU'nun 12.01.2001 tarihindeki vefatı ardından bir süre genel başkan seçemeyen parti, 03.12.2002 tarihindeki Olağan Genel Kongresi'nde Mehmet Beşir BİLGİÇ'i 6 oyla genel başkan olarak seçmiştir. Ankara Valiliği Emniyet Müdürlüğü 12.12.2002 Tarih, B.11.1.E.G.M.4.06.00.12.11.15151 - 20530-1038/02 Sayılı ve Y.C.B. 26.12.2002 Tarih, 3229 Sayılı belgeler.

	TÜRKİYE ADALET PARTİSİ[2][4][5]
KURULUŞ TARİHİ	12.04.1995, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Mehmet YORGANCIOĞLU (03.06.1995[3] -)
İzmir, 1920 - Sanayici

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. Genel Evrak Şubesi 12.04.1995 Tarih, 3491 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve İçişleri Bakanlığı E.G.M. 14.04.1995 Tarih, B.05.1.E.G.M.0.12.01.02 Sayılı belge.

(2) Gerek Sabit BATUMLU'nun gerekse de Nejdet BOLCAL'ın kurdukları *Adalet Partileri* 16.10.1981 tarihinde kapatılan *Adalet Partisi*'nin siyasi mirasını sahiplenmeye çalışmakla birlikte 11.02.1961 tarihinde kurulan *Adalet Partisi* ile kurumsal alakaları yoktur. 1961'de kurulan *Adalet Partisi*, 16.10.1981 tarihinde kapatılmış ve kapatılan bu partinin siyasal ve hukuki devamı olan *Adalet Partisi* 19.12.1992 tarihindeki kurultayla tekrar siyasal hayata dönmüş ve aynı günkü kongresinde aldığı kararla *Doğru Yol Partisi* ile birleşmiştir. Eski *Adalet Partisi*'nin hukuki mirasçısı olan ve açıldığı gün *Doğru Yol Partisi.* ile birleşen bu *Adalet Partisi*'nin, 19.12.1992 tarihinde yaptığı 10. Büyük Kongresi'nde *Doğru Yol Partisi*'ne katılması ile ilgili olarak Bkz. Y.C.B. 30.05.1995 Tarih SP.79 Muh.1995/180 Sayılı belge. 04.01.1995 tarihinde kurulup 2 gün sonra *Doğru Yol Partisi* ile birleşme kararı alan *Öz Adalet Partisi* ise bir hülle partisidir ve siyasi bir kimliği olmamıştır. Mehmet YORGANCIOĞLU tarafından yine 12.04.1995 tarihinde kurulan Türkiye *Adalet Partisi* de 1961'de kurulan *Adalet Partisi*'ni sahiplenmeye çalışan fakat onunla hukuki bir alakası olmayan diğer bir partidir.

(3) Partinin 03.06.1995 tarihinde yapılan Kurucular Kurulu toplantısında genel başkanlığa Mehmet YORGANCIOĞLU seçilmiştir. Bkz. Y.C.B. 16.06.1995 Tarih, 484 Sayılı belge.

(4) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 31.10.2001 Tarihli, SP.79 Hz. 2001/10 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*12.04.1995 tarihinde kurulan ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nda öngörülen süre içerisinde ilk büyük kongresini yapmayan Türkiye Adalet Partisi'ne, aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 09.01.2002 tarihinde (Esas:2001/10 , Karar: 2002/6) görüşülerek "*2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. maddesinde öngörülen süre içerisinde büyük Kongresi'ni yapmayan Türkiye Adalet Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde aykırılığı gidermesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına, oyçokluğuyla*" karar verilmiştir.

(5) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın 17.03.2003 Tarihli, SP 79 Hz.2003/04 Sayılı iddianamesiyle "*kurulduğu tarihten itibaren aralıksız iki dönem TBMM genel seçimlerine katılmamış olması nedeniyle 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 105. Madde'si uyarınca*" kapatılması Anayasa Mahkemesi'nde istemiyle açılan davada Anayasa Mahkemesi'nin Resmi Gazete: 08.02.2005 tarihinde yayınlanan 14.10.2004 Tarihli (Esas: 2003/4, Karar: 2004/3) kararında " *davada uygulanacak olan 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 105. Madde'sinin, Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerine aykırı görülmesi nedeniyle, Anayasa'nın 152. ve 2949 Sayılı Kanun'un 28. Madde'si uyarınca esas hakkında bir karar verilmek üzere davanın geri bırakılması kararlaştırılmış; Anayasa Mah-*

kemesi'nin 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 105. Madde'sinin iptaline ilişkin 01.04.2003 Tarihli, Esas: 2003/21 ve Karar: 2003/13 Sayılı kararı, 22.07.2003 Tarihli, 25176 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış ve kararın yürürlüğe girmesi için verilen bir yıllık sürede 22.07.2004 günü sona ermesine karşın bu süre içerisinde yasakoyucu tarafından yeni bir düzenleme yapılmadığından davalı parti hakkında açılan kapatma davasının yasal dayanağı kalmadığından davanın reddedilmesine karar" verilmiştir.

	DEVRİMCİ İŞÇİ PARTİSİ[4]
KURULUŞ TARİHİ	16.11.1995[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	21.02.1999[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Hüseyin ŞAKACI (16.11.1995[2] - 21.02.1999)
Yozgat, 1960 - Lise - Tacir

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 17.11.1995 Tarih, 012534 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve E.G.M. Evrak İşleri Şube Müdürlüğü 17.11.1995 Tarih, 742611 Sayılı belge.

(2) Kurucular Kurulu 01.12.1995 tarihli toplantısında aldığı 01 Nolu Kararla Hüseyin ŞAKACI'yı genel başkan seçmiştir. Bkz. Y.C.B. 04.01.1996 Tarih, 12 Sayılı belge.

(3) Parti Kurucular Kurulu, 21.02.1999 tarihinde yaptığı toplantıda partinin amaç ve tüzük hükümleri doğrultusunda faaliyet yürütemediği ve örgütlenerek kongresini yapamadığını dikkate alarak parti tüzel kişiliğinin feshine karar verilmiştir. Bkz. Y.C.B. 26.02.1999 Tarih, 231 Sayılı belge.

(4) Parti amblemi, tüzüğünde kırmızı zemin üzerine sarı güneş olarak tasvir edilmiştir.

(5) Anayasa Mahkemesi'nin 08.02.1997 Tarih, 22902 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 04.02.1997 Tarih, Esas: 1996/2 (siyasi parti - mali denetimi), K: 1997/1 Sayılı kararı ile 1995 Yılı Kesin Hesabının İncelenmesine Dair verilen karar ile kapatılmıştır.

	ÖZGÜRLÜK ve DAYANIŞMA PARTİSİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	22.01.1996, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	02.03.1996[1]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Birleşik Sosyalist Parti* ile birleşme[1]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir genel seçime katılamamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Mehmet Ufuk URAS (22.01.1996 - 02.03.1996)
1959, İstanbul - İstanbul Üni. - İktisat - Öğretim Üyesi - Türk Eximbank Enformasyon Müdürü ve Araştırma Koordinatörü

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) E.G.M. kayıtlarına göre, 22.01.1996 tarihinde kurulan *Özgürlük ve Dayanışma Partisi*, Siyasi Partiler Kanunu'nun 109. maddesine göre, 02.03.1996 tarihinde *Birleşik Sosyalist Parti* ile birleşerek kapandı (Bkz. *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* Genel Merkezi, 02.03.1996 Tarih, 1996/4 Sayılı belge) ve aynı tarihte *Birleşik Soyalist Parti* ismini, *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* olarak değiştirdi. TBMM kayıtlarından ise *Birleşik Sosyalist Parti* ile Geleceği Birlikte Kuralım Girişimi'nin 22.01.1996 tarihinde bir araya gelerek *Özgürlük ve Dayanışma Partisi*'ni oluşturdukları belirtilmektedir. Oysa Geleceği Birlikte Kuralım Girişimi yasal bir siyasi parti değil; bir sivil inisiyatiftir ve partinin Geleceği Birlikte Kuralım Girişimi ile birleşmesi mümkün değildir. Bu açıdan, E.G.M. kayıtlarında belirtildiği gibi 22.01.1996 tarihi *Birleşik Sosyalist Parti* ile birleşerek hukuki varlığı sona eren *Özgürlük ve Dayanışma Partisi*'nin kuruluş tarihidir.

İsim değişikliği ise 02.03.1996 tarihinde gerçekleşmiştir. Yapılan görüşmede *Özgürlük ve ve Dayanışma Partisi* Genel Başkan Yardımcısı Haydar İLKER de E.G.M. kayıtlarının doğru olduğunu belirtmiştir. *Özgürlük ve Dayanışma Partisi*'nin kapanış tarihi ile ilgili olarak ayrıca bkz *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* Genel Merkezi 02.03.1996 Tarih, 1996/4 Sayılı, Bkz. *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* Genel Merkezi 02.03.1996 Tarih, 1996/6 Sayılı belgeler.

	DEMOKRASİ ve BARIŞ PARTİSİ[5][6][7][8]
KURULUŞ TARİHİ	11.03.1996, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	02.03.2002[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Hak ve Özgürlükler Partisi* ile birleşme[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi, merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	18.04.1999 (%0.1)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Refik KARAKOÇ (11.03.1996[2] - 24.05.1999[3]), Diyarbakır, 1953 - Üniversite - Ziraat Mühendisi

Yavuz KOÇOĞLU (vekâleten) (24.05.1999[3] - 04.07.1999[3])

2) Yılmaz ÇAMLIBEL (04.07.1999[3] - 02.03.2002[4])
Doğu Beyazıt 1938 - Yüksekokul - Kürt Kültür ve Araştırma Vakfı (Kürt - Kav) Başkanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşuyla ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Müdürlüğü 11.03.1996 Tarih, 001501 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi, E.G.M. 11.03.1996 Tarih, 133293 Sayılı ve Y.C.B. 12.03.1996 Tarih, 262 Sayılı belgeler.

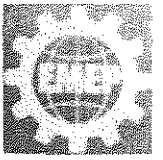
(2) Refik KARAKOÇ'un 11.03.1996 tarihinde yapılan Kurucular Kurulu toplantısında parti genel başkanı seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. Y.C.B. 14.03.1996 Tarih, 272 Sayılı belge.

(3) Refik KARAKOÇ ve Parti Meclisi, 18.04.1999 seçimlerinde partinin aldığı başarısızlıktan dolayı 24.05.1999 tarihinde istifa etmişlerdir. Aynı tarihte Yavuz KOÇOĞLU genel başkan vekilliğine getirilmiştir. 04.07.1999 günü yapılan 1. Olağanüstü Kongre'de genel başkanlığa Yılmaz ÇAMLIBEL seçilmiştir. Bkz. E.G.M. Evrak Şube Müdürlüğü 16.06.2000 Tarih, 317490 Sayılı ve *Demokrasi ve Barış Partisi* Genel Merkezi 15.06.2000 Tarih, 2000/885 Sayılı belgeler.

(4) *Demokrasi ve Barış Partisi* 02.03.2002 günü düzenlenen 3. Olağanüstü Kongresi'nde *Hak ve Özgürlükler Partisi*'ne katılma kararı almıştır. Bkz. *Demokrasi ve Barış Partisi* Genel Merkezi 02.03.2002 Tarih, 1701 Sayılı, Ankara Emniyet Müdürlüğü 14.03.2002 Tarih B.10. 1.E.G.M..4.06.00.12.05.15151-2998-128/02 Sayılı, *Hak ve Özgürlükler Partisi* 05.03.2002 Tarih, 02/01 Sayılı belgeler. *Hak ve Özgürlükler Partisi*'nin 04.03.2002 tarihinde toplanan Kurucular Kurulu da *Demokrasi ve Barış Partisi* il ve ilçe örgütlerinin *Hak ve Özgürlükler Partisi* il ve ilçe örgütleri olarak görev yapmasına karar verdi.

(5) *Demokrasi ve Değişim Partisi*'ne kapatma istemiyle parti hakkında dava açıldıktan sonra parti yöneticileri dava sonucunu beklemeden *Demokrasi ve Barış Partisi*'ni kurdular.

(6) Parti tüzüğünün 2. maddesinde parti "*özgürlük, barış, demokrasi ve değişimi savunan; temel insan haklarını esas alan bir sol kitle partisidir*" şeklinde tanımlanmaktadır.

	EMEK PARTİSİ(2)(3)(4)(5)
KURULUŞ TARİHİ	27.03.1996(1)
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	14.02.1997(2)
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Anayasa Mahkemesi Kararı(2)
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Abdullah Levent TÜZEL (27.03.1996 - 14.02.1997)
Bulancak, 1961 - Üniversite - Hukuk - Avukat

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. 08.04.1996 Tarih, B.05.1.E.G.M..4.34.00.12.06 - 6 Sayılı belge.

(2) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 22.05.1996 Tarihli, SP.83. Hz.1996/137 Sayılı İddianamesinde parti "*programının Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 3., 14., 69. maddelerine ve Siyasi Partiler Kanunu'nın 78. Madde'sinin (a) bendi ile 81. Madde'sinin (a) ve (b) bentlerine aykırılığı savıyla aynı Kanunu'nun 101. Madde'sinin (a) bendi uyarınca kapatılmasına karar verilmesi*" istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde dava açılmış Anayasa Mahkemesi'nin Resmi Gazete'de 26.06.1998 tarihinde (Sayı 23384) yayınlanan 14.02.1997 Tarihli (Esas 1996/1, Karar 1997/1 Sayılı) kararıyla "*Programı, 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nın 78. Madde'sinin (a) bendi ile 81. Madde'sinin (a) ve (b) bentlerine aykırı olduğundan aynı Kanunu'nın 101. Madde'sinin (a) bendi gereğince Emek Partisi'nin kapatılmasına, Parti'nin tüm mallarının 2820 Sayılı Kanunu'nın 107. Madde'si gereğince Hazine'ye geçmesine*" oybirliği ile karar verilmiştir.

(3) Partinin kapatılmasına karşı AİHM'ye dava açılmış, AİHM'de 31.05.2005 (Başvuru no: 39434/98) tarihinde alınan kararla Anayasa Mahkemesi tarafından verilen kapatma kararının AİHS'nin 11. maddesini ihlal ettiğine oy birliği ile karar verilmiştir.

(4) Parti hakkında kapatılma davası açılmasının ardından parti yöneticileri, kapatma davasının sonuçlanmasını beklemeden *Emeğin Partisi*'ni kurmuşlardır. *Emeğin Partisi*, 28.11.2005 tarihinde düzenlenen 4. Olağan Kongresi'nde ismini *Emek Partisi* olarak değiştirmiştir.

(5) 27.03.1996 tarihinde kurulan ilk *Emek Partisi* Anayasa Mahkemesi'nin 14.07.1997 tarihinde kapatılmasıyla hukuki varlığına son verildiği ve ayrı bir tüzel kişilik olarak 26.11.1996 tarihinde *Emeğin Partisi* kurulduğu için, *Emeğin Partisi*, daha sonra adını AİHM kararından yararlanarak *Emek Partisi* olarak değiştirmesine karşın, ayrı başlıklar altında ele alınmışlardır.

	BÜYÜK TÜRKİYE PARTİSİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	14.06.1996[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	08.01.1997[2][3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Demokrat Türkiye Partisi* ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Cihat EMİROĞLU (14.06.1996 - 08.01.1997)
Trabzon, 1945 - Üniversite – Tacir

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 14.06.1996 Tarih, 004687 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ile E.G.M. 17.06.1996 Tarih, B.05.1.E.G.M..0.12.01.02 Sayılı ve Y.C.B. 19.06.1996 Tarih, 630 Sayılı belgeler.

(2) Parti 20.12.1996 günü yapılan Kurucular Kurulu toplantısında *Demokrat Türkiye Partisi*'ne katılma kararı almıştır. Bkz. E.G.M. 27.01.1997 Tarih, B.05.1.E.G.M. 0.12.01.02 Sayılı belge. Fakat *Demokrat Türkiye Partisi*'nin kuruluş tarihi 07.01.1997' dir. Dolayısıyla *Büyük Türkiye Partisi*, henüz tüzel kişilik kazanmamış bir partiye katılma kararı almış olmaktadır. Nitekim Cumhuriyet Başsavcısı Vural SAVAŞ da *Büyük Türkiye Partisi*'ne gönderdiği yazıda (Y.C.B. 04.02.1997 Tarih, SP.84.Muh. 1997/2 Sayılı belge) bu tersliğe dikkat çekmiş ve partinin birleşme kararının geçersiz olduğunu belirtmiştir. Bu gelişme üzerine parti Kurucular Kurulu 08.01.1997 tarihinde toplanarak partiyi feshetmiştir.

(3) Parti Kurucular Kurulu, 08.01.2001 tarihinde aldığı kararla *Demokrat Türkiye Partisi* ile birleşmeye karar verdi. Bkz. Y.C.B. 14.06.1996 Tarih, SP - 2 Sayılı belge.

	TÜRKİYE SULTAN PARTİSİ[2][3][6]
KURULUŞ TARİHİ	24.07.1996[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	13.03.2001[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ[5]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Yaşar SULTAN (24.07.1996 - 13.03.2001)
Göle, 1944 - Üniversite - Tarihçi

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği Dilekçe Kayıt Fişi, 24.07.1996 Tarih, 005909 Sayılı ve E.G.M. 22.07.1998 Tarih, 443164 Sayılı belgeler.

(2) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 09.06.1998 Tarihli, SP.85 Hz. 1998/143 Sayılı ihtar başvurusu ile "*Türkiye Sultan Partisi'nin 1996 yılı kesin hesabında, Anayasa Mahkemesi kararıyla saptanan eksikliklerin tamamlanarak, Kanun'a aykırılığın giderilmesi için, 2820 Sayılı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 16.06.1998 tarihinde (Esas:1998/1 , Karar:1998/1) görüşülerek "*1996 yılı kesin hesabını, 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 73. ve 74. maddelerine uygun olarak vermeyen Türkiye Sultan Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde eksikliği gidermesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına*" karar verilmiştir. (Resmi Gazete 24.06.1998 Tarih, 23382 Sayı).

(3) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 28.02.2001 Tarih, SP.85 Muh. 2001/125 Sayılı ihtar başvurusu ile "*Sultan" adıyla kurulmasının 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 96. maddesine aykırılık oluşturduğu ileri sürülerek bu aykırılığın giderilmesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca Türkiye Sultan Partisi hakkında ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 23.03.2001 tarihinde (Esas: 2001/2, Karar: 2001/2) görüşülerek "*Parti yetkili organlarınca Türkiye Sultan Partisi'nin kapatılmasına karar verildiğinden, konusu kalmayan ihtar istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına, 20.3.2001 gününde oybirliğiyle*" karar verilmiştir.

(4) Partinin ne zaman feshedildiğine dair E.G.M. kayıtlarında herhangi bir belgeye rastlanmamıştır. TBMM kaynaklarında da partinin kapanış tarihi belirtilmemektedir. Anayasa Mahkemesi'nin parti ile ilgili 20.03.2001 tarihli (Esas:2001/2 Karar 2001/2 Sayılı) dava dosyasının İnceleme başlığı altında parti ile ilgili olarak "*03.03.2001 gününde genel başkan Yaşar SULTAN Başkanlığında toplanan kurucu üyelerince, il ve ilçe teşkilatının bulunmadığı, 01.01.2001 tarihinden itibaren çalışmalarının sona erdiği, gelir ve giderlerinin de olmadığı belirtilerek Tüzüğü'nün 205. maddesine göre kapatılmasına karar verildiği anlaşılmaktadır*" şeklinde bilgiye rastlanmaktadır. Dava dosyasındaki bu ifadede de partinin kesin fesih tarihi belirtilmemekle birlikte çalışmalarının sona erdiği ifadesi kullanılmaktadır. Partinin kapatılma kararı tam olarak tespit edilemekle birlikte bu konudaki en yakın tarih, Anayasa Mahkemesi kayıtları görüldüğünden kapanış tarihi olarak 01.01.2001 tarihi verilmiştir. Y.C.B. kayıtlarındaki bir belgenin ekinde ise *Türkiye Sultan Partisi*'nin Kurucu Üyelerinin 13.03.2001 tarihinde toplanarak partinin feshine karar verdikleri belirtilmektedir. Bkz. Y.C.B. 16.03.2001 Tarih, 102 Sayılı ve Y.C.B. 22.03.2001 Tarih, SP.85.Muh.2001/139 Sayılı belgeler.

(5) Parti programına milliyetçi ve dini söylemler hakimdir. Programın giriş bölümü "*Malazgirt savaşı Türk milletine Anadolu'nun kapılarını açmıştır*" ifadesi ile başlayıp, "*cenab - ı haktan niyaz*" ile sona ermektedir.

(6) Parti tüzüğünün 1. maddesinde, parti ambleminin ne surette olursa olsun partililer tarafından duvarlara veya çeşitli yerlere yapıştırılamayacağı veya asılamayacağı belirtmektedir.

	TÜRKİYE ÖZÜRLÜSÜYLE MUTLUDUR PARTİSİ[2][3]
KURULUŞ TARİHİ	29.07.1996[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	17.12.2003[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez[5]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Murat DİLMEN (29.07.1996 - 17.12.2005)
Ankara, 1958

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) TBMM kayıtlarında partinin kuruluş tarihi 29.06.1996 verilmekle birlikte, partilerin resmi olarak kuruluş gün, tarih ve hatta saatlerinin belirtildiği kayıt fişinde partinin kuruluş tarihi, 29.07.1996 olarak belirtilmektedir. Benzer şekilde *Türkiye Özürlüsüyle Mutludur Partisi*'ne ihtar istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde açılan davaya ilişkin dosyanın inceleme başlıklı bölümünde de partinin 29.07.1996 tarihinde tüzel kişilik kazandığı vurgulanmaktadır. Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği, 29.07.1996 Tarih, 6010 Sayılı, Anayasa Mahkemesi 09.01.2002 Tarih, (Esas: 2001/9, Karar: 2002/5 Sayılı kararı, Y.C.B. 07.04.2004 Tarih, 1348 Sayılı belgeler de partinin kuruluş tarihi 29.07.1996 görünmektedir.

(2) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 31.10.2001 Tarihli, SP.86 Hz. 2001/9 Sayılı başvuru dilekçesi ile *"29.07.1996 tarihinde kurulan ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nda öngörülen süre içerisinde Kongresi'ni yapmayan Türkiye Özürlüsüyle Mutludur Partisi'ne, aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi"* istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 09.01.2002 tarihinde (Esas: 2001/9, Karar: 2002/5) görüşülerek "*2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 14. maddesinde öngörülen süre içerisinde büyük kongresi'ni yapmayan Türkiye Özürlüsü ile Mutludur Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde aykırılığı gidermesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına, oyçokluğuyla*" karar verilmiştir.

(3) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın 17.03.2003 Tarih, SP 86 Hz.2003/06 Sayılı iddianamesiyle "*kurulduğu tarihten itibaren aralıksız iki dönem TBMM genel seçimlerine katılmamış olması nedeniyle 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 105. Madde'si uyarınca kapatılması*" istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde açılan dava, Anayasa Mahkemesi'nin Resmi Gazete'de 08.02.2005 tarihinde yayınlanan 14.10.2004 tarihindeki (Esas: 2003/6, Karar: 2004/5) kararıyla "*bakılmakta olan davada uygulanacak olan 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 105. Maddesinin, Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerine aykırı görülmesi nedeniyle, Anayasa'nın 152. ve 2949 Sayılı Kanun'un 28. Madde'si uyarınca esas hakkında bir karar verilmek üzere davanın geri bırakılması" kararlaştırılmış; Anayasa Mahkemesi'nin 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 105. Madde'sinin iptaline ilişkin 01.04.2003 Tarihli, Esas: 2003/21 ve Karar: 2003/13 Sayılı kararı, 22.07.2003 Tarihli, 25176 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış ve kararın yürürlüğe girmesi için verilen bir yıllık sürede 22.07.2004 günü sona ermesi nedeniyle ve bu süre içerisinde yasakoyucu tarafından yeni bir düzenleme yapılmadığından davalı parti hakkında açılan kapatma davasının yasal dayanağı kalmadığından hareketle davanın reddedilmesine"* karar vermiştir.

(4) Parti Kurucular Kurulu 17.12.2003 tarihindeki toplantısında örgütlenmelerin bir hayli pahalı olması, zor olması ve hiçbir sponsor, destek, ilgi bulunamayışı gerekçe gösterilerek kapanma kararı almıştır. Bkz. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, 01.02.2004 Tarih, B.034.CBS.4060000 Sayılı ve Y.C.B. 09.04.2004 Tarih, 1370 Sayılı belgeler.

(5) Parti, programında kendini Atatürkçü, bağımsız merkezi görüşe sahip bir parti olarak tanımlamaktadır.

	SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	09.09.1996, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	08.10.2000[4][5]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[4][5]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Mehmet Önder ERGÖNÜL
(09.09.1996[2] - 28.10.1997[2])
Kahramanmaraş, 1965 - Üniversite - Tıp - Tabip

2) Erkin Tufan ÖZALP (28.10.1997[2] - 25.06.2000[3])
Bakırköy, 1968 - Üniversite - Mühendis

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Genel Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 09.09.1996 Tarih, 007462 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi, E.G.M. 10.09.1996 Tarih, 549438 Sayılı belge.

(2) Partinin kurucu genel başkanı Mehmet Önder ERGÖNÜL'dür. ERGÖNÜL'ün istifası ile ilgili belge olmamakla birlikte Parti Genel Yönetim Kurulu'nun 28.10.1997 tarihinde Merkez Yönetim Kurulu oluşturmak üzere yaptığı toplantıda Erkin Tufan ÖZALP' in genel başkan seçildiğine dair belge kayıtlarda mevcuttur. Bkz. Y.C.B. 25.12.1997 Tarih, 1546 Sayılı belge.

(3) Erkin Tufan ÖZALP'in istifası ile ilgili olarak Bkz. Y.C.B. 20.07.2000 Tarih, 201 Sayılı belge.

(4) Parti Kurucular Kurulu 08.10.2000 tarihinde yaptığı toplantıda genel başkan dahil 25 kurucunun partiden ayrılmaları, partinin kuruluşundan bu yana geçen sürece örgütlenememesi ve genel başkanlık makamına bir seçim yapılamaması dolayısıyla tüzel kişiliğin feshine karar vermiştir. Bkz. Y.C.B. 18.10.2000 Tarih, 206 Sayılı belge.

(5) Partinin kapanışı ile Bkz. E.G.M. 01.11.2000 Tarih, 611141 Sayılı belge.

	DEMOKRATİK BARIŞ HAREKETİ[2][5][6]
KURULUŞ TARİHİ	01.10.1996, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	28.12.1998[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Anayasa Mahkemesi Kararı[6]
SİYASAL EĞİLİMİ	Siyasal İslamcı, merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Mehmet ETİ[4] (02.10.1996[1] - 05.12.1996[3])
Eğridere, 1944 - Ege Üni. - Tıp - Öğretim Üyesi

2) Turgut İNAL (05.12.1996[3] - 08.06.1997[4])
Balıkesir, 1937 - Üniversite - Hukuk - Avukat

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

[1] Partinin kuruluşu ve Mehmet ETİ'nin kurucu genel başkanlığı ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Genel Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 01.10.1996 Tarih, 008090 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

[2] Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın kapatılma istemli kamu davasına ilişkin 05.10.1996 Tarih, SP.88 Hz. 1996/307 Sayılı İddianamesinde, partinin *"...programının, Anayasa'nın 136. ve Siyasi Partiler Kanunu'nun 89. maddelerine aykırılığı iddiasıyla, aynı Kanunu'nun 101. Madde'sinin (a) bendi uyarınca kapatılması"* istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne dava açılmıştır. Anayasa Mahkemesi, 22.05.1997 tarihinde (Esas 1996/3 Karar: 1997/3) verdiği kararla bu istemi oy çokluğu ile reddetmiştir. Partiye kapatılma davası açılmasında ve kapatılmasında parti programında Diyanet İşleri

Başkanlığı'nın devlet sistemi içerisindeki rolü ve işleyişine ilişkin eleştirilerin önemli bir rolü olmuştur. Partinin anayasal bir kurum olan Diyanet İşleri Başkanlığı ile ilgili düşünceleri SPK'nın 89. Maddesine aykırı faaliyet olarak nitelendirilmiş parti anayasal bir kurumu kapatmayı savunduğu için kapatılmıştır.

(3) Turgut İNAL'ın 05.12.1996 tarihinde genel başkan seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. *Demokratik Barış Hareketi* Genel Merkezi 05.12.1996 tarihli Kurucular Kurulu Toplantısı 1 No'lu kararı.

(4) 05.12.1996 tarihinde partiden istifa eden ve aralarında ilk genel başkan Mehmet ETİ' nin de bulunduğu 132 kişinin ardından, geri kalan 32 kurucu üyeden 30'u da farklı tarihlerde istifa etmiştir. Partiden istifa eden bu 30 kişi arasında genel başkan Turgut İNAL da yer alınca ve partide yalnızca iki kurucu üye kalınca Cumhuriyet Başsavcısı partinin kendiliğinden dağılma halinin tesbiti talebiyle 12.12.1997 Tarih, P.88 Hz. 1997/275 Sayılı iddianameyle Anayasa Mahkemesi başvurmuştur. 28.12.1998 Tarih, Esas, 1997/5 Karar: 1998/5 Sayılı belge ile partinin kendiliğinden dağılma halini tesbit etmiştir.

(5) Anayasa Mahkemesi'nin kapatma davasının da etkisiyle *Demokratik Barış Hareketi*'ne ilgi zayıflamış, kurucuları dahi partiyi terk etmek zorunda kalmışlardır. Yeterli gelişmeyi gösteremeyen parti, bu kez Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın fesih davasıyla karşılaşmıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin 28.12.1998 tarihli kararıyla dağılmış sayılmasına karar verilmiş, genel başkan Mehmet ETİ ve tüm yöneticileri istifa ederek *Barış Partisi*'ni kurmuşlardır.

(6) 2820 Sayılı SPK'nin 89. maddesine aykırı faaliyetleri nedeniyle aynı Kanun'un 101/a maddesi gereğince Anayasa Mahkemesi'nin 28.12.1998 Tarih, Esas: 1997/5, Karar:1998/5 Sayılı kararı ile kapatılmıştır. (Resmi Gazete, 06.03.1999 Tarih, 23631 Sayı)

	EMEK PARTİSİ[6] (EMEĞİN PARTİSİ)[4][5]
KURULUŞ TARİHİ	25.03.1996, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	18.04.1999 (%0.2)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Abdullah Levent TÜZEL
(02.12.1996[2] - 27.10.2002[3]), (02.03.2003[2][5] -)
Bulancak, 1961 - Üniversite - Hukuk - Avukat

2) Haydar KAYA (27.10.2002[3] - 02.03.2003[5])
Çorum, 1942 - Üniversite

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 26.01.1996 Tarih, 259873 Sayılı belge.

(2) Abdullah Levent TÜZEL Kurucular Kurulu Kararı ile 02.12.1996 tarihinde genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. Y.C.B. 13.12.1996 Tarih, 1480 Sayılı belge. Abdullah Levent TÜZEL'in Haydar KAYA'nın yerine ikinci kez genel başkan seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. Çankaya 1. İlçe Seçim Kurulu, 05.03.2003 Tarih, 61 Sayılı ve Y.C.B. 20.03.2003 Tarih, 760 Sayılı belgeler.

(3) Abdullah Levent TÜZEL'in partiden ayrılarak *Demokratik Halk Partisi*'nden M.V. adayı olması üzerine genel başkanlık koltuğunun boşalması nedeniyle, yapılan seçimlerin sonrasında 17 kişinin 13'ünün oyunu alan Haydar KAYA 27.10.2002 tarihinde genel başkanlı'ğa seçilmiştir. Haydar KAYA'nın genel başkan seçilişi ile ilgili olarak Bkz. *Emeğin Partisi* Genel Merkezi 21.11.2002 Tarih, 2002/47 Sayılı ve Y.C.B. 19.11.2002 Tarih, 2886 Sayılı belgeler.

(4) 27.03.1996 tarihinde kurulan ve Anayasa Mahkemesi tarafından 14.02.1997 Tarih, Esas: 1996/1, Karar: 1997/1 Sayılı kararla kapatılmasına karar verilen *Emek Partisi*, AİHM'ne başvurmuştur. AİHM'de 31.05.2005 (Başvuru no: 39434/98) tarihinde alınan kararla Anayasa Mahkemesi tarafından verilen kapatma kararının AİHS'nin 11. maddesini ihlal ettiğine oybirliği ile karar verilmiştir. AİHM'nin verdiği bu karar, *Emeğin Partisi*'nin isim değişikliğine giderek *Emek Partisi* adını almasının da yolunu açmıştır.

(5) *Emeğin Partisi* 28.11.2005 tarihinde düzenlenen 4. Olağan Kongresi'nde ismini *Emek Partisi* olarak değiştirmiştir. Aynı Kongrede Abdullah Levent TÜZEL tekrar genel başkanlığa seçilmiştir.

(6) 27.03.1996 tarihinde kurulan ilk *Emek Partisi*, Anayasa Mahkemesi'nin 14.07.1997 tarihinde kapatılmasıyla hukuki varlığına son verildiği ve ayrı bir tüzel kişilik olarak 26.11.1996 tarihinde *Emeğin Partisi* kurulduğu için, *Emeğin Partisi* daha sonra adını AİHM kararından yararlanarak *Emek Partisi* olarak değiştirmesine karşın, ayrı başlıklar altında ele alınmışlardır.

	BARIŞ PARTİSİ[3][4][6][7][8]
KURULUŞ TARİHİ	10.12.1996[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	09.05.1999[5]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[5]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	18.04.1999 (%0.2)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Ali Haydar VEZİROĞLU (01.03.1997[2] - 14.06.1997[3]) (14.01.1999 - 09.05.1999),
Ürgüp, 1946 - İlkokul - İnşaat Müteahhidi - Tacir - 16. Dönem Tunceli M.V.

2) Abidin ÖZGÜNAY (14.06.1997[3] - 14.01.1999)
Malatya, 1933 - Üniversite - İktisat

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 10.12.1996 Tarih, 010367 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(2) Kuruluşundan itibaren partinin siyasi idari sorumluluğunu Ali Haydar VEZİROĞLU üstlenmesine karşın, VEZİROĞLU, resmi olarak Parti Kurucular Kurulu'nun 01.03.1997 tarihinde yapmış olduğu toplantıda oybirliğiyle genel başkanlığa seçilmiştir.

(3) Abidin ÖZGÜNAY partinin 14.06.1997 tarihindeki 1. Olağan Kurultay'ında genel başkanlığa seçilmiştir. *Barış Partisi* Genel Merkezi 20.06.1997 Tarih, 97/725 Sayılı belge.

(4) *Yeni Demokrasi Hareketi* 01.11.1997 tarihinde yaptığı 1. Olağanüstü Kurultay'da 7'ye karşı 21 oyla *Barış Partisi* ile birleşmiştir. Konuyla ilgili olarak Bkz. E.G.M 01.11.1997

Tarih, B.05.1.E.G.M..4.06.00.12.14.15154 - 23624 - 763/97 Sayılı ve Y.C.B. 11.12.1997 Tarih, 1477 Sayılı belgeler.

(5) Parti 09.05.1999 tarihinde yaptığı Olağanüstü Kongre'de genel başkan Ali Haydar VEZİROĞLU'nun önergesi oybirliği ile kabul edilmiş ve fesih kararı almıştır. Bkz. E.G.M. Evrak Şube Müdürlüğü 26.04.1999 Tarih, B.05.1.E.G.M.4.06.00.12.04.15151 - 6818 - 513/99 Sayılı ve E.G.M. Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 20.11.2000 Tarih, 656452 Sayılı belgeler.

(6) *Demokratik Barış Hareketi*'nin Anayasa Mahkemesi'nin 28.12.1998 Tarih, Esas: 1997/5, Karar: 1998/5 Sayılı kararı ile kapatılmasının ardından parti yöneticileri *Barış Partisi*'ni kurmuşlardır.

(7) Y.C.B.'nin parti ile ilgili dosyasında Mehmet ETİ'nin bu partide genel başkan seçildiğine dair herhangi bir kayda ve/veya belgeye rastlanmamıştır. Fakat, parti ile ilgili arşivlerin saklandığı dosyada Mehmet ETİ'nin genel başkan sıfatıyla imzaladığı bir belge de bulunmaktadır. Mehmet ETİ'nin genel başkan olarak imzaladığı belge için Bkz. *Barış Partisi* Genel Merkezi 26.12.1996 Tarih, Sayı yok.

(8) *Barış Partisi* ile ilgili olarak Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığı'na yazılan 09.01.1997 tarihli ve Cahit POLAT imzalı mektupta partinin "*Tunceli - Sivas, Erzincan illerinde yaşayan...Koçgiri aşiretine mensup kişilerce kurulmuş bir parti*" olduğu, parti mensuplarının "*Türkmen kökenli Alevileri Kürtçülüğün ve bölücülüğün tuzağına*" çektiği, partinin "*Federal Almanya tarafından desteklendiği*", " *1995 yılına kadar Dev-Yol, Dev-Sol, TİKKO ve PKK'ya hizmet eden Koçgiri aşireti*" mensuplarının "*...birdenbire Alevi mezhebine mensup olduklarını hatırladıkları*" belirtilmektedir.

	DEMOKRATİK KİTLE PARTİSİ[5]
KURULUŞ TARİHİ	03.01.1997[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	29.02.1999[3][4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	2820 Sayılı SPK'nın 78. maddesinin (a) ve (b) bentleri ile 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırı olduğundan, aynı kanunun 101. maddesinin (a) bendi gereğince kapatılmasına karar verilmiştir.[3][4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Şerafettin ELÇİ (03.01.1997[2] - 29.02.1999)

Cizre, 1938 - Ankara Üni. - Hukuk - Avukat - 15. Dönem Mardin M.V. - 42. Hük. Bayındırlık Bakanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servis Şefliği 03.01.1997 Tarih, 000107 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi, E.G.M. 06.01.1997 Tarih, B.05.1.EG.0.12.01.02 Sayılı belgeler.

(2) Şerafettin ELÇİ, Kurucular Kurulu'nun 03.01.1997 tarihinde yaptığı toplantıda kurucu genel başkanlığa seçilmiştir. *Demokratik Kitle Partisi* Genel Merkezi 07.01.1997 Tarih, 97/1 Sayılı belge.

(3) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 19.06.1997 Tarih, SP.91.Hz. 1997/138 Sayılı İddianamesinde partinin *"...programının ve genel başkanının beyanlarının, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile, 2., 3., 14., 68. ve 136. maddelerine ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 78. Madde'sinin (a), (b) bentlerine, 80. Maddesine, 81. Maddesinin (a), (b) bentlerine ve 89. Maddesine aykırılığı iddiasıyla aynı Kanunu'nun 101. Maddesinin (a) ve (b) bentleri uyarınca kapatılması"* istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde dava açılmış, Anayasa Mahkemesi 26.02.1999 Tarihli (Esas :1997/2, Karar:1999/1) kararında partinin *"2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 78. Maddesinin (a) ve (b) bentleri ile 81. Maddesinin, (a) ve (b) bentlerine aykırı olduğundan, aynı yasanın 101. Maddesinin (a) bendi gereğince" kapatılmasına karar verilmiştir. (Resmi Gazete 22.11.2001 Tarih 24591 Sayı) kapatılmasını oy çokluğu ile karar"* vermiştir.

(4) *Demokratik Kitle Partisi* Genel Merkezi tarafından E.G.M.'ye gönderilen ve E.G.M. tarafından. 08.07.1999 Tarih, B.05.1.E.G.M..4.33.00.12 Sayı ile kayda geçen belgede partinin 22.06.1999 tarihinde 85 No'lu karar ile feshedildiğine dair bir belge de bulunmaktadır. Partinin hukuksal varlığı Anayasa Mahkemesi kararı ile sona erdirildiğinden parti genel merkezinin aldığı fesih kararının tarihi değil, Anayasa Mahkemesi'nin kararını aldığı tarih, kapanış tarihi olarak belirtilmiş, kapanış nedeni olarak da Anayasa Mahkemesi kararı belirtilmiştir.

(5) Anayasa Mahkemesi, partinin kapatılmasına ilişkin kararını 26.02.1999 tarihinde vermesine karşın, Anayasa Mahkemesi'nin gerekçeli kararı Resmi Gazete'de yaklaşık 2 yıl sonra 22.11.2001 tarihinde yayınlanmıştır. Bakanlar Kurulu ise Anayasa Mahkemesi'nin gerekçeli kararının Resmi Gazete'de yayınlanmasını beklemeden Resmi Gazete'de 20.05.1999 tarihinde (Sayı 23700) yayınlanan *Demokratik Kitle Partisi'nin Tasfiye İşlemlerinin Maliye Bakanlığınca Yapılması Hakkında Bakanlar Kurulu* (99/12736) Sayılı kararı ile partinin mallarının tavsiyesi süreci başlatılmış. Bunu üzerine parti yöneticileri yürütmenin durdurulması amacıyla Danıştay'da dava açmışlardır.

HÜRPARTİ	HÜRRİYET ve DEĞİŞİM PARTİSİ (DEMOKRAT TÜRKİYE PARTİSİ) (2)(9)(12)(13)
KURULUŞ TARİHİ	07.01.1997, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	18.04.1999 (%0.6)[11]
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Ahmet Hüsamettin CİNDORUK (07.01.1997[3] - 20.10.2000[4])
İzmir, 1933 - Ankara Üni. - Hukuk - Avukat - 17. Dönem (Ara Seçim) Samsun, 19. Dönem Eskişehir M.V. - TBMM 17. Genel Başkanı

2) İsmet SEZGİN (20.10.2000[4] - 18.05.2002[5])
Aydın, 1928 - İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu - İktisatçı - Şehircilik - Aydın Eski Belediye Başkanı - 12., 13., 14., 15., 16., 19. Dönem Aydın M.V. - TBMM 18. Başkanı - 31., 32. Hük. Gençlik ve Spor Bakanı - 43. Hük. Maliye Bakanı - 49. Hük. İç İşleri Bakanı - 55. Hük. Milli Savunma Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

3) Mehmet Ali BAYAR (18.05.2002[5] - 11.09.2002[6])
İstanbul, 1962 - New Yok Üni. - Ekonomist - Bakü Büyükelçiliği Yardımcısı

İhsan HASTÜRK (vekâleten) (11.09.2002 - 05.04.2003)[6]

4) Fatma Sema KÜÇÜKSÖZ
(05.04.2003[7] - 11.04.2004[8])
İstanbul, 1949

5) Ragıp Önder GÜNAY (17.04.2004[8] - 20.11.2004[10])
Diyarbakır, 1954 - Lise - Tacir

6) Yaşar OKUYAN (20.11.2004[10] -)
İstanbul, 1949 - İstanbul Gazetecilik Yüksek Okulu - Yazar - 57. Hük. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 08.01.1997 Tarih, 012922 Sayılı belge.

(2) *Büyük Türkiye Partisi* 20.12.1996 tarihinde toplanan *Demokrat Türkiye Partisi*'ne katılmaya karar vermiştir. Bkz. Y.C.B. 22.01.1997 Tarih, 87 Sayılı, *Büyük Türkiye Partisi* Merkez Yürütme Kurulu Karar Defteri 20.12.1996 Tarih, 2 No'lu Kararı, E.G.M. 18.02.1997 Tarih, B.05.1.E.G.M..0.12.01.02 Sayılı belgeler. Fakat *Demokrat Türkiye Partisi*'nin kuruluş tarihi 07.01.1997'dir. Dolayısıyla *Büyük Türkiye Partisi* henüz tüzel kişilik kazanmamış bir partiye katılma kararı almış olmaktadır. Nitekim Cumhuriyet Başsavcısı Vural SAVAŞ da *Büyük Türkiye Partisi*'ne gönderdiği yazıda (04.02.1997 Tarih, SP.84.Muh.1997/2 Sayılı belge) bu tersliğe dikkat çekmiş partinin birleşme kararının geçersiz olduğunu belirtmiştir. Bu gelişme üzerine parti Kurucular Kurulu 08.01.1997 tarihinde toplanarak partiyi feshetmiştir.

(3) *Demokrat Türkiye Partisi* 30-31.05.1998 tarihinde I. Olağan Büyük Kongresi'nde Ahmet Hüsamettin CİNDORUK 1083 oyla genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. 18.06.1998 Tarih, B.05.1.E.G.M..4.06.00.12.04.15154 - 082869 - 374/98 Sayılı belge.

(4) Y.C.B. arşivindeki bir belgede Ahmet Hüsamettin CİNDORUK'un 11.05.1999 tarihinde genel başkanlıktan istifa ettiği ve İsmet SEZGİN'in genel başkan seçildiği bildirilmekle birlikte (Bkz. *Demokrat Türkiye Partisi* Genel Başkanlığı Tarih, 30.06.1999 Tarih, 1999/1 - 389 - 1309 Sayılı belge), gerek İsmet SEZGİN'in 20.10.2000 tarihinden sonra düzenlenen belgeleri genel başkan sıfatıyla imzalamasından, gerekse de 20.10.2000 tarihinde toplanan Olağanüstü Büyük Kongre'nin tutanaklarından İsmet SEZGİN'in *Demokrat Türkiye Partisi*'nin 20.10.2000 tarihinde yapılan Olağanüstü Büyük Kongresi'nde genel başkanlığa seçildiği anlaşılmaktadır. Bkz. *Demokrat Türkiye Partisi* Genel Başkanlığı 30.10.2000 Tarih, 2000/1 - 191 - 1323 Sayılı belge.

(5) İsmet SEZGİN'in istifasının ardından Mehmet Ali BAYAR, partinin 18.05.2002 tarihindeki 2. Olağan Büyük Kongresi'nde 621 delegenin 594'ünün oyunu alarak genel baş-

kanlığa seçilmiştir. Bkz. E.G.M. 30.05.2002 Tarih, B.05.1.E.G.M.. 4.06.00.12. 05.15151 - 6984 - 347/02 Sayılı ve *Demokrat Türkiye Partisi* Genel Başkanlığı 02.07.2002 Tarih, 2002/2 - 98 - 1388 Sayılı belgeler.

(6) 11.09.2002 tarihinde partinin genel başkanı Mehmet Ali BAYAR, *Doğru Yol Parti* listelerinden M.V. adayı olmuş, bu sebeple de *Demokrat Türkiye Partisi* üyeliğinden ve genel başkanlığından ayrılmıştır. 26.09.2002 tarihinde toplanan Genel Idare Kurulu Yılmaz Ihsan HASTÜRK'ü 19 oyla genel başkan vekilliğine seçmiştir. Bkz. *Demokrat Türkiye Partisi* Genel Başkanlığı 08.01.2003 Tarih 2003/5 Sayılı, Y.C.B.08.01.2003 Tarih, 38 Sayılı belgeler.

(7) 05.04.2003 tarihinde Mehmet Ali BAYAR'dan boşalan genel başkanlık koltuğuna Fatma Sema KÜÇÜKSÖZ partinin 2. Olağan Kongresi'nde 3. turda 187 oy alarak seçilmiştir. Bkz. E.G.M. 16.04.2003 Tarih, B.05.01.E.G.M..4.06.00. 12.05.15151 - 5310 - 808 - 278/03 Sayılı, *Demokrat Türkiye Partisi* Genel Başkanlığı 16.04.2003 Tarih, 2003/55 Sayılı, Ankara Valiliği Emniyet Müdürlüğü 25.04.2003 Tarih, B.05.1.E.G.M.. 4.06.12.05.15151 - 5310 - 808 - 278/03 Sayılı belgeler.

(8) Ragıp Önder GÜNAY, partinin, 17.04.2004 tarihindeki 3. Olağan Kongresi'nde 54 oyun tamamını alarak genel başkan seçilmiştir. Bkz. E.G.M. 06.05.2004 Tarih, B.05.1.E.G.M..4.06.00.12.05.15151 - 9809/4 Sayılı ve *Demokrat Türkiye Partisi* Genel Başkanlığı 07.12.2004 Tarih, 2004/126 Sayılı belgeler.

(9) *Demokrat Türkiye Partisi*'nin 15.05.2005 tarihinde gerçekleştirilen 3. Olağan Büyük Kongresi'nde adı "*Hürriyet ve Değişim Partisi* olarak değiştirildi. Aynı Kongrede Yaşar OKUYAN genel başkanlığa seçildi. Bkz. E.G.M. 01.06.2005 Tarih, B.05.1 - E.G.M..4.07.00.12.05.15151 - 7359 Sayılı, Y.C.B. 30.05.2005 Tarih, 627 Sayılı, Hür Parti Genel Merkezi 30.05.2005 Tarih, 2005/245 Sayılı ve Çankaya 2. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 18.05.2005 Tarih, 68 Sayılı belgeler.

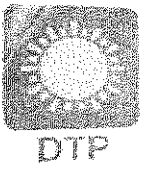
(10) *Demokratik Türkiye Partisi*'dir. 20.11.2004 tarihinde gerçekleştirilen 4.Olağanüstü Büyük Kongresi'nde Yaşar OKUYAN genel başkan seçilmiştir. Bkz. Çankaya İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 24.11.2004 Tarih, 139 Sayılı *Demokrat Türkiye Partisi* Genel Başkanlığı 07.12.2004 Tarih, 2004/125 Sayılı belgeler.

(11) Parti, 18.04.1999 tarihindeki Genel Seçimlere *Demokrat Türkiye Partisi* adı altında katılmıştır.

(12) Parti tüzüğüne göre partinin amblemindeki yeşil renk bağımsızlığı ve hürriyeti, sarı renk ise değişimi simgelemektedir.

(13) *Demokrat Türkiye Partisi*'nin eski amblemleri:

	(DEVRİMCİ) SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ[1][2][3][4]
KURULUŞ TARİHİ	25.04.1997, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Şevket Doğan TARKAN (25.04.1997 -)
Ankara, 1948 - Lise - Gazeteci

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Parti, 1980'lerin başında Kurtuluş Grubu'ndan ayrılanlar tarafından kurulmuştur.

(2) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak E.G.M. 25.04.1997 Tarih, B.05.1.E.G.M..0.12.01.02 Sayılı, İçişleri Bakanlığı İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 25.04.1997 Tarih, 003289 Sayılı belge.

(3) Parti isminin *Devrimci Sosyalist İşçi Partisi* olarak değiştirilmesi ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 07.05.1997 Tarih, 257831 Sayılı ve Y.C.B. 08.05.1997 Tarih, 492 Sayılı belgeler.

(4) Cumhuriyet Başsavcısı'nın 17.03.2003 Tarih, SP 93 Hz.2003/07 Sayılı iddianamesinde *Devrimci Sosyalist İşçi Partisi*'nin, kurulduğu tarihten itibaren aralıksız iki dönem TBMM genel seçimlerine katılmamış olması nedeniyle kapatılması istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde dava açılmış, Anayasa Mahkemesinde 01.04.2003 tarihinde (Esas: 2003/7, Karar, 2004/6) görülen ve Resmi Gazete'de 08.02.2005 tarihinde yayınlanan kararında, partinin kapatılması istemini reddetmiştir.

	DEMOKRATİK HALK PARTİSİ[6]
KURULUŞ TARİHİ	24.10.1997, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	19.11.2005[5]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[5]
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	03.11.2002 (%6.2)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Veysi AYDIN (24.10.1997 - 25.03.1998[2]),
Bismil, 1965 - Lise - Serbest Meslek

2) Mehmet ABBASOĞLU (25.03.1998[2] - 17.01.2005[3]),
Diyarbakır, 1955 - Üniversite - Emekli

3) Tuncer BAKIRHAN (13.01.2005[3] - 15.11.2005[4]),
Kars, 1970 - Üniversite - İktisat - İktisatçı

Veli BÜYÜKŞAHİN[4] (vekâleten) (15.11.2005 - 19.11.2005)[5]

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 24.10.1997 Tarih, 008961 Sayılı E.G.M. 24.101997 Tarih, 227069 Sayılı ve Y.C.B. 27.10.1997 Tarih 1247 Sayılı belgeler.

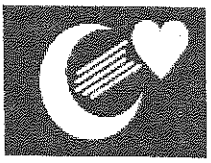
(2) Mehmet ABBASOĞLU, partinin 25.03.1998 tarihinde toplanan 2. Olağan Büyük Kongresi'nde, 141 oyun 132'sini alarak genel başkan seçilmiştir. Bkz. Ankara Valiliği Emiyet Müdürlüğü 25.03.1998 Tarih, B.10.1.E.G.M..4.06. 00.12.05.10551 - 16623 - 469/01 Sayılı belge. Y.C.B.'ye ait başka bir belgede ise, Parti Meclisi'nin 25.03.1998 tarihli toplantısında, Veysi AYDIN'dan boşalan genel başkanlığa Mehmet ABBASOĞLU' nun oyçokluğuyla seçildiği bilgisine yer verilmektedir. Bkz. Y.C.B. 27.03.1998 Tarih, 310 Sayılı belge.

(3) Tuncel BAKIRHAN, partinin 13.01.2005 tarihinde yapılan genel başkanlık seçiminde 202 oy alarak genel başkan seçilmiştir. Bkz. Çankaya 4. İlçe Seçim Kurulu 17.01.2005 Tarih, 12 Sayılı belge.

(4) Tuncel BAKIRHAN'ın istifası ile ilgili olarak Bkz. Genel Merkezi 15.11.2005 Tarih, 2005/168 Sayılı belge. Tuncer BAKIRHAN istifa ettikten sonra, partinin 3. Olağanüstü Büyük Kongresi'ne kadar, genel başkan yardımcısı Veli BÜYÜKŞAHİN vekâleten genel başkanlık görevini sürdürmüştür. Bkz. *Demokratik Halk Partisi* Genel Merkezi 15.11.2005 Tarih, 2005/168 Sayılı belge.

(5) Partinin, 19.11.2005 tarihinde yapılan ve feshine karar verilen 3. Olağanüstü Büyük Kongresi ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 29.11.2005 Tarih, 411258 Sayılı, E.G.M., 29.11.2005 Tarih, B.05.1.E.G.M..0.12.04.03/2467 - 6305 - 201755 Sayılı belgeler.

(6) *Demokratik Halk Partisi*, *Demokratik Toplum Partisi*'nin kurulması sürecinde feshedilmiş, üyeleri *Demokratik Toplum Hareketi* sürecine katılmıştır.

	FAZİLET PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	18.12.1997, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	22.06.2001[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Anayasa Mahkemesi Kararı.[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Siyasal islamcı
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	18.04.1999 (%15.4)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	18.04.1999 (111 M.V./550)

GENEL BAŞKANLAR

1) İsmail ALPTEKİN (18.12.1997 - 13.05.1998[2]), Gerede, 1943 - Konya Öğretmen Okulu, İstanbul Üni. - Hukuk - Avukat - Öğretmen - T. Zirai Donatım Kurumu Avukatlığı - TÜBİTAK Eski Murakıbı - Vakıflar Bankası Yönetim Kurulu Eski Üyesi - Ankara Büyükşehir Belediyesi Belediye Meclis Eski Üyesi - 21. Dönem Bolu M.V.

2) Mehmet Recai KUTAN (13.05.1998[2] - 22.06.2001) Malatya, 1930 - İTÜ - İnşaat Müh - Diyarbakır DSİ 10. Bölge Eski Müdürü ve Eski Genel Müdür Muavini - Tümaş Türk Mühendislik ve Müşavirlik A.Ş. Eski Genel Müdürü - 16., 20. ve 21. Dönem Malatya M.V. - 41. Hük. İmar ve İskan Bakanı - 54. Hük. Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili bakınız E.G.M. 18.12.1997 Tarih, 790480 Sayılı ve Y.C.B. 23.12.1997 Tarih, 1537 Sayılı belgeler.

(2) İsmail ALPTEKİN 13.05.1998 tarihindeki Kurucular Kurulu toplantısında genel başkanlıktan istifa etmiş ve aynı toplantıda Mehmet Recai KUTAN genel başkan olarak seçilmiştir. Bkz. *Fazilet Partisi* Genel Bşk. 18.05.1998 Tarih, 98/2 - 18 Sayılı belge.

(3) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 07.05.1999 Tarih, SP.95 Hz. 1999/116 Sayılı iddianamesiyle "*Anayasa'nın 2., 24., 68., 69. ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 78., 86. ve 87. maddeleri uyarınca kapatılmasına istemiyle*" Anayasa Mahkemesi'nde açılan davada, Anayasa Mahkemesi'nin 22.06.2001 Tarihindeki (Esas: 1999/2, Karar 2001/2) kararıyla partinin, "*temelli kapatılan bir partinin bir başka ad altında kurulamayacağına ilişkin kapatılma isteminin oyçokluğu ile reddine; Laik Cumhuriyet ilkesine aykırı eylemleri nedeniyle Anayasa'nın 68. ve 69., 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun değişik 101. Madde'sinin (b) bendi ve 103. Madde'si gereğince Fazilet Partisi'nin temelli kapatılmasına, oyçokluğuyla; beyan ve eylemleriyle Parti'nin kapatılmasına neden olan İstanbul Milletvekili Nazlı ILICAK ve Tokat Milletvekili Bekir SOBACI'nın milletvekilliklerinin, Anayasa'nın 84. Madde'sinin son fıkrası uyarınca gerekçeli kararın Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihte sona ermesine, oybirliğiyle; beyan ve eylemleriyle Parti'nin kapatılmasına neden olan üyeleri Merve KAVAKÇI, Nazlı ILICAK, Bekir SOBACI, Ramazan YENİDEDE ve Mehmet SILAY'ın, Anayasa'nın 69. Madde'sinin sekizinci fıkrası gereğince gerekçeli kararın Resmi Gazete'de yayımlanmasından başlayarak beş yıl süreyle bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve denetçisi olamayacaklarına, oybirliğiyle; Davalı Parti'nin tüm mallarının, 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 107. Madde'si gereğince Hazine'ye geçmesine, oybirliğiyle; kapatma kararının verildiği tarihte Parti tüzel kişiliğinin sona ermesine, oybirliğiyle*" karar verilmiştir.

	DEĞİŞEN TÜRKİYE PARTİSİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	24.02.1998, Ankara
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	03.03.2002[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	18.04.1999 (%0.1)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Gökhan ÇAPOĞLU (24.02.1998[1] - 03.03.2002)
Diyarbakır, 1956 - Ankara Üni. - İktisat - Öğretim Üyesi - Yazar - 20. Dönem Bağımsız Ankara M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Gökhan ÇAPOĞLU'nun genel başkan seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. Y.C.B. 09.10.1998 Tarih, 1144 Sayılı belge.

(2) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın başvurusu ile "*24.02.1998 tarihinde kurulan ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nda öngörülen süre içerisinde ilk büyük Kongresi'ni yapmayan Değişen Türkiye Partisi (DEPAR)'ne, aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi 14.03.2002 tarafından tarihinde (Esas:2002/1 , Karar:2002/10) görüşülerek "*Değişen Türkiye Partisi'nin 03.03.2002 gününde yapılan 1. Olağanüstü Büyük Kongresi'nde, kapanmasına karar verildiğinden, konusu kalmayan ihtar istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına*" karar verilmiştir. Bkz. Y.C.B.. 26.02.1998 Tarih, 92 Sayılı belge.

(3) Partinin feshedilmesi ile ilgili olarak Bkz. Y.C.B. 07.03.2002 Tarih, SP.Muh. 2002/142 Sayılı belge.

	TÜRKİYEM PARTİSİ[1][5][6]
KURULUŞ TARİHİ	11.05.1998[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	26.11.2000[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Yeniden Doğuş Partisi* ile birleşme[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Siyasal islamcı
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Durmuş Ali EKBER (20.05.1998[3] - 26.11.2000)
Elbistan, 1937 - Üniversite - İktisat

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) *Refah Partisi*'nden kopan bir grup tarafından kurulmuştur.

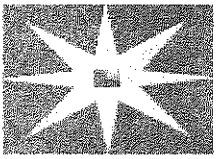
(2) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 12.05.1998 Tarih, B.05.1.E.G.M.. 0.12.01.02. Sayılı ve Y.C.B. 15.05.1998 Tarih 558 Sayılı belgeler.

(3) *Türkiyem Partisi* Kurucular Kurulu 20.05.1998 tarihinde yapmış oldukları toplantıda Durmuş Ali EKBER'i genel başkan olarak seçmişlerdir Bkz. *Türkiyem Partisi* Genel Merkezi 18.06.1998 Tarih, 1 No'lu Kararı ve Y.C.B. 18.06.1998 Tarih, 722 Sayılı belgeler.

(4) Parti Kurucular Kurulu 26.11.2000 tarihinde toplanarak Genel Merkez dışında hiçbir şubesi olmayan *Türkiyem Partisi*'nin *Yeniden Doğuş Partisi* ile birleşmesine karar vermiştir. Bkz. *Türkiyem Partisi* Genel Merkezi 29.11.2000 Tarih, 42 Sayılı ve Y.C.B. 04.06.2001 Tarih, SP.97.Muh. 2001/232 Sayılı belgeler.

(5) Y.C.B. 04.06.2001 Tarih, SP.97.Muh.2001/232 Sayılı belgede belirtildiği üzere ilk Büyük Kongresi'ni gerçekleştirmemiştir.

(6) Tüzüğe göre partinin özel işareti ve amblemi, Türkiye haritası ve saattir. Fakat hiçbir belgede partinin amblemine rastlanmamıştır.

	ULUSAL BİRLİK PARTİSİ[5][6][7]
KURULUŞ TARİHİ	23.10.1998, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI:	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) **Fehmi KURAL (07.11.1998[2] - 25.12.2004[3])**
Konya, 1953 - Yüksekokul - Muhasebeci

2) **Semih Tufan GÜLALTAY (25.12.2004[3] - 09.03.2005[4])**
Kağızman, 1968

3) **Gencehan TUNAY (09.03.2005[4] -)**
Iğdır, 1963 – Üniversite - İktisat - İktisatçı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak E.G.M. 23.10.1998 Tarih, 9720 Sayılı ve Y.C.B. 02.11.1998 Tarih, 1327 Sayılı belgeler.

(2) 07.11.1988 tarihinde toplanan Kurucular Kurulu Fehmi KURAL'ı genel başkanlığa seçmiştir. Bkz. E.G.M. 20.10.2001 Tarih, B.10.1.E.G.M..4.06.00.12. 05.15151 - 17192 - 508/01 Sayılı belge.

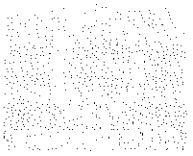
(3) Semih Tufan GÜLALTAY 25.12.2004 tarihindeki kongrenin 3. tur oylamasında 39 oy alarak genel başkan seçilmiştir. Bkz. Çankaya 2. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 28.12.2004 Tarih, 164 Sayılı ve Ankara Valiliği Emniyet Müdürlüğü 03.01.2005 Tarih, B.05.1.E.G.M..4.06.00.12.05. 15151 - 37141 Sayılı belgeler.

(4) Semih Tufan GÜLALTAY partinin yönetim kurulunun 09.03.2005 Tarih 27 nolu kararı ile parti genel başkanlığından ve üyelikten çıkarılarak görevine son verilmiştir. Partinin genel başkanlığına yine parti yönetim kurulunun 09.03.2005 Tarih, 27 nolu kararı ile Gencehan TUNAY genel başkan vekili olarak atanmıştır. Bkz. *Ulusal Birlik Partisi* Genel Merkezi 11.03.2005 Tarih, 13 Sayılı, Y.C.B. 11.03.2005 Tarih, 298 Sayılı belgeler. Gencehan TUNAY'ın 11.06.2005 tarihindeki kongrede genel başkan seçilmesi ile ilgili olarak ayrıca Bkz. Çankaya 2. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 14.06.2005 Tarih, 84 Sayılı belge.

(5) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı *Ulusal Birlik Partisi*'nin 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 15. maddesine aykırı davranışı nedeniyle aynı yasanın 104.maddesi uyarınca hakkında ihtar kararı verilmesini istemiştir. Bkz. 09.05.2005 Tarih, SP. 98 HZ.2005/2 Sayılı belge.

(6) *Ulusal Birlik Partisi* Tüzüğü'nün 2. maddesine göre partinin "*... dilde, fikirde, işte birlik temel ilkesi içerisinde liberal, laik ve demokratik bir dünya görüşüyle birey ve toplum olmayı*" amaçladığı belirtilmektedir.

(7) Partinin 25.12.2004 tarihinde yapılan 2. Olağan Genel Kurulu'nda partinin amblemi değişmiştir. Bkz. Y.C.B. 25.01.2005 Tarih, 60 Sayılı belge. Partinin eski amblemi aşağıdaki şekildedir:

ATP	AYDINLIK TÜRKİYE PARTİSİ[1][7]
KURULUŞ TARİHİ	27.11.1998, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Yıldırım Tuğrul TÜRKEŞ (02.12.1998[3] - 27.12.2002[4])
İstanbul, 1954 - Üniversite - Tacir

2) Ahmet Bican ERCİLASUN (27.12.2002[4] - 13.12.2004[5])
İzmir, 1943 - İstanbul Üni. - Edebiyat - Öğretim Üyesi - Yazar - Türk Dil Kurumu Eski Başkanı - Gazi Üni. Basın Yayın Y.O. Müdürü

3) Oktay ÖZTÜRK[6] (13.12.2004[5] -)
Sarıkamış, 1951 - Ankara Yüksek Öğretmen Okulu, Ankara Üni. - Hukuk - Serbest Avukat - 19. Dönem Erzurum M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) *Aydınlık Türkiye Partisi*, *Milliyetçi Hareket Partisi* Genel Başkanı Alparslan TÜRKEŞ'in ölümünün ardından parti içinde yaşanan çekişmelerden sonra, Alparslan TÜRKEŞ'in oğlu Yıldırım Tuğrul TÜRKEŞ tarafından kurulmuştur.

(2) Partinin kuruluşuyla ilgili olarak Bkz. E.G.M. Evrak İşleri Md. Genel Evrak Servisi Şefliği 27.11.1998 Tarih, 010607 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve E.G.M. 30.11.1998 Tarih, 755955 Sayılı belge.

(3) Partinin kurulma işlemleri Kurucular Kurulu adına avukat Halime Nuray TURCAN tarafından yürütülmüştür. Kurucular Kurulu 02.12.1998 tarihinde yapılan toplantısında Yıldırım Tuğrul TÜRKEŞ'i genel başkanlığa seçmiştir.

(4) Partinin 27.12.2002 Tarihli 2. Olağanüstü Kongresi'nde, Ahmet Bican ERCİLASUN'un genel başkanlığa seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 25.12.2002 Tarih, B.12.1.E.G.M..4.06.00.12.12.15151 - 966/02 Sayılı ve *Aydınlık Türkiye Partisi* Genel Merkezi 08.01.2003 Tarih, 1678 Sayılı belgeler.

(5) Ahmet Bican ERCİLASUN'un istifası ile ilgili olarak Bkz. Y.C.B. 13.12.2004 Tarih 2209 Sayılı belge. Ahmet Bican ERCİLASUN'un istifası ile boşalan genel başkanlığa Oktay ÖZTÜRK 13.12.2004 tarihinde vekâleten atanmıştır Bkz. *Aydınlık Türkiye Partisi* Genel Merkezi 13.12.2004 Tarih, 1961 Sayılı ve Y.C.B. 13.12.2004 Tarih, 2211 Sayılı belgeler. Oktay ÖZTÜRK 13.02.2005 tarihinde yapılan olağanüstü kongrede ise genel başkanlığa seçilmiştir Bkz. Y.C.B. 15.03.2005 Tarih, 314 Sayılı belge.

(6) Partinin, 13.02.2005 tarihinde yapılan genel başkanlık seçimini Oktay ÖZTÜRK'ün kazanması ile ilgili olarak Bkz. *Aydınlık Türkiye Partisi* Genel Merkezi 03.05.2005 Tarih, 02/1979 Sayılı ve E.G.M. 03.05.2005 Tarih, 154380 Sayılı belge.

(7) Partinin eski amblemi:

	SOSYALİST BİRLİK HAREKETİ PARTİSİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	05.08.1999[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Nihat ÇAĞLI (05.08.1999 -)
Aşkale, 1955 - Lise – Tacir

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 05.08.1999 Tarih, 7446 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ile E.G.M. 05.08.1999 Tarih, 479837 Sayılı ve Y.C.B. 09.08.1999 Tarih, 723 Sayılı belgeler.

(2) Y.C.B. 25.01.2002 Tarih, SP.100.Hz.2002/2 Sayılı *iddianame*siyle *"...Partinin kurulduğu günden bugüne kadar Büyük Kongre'sini yapmadığı Siyasi Partiler Sicil Bürosu'nu 23.01.2002 günlü tutanaklarından anlaşıldığı"* ve bu nedenle *"SPK'nnin 14 - 7 fıkrasına aykırı davranan parti hakkında bu aykırılığın giderilmesi için aynı yasanın 104. maddesi uyarınca ihtar kararı verilmesi"* istemiyle dava açılması için Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmuştur. Y.C.B. 05.06.2002 Tarih, SP:100.Hz.2002/10 Sayılı *iddianame*siyle partinin Ankara'da genel merkezinin bulunmadığından, partinin kuruluş bildirgesinde gösterilen adrese gönderilen tebligatların yapılamadığını, yalnızca beş il ve ilçede teşkilat kurduğuna dair bilgi dışında faaliyetlerine dair hiçbir bilgi ve belgenin sicil dosyasına intikal ettirilmediğini, partinin ilk büyük Kongresini toplamadığına ve bunun Yüksek Mahkeme'nin 25.02.2002 gün ve SP.100 Hz.2002/2 Sayı ile dava açılmış olup, bu ihtar istemi konusunda herhangi bir karar verilmediği ve partinin amacını gerçekleştirmek için gerekli kuruluş koşullarını kaybettiği ve SPK'nin de yer alan hükümler çerçevesinde bir siyasi parti niteliği kalmadığı ve bu nedenle hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi isteminde bulunmuş Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'da 19.07.2002 Tarih, C.01.0.YİM - 110/1108 Sayılı yazısıyla partiye tebliği edilmeyen evrağın 7201 Sayılı Kanun'a uygun olarak tebliğine, partinin dağılma hali ve hukuki varlığının sona erdiğine ilişkin Y.C.B. istemine karşı diyeceklerinin sorulmasına karar verilmiştir.

(3) Y.C.B.'nin partinin dağılma halinin tespitine ilişkin istemi olmakla birlikte, istem hukuken karara bağlanmamış olup parti halen faal durumdadır.

	DEMOKRAT HALK PARTİSİ[2][3]
KURULUŞ TARİHİ	15.12.1999[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Mahmut İhsan ÖZGEN (15.12.1999 -)
İstanbul, 1947 - İ.İ.T.İ. Akademisi Basın ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu - Yazar - Öğretim Üyesi - Şampiyon Spor Dergisi Müdürü - Başbakanlık İstanbul Basın Merkezi Müdürü ve Turizm Tanıtma Bakanlığı Müşaviri - Marmara Üni. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölüm Başkanı - Ortadoğu Enstitüsü Uluslararası İlişkiler ve Siyasi Tarih Ana Bilim Dalı Başkanı - Türkiyat Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Ana Bilim Dalı Başkanı - Fenerbahçe Spor Kulübü Üyesi - Suadiye Halter Kulübü Başkanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 15.12.1999 Tarih, 54227 Sayılı ve E.G.M. 17.12.1999 Tarih, B.05.1.E.G.M..0.12.01.02 Sayılı belgeler.

(2) Y.C.B. 08.02.2000 tarihinde partiden tüzüğünde değişiklik yapmasını istemiş, 14.02.2000 tarihinde toplanan Kurucular Kurulu, Y.C.B.'nin istediği tüzük değişikliğini yapmıştır.

(3) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Vural Savaş, 04.07.2000 Tarihli ve SP.101. Muh. 2000/289 Sayılı yazısında, partinin amblemindeki (haltercinin mayosundaki) Ay - Yıldız'ın, açık bir şekilde Türk bayrağını çağrıştırdığı gerekçesiyle, amblemin değiştirilmesini talep etmiştir. *Demokrat Halk Partisi* genel merkezinin 13.10.2000 Tarih, 17/2000 Sayılı cevap yazısında, amblemde yer alan haltercinin üzerindeki Ay - Yıldızın milli formanın vazgeçilmez bir unsuru olduğu belirtilmiş ve başsavcının talebi reddedilmiştir. Bunun üzerine başsavcılık, işlem yapılmamasına karar vermiştir.

	KOMÜNİST PARTİ[3]
KURULUŞ TARİHİ	19.07.2000[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	09.11.2001[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Sosyalist İktidar Partisi* ile birleşme[4]
ŞİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri onuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Ömer Yalçın CERİT (19.07.2000[2] - 09.11.2001)
Ağın, 1933 - Lise

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı E.G.M. 19.07.2000 Tarih, B.05.1.E.G.M..0.12.01.02. Sayılı ve E.G.M. 19.07.2000 Tarih 382618 Sayılı belgeler.

(2) Ömer Yalçın CERİT'in genel başkanlığı ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. Evrak Şube Müdürlüğü 28.11.2000 Tarih, 666566 Sayılı belge.

(3) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 13.02.2001 Tarih, SP.142 Muh. 2001/89 Sayılı başvurusu ile *" 'Komünist' adıyla kurulmasının 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 96. maddesine aykırılık oluşturduğu ileri sürülerek bu aykırılığın giderilmesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca Komünist Parti hakkında ihtar kararı verilmesi"* istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 20.03.2001 tarihinde (Esas: 2001/1, Karar: 2001/1) görüşülerek *"2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 96. Maddesine aykırı olarak 'Komünist' adını kullanan Komünist Parti'ye, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde aykırılığı gidermesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince karar"* verilmiştir.

(4) *Komünist Parti*'nin 09.11.2001 tarihli Kurucular Kurulu toplantısında alınan kararla, partinin *Sosyalist İktidar Partisi* ile birleşmek üzere feshine karar verilmiştir Bkz. Komünist Partisi Kurucular Kurulu Karar Defteri 09.11.2001 Tarih, 1 Nolu Karar, E.G.M. Evrak Şube Müdürlüğü 22.11.2001 Tarih, 643407 Sayılı belgeler. Birleşme Kurulta-

yı'ndan sonra *Sosyalist İktidar Partisi* 11.11.2001 tarihinde adını *Türkiye Komünist Partisi* olarak değiştirmiştir.

	GÖNÜL BİRLİĞİ YEŞİLLER PARTİSİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	03.11.2000[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Çevreci
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Eşref YAZICIOĞLU (03.11.2000 -)
Malkara, 1935 - Üniversite - Tıp - Doktor

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 03.11.2000 Tarih, 14903 Sayılı ve Emniyet Genel Müdürlüğü Evrak Şube Müdürlüğü 03.11.2000 Tarih, 614732 Sayılı belgeler.

(2) Parti tüzüğünün 1. *maddesinde "partinin özel işareti, Türkiye haritası üzerinde yeşil, kahverengi, siyah, sarı renkleri içeren yedi adet yaprağı olan ayçiçeği figürü ve art alanında yeni doğmakta olan bir güneş simgesi ve figürün altında partinin kısaltılmış ismi olan GYP harflerinin yer aldığı bir amblem olarak"* betimlenmiştir.

	VARLIĞIMIZ PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	11.05.2001[1][2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	30.05.2004[3][4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[3][4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Köksal SATIR (11.05.2001[2] – 30.05.2004)
Horasan, 1960 – Üni. - İktisat - Ekonomist - Mali Müşavir – Emekli Polis Memuru

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili Bkz. E.G.M. Evrak Şube Müdürlüğü 11.05.2001 Tarih, 270370 Sayılı belge ve İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 11.05.2001 Tarih, 004658 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ile E.G.M. 11.05.2001 Tarih, B.05.1.E.G.M..0.12.04.03 Sayılı belgeler.

(2) Partinin kuruluşu ve Köksal SATIR'ın genel başkanlığı ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı E.G.M. 11.05.2001 Tarih, B.05.1.E.G.M..0.12.04.03 Sayılı belge.

(3) Parti feshedilmeden önce Y.C.B. 05.05.2002 Tarih, 2002/8. Hz. Sayılı iddianamesi ile parti ile ilgili olarak "*2820 Sayılı Kanun'un 8/2. Maddesi hükümleri gereğince Ankara'da Genel Merkezi'nin bulunmadığından bu partinin kuruluş bildirgesinde gösterdiği adrese tebligat yapılmadığı ....adı geçen partinin Siyasi Partiler Kanunu'nun 10. Maddesi uyarınca il, ilçe ve beldelerde teşkilat kurduğuna dair herhangi bir belgeyi Cumhuriyet Başavcılığı'ndaki Sicil Bürosu'ndaki dosyasına intikal ettirmediği; bu durumda Varlığımız Partisi'nin amacını gerçekleştirebilmek için gerekli kuruluş koşullarını kaybettiği; Anayasa ve Siyasi Partiler Kanunu'nda yer alan hükümler çerçevesinde bir siyasi parti niteliğinin kalmadığı ve dağılmış duruma düştüğü ekteki tutanaklardan anlaşıldığı*" bilgisi ile partinin dağılma halinin tespiti için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmasına karşın, Anayasa Mahkemesi'nin bu konuda karar almasından önce parti Kurucular Kurulu partiyi feshetmiştir. Partinin feshedilmesi üzerine partinin dağılma halinin tespitine ilişkin davanın sona ermesi ile ilgili olarak Bkz. Y.C.B. 15.06.2004 Tarih, SP.2004/278 Sayılı belge. Söz konusu belgede Y.C.B., "*...kuruluşundan itibaren herhangi bir üye kaydı bulunmayan anılan partinin 34 kurucu üyesinden 24'ünün*

30.05.2004 tarihinde toplanarak toplananların oy birliği ile kapanma kararı aldıkları" nın görüldüğü, "*anılan karar*[ın] *2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 109. Madde hükmüne uygun*" olmakla "*30.05.2004 tarihi itibariyle parti tüzel kişiliğinin son bulduğu*" hususunun parti siciline işlenmiş olduğu ve anılan partinin dosyasına da konmuş olduğu bilgisine yer verilmiştir.

(+) Parti 30.05.2004 tarihinde toplanan Kurucular Kurulu'nun kararı ile feshedilmiştir.

	RADİKAL DEĞİŞİM PROJESİ PARTİSİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	16.05.2001[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	20.12.2002[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Herhangi bir siyasi eğilimi yoktur.
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

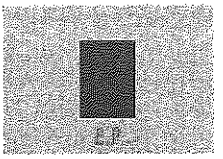
Nijad Fikri ULUSOY (16.05.2001 – 20.12.2002)
Kırıkkale, 1964 - Üniversite - Hukuk - Avukat

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi 16.05.2001 Tarih, 004909 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve E.G.M. 16.05.2001 Tarih, 280349 Sayılı belge.

(2) Parti, internet üzerinden örgütlenmeye çalışan bir siyasi partidir.

(3) 20.12.2002 günü toplanan parti genel kurulu partinin feshine karar vermiştir. Bkz. *Radikal Değişim Projesi Partisi* Genel Merkezi Karar No: 3 ve Y.C.B. 03.01.2003 Tarih, 20 Sayılı belge.

	EŞİTLİK PARTİSİ[3][4]
KURULUŞ TARİHİ	25.05.2001, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Bektaş ÇELEBİ (25.05.2001[2] -)
Malatya, 1951 - Yüksekokul - Muhasebeci

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 28.05.2201 Tarih, B.05.1.E.G.M. 0.12.04.03 Sayılı ve E.G.M. 25.05.2001 Tarih, 665235 Sayılı belgeler.

(2) 25.05.2001 tarihinde toplanan Kurucular Kurulu, Bektaş ÇELEBİ'yi genel başkanlığa seçti.

(3) Programında, partinin eşitlik uğruna mücadele ettiğini, her sorunun kaynağının eşitliğin ihlalinde olduğu, eşit olmak demenin insanın hak ve olanaklarını kullanmadaki eşitliği anlamına geldiğini ve emeksiz eşitliğin olmayacağı vurgulanmaktadır.

(4) Parti açıldıktan sonra gerekli belgeleri Y.C.B.'ye göndermemiştir. Y.C.B., *Eşitlik Partisi* Genel Başkanlığı'na yazdığı 01.10.2001 Tarih, SP.106.Muh.2001/375 Sayılı yazıda partinin evraklarındaki eksiklerini gidermesini istemiştir. Parti bu eksikleri gidermeyince Y.C.B. 03.07.2002 Tarih, SP.106 Hz.2002/13 Sayılı *iddianame*sinde partinin 2820 Sayılı SPK'nin 121. maddesi aracılığıyla Dernekler Kanunu'nun 51.maddesi uyarınca kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin iddia ve talebi ile açtığı davada Anayasa Mahkemesi Başkanlığı 19.07.2002 Tarih C.01.0.YİM - 110/1110 Sayılı Y.C.B.'ye verdiği cevapta partiye tebliğ edilemeyen evrakın 7201 Sayılı Kanun'a uygun olarak tebliğ edilmesini, partinin dağılma hali ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğine ilişkin Y.C.B.'nin istemine karşı diyeceklerinin sorulmasına karar vermiştir. Parti, Y.C.B. kayıtlarında halen faal görülmektedir.

	SAADET PARTİSİ[2][4][5][6]
KURULUŞ TARİHİ	20.07.2001, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Siyasal İslamcı
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	03.11.2002 (%2.5)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Recai KUTAN (20.07.2001 - 11.05.2003[3]) (29.01.2004[2] -)
Malatya, 1930 - İTÜ - İnşaat Müh - Diyarbakır DSİ 10. Bölge Eski Müdürü ve Eski Genel Müdür Muavini - Tümaş Türk Mühendislik ve Müşavirlik A.Ş. Eski Genel Müdürü - 16., 20. ve 21. Dönem Malatya M.V. - 41. Hük. İmar ve İskan Bakanı - 54. Hük. Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanı

2) Necmettin ERBAKAN (11.05.2003 - 29.01.2004)[3]
Sinop, 1926 - İTÜ - Makine Müh. - Öğretim Üyesi - Türkiye Odalar Birliği Başkanı - 14., 15., 16., 19., 20. Dönem Konya M.V. - 37., 39., 41. Hük. Devlet Bakanı - 37., 39., 41. Hük. Başbakan Yardımcısı - 54. Hük. Başbakanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi 20.07.2001 Tarih, 007477 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ile E.G.M. 20.07.2001 Tarih, 007477 Sayılı ve Y.C.B. 23.07.2001 Tarih, 418506 Sayılı belgeler.

(2) Y.C.B., parti tüzüğünde kimi değişikliklerin yapılmasını istemiş, (Bkz. Y.C.B. 13.11.2001 Tarih, 2001/525 Sayılı belge), parti, 06.02.2002 tarihinde bu değişiklikleri yaparak Y.C.B.'ye bildirmiştir (Bkz. Y.C.B. 06.02.2002 Tarih, 2002/198 Sayılı belge).

(3) Ankara Atatürk Spor Salonu'nda düzenlenen *Saadet Partisi* 11.05.2003 tarihindeki 1. Olağan Büyük Kongresi'nde kayıtlı 1153 delegenin 968'i oy kullandı. Bu oylardan 960'ı geçerli sayılırken, Necmettin ERBAKAN geçerli oyların tamamını alarak partinin

2. genel başkanı oldu. Ayrıca Bkz. Y.C.B. 29.04.2004 Tarih, SP.2004/298 Sayılı ve Y.C.B. 29.04.2004 Tarih, 1521 Sayılı belgeler. Necmettin ERBAKAN, 11.05.2003 tarihindeki kongrede genel başkan seçilmiş ve 29.01.2004 tarihinde genel başkanlıktan ayrılmıştır. Bu tarihten seçim gündemli olarak olağanüstü büyük kongrenin toplandığı 21.11.2004 tarihine kadar Mehmet Recai KUTAN genel başkanlığa vekalet etmiş, bu kongrede Mehmet Recai KUTAN genel başkanlığa seçilmiştir.

(4) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 13.01.2004 Tarihli, SP. 107.2004/35 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*SP rumuzunu kullanarak 22.04.1983 Tarihli, 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 96. Maddesine aykırı hareket ettiği ileri sürülen Saadet Partisi'ne bu aykırılığın giderilmesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 10.02.2004 tarihinde (Esas: 2004/1, Karar: 2004/1) görüşülerek "*10.07.1992 Tarihli, E. 1991/2 (Siyasi Parti - Kapatma), K. 1992/1 Sayılı kararla kapatılan Sosyalist Parti'nin SP rumuzunu kullanarak 22.04.1983 Tarihli, 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 96. Maddesine aykırı hareket eden Saadet Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde bu aykırılığı gidermesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına*" karar verilmiştir. 06.02.2002 tarihinde parti gerekli değişiklikleri yaparak Y.C.B.'ye başvurmuştur.

(5) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 24.11.2004 Tarih, SP.107Hz.2004/02 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*Parti Genel Başkanlığı'nın boşaldığı 29.01.2004 tarihinden itibaren 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 15. Madde'sinin son fıkrasında öngörülen kırk beş günlük süre içerisinde, genel başkan seçimini yapmak üzere büyük Kongresi'ni toplamayan Saadet Partisi'ne, bu aykırılığı gidermesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 20.07.2005 tarihinde (Esas: 2004/3, Karar:2005/3) görüşülerek "*Parti Genel Başkanlığı'nın boşaldığı 29.01.2004 gününden itibaren 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 15. Madde'sinin son fıkrasında öngörülen kırk beş günlük süre içerisinde, genel başkan seçimi için büyük Kongresi'ni toplamayan Saadet Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde bu aykırılığı gidermesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına*" karar verilmiştir.

(6) Partinin "kırmızı zemin üzerine beyaz ay yıldızlı" ambleminin kabul edilmesiyle ilgili olarak Bkz. Y.C.B. 07.06.2004 Tarih, 1626 Sayılı ve *Saadet Partisi* Genel Merkezi 04.06.2004 Tarih, 2004/121 Sayılı belgeler .

	ULUSAL MUHTARİYET PARTİSİ[3]
KURULUŞ TARİHİ	13.08.2001, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Hüseyin ÖZKAN (13.08.2001 - 28.02.2002[2])
Adapazarı, 1950 - Lise - Muhtar - Geyve İlçesi Örencik Köyü Muhtarı - Tüm Muhtarlar Derneği Genel Başkanı

2) Fehmi ÖZTÜRK (28.02.2002[2] -)
Erfelek, 1963 - Orta Öğretim - Muhtar - Küçükçekmece Muhtarlar Derneği Başkanı - İkitelli Mustafa Kemal Mahallesi Muhtarı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi 13.08.2001 Tarih, 462126 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(2) *Ulusal Muhtariyet Partisi*'nin 28.02..2002 tarihinde toplanan Kurucular Kurulu toplantı tutanaklarında ise 13.08.2001 tarihinde göreve başlayan Hüseyin ÖZKAN'ın 28.02.2002 tarihinde görevden alınarak Fehmi ÖZTÜRK'e genel başkanlık görevinin verildiği belirtilmektedir. Bkz. E.G.M. 14.08.2001 Tarih, B.05.1.E.G.M..0.12.04.03 Sayılı belge.

(3) Parti, Tüm Türkiye Muhtarlar Derneği'nin bir siyasi oluşumu şeklinde kurulmuştur. Parti kurucularının tamamı dernek üyesi ve muhtardır. Partinin kuruluşu ile ilgili finansmanın parti genel başkanı Hüseyin ÖZKAN'ın oğluna şans oyunlarından çıkan para ile sağlandığı iddiaları parti kuruluş aşamasında medya gündemine taşındı.

AK PARTİ	ADALET ve KALKINMA PARTİSİ[3]
KURULUŞ TARİHİ	14.08.2001, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Siyasal İslamcı, muhafazakâr demokrat
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	03.11.2002 (%34.3)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	03.11.2002 (363 M.V./550)

GENEL BAŞKANLAR

Recep Tayyip ERDOĞAN (16.8.2001[2] -)
İstanbul, 1954 - Marmara Üni. - Futbolcu - Yönetici - İstanbul Büyükşehir Belediyesi Eski Başkanı - 22. Dönem Siirt M.V. - 59. Hük. Başbakanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 14.08.2001 Tarih, 464538 Sayılı belge.

(2) 16.08.2001 tarihinde toplanan Kurucular Kurulu toplantısında Recep Tayip ERDOĞAN genel başkanlığa seçilmiştir.

(3) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 21.08.2001 Tarih, SP. 112 Hz. 2001/8 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*1) Adalet ve Kalkınma Partisi Kurucu Üyesi ve Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Türk Ceza Kanunu'nun 312/2. Madde'si uyarınca 10 ay hapis cezasına mahkûm olması nedeniyle milletvekili seçilme yeterliliği bulunmadığı ve bu nedenle 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 8. maddesine göre Siyasî Parti Kurucu Üyesi olamayacağından, 104. Madde'si uyarınca davalı Siyasî Parti'ye adı geçenin kurucu üyelikten çıkarılması için ihtar kararı verilmesi; Türkiye'nin ekonomik ve siyasal türlü güçlüklerle karşılaştığı bir dönemde siyasi yaşamda büyük rol oynayabilecek bir Siyasî Partinin genel başkanı olarak görevine devam etmesinin davalı partiye Kanun gereği verilmesi zorunlu süre de dikkate alındığında, kamu düzeni, kamu yararı ve ivedilik gözönünde bulundurularak ileride doğabilecek sakıncaların giderilmesi bakımından Recep Tayyip ERDOĞAN'ın Parti Tüzüğü'nün 77. maddesinde yazılı Genel Başkanlık görev ve yetkilerini kullanmasının önlenmesi için tedbir kararı verilmesi;*

Parti'nin kurucu üyelerinden Ayşe BÖHÜRLER, Ayşenur KURTOĞLU, Habibe GÜNER, Sema RAMAZANOĞLU, Fatma Ünsal BOSTAN ve Serap Yahşi YAŞAR'ın türbanı simge ve dayatma unsuru olarak kullandıkları ve bu halleriyle milletvekili seçilme yeterliliğine sahip bulunmadıklarından kurucu üyelikten çıkarılmaları için davalı partiye ihtar kararı verilmesi" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 09.01.2002 tarihinde (Esas:2001/8 , Karar:2002/9) görüşülerek "*Recep Tayyip ERDOĞAN'ın 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 8. maddesine aykırı olarak Parti'nin kurucu üyesi olduğu anlaşıldığından Adalet ve Kalkınma Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde aykırılığı gidermesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına, oyçokluğuyla, Recep Tayyip ERDOĞAN'ın, Parti Tüzüğü'nün 77. maddesinde yazılı Genel Başkanlık görev ve yetkilerini kullanmasının tedbiren önlenmesine ilişkin istemin reddine, oybirliğiyle, Ayşe BÖHÜRLER, Ayşenur KURTOĞLU, Habibe GÜNER, Sema RAMAZANOĞLU, Fatma Ünsal BOSTAN ve Serap Yahşi YAŞAR'ı Parti'nin kurucu üyeliğinden çıkarmayan davalı Parti'ye ihtar kararı verilmesi isteminin reddine, oybirliğiyle*" karar verilmiştir.

	LİDER TÜRKİYE PARTİSİ[3][4][5][6]
KURULUŞ TARİHİ	30.08.2001, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Mustafa ÖZMAN (28.09.2001[2] -)
Seferihisar, 1957 - Üniversite - İnşaat Mühendisliği

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi 03.09.2001 Tarih, 008833 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi. Parti tarafından dağıtılan bir broşürde ise partinin kuruluşu ve temel politikaları ile ilgili şu ifadelere yer verilmektedir. "*30.08.2001'de Kuvayı Milliye ruhuyla ekonomik kurtuluş savaşını başlattık. Karınca gelecek talan bitecek*".

(2) 28.09.2001 tarihinde toplanan Kurucular Kurulu, Mustafa ÖZMAN'ı genel başkanlığa seçti.

(3) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 03.12.2004 Tarih, SP.110 Hz. 2004/3 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*03.09.2001 tarihinde kurulan ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nda öngörülen süre içerisinde ilk büyük Kongresi'ni yapmayan Lider Türkiye Partisi'ne, aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 20.07.2005 tarihinde görüşülerek "*03.09.2001 tarihinde kurulan ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. Madde'sinin yedinci fıkrasında öngörülen süre içerisinde ilk Büyük Kongresi'ni yapmayan Lider Türkiye Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde bu aykırılığı gidermesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına*" oybirliği ile karar verilmiştir.

(4) 13.02.2002 tarihinde toplanan Kurucular Kurulu tüzüğün 25. maddesinin 1. bendinde değişiklik yapıldı.

(5) Parti programının giriş paragrafının son bendine "*partimizin kullanacağı sloganlar: Uyuyan dev uyanıyor Lider Türkiye geliyor!*" ibaresi ilave edilmiştir. Bkz. Y.C.B. 30.11.2004 Tarih, 2167 Sayılı belge.

(6) *Lider Türkiye Partisi*'nin eski amblemi aşağıdaki şekilde verilmiştir:

	BAĞIMSIZ TÜRKİYE PARTİSİ[5]
KURULUŞ TARİHİ	25.09.2001, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Siyasal islamcı
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	03.11.2002 (%0.5)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Ata SELÇUK (25.09.2001[2] - 31.03.2002[3])
Balıkesir, 1939 - Üniversite - Öğretim Üyesi

2) Ali GEDİK (31.03.2002[2] - 18.08.2002[4])
Gümüşhane, 1946 - Üniversite - Eğitimci

3) Haydar BAŞ (18.08.2002[4] -)
Trabzon, 1947 - Üniversite - Öğretim Üyesi

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 25.09.2001 Tarih, 9783 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve Y.C.B. 26.09.2001 Tarih 578 Sayılı belgeler.

(2) Ata SELÇUK'un partinin genel başkanı seçilmesiyle ilgili olarak Bkz. *Bağımız Türkiye Partisi* Genel Merkezi, 08.10.2001 Tarih, BTP/GM/400/01 - 01 Sayılı belge.

(3) Partinin 31.03.2002 tarihinde yapılan 1. Olağanüstü Büyük Kongresi'nde genel başkanlığa Ali GEDİK seçilmiştir. Bkz. Ankara Valiliği Emniyet Müdürlüğü 19.04.2002 Tarih, B.05.1.E.G.M.4.06.00.12.05.15151-4593-173/02 Sayılı, Y.C.B. 26.04.2002 Tarih, 637 Sayılı, *Bağımız Türkiye Partisi* Genel Merkezi, 10.04.2002 Tarih, BTP/GM/402/02 - 01 Sayılı ve E.G.M. 11.04.2002 Tarih, 186903 Sayılı belgeler.

(4) Haydar BAŞ, 18.08.2002 tarihinde toplanan 3. Olağanüstü Kongre'de geçerli 215 oyun tamamını alarak genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. E.G.M. Toplumsal Olaylar Şube Müdürlüğü 19.08.2002 Tarih, 190802 Sayılı ve Ankara Valiliği Emniyet Md. 02.09.2002 Tarih, B.05.1.E.G.M..4.06.00.12.05.10551 - 14499 - 590/02 Sayılı belgeler.

(5) Parti amblemi Cumhurbaşkanlığı tarafından da kullanılan ve tarihte kurulan Türk devletlerini temsil eden 16 yıldız ve Türkiye Cumhuriyeti'ni temsil eden aydan oluşmaktadır. Bkz. Y.C.B. 21.08.2002 Tarih, 1750 Sayılı belge.

	SOSYAL DEMOKRAT PARTİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	29.11.2001, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyal demokrat
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Nihat DEMİR (29.11.2001 -)
Sivas - 1956 - Kocaeli Meslek Yüksek Okulu - Elektrik Bölümü - Tacir - Armatör

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 29.11.2001 Tarih, 013126 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ile E.G.M. 29.11.2001 Tarih, 913126 Sayılı ve E.G.M. 29.11.2001 Tarih, 651815 Sayılı belgeler.

(2) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 11.06.2002 Tarih, SP.112 Hz. 2002/11 Sayılı başvuru dilekçesi ile *"Tüzüğü'nün 46. Madde'sinin birinci ve 58. Madde'sinin ikinci fıkralarındaki düzenlemeleri, yapılan uyarıya rağmen 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 19. ve 31. maddelerine uygun hale getirmeyen Sosyal Demokrat Parti'ye, aynı Kanun'un 104. Madde'si uyarınca ihtar kararı verilmesi"* istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 25.03.2003 tarihinde (Esas: 2002/5, Karar:2003/4) görüşülerek *"Parti Tüzüğü'nün 46/1. ve 58/2. maddelerindeki düzenlemeleri, yapılan uyarıya rağmen 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 19/4. ve 31. maddelerine uygun hale getirmeyen Sosyal Demokrat Parti'ye, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde bu aykırılığı gidermesi için aynı Kanun'un 104. Madde'si gereğince ihtarda bulunulmasına"* karar verilmiştir.

ÇP	ÇÖZÜM PARTİSİ[1][3][5]
KURULUŞ TARİHİ	25.12.2001, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	14.12.2003[4]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[4]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Nazım KOCAMAN (25.12.2001[2] - 14.12.2003)
Tuzluca, 1965 - Grafiker - Ortaokul

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) *Çözüm Partisi* ilk olarak Uğur KARACA tarafından internet üzerinden sanal olarak örgütlenmeye başlanmış, Nazım KOCAMAN ise internet üzerindeki bu girişimi, Uğur KARACA'dan habersiz olarak yasal zemine taşıyarak partiyi kurmuştur. Niğde'de avukatlık yapmakta olan Uğur KARACA, *Çözüm Partisi*'nin, resmi bir parti kurma amacı taşımaksızın, Türkiye'de kurulacak partilere bir zemin, bir prototip oluşturma-

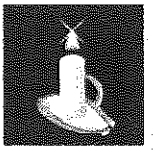
sı amacıyla kurulduğunu belirtmektedir. İnternet üzerinde böyle bir girişime neden ihtiyaç duyulduğu ile ilgili olarak ise KARACA, Türkiye'de partilerin, özellikle de sağ partilerin, bir ön hazırlık olmaksızın, bir vizyon olmaksızın kurulmalarını gerekçe göstermekte; internet üzerinde kurulan *Çözüm Partisi*'nin ise bir prototip partisi olarak bu boşluğu doldurmayı amaçladığını belirtmektedir. KARACA'nın verdiği bilgilere göre *Çözüm Partisi* internet üzerinden 05.03.2001 tarihinde kurulmaya başlanmış; o dönemde kurulan bir çok sağ partiye de *Çözüm Partisi* ilham vermiştir. KARACA'ya göre örneğin, *Adalet ve Kalkınma Partisi*'nin amblemi bile *Çözüm Partisi*'nin yanan mum şeklindeki simgesinden esinlenerek çizilmiştir. Resmi olarak kurulan *Çözüm Partisi* de, KARACA'nın verdiği bilgilere göre, asıl (internet üzerinde kurulan) *Çözüm Partisi*'nden etkilenerek 25.12.2001 tarihinde kurulmuştur. Nitekim parti, Nazım KOCAMAN tarafından kurulduktan sonra da, yine KARACA'nın belirttiğine göre, kendisine partiye üyelik teklif edilmiş fakat KARACA bunu kabul etmemiştir. KOCAMAN tarafından kurulan parti ise bilgisayar simgesini parti amblemi olarak kabul etmiştir.

(2) Nazım KOCAMAN'ın genel başkan seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. Evrak Şube Müdürlüğü 26.12.2001 Tarih, 691304 Sayılı belge.

(3) Hukuken kurulan *Çözüm Partisi*'nin genel felsefesi için Bkz. Nazım KOCAMAN (2000) *Henüz Geç Kalmadık*, İstanbul: Çözüm Baskı.

(4) Parti, 14.12.2003 tarihinde Kurucular Kurulu tarafından feshedilmiştir.

(5) Uğur KARACA tarafından internet üzerinde sanal olarak örgütlenen *Çözüm Partisi*'nin amblemi aşağıdaki şekilde verilmiştir:

	TOPLUMCU DEMOKRATİK PARTİ[2][3]
KURULUŞ TARİHİ	28.01.2002, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	09.12.2003[6]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[6]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Sema PİŞKİNSÜT (28.01.2002 - 30.09.2002[4]), (09.11 2002[5] - 09.12.2003)
İstanbul, 1952 - Hacettepe Üni. - Tıp - Aydın Devlet Hastanesi Eski Başhekimi - 20. ve 21. Dönem Aydın M.V. - TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Eski Başkanı

Birsen GÖKCE (vekalaten) (30.09.2002 - 09.11.2002)[4]

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği, 28.01.2002 Tarih, 00802 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi, E.G.M. Evrak Şube Müdürlüğü 28.01.2002 Tarih, 555 Sayılı, *Toplumcu Demokratik Parti* Genel Merkezi 11.02.2002 Tarih, 2002/7 Sayılı ve Y.C.B 30.01.2002 Tarih, 138 Sayılı belgeler.

(2) Parti, *Demokratik Sol Parti* eski milletvekili Sema PİŞKİNSÜT önderliğinde bir grup akademisyen ve sanatçı tarafından kurulmuştur. 2002 yılında yapılan seçimlere katılım hakkı elde edilemeyince *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* ile seçim ittifakına girmiştir. Bu amaçla TBMM'deki *Toplumcu Demokratik Parti*'nin üç milletvekili, partilerinden ayrılarak *Özgürlük ve Dayanışma Partisi*'ne geçmiş, seçimlerde de bu partinin listesinden seçimlere katılmışlardır.

(3) 03.11.2002 Genel Seçimleri'ne katılma hakkı elde edemeyen parti, 11.09.2002 tarihinde *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* ile seçim ittifakı gerçekleştirmiş ve "*ÖDP ve TDP arasında 3 Kasım 2002 seçimleri için gerçekleştirilen ittifak kapsamında her iki partinin karşılıklı olarak uyacakları koşulları içeren protokol*" başlıklı 10 maddelik bir anlaşma yapmış ve genel başkan Sema PİŞKİNSÜT de dahil olmak üzere kimi üyeler *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* listesinden milletvekili adayı olmuşlardır. *Toplumcu Demokratik Parti* Genel Başkanı Sema PİŞKİNSÜT ve *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* Genel Başkanı Mehmet Ufuk URAS arasında imzalanan bu anlaşmaya göre her iki parti 03.11.2002 Genel Seçimlerine *Sol İttifak* adı altında girecek, Sol İttifak'ın Eş Başkanları ya da Ortak Sözcüleri Sema PİŞKİNSÜT ve Mehmet Ufuk URAS olacak; Sol İttifak her iki partinin ortak iradesine, eşitliğine, birbirlerine olan güvene ve saygıya dayalı olarak gerçekleştirilecek; Sol İttifak'ın milletvekili adayları seçime katılma hakkı olan *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* listesinden gerçekleştirilecek; seçimlerin yapılmaması veya ertelenmesi durumunda *Toplumcu Demokratik Parti* listesinden seçimlere katılan adaylar partilerine geri dönebilecek; Sol İttifak'ın seçim bildirgesi her iki partinin ortak temsilcileri tarafından hazırlanacak ve Eş Başkanlar'ın onayı ile ilan edilecek; seçim propagandaları için *Özgürlük ve Dayanışma Partisi*'ne tanınan konuşma süreleri Sema PİŞKİNSÜT ve Mehmet Ufuk URAS tarafından eşit olarak kullanılacak; seçim çalışmaları sırasında her iki partinin flama ve bayrakları eşit olarak kullanılacak; seçim çalışmalarını yürütecek çalışma gruplarına her iki partiden ortak aday tahsis edilecek; *Özgürlük ve Dayanışma Partisi*'nin aldıkları ve alabilecekleri kararlara ilişkin olarak Sema PİŞKİNSÜT'ün bilgisine başvurulacaktır.

(4) Genel başkan Sema PİŞKİNSÜT'ün 03.11.2002 seçimlerinde *Özgürlük ve Dayanışma Partisi* listesinden milletvekili olması üzerine 30.09.2002 tarihinde parti genel başkan-

lığından istifa etmiş, parti genel başkanlığına vekâleten Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Birsen GÖKÇE getirilmiştir. Bkz. *Toplumcu Demokratik Parti* Genel merkezi 30.02.2002 Tarih 2002/859 Sayılı belge.

(5) 09.11.2002 tarihinde yapılan olağanüstü kurultayda Sema PİŞKİNSÜT yeniden genel başkanlığa seçilmişdir. Bkz. Y.C.B 26.11.2002 Tarih, 2922 Sayılı belge.

(6) *Toplumcu Demokratik Parti*'nin 09.12.2003 tarihinde yapılan kurultayında 2 ret oyuna karşılık 18 kabul oyuyla kapatılmasına karar verilmiştir. Partinin kapanmasıyla ilgili olarak E.G.M. Evrak Şube Müdürlüğü 22.11.2003 Tarih, 607110 Sayılı belge.

	HAK ve ÖZGÜRLÜKLER PARTİSİ[2][3][4]
KURULUŞ TARİHİ	11.02.2002, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi, sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Abdülmelik FIRAT (11.02.2002 -)
Erzurum, 1927 - Tacir - 11. ve 19. Dönem Erzurum M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 11.02.2002 Tarih, B.05.1.E.G.M. 0.12.04.03 Sayılı belge.

(2) *Demokrasi ve Barış Partisi*, 02.03.2002 tarihindeki 3. Olağan Büyük Kongresi'nde *Hak ve Özgürlükler Partisi*'ne katılma kararı almıştır. Parti Kurucular Kurulu aynı gün yaptığı toplantıda (Bkz. *Hak ve Özgürlükler Partisi* Genel Merkezi 05.03.2002 Tarih,

02/01 Sayılı belge) *Demokrasi ve Barış Partisi*'nin katılma kararını kabul etmiştir. Ayrıca Bkz. *Demokrasi ve Barış Partisi* Genel Merkezi 02.03.2002 Tarih, 1701 Sayılı belge. *Hak ve Özgürlükler Partisi*'nin 04.03.2002 tarihinde toplanan Kurucular Kurulu da *Demokrasi ve Barış Partisi* il ve ilçe örgütlerinin *Hak ve Özgürlükler Partisi* il ve ilçe örgütleri olarak görev yapmasına karar verdi. 24.05.2002 tarihinde Y.C.B.'nın partiye yazdığı yazıda *Demokrasi ve Barış Partisi*'nin tüzel kişiliğinin fesih ile sona erdiği dolayısı ile üyeleri ve örgütlerinin doğrudan *Hak ve Özgürlükler Partisi*'ne geçmesinin mümkün olmadığı bildirildi.

(3) 02.03.2002 tarihinde toplanan Kurucular Kurulu parti tüzüğünün 12., 13., 18., 23. maddeleri ile geçici 1. ve 2. maddelerinin değiştirilmesine karar verdi.

(4) Y.C.B. 14.03.2002 Tarih, SP:115.Hz.2002 Sayılı iddianamesinde partinin Anayasa'nın başlangıç kısmı ile 2., 3., 14., 68. maddelerine ve SPK'nin 78/a - b, 80., 81/a - b bentlerine aykırı olduğu ve partinin Anayasa'nın 69/5. fıkrası SPK'nin 100/a ve 101/a maddeleri uyarınca kapatılması istemiyle dava açmış Anayasa Mahkemesi 24.04.2002 Tarih Esas 2002/1 Sayılı kararında parti genel başkanı Abdülmelik FIRAT'ın sözlü savunmasının alınmasına ve partinin savunmasını hazırlayabilmesi için süre verilmesine oybirliğiyle karar verilmiştir Bkz. Y.C.B. 24.04.2002 Tarih, 2002/311 Sayılı belge. Parti genel başkanlığının sözlü savunması 31.10.2002 tarihinde alınmıştır Bkz. Y.C.B. 05.11.2002 Tarih, 2002/739 Sayılı belge. 14.03.2002 tarihinde Y.C.B.'nin Anayasa Mahkemesi'ne gönderdiği yazıda, partinin tüzük ve programının amir hükümlere aykırılığı nedeniyle kapatılması istemiyle dava açıldı. Konu ile ilgili olarak partinin ön savunmasını hazırlaması için iddianamenin partiye tebliğ tarihi olan 28.03.2002 tarihinden itibaren 30 günlük savunma süresinin bitiminden geçerli olmak üzere 45 gün ek süre verildi.

(5) Y.C.B. 27.06.2002 Tarih, SP. 115.Hz.2002 Sayılı *iddianame*sinde kurucu üyelerden olan ve genel başkanlığa seçilen Abdülmelik FIRAT ile Kurucu Üyeler Abdullah DURMUŞ, Ali BEYKÖYLÜ; Fehmi DEMİR, Hasan DAĞTEKİN, Nevzat TEKER, Nurettin BASUT, Salih ÖZÇELİK, Şerif SAYDAM, Hamiyet ÖZOL ve Muzaffer KIZIL'ın Anayasa'nın 76/2 ve Milletvekili Seçim Kanunu'nun 11/1 maddeleri uyarınca Kurucu Üye olmayacaklarından adı geçenlerin kurucu üyelikten çıkarılmaları için partiye ihtar verilmesi istemiyle dava açılmıştır. Dava henüz sonuçlanmamıştır.

	YURT PARTİSİ[4]
KURULUŞ TARİHİ	14.03.2002, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	03.11.2002 (%0.9)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

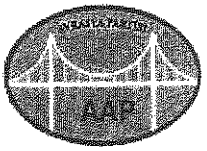
1) Hakan ÖNDER (15.03.2002[2] - 25.08.2002[3])
Çorlu, 1966 - Üniversite - İşletme

2) Saadettin TANTAN (25.08.2002[3] -)
Sapanca, 1941 - Polis Enstitüsü - İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi - Giresun ve Tekirdağ Eski İl Emniyet Müdürü, Emniyet Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu İstanbul Eski Bölge Başkanı - Fatih Eski Belediye Başkanı - İstanbul Güreş İhtisas Kulübü Eski Başkanı - Güreş Federasyonu Eski Başkanı - 21. Dönem İstanbul M.V. - 57. Hük. İçişleri Bakanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 14.03.2002 Tarih, 128680 Sayılı belge.
(2) Parti kurulduktan bir gün sonra, 15.03.2002 tarihinde yapılan Kurucular Kurulu toplantısında Hakan ÖNDER'i genel başkanlığa seçmiştir. Bkz. *Yurt Partisi* Genel Merkezi, 18.03.2002 Tarih, 2002/1 Sayılı belge.
(3) 25.08.2002 tarihinde yapılan 1. Olağanüstü Büyük Kongre'de Saadettin TANTAN genel başkanlığa seçilmiştir.
(4) *Yurt Partisi*'nin eski amblemi:

	AVRASYA PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	09.05.2002, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	14.12.2002[2]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[2]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Hüseyin Hüsnü DOĞAN (09.05.2002 - 14.12.2002)
Malatya, 1944 - Üniversite - İnşaat Müh. - 45., 46. Hük. Tarım ve Orman Bakanı - 45. Hük. Tarım, Orman ve Köyişleri Bakanı - 47. Hük. Devlet Bakanı - 47. Hük. Milli Savunma Bakanı - 53. Hük., Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

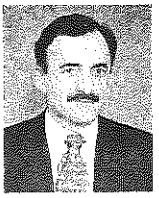
PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşuyla ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 09.05.2002 Tarih, 004211 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve E.G.M. 10.05.2002 Tarih, 102812 Sayılı belge.

(2) Parti Kurucular Kurulu 14.12.2002 tarihinde toplanarak partinin feshedilmesine karar vermiştir. Bkz. *Avrasya Partisi* Genel Merkezi 16.12.1992 Tarih, 00.01.03.00060 Sayılı, E.G.M. 16.12.2002 Tarih, 637303 Sayılı, Ankara Valiliği Defterdarlık Milli Emlak Dairesi Baskanlığı Anıt Emlak Müdürlüğü 17.03.2003 Tarih, B.07.4.DEF.0.06.06/ S.P.TAS/64 - 10046 Sayılı ve Y.C.B. 31.03.2003 Tarih, 843 Sayılı belgeler.

SOSYAL DEMOKRAT HALK PARTİSİ SHP 2002	SOSYAL DEMOKRAT HALK PARTİSİ[2][3]
KURULUŞ TARİHİ	24.05.2002, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyal demokrat
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Murat KARAYALÇIN (24.05.2002 -)
Samsun, 1943 - Ankara Üni. - Köy İşleri Bakanlığı Eski Müşteşar Yardımcısı - Kent - Koop Eski Genel Başkanı - Türkiye Kent Kooperatifleri Merkez Birliği Eski Genel Başkanı - Ankara Büyükşehir Belediye Eski Başkanı - 50. Hük. Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı - 50. Hük.Devlet Bakanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İç İşler Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü. Genel Evrak Servisi Şefliği 24.05.2002 Tarih, 0052 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve E.G.M., 28.05.2002 Tarih, B.05.1.E.G.M..0.12.04.03 Sayılı belge.

(2) Parti, *Cumhuriyet Halk Partisi* ile birleşerek siyasal hayattan çekilen *Sosyal Demokrat Halkçı Parti*'nin siyasi mirasını sahiplenmektedir.

(3) Parti amblemi 25.12.2004 tarihindeki 1.Olağanüstü Kongre'de yapılan tüzük değişikliği ile yenilenmiştir Bkz. *Soysal Demokrat Halk Partisi* Genel Merkezi 14.03.2005 Tarih, 35/2005 Sayılı belge. Partinin eski amblemi aşağıdadır:

GENÇ PARTİ	GENÇ PARTİ[1]
KURULUŞ TARİHİ	10.07.2002, Ankara[2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	02.08.2002[3]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Yeniden Doğuş Partisi ile birleşme[3]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Cem Cengiz UZAN (10.07.2002 - 01.08.2002)
İstanbul, 1960 - İşadamı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) 10.07.2002 tarihinde Cem Cengiz UZAN önderliği'nde *Genç Parti* kurulmuş, partinin kuruluşunu takiben, Başbakan Mustafa Bülent ECEVİT seçimlere gitmeye karar verince, SPK gereğince seçim kararından en az 6 ay önce kurulmamış partilerin seçimlere katılamayacağı hükmü nedeniyle *Genç Parti*'nin seçimlere iştirâk edememesi durumu ortaya çıkmıştır. Bu gelişme üzerine *Genç Parti* lideri Cem Cengiz UZAN, 02.08.2002 tarihinde *Genç Parti* Genel Başkanlığı'ndan ayrılarak *Yeniden Doğuş Partisi*'ne katılmış ve 23.08.2002 tarihinde de partiye Genel Başkan olarak seçilmiştir. Cem Cengiz UZAN önderliğindeki *Yeniden Doğuş Partisi* 23.08.2002 tarihinde aldığı kararla ismini *Genç Parti* olarak değiştirmiştir. Özetle bugün halen faal olan parti hukuki olarak *Genç Parti* olarak ismini değiştiren *Yeniden Doğuş Partisi*'dir. Fesh olunan parti ise 10.07.2002 tarihinde yine Cem Cengiz UZAN tarafından kurulan *Genç Parti*'dir. Bkz. *Genç Parti* Genel Merkezi 02.08.2002 Tarih, 2002 - 0021 Sayılı belge.

(2) *Genç Parti*'nin açılışıyla ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Genel Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Şefliği 10.07.2002 Tarih, 006306 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve E.G.M. 12.07.2002 Tarih, B.05.1.E.G.M..0.12.04.0303 Sayılı belgeler.

(3) 02.08.2002 tarihli Kurucular Kurulu toplantısında alınan karar uyarınca, *Genç Parti*'nin *Yeniden Doğuş Partisi* ile birleşerek kapatılması ve mal varlığını oluşturan taşınır - taşınmaz bütün mallar ve bunlarla ilgili belgelerde ve sözleşmelerdeki haklar, yetkiler ve yükümlülüklerin bütün sonuçları ile *Yeniden Doğuş Partisi*'ne devredilme-

si kararı alınmıştır. *Genç Parti* Genel Merkezi, 02.08.2002 Tarih, 2002 - 0021 Sayılı, *Yeniden Doğuş Partisi* Genel Merkezi, 06.08.2002 Tarih, 2488 - 02/488 Sayılı ve E.G.M. 06.08.2002 Tarih, 401384 Sayılı belgeler.

	CUMHURİYETÇİ DEMOKRASİ PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	19.07.2002, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Yekta Güngör ÖZDEN (19.07.2002 - 14.02.2004[2])
Niksar, 1933 - Ankara Üni. - Hukuk - Hâkim - Öğretim Üyesi - Yazar - Türkiye Milli Gençlik Eski Başkanı - Ankara Barosu Eski Başkanı - Türkiye Barolar Birliği Eski Genel Kurul Başkanı - Türk Hukukçular Birliği Eski Genel Başkanı - Anayasa Mahkemesi Eski Başkanı - ADD Eski Genel Başkanı - Türk Hukuk Kurumu Eski Başkanı

2) Erdoğan BAKKALBAŞI (14.02.2004[2] - 30.07.2005[3])
Konya, 1930 - Ankara Üni. - Hukuk - Avukat - CHP Konya Senatörü (1975; 1980) - Anadolu Kulübü Üyesi

3) Cevdet ANAÇOĞLU[4] (30.07.2005[3] -)
Sinop 1944 - Üniversite, Emekli Yargıç

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ile ilgili olarak E.G.M. 19.07.2002 Tarih, 372301 Sayılı belge.

(2) Yekta Güngör ÖZDEN partinin genel başkanlığından 14.02.2004 tarihinde istifa etmiştir. Erdoğan BAKKALBAŞI aynı gün toplanan Kurucular Kurulu'nda yeni genel başkan seçilinceye kadar vekâleten bu göreve atanmıştır. 29.02.2004 tarihinde de BAKKALBAŞI partinin genel başkanlığına seçilmiştir. Bkz. Y.C.B. 16.03.2004 Tarih, 966 Sayılı ve *Cumhuriyetçi Demokrasi Partisi* Genel Yazmanlığı 10.03.2004 Tarih, 2004/Gen.Yazm/646 Sayılı belgeler.

(3) Erdoğan BAKKALBAŞI 30.07.2005 tarihinde genel başkanlıktan istifa etmiş, genel başkan vekili olarak Cevdet ANAÇOĞLU seçilmiştir. Bkz. Y.C.B. 10.08.2005 Tarih, 940 Sayılı belge ayrıca Bkz. Y.C.B. 26.08.2005 Tarih, 989 Sayılı belge.

(4) Partinin 25.09.2005 tarihindeki olağanüstü kurultayında Cevdet ANAÇOĞLU genel başkanlığa seçilmiştir. Bkz. Y.C.B. 31.10.2005 Tarih, 1162 Sayılı belge.

YeniTürkiye	YENİ TÜRKİYE PARTİSİ(2)
KURULUŞ TARİHİ	22.07.2002, Ankara(1)
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	24.10.2004(3)
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	*Cumhuriyet Halk Partisi* ile birleşme(3)
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyal demokrat
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	03.11.2002 (%1.2)
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

İsmail Cem İPEKÇİ (22.07.2002 - 24.10.2004)
İstanbul, 1940 - Lozan Üni. - Hukuk - Gazeteci - Yazar - TGS İstanbul Eski Şube Başkanı - TRT Eski Genel Müdürü - EBU Yönetim Kurulu Üyesi - European Institute For The Media Danışma Kurulu Üyesi - 18., 19. Dönem İstanbul, 20. Dönem Kayseri M.V. - 50. Hük. Kültür Bakanı - 55., 56., 57. Hük. Dışişleri Bakanı – Ö.T.: 24.01.2007

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşla İlgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı E.G.M. Evrak Şube Müdürlüğü 22.07.2002 374803 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve E.G.M. 22.07.2002 Tarih, B.05.1.E.G.M.0.12.04.03 Sayılı belge.

(2) Parti kurulduğunda parti amblemi, insanı esas alan, çocuğuna Türkiye'nin geleceğini işaret eden baba figürüdür. 01.08.2002 tarihinde toplanan Kurucular Kurulu parti amblemini iki yeşil yapraklı kırmızı gül olarak değiştirmiştir. 25.08.2002 tarihinde toplanan Kurucular Kurulu ise partinin ambleminin kürenini içini doldurmuş yıldızlardan oluşan yıldızların güneşi olmasına karar vermiştir. Konu ile ilgili olarak Bkz. *Yeni Türkiye Partisi* 26.082002 Tarih, GEN/18 Sayılı ve Y.C.B. 26.08.2002 Tarih, 1773 Sayılı belgeler.

(3) *Yeni Türkiye Partisi* Olağanüstü Büyük Kongeresi'nde 24.10.2004 tarihinde yapılan gizli oylamada 315 delege oy kullanmış, 1 boş 2 geçersiz 9 ret oya karşı 303 evet oyuyla *Yeni Türkiye Partisi*'nin *Cumhuriyet Halk Partisi* ile birleşmesine karar verilmiştir. Konuyla ilgili olarak Bkz. E.G.M. Evrak Şube Müdürlüğü 05.11.2004 Tarih, 397925 Sayılı E.G.M. 03.12.2004 Tarih, D.05.1.E.G.M.. 0.12.04.03/4048 - 6545 - 214378 Sayılı E.G.M. Evrak Şube Müdürlüğü 27.10.2004 Tarih, 387886 Sayılı ve Y.C.B. 05.11.2004 Tarih, 2111 Sayılı belgeler.

BCP	BAĞIMSIZ CUMHURİYET PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	24.07.2002, Ankara(1)
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Cumhuriyetçi, merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Osman Mümtaz SOYSAL (24.07.2002(2) -)
Zonguldak, 1929 - Ankara Üni. - Öğretim Üyesi - Kurucu Meclis Cumhuriyet Halk Partisi Temsilcisi - 19. Dönem Ankara M.V. - 50. Hük. Dışişleri Bakanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servişi Şefliği 24.07.2002 Tarih, 006718 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve E.G.M. 25.07.2002 Tarih, B.05.1.E.G.M..0.12.04.03 Sayılı belgeler.

(2) Parti, genel başkanını seçmek amacıyla Genel Başkan Adaylığı Seçimi düzenlemiş, 14.06.2003 tarihinde toplanan Kurucular Kurulu Toplantısı'nda parti tüzüğünün 22. Maddesi "*Genel Başkan, bütün üyelerin katıldığı önseçimi kazanan aday ile Büyük Kurultay'ın üye sayısının beşte biri tarafından aday gösterilenler arasından üye tamsayısının salt çoğunluğuyla gizli oylama ile seçilir. İlk oylamada sonuç alınamazsa, üçüncü oylamada en çok oyu alan genel başkan olur.*" şeklinde değiştirilmiş, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'da bu değişikliği ve parti genel başkanı seçilmesi için uygulanması planlanan prosedürü Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı bulmamıştır. Parti, söz konusu usule uygun olarak genel başkan adaylarının seçimine refekat etmesi amacıyla Yüksek Seçim Kuruluna başvurmuş (*Bağımsız Cumhuriyet Partisi* Genel Merkezi 23.06.2003 Tarih, 2003/245 Sayılı belge) ve kurul bu seçimin yargı gözetiminde yapılmasının mümkün olmadığını belirtmiştir. Osman Mümtaz SOYSAL 24.07.2002 tarihinde yapılan Kurucular Kurulu toplantısında genel başkanlığa seçilmiştir.

	YENİ YÜZLER PARTİSİ[2][4][5]
KURULUŞ TARİHİ	07.08.2002, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	31.10.2002[6]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih[6]
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Münci İNCİ (07.08.2002 - 03.10.2002)[3],
Siirt, 1940 İstanbul Üni. - Hukuk - Avukat - Yapı Kredi Bankası, Ziraat Bankası, TRT, Kanal 6, Kanal D ve ATV Hukuki Danışmanı ve Avukatı - Kanal 6 Televizyonu Kurucusu, Yöneticisi - İntermedya Dergi Grubu Sahibi - İmedya Yönetim Kurul Başkanı

2) Erhan EKER (07.10.2002[3] - 12.11.2002)

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 08.08.2002 Tarih, 406147 Sayılı, İçişleri Bakanlığı İdari ve Mali İşler Daire Bakanlığı Genel Evrak Şube Müdürlüğü 07.08.2002 Tarih, 007258 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ve Y.C.B 09.08 2002 Tarih, 169150 Sayılı belge.

(2) Y.C.B. 04.11.2002 Tarih, SP.123.MUH.2002/725 Sayılı belgede 2820 Sayılı SPK'nin 102. maddesi uyarınca Siyasi Partiler Sicil Bürosu kayıtları esas alınarak parti tüzüğünde yapılan inceleme sonucunda partiye şu şekilde bir bildirimde bulunulmuştur: "*Tüzüğün 1. maddesinde parti adı düzenlenirken Yeni Yüzler Hareketi ibaresinin onaysız ve paralsız bir şekilde Yeni Yüzler Partisi şeklinde değiştirildiği, keza 45. maddesinde parti adı ifade edilirken Radikal Değişim Projesi Partisi ifadesinin kullanıldığı, İçişleri Bakanlığı'na verilen ve Bakanlık kayıtlarında 08.08.2002 Tarih, 406/47 Sayısını alan, kurucuların imzasını da içeren, kuruluş bildirgesinde (ve hatta kurucularca imzalan beyannamalerde) ise Yeni Yüzler adının kullanıldığı görülmüştür. 2820 Sayılı kanunun 8. maddesi uyarınca kurulmaları ila birlikte tüzel kişilik kazanan her bir parti hakkında, anılan kanunun 10. maddesi uyarınca Başsavcılığımızca sicil dosyası oluşturulmakta ve bu sicile kayıtlı olan partilerin isimleri de 2820 Sayılı kanunun 96. maddesinde ifade edilen korumalardan faydalanmaktadır.... Bu nedenle partiyi ifade eden adın ne olduğunun tereddütüz ve açık düzenlemesi gerekmektedir. Kaldı ki Radikal Değişim Projesi isminde sicil kayıtlarında mevcut bir parti de bulunmaktadır. Siyasi Partiler Sicili yönünden kuruluş bildirgesi ve parti tüzüğü arasında ve ayrıca parti tüzüğünün ise kendi içinde mevcut çelişkilerinin giderilmesi*".

(3) Partinin genel başkanlığına Kurucular Kurulu tarafından Münci İNCİ atanmıştır. İNCİ de 03.10.2002 tarihinde bu görevinden istifa etmiştir.

(4) *Yeni Yüzler Partisi* Kurucular Kurulu, 07.10.2002 günü toplanmış ve 03.10.2002 günü istifa eden Münci İNCİ'NİN yerine, Erhan EKER'in vekelat etmesine daha sonrada 45 gün içerisinde Kurucular Kurulu'nun *Yeni Yüzler Partisi*'nin yeni genel başkanını seçmek üzere toplantıya davet edilmesine karar vermiştir. Bkz. *Yeni Yüzler Partisi* Karar Defteri 12.11.2002 Tarih, 3 Nolu Karar. Y.C.B. arşivinde parti ile ilgili dosyaya eklenen notta Münci İNCİ'nin istifa tarihinin parti karar defterinde 07.10.2002 olduğu belirtilmesine karşın kayıtlara 07.11.2002 olarak geçirildiği notu bulunmaktadır.

(5) Partinin amblemi, "mavi zemin üzerinde günebakan"dır. Anlamı , yüzünü güneşe dönen insanların pozitif enerjiye yöneltme, özgür düşünen bireylerin sağ, sol, merkez vb siyasi görüş ve inanç ayrımı yapmadan üretime yöneltmek, bilimsel, açık, yenilikçi, interaktif düşüncelere, eyleme özendirmektir. Y.C.B. 19.11.2002 Tarih, SP.123 Muh.2002/799 Sayılı ve E.G.M. 04.12.2002 Tarih, 243244 Sayılı belgeler. Parti amblemine arşivlerde rastlanamamıştır.

(6) Parti Kurucular Kurulu, 31.10.2002 günü partinin feshine karar vermiştir. Bkz. Y.C.B. 03.03.2003 Tarih, 630 Sayılı belge.

	SOSYALİST DEMOKRASİ PARTİSİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	28.08.2002, Ankara[1]
KAPANİŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANİŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Akın BİRDAL (17.11.2002[3] - 23.05.2004[4])
Niğde, 1948 - 1966-1970 Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi - 1974-1977 Ziraat Mühendisleri Birliği'nde yönetici - 1977 tarım kooperatiflerinde yönetici - Halkevleri merkez yürütme kurulu üyesi - 1986 İHD kurucusu - 86-92 İHD genel sekreteri - 1992 İHD genel başkanı - Türkiye İnsan Hakları Vakfı ve ÖDP kurucusu

2) Filiz KOÇALİ (23.05.2004[4] -)
İstanbul, 1958 - Üniversite - Gazeteci - İnsan Hakları Derneği İstanbul İl Başkanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı İdari ve Mali İşler Daire Bakanlığı Genel Evrak Şube Müdürlüğü 28.08.2002 Tarih, 008398 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(2) Parti, 2002 yılında *Özgürlük ve Dayanışma Partisi*'nden ayrılan Akın BİRDAL, Mihri BELLİ, Eren KESKİN, Veysi SARIÖZEN, İlhami ARAS, M. Kemal KARAOĞLU, Attila KAYA, Sungur SAVRAN ve Filiz KOÇALİ'nin de aralarında bulunduğu kişiler tarafından kurulmuştur.

(3) Akın BİRDAL 17.11.2002 Tarihindeki Kurucular Kurulu toplantısında oy birliği ile genel başkan seçilmiştir.

(4) Akın BİRDAL'ın Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu İkinci Başkanlığına seçilmesi nedeniyle genel başkanlık görevinden ayrılması üzerine Filiz KOÇALİ partinin, 23.05.2004 tarihinde toplanan 1. Olağanüstü Büyük Kongresi'nde 15 geçerli oyun tamamını alarak genel başkan seçilmiştir Bkz. E.G.M. 9.06.2004 Tarih 208586 Sayılı belge.

	SON ÇAĞRI PARTİSİ(2)(4)
KURULUŞ TARİHİ	29.08.2002(1), Ankara (Antalya(2))
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal(3)
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal(3)
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Çetin SAKAOĞLU (29.08.2002 -)
İstanbul, 1958 - Ortaokul - Gazeteci

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 25.09.2002 Tarih, B.05..1.E.G.M. 0.12.04.03 Sayılı belge.

(2) Parti genel merkezi, resmi evrakta Ankara olarak gösterilmesine karşın E.G.M. 19.09.2002 Tarih, B.05.1.E.G.M..4.06.00.12.05.15151-689/02 Sayılı belgede partinin gerçek (fiili) genel merkezinin Antalya olduğu belirtilmektedir.

(3) *Son Çağrı Partisi*'nin genel başkanı Çetin SAKAOĞLU partinin feshedildiğini belirtmiş olmasına karşın, fesih ile ilgili belgeleri ilgili kurumlara bildirmemiş Y.C.B. tara-

fından partinin dağılma halinin tespit edilmesi nedeniyle dava açılmış fakat bu konuda henüz karar varılmamıştır.

(4) *Son Çağrı Partisi*nin kullandığı bir diğer amblem:

SAĞDUYU PARTİSİ	SAĞDUYU PARTİSİ[1][4][5]
KURULUŞ TARİHİ	04.09.2002, Ankara[1][2]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal[6]
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal[6]
SİYASAL EĞİLİMİ	Siyasal İslamcı
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Mehmet Yücel AĞARGÜN (09.04.2002[2] -)
Kahramanmaraş, 1965 - Üniversite - Tıp - Doktor - Öğretim Üyesi

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Parti, İskender Paşa Dergâhı ve onun lideri Muharrem Nurettin COŞAN tarafından kurdurtulmuştur.

(2) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M., 04.09.2002 Tarih, 456227 Sayılı ve E.G.M. 06.09.2002 Tarih, B.05.1.E.G.M..0.12.04.03 Sayılı belgeler.

(3) 04.04.2002 tarihinde kuruluş bildirgesi E.G.M.'ne sunulan partinin kuruluş işlemleri 19.09.2002'de tamamlanmış ve Kurucular Kurulu Mehmet Yücel AĞARGÜN'ü genel

başkanlığa seçmiştir Bkz. E.G.M., 03.10.2002 Tarih, 514878 Sayılı ve *Sağduyu Partisi* Genel Merkezi 30.09.2002 Tarih, Gn.Mrz.06 - 2002/09 - 002 Sayılı belgeler.

(4) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 21.04.2005 Tarih, SP.126 Hz. 2005/1 Sayılı başvuru dilekçesi ile "*2002 yılı kesin hesabına ilişkin olarak, 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 74. Madde'sinin ikinci fıkrası gereğince verilmesi gereken bilgi ve belgeleri, Anayasa Mahkemesi'ne ve bilgi için de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermeyen Sağduyu Partisi'ne, Siyasî Partiler Kanunu'nun 104. Madde'si uyarınca ihtar verilmesi*" istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi tarafından 20.07.2005 tarihinde (Esas:2005/1 , Karar:2005/2) görüşülerek "*2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 74. Madde'sinin ikinci fıkrası gereğince verilmesi gereken bilgi ve belgeleri, Anayasa Mahkemesine ve bilgi için de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na vermeyen Sağduyu Partisi'ne, kararın tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde bu aykırılığı gidermesi için aynı Kanun'un 104. Maddesi gereğince ihtarda bulunulmasına*" oy birliği ile karar vermiştir.

(5) *Sağduyu Partisi* kuruluşu sırasında tüzükte "*yuvarlak sarı zemin üzerine, siyah renkle çizilmiş gülen yüzü çağrıştıran şekil*" olarak tanımlanan amblemi ibraz etmemiş, bunun üzerine Y.C.B. tarafından uyarılmıştır. Bkz. Y.C.B. 05.03.2003 Tarih, SP126.2003 /199 Sayılı belge. Parti 01.04.2003 tarihinde anılan amblemi ibraz etmiştir. Bkz. *Sağduyu Partisi* Genel Merkezi 01.04.2003 Tarih, Gn.Mrz.06 - 2003/03 - 12 Sayılı belge.

(6) Anayasa mahkemesi partinin dağılması hakkında hala bir karar almadığı için parti faal gözükmektedir.

	ÖZGÜR TOPLUM PARTİSİ[2][3]
KURULUŞ TARİHİ	06.06.2003[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Ahmet Turan DEMİR (06.06.2003 -)
Süleymaniye, 1949 - Yüksekokul

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. 17.06.2003 Tarih, 351565 Sayılı belge.
(2) Partinin kısa adı *Özgür Parti*'dir.
(3) 13.03.2003 tarihinde kapatılan *Halkın Demokrasi Partisi*'nin önde gelen isimleri tarafından hayata geçirilen parti, çoğulculuk anlayışı ve Atatürk'ün Türk - Kürt ilişkilerine yönelik tutum ve politikalarından hareket eden bir yaklaşımla Kürt sorununu ele almayı hedeflemektedir.

	AYYILDIZ PARTİSİ[3][4] (CUMHURİYETÇİ DEMOKRAT TÜRKİYE PARTİSİ)
KURULUŞ TARİHİ	03.09.2003[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Serap GÜLHAN[2] (03.09.2003 -)
Sivas 1965 - Yüksekokul - Öğretmen

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı İdari ve Mali İşler Daire Bakanlığı Genel Evrak Şube Müdürlüğü 03.09.2003 Tarih, 009658 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.
(2) Partinin 1. Olağan Büyük Kongresi 25.02.2006 tarihinde Ankara'da toplanmış, kongrede Kurucu Genel Başkan Serap GÜLHAN 6 oyla genel başkan seçilmiştir. Bkz. Çankaya 4. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 28.01.2006 Tarih, 7 Sayılı belge.

(3) Parti 29.04.2006 tarihinde gerçekleştirilen Olağanüstü Kongresi'nde isim ve amblemini değiştirerek *Ayyıldız Partisi* adını almıştır. Bkz. Y.C.B. 04.05.2006 Tarih, 320 Sayılı belge.

(4) Partinin daha önce kullandığı amblemi şu şekildedir:

	EMEKÇİ HAREKET PARTİSİ[2]
KURULUŞ TARİHİ	05.01.2004[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Kurtuluş YELKEN[3] (05.01.2004 - 18.02.2004)

2) Hakan ÖZTÜRK[4] (18.02.2004[3] -)

Elazığ, 1969 - Üniversite - Bilgisayar Programcısı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı Genel Evrak Şube Müdürlüğü 05.01.2004 Tarih, 000083 Sayılı Dilekçe Kayıt

Fişi, E.G.M. 07.01.2004 Tarih, B.05.1.E.G.M..0.12.0.4.03/57 - 58 - 13.591 Sayılı ve Y.C.B. 06.01.2004 Tarih, 57 Sayılı belgeler.

(2) Parti, 2002 yılında *Özgürlük ve Dayanışma Partisi*'ndan ayrılan bir grup tarafından kurulmuştur.

(3) E.G.M. kayıtlarına göre ilk genel başkanı Hakan ÖZTÜRK görünmesine karşın. E.G.M. ve Y.C.B. arşivlerinde Hakan ÖZTÜRK'ün genel başkan seçildiği tarihe kadar Kurtuluş YELKEN'in parti ile ilgili tüm evrakı imzaladığı görülmüştür. Buradan hareketle Kurtuluş YELKEN kurucu genel başkan olarak anılmıştır.

(4) Hakan ÖZTÜRK'ün genel başkan seçilmesi ile ilgili olarak Bkz. *Emekçi Hareket Partisi* Genel Merkezi 18.02.2004 Tarih, 2004/4 Sayılı belge.

	TÜRKİYE PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	23.02.2004, Ankara(1)
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	26.03.2006(2)
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Fesih(2)
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Hasan Tekin ENEREM (23.02.2004 - 26.03.2006)
Muş 1961 - Üniversite - İnşaat Müh. - 20. Dön. İstanbul M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kurulşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı İdari ve Mali İşler Daire Bakanlığı Genel Evrak Şube Müdürlüğü 23.02.2004 Tarih, 001782 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi, E.G.M. 24.02.2004 Tarih, 69451 Sayılı E.G.M. 25.02.2004 Tarih, B.05.1.E.G.M. 0.12.04.03/2005 - 990 - 5019 Sayılı ve Y.C.B. 26.02.2004 Tarih, 1125 Sayılı belgeler.

(2) *Türkiye Partisi* 26.03.2006 tarihinde toplanan Kurucular Kurulu Kararı ile kapatılmıştır. Bkz. Y.C.B. 05.04.2006 Tarih, SP-2006/165 Sayılı ve *Türkiye Partisi* 28.03.2006 Tarih, 10-06-002 Sayılı belgeler.

	MİLLİ DEMOKRAT HALKIN PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	15.04.2004, Ankara(1)
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ(2)
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Yusuf ERİKEL (15.04.2004 -)
Yozgat, 1970 - Marmara Üni. - Hukuk - Avukat

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı Evrak İşleri Müdürlüğü Genel Evrak Servisi Müdürlüğü 15.04.2004 Tarih, 003332 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(2) Parti genel başkanının ifadesi ile parti ne sağda ne de solda yer almaktadır. Parti, Hz. Ali'nin cesaretini, Hz. Ömer'in adaletini, Mustafa Kemal'in ilkelerini rehber almaktadır.

	BİZİM PARTİ
KURULUŞ TARİHİ	02.08.2004[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Ahmet YILMAZ (02.08.2004 -)
Trabzon, 1946 - Lise - Tacir

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. Y.C.B. 01.02.2005 Tarih, 11 Sayılı ve Y.C.B. 04.08.2004 Tarih, 1804 Sayılı belgeler.

	HALKIN YÜKSELİŞİ PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	16.02.2005[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

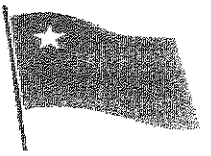

Yaşar Nuri ÖZTÜRK[2] **(16.02.2005 -)**
Sürmene, 1945 - Üniversite - Hukuk, İlahiyat - Öğretim Üyesi, Avukat - Yazar - International Institute for the Study of Death ve International Middle East Alliance Danışma Kurulu Üyesi - 22. Dönem İstanbul M.V.

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İç İşleri bakanlığı İdari İşler Daire Başkanlığı Genel Evrak Şube Müdürlüğü 16.02.2005 Tarih, 001822 Sayılı ve E.G.M. 16.02.2005 Tarih 55743 Sayılı belgeler.

(2) Partinin 09.07.2005 tarihinde yapılan genel başkanlık seçimlerinde Kurucu Genel Başkan Yaşar Nuri ÖZTÜRK 1.tur oylama sonucunda 354 oy alarak genel başkan seçilmiştir. Bkz. Çankaya 2. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı 12.07.2005 Tarih, 98 Sayılı belge.

	HALKIN KURTULUŞ PARTİSİ[2][3][4]
KURULUŞ TARİHİ	15.06.2005[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Sosyalist[3]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Nurullah ANKUT (15.06.2005 -)
Konya, 1946 - Üniversite - Öğretmen

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı İdari ve Mali, İşler Daire Başkanlığı Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 15.06.2005 Tarih, 008125 Sayılı belge.

(2) Parti tüzüğüne göre partinin kısa adı *Kurtuluş Partisi*'dir.

(3) Parti, programında Hikmet KIVILCIMLI'nın doktrinlerinin takipçisi olduğunu belirtmektedir.

(4) Parti, 15 - 16 Haziran 1970'te, dönemin hükümetinin Sendikalar Kanunu'nda yapmak istediği değişikliklere karşı başlatılan ve yaklaşık 150 bin kişinin katıldığı kitle eylemlerinin yıl dönümünde kurulmuştur.

	DEMOKRATİK TOPLUM PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	09.11.2005, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi, sol
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Ahmet TÜRK[2] (Eşbaşkan) (09.11.2005 - 25.06.2006) (25.06.2006[2] -)
Mardin, 1942 - Lise - 15., 16., 18., 19. Dönem Mardin M.V.

1) Aysel TUĞLUK[2] (Eşbaşkan) (09.11.2005 - 25.06.2006[2])
Elazığ, 1965 - Üniversite - Hukuk - Avukat

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı İdari ve Mali, İşler Daire Başkanlığı Gelen Evrak Şubesi Müdürlüğü 09.11.2005 Tarih, 013687 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi.

(2) Ahmet TÜRK ve Aysel TUĞLUK partinin eşbaşkanı olarak görev yapmaktadırlar. Aysel TUĞLUK'un eşbaşkanlık görevi 25.06.2006 tarihinde yapılan 1. Olağan Kongre'de sona ermiştir. Aynı kongrede Ahmet TÜRK 701 delegenin 686'sının oyunu alarak genel başkanlığa seçilmiştir.

	ÇAĞDAŞ TÜRKİYE PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	24.02.2006, Ankara[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sol[3]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

1) Metin BOZKURT (24.02.2006 - 17.04.2006[2])
Zonguldak, 1949 - Harp Akademisi - Emekli Albay

2) Hasan Ataman YILDIRIM (17.04.2006[2] -)
İstanbul, 1950 - Üniversite - Bilgisayar mühendisi

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. İçişleri Bakanlığı İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı 24.02.2006 Tarih, 001916 Sayılı Dilekçe Kayıt Fişi ile E.G.M. 06.03.2006 Tarih, B.05.1.E.G.M..0.12.04.03/423 - 1148/44330 Sayılı ve Y.C.B.07.03.2006 Tarih 146 Sayılı belgeler.

(2) 17.04.2006 tarhinde yapılan 1. Olağanüstü Kurultay'da 26 kurucu üyenin 19 oyunu alan Hasan Ataman YILDIRIM genel başkan olarak seçilmiştir. Bkz. *Çağdaş Türkiye Partisi* Genel Merkezi 27.04.2006 Tarih, 12 Sayılı ve Y.C.B. 03.05.2006 Tarih, 301 Sayılı belgeler.

(3) Parti programında, *Çağdaş Türkiye Partisi "İnsan haklarına ve hukukun üstünlüğüne inanan; laiklik ilkesinin vazgeçilmezliğini, katılımcı demokrasiyi, özgürlük, eşitlik,*

adalet ve çağdaşlık ile çağdaş bilimsel düşünceyi ve sürekli değişimciliği ilke edinen; toplumun sosyal ekonomik ve kültürel kalkınmasına öncelik tanıyan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası , siyasi partiler yasası ve diğer yasaların hükümleri doğrultusunda faaliyette bulunan siyasi bir kuruluş" olarak tanımlanmaktadır. Partinin ideolojisi ile ilgili olarak da şu bilgilere yer verilmektedir: "*Yurt içinde ve dışında yaşayan tüm vatandaşlarımızın, görüşleri ne olursa olsun, bütün demokratik ve Laik Dünya görüşleri ile uyuşan, yani çoğulcu rejime uygun olan bir ulusal modernleşme ideolojisidir.*"

	MÜDAFAA - İ HUKUK HAREKETİ PARTİSİ[2][3][4]
KURULUŞ TARİHİ	24.04.2006[1]
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Milliyetçi sol[5]
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Kadir KARTAL (24.04.2006[6] -)
Erzincan, 1954 - Üniversite - Hukuk - Hâkim

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Partinin kuruluşu ile ilgili olarak Bkz. E.G.M. İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı Genel Evrak Şube Müdürlüğü 24.06.2006 Tarih, 003986 Sayılı ve Y.C.B. 27.04.2006 Tarih, 295 Sayılı belgeler.

(2) Parti, Zekai ÖKTE'nin başkanlığını yapmakta olduğu Yeniden Müdafaa - i Hukuk Hareketi Derneği'nin partileşmesi sonucu siyasal hayata katılmıştır.

(3) *Müdafaa-i Hukuk Hareketi Vakfı* Adına Vakıf genel başkan yardımcısı Mahmut YILBAŞ'ın İçişleri Bakanlığı'na yazdığı yazıda, Müdafaa-i Hukuk adında bir parti ku-

rulmakta olmasının yasal olmadığını, çünkü "müdafaa-i hukuk" isminin patent hakkının vakfa ait olduğunu belirtmektedir. Vakıfın, İçişleri Bakanlığı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderdiği dosyaya eklediği belgelerden "müdafa-i hukuk" isminin 2005/50899 başvuru numarası ile kayıt edilmiş olduğu Türk Patent Entitüsü'nün 23.11.2005 Tarih, B.14.1.TPE.0.07.02.01 - 2005/50899 Sayılı yazısından da anlaşılmaktadır. Vakıf'ın İçişleri ve Yargıtay'a söz konusu bu dosyayı (Müdafaa-i Hukuk Vakfı 19.12.2005 Tarih 2005/117 - 125 Sayılı belge) gönderdiği tarih *Müdafaa-i Hukuk Hareketi Partisi*'nin kuruluş tarihinden önceki bir tarihe rastgeldiğinden (24.04.2006) İçişleri Bakanlığı bu yazıya "kayıtlarımızda bu ad altında bir parti bulunmamaktadır" şeklinde cevap vermiştir. (E.G.M. 10.03.2006 Tarih, B.05.1.E.G.M. 12.04.03/299 - 1276/48220 Sayılı belge)

(4) Parti, Atatürk'ün Gençliğe Hitabe'sini parti andı olarak kabul etmektedir. Parti, temsilcisi oldukları siyasal hareketin 11 Kasım 1938 tarihine, Atatürk'ün ölümünün hemen sonrasına kadar dayandığını belirtmektedir.

(5) Parti ulusalcı sol çizgidedir ve emekli generallerin partisi olarak anılmaktadır.

(6) Kadir KARTAL partinin Kurucular Kurulu başkanıdır.

	GÜÇLÜ TÜRKİYE PARTİSİ
KURULUŞ TARİHİ	02.10.2006
KAPANIŞ/FESİH TARİHİ	Faal
KAPANIŞ/FESİH NEDENİ	Faal
SİYASAL EĞİLİMİ	Merkez sağ
KATILDIĞI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ VE OY ORANLARI	Hiçbir M.V. genel seçimine katılmamıştır.
TBMM'DE TEMSİL *(TOP. M.V./KAZANDIĞI M.V.)*	M.V. seçimleri sonuçlarına göre TBMM'de temsil edilmemiştir.

GENEL BAŞKANLAR

Tuna BEKLEVİÇ (02.10.2006)
İstanbul,1978 Üniversite, İktisat, İktisatçı, Anadolu Genç Liderleri Derneği Başkanı

PARTİ İLE İLGİLİ NOTLAR

(1) Anadolu'nun Genç Liderleri Derneği'nin partileşmesi ile kurulmuştur. Partinin amblemi de derneğin amblemi ile aynıdır. Tuna BEKLEVİÇ derneğinde yöneticisidir.

(2) Partinin siyasal duruşu, amacı ve ilkeleri Ortak Gelecek Sözleşmesi metninde yer almaktadır. Parti *"Türkiye toplumunu meydana getiren tüm yurttaşlarımız ile Türkiye'yi, insan odaklı, demokratik, sosyal bir hukuk devleti olarak dönüştürmeyi, Dünya devletlerinin özgürlükçü demokrasi, adil bölüşüm ve sürdürülebilir barış arayışlarına bütünleştirici katkı sağlayacak seviyeye taşımayı ve ülkemizi uluslararası camianın saygın bir üyesi yapmayı"* amaçlamaktadır.

E. Kuruluş Tarihlerine Göre Cumhuriyet Dönemi Siyasi Partileri

HALK FIRKASI (PARTİSİ) (11.09.1923) 45
CUMHURİYET HALK PARTİSİ (11.09.1923) 45
TERAKKİPERVER CUMHURİYET FIRKASI 51
SERBEST CUMHURİYET FIRKASI 52
AHALİ CUMHURİYET FIRKASI 54
MİLLİ KALKINMA PARTİSİ 55
DEMOKRAT PARTİ (07.01.1946) 56
SOSYAL ADALET PARTİSİ 62
LİBERAL DEMOKRAT PARTİ (11.03.1946) 64
ÇİFTÇİ VE KÖYLÜ PARTİSİ 65
TÜRK SOSYAL DEMOKRAT PARTİSİ 66
TÜRKİYE SOSYALİST PARTİSİ 68
TÜRKİYE SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ (24.05.1946) 69
TÜRKİYE İŞÇİ VE ÇİFTÇİ PARTİSİ (24.05.1946) 70
TÜRKİYE SOSYALİST EMEKÇİ VE KÖYLÜ PARTİSİ 73
ERGENEKON KÖYLÜ VE İŞÇİ PARTİSİ 74
YALNIZ VATAN İÇİN PARTİSİ 75
ARITMA KORUMA PARTİSİ 76
İSLAM KORUMA PARTİSİ 77
YURT GÖREV PARTİSİ 78
İDEALİST PARTİSİ 79
TÜRK MUHAFAZAKÂR PARTİSİ 80
SERBEST DEMOKRAT PARTİ 81
TÜRKİYE YÜKSELME PARTİSİ 82
ULUSAL KALKINMA PARTİSİ 82
MİLLET PARTİSİ (20.07.1948) 83
ÖZ DEMOKRATLAR PARTİSİ 87
MÜSTAKİL TÜRK SOSYALİST PARTİSİ 88

TOPRAK, EMLAK VE SERBEST TEŞEBBÜS PARTİSİ 89
MÜSTAKİLLER BİRLİĞİ 90
İLERLEME VE KORUMA PARTİSİ 91
LİBERAL KÖYLÜ PARTİSİ 92
İŞÇİ PARTİSİ (26.09.1950) 93
DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİ (26.09.1950) 93
ÇALIŞMA PARTİSİV (19.09.1950) 94
GÜDEN PARTİSİ 95
İSLAM DEMORAT PARTİSİ 96
TÜRKİYE KÖYLÜ PARTİSİ 97
RADİKAL HÜRRİYET PARTİSİ 99
MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ (09.02.1954) 100
CUMHURİYETÇİ KÖYLÜ MİLLET PARTİSİ (09.02.1954) 100
CUMHURİYETÇİ MİLLET PARTİSİ 09.02.1954) 100
MÜSTAKİLLERİ DESTEKLEME CEMİYETİ 104
VATAN PARTİSİ (22.10.1954) 105
HÜRRİYET PARTİSİ (20.12.1955) 106
BİRLİK PARTİSİ (5.02.1957) 107
CUMHURİYETÇİ PARTİ (5.02.1957) 107
UFAK PARTİ 108
HÜR TÜRKİYE ADALET PARTİSİ 109
HALK KURTULUŞ PARTİSİ 110
HÜRRİYET PARTİSİ (19.07.1960) 111
SOSYALİST PARTİ (19.01.1961) 112
MUTEDİL LİBERAL PARTİ 113
ADALET PARTİSİ (11.02.1961) 114
ÇALIŞMA PARTİSİ (11.02.1961) 116
CUMHURİYETÇİ MESLEKİ ISLAHAT PARTİSİ 117
MEMLEKETÇİ SERBEST PARTİ 118
CUMHURİYETÇİ PARTİ (13.12.1961) 119
DÜSTUR PARTİSİ 120
GÜVEN PARTİSİ (13.02.1961) 121
MEMLEKETÇİ CUMHURİYET PARTİSİ 122
MİLLETE HİZMET PARTİSİ 123
MUHAFAZAKÂR PARTİ (13.02.1961) 124
MÜSAVVAT PARTİSİ 125
TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ 126
YENİ TÜRKİYE PARTİSİ (13.02.1961) 131
KEMALİST GENÇLİK PARTİSİ 133
TÜRKİYE İŞÇİ ÇİFTÇİ PARTİSİ (30.03.1961) 134
HÜR SOSYALİST PARTİSİ 136

DEMOKRAT PARTİ (18.12.1961) 137
YENİ DEMOKRAT PARTİ (18.12.1961) 137
DOKUZ YÜZ KIRK ALTILILAR MİLLİ MÜCADELE PARTİSİ 138
RADİKAL PARTİ 139
SELAMET PARTİSİ 140
YENİ KÖYLÜ PARTİSİ 141
SOSYAL DEMOKRAT PARTİ (21.09.1964) 142
BİRLİK PARTİSİ (17.10.1966) 143
TÜRKİYE BİRLİK PARTİSİ (17.10.1966) 143
İŞÇİ - ÇİFTÇİ PARTİSİ (03.05.1967) 145
GÜVEN PARTİSİ (12.05.1967) 147
MİLLİ GÜVEN PARTİSİ 147
CUMHURİYETÇİ GÜVEN PARTİSİ 147
DEMOKRAT BİRLİK PARTİSİ 149
TÜRKİYE İLERİ ÜLKÜ PARTİSİ 150
BÜYÜK ANADOLU PARTİSİ (05.11.1969) 151
MİLLİ NİZAM PARTİSİ 152
DEMOKRATLAR PARTİSİ 153
DEMOKRATİK PARTİ 154
CUMHURİYETÇİ PARTİ (04.09.1972) 155
MİLLİ SELAMET PARTİSİ 156
TÜRKİYE ULUSAL KADINLAR PARTİSİ 158
BÜYÜK KUVVET PARTİSİ 159
TÜRKİYE KARDEŞLİK PARTİSİ 160
TÜRKİYE SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ (26.06.1974) 161
VATAN PARTİSİ (21.01.1975) 163
TÜRKİYE EMEKÇİ PARTİSİ 164
SOSYALİST PARTİSİ (30.05.1975) 166
SOSYALİT DEVRİM PARTİSİ (30.05.1975) 166
NİZAM PARTİSİ 167
SOSYALİST HAREKET PARTİSİ 168
TÜRKİYE SOSYAL ADALET PARTİSİ 169
TÜRKİYE İŞÇİ KÖYLÜ PARTİSİ (30.01.1978) 170
SOSYALİST VATAN PARTİSİ 171
HÜRRİYETÇİ MİLLET PARTİSİ 172
HÜR DEMOKRATLAR PARTİSİ 173
MİLLİYETÇİ DEMOKRASİ PARTİSİ 174
ANAVATAN PARTİSİ 175
BÜYÜK TÜRKİYE PARTİSİ (20.05.1983) 180
HALKÇI PARTİ 181
SOSYAL DEMOKRASİ PARTİSİ 182

SOSYAL DEMOKRAT HALKÇI PARTİ 182
YÜCE GÖREV PARTİSİ 184
DOĞRU YOL PARTİSİ 186
YENİ DOĞUŞ PARTİSİ (26.06.1983) 191
YENİ DÜZEN PARTİSİ 192
FAZİLET PARTİSİ (04.07.1983) 194
MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ (07.07.1983) 196
MİLLİYETÇİ ÇALIŞMA PARTİSİ (07.07.1983) 196
CUMHURİYETÇİ MUHAFAZAKÂR PARTİ (07.07.1983) 196
MUHAFAZAKÂR PARTİ (07.07.1983) 196
BİZİM PARTİ (08.07.1983) 203
REFAH PARTİSİ 204
HUZUR PARTİSİ 207
TÜRKİYE HUZUR PARTİSİ 207
BAYRAK PARTİSİ 209
MİLLET PARTİSİ (21.03.1984) 211
ISLAHATÇI DEMOKRASİ PARTİSİ 211
DEMOKRATİK SOL PARTİ 214
BÜYÜK ANADOLU PARTİSİ (14.03.1986) 218
VATANDAŞ PARTİSİ 220
HÜR DEMOKRAT PARTİ 221
BÜYÜK VATAN PARTİSİ 222
HALK PARTİSİ (26.12.1986) 223
SOSYALİST PARTİ (01.02.1988) 224
YEŞİLLER PARTİSİ 226
MEDENİYET VE HAYVANSEVER EKONOMİ VE TARIM PARTİSİ 228
CUMHURİYETÇİ DEMOKRAT GENÇLİK PARTİSİ 229
YENİ DOĞUŞ PARTİSİ (09.08.1989) 230
HALK PARTİSİ (20.12.1989) 231
CUMHURİYET HALK PARTİSİ (20.12.1989) 231
DİRİLİŞ PARTİSİ 232
DEMOKRAT MERKEZ PARTİSİ 233
TÜRKİYE BİRLEŞİK KOMÜNİST PARTİSİ 234
HALKIN EMEK PARTİSİ 236
DEMOKRATİK MÜCADELE PARTİSİ 239
SOSYALİST BİRLİK PARTİSİ 240
ANADOLU PARTİSİ 241
BÜYÜK ANADOLU PARTİSİ (25.01.1991) 241
YEŞİL TÜRKİYE PARTİSİ 242
DEMOKRATİK HAREKET PARTİSİ 243
İŞÇİ PARTİSİ (02.03.1992) 244

BİRLİK VE BARIŞ PARTİSİ 246
ÖZGÜRLÜK VE EŞİTLİK PARTİSİ 247
BÜTÜNLEŞME PARTİSİ 248
MİLLET PARTİSİ (12.10.1992) 249
ÖZGÜRLÜK VE DEMOKRASİ PARTİSİ 250
SOSYALİST TÜRKİYE PARTİSİ 252
GENÇ PARTİ (23.11.1992) 253
YENİDEN DOĞUŞ PARTİSİ 253
BÜYÜK BİRLİK PARTİSİ 256
DEMOKRATİK KATILIM PARTİSİ 257
DEMOKRASİ PARTİSİ 258
BÜYÜK DEĞİŞİM PARTİSİ 259
TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ 260
SOSYALİST İKTİDAR PARTİSİ 260
YENİ UFUK PARTİSİ 262
YENİ PARTİ 263
TÜRKİYE İÇİN BİRLİK PARTİSİ 264
SOSYAL DEMOKRAT PARTİ (18.03.1994) 265
ANAYOL PARTİSİ 266
HALKIN DEMOKRASİ PARTİSİ 268
ÖZGÜRLÜK VE DAYANIŞMA PARTİSİ (08.06.1994) 270
BİRLEŞİK SOSYALİST PARTİ 270
DEMOKRATİK HEDEF PARTİSİ 273
LİBERAL DEMOKRAT PARTİ (26.07.1994) 274
LİBERAL PARTİ 274
SOLDA KATILIM PARTİSİ 276
BİRLİĞE ÇAĞRI PARTİSİ 277
GENÇ DEMOKRAT PARTİSİ 278
MİLLİ İRADE PARTİSİ 279
ANAVATAN İÇİN BÜTÜNLEŞME PARTİSİ 280
SÖZ MİLLETİNDİR PARTİSİ 281
SOLDA BİRLİK VE BÜTÜNLEŞME PARTİSİ 282
YENİ DEMOKRASİ HAREKETİ 283
İKİNCİ DEĞİŞİM PARTİSİ 284
ÖZ ADALET PARTİSİ 285
YÜKSELEN ÜLKÜ PARTİSİ 286
DEMOKRATİK SOSYALİST PARTİ 287
DEMOKRASİ VE DEĞİŞİM PARTİSİ 288
ADALET PARTİSİ (11.04.1995) 289
BÜYÜK ADALET PARTİSİ (12.04.1995) 292
TÜRKİYE ADALET PARTİSİ 294

DEVRİMCİ İŞÇİ PARTİSİ 296
ÖZGÜRLÜK VE DAYANIŞMA PARTİSİ (22.01.1996) 297
DEMOKRASİ VE BARIŞ PARTİSİ 298
EMEK PARTİSİ (27.03.1996) 299
BÜYÜK TÜRKİYE PARTİSİ (14.06.1996) 301
TÜRKİYE SULTAN PARTİSİ 302
TÜRKİYE ÖZÜRLÜSÜYLE MUTLUDUR PARTİSİ 303
SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ (09.09.1996) 305
DEMOKRATİK BARIŞ HAREKETİ 306
EMEK PARTİSİ (25.03.1996) 307
EMEĞİN PARTİSİ 307
BARIŞ PARTİSİ 309
DEMOKRATİK KİTLE PARTİSİ 310
HÜRRİYET VE DEĞİŞİM PARTİSİ 312
DEMOKRAT TÜRKİYE PARTİSİ 312
DEVRİMCİ SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ 315
SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ (25.04.1997) 315
DEMOKRATİK HALK PARTİSİ 316
FAZİLET PARTİSİ (18.12.1997) 317
DEĞİŞEN TÜRKİYE PARTİSİ 319
TÜRKİYEM PARTİSİ 320
ULUSAL BİRLİK PARTİSİ 321
AYDINLIK TÜRKİYE PARTİSİ 323
SOSYALİST BİRLİK HAREKETİ PARTİSİ 324
DEMOKRAT HALK PARTİSİ 326
KOMÜNİST PARTİ 327
GÖNÜL BİRLİĞİ YEŞİLLER PARTİSİ 328
VARLIĞIMIZ PARTİSİ 329
RADİKAL DEĞİŞİM PROJESİ PARTİSİ 330
EŞİTLİK PARTİSİ 331
SAADET PARTİSİ 332
ULUSAL MUHTARİYET PARTİSİ 334
ADALET VE KALKINMA PARTİSİ 335
LİDER TÜRKİYE PARTİSİ 336
BAĞIMSIZ TÜRKİYE PARTİSİ 338
SOSYAL DEMOKRAT PARTİ (29.11.2001) 339
ÇÖZÜM PARTİSİ 340
TOPLUMCU DEMOKRATİK PARTİ 341
HAK VE ÖZGÜRLÜKLER PARTİSİ 343
YURT PARTİSİ 345
AVRASYA PARTİSİ 346

SOSYAL DEMOKRAT HALK PARTİSİ 347
GENÇ PARTİ (10.07.2002) 348
CUMHURİYETÇİ DEMOKRASİ PARTİSİ 349
YENİ TÜRKİYE PARTİSİ (22.07.2002) 350
BAĞIMSIZ CUMHURİYET PARTİSİ 351
YENİ YÜZLER PARTİSİ 352
SOSYALİST DEMOKRASİ PARTİSİ 354
SON ÇAĞRI PARTİSİ 355
SAĞDUYU PARTİSİ 356
ÖZGÜR TOPLUM PARTİSİ 357
AYYILDIZ PARTİSİ 358
CUMHURİYETÇİ DEMOKRAT TÜRKİYE PARTİSİ (03.09.2003) 358
EMEKÇİ HAREKET PARTİSİ 359
TÜRKİYE PARTİSİ 360
MİLLİ DEMOKRAT HALKIN PARTİSİ 361
BİZİM PARTİ (02.08.2004) 362
HALKIN YÜKSELİŞİ PARTİSİ 363
HALKIN KURTULUŞ PARTİSİ 364
DEMOKRATİK TOPLUM PARTİSİ 365
ÇAĞDAŞ TÜRKİYE PARTİSİ 366
MÜDAFAA - İ HUKUK HAREKETİ PARTİSİ 367
GÜÇLÜ TÜRKİYE PARTİSİ 368

F. Alfabetik Sıraya Göre Cumhuriyet Dönemi Siyasi Partileri

ADALET PARTİSİ (11.02.1961) 114
ADALET PARTİSİ (11.04.1995) 289
ADALET VE KALKINMA PARTİSİ 335
AHALİ CUMHURİYET FIRKASI 54
ANADOLU PARTİSİ 241
ANAVATAN İÇİN BÜTÜNLEŞME PARTİSİ 280
ANAVATAN PARTİSİ 175
ANAYOL PARTİSİ 266
ARITMA KORUMA PARTİSİ 76
AVRASYA PARTİSİ 346
AYDINLIK TÜRKİYE PARTİSİ 323
AYYILDIZ PARTİSİ 358
BAĞIMSIZ CUMHURİYET PARTİSİ 351
BAĞIMSIZ TÜRKİYE PARTİSİ 338
BARIŞ PARTİSİ 309
BAYRAK PARTİSİ 209
BİRLEŞİK SOSYALİST PARTİ 270
BİRLİĞE ÇAĞRI PARTİSİ 277
BİRLİK PARTİSİ (17.10.1966) 143
BİRLİK PARTİSİ (5.02.1957) 107
BİRLİK VE BARIŞ PARTİSİ 246
BİZİM PARTİ (02.08.2004) 362
BİZİM PARTİ (08.07.1983) 203
BÜTÜNLEŞME PARTİSİ 248
BÜYÜK ADALET PARTİSİ (12.04.1995) 292
BÜYÜK ANADOLU PARTİSİ (05.11.1969) 151
BÜYÜK ANADOLU PARTİSİ (14.03.1986) 218
BÜYÜK ANADOLU PARTİSİ (25.01.1991) 241

BÜYÜK BİRLİK PARTİSİ 256
BÜYÜK DEĞİŞİM PARTİSİ 259
BÜYÜK KUVVET PARTİSİ 159
BÜYÜK TÜRKİYE PARTİSİ (14.06.1996) 301
BÜYÜK TÜRKİYE PARTİSİ (20.05.1983) 180
BÜYÜK VATAN PARTİSİ 222
CUMHURİYET HALK PARTİSİ (11.09.1923) 45
CUMHURİYET HALK PARTİSİ (20.12.1989) 231
CUMHURİYETÇİ DEMOKRASİ PARTİSİ 349
CUMHURİYETÇİ DEMOKRAT GENÇLİK PARTİSİ 229
CUMHURİYETÇİ DEMOKRAT TÜRKİYE PARTİSİ (03.09.2003) 358
CUMHURİYETÇİ GÜVEN PARTİSİ 147
CUMHURİYETÇİ KÖYLÜ MİLLET PARTİSİ (09.02.1954) 100
CUMHURİYETÇİ MESLEKİ ISLAHAT PARTİSİ 117
CUMHURİYETÇİ MİLLET PARTİSİ 09.02.1954) 100
CUMHURİYETÇİ MUHAFAZAKÂR PARTİ (07.07.1983) 196
CUMHURİYETÇİ PARTİ (04.09.1972) 155
CUMHURİYETÇİ PARTİ (13.12.1961) 119
CUMHURİYETÇİ PARTİ (5.02.1957) 107
ÇAĞDAŞ TÜRKİYE PARTİSİ 366
ÇALIŞMA PARTİSİ (11.02.1961) 116
ÇALIŞMA PARTİSİV (19.09.1950) 94
ÇİFTÇİ VE KÖYLÜ PARTİSİ 65
ÇÖZÜM PARTİSİ 340
DEĞİŞEN TÜRKİYE PARTİSİ 319
DEMOKRASİ PARTİSİ 258
DEMOKRASİ VE BARIŞ PARTİSİ 298
DEMOKRASİ VE DEĞİŞİM PARTİSİ 288
DEMOKRAT BİRLİK PARTİSİ 149
DEMOKRAT HALK PARTİSİ 326
DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİ (26.09.1950) 93
DEMOKRAT MERKEZ PARTİSİ 233
DEMOKRAT PARTİ (07.01.1946) 56
DEMOKRAT PARTİ (18.12.1961) 137
DEMOKRAT TÜRKİYE PARTİSİ 312
DEMOKRATİK BARIŞ HAREKETİ 306
DEMOKRATİK HALK PARTİSİ 316
DEMOKRATİK HAREKET PARTİSİ 243
DEMOKRATİK HEDEF PARTİSİ 273
DEMOKRATİK KATILIM PARTİSİ 257
DEMOKRATİK KİTLE PARTİSİ 310

DEMOKRATİK MÜCADELE PARTİSİ 239
DEMOKRATİK PARTİ 154
DEMOKRATİK SOL PARTİ 214
DEMOKRATİK SOSYALİST PARTİ 287
DEMOKRATİK TOPLUM PARTİSİ 365
DEMOKRATLAR PARTİSİ 153
DEVRİMCİ İŞÇİ PARTİSİ 296
DEVRİMCİ SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ 315
DİRİLİŞ PARTİSİ 232
DOĞRU YOL PARTİSİ 186
DOKUZ YÜZ KIRK ALTILILAR MİLLİ MÜCADELE PARTİSİ 138
DÜSTUR PARTİSİ 120
EMEĞİN PARTİSİ 307
EMEK PARTİSİ (25.03.1996) 307
EMEK PARTİSİ (27.03.1996) 299
EMEKÇİ HAREKET PARTİSİ 359
ERGENEKON KÖYLÜ VE İŞÇİ PARTİSİ 74
EŞİTLİK PARTİSİ 331
FAZİLET PARTİSİ (04.07.1983) 194
FAZİLET PARTİSİ (18.12.1997) 317
GENÇ DEMOKRAT PARTİSİ 278
GENÇ PARTİ (10.07.2002) 348
GENÇ PARTİ (23.11.1992) 253
GÖNÜL BİRLİĞİ YEŞİLLER PARTİSİ 328
GÜÇLÜ TÜRKİYE PARTİSİ 368
GÜDEN PARTİSİ 95
GÜVEN PARTİSİ (12.05.1967) 147
GÜVEN PARTİSİ (13.02.1961) 121
HAK VE ÖZGÜRLÜKLER PARTİSİ 343
HALK FIRKASI (PARTİSİ) (11.09.1923) 45
HALK KURTULUŞ PARTİSİ 110
HALK PARTİSİ (20.12.1989) 231
HALK PARTİSİ (26.12.1986) 223
HALKÇI PARTİ 181
HALKIN DEMOKRASİ PARTİSİ 268
HALKIN EMEK PARTİSİ 236
HALKIN KURTULUŞ PARTİSİ 364
HALKIN YÜKSELİŞİ PARTİSİ 363
HUZUR PARTİSİ 207
HÜR DEMOKRAT PARTİ 221
HÜR DEMOKRATLAR PARTİSİ 173

HÜR SOSYALİST PARTİSİ 136
HÜR TÜRKİYE ADALET PARTİSİ 109
HÜRRİYET PARTİSİ (19.07.1960) 111
HÜRRİYET PARTİSİ (20.12.1955) 106
HÜRRİYET VE DEĞİŞİM PARTİSİ 312
HÜRRİYETÇİ MİLLET PARTİSİ 172
ISLAHATÇI DEMOKRASİ PARTİSİ 211
İDEALİST PARTİSİ 79
İKİNCİ DEĞİŞİM PARTİSİ 284
İLERLEME VE KORUMA PARTİSİ 91
İSLAM DEMORAT PARTİSİ 96
İSLAM KORUMA PARTİSİ 77
İŞÇİ - ÇİFTÇİ PARTİSİ (03.05.1967) 145
İŞÇİ PARTİSİ (02.03.1992) 244
İŞÇİ PARTİSİ (26.09.1950) 93
KEMALİST GENÇLİK PARTİSİ 133
KOMÜNİST PARTİ 327
LİBERAL DEMOKRAT PARTİ (11.03.1946) 64
LİBERAL DEMOKRAT PARTİ (26.07.1994) 274
LİBERAL KÖYLÜ PARTİSİ 92
LİBERAL PARTİ 274
LİDER TÜRKİYE PARTİSİ 336
MEDENİYET VE HAYVANSEVER EKONOMİ VE TARIM PARTİSİ 228
MEMLEKETÇİ CUMHURİYET PARTİSİ 122
MEMLEKETÇİ SERBEST PARTİ 118
MİLLET PARTİSİ (12.10.1992) 249
MİLLET PARTİSİ (20.07.1948) 83
MİLLET PARTİSİ (21.03.1984) 211
MİLLETE HİZMET PARTİSİ 123
MİLLİ DEMOKRAT HALKIN PARTİSİ 361
MİLLİ GÜVEN PARTİSİ 147
MİLLİ İRADE PARTİSİ 279
MİLLİ KALKINMA PARTİSİ 55
MİLLİ NİZAM PARTİSİ 152
MİLLİ SELAMET PARTİSİ 156
MİLLİYETÇİ ÇALIŞMA PARTİSİ (07.07.1983) 196
MİLLİYETÇİ DEMOKRASİ PARTİSİ 174
MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ (07.07.1983) 196
MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ (09.02.1954) 100
MUHAFAZAKÂR PARTİ (07.07.1983) 196
MUHAFAZAKÂR PARTİ (13.02.1961) 124

MUTEDİL LİBERAL PARTİ....113
MÜDAFAA - İ HUKUK HAREKETİ PARTİSİ....367
MÜSAVVAT PARTİSİ....125
MÜSTAKİL TÜRK SOSYALİST PARTİSİ....88
MÜSTAKİLLER BİRLİĞİ....90
MÜSTAKİLLERİ DESTEKLEME CEMİYETİ....104
NİZAM PARTİSİ....167
ÖZ ADALET PARTİSİ....285
ÖZ DEMOKRATLAR PARTİSİ....87
ÖZGÜR TOPLUM PARTİSİ....357
ÖZGÜRLÜK VE DAYANIŞMA PARTİSİ (08.06.1994)....270
ÖZGÜRLÜK VE DAYANIŞMA PARTİSİ (22.01.1996)....297
ÖZGÜRLÜK VE DEMOKRASİ PARTİSİ....250
ÖZGÜRLÜK VE EŞİTLİK PARTİSİ....247
RADİKAL DEĞİŞİM PROJESİ PARTİSİ....330
RADİKAL HÜRRİYET PARTİSİ....99
RADİKAL PARTİ....139
REFAH PARTİSİ....204
SAADET PARTİSİ....332
SAĞDUYU PARTİSİ....356
SELAMET PARTİSİ....140
SERBEST CUMHURİYET FIRKASI....52
SERBEST DEMOKRAT PARTİ....81
SOLDA BİRLİK VE BÜTÜNLEŞME PARTİSİ....282
SOLDA KATILIM PARTİSİ....276
SON ÇAĞRI PARTİSİ....355
SOSYAL ADALET PARTİSİ....62
SOSYAL DEMOKRASİ PARTİSİ....182
SOSYAL DEMOKRAT HALK PARTİSİ....347
SOSYAL DEMOKRAT HALKÇI PARTİ....182
SOSYAL DEMOKRAT PARTİ (18.03.1994)....265
SOSYAL DEMOKRAT PARTİ (21.09.1964)....142
SOSYAL DEMOKRAT PARTİ (29.11.2001)....339
SOSYALİST BİRLİK HAREKETİ PARTİSİ....324
SOSYALİST BİRLİK PARTİSİ....240
SOSYALİST DEMOKRASİ PARTİSİ....354
SOSYALİST HAREKET PARTİSİ....168
SOSYALİST İKTİDAR PARTİSİ....260
SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ (09.09.1996)....305
SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ (25.04.1997)....315
SOSYALİST PARTİ (01.02.1988)....224

SOSYALİST PARTİ (19.01.1961) 112
SOSYALİST PARTİSİ (30.05.1975) 166
SOSYALİST TÜRKİYE PARTİSİ 252
SOSYALİST VATAN PARTİSİ 171
SOSYALİT DEVRİM PARTİSİ (30.05.1975) 166
SÖZ MİLLETİNDİR PARTİSİ 281
TERAKKİPERVER CUMHURİYET FIRKASI 51
TOPLUMCU DEMOKRATİK PARTİ 341
TOPRAK, EMLAK VE SERBEST TEŞEBBÜS PARTİSİ 89
TÜRK MUHAFAZAKÂR PARTİSİ 80
TÜRK SOSYAL DEMOKRAT PARTİSİ 66
TÜRKİYE ADALET PARTİSİ 294
TÜRKİYE BİRLEŞİK KOMÜNİST PARTİSİ 234
TÜRKİYE BİRLİK PARTİSİ (17.10.1966) 143
TÜRKİYE EMEKÇİ PARTİSİ 164
TÜRKİYE HUZUR PARTİSİ 207
TÜRKİYE İÇİN BİRLİK PARTİSİ 264
TÜRKİYE İLERİ ÜLKÜ PARTİSİ 150
TÜRKİYE İŞÇİ ÇİFTÇİ PARTİSİ (30.03.1961) 134
TÜRKİYE İŞÇİ KÖYLÜ PARTİSİ (30.01.1978) 170
TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ 126
TÜRKİYE İŞÇİ VE ÇİFTÇİ PARTİSİ (24.05.1946) 70
TÜRKİYE KARDEŞLİK PARTİSİ 160
TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ 260
TÜRKİYE KÖYLÜ PARTİSİ 97
TÜRKİYE ÖZÜRLÜSÜYLE MUTLUDUR PARTİSİ 303
TÜRKİYE PARTİSİ 360
TÜRKİYE SOSYAL ADALET PARTİSİ 169
TÜRKİYE SOSYALİST EMEKÇİ VE KÖYLÜ PARTİSİ 73
TÜRKİYE SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ (24.05.1946) 69
TÜRKİYE SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ (26.06.1974) 161
TÜRKİYE SOSYALİST PARTİSİ 68
TÜRKİYE SULTAN PARTİSİ 302
TÜRKİYE ULUSAL KADINLAR PARTİSİ 158
TÜRKİYE YÜKSELME PARTİSİ 82
TÜRKİYEM PARTİSİ 320
UFAK PARTİ 108
ULUSAL BİRLİK PARTİSİ 321
ULUSAL KALKINMA PARTİSİ 82
ULUSAL MUHTARİYET PARTİSİ 334
VARLIĞIMIZ PARTİSİ 329

VATAN PARTİSİ (21.01.1975) 163
VATAN PARTİSİ (22.10.1954) 105
VATANDAŞ PARTİSİ 220
YALNIZ VATAN İÇİN PARTİSİ 75
YENİ DEMOKRASİ HAREKETİ 283
YENİ DEMOKRAT PARTİ (18.12.1961) 137
YENİ DOĞUŞ PARTİSİ (09.08.1989) 230
YENİ DOĞUŞ PARTİSİ (26.06.1983) 191
YENİ DÜZEN PARTİSİ 192
YENİ KÖYLÜ PARTİSİ 141
YENİ PARTİ 263
YENİ TÜRKİYE PARTİSİ (13.02.1961) 131
YENİ TÜRKİYE PARTİSİ (22.07.2002) 350
YENİ UFUK PARTİSİ 262
YENİ YÜZLER PARTİSİ 352
YENİDEN DOĞUŞ PARTİSİ 253
YEŞİL TÜRKİYE PARTİSİ 242
YEŞİLLER PARTİSİ 226
YURT GÖREV PARTİSİ 78
YURT PARTİSİ 345
YÜCE GÖREV PARTİSİ 184
YÜKSELEN ÜLKÜ PARTİSİ 286

G. Siyasi Parti Genel Başkanlarının Soyadlarına Göre Liste

SOYADI	ADI	GENEL BAŞKANI OLDUĞU SİYASİ PARTİ(LER)
ABAK	İbrahim	Demokratik Parti
ABBASOĞLU	Mehmet	Demokratik Halk Partisi
ACAR	Ahmet Tevfik	Yeni Düzen Partisi
AÇIKEL	Mehmet Emin	Büyük Anadolu Partisi
ADAKAN	Enver	Hürriyet Partisi (1955)
ADSIZ	Arif Hikmet	Ergenekon Köylü ve İşçi Partisi
AĞAR	Mehmet	Doğru Yol Partisi
AĞARGÜN	Mehmet Yücel	Sağduyu Partisi
AKAT	Nazmi	Serbest Demokrat Parti
AKAYGEN	Enis	Millet Partisi (1946), Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
AKBULUT	Yıldırım	Anavatan Partisi
AKGÜÇ	Atıf	Sosyalist Parti
AKGÜL	Mehmet Ali	Yeniden Doğuş Partisi
AKKURT	Kemal	Radikal Parti
AKMUMCU	Hüsamettin	Nizam Partisi (1977)
AKSOY	İbrahim	Demokrasi ve Değişim Partisi
AKSÖZ	Uğur	Türkiye İçin Birlik Partisi
AKSU	Lütfi	Liberal Köylü Partisi
AKSU	İrfan	Yeni Türkiye Partisi
ALINAK	Mahmut	Özgürlük ve Eşitlik Partisi
ALİCAN	Ekrem	Yeni Türkiye Partisi
ALPAY	Cemil	Türk Sosyal Demokrat Partisi
ALPTEKİN	İsmail	Fazilet Partisi
ALTUN	Faik	Bütünleşme Partisi
ANAÇOĞLU	Cevdet	Cumhuriyetçi Demokrasi Partisi

ANKUT	Nurullah	Halkın Kurtuluş Partisi
AREN	İbrahim Sadun	Sosyalist Birlik Partisi, Birleşik Sosyalist Parti
ARIK	Remzi Oğuz	Türkiye Köylü Partisi
ARIKAN	Vural	Vatandaş Partisi
ARSAL	Orhan N.	(Demokrat) İşçi Partisi
ARSLAN	Mehmet Ali	Türkiye İşçi Partisi
ARSLAN	Ahmet Mithat	Büyük Anadolu Partisi
ASLANGİL	Şanlı	Mutedil Liberal Parti
ATAK	Sadık	Güven Partisi
ATATÜRK	Mustafa Kemal	Cumhuriyet Halk Partisi
ATİLHAN	Cevat Rıfat	Türk Muhafazakâr Partisi, İslam Demokrat Partisi
AVCI	Esat Yıldırım	Doğru Yol Partisi
AVŞAROĞLU	Kemal	Yeni Doğuş Partisi
AYAS	Aydın	Yeşiller Partisi
AYBAR	Mehmet Ali	Türkiye İşçi Partisi, Sosyalist (Devrim) Partisi
AYDIN	Yaşar	Demokrat Parti
AYDIN	Veysi	Demokratik Halk Partisi
AYYILDIZ	Necmi	Memleketçi Serbest Parti
AYYILDIZ	Abdülaziz	Türkiye İşçi Çiftçi Partisi (1961)
AZİZOĞLU	Yusuf	Yeni Türkiye Partisi
BAHÇELİ	Devlet	Milliyetçi Hareket Partisi
BAKIRHAN	Tuncer	Demokratik Halk Partisi
BAKKALBAŞI	Erdoğan	Cumhuriyetçi Demokrasi Partisi
BALAN	Hüseyin	(Türkiye) Birlik Partisi
BALKAN	Ethem Ruhi	Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisi
BALKIR	Canan	Yeni Demokrasi Hareketi
BALTA	Mehmet Kemal	İlerleme ve Koruma Partisi
BANGUOĞLU	Hasan Tahsin	Yeni Türkiye Partisi
BAŞ	Haydar	Bağımsız Türkiye Partisi
BAŞER	Salih Adil	Cumhuriyetçi Meleki Islahat Partisi
BAŞER	Gürcan	Anayol Partisi
BATUMLU	Sabit	(Büyük) Adalet Partisi
BAYAR	Mahmut Celal	Demokrat Parti
BAYAR	Mehmet Ali	Demokrat Türkiye Partisi
BAYKAL	Deniz	Cumhuriyet Halk Partisi
BAYKARA	Muammer	Hürriyet Partisi (1960)

BAYUR	Hikmet	Millet Partisi (1946)
BEKMAN	Kemal	Büyük Anadolu Partisi
BELLİ	Mihri	Türkiye Emekçi Partisi
BERKMAN	Hasan Tahsin	(Türkiye) Birlik Partisi
BEKLEVİÇ	Tuna	Güçlü Türkiye Partisi
BEŞBUDAK	Huriye	Fazilet Partisi (1983)
BIÇAKÇI	Cenan	Sosyalist (Devrim) Partisi
BİLGİÇ	Mehmet Beşir	(Büyük) Adalet Partisi
BİNGÖL	Selahattin	(Cumhuriyet) Halk Partisi
BİRDAL	Akın	Sosyalist Demokrasi Partisi
BOLCAL	Nejdet	Adalet Partisi
BOYNER	Hasan Cem	Yeni Demokrasi Hareketi
BOZBEYLİ	Ferruh	Demokratik Parti
BOZCA	Halil Hilmi	Öz Demokratlar Partisi
BOZKURT	Metin	Çağdaş Türkiye Partisi
BOZLAK	Murat	Halkın Demokrasi Partisi
BÖLÜKBAŞI	Hacı Osman	Millet Partisi (1946), Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
BULUT	Ramazan	Halkın Emek Partisi
BÜYÜKDAĞLI	Yalçın	İşçi Partisi
CALP	Necdet	Halkçı Parti
CANAN	Esat	Demokratik Katılım Partisi
CANSIZOĞLU	Ahmet	Vatan Partisi
CERİT	Ömer Yalçın	Komünist Parti
CEYLAN	Necati	Millet Partisi (1946)
CEYLAN	Mithat	Bizim Parti (1983)
CEYLAN	Osman	Demokratik Hedef Partisi
CİNDORUK	Ahmet Hüsamettin	Doğru Yol Partisi, Demokrat Türkiye Partisi
CONTEPE	Bilge	Yeşiller Partisi
ÇAĞA	Mehmet Esat	Memleketçi Serbest Parti
ÇAĞLI	Nihat	Sosyalist Birlik Hareketi Partisi
ÇAKMAK	Nevzat	Söz Milletindir Partisi
ÇALI	Ercan	Liberal (Demokrat) Parti
ÇAMLIBEL	Yılmaz	Demokrasi ve Barış Partisi
ÇANKAYA	Mehmet Hikmet	İdealist Parti
ÇAPOĞLU	Gökhan	Değişen Türkiye Partisi
ÇELEBİ	Ahmet Hamdi	(Türkiye) Huzur Partisi
ÇELEBİ	Ahmet Rüştü	Yeniden Doğuş Partisi

ÇELEBİ	Bektaş	Eşitlik Partisi
ÇELİKER	Zeki	(Büyük) Anadolu Partisi
ÇETİN	Hikmet	Cumhuriyet Halk Partisi
ÇİLLER	Pembe Tansu	Doğru Yol Partisi
ÇİMEN	Yaşar	Yalnız Vatan İçin Partisi
ÇİZEM	Kamil Hakan	Liberal (Demokrat) Parti
DAĞLI	Mustafa Hazım	Müstakiller Birliği
DALAN	Bedrettin	Demokrat Merkez Partisi
DANİŞMEND	İsmail Hami	Müstakiller Birliği, Liberal Köylü Partisi
DARAMA	Zeki	Sosyalist Hareket Partisi
DEĞMER	Şefik Hüsnü	Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi
DEMİR	Ali	Bayrak Partisi
DEMİR	Ahmet Turan	Halkın Demokrasi Partisi, Özgür Toplum Partisi
DEMİR	Muzaffer	Demokratik Sosyalist Parti
DEMİR	Nihat	Sosyal Demokrat Parti
DEMİRAĞ	Nuri	Milli Kalkınma Partisi
DEMİRARSLAN	Kazım	Liberal Demokrat Parti (1946)
DEMİRAY	Tahsin	Türkiye Köylü Partisi
DEMİREL	Süleyman Sami	Adalet Partisi, Doğru Yol Partisi
DEMİREL	Alparslan	Fazilet Partisi (1983)
DİLMEN	Murat	Türkiye Özürlüsüyle Mutludur Partisi
DOĞAN	Rasim	Büyük Anadolu Partisi
DOĞAN	Hüseyin Hüsnü	Avrasya Partisi
DOĞRU	Abdülkerim	Nizam Partisi (1977), Milliyetçi Çalışma Partisi
ECEVİT	Rahşan	Demokratik Sol Parti
ECEVİT	Mustafa Bülent	Cumhuriyet Halk Partisi, Demokratik Sol Parti
EDİBALİ	Aykut	Millet Partisi (1984), Islahatçı Demokrasi Partisi, Barış ve Birlik Partisi
EFENDİOĞLU	Ali	Büyük Kuvvet Partisi
EKBER	Durmuş Ali	Türkiyem Partisi
EKER	Erhan	Yeni Yüzler Partisi
EKŞİ	Kemal Naci	İkinci Değişim Partisi
EKŞİOĞLU	Münibe	Türkiye Ulusal Kadınlar Partisi

ELÇİ	Şerafettin	Demokratik Kitle Partisi
ELMAS	Hasan	Millet Partisi (1946)
EMİROĞLU	Cihat	Büyük Türkiye Partisi
EMRE	Süleyman Arif	Milli Selamet Partisi
ENEREM	Hasan Tekin	Türkiye Partisi
ERAKALIN	Avni	Türkiye İşçi Partisi
ERBAKAN	Necmettin	Milli Nizam Partisi, Milli Selamet Partisi, Refah Partisi, Saadet Partisi
ERCİLASUN	Ahmet Bican	Aydınlık Türkiye Partisi
ERDOĞAN	Recep Tayyip	Adalet ve Kalkınma Partisi
EREN	Y. Fehmi	Birlik Partisi , Cumhuriyetçi Parti
ERGÖNÜL	Mehmet Önder	Sosyalist İşçi Partisi
ERGÜN	Hüseyin	Yeni Demokrasi Hareketi
ERİKEL	Yusuf	Milli Demokrat Halkın Partisi
ERKMEN	Hayrettin	Demokrat Parti
ERTUĞ	Celalettin Bedri	Yeşiller Partisi
ESENDAĞ	Vahap	Yeni Düzen Partisi
ESENER	Ali Fethi	Büyük Türkiye Partisi
ETİ	Mehmet	Demokratik Barış Hareketi
EVLİYAOĞLU	Gökhan	Cumhuriyetçi Demokrat Gençlik Partisi
FEYZİOĞLU	Turhan	Güven Partisi, Milli Güven Partisi, Cumhuriyetçi Güven Partisi
FIRAT	Halil Bedii	Selamet Partisi, Yeni Köylü Partisi
FIRAT	Abdülmelik	Hak ve Özgürlükler Partisi
GEDİK	Ali	Bağımsız Türkiye Partisi
GİZDEŞİR	Ali Rıza	Ulusal Kalkınma Partisi/ Türkiye Yükselme Partisi
GÖKTUNA	Mübeccel	Türkiye Ulusal Kadınlar Partisi
GÖNÜLLÜ	Abdülkadir	Yurt Görev Partisi
GÜDEN	Halil	Güden Partisi
GÜLALTAY	Semih Tufan	Ulusal Birlik Partisi
GÜLER	Aydemir	Sosyalist İktidar Partisi, Türkiye Komünist Partisi
GÜLHAN	Serap	Ayyıldız Partisi

		(Cumhuriyetçi Demokrat Türkiye Partisi)
GÜMÜŞPALA	Ragıp	Adalet Partisi
GÜNAY	Ragıp Önder	Demokrat Türkiye Partisi
GÜNEŞ	Necmi	İslam Koruma Partisi
GÜRKAN	Aydın Güven	Halkçı Parti, Sosyal Demokrat Halkçı Parti
GÜZEL	Hasan Celal	Yeniden Doğuş Partisi
HACIPAŞAOĞLU	Ahmet Servet	Demokratik Mücadele Partisi
HACISALİHOĞLU	İsmet	Demokrat Parti
HATİPOĞLU	Zeki	Cumhuriyetçi Parti, Memleketçi Cumhuriyet Partisi
HATKO -BORAN	Behice	Türkiye İşçi Partisi
IŞIK	Hürrem	Hürriyetçi Millet Partisi
IŞIKLAR	Ahmet Fehmi	Halkın Emek Partisi
IŞIKLAR (TÖRÜNER)	Melike Bayburt	Türkiye Ulusal Kadınlar Partisi
İLİK	Mevlüt	Özgürlük ve Demokrasi Partisi
İLMEN	Süreyya	Toprak, Emlak ve Serbet Teşebbüs Partisi
İLSEVER	Ferit	Sosyalist Parti
İNAL	Turgut	Demokratik Barış Hareketi
İNCİ	Münci	Yeni Yüzler Partisi
İNÖNÜ	Mustafa İsmet	Cumhuriyet Halk Partisi
İNÖNÜ	Erdal	Sosyal Demokrasi Partisi, Sosyal Demokrat Halkçı Parti
İPEKAYA	Fahri	Millete Hizmet Partisi
İPEKÇİ	İsmail Cem	Yeni Türkiye Partisi
KAÇMAZ	Ahmet	Türkiye Sosyalist İşçi Partisi
KALELİ	Serruh	Solda Katılım Partisi
KANKAT	Cefer Tayyar	Bağımsızlar Siyasi Derneği
KARA	Fuat	Liberal (Demokrat) Parti
KARABABA	Necdet	Demokratik Sol Parti
KARABEKİR	Kazım	Terakki Perver Cumhuriyet Fırkası
KARABULUT	Kemal	Solda Birlik ve Bitinleşme Partisi
KARAKOÇ	Sezai	Diriliş Partisi
KARAKOÇ	Refik	Demokrasi ve Değişim Partisi, Demokrasi ve Barış Partisi
KARAOĞLU	Selçuk	Artıma Koruma Partisi

KARAOSMANOĞLU	Fevzi Lütfi	Hürriyet Partisi (1955)
KARAYALÇIN	Murat	Sosyal Demokrat Halk Partisi
KARGILI	Celal	Millet Partisi (1946)
KARGÜLLÜ	Ali Celalettin	Türkiye Kardeşlik Partisi
KARTAL	Halil İbrahim	Halk Partisi
KARTAL	Kadir	Müdafaa - i Hukuk Hareketi Partisi
KARTAY	Cezmi	Sosyal Demokrasi Partisi
KARTAY	Baha Vefa	Yüce Görev Partisi
KAYA	Yaşar	Demokrasi Partisi
KAYA	Haydar	Emeğin Partisi, Emek Partisi
KENTLİ	Mustafa	Millet Partisi (1946)
KESKİN	Zeki	Sosyalist (Devrim) Partisi
KIRIT	İlhan	Sosyalist Parti
KIVILCIMLI	Hikmet	Vatan Partisi
KIVILCIMLI	Emine	Vatan Partisi
KİRAZOĞLU	Hasan	Öz Adalet Partisi
KOCAMAN	Nazım	Çözüm Partisi
KOCAMEMİ	Zeyyat	Yeni Doğuş Partisi
KOÇ	Ali	Cumhuriyetçi Muhafazakâr Parti, (Milliyetçi Çalışma Partisi)
KOÇAK	Yalçın	Demokrat Parti
KOÇAK	Turgut	Türkiye Sosyalist İşçi Partisi
KOÇALİ	Filiz	Sosyalist Demokrasi Partisi
KOZANOĞLU	Hayri	Özgürlük ve Dayanışma Partisi
KÖPRÜLÜ	Fuat	(Yeni)Demokrat Parti
KÖYCÜ	Hüseyin	Ufak Parti
KURAL	Fehmi	Ulusal Birlik Partisi
KUTAL	Şinasi	Vatan Partisi
KUTAN	Mehmet Recai	Fazilet Partisi, Saadet Partisi
KÜÇÜKSÖZ	Fatma Sema	Demokrat Türkiye Partisi
MARTLI	Hulusi	Birliğe Çağrı Partisi
MENDERES	Adnan	Demokrat Parti
MENDERES	Aydın	Demokrat Parti, Büyük Değişim Partisi
MERMER	Ahmet	Büyük Anadolu Partisi
MİMAROĞLU	Cevat	Çalışma Partisi
MUMCU	Erkan	Anavatan Partisi
MÜSTECAPLIOĞLU	Esat Adil	Türkiye Sosyalist Partisi
NAS	Nesrin	Anavatan Partisi

NEVRUZOĞLU	Talat	Millet Partisi (1992)
OĞUZ	Ahmet	Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
OKUYAN	Yaşar	Hürriyet ve Değişim Partisi
OKYAR	Ali Fethi	Serbest Cumhuriyet Fırkası
ONGUN	Hamdi	Müstakilleri Destekleme Cemiyeti
ORUÇ	Arif	Müstakil Türk Sosyalist Partisi
ÖCAL	Cengiz	Genç Demokrat Partisi
ÖĞÜTÇÜ	Abdülkadir Kemali	Ahali Cumhuriyet Fırkası
ÖNDER	Cevat Turan	Demokratik Parti
ÖNDER	Hakan	Yurt Partisi
ÖNDEŞ	Ali Önder	Sosyalist İktidar Partisi, Sosyalist Türkiye Partisi
ÖNER	Ali	Türkiye Sosyalist İşçi Partisi
ÖRTENSOY	Bedrettin	Çalışma Partisi
ÖYMEN	Mehmet Altan	Cumhuriyet Halk Partisi
ÖZAL	Korkut	Demokrat Parti
ÖZAL	Turgut	Anavatan Partisi
ÖZAL	Yusuf Bozkurt	Yeni Parti
ÖZALP	Hüseyin	Yeşil Türkiye Partisi
ÖZALP	Erkin Tufan	Sosyalist İşçi Partisi
ÖZBEY	Cemal	(Türkiye) Birlik Partisi
ÖZÇELİK	Kemal	Demokratlar Partisi
ÖZÇELİK	Bülent Şimşek	Adalet Partisi
ÖZDEMİR	Ali Talip	Anavatan Partisi
ÖZDEMİR	Halil İbrahim	Özgürlük ve Demokrasi Partisi
ÖZDEMİR	İbrahim	Yeni Ufuk Partisi
ÖZDEN	Yekta Güngör	Cumhuriyetçi Demokrasi Partisi
ÖZGEN	Mahmut İhsan	Demokrat Halk Partisi
ÖZGÜNAY	Abidin	Barış Partisi
ÖZKAN	Hüseyin	Ulusal Muhtariyet Partisi
ÖZKURT	Orhan	Fazilet Partisi (1983)
ÖZLER	Mehmet	Sosyalist Vatan Partisi
ÖZLER	Ali	Yükselen Ülkü Partisi
ÖZMAN	Mustafa	Lider Türkiye Partisi
ÖZSOY	Hacı Ahmet	Cumhuriyetçi Muhafazakâr Parti
ÖZTÜRK	Oktay	Aydınlık Türkiye Partisi
ÖZTÜRK	Fehmi	Ulusal Muhtariyet Partisi
ÖZTÜRK	Hakan	Emekçi Hareketi Partisi

ÖZTÜRK	Yaşar Nuri	Halkın Yükselişi Partisi
PAMAK	Mehmet	Cumhuriyetçi Muhafazakâr Parti
PARS	Tevfik	Kemalist Gençlik Partisi
PERİNÇEK	Doğu	Türkiye İşçi Köylü Partisi, Sosyalist Parti, İşçi Partisi
PİŞKİNSÜT	Sema	Toplumcu Demokratik Parti
RAŞİDOĞLU	Suavi	Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisi, İşçi - Çiftçi Partisi
SAKAOĞLU	Çetin	Son Çağrı Partisi
SARGIN	Ahmet Nihat	Türkiye Birleşik Komünist Partisi
SATIR	Kemal	Cumhuriyetçi Parti
SATIR	Köksal	Varlığımız Partisi
SELÇUK	Ata	Bağımsız Türkiye Partisi
SEZER	Mehmet Zeki	Demokratik Sol Parti
SEZGİN	İsmet	Demokrat Türkiye Partisi
SONSALTIKOĞLU	Fahri	Demokrat Birlik Partisi
SOYSAL	Osman Mümtaz	Bağımız Cumhuriyet Partisi
SÖYLEMEZOĞLU	Ülkü	Milliyetçi Demokrasi Partisi
SULTAN	Yaşar	Türkiye Sultan Partisi
SUNALP	Cihadettin Turgut	Milliyetçi Demokrasi Partisi
SÜMBÜL	Mehmet	Türkiye Sosyalist İşçi Partisi
SÜMER	Sıddık	Çiftçi ve Köylü Partisi
ŞAFAK	Cafer Tayyar	Büyük Vatan Partisi
ŞAHİN	Cemal	Milli İrade Partisi
ŞAKACI	Hüseyin	Devrimci İşçi Partisi
ŞAKAR	Feridun	Vatan Partisi
ŞEREN	Sabit Şevki	Türkiye Sosyalist İşçi Partisi
ŞİRİN	Emin	Liberal (Demokrat) Parti
TAHTAKILIÇ	Ahmet	Cumhuriyetçi Millet Partisi,
TANTAN	Saadettin	Yurt Partisi
TARHAN	Zeki Naci	Sosyal Demokrat Parti
TARKAN	Şevket Doğan	(Devrimci) Sosyalit Parti
TAŞKINBAŞ	Osman	Hür Türkiye Adalet Partisi, Radikal Hürriyet Partisi
TEKDAL	Ahmet	Refah Partisi
TEMELVEREN	İhsan	Sosyal Adalet Partisi
TİBUK	Besim	Liberal (Demokrat) Parti
TİMİSİ	Mustafa	(Türkiye) Birlik Partisi
TİRİTOĞLU	Alaattin	Sosyal Demokrat Parti (1964)
TOKER	Cem	Liberal (Demokrat) Parti

TOLUN	Nurettin	Müsavat Partisi
TOPGÜLLE	Cahit	Hür Sosyalist Parti
TUĞLUK	Aysel	Demokratik Toplum Partisi
TUNA	Ahmet Nusret	Doğru Yol Partisi
TUNAY	Gencehan	Ulusal Birlik Partisi
TURAL	Cemal	Millet Partisi (1946)
TURAN	Hasan	Türkiye İleri Ülkü Partii
TURGUT	Nejati	Demokrat Parti
TÜRK	Ahmet	Halkın Emek Partisi, Demokratik Toplum Partisi
TÜRKEŞ	Alparslan	Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, Milliyetçi Çalışma Partisi, Demokratik Hareket Partisi
TÜRKEŞ	Yıldırım Tuğrul	Aydınlık Türkiye Partisi
TÜRKMEN	Ali	Refah Partisi
TÜZEL	Abdullah Levent	Emek Partisi, Emeğin Partisi
ULAY	Sıtkı	Sosyal Demokrat Parti (1964)
ULUSOY	Nijad Fikri	Radikal Değişim Projesi Partisi
URAS	Mehmet Ufuk	Özgürlük ve Dayanışma Partisi
USAL	Cavit	Yeni Doğuş Partisi
UZAN	Cem Cengiz	Yeniden Doğuş Partisi, Genç Parti
UZMAN	Hüseyin Murat	Demokrat Parti
ÜRGÜPLÜ	Cevat Bitirgen	Medeniyet ve Hayvansever Ekonomi ve Tarım Partisi
ÜSTÜNDAĞ	Ekrem Hayri	Hürriyet Partisi (1955)
VEZİROĞLU	Ali Haydar	Barış Partisi
VİDİNLİGİL	Hamit Faruk	Yeni Doğuş Partisi
YAKOVA	Mehmet Tarık	Millet Partisi (1946)
YALÇIN	Hasan	İşçi Partisi
YAŞAROĞLU	Yılmaz	Demokratik Parti
YAVUZ	Asım	Dokuzyüzkırkaltı'lılar Milli Mücadele Partisi
YAZAR	Mehmet	Hür Demokrat Parti (1986)
YAZAR	Feridun	Halkın Emek Partisi
YAZICI	Necdet	Anavatan İçin Bütünleşme Partisi
YAZICIOĞLU	Muhsin	Büyük Birlik Partisi
YAZICIOĞLU	Eşref	Gönül Birliği Yeşiller Partisi
YELKEN	Kurtuluş	Emekçi Hareketi Partisi

YILANLIOĞLU	İsmail Hakkı	Cumhuriyetçi Muhafazakâr Parti
YILDIRIM	Ömer	Demokrat Parti
YILDIRIM	Hasan Ataman	Çağdaş Türkiye Partisi
YILDIZ	Şaban	Türkiye İşçi Partisi
YILMAZ	Ahmet Mesut	Anavatan Partisi
YILMAZ	Ahmet	Bizim Parti
YORGANCIOĞLU	Mehmet	Adalet Partisi, Türkiye Adalet Partisi
YURTÖVEN	Yaşar	Bayrak Partisi
YURTSEVEN	Yaşar	Muhafazakâr Parti
ZİNCİRKIRAN	Ufuk	Bayrak Partisi

H. Anayasa Mahkemesi'nde Kapatma Davası Açılan Siyasi Partiler

BAYRAK PARTİSİ

BİZİM PARTİ

BÜYÜK ANADOLU PARTİSİ

BÜYÜK ANADOLU PARTİSİ

BÜYÜK ANADOLU PARTİSİ

DEMOKRASİ DEĞİŞİM PARTİSİ

DEMOKRASİ PARTİSİ

DEMOKRAT PARTİ

DEMOKRATİK BARIŞ HAREKETİ

DEMOKRATİK BARIŞ HAREKETİ

DEMOKRATİK KİTLE PARTİSİ

DİRİLİŞ PARTİSİ

DOĞRU YOL PARTİSİ

EMEK PARTİSİ

FAZİLET PARTİSİ

FAZİLET PARTİSİ

HALK PARTİSİ

HALK PARTİSİ

HALKIN DEMOKRASİ PARTİSİ

HALKIN EMEK PARTİSİ

İŞÇİ ÇİFTÇİ PARTİSİ

MİLLİ NİZAM PARTİSİ

MİLLİYETÇİ ÇALIŞMA PARTİSİ

MUHAFAZAKÂR PARTİ

ÖZGÜRLÜK VE DEMOKRASİ PARTİSİ

REFAH PARTİSİ

SOSYALİST BİRLİK PARTİSİ

SOSYALİST PARTİ

SOSYALİST PARTİ

SOSYALİST TÜRKİYE PARTİSİ

TÜRKİYE BİRLEŞİK KOMÜNİST PARTİSİ

TÜRKİYE EMEKÇİ PARTİSİ

TÜRKİYE HUZUR PARTİSİ

TÜRKİYE İLERİ ÜLKÜ PARTİSİ

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ

YENİ DÜZEN PARTİSİ

YENİ DÜZEN PARTİSİ

YEŞİLLER PARTİSİ

YÜCE GÖREV PARTİSİ

I. Uygulanan Seçim Sistemleri ve Tarihleri

Seçim Sistemleri	Uygulandığı Seçimler
ÖZEL SEÇİM YÖNTEMLERİ	1877 1. Devre, 1877 2. Devre Mebus Seçimleri / 1920 Mebus Seçimleri
İKİ DERECELİ SİSTEMLER	1908, 1912, 1914, 1918, 1923, 1927, 1931, 1935, 1939, 1943 Mebus Seçimleri
TEK DERECELİ SİSTEMLER	
Çoğunluk Sistemi	
Liste Usulü Çoğunluk	1946, 1950, 1954, 1957 Milletvekili Seçimleri 1961 Cumhuriyet Senatosu Seçimleri
Nispi Temsil Sistemi	
Çevre Barajlı d'Hondt	1961 Milletvekili / 1964 Cumhuriyet Senatosu Seçimleri
Milli Bakiye	1965 Milletvekili / 1966 Cumhuriyet Senatosu Seçimleri
Barajsız d'Hondt	1969, 1973, 1977 Milletvekili Seçimleri 1968, 1973, 1975, 1977, 1979 C. Senatosu Seçimleri
Çifte Barajlı d 'Hondt	1983 Milletvekili Seçimleri
Çifte Barajlı d'Hondt + Kontenjan	1987, 1991 Milletvekili Seçimleri
Ülke Barajlı d'Hondt	1995, 1999, 2002 Milletvekili seçimleri

İ. Kaynakça

Abadan, Nermin, "Siyasi Partilerde Oligarşik Teamüller", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 14, (2 - 3), 1959, s. 110 - 117.

Abadan, Nermin, "Siyasi Partiler Kanun Tasarısı Üzerine Düşünceler", *Forum*, 16, (219), 1963, s. 9 - 10.

Abadan, Nermin, "Türk Siyasi Partiler Kanunu", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 21, 1966, s. 171 - 218.

Abadan, Yavuz, "Türkiye'de Siyasi Partiler ve Tazyik Grupları", *Yüzüncü Yıl Armağan*, 1959, s. 77 - 118.

Adalet Bakanlığı, *Siyasi Partiler Kanunu ve Milletvekili Seçim Kanunu*, Adalet Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1983.

Adıyaman, Sabri, "Türkiye İşçi Partisi", *İslami Düşünce* (5 - 6), 1977, s. 70 - 80.

Ağaoğlu, Samet., *İki Parti Arasındaki Farklar*, Ankara, 1947.

Ağaoğlu, Samet, *Siyasi Günlük: Demokrat Parti'nin Kuruluşu*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1992.

Ahmad, Feroz, Ahmad, Bedia Turgay, *Türkiye'de Çok Partili Politika'nın Açıklamalı Kronolojisi (1945 - 1971)*, Bilgi yayınevi, İstanbul, 1976.

Ahmad, Feroz, *The Turkish Experiment in Democracy : 1950 - 1975*, The Royal Institute of International Affairs, Londra, 1977.

Ahmad, Feroz, *Modern Türkiye'nin Oluşumu*, Sarmal Yayınları, İstanbul, 1995.

Ahmet, Sadık, "Dostluk - Eşitlik ve Barış Partisi", *Batı Trakya'nın Sesi*, 6, (48), İstanbul, 1993, s. 19 - 21.

Akal, Cemal Bali, *İktidarın Üç Yüzü*, Dost Yayınları, Ankara, 2000.

Akar, Atilla, *Öteki DSP: Ecevitlerin Gayri Resmi Öyküsü*, Siyah Beyaz, İstanbul, 2002.

Akaygen, Enis, "Millet Partisi Beyannamesi", *Sebilürreşad*, 6, (145), İstanbul, 1953, s. 317 - 318.

Akçam, Taner, "Bilimsel Sosyalizmin Bitişi", *Birikim* (34), İstanbul, 1992, s. 12 - 22.

Akçam, Taner, "Siyasi Bir Partinin Kaçınılmazlığı Üzerine", *Birikim* (44), İstanbul, 1992, s. 9 - 21.

Akdere, İ. – Karadeniz, Z., *Türkiye'de Solun Eleştirel Tarihi - 1 1908 – 1980*, Evrensel Basım Yayım, İstanbul, 1994.

Akgül, Aziz, "Partizanlığın Olmadığı Partisiz Demokrasi", *Kamu Yönetiminde Kalite, 1. Ulusal Kongresi Bildirileri II*, (26 - 27 Mayıs 1998), Ankara, 1999, s. 295 - 303.

Akkerman, Naki Cevat, *Türkiye'de Siyasi Partiler Hakkında Kısa Notlar*, Ulus Basımevi, Ankara, 1950.

Akkerman, Naki Cevat, *Demokrasi ve Türkiye'de Siyasi Partiler Hakkında Kısa Notlar*, Ulus Basımevi, Ankara, 1950.

Akmanlar, Bülent, "Siyasi Partiler Kanununun Özellikleri", *Adalet Dergisi* 57, (2), Ankara, 1966, 132 - 141.

Aksoy, Muammer, *Sosyalist Enternasyonal ve C.H.P.*, Tekin Yayınları, İstanbul, 1977.

Aksoy, Muammer, *Atatürk ve Sosyal Demokrasi*, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1990.

Akşin, Sina, "Demokrat Parti'nin Kurulması, *Tarih ve Toplum* 9, (53), İstanbul, 1988, s. 13 - 15.

Akşin, Sina, *Türkiye Tarihi I: Osmanlı Devletine Kadar Türkler*, Cem Yayınları, İstanbul, 2002.

Akşin, Sina, *Türkiye Tarihi II: Osmanlı Devleti 1300 - 1600*, Cem Yayınları, İstanbul, 2002.

Akşin, Sina, *Türkiye Tarihi III: Osmanlı Devleti 1600 - 1908*, Cem Yayınları, İstanbul, 2002.

Akşin, Sina, *Türkiye Tarihi IV: Çağdaş Türkiye*, Cem Yayınları, İstanbul, 2002.

Akşin, Sina, *Türkiye Tarihi V: Bugünkü Türkiye*, Cem Yayınları, İstanbul, 2002.

Akşut, Atilla, "BSP'de Tarih Oldu", *Siyah – Beyaz*, İstanbul, 1996.

Aktaş, Ümit, "Devlet Partisi, Cumhuriyet ve İslami Hareketin Yeni Yönelimi", *Birikim* (115), İstanbul, 1998, s. 74 - 79.

Alatlı, Ertuğrul, *'Müdahale' 12 Mart 1971 - 12 Eylül 1980*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2002.

Albayrak, Mustafa, *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946 - 1960)*, 1963.

Aklan, Haluk, Ateş, Nuh, "TBBM 21. Dönem Yasama Etkinliği ve Milletvekili Davranışı", *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 6, İstanbul, 2004, s. 129 - 143.

Aklan, Mehmet Ö., "Türkiye İşçi Çiftçi Partisi - Yoldaş Defteri ve Beyanname", *Toplumsal Tarih* (41), İstanbul, 1997, s. 24 - 25.

Alpat, İnönü, *Türk Solu Sözlüğü*, Mayıs Yayınları, İzmir, 1998.

Anadol, Cemal, *Solda Çatlak Var*, Selamet Yayınları, İstanbul, 1975.

Anadol, Zihni (Der), *Sosyalizmin Uzun Yürüyüşü*, Evrensel Yayınları, İstanbul, 1995.

Aral, Erol, *ÖDP Refah'ı Silkeler*, İntermedya - Ekonomi, İstanbul, 1996.

Aral, Namık Zeki, "Sosyal Adalet ve Siyasi partilerimiz", *Türkiye İktisat Gazetesi*, 15, (726), Ankara, 1967, s. 1, 7.

Aral, Namık Zeki, "İktisadi - İçtimai Nizam ve Siyasi Partilerimiz", *Türkiye İktisat Gazetesi* 15, (733), 1967, s. 1-7.

Aren, Sadun, *TİP Olayı: 1961-1971*, Cem Yayınları, İstanbul, 1992.

Argun, Hüseyin, *Demokrat Parti İktidarının Kıbrıs Politikası, 1950 - 1960*, Demokratlar Kulübü Yayınları, Ankara, 1997.

Arıkan, Vural, *Radyoda Bir Saat*, Vatandaş Partisi Yayınları, İzmir, 1986.

Armaoğlu, Fahir H., "Hürriyet Partisi Seçim Kanunu Tasarısı Hakkında Düşünceler", *Forum* 9, (58), Ankara, 1958, s. 8 - 11.

Armaoğlu, Fahir, *20. YY Siyasi Tarihi 1914 - 1990 Cilt II: 1980 - 1990*, Türkiye iş Bankası Yayınları, Ankara, 1991.

Aslan, Yavuz, *Türkiye Komünist Fırkası'nın Kuruluşu ve Mustafa Suphi Türkiye Komünistlerinin Rusya'da Teşkilatlanması 1918 - 1921*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1977.

Aşgın, Sait, *Türkiye'nin Demokrat Parti'li Yılları : Toplumsal Siyasal ve Uluslararası İlişkiler Boyutlarıyla*, 2001.

Aşık, Melih, "Basın Muhalefet Partisi mi?", *Yeni Türkiye*, 2, (11), Ankara, 1996, s. 756 - 766.

Aşkar, Mehmet, *Demokrat Parti Kurucuları Bu Davanın Adamı Değildirler*, Ankara, 1949.

Aşut, Atilla, "Aşk ve Devrim", *Siyah Beyaz*, İstanbul, 1996.

Atalay, Sırrı, *Bir Ömür Politika Kars'tan Zincirbozan'a* (Yayına Hazırlayan Hikmet Bila), Milliyet Yayınları, İstanbul, 1986.

Ateş, Nevin Yurtsever, *Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu ve Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası*, Sarmal Yayınları, İstanbul, 1994.

Avcı, Adnan, *Siyaset Rehberi En Son Değişikliklerle Siyasi Partiler Kanunu Seçim Kanunları Mevzuatı*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1999.

Avcı, Orhan, "İttihat ve Terakki Partisi Devrinde İzlenen İktisadi Politikalar (1908 - 1918)", *Askeri Tarih Bülteni* 21, (40), 1996; 165 - 184.

Ayata, Ayşe, *CHP, Örgüt İdeoloji*, Gündoğan Yayınları, Ankara.

Aybar, Mehmet Ali, "Türkiye İşçi Partisi ve Amacı", *Yeni Ufuklar* 11, (125), İstanbul, 1962, s. 12 - 17.

Aybar, Mehmet Ali, *Bağımsızlık Demokrasi, Sosyalizm, Seçmeler 1945 - 1967*, Gerçek Yayınları, İstanbul, 1968.

Aybar, Mehmet Ali, *Bağımsızlık Demokrasi, Sosyalizm*, İstanbul, 1968.

Aybar, Mehmet Ali, "TİP Marksist Bir Partiydi", *Yeni Gündem*, (41), 04.01.1987 - 10.04.1997, s. 32 - 33.

Aybar, Mehmet Ali, "Prestroika! Nereden Nereye... ve Türk Solu", *Türkiye Günlüğü 7*, 1989, s. 19 - 21.

Aydemir, Şevket Süreyya, *Suyu Arayan Adam*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1971.

Aydemir, Şevket Süreyya, *İkinci Adam*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1973.

Aydemir, Şevket Süreyya, *Tek Adam*, c. 1, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1973.

Aydemir, Şevket Süreyya, *Tek Adam*, c. 2, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1974.

Aydemir, Şevket Süreyya, *Tek Adam*, c. 3, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1974.

Aydınoğlu, Ergun, *Eleştirel Bir Tarih Denemesi: Türk Solu*, Belge Yayınları, İstanbul, 1992.

Aydınoğlu, Ergun, *Türk Solu 1960 - 1971: Eleştirel Bir Tarih Denemesi*, Belge Yayınları, İstanbul, 1992.

Aygen, Cemal, "Hürriyet Partisi Seçim Kanunu Tasarısı Üzerine Bazı Düşünceler", *Forum* 9, (101), Ankara, 1958, 10 - 12.

Aygen, Cemal, "Siyasi Partiler Kanunu", *Forum* 16, (236), Ankara, 1964, s. 11 - 12.

Baban, Şükrü, "İşçi Partisi'nin İktisadi Planı", *Büyük Doğu 7*, İstanbul, 1945, s. 7.
Bağcı, Hüseyin, *Demokrat Parti Dönemi Dış Politikası*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 1990.
Bali, Rıfat N., "*Refah Partisi* ve Türkiye Yahudileri", *Birikim* (91), İstanbul, 1996, 74 - 88.
Banguoğlu, Tahsin, *Yirmi Yedi Mayıs Harekâtı*, CHP Yayınları, Ankara, 1962.
Başar, Erdoğan, *Demokrat Parti Dönemi Eğitim Hareketleri*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1992.
Başbuğ, Faik, *24 Ocak Yargılanıyor - İcraatın Dışından*, Tekin Yayınları, İstanbul, 1987.
Başgil, Ali Fuat, *27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri*, Yağmur Yayınları, İstanbul, 1966.
Bayar, Celal, *Celal Bayar'ın Nutku*, Demokrat Parti Yayınları, İzmir, 1949.
Baykara, Cihan, *1960 - En Son Değişikliklerle Siyasi Partiler Kanunu ve Seçim Mevzuatı*, Denizli, 2002.
Bayramoğlu, Ali, *Türkiye'de İslami Hareket : Sosyolojik Bir Bakış: 1994 - 2000*, Patika Yayınları, İstanbul, 2001.
Behramoğlu, Namık, *Türk Amerikan İlişkileri: (Demokrat Parti Dönemi)*, Yar Yayınları, İstanbul, 1973.
Belen, Nezahat Keleş, *Türkiye'ye Damgasını Vuran Bir Dönem, Bir Olay, Bir Yaşam Dr. Baha Akşit: Demokrat Parti Dönemi, Yassıada Mahkemeleri ve Yassıada Sonrası*, Kanaat Basımevi, İstanbul, 1995.
Beler, Beliğ, *32 Yıl Aradan Sonra DP Nasıl Faaliyete Geçti?: DP'ye Haysiyet Mücadelesi*, Karınca Matbaacılık, İzmir, 1994.
Belge, Murat, "25 Marttan Sonra Sağdan Beklentiler", *Yeni Gündem*, 01.06.1984 - 15.06.1984, s. 16 - 17.
Belge, Murat, *'Bombalama' 12 Yıl Sonra 12 Eylül*, Birikim Yayınları, İstanbul, 1993.
Belge, Murat, "Yeni Partimiz", *Birikim* (82), İstanbul, 1996, s. 20.
Belli, Mihri, *'Büyük Proleter Devrimci Dr. Şefik Hüsnü Değmer' Şefik Hüsnü, Yaşamı, Yazıları, Yoldaşlar*, Sosyalist Yayınları (54 - 60), İstanbul, 1993.
Belli, Mihri, *Mihri Belli'nin Anıları, İnsanlar Tanıdım, I, II*, Doğan Kitap, İstanbul, 1999.
Besen, Haluk, *İsmet Paşa ve Devlet*, İnkilap Kitabevi, İstanbul, 1990.
Biberoğlu, M. Kemal, *Demokrat Parti ve Sonrası Anılarım*, Demokratlar Kulübü Yayınları, Ankara, 1997.
Bila, Hikmet, *CHP 1919 - 1999*, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 1999.
Birand, Mehmet Ali; Çaplı, Bülent; Dündar, Can, *Demirkırat: Bir Demokrasinin Doğuşu*, Doğan Yayıncılık, İstanbul, 2005.
Siyasi Partiler ve Seçim Kanunları 8 - 9 Haziran 2001, Türk Parlamenterler Birliği, 2001.
Siyasi Partiler ve Seçim Kanunları Önerisi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yayınları, Ankara, 2000.
Bjeduğ, Murat, "Yeşiller Partisinin İlk Kurultayının Ardından Eleştirel Kolaj Eskizleri", *Birikim* 14, 1990, s. 76 - 77.

Bora, Tanıl, Can, Kemal, *Devlet Ocak, Dergâh,* İletişim Yayınları, Ankara, 1994.
Bora, Tanıl, Çakır, Ruşen, "İttifak'ın Geleceği: Kitle Partisi/Dava Partisi 'İşbölümü'nde Yeni Gelişmeler mi?", *Birikim* (31), 1991, s. 17 - 21.
Bora, Tanıl, *Yeşiller ve Sosyalizm,* İletişim Yayınları, İstanbul, 1988.
Bora, Tanıl, "Yerel Yönetim, Sosyal Demokrasi ve Sosyalistler", *Birikim* (70), 1989, s. 54 - 60.
Bora, Tanıl, "İki MHP", *Birikim.* (60), 1994, s. 30 - 40.
Bora, Tanıl, "İslamcılıktaki Milliyetçilik ve Rafah Partisi", *Birikim* (91), İstanbul, 1996, s. 15 - 28.
Bora, Tanıl, "Müfrit ile Mutedil: İki Adalet Partisi Büyüğünün Hatıratı", *Virgül* (34), İstanbul, 2000, s. 10 - 11.
Boran, Behice; Kutlu, Haydar; Sargın, Nihat, *Niye Birleşiyoruz, Ne İstiyoruz, Niye Dönüyoruz?,* Açılım Yayınları, İstanbul, 1988.
Bosuter, Kudret, Türk *Siyasi Partiler Sisteminde Parti İçi Demokrasi,* Ulusal Basımevi, Ankara, 1969.
BOZDAĞ İsmet, "*Demokrat Parti* ve Ötekiler", Kervan Kitabevi, İstanbul, 1975.
Bozkurt, Celal E., *Siyaset Tarihimizde Cumhuriyet Halk Partisi: Dünü, Bugünü, İdeolojisi,* Ankara.
Bölügiray, Nevzat, *28 Şubat Süreci - 1,* Tekin Yayınları, İstanbul, 1999.
Bölük, Mehmet, *El Tayip,* Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 2003.
Burçak, Rıfkı Selim, *Demokrat Parti'nin Politika Hayatına Yeniden Girişi,* Demokratlar Kulübü, Ankara, 1997.
Bülent, Çağla, "Bülent Ecevit ve Sosyal Demokrasi", *Türkiye Günlüğü,* Kış 25, s. 77 - 85.
Büşükadalı, Yalçın, "Türkiye Sosyalist Hareketinin Tarihi", *Teori* (50), İstanbul, 1994, 13 - 24.
Canbolat, Selahattin ve Canbolat, Bedrettin, *En Son Değişiklikleri ve Gerekçeleriyle Seçim Konuları ve Siyasi Partiler Kanunu,* Fayal Matbaacılık, Ankara, 1987.
Cankoçak, Uğur, "Bir Sosyalist Parti", *Yeni Gündem* [14], 09.06.1986 - 11.06.1986, s. 38 - 39.
Cankoçak, Uğur, "İşçilerin aydınların buluştuğu parti: TİP", *Cumhuriyet* 13.02.2004 - 16.02.2004
Cem, İsmail, *12 Mart,* Cem Yayınları, İstanbul, 1973.
Cem, İsmail, *Türkiye'de Geri Kalmışlığın Tarihi,* Can Yayınları, İstanbul, 1999.
Cemil, Koçak, "Serbest Cumhuriyet Fıkrası ve Türk Milleti", *Tarih ve Toplum* 9, (53), 1988, s. 69 - 71.
Coşar, Nevin, "Demokrat Parti Dönemi Maliye Politikası", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi,* 2005.
Coşkun, Alev, *Cumhuriyet Halk Partisi ve Demokratik Sol,* Tekin Yayınevi, İstanbul, 1978.
Coşkun, Süleyman, *Türkiye'de Politika (1920 - 1995),* Cem Yayınları, İstanbul, 1995.
Çakır, Ruşen ve Çalmuk, Fehmi, *Recep Tayyip Erdoğan: Bir Dönüşüm Öyküsü,* Metis Yayınları, İstanbul, 2001.

Çakır, Ruşen, *Ayet ve Slogan, Türkiye'de İslami Oluşumlar,* Metis Yayınları, İstanbul, 1995.

Çakır, Ruşen, "Bir Sistem Partisi Olarak Refah Partisi", *Birikim* (81), 1996, s. 31 - 35.

Çakır, Ruşen, *Ne Şeriat Ne Demokrasi: Refah Partisi'ni Anlamak,* Metis Yayınları, İstanbul, 1994.

Çakmak, Ahmet, "ÖDP Dedikleri Nedir? Ne değildir?", *Yeni Yüzyıl,* 1996.

Çakmak, Ali. 1998; "Asker Partisi Ne İstiyor?", *Virgül*10, 1998, s. 76.

Çakmak, Fevzi, *Demokrat Parti Beyannamesi,* Demokrat Parti Yayınları, Kayseri, 1847.

Çalışlar, Oral, *Refah Partisi Nereden Nereye?,* Pencere Yayınları, İstanbul, 1995.

Çarkoğlu, Ali, *Siyasi Partilerde Reform Devlet Reformu,* Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı Yayınları, 2000.

Çavuşoğlu, Naz, *1982 Anayasasında Devlet Düzeninin Öğeleri Olarak Siyasi Partiler ve Yaşam,* 1989.

Çelik, N. B., "Radikal Demokrasi ve Sol", *Mürekep* (7), 1997, s. 60 - 68.

Çeşnigil, Sait, *Anayasa ve Siyasi Partiler Kanunu,* Gürsay Basımevi, Ankara, 1967.

Çiğdem, Ahmet, "*Refah Partisi,* Henüz Yolun Başında", *Birikim* (91), 1996, s. 39 - 42.

Çobanoğlu, Ahmet, *12 Eylül'ün Getirdikleri - Götürdükleri ve C.H.P.'nin Serüveni,* Cumhuriyet Halk Partisi Yayınları, Konya, 1992.

Çora, E. Fevzi, "Siyasi Partiler Yelpazesi ve Demokrasimiz", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi* (37), 1970, s. 21 - 24.

Çulhaoğlu, Metin, *Bin Yılın Eşiğinde Marksizm ve Türk Solu,* Sarmal Yayınları, İstanbul, 1997.

Danzikyan, Yetvart, "Dava Partisi Olarak DYP", *Birikim* (104), İstanbul, 1997, 75 - 79.

Davut, Dursun, *12 Eylül Darbesi,* Şehir Yayınları, İstanbul, 2005.

Demir, Fevzi, "Siyasi Parti Sistemleri ve Türk Siyasi Partiler Kanunu", *Ege Genç İşadamları Derneği Yayınları,* İzmir, 1947.

Demir, Türkay, "Sosyalizm ve Demokrasi", *Birikim* 4, 1989, s. 26 - 33.

Demirel, Süleyman, *Siyasi Partiler ve Demokrasi,* Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1993.

Demirel, Süleyman, *Siyasi Partiler ve Demokrasi,* Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1993.

Demirel, Taner, *Adalet Partisi, İdeoloji ve Politika,* İletişim Yayınları, İstanbul, 2004

Demirer, Belgin, *ÖDP Kendini Anlatıyor,* Güncel Yayınları, İstanbul, 1996.

Sosyalist Kültür Derneği, *Sosyalist Kültür Derneğinin Siyasi Partiler Kanunu Tasarısı Üzerine Görüşü,* İstanbul Matbaası, Ankara, 1964.

Türk Sanayiciler ve İşadamları Derneği, *Seçim Sistemi ve Siyasi Partiler Araştırması : Temel Bulgu ve Sonuçlar,* Lebib Yalkın Yayımları ve Basım İşleri, İstanbul, 2001.

Develioğlu, Osman, "Siyasi Partilerin Yasa ile Düzenlenmesi Seçim İttifakı ve Milletvekilliği Statüsü", *Siyasi Partiler ve Demokrasi Sempozyumu*, 1995, s. 107 - 118.

Dewey, Thomas E., Çeviren: Vehbi Belgil, "Siyasi Partiler ve İnsan Hakları", *İnsan Hakları* (42 - 43), Ankara, 1950, s. 32 - 38.

Dewey, Thomas E., Çeviren: Vehbi Belgil, "Siyasi Partiler ve Dış Politika", *İnsan Hakları* (44 - 45), Ankara, 1950, s. 44 - 48.

Dilipak, Abdurrahman, *Menderes Dönemi*, Beyan Yayınları, İstanbul, 1990.

Doğan, D. Mehmet., "Milliyetçi Hareket Partisi ve Toprak Meselesi", *Fikir ve Sanatta Hareket*. 7, (81), İstanbul, 1972, s. 42 - 47.

Doğaner, Yasemin, "Bir Modernleşme Modeli Olarak Atatürk İnkılapları", *Atatürk Dergisi*, 2004.

Dranaz, Faik, "Demokrasi ve Siyasi Partiler", *İnan* 20, 1945, s. 5 - 7.

Duman, Sabit, *Demokrat Parti Dönemi Türk Dış Politikası (1950 - 1960)*, İstanbul, 1990.

Duverger, M., *Siyasi Partiler, Modern Devlet Örgütleri ve Faaliyetleri*, Sevinç Matbaası, İstanbul, 1970.

Duverger, M., *Siyeset Sosyolojisi*, 1995.

Duverger, Maurice, *Siyasi Partiler*, Bilgi yayınları, Ankara, 1993.

"Cumhuriyet Başsavcılığının *Refah Partisi*'nin Kapatılması ile İlgili İddianamesidir", *Atatürkçü Düşünce* 5, (45), Ankara, 1998, s. 22 - 25.

Ecevit, Bülent, *Toplumsal Kültürün Türk Siyasal Yaşamına Etkisi*, Sistem Ofset, Ankara, 1990

Edibali, Aykut, *Komünist İhtilale Karşı Tedbirler*, Otağ Yayınları, 1976.

Edip, Eşraf, "Halk Partisinin Din Siyaseti", *İslam-Türk Muhitulmaarif Mecmuası* 2, (86), İstanbul, 1947, s. 15 - 16.

Ekşioğlu, Kani, *Türkiye Cumhuriyeti Siyasi Partiler Yasası: Milli Güvenlik Konseyinin 76 Nolu Kararı*, Yasa Yayınları, İstanbul, 1983.

Elden, Müge, Fırlar, Güneri Belma, "The Political Promotion in the Politic Arena 'A Historical Analysis on Turkey from 1950's till 2000's'", *Bilig/Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2004.

El-Hatib, Numan Ahmed, "İslam Siyasi Düşüncesinde Siyasi Partilerin Konumu". Çeviren: Abdurrahim Güzel, *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9, Kayseri, 1996, s. 199 - 207.

Emirdağ, Kemal, "Demokrat Parti", *Bayrak* 19, 18, Ankara, 1972, s. 34 - 35.

Emirdağ, Kemal, "Seçimler ve Siyasi Partiler I - C.H.P", *Bayrak* 19, 15, Ankara, 1972, 19 - 22.

Emrence, Cem, "Buhranlı Yıllar Ödemişte Serbest Cumhuriyet Fıkrası", *Toplumsal Tarih* 12, (72), İstanbul, 1999, s. 28 - 32.

Erbakan, Necmettin, *Cumhuriyet Tarihinin En Büyük Parti Kapatma Davası: Refah Partisi Savunması*, Fast Yayınları, İstanbul, 1997.

Ercan, Esra ve Tanşu, Okan, *Cem Uzan ve Genç Parti Olgusu*, Konrad Adenauer Vakfı Yayınları, Ankara, 2002.

Erdem, Ümit, "2000'li Yıllara Doğru Sol Partiler ve Yeni Arayışlar", *İktisat Dergisi*, 29, (343), İstanbul, 1993, s. 77 - 79.

Erdoğan, Nemci, "Demokratik Soldan Devrimci Yol'a: 1970'lerde Sol Polülizm Üzerine Notlar", *Toplum ve Bilim* 78, Güz 1998.

Erer, Tekin, *Türkiye'de Parti Kavgaları*, Ticaret Postası Matbaası, İstanbul, 1963.

Erginöz, O. N., "Cumhuriyet Halk Partisi (Ya İstiklal Ya Ölüm) Buyruğu İle Doğdu", *Atlan*, 4, Elazığ, 1935, s. 8 -10.

Eroğul, Cem, *Demokrat Parti: Tarih ve İdeolojisi*, Üniversite Yayınları, Ankara, 1970.

Ertan, Temuçin F., "Kadro Dergisi Niçin Kapandı?", *Atatürk Dergisi* 3, (4), 1998, 2003, s. 19 - 34.

Ertan, Temuçin Faik, *Kadrocular ve Kadro Hareketi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1994.

Eşref, Edip. 1950; "Millet Partisi'nin Kongresi", *Sebilürreşad* 4, (82), İstanbul, 1950, s. 110 - 112.

Evliyaoğlu, Gökhan, *İftiralara Cevaplar*, İstanbul, 1963.

Fertan, Necla, *Devlet Güvenlik Mahkemeleri ve Siyasi Partiler, Günümüzde Yargı*.(3), İstanbul, 1976, s. 3 - 5.

Fındıkoğlu, Z. Fahri, "Sosyalizmin İkiye Bölünüşü ve Gerçek Sosyalizm", *Türk Yurdu* (241), 1952, Ankara, 1955, s. 582 - 589.

Fidan, Mehmet., "Demokrat Parti Yönetiminde Halkla İlişkiler Anlayışı ve Uygulaması", *Selçuk İletişim* 1, (1), Konya, 1999, s. 34 - 40.

Fuskuoğlu, Ali, "Kemalizm ve Sosyalizm", *Pazar Postası* 2, (70), Ankara, 1952, s. 5, 10.

"Gerçek Demirkırat", *Belde Gazetesi*, Ankara, 1993.

Gençkaya, Ömer Faruk, *Siyasi Partiler ve Adaylara Devlet Desteği, Bağışlar ve Seçim Giderlerinin Sınırlandırılması*, 2000.

Gençkaya, Ömer Faruk, *Devletleşen Partiler - Türkiye'de Siyasi Partilerin Başlıca Gelir Kaynakları 1983 – 1998*, Anadolu Stratejik Araştırmalar Vakfı, Ankara, 2002.

Gerger, Mehmet Emin, Sağcı, *Solcu ve İslamcılara Göre Din, Siyaset, Laiklik*, Nehir Yayınları, İstanbul, 1989.

Giritli, İsmet, "Siyasi Partiler ve Demokrasi", *İstanbul Ticaret* 14, (654), İstanbul, 1971, s. 1-7.

Gökmen, Özgür, "Çok Partili Rejime Geçerken Sol: Türkiye Sosyalizmin Unutulmuş Partisi", *Tarih ve Bilim* (78), İstanbul, 1998, s. 161 - 186.

Göküş, Mehmet, "Demokrat Parti Döneminde Türk Kamu Bürokrasinin Genel Görünümü", *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Konya, 2003.

Görmez, Kemal, "Demokrat Parti ve Yerel Siyaset", *Türkiye'de Demokrasinin Gelişimi ve Sorunları 'Demokrat Parti ve Sonrası' (16 Mayıs 1997)"*, Ankara, 1997, s. 27 - 36.

Gülcan, Yılmaz, *Cumhuriyet Halk Partisi 1923 – 1946*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2001.

Güler, Orhan, *Zor Günler: Demirel Mitingler ve Anılarım*, Doğru Yol Partisi Yayınları.

Güner, Zekai, *Millî Mücadele Başlarken Türk Kamuoyu : (Basın, Siyasi Partiler, Cemiyetler)*, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1999.

Güneş, Günver, "Serbest Cumhuriyet Fıkrası Döneminde Türk Ocakları ve Siyaset", *Toplumsal Tarih* (65), 1999, s. 11 - 18.

Gürkan, Celil, *12 Mart'a Beş Kala*, Tekin Yayınları, İstanbul, 1986.

Gürses, Hasan Basri, *Yayınevinin Önsözü' Mustafa Suphi, Yaşamı, Yazıları, Yoldaşları*, Sosyalist Yayınları (9 - 35), İstanbul, 1992

Gürün, Kamran, *Türk Sovyet İlişkileri*, TTK Yayınları, Ankara, 1991.

Güz, Nurettin, *Tek Parti İdeolojisinin Yayın Organları Halkevleri Dergileri (1932 - 1950)*, Bilge Yayınları, Ankara, 1995.

Güzel, Hasan Celal, "Yeniden Doğuş Partisi Genel Başkanı Hasan Celal Güzel'in DGM'deki İlk Savunması", *Yeni Türkiye* 3, (17, Özel Sayı), 1997, s. 304 - 348.

Hale, William, "Türkiye'de Ordu ve Siyaset - 1789'dan Günümüze", Hil Yayınları, İstanbul, 1996.

Hans, Raynbah, *Tabiat Kanunu Meselesi*, Ulus Basımevi, Ankara, 1933.

Sorularla Yeni Demokrasi Hareketi : Temel Politikalar, Yeni Demokrasi Hareketi Yayınları, Ankara.

Hürkan, Hicret, "Vakitsiz Doğan Çocuk: 'Terakkiperver Cumhuriyet Fıkrası'". *Kemalist Ülkü* 22, (251 - 252), 09.1989, 5 – 8.10.1989, s. 5 - 9.

Ilgaz, Turan, "Siyasetin Sol Tarafı", *Düşünen Siyaset*, 6, 1999, s. 13 - 20.

İNAN Süleyman, 2005; "CHP müfettişi Cemal Karamuğla'nın Raporları Işığında Bir Taşra Kenti Olan Denizli'de 1950 Seçimleri ve Gösterdikleri", *Atatürk Dergisi.*

İnsel, Ahmet, "Laiklik, Cumhuriyet ve Sosyalist Hareketler", *Birikim*, 2, İstanbul, 1989, s. 25 - 34.

İnsel, Ahmet. 1996; "Refah Partisi ve Kemalizm", *Birikim* (91), İstanbul, 1996, s. 29 - 31.

Kadıoğlu, Ayşe, "Peki ya sağda Neler Oluyor", *Radikal 2*, 20.01.2002.

Kahraman, H. Bülent, " Sol Kopuş ve Türk Solu", *Radikal*, 25.01.2002.

Kahraman, Hasan Bülent, "Siyasi Partiler Kültür ve Sanata Nasıl Bakıyor?". *Hürriyet.* (131), İstanbul, 1991, s. 10 - 19.

Kalan, İlknur, "Türkiye Proleter Devrimci Hareketinin Önderlerinden Şefik Hüsnü Deymer", *Aydınlık*, Nisan 1996.

Kalaycıoğlu, Ersin, *Karşılaştırmalı Siyasal Katılma ve Siyasal Eylemin Kökenleri Üzerine Bir İnceleme*, İstanbul, 1983.

Kalyoncu, Hamdi, *İttifakın Perde Arkası : Üç Gülün Hikâyesi*, Burak Yayınevi, İstanbul, 1993.

Kamil, "Cumhuriyet Halk Partisi'nin Kurultayı Açılırken", *Gül* 2, (14 - 15), 1935, s. 252 - 255.

Kandemir, Feridun Kudret, *Atatürk'ün Kurduğu Türkiye Komünist Partisi ve Sonrası*, Yakın Tarihimiz Yayınları, İstanbul, 1966.

Kantarcıoğlu, Fulya, *Seçim ve Siyasi Partiler Kanunları Değişiklik Ön Tasarısı ve Gerekçesi*, Adalet Bakanlığı Yayın İşleri Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1995.

Kaplan, Mehmet, *Büyük Türkiye Rüyası*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1992.
Karabatak, Haluk Ö., "İslam Demokrat Partisi", *Tarih ve Toplum* 22, (130), İstanbul, 1994, s. 4 - 13.
Karadağ, Ahmet, "Türk Aydınlarında Cumhuriyet: Farklı Siyasal Duruşlar ve Farklı Sonuçlar", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 14, (2), Diyarbakır, 2004, s. 225 - 254.
Karadeniz, Harun, *Olaylı Yıllar ve Gençlik*, May Yayınları, İstanbul, 1975.
Karal, Enver Ziya, "Atatürk; Siyaset ve Siyasi Partiler", *Türk Dili* 11, (122), Ankara, 1961, s. 66 - 68.
Karayalçın, Yaşar, "Üniversite Öğretim Üyesi ve Siyasi Partiler", *Forum* 13, (168), Ankara, 1961, s. 14 - 16.
Karib, Zafer, *Siyasi Partiler : Beynelmilel Denge Politikası ve Yeni Devrim Eşiğinde M.S.P.*, Çığır Yayınevi, İstanbul, 1977.
Kartal, Cemile Burcu, "Türk Siyasal Hayatında 'Beyaz İhtilal', 1950 Seçimleri", *Atatürk Dergisi*, 2003.
Kaynar, Mete K., "ÖDP ve Türk Solu", *Strateji* (10), 1999, s. 141-180.
Kaynar, Mete K., 'Sosyalist İdeoloji Eksenli Örgütler' I. Uluslararası Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu, Terör Etkileri ve Çözüm Önerileri, (Elazığ, 27-29 Mart 2000), *Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları*, Ankara, 2000, s. 927-947.
Kaynar, Mete K., "Devletin Ülkesi Milleti", Özgür Üniversite Kitaplığı, Ankara, 2001.
Kaynar, Mete K., "Yanık Yağ Kokusu", *Radikal2*, 24.02.2002.
Kaynardağ, Arslan, "Siyasi Partiler", *Yığın* (2), 15.10.1946, s. 3, 10.
Keçeciler, Mehmet, *Bizim Davamız*, İstanbul, 1987.
Keleş, Çiler, "Televizyon Haberlerinde Refah Partisi'nin Kuruluşu ve Söylemde Mücadele Üzerine Dönemler Arası Karşılaştırmalı Bir Çözümleme Denemesi", *Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yıllığı*, 7, 1994 - 1995, s. 73 - 119.
Kılıç, Fahri, "Nutuk'un Analitik Bir İncelemesi", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2003.
Kılıçoğlu, Yalçın, "20. Asır Başlangıcından Beri Türkiye'de Siyasi Partiler", *Bilgi* 16, (183/183-188/189), İstanbul, Mayıs – Haziran 1962.
Kırmacı, Bülent, "Soldaki Yeni Oluşumlar Başarılı Olacak mı ?", *Yeni Yüzyıl*, 29.01.1996.
Kısakürek, Necip Fazıl, *Benim Gözümde Menderes*, Doğu Yayınları, İstanbul, 2002.
Kışlalı, A. Taner, *Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 1995.
Kili, Suna, *1960 - 1975 Döneminde Cumhuriyet Halk Partisi'nde Gelişmeler: Siyaset Bilimi Açısından Bir İnceleme*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1976.
Kip, Necati, "Devrim Partisi", *Kültür* (36), İzmir, 1935, s. 3 - 6.
Kip, Necati, "Devrim Partisinin Gerçek Halkçılık, Planlı Devletçilik ve Yolunda Gelişmesi", *Kültür* (38), İzmir, 1936, s. 1 - 3.

Kocahanoğlu, Osman Selim, *En Son Değişikliklerle Siyasi Partiler ve Seçim Mevzuatı : İlgili Tüm Yasalar*, Unutulmaz Matbaası, İstanbul, 1991.

Koç, İ. Ceyhan, "Cumhuriyet Halk Partisi - Basın İlişkileri (1929 - 1938)", *Atatürk Dergisi* 4, (2) , 2004, 179 - 206.

Koç, Yıldırım, "Türkiye Çalışma Partisi Girişimi (1962)", *Mülkiyeliler Birliği Dergisi* 21, (197), Ankara, 1997, s. 72 - 80.

Koçak, Cemil, "CHP Üzerine Yeni Bir Araştırma [Hakkı Uyar'ın 'Tek Parti Dönemi ve Cumhuriyet Halk Partisi' İsimli Eseri Üzerine]", *Toplum ve Bilim* (82), İstanbul, 1999, s. 198 - 210.

Koçak, Deniz, "II. Cumhuriyet Tartışmaları ve Sosyalistlerin Gündemi", *Kitle*, Haziran 1992.

Koçak, Uğur Can, "Aşkın ve Devrimin Partisi: ÖDP", *Bülten*, 1.05.1996, s. 9.

Kongar, Emre, *Devrim Tarihi ve Toplumbilim Açısından Atatürk*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1999.

"Türkiye ve Avrupa'da Siyasi Partiler Kanunu ve Seçim Yasası", Konrad Adenauer Vakfı Yayınları, 2002.

Korkud, Refik, *Büyük Vazife ve Demokrat Parti*, Türkiye Fikir Ajansı, Ankara, 1960.

Korkut, Levent, "Anayasa Mahkemesi'nin Yeşiller Partisi'ni Kapatma Kararı Savunulabilir mi?", *Amme İdaresi Dergisi* 27, 2, Ankara, 1994, s. 107 - 114.

Köloğlu, Orhan, "Kemalizm'den Atatürkçülüğe, Ortanın Solu'ndan Demokratik Sol'a Cumhuriyet Halk Partisi", *Tarih ve Toplum* 23, (142), İstanbul, 1995, s. 43 - 47.

Kumkale, Rüknettin, *Hukuki ve Mali Yönleriyle Defter ve Belgeler: Şirketler - Dernekler - Vakıflar - Kooperatifler - Siyasi Partiler*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2003.

Kuyucak, Hazım Atıf, "Yeni Parti Programı ve Harp Sonrası", *İktisadi Yürüyüş* 5, (118), İstanbul, 1944, 7, 19.

Küçük, Adnan, *Siyasi Partilere İlişkin Yasaklamalar (Tarihi Gelişim AİHS, AİHM İçtihatları, Bazı Ülkeler Teorik Çerçeve, 1982 Anayasası ve Türk AYM İçtihatları)*, Asil Yayın Dağıtım, İstanbul, 2005.

Küçük, Yalçın, *İtirafçının İtirafları TKP Pişmanları*, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1988.

Küçükköy, İrfan, *Mücadele Birliği Bir Uyanışın Anatomisi* (kitap, yazarın kendi yayınıdır).

Kürkçü, Ertuğrul, "ÖDP Parti Oluyor?", *Gündem*, 12.10.1997.

Laçiner, Ömer, "Faşizm ve Sosyalist Hareketler", *Birikim*, 18, İstanbul, 1990, s. 12 - 23.

Laçiner, Ömer, "Sol ve Milliyetçilik: Yan Yanan Gelebilir mi?", *Birikim*, 12, İstanbul, 1990, s. 3 - 11.

Laçiner, Ömer, "Kürt Sorunu ve 'Demokratik Çözüm' ", *Birikim* (33), İstanbul, 1992, s. 3 - 5.

Laçiner, Ömer. 1992; "Refah Partisi'nin Başarısı ve İnsanın 'Anlam' Arayışı", *Birikim* (44), İstanbul, 1992, s. 3 - 6.

Laçiner, Ömer, "Türk Solunun Bugünü Yarını", *Nokta*, İstanbul, 28.07.1996 - 03.08.1996.

Mahmut, Tandoğan, *Siyasi Partiler ve Seçim Kanunları ile Yüksek Seçim Kurulu Karar Özetleri*, Ankara, 2003.

Menderes, Aydın, *Devletin Alınyazısı*, Kızılelma Yayınları, İstanbul, 2005.

Mete, Orhan, *Demokrat Parti'nin 1. Büyük Kongresi, 7 Ocak 1947*, Demokrat Parti Yayınları, İstanbul, 1947.

Mısır, Mustafa Bayram ve Hornuş, Mehmet, *Tarihsel Seyri İçinde ÖDP: Sol'un Yakın Kısa Tarihi ve ÖDP Üzerine*, Ütopya Yayınları, Ankara.

Mumcu, Uğur, *Büyüklerimiz*, UM:AG Yayınları, Ankara, 1999.

Türkiye Cumhuriyeti Emniyet Genel Müdürlüğü, *Türkiye'de Siyasi Dernekler*, II. Cilt, Başbakanlık Devlet Matbaası, Ankara, 1950

Nadi, Nadir, "Bize Bir Sosyalist Partisi Lazım", *Mülkiyeliler Birliği Dergisi* 13, (107), Ankara, 1989, s. 24 - 25.

Nur, Ziya, *Dündar Taşer'in Büyük Türkiyesi*, İrfan Yayınları, İstanbul, 1991.

Nutku, Emrullah, "Demokrat Parti Neden Çöktü ve Politikada Yitirdiğim Yıllar", *Fakülteler*, İstanbul, 1979.

Okyar, Ali Fethi, 1988; "Serbest Cumhuriyet Fıkrası Nasıl Doğdu, Nasıl Fethedildi?", *Tarih ve Toplum* 9, (52), İstanbul, 1988, s. 57.

Okyar, Osman ve Seyiddanlıoğlu, *Mehmet, Fethi Okyar'ın Anıları*, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 1999.

Olgun, Kenan, "II. Meşrutiyet Dönemi Seçim Sistemi ve 1912 Seçimlerinde İzmit Sancağında Uygulanışı", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, İstanbul, 2004.

Oluç, Saruhan, "Türkiye Solunun Bugünü ve Yarını", *Hürriyet*, 31.01.1996.

Oral, Cavid, *Demokrasi ve Siyasi Partiler*, Kemal Matbaası, Adana, 1975.

Ortaylı, İlber, "Toplumumuz ve Siyasi Partiler", *Yeni Türkiye* 1, 1, Ankara, 1994, s. 16 - 19.

Ölmez, A. Osman, *Türk Siyasetinde DEP Depremi*, Doruk Yayınları, Ankara, 1995.

ÖNGİDER, Seyfi, *Çankaya'nın Bütün Adamları*, Aykırı Yanıları, İstanbul, 2006.

Öz, Esat, *Türkiye'de Tek Parti Yönetimi ve Siyasal Katılım: 1923 - 1945*, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1992.

Özal, Turgut, *Özal ve Dönemi: 1983 - 1993 : Bütün Yönleriyle*, Tempo Yayınları, İstanbul, 1993.

Özbudun, Ergun, "Siyasi Partiler ve Demokrasi", *Siyasi Partiler ve Demokrasi Sempozyumu*, 20.10.1995, s. 1 - 26.

Özek, Çetin, "Siyasi Partiler", *Oturum*, 2, İstanbul, 1964, s. 4 - 6.

Özkazanç, A., "Refah Devletinden Yeni Sağa", *Mürekkep*, 7, 1997, s. 31 - 39.

Özlü, Turhan, "Niçin Aydınlık". *Teori*, Mart 1993, s. 18.

Özman, Aylin, "Yeşiller Partisi ve ÖDP Üzerine", *Birikim* (110), İstanbul, 1998, s. 21 - 29.

Pala, Mehmet, "Siyasi Partilerde Disiplin Konusu ve Lider Sultası (1923 - 1960 Yılları Arası)", *Yeni Türkiye*, (13), Ankara, 1997, s. 334 - 352.

Cumhuriyetçi Parti Programı, Cumhuriyetçi Parti Yayınları, Ankara, 1972.

Demokrat Parti Tüzüğü, Demokrat Parti Yayınları, 1946.

Demokrat Parti Kongresi: Nasıl Açıldı, Neler Konuşuldu Ne Kararlar Alındı?, Ulus Basımevi, Ankara, 1949.

Düşmanı Kore'de Karşıladık: Kore'ye Niçin Asker Gönderdik?, Demokrat Parti Yayınları, Ankara, 1954.

Türkiye ve Atlantik Paktı: Türkiye'nin Nato Topluluğundaki Mevkii, Demokrat Parti Yayınları, Ankara, 1954.

Hür Demokrat Parti Tüzüğü / Hür Demokrat Parti, Hür Demokrat Parti Yayınları, Ankara, 1996.

Memleketçi Serbest Parti Ana Tüzüğü = Memleketçi Serbest Parti'nin Prensipleri, Memleketçi Serbest Parti Yayınları, İstanbul, 1961.

Muhafazakar Parti Tüzüğü, Muhafazakâr Parti Yayınları, Ankara, 1983.

Coalition Protocol Between the True Path Party and Social Democrat Populist Party, Doğru Yol Partisi Yayınları, Sosyal Demokrat Halkçı Parti Yayınları, Ankara, 1991.

Anavatan Partisi, "24 Ocak Kararları ve Türk Ekonomisi", Islahatçı Demokrasi Partisi Yayınları, 1985.

Anavatan Partisi Nedir, Ne Değildir, Anavatan Partisi Ne Yaptı Ne Yapıyor Ne Yapacak?, Anavatan Partisi Yayınları, Ankara, 1987.

Dış Basında Türkiye: 1977 - 1987, Anavatan Partisi Yayınları, Ankara, 1987.

Die Anavatan Partisi : Ein Beitrag zur Türkischen Parteiengeschichte, Hamburg, 1989.

Bayrak Partisi Temel İlke ve Görüşleri, Bayrak Partisi Yayınları, 1985.

Büyük Birlik Partisi Programı, Büyük Birlik Partisi, Ankara, 1993.

Statutes of the People's Republican Party: Adopted by the Grand Congress of the Party, Tüzükler ve Yönetmelikler, Ankara, 1939.

Cumhuriyet Halk Partisi Nedir, Ne Değildir?, Ülke Yayınları, Ankara.

Türk Gençliği İçin Hizmet Planı, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Yayınları, Ankara, 1965.

İdeoloji: Devrimci İşçi Partisi, Tarih Bilinci Yayınları, İstanbul, 1989.

Diriliş Partisi Programı, Diriliş Partisi Yayınları, Ankara, 1990.

Hürriyet Partisi Ana Nizamnamesi ve Programı, Hürriyet Partisi Yayınları, Ankara, 1956.

100 Soruda LDP, Liberal Demokrat Parti Yayınları, Ankara, 2001.

Milliyetçi Çalışma Partisi Tüzüğü, Milliyetçi Çalışma Partisi Yayınları, Ankara, 1988.

Siyasi Partiler Kanunu ile Anayasa Hakları Nasıl Kısıtlanıyor?, Türkiye İşçi Partisi Yayınları, İstanbul, 1964.

Demokratikleşme İçin Plan: 1978 - 1982, Türkiye İşçi Partisi Yayınları, İstanbul, 1978.

Türkiye Köylü Partisi: Gaye, Prensipler, Tüzük, Program, Beyanname, Türkiye Köylü Partisi Yayınları, İstanbul, 1952.

Vatan Partisi Tüzüğü ve Programı : İşçi Sınıfı Partisi Nedir?, Tarihsel Maddecilik Yayınları, Ankara, 1971.

Yeni Türkiye Partisi Tüzüğü ve Programı, Yeni Türkiye Partisi Yayınları, Ankara, 1963.

Yeşiller Partisi Program ve Tüzüğü, Yeşiller Partisi Yayınları, Ankara, 1989.

Payaslıoğlu, Arif T., "Siyasi Partiler ve Seçim Sistemleri", *Siyasi İlimler Mecmuası* 22, (256), 1952, s. 143 - 147.

Payaslıoğlu, Arif T., *Siyasi Partiler*, Ankara Üniversitesi SBF Yayınları / İstiklâl Matbaacılık, Ankara, 1952.

Peker, Bülent, "HADEP ve Suskunluk", *Birikim* (120), İstanbul, 1999, s. 75 - 77.

Perinçek, Doğu, *Kawa Ateşi Yaktı*, Sosyalist Parti Yayınları, Ankara.

Perinçek, Doğu, "Türkiye'de Siyasi Partilerin İç Düzeni ve Yasaklanması Rejimi", *Adalet Dergisi* 60, (2), Ankara, 1969, s. 112 - 113.

Perinçek, Doğu, *Altı Ok*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1999.

Petrovıcev, Nikolay, "Sınıf Partisi, Halk Partisi". *Ürün* 6, (35), 1977, s. 56 - 66.

Pirselimoğlu, Münip. *Cumhuriyet Halk Partisi Dosyası*, Cumhuriyet Halk Partisi Yayınları, Ankara.

Sakallıoğlu, Ümit Cizre, "Doğru Yol Partisi: Bir Kimlik Bunalımının Parametreleri", *Birikim* (66), İstanbul, 1994, 15 - 28.

Salman, Turhan, *TİP (Türkiye İşçi Partisi) Parlementoda 1966 - 67*, TÜSTAV, İstanbul, 2004.

Salman, Turhan, *TİP (Türkiye İşçi Partisi) 1969 - 1973*, TÜSTAV, İstanbul, 2005.

Salman, Turhan, *TİP (Türkiye İşçi Partisi) Parlalemtoda 1963 – 1966*, TÜSTAV, İstanbul, 2005.

Salman, Turhan, *TİP (Türkiye İşçi Partisi) Parlementoda 1967 – 69*, TÜSTAV, İstanbul, 2005.

Salman, Turhan, *TİP (Türkiye İşçi Partisi) Parlementoda 1967*, TÜSTAV, İstanbul, 2005

Sancar, Mithat, "Sosyalist Parti'nin Kapatılması Kararı Üzerine Düşünceler", *Amme İdaresi Dergisi* 25, 4, Ankara, 1992, s. 165 - 179.

Sarıbay, Ali Yaşar, "99 Soruda Siyasi Partiler", *Radikal*, Bursa, 1997.

Sadısözen, Güner, *Demokrat Parti Milletvekilleri Albümü, 1946 - 1960*, Demokratlar Kulübü Yayınları, Ankara, 1998.

Savcı, Bahri, "Siyasi Partiler Kanun Tasarısı Dolayısıyla Bazı Müdafaalar", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 19, 1, Ankara, 1964, s. 301 - 319.

Sayılgan, Aclan, 1967; "Türkiye İşçi Partisi ve Moskova Hattı", *Milli Işık* 1, 8, 1967, s. 11 - 12.

Selim, Yavuz, *Yol Ayrımı: Milli Görüş Hareketindeki Ayrışmanın Perde Arkası*, Hiler Yayınları, Ankara, 2002.

Semizoğlu, Necdet, *Yabancı Basında Türkiye: 1950'den Günümüze Kadar*, Caferağa Ocağı Yayınları, İstanbul.

Sencer, Muzaffer, *Türkiye'de Siyasal Partilerin Sosyal Temelleri*, May Yayınları, 1974.

Sevilgen, M. Gündüz, *Milli Selamet Partisi'nde Dört Yıl: 1973 - 1977*, Milli Selamet Partisi Yayınları, Ankara, 1980.

Sezer, Ayten, *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2003.

Silier, Orhan, "Ya Cumhuriyet Halk Partisi Ya Faşizm mi?", *Yurt ve Dünya* 1, (3), 1977, 458 - 488.

Soyak, Aklan, "Türkiye'de İktisadi Planlama: DPT'ye İhtiyaç Var mı?", *Doğuş Üniversitesi Dergisi* 4, 2, s. 2003, s. 167 - 182.

Sönmez, Veysel, Küreselleşmenin Felsefi Temelleri", *Eğitim Araştırmaları*, 6, 2002, s. 1 - 11.

Demirel, Süleyman, *Siyasi Partiler ve Demokrasi*, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1993.

Savaş, Vural, *Militan Demokrasi: İrtica ve Bölücülüğe Karşı*, Bilgi Yayınları, Ankara, 2000.

Şen, Serdar, "Solda Arayışın Adı: ÖDP", *Birikim* (103), İstanbul, 1997, s. 63 - 69.

Şener, Hasan Engin, *Postmodern Dönemde Devleti Modernleştirmek: Yeni İşçi Partisi'nin Kamu Hizmeti Anlayışı*, 2004.

Şıvgın, Halil. 1984; "İktidar Partisi ANAP'ın Milli Kültür Politikası Üzerine Bir Konuşma", *Sanat Olayı* 22, İstanbul, 1984, s. 18 - 19.

Şimanov, Dimitry, *Türkiye'de İşçi ve Sosyalist Hareketler*, Belge Yayınları, İstanbul, 1978.

Şimşek, Melda Cinman, "Türkiye'de Yeşiller Partisi", *Marmara İletişim Dergisi* 2, İstanbul, 1993, s. 5 - 40.

Taftalı, Oktay, "Marksçı Devlet Anlayışı Üzerine", *Kutadqubiliq : Felsefe Bilim Araştırmaları Dergisi*, 5, 2004, s. 91 - 97.

Talat, Cahit, "Sendikacılık Hareketi ve İşçi Partisi", *Forum* (266), Ankara, 1965, s. 9 - 11.

Tanyeli, Halit ve Topsakaloğlu, Adnan, *1958-1959 İzahlı Demokrat Parti Kronolojisi*, İstanbul Matbaası, İstanbul.

Tarık, Demir, "ÖDP Yolun Neresinde", *Mürekkep* 9, 1998, s. 77 - 79.

Tekin, Yusuf, "Türkiye'de ilk Sosyalist Hareket 'İştirak Çerçevesi'nin Sosyalizm Anlayışı Üzerine Bir Değerlendirme", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 57, 4, Ankara, s. 171 - 184.

Tevetoğlu, Fethi, *Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler 1910 - 1960*, Komünizmle Mücadele Yayınları, Ankara, 1967.

Teziç, Erdoğan, *100 Soruda Siyasi Partiler: (Partilerin Hukuki Rejimi ve Türkiye'de Partiler)*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1976.

Tikveş, Özkan, "Anayasa Mahkemesinin Siyasi Partilerle İlgili İki Kararı", *İstanbul Üniversitesi Hukuku Fakültesi Mecmuası* 36, (1 - 4), İstanbul, 1971, s. 615 - 630.

Timur, Taner, *Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1991.

Tokgöz, Oya, "Türkiye'de Siyasal Reklamcılık: Bir Örnek Olarak Anavatan Partisi Gazete Reklamları", *Ankara Üniversitesi Basın - Yayın Yüksekokulu Yıllık*, Ankara, 1990, s. 255 - 273.

Tokgöz, Oya, "Doğru Yol Partisi'nin Kadına Yönelik Söylemi", *20. YY Sonunda Kadınlar ve Gelecek*, 1998, s. 533 - 568.

Tonoz, Bahri Doğan, *1954 İntihabatına Girerken Siyasi Partiler, Partililer ve Devlet Adamlarının Millet Müvacehesinde İstindat ve Muhakemesi: Bizde Siyasi Partilerin İç Yüzü*, Meşher Basımevi, İzmir, 1954.

Topkaya, Girkin, *Anayasa Siyası Partiler Kanunu: Program ve Tüzükleriyle Türkiye'de Başlıca Siyasi Partiler*, Ulusal Basımevi, Ankara, 1969.

Tökin, Füruzan Hüsrev, *Türkiye'de Siyasi Partiler ve Siyasî Düşüncenin Gelişmesi 1839 – 1965,* Ekin Basımevi, İstanbul, 1965.

Tökin, Füruzan Hüsrev, "Türkiye'de Siyasi Partiler", *Politika* 1, (4 - 9), 26.06.1952 - 02.08.1952, s. 5.

Tsarouhas Dimitris, "EU Enlargement and 'The Perils of Presidentialism': A Comparative Analysis", *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi* 4, 2, Ankara, 2005, s. 39 - 63.

Tuğrul, Celaleddin, "Siyasi Partiler ve Milli Politika", *Bayrak* 19, 18, Ankara, 1972, s. 28 - 29.

Tuna, Nusret Ahmet ve Akay, Sedat, *Siyasi Partiler ve Seçim Kanunları: Yüksek Seçim Kurulu Kararları ve Bütün Değişiklikleri İle*, Acar Matbaacılık, İstanbul, 1988.

Tunaya, Tank Zafer, *1915 - Türkiye'de Siyasi Partiler, 1859 - 1952*, Doğan Kardeş Yayınları, İstanbul, 1952.

Tunaya, Tarık Z., "Türkiye'de Siyasi Partiler", *Varlık* 20, (392), İstanbul, 1953, s. 8 - 9.

Tunaya, Tarık Zafer, "Türkiye'de Siyasi Partiler", *Tarih ve Toplum*, 15, İstanbul, 1985, s. 68 - 72.

Tunaya, Tarık Zafer, *Türkiye'de Siyasal Partiler Cilt 1 İkinci Meşrutiyet Dönemi 1908 – 1918,* İletişim Yayınları, İstanbul, 1998.

Tunaya, Tarık Zafer, *Türkiye'de "Siyasal Partiler Cilt 2. Mütareke Dönemi,* İletişim Yayınları, İstanbul, 1999.

Tunaya, Tarık Zafer, *Türkiye'de Siyasal Gelişmeler (1876 - 1938) / 1. Kitap / Kanun-ı Esasî ve Meşrutiyet Dönemi (1876 - 1918),* Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2001.

Tuncer, Erol, Sidal, Cavit ve Yurtseven, Hanife, *Siyasî Partiler ve Seçim Kanunlarında Değişiklik Önerileri*, Ankara, 2005.

Tunçay, Mete, *Türkiye'de Sol Akımlar (1908 - 1925)*, Ankara Üniversitesi SBF Yayınları, Ankara, 1967.

Tunçay, Mete, "Türkiye'de Solun Tarihinden: TKP'nin 1920 Güzünden Rusya'da Yaşayan Türk Esirleriyle Türkiye Teb'asına Seslenişi", *Tarih ve Toplum* 10, (58), İstanbul, 1988, s. 19 - 20.

Tuncay, Mete, 1996; "Eski Bir Sosyalist Parti Programının Işığında: Sosyalistler Türk Toplumuna Faydalı Oldular mı?", *Toplumsal Tarih* (28), İstanbul, 1996, s. 21 - 28.

Tuncay, Mete, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetiminin Kurulması-1923-1931,* Tarih Vakfı Yay., İstanbul, 1966.

Turan, Şerafettin, *Türk Devrim Tarihi 5 (27 Mayıs 1960 - 12 Eylül 1980)*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2002.

Turgut, Serdar, *Demokrat Parti Döneminde Türkiye Ekonomisi: Ekonomik Kalkınma Süreçleri Üzerine Bir Deneme*, Adalet Matbaacılık, Ankara, 1991.

Turhan, Mehmet, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Siyasi Parti Kapatma Davaları", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 57, 3, Ankara, s. 129 - 150.

"Türkiye Ulusal Kadınlar Partisinin Program Bildirisi", *Atatürk Türkiyesi* (42), 1977, s. 16 - 17.

Seçim Sistemleri ve Siyasi Parti Araştırması, TÜSİAD, 2001.

Uras, Ufuk, *ÖDP Söyleşileri*, Alan Yayınları, İstanbul, 1999.

Uyar, Hakkı, *Tek Parti Dönemi ve Cumhuriyet Halk Partisi*, Boyut Yayın Grubu, 1999.

Ülken, Hilmi Ziya, *1901 - 1974 Siyasi Partiler ve Sosyalizm*, İskender Matbaası, İstanbul, 1963.

Ülman, A. Haluk, "Seçim Sistemimiz ve Başlıca Siyasi Partilerimiz", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 12, 2, Ankara, 1957, s. 44 - 75.

Ünal, Mehmet Ali, "MHP Hareketi ve Devlet", *Türk Yurdu* 19, (139 - 141, Özel Sayı), Ankara, 1999, s. 219 - 224.

Toplumsal, Ekonomik, Siyasal Araştırmalar Vakfı, "Siyasi Partiler ve Demokrasi: Siyasal Partiler ve Demokrasi Sempozyumu", *Toplumsal, Ekonomik, Siyasal Araştırmalar Yayınları*, 1995.

Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet, *Türkiye'de Üç Devir*, Sinan Yayınları, İstanbul, 1972.

Versan, Vakur, "Türk Anayasasının İktisadi Esasları ve Başlıca Siyasi Partilerin İktisadi Görüşleri", *İktisat Dergisi* 3, 18, İstanbul, 1965, s. 20 - 35.

Yaşa, Ş. Alparslan, "La Traduction Chez les Turcs Anciens et Sous la Dynastie Abbasside ", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi*, Ankara, 2003.

Yavuz, Nihat, *Türkiye Cumhuriyeti Seçim Kanunları ve Siyasi Partiler Kanunu: Açıklamalar - Kararlar – Genelgeler*, Adil Yayınevi, Ankara, 1999.

Mevzuat Dizisi 5 Siyasi Partiler ve Seçim Kanunları, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2002.

Yeşil, Ahmet, *Tükiye'de Çok Partili Hayata Geçiş*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988.

Yeşilay, Rüstem Barış, "Devletçiliğin Türkiye Ekonomisindeki İzdüşümleri", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 19, 1, Erzurum, 2005, 117 - 132.

Yetkin, Çetin, *12 Mart Öncesi Türkiye'de Soldaki Bölünmeler*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 1998.

Yıldız. Nuran, 1996; "Demokrat Parti İktidarı", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 51, (1 - 4), Ankara, 1996, s. 481 - 502.

Yılmaz, Hamdi, *Türkiye Sosyalist İşçi Partisi Olayı Parti Yapıcılığı ve Çok Partili Ortamımız*, Kıvılcım Yayınları, İstanbul, 1976.

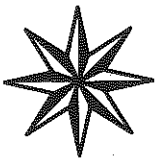
Yuluğ, Mustafa, *Siyasi Partiler Türkiye'yi Niçin ve Nasıl Geri Bırakıyorlar?*, İzmir, 2003.

Yurdoğlu, İhsan, *C.H.P'nin Oyunları ve Demokrat Parti*, Rıza Coşkun Matbaası, İstanbul, 1948.
Yücel, M. Serhan, *Demokrat Parti*, Ülke Kitapları, İstanbul, 2001.
Zana, Mehdi Zelal, *Yeniden Doğuş*, Belge Yayınları, İstanbul, 1996.
Zeyrek, Şerafettin, "Köy Enstitülerinin Kuruluş ve Kapatılış Nedenleri", *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2004.
Zileli, Gün, *Yarılma (1954-1972)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002.
Zileli, Gün, *Havariler (1972-1983)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003.
Zileli, Gün, *Sapak (1983-1992)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003.

İMGE kitabevi

Derek Heater

Yurttaşlığın Kısa Tarihi

"Yurttaşlığın antik çağdan modern zamanlara kadar aldığı farklı biçimler üzerine hayran olunacak açıklıkta, kısa, öz ve eğlenceli bir inceleme."
Dr. Keith Faulks, *Central Lancashire Üniversitesi*

"Tarihi, bir yerde toplu halde buluvermek, çoğu zaman felsefi tartışmalar ile siyasi uygulamalar ve kurumlar arasındaki bağlantıları kavrama çabasına girmek zorunda kalan öğrenciler için son derece değerli... Keyifle okunuyor."
Prof. Karen Zivi, *South California Üniversitesi*

"Yurttaşlık tarihinin mükemmel bir anlatımı... Heater'ın kitabı eşine rastlanmayan bir derinliğe ve sağlamlığa sahip... Bu alanda önde gelen otoriteden bir mükemmel kitap daha."
Dr. Ian Davies, *York Üniversitesi*

Yurttaşlık ilkeleri ve uygulamasının tarihine ilişkin bu başlangıç çalışması, tarihsel arka plan bilinmeden mevcut koşullar ve yurttaşlık tartışmalarının layıkıyla anlaşılamayacağı kabulünden yola çıkmaktadır. Heater, bu arka plan bilgisini, yurttaşlığın işleyişini analitik bir üslupla anlatarak ve Sparta'dan günümüze, çok değerli metinlerden alıntılarla, büyük kuramcıların çalışmalarından yararlanarak aktarıyor. Yazar, okuru kitapta sunulan tarihsel kanıtlardan hareketle yurttaşlığın diğer sosyopolitik kimlik biçimlerinden nasıl ayrıldığını düşünmeye davet ediyor. Özelde de yurttaşlık ve milliyeti eşanlamlı kabul eden genelgeçer varsayım üzerinde dururken onu, doğurduğu sıkıntılar ve tarihsel deneyim açısından sorguluyor.

İMGE kitabevi

Derleyenler

A. Selami Sargut

Şükrü Özen

Örgüt Kuramları

A. Selami Sargut • Şükrü Özen • Nisan Selekler Gökşen • Fuat Oğuz
Çetin Önder • Behlül Üsdiken • Engin Yıldırım

Çağdaş yaşamın egemen unsuru olan örgütler, yirminci yüzyılın başlarından günümüze dek araştırmacıların ilgi odağı olmuştur. Önceleri, örgütlerin nasıl yönetilmesi gerektiği sorusuna yoğunlaşan araştırmalar, zaman içinde örgütleri anlamaya, açıklamaya ve sorgulamaya dönük araştırmalarla bütünleşerek kuramsal bir çalışma alanına dönüşmüştür.

Bu alanda 1980'li yıllardan günümüze kadar kuramsal bir çeşitlilik söz konusu olmasına rağmen, Türkçe yönetim ve örgüt yazını bu gelişmelerden uzak kalmıştır. Bunun nedenleri, yazınımızın uygulamaya dönük bilgiye aşırı ilgi göstermesi ve geliştirilen örgüt kuramlarını derinlemesine tartışan Türkçe kaynak eksikliğidir.

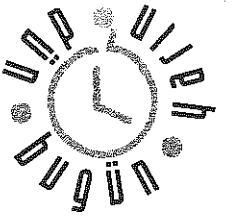
Bu kitabın temel amacı, koşul bağımlılık kuramından başlamak üzere, kaynak bağımlılığı, örgütsel ekoloji, örgüt iktisadı, yeni kurumsalcılık, makro-kurumsalcılık kuramları ve postmodern-eleştirel çalışmaları inceleyerek söz konusu eksikliği gidermektir. *Örgüt Kuramları*, işletme yönetimi, kamu yönetimi, sosyoloji, iktisat, eğitim, iletişim gibi farklı alanlarla ilgilenenler ile ortak konuları yönetim ve örgüt olan öğrencilere, profesyonellere, araştırmacılara yöneliktir.

İMGE kitabevi

Metin Özbek

Dünden Bugüne İnsan

Bu kitap, biyokültürel bir varlık olarak insanın canlılar dünyasındaki yeri, geçmişten günümüze uzanan değişim süreci ve yeryüzünde yaşayan çeşitli insan toplulukları konusunda okura derli toplu bir fikir verebilmek amacıyla hazırlandı.

"Günümüzde antropologlar ırkların kendisinden çok ırkçılık düşüncesinin neden ve nasıl filizlendiğiyle ilgilenmektedir." diyor Michael C. Howard. Gerçekten de antropoloji, insanın sergilediği olağanüstü biyolojik ve kültürel çeşitliliğin, farklı ortamlara uyum gösterme hususundaki sonsuz kapasitesinin bir ürünü olduğunu göstermiştir.

Antropolojinin bu ülkenin genç insanları arasında artan bir merak ve ilgiye konu olduğunu gözlemliyoruz. Bu kitap, bu gözlemin verdiği cesaretin ürünüdür ve bu alandaki kaynak sıkıntısını büyük ölçüde gidermeyi amaçlıyor. Okur, bu kitapta kendisini uzak atalarından günümüz topluluklarına kadar uzanan bir "yazgı ortaklığı"nın sıcak ve sevecen kucağında bulacaktır. Unutmamalı: "Anlatılan, senin hikâyendir"...

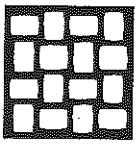
İMGE kitabevi

Oral Sander

Siyasi Tarih

İlkçağlardan 1918'e

1918 -1994

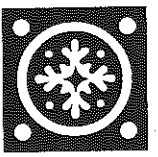
"Bu eserin, siyasi tarih alanına en büyük katkısı, konuyu çok geniş bir çerçevede ele almasıdır. Siyasi tarihi çok yönlü, disiplinlerarası bir çerçevede ele almış, uygarlık ve kültür tarihi temeline oturtmuştur. Bu kitap hem siyasi tarih öğrencilerinin hem de genel okuyucunun ilgisini çeken, yararlı bir temel başvuru kaynağı niteliği kazanmış durumdadır."

Ömer Kürkçüoğlu

İMGE kitabevi

Sami Selçuk

Bağımsız Yargı Özgür Düşünce

Eğer yargı bağımsız, güvenceli ve yansız değilse, hukukun üstünlüğü sağlanamaz, demokrasi boş bir slogana dönüşür; tartışma rejimin içinden rejimin üzerine kayar. Etik bir değer olarak bağımsızlık, yargıcın üstünlüğünü, ayrıcalığını ya da soyluluğunu sağlamak için değildir; hak arama özgürlüğünün vazgeçilemez bir önkoşuludur. Egemen iktidara, devlete, parasal ve toplumsal güce karşı hak ve özgürlükler ancak böylelikle korunabilir. Demokrasinin alınyazısı ve esenliği, bağımsız, yansız ve bu nedenlerle de güçlü bir yargıya bağlıdır.

Bağımsız Yargı Özgür Düşünce, Sami Selçuk'un onlarca yıla sığdırdığı deneyimlerini ve birikimini sergileyen hukuk yazılarından bir kesittir.

İMGE kitabevi

Ahmet Taner Kışlalı

Kemalizm Laiklik ve Demokrasi

Evet, Atatürk suçludur! Eğer Türk işçisi, Batı'daki gibi, çocuk yaşta yeraltında günde 14-16 saat çalıştığı dönemler yaşamamışsa, bir oy hakkı için bile, Fransız işçisi gibi, 59 yıl kanlı bir savaşım vermek zorunda kalmamışsa bunun suçlusu odur!

Eğer Türk kadını yasal olarak erkeğine eşitse, "köle" değilse, seçme ve seçilme hakkını, Fransız kadınından bile önce elde etmişse; kadınlar bugün Türkiye'de vali, bakan, başbakan bile olabiliyorsa bunun suçlusu odur! Eğer açık havadaki klasik müzik konserlerini onbinlerce genç izliyorsa bunun suçlusu odur!

Eğer 1923'lerde Ortaçağ karanlığında yaşayan bir toplum, bugün 21. yüzyılın aydınlığına bir ölçüde yaklaşabilmişse bunun suçlusu odur! Atatürk'ün suçları saymakla bitmez. "Ben Atatürkçüyüm ve laikim" diyerek, din derslerinin zorunlu olması hükmünü anayasaya koydurtan, Alevinin, Hıristiyanın, Yahudinin, "Sünni inancı"nı öğrenmesini zorunlu hale getiren, Marmaris'teki emekli adam suçsuzdur!

Sokaktaki adama küfreden suçludur.
Atatürk'e küfreden suçsuzdur.

İMGE kitabevi

Can Dündar

Köy Enstitüleri

"Biz, istiklal mücadelesinden itibaren sosyal hayatımızda yaptığımız büyük devrimleri köylere götürecek adam yetiştirmek isteriz. Çünkü ümmet devrinin böyle bir adamı vardır. Bu, imamdır. İmam, insan doğduğu vakit kulağına ezan okuyarak, vefat ettiği vakit mezarının başında telkin vererek, doğumundan ölümüne kadar bu cemiyetin manen hâkimidir. Bu manevi hâkimiyet, maddi tarafa da intikal eder. Çünkü köylü hasta olduğu vakit de sual mercii imam olur. Biz imamın yerine, köye devrimci düşüncenin adamını göndermek istedik."

Hasan Âli Yücel

Köy Enstitüleri fikri böyle doğdu ve 1940-1953 arasındaki on üç yıl boyunca yirmi bir enstitü on yedi bin mezun verdi.

Bu kitap, Köy Enstitüleri gerçeğini tanıklar, belgeler ve fotoğraflarla yansıtıyor.

Enstitülerin kuruluş ve kapatılış gerekçelerini ve bu konudaki bitmek bilmez tartışmaları yeniden gündeme getiriyor.

"Devrimci düşüncenin köydeki adamları", yıllar sonra Türkiye'nin enstitüleri kapatmakla neyi kaybettiğini anlatıyorlar.

"Köy Enstitüleri" yarım kalmış bir mucizenin, bir büyük hayal kırıklığının hikâyesi...

Mehmet Ali Birand
Can Dündar
Bülent Çaplı

İMGE
kitabevi

12 Mart

İhtilalin Pençesinde Demokrasi

12 Mart, Demirkırat'ın öyküsüne kaldığı yerden devam ediyor. Menderes'in idamından başlayarak, Türk siyasal yaşamının en sancılı dönemini ele alıyor. 1961 seçimleri, Talat Aydemir imzalı iki ihtilal girişimi, Demirel'in siyaset sahnesine çıkışı, 1968 öğrenci olayları, cuntalar savaşı ve 12 Mart müdahalesi dönemin tanıklarının ifadeleriyle işleniyor. Ve bu sancılı yol, yine üç darağacının gölgesinde son buluyor.

İMGE kitabevi

Ahmet Taner Kışlalı

Siyasal Sistemler

Siyasal Çatışma ve Uzlaşma

Ahmet Taner Kışlalı, *Siyaset Bilimi* adlı geniş ilgi gören kitabının bir uzantısı niteliğindeki bu kitabında, siyasal çatışma ve uzlaşma sürecini incelemiş. "Şiddetin Psikolojisi" ve "Terörün Sosyolojisi" bölümleriyle daha da önem kazanan *Siyasal Sistemler* İslam dininin siyasete etkisinden laikliğe, Kemalizmden sosyal demokrasiye, farklı devrimlerden Marksist rejimlerdeki köklü değişikliklere, diktatörlük kuramından askeri rejimlere kadar birçok "sıcak" tartışmaya açıklık ve bütünlük getirmiş.

İMGE kitabevi

Kemal H. Karpat

Ortadoğu'da Osmanlı Mirası ve Ulusçuluk

Çeviren: Recep Boztemur

Ortadoğu'da Osmanlı Mirası ve Ulusçuluk, Osmanlı İmparatorluğu'nun ardından bölgede ortaya çıkan ulus-devletlerin siyasal, toplumsal, ekonomik ve kültürel yapılarında Osmanlı mirasını sergilemektedir. Prof. Dr. Kemal H. Karpat bu eserinde, Ortadoğu uluslarının ulus olma ve devlet kurma süreçlerindeki değişimi, değişme ve süreklilik unsurlarını oluşturan kurumlar ve yapılar arasındaki bağlantıları ve ulus-devlete dönüşme aşamalarını, geniş tarihsel bilgi birikimiyle kurduğu toplumsal-ekonomik yaklaşım ve karşılaştırmalı tarih çerçevesinde sunmaktadır. *Ortadoğu'da Osmanlı Mirası ve Ulusçuluk*, tarihsel birikimin, Ortadoğu ulus-devletlerinin 21. yüzyılda geçirecekleri evrimi öngörmeyi kolaylaştıracağına dair tezine önemli bir destek oluşturmaktadır.

İMGE kitabevi

Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu

Efsaneler ve Gerçekler

Ahmet Yaşar Ocak
İlber Ortaylı
İsenbike Togan
Mehmet Ali Kılıçbay
Sencer Divitçioğlu
Suraiya Faroqhi
Taner Timur

ODTÜ Tarih Topluluğu ile birlikte düzenlediğimiz panel/tartışma bildirilerini bir araya getiren bu kitap, Osmanlı Devleti'nin kuruluş efsanelerinin üretilme gerekçelerini ve dayandıkları ideolojik/kültürel art alanı ele alıyor, sorguluyor.

İMGE kitabevi

Ülkü Doğanay

Demokratik Usuller Üzerine Yeniden Düşünmek

Bu kitap, Aristoteles'in "homo-politicus"unun kurucu öğesi olan konuşma ediminin günümüz demokrasisindeki yeri üzerinde durmaktadır. Müzakereci demokrasi kuramları, modern kapitalist demokrasinin yaşadığı meşruiyet krizinin, konuşmanın bir kamusal eylemlilik biçimi olarak yeniden ele alınmasıyla aşılabileceği savında bulunur. Ancak, müzakereci demokrasinin gerçekleşebilirlik koşulları, öncelikli olarak "müzakerede demokrasi"yi gerektirmektedir.

Kamusal alanda farklı zeminlerde gerçekleşen iletişim süreçleri, kendi iç işleyişlerinde ne ölçüde kapsayıcı ve eşitlikçi olabilmektedir? Demokratik bir müzakereyi şekillendiren usuller belli görüşlerin, ifade biçimlerinin, kimlik tanımlarının dışarıda bırakılmasını engelleyebilir mi? Siyasal konuşmayı ileten araçlar onun demokratik işleyişini ne kadar belirler?

derleyen
mete kaan kaynar

Cumhuriyet Dönemi Siyasi Partileri 1923-2006

mete kaan kaynar • doğancan özsel • ozan çavdar
erdem altaylı • barış mutluay • safiye ateş • uğur sadioğlu

Bu kitap, Cumhuriyet döneminde kurulmuş tüm siyasi partilerle ilgili belgesel niteliğinde bir çalışmanın ürünüdür. Siyasi partilerin isimleri ve amblemlerinden kuruluş ve kapanış tarihlerine, kapanış/kapatılış nedenlerine, siyasi eğilimlerine; katıldıkları seçimler ve seçimlerde aldıkları oy oranlarından TBMM'de temsil edildikleri sandalye sayılarına; bu partilerde görev yapmış genel başkanların ulaşılabilen fotoğrafları, göreve başlayış ve görevden ayrılış tarihlerinden kısa özgeçmişlerine kadar tüm bilgiler, yazarların uzun süreli ve oldukça kapsamlı arşiv çalışmalarının sonucunda elde edilmiştir. Bu özelliğiyle, *Cumhuriyet Dönemi Siyasi Partileri* Türkiye'deki siyasi partilerin geniş açılı fotoğrafının çekildiği en kapsamlı çalışma olma niteliği taşımaktadır.

Cumhuriyet döneminde kurulmuş siyasi partilere ilişkin fotoğrafın bütününe bakıldığında, bu fotoğrafın içerisinde Türkiye'nin siyasi hayatının temel dinamiklerinin, aksaklıklarının, siyasi hayatımızın temel aktörlerinin umutlarının, beklentilerinin, hayal kırıklıklarının, hedeflerinin, kısacası siyasi kültürümüzün temel motiflerinin de izlerini görmek mümkündür. Kitapta siyasi partilerle ilgili verilen bilgiler, bir yandan da kendi siyasi kültürümüz; kuralların, yasaların, tüzüklerin vb. ötesindeki gerçek demokrasi algımız, pratiklerimiz ve onların sayısal ve dokümanter ifadesidir. Bu nedenle kitap, siyasetle ilgilenen tüm okurların ilgisini çekecektir.

Kapak Fotoğrafı: MGK'nın 16 Ekim 1981'deki kararıyla siyasi partilerin tabelalarının sökülmesi.

İMGE kitabevi
imge·com·tr
internet kitabevi
ISBN 978-975-533-542-1
9 789755 335421

KİTAP
SKB 0234592 UZE